

Chronologische ontwikkelingen

Joegoslavië

Map 9 A

14-10-2000

Tijdens de NAVO-acties vorig jaar demonstreerden de Serviërs, hier in Belgrado, nog massaal voor hun man, Slobodan Milosevic

MILOSEVIC TREFT LEEUWENDEEL VAN DE BLAAM VOOR ELLENDE OP DE BALKAN

Slobo's 'democratuur'

'Sorry, maar deze oorlog werkt niet.' Dat zette de Britse Sunday Telegraph in april vorig jaar boven een stuk van John Simpson, journalist van de BBC en columnist van de krant. Zijn kritiek op de NAVO-acties tegen Servië trof doel: Downing Street 10 transformeerde in een stomende fluitketel. In het Lagerhuis zei premier Tony Blair dat Simpson verslag deed 'op instructie van, en geleid door de Servische autoriteiten'. Boze brieven bereikten de redactie. 'Beste mijnheer Simpson. Ik weet uw leeftijd niet. Maar ik weet wel dat u in Hitlers tijd zou zijn opgeborgen op een veilige plek. Waar u waarschijnlijk hoort.'

'Servisch' stond in de publieke opinie gelijk aan 'genocidaal', zoals de impliciete ver-

gelijking van de briefschrijver laat zien. In de media was demonisering de afgelopen tien jaar de norm, de nuance werd niet gezocht. Voor die beeldvorming is één man hoofdverantwoordelijk, en dat is Slobodan Milosevic zelf. Want niemand in Zuidoost-Europa heeft zoveel bloed aan zijn handen als de Servische, later Joegoslavische president.

Vroeg of laat zullen zijn misdaden worden bestraft, door het Joegoslavië-tribunaal of in Servië zelf. Via zijn geheime dienst voorzag Milosevic in 1991 de Serviërs in Kroatië van wapens. Hij zette hen aan tot moordpartijen in Kroatische dorpen. Hij keek toe hoe Vukovar in puin werd geschoten. Hij gaf zijn Bosnisch-Servische zetbazen Radovan Karadzic en Ratko Mladic een vrijbrief om Sarajevo te

wurgen en grote delen van Bosnië van moslims te 'zuiveren', een moordcampagne die lange tijd vanuit Belgrado werd gestuurd. In 1999 verordonneerde hij de inzet van groepen paramilitaire misdadigers in Kosovo. Geweld was zijn enige antwoord. Zijn 'bescherming' van bedreigde Servische minderheden kostte tallozen het leven.

Naarmate Joegoslavië onder Vojislav Kostunica democratiseert, zullen de media, de geschiedschrijving en de internationale rechtspraak steeds onverbloemder ook de schuld van Milosevic' tegenspelers moeten benoemen. Milosevic vond zijn evenknie in de inmiddels overleden Kroatische president Franjo Tudjman, een volbloed nationalist die geen middel onbeproefd liet om de Serviërs in zijn land schrik aan te jagen. De Bosnische moslims kozen de notoire islamitische fundamentalist Alija Izetbegovic als leider. Anders dan vaak wordt gedacht, gingen de moslims niet onvoorbereid de oorlog in. Al begin 1991, ruim een jaar voor het Bosnisch-Servische offensief losbarstte, begon Izetbegovic zijn milities te organiseren met het doel een islamitische staat te stichten.

Ook in Kosovo was Milosevic niet de enige boosdoener. Vanaf de jaren zeventig tot

Boven: Milošević, Anestijević, Hij, Bosniër Izetbegović, Kroaat Tudjman en de Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken Christopher (Vior) tekenden in 1995 het Dayton-akkoord, dat een einde maakte aan de oorlog in Bosnië. Onder: de laatste campagne-tocht van Milošević

het eind van de jaren tachtig verlieten naar schatting tweehonderdduizend Serviërs de provincie, velen vanwege discriminatie en terreur door Albanen. Families van honderden vermoorde Serviërs, zigeuners en aan Joegoslavië 'loyale' Albanen kunnen getuigen dat Albanese extremisten de afgelopen jaren op oorlog aanstuurden. Als het Joegoslavië-tribunaal Milošević wil berechten, zal het omwille van evenredigheid ook niet-Servische kopstukken moeten aanklagen.

Over het 'raadsel Milošević' bestaan misverstanden hardnekkig als onkruid. Hij was niet de uitvinder van het moderne Servische nationalisme die een deel van de Westerse pers van hem heeft gemaakt. Het zou nauwkeuriger zijn te zeggen dat Tito's communisme en het nationalisme in Kroatië en Kosovo Milošević uitvonden. 'Slobo' als volksman was het eindproduct van twintig jaar Servische frustratie over de groeiende macht van de Joegoslavische deelrepublieken.

In weerwil van de afgekondigde *bratstvo i jedinstvo*, broederschap en eenheid, had Tito vanaf het begin van de jaren zestig gestaag gewerkt aan de creatie van 'nationale' communistische elites in Bosnië (moslims) en het Servische heilige land Kosovo (Albanen).

Na de Kroatische Lente, een nationalistisch oproer van intellectuelen in 1971, en de Albanese nationalistische opstand van 1981 besefte de culturele bovenlaag in Servië dat Joegoslavië niet eeuwig zou standhouden. Ooit zouden republieken en provincies zich kunnen afscheiden. De Serviërs, met grote minderheden buiten de grenzen van de eigen republiek, zouden de dupe worden. In 1974 maakte Tito de provincies Vojvodina en Kosovo de facto van Servië los. Hier was het bewijs: het titoïsme was een anti-Servische samenzwering.

Milošević was de eerste communistische leider in Servië die zulke angsten serieus nam; hij bouwde er zijn carrière op. In 1987 werd hij door zijn beschermheer Ivan Stambolic, de toenmalige leider van de Servische communistische partij, naar Kosovo gestuurd om klachten van lokale Serviërs aan te horen. Connecties bij de staatsomroep zorgden dat zijn wat angstige 'Niemand mag jullie slaan!' een motto werd. Vanaf dat moment was Milošević de redder van Servië. De saai

communist en ex-bankier ontpopte zich tot een charismatisch leider aan wie de nationalistische zich uitleverden.

In opzwepende speeches over de precare positie van het Servische volk benadrukte Milošević steeds óók het belang van communistische vernieuwing en de aloude broederschap en eenheid. 'Als hij een nationalist was geweest, was ik nooit met hem getrouwd,' heeft zijn vrouw Mirjana ('Mira') Marković eens gezegd. Mira, een harde staliniste, was het ideologische brein en volgens sommigen de kwade genius achter haar man. Ze stamt uit een van de belangrijkste communistische families in Servië. (Volgens één theorie is zij een buitenechtelijke dochter van Tito.)

'Milošević groeide nooit over de rol heen van een kleine, arme jongen die aantrouwde in een familie met een historische stamboom,' volgens insider Aleksander Tijanic, columnist en ex-minister van Informatie. 'Zij,' schreef Tijanic over Mira, 'bemoeide zich nooit met zijn zaken toen hij nog bankier was, en ze hield niet op zich met zijn zaken te bemoeien

Nu was het
Milošević
eens die
zich liet
afbluffen

vanaf het moment dat hij in de politiek ging.'

In feite was de enige ideologie die Milosevic aanhing de wil tot macht. Volgens Balkankenners als John Alcock en Susan Woodward had hij geen vooropgezet plan om een Groot-Servië te stichten. 'Hoewel de notie van "Groot-Servië" gemeengoed is geworden in de media,' aldus Alcock, 'krijgt het zelden aandacht van serieuze analisten.' Milosevic was een opportunist, die altijd verlegen zat om een strategie. Hij liet zijn besluiten van de gebeurtenissen afhangen. In 1989, toen hij zich liet kiezen tot president van Servië, droomde hij er nog van een tweede Tito te worden. Hij gokte op het leiderschap van de Joegoslavische Federatie, maar de communisten in Slovenië en Kroatië lustten hem niet, afgeschrikt als ze werden door zijn nationalistische taal, straatvechterstactiek en titoïstische machtsvertoon.

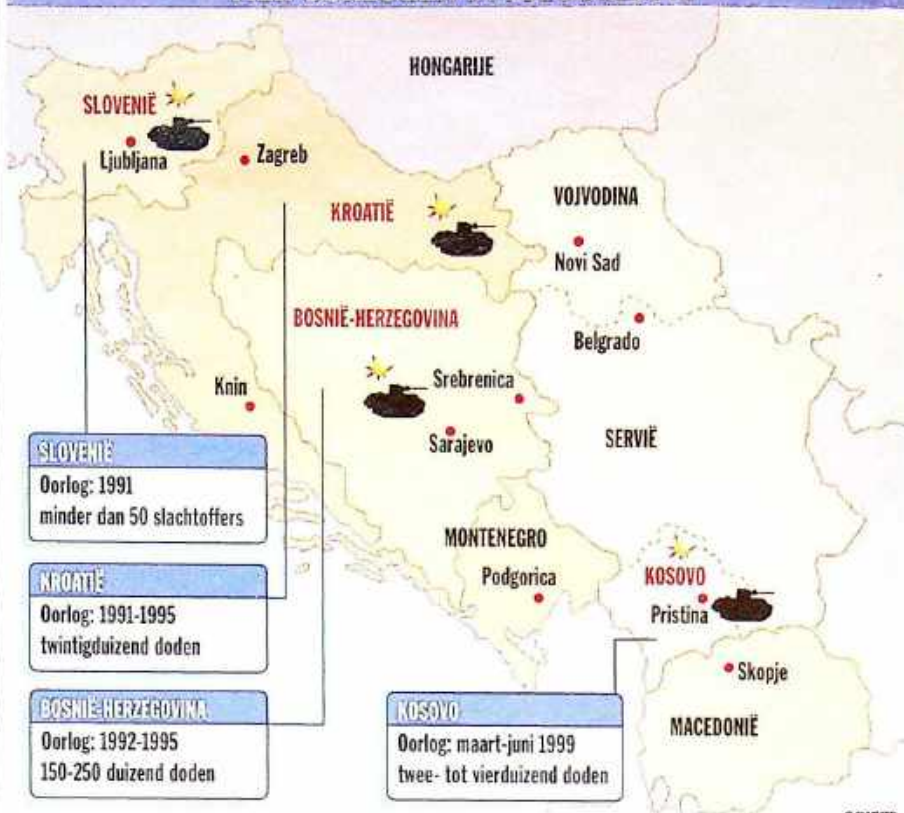
Met de oorlogen in beide noordelijke republieken begon zijn lang uitgesponnen val. Achtereenvolgens verried hij de Serviërs in de Kroatische Krajina, in Bosnië, en de Serviërs wier ellende hem groot had gemaakt: zijn volksgenoten in Kosovo. Die verloren oorlogen is Milosevic niet 'begonnen'; hij heeft ze uitgelokt, net als andere Balkanleiders. Bestaande spanningen liepen uit op gewapende schermutselingen, die Milosevic voedde, misbruikte - en uiteindelijk stopte. Voor zijn biograaf Slavoljub Djukic was hij 'een pyromaan en brandweerman tegelijk'.

On i ona (hij en zij), zoals Slobodan en Mirjana in Servië vaak worden genoemd, restte na het Dayton-akkoord van 1995 alleen nog de eigen 'democratuur', de curieuze mengvorm van democratie en mediadictatuur die het echtpaar had uitgevonden. In Servië bestonden democratische instellingen 'maar alleen de institutie van Slobodan Milosevic functioneert', zoals Djukic schreef. Dat hij nog zo lang aan de macht is gebleven, heeft hij te danken aan zijn kwaliteiten als politieke Houdini, maar ook aan de propaganda op de staatstelevisie en aan de bescherming van het Westen, dat hem enige jaren besmuikt prees als de man van de stabiliteit op de Balkan.

Het tijdperk-Milosevic is voorbij. Een van de meest welsprekende eindoordelen is van historisch-socioloog Aleksa Djilas in het conservatieve Amerikaanse blad *Commentary*. 'De enige troost voor de Serviërs is dat, als ze zich erg slecht hebben gedragen, andere volkeren van het voormalige Joegoslavië het niet veel beter hebben gedaan. Dat is een triest vonnis, geveld over een kleine natie die onloochenbare momenten van grootheid heeft gekend in de eeuw die zojuist is afgesloten. Voor het zover omhoog brengen van zijn land treft één Serviër het leeuwendeel van de blaam.' Abe de Vries

Het Westen
prees Sloba
besmuikt als
man van de
stabiliteit

VIER OORLOGEN IN JOEGOSLAVIË

HOE MILOSEVIC LANGZAAM DE MACHT VEROVERDE EN DE BALKAN VERSCHEURDE

Dertien jaar ellende

24 APRIL 1987 Milosevic bezoekt Serviërs in Kosovo Polje. 'Niemand mag jullie slaan!'

28 JUNI 1989 Een miljoen Serviërs bijeen in Kosovo om de zeshonderdste verjaardag van de Slag op het Merelveld (1389) te gedenken.

NOVEMBER 1989 Milosevic laat zich kiezen tot president van Servië.

23-26 JANUARI 1990 Sloveense en Kroatische afgevaardigden verlaten Veertiende Congres van de Joegoslavische Communistische Partij.

19 AUGUSTUS 1990 Servische minderheid in Kroatische Krajina houdt referendum over autonomie

9 MAART 1991 Milosevic stuurt tanks de straten van Belgrado in als antwoord op demonstratie van de oppositie.

25 JUNI 1991 Slovenië en Kroatië scheiden zich af van Joegoslavië en roepen onafhankelijkheid uit.

3 MAART 1992 Bosnische moslims en Kroaten stemmen in een referendum voor onafhankelijkheid van Bosnië-Herzegovina.

MEI 1992 Sancties van de Verenigde Naties tegen Servië vanwege steun van Milosevic aan Serviërs in Kroatië en Bosnië.

21 NOVEMBER 1995 Milosevic tekent vredesakkoord op Amerikaanse luchtmachtbasis bij Dayton, Ohio.

WINTER 1996/1997 Massale demonstraties in Servië tegen fraude bij gemeentelijke verkiezingen.

15 JULI 1997 Milosevic wordt benoemd tot president van Joegoslavië.

24 MAART 1999 Begin van NAVO-operatie 'Allied Force': bommen op Servië wegens oorlog in Kosovo en het verjagen van honderdduizenden Kosovo-Albanen.

27 MEI 1999 Aanklacht van het Joegoslavië-tribunaal in Den Haag tegen Milosevic wordt publiek gemaakt.

10 JUNI 1999 Joegoslavische leger trekt zich uit Kosovo terug; einde NAVO-bombardementen.

24 SEPTEMBER 2000 Milosevic verliest eerste ronde van presidentsverkiezingen.

6 OKTOBER 2000 Milosevic laat zijn eis los van een tweede verkiezingsronde. Hij treedt af en feliciteert Vojislav Kostunica met zijn overwinning.

Aanslag op gematigde Kroaten in Bosnië

Door onze correspondent BELGRADO, 11 APRIL. Een autobom heeft gisteren het huis van een gematigde Bosnisch-Kroatische politicus zwaar beschadigd. De politicus, Mladen Ivanković, beschuldigt Bosnisch-Kroatische extremisten van de bomanslag. Elders in Bosnië en Kroatische demotestanten Bosnische Kroaten voor optreden van de internationale gemeenschap.

Het is al enige tijd onrustig in de

Kroaten Bosnië eisen niet, ze nemen

In Bosnië is de spanning tussen extremistische Kroaten en de internationale gemeenschap zeer hoog opgelopen.

Door onze correspondent

VAEL VINCKX BELGRADO, 11 APRIL. Bosnië is voorbereid. VN-medewerkers hebben hun gepantserde auto's klaar staan. SFOR-soldaten hebben uit voorzorg wapendeponis ontruimd. Het geweld van vorige week mag zich niet herhalen.

Maar de kans is nog altijd aanwezig. Gisteren verzamelden zo'n drieduizend Bosnische Kroaten zich in Busòvaca om hun streven naar een eigen Kroatische entiteit in Bosnië te benadrukken en kwamen ruim honderd oorlogsveteranen bijeen in de Kroatische havenplaats Split. De VN-gezant voor Bosnië, Wolfgang Petritsch, werd vergeleken met Hitler, de Kroatische president, Stipe Mesić, werd uitgemerkt voor jadas.

Het geweld begon vrijdag. Toen viel de internationale politie de Herezgovatka Bank binnen, de financiële levenslijn naar de Bosnisch-Kroatische separatisten. Daarop moeesteerden woedende Bosnische Kroaten buitenlandse politiemannen, soldaten en medewerkers. En passant graarden ze ook stapels bankbiljetten uit de bank mee.

De inval in de bank trof de Bosnisch-Kroatische hardliners in het

Kroatische delen van Bosnië. Een groep extremisten onder de leiding van de Bosnische Kroatische leider Ante Jelavić wil zich afscheiden van de moslim-Kroatische federatie waarin de Bosnische moslims in de meerderheid zijn. Vrijdag werden bij schermansluiting 21 leden van de internationale vredesmacht en de internationale politie gewond.

De auto van Mladen Ivanković en zijn broer Jerko werd voor hun huis in de zuidelijke stad Siroki

diepst van hun ziel — namelijk in hun portemonnee. Niet voor niets droegen de leden van de financiële politie bij de inval zwarte bivakmutsen. Ante Jelavić, de Bosnisch-Kroatische co-president van Bosnië die vorige maand werd ontslagen, deed de bivakmutsen later af als 'een provocatie' en de inval als 'een gewapende bankoverval'. De inval van vrijdag leidde tot de eerste uitbarsting van geweld in Bosnië in jaren: 21 gewonden. De Kroaten eisen niet langer een minister, onafhankelijk van de mos-

Extremisten onder Bosnische Kroaten willen uit federatie met de moslims

lims, ze schreeuwden erom, en ze wilden geen zelfbestuur — ze paktten het.

De verhoudingen tussen moslims en Kroaten zijn al jaren verstoord. In de Bosnische oorlog kwamen ze, na eerst samen tegen de Serviërs te hebben gevochten, tegenover elkaar te staan. Die strijd werd pas na een jaar bijgelegd, onder druk van de VS. Door het Akkoord van Dayton voelden de Kroaten zich echter een ondergeschoven kindje. Het akkoord van 1995 gaf de Serviërs een eigen gebied, maar de Kroaten werden met de moslims ondergebracht in een federatie waarin ze in de min-

dering opgesloten. De broers — politici en industrieel — spraken zich af over het leggen van de Bosnische-Kroatische separatisten, verenigd in de Kroatische Democratische Geboorteland (HDZ). Na de aanslag van zaterdag werden de broers de HDZ van 'heterotisme tegen onze huzen en families'. Ook VN-gezant Wolfgang Petritsch veroordeelde de aanslag. Een VN-woordvoerder bekeerde eerder de 'passiviteit' van Bosnisch-Kroatische politiefunctionarissen bij de rellen op vrijdag.

De Kroaten zetten door. Vorige maand riep Ante Jelavić een illegaal 'Kroatisch Zelfbestuur' uit. Daags daarop ontsloeg Petritsch

hem als co-president van Bosnië. Het deerde Jelavić niet. Hij had nog altijd macht: hij liet nege honderd Bosnisch-Kroatische politiegenden en bijna tweeduizend soldaten deserteren.

Officieel klagen de Kroaten over de nieuwe verkiezingswet, die er volgens Ante Jelavić toe heeft geleid dat zijn HDZ de meeste kroatische stemmen kreeg, maar niet in de regering kwam. Die staat uit een alliantie van gematigde partijen. Officieus gaat het om geld. De Amerikaanse ambassadeur Thomas Miller zei het zo: "Rij rond in Herzegovina (waar de meeste Kroaten wonen), kijk naar

Mijo Anić, minister van Defensie van de moslim-Kroatische federatie (zelf een Bosnische Kroaat), vergeleek het optreden van de HDZ met dat van de vroegere Joegoslavische leider Slobodan Milošević. "De HDZ dwingt mensen hun werk te verlaten en houdt soldaten tegen die willen terugkeren naar hun barakken. Het is net als in Bosnië: Milošević liet menigien van plaats naar plaats brengen en organiseerde bijeenkomsten en provocaties", aldus Anić.

hun bedrijven, hun huizen, hun auto's en stel jezelf de simpele vraag: waar komt al dat geld vandaan?"

Het antwoord luidt: voor een groot deel uit de zwarte handel. In de oorlog smokkelden de Bosnische Kroaten wapens, olie en benzine, na de oorlog sigaretten en mensen. Een deel van de opbrengst zou bij de omstreeden Herezgovatka Bank zijn geparkeerd, volgens Petritsch een "corrupte instelling die de democratie hindert en publiek geld verspillt". Tot begin vorig jaar kreeg de HDZ in Bosnië, mede via de bank, ook veel geld van de toen in buurland Kroatië regerende HDZ. Dat verandert met de dood van president en HDZ-leider Franjo Tuđman. De Kroatische HDZ raakte in de oppositie en de geldstroom naar de Bosnische Kroaten droogde op. Sindsdien moeten ze wrezen dat Zagreb hen aan hun lot zal overlaten. Tuđmans opvolger als president, Stipe Mesić, is in hun ogen een jadas die hen voor derdigg zal verlinken zal verraden om maar van het 'probleem Bosnië' af te zijn.

Nieuw geweld ligt op de loer. Kardinaal Vinko Puljić werd de zich gisteren tot de partijen. "Verder onder ons niet langer", zei hij tegen de internationale gemeenschap. "Verspreid de haat niet onder de mensen", vertelde hij de Kroatische *hardliners*. Komend weeken de, als de gelovige katholieke Kroaten Pasen vieren, zal de kardinaal een extra karsje moeten aansteken.

Balkan blijft wankel, ook na arrestatie Milošević

Met de aanhouding van Slobodan Milošević, eindigt een treading hoofdstuk in de geschiedenis. De verantwoordelijkheid voor het bloedvergieven in voormalig Joegoslavië rust grotendeels op de schouders van de slaachter van Belgrado. Toch zijn de zorgen van de Balkan slechts ten dele weggenomen. Gerechtigheid en stabiliteit waren natuurlijk uitgesloten zo lang Milošević aan de macht was of zelfs maar openlijk in de ambtswoning van de Joegoslavische president verbleef. Maar zijn arrestatie, vermoedelijke veroordeling en uiteindelijk uitlevering naar het Joegoslavië-tribunaal in Den Haag zijn slechts een noodzakelijk begin. Ook zonder Milošević is de Balkan probleemgebied.

De eerste zorg is nu dat hij wordt berecht voor de oorlogsmisdaden waarvan hij wordt beschuldigd. Hij zal in de beklagdenbank gezelschap moeten krijgen van zijn medeverdachten, onder wie Ratko Mladic en Radovan Karadžić, de hoofdverantwoordelijken voor het bloedvergieten in Bosnië. Servie en zijn buurlanden staan bovendien voor een moeizame en pijnlijke economische overgang, waarbij niet alleen de door de oorlog verwoeste infrastructuur weer moet worden opgebouwd, maar tevens

moet worden overgeschakeld van een door de staat geleide economie naar een vrije markt.

Deze taken zullen waarschijnlijk nog worden bemoeilijkt door de openstaande politieke kwesties van de regio. De drie voornaamste zijn de onzekere toestand van de Joegoslavische federatie, de Albanese kwestie en de toekomst van Bosnië-Herzegovina. Verdere conflicten op de Balkan kunnen alleen worden voorkomen als de buitwereld zich niet minder doortastend en volhardend inspant om elk van deze problemen op te lossen dan hij heeft gedaan om een einde te maken aan de oorlogen die door het bewind van Milošević waren ontkend.

Van alle staten in Zuidoost-Europa heeft Joegoslavië de meest ongewisse toekomst. Montenegro lijkt vast van plan zich af te scheiden. Deze maand zullen parlementsverkiezingen uitwijzen of de nu regerende meerderheid, die naar onafhankelijkheid streeft, die macht behoudt, hetgeen waarschijnlijk lukt. Bij een referendum in juni zou dan worden bevestigd dat een (kleine) meerderheid van de Montenegrijnen voor onafhankelijkheid kiest. Servische en Joegoslavische politieke leiders hebben gezegd zich bij de wil van het volk te zullen neerleggen.

Ivo H. Dalder

Hoewel niet één land de onafhankelijkheid van Montenegro steunt, zal Europa, als deze op vreedzame wijze en met instemming van Servie totstand komt, weinig keus hebben; dan heeft dit werelddeel er weer een minister bij.

Zodra Montenegro zich van Joegoslavië losmaakt, zal in Kosovo de roep om onafhankelijkheid

Nu Washington weinig belangstelling toont, moet Europa initiatieven ontplooiën

naar verwachting onoverstaan worden. Geen Kosovars Albanees zal berusten in een toekomst binnen Servie. Bovendien wordt de volkenrechtelijke status van Kosovo dan onzeker, aangezien de VN-resolutie die de status van Kosovo nu regelt, slechts spreekt van de territoriale integriteit van Joegoslavië, niet van Servie. Of en hoe Kosovo onafhankelijk wordt, en wat dan zijn relatie met Servie zal wezen, zijn vragen

waar de internationale gemeenschap steeds moeilijker omheen zal kunnen.

Niet minder lastig is het onopgeloste vraagstuk van de Albanesez. Het Albanese volk leeft in een aanengesloten gebied dat zich uitstrekt over Albanië, Griekenland, Macedonië en Joegoslavië, waar nog twee landen bij kunnen komen

als Joegoslavië uiteenvalt. In elk van deze staten — met uitzondering van Albanië en Kosovo (als dat onafhankelijk zou worden) — vormen de Albaneezen een minderheid. Hoewel wensdromen als een groot-Albanië of een groot-Kosovo nu net zo trevel zijn als Milošević droom van een groot-Servie, heeft diens streven wel laten zien dat zulke wensdromen tot ernstige ontwrichting kunnen leiden. Helias bestaat er geen eenvoudige oplossing voor de aspiraties van de Albaneezen, anders dan door alle minderheden, inclusief de Albaneezen, in hun respectieve staten een positie van gewicht te geven. Daarom is het ook zo belangrijk dat de onlangs begonnen politieke dialoog tussen alle politieke partijen in Macedonië snel resultaten oplevert.

Ten slotte bevindt vijfenehalf jaar na het einde van de strijd in Bosnië een groot deel van dat land zich nog in een staat van ontredering. Zeker, er woedt geen oorlog

bovoren al aanzienlijke vorderingen gemaakt. Velen die door de oorlog waren verdreven, zijn teruggekeerd. En voor het eerst in de korte geschiedenis van dit land is een regering gevormd door andere partijen dan de nationalistische partijen die de Bosnische politiek jarenlang hebben gedomineerd. Diepgewortelde angst en haat tussen etnische groepen zijn echter niet verdwenen. De Servische gemeenschap in Bosnië wordt geleid door onderwezes, nationalistische Serviërs. Nationalistische Kroaten zijn uit alle politieke instellingen gestapt en zijn in Herzegovina voor zichzelf begonnen. In plaats van een staat te zijn met twee bestaanddelen, zoals in Dayton werd ingestreefd, is Bosnië in feite ver-

deeld in drie afzonderlijke gemeenschappen, die enkel door de internationale gemeenschap worden bijeengehouden.

Het experiment van Dayton is dus mislukt. Deling is geen oplossing, gedwongen integratie evenmin. Er zal een nieuw politiek bestel moeten komen, niet gebaseerd op de etnische indeling van Dayton, maar op plaatselijk bestuur, missies en meer op basis van districten dan gemeenschappen. Dat zou wellicht een constitutionele vergadering vergen, waartegen velen zich tot dusverre hebben verzet uit vrees dat Dayton — en daarmee Bosnië — zou uiteenvallen. Maar Dayton is uiteengevallen, en de tijd is gekomen om Bosnië op meer duurzame wijze aanen te smeden.

Blijvende aandacht van de internationale gemeenschap is vereist. Nu in Washington een regering is aangereken die weinig belangstelling toont voor de regio, is het aan Europa om diplomatische initiatieven te nemen. Dit is een passende uitdaging voor het nieuwe Europa, beter verenigd en vermoedelijk beter in staat om de zaak aan te pakken dan het heel andere Europa van tien jaar geleden.

Ivo Dalder is verbonden aan Brookings Institution in Washington.

Servië zet processen politici Westen door

BELGRADO — Ook na de democratische omwenteling zetten de justitiële autoriteiten in Servië de processen wegens oorlogsmisdaden tegen veertien westerse politici door.

Het gaat onder meer om de Duitse bondskanselier Schröder, de toenmalige Amerikaanse president Clinton en voormalig NAVO-secretaris-generaal Solana. De aanklachten werden ingediend naar aanleiding van de NAVO-luchtaanvallen op Joegoslavië in 1999. Vlak voor de verkiezingen van afgelopen september, toen Milosevic nog aan de macht was, werd Schröder veroordeeld tot twintig jaar gevangenisstraf. (DPA)

Twintig jaar cel voor Albanese Kosovaren

BELGRADO — Een rechtbank in het Servische Nis heeft gisteren twee etnische Albanen uit de provincie Kosovo veroordeeld tot twintig jaar cel. De twee veroordeelde broers zijn schuldig bevonden aan terroristische activiteiten.

Beiden zouden als strijders van het Kosovo Bevrijdingsleger UCK in 1998 onder meer in de Kosovaarse plaats Klecka Servische burgers hebben vermoord. Het duo werd in augustus 1998 opgepakt. Hun advocaat heeft hoger beroep aangekondigd. (DPA/AFP)

Verdachte Obrenovic ontkent aanklacht

DEN HAAG — Dragan Obrenovic heeft gisteren, toen hij voor het eerst werd voorgeleid voor het Joegoslavië-Tribunaal, gezegd onschuldig te zijn. Hoofdaanklaagster Carla Del Ponte van het VN-hof verdenkt de 38-jarige Bosnische Serviër van betrokkenheid bij de massa-executies na de val van Srebrenica.

Volgens de tenlastelegging heeft Obrenovic in 1995 meegedaan aan het executeren van meer dan 5000 Bosnische moslims. Obrenovic is afgelopen zondag opgepakt en inmiddels opgesloten in Scheveningen. Daar zat al een van zijn superieuren uit de 'Srebrenica-tijd', generaal Krstic. Die staat sinds maart 2000 voor het tribunaal terecht wegens genocide. Een deel van het bewijsmateriaal uit de zaak-Krstic zal worden

Ravage na explosie in centrum Pristina

In het centrum van de Kosovaarse hoofdstad Pristina heeft zich gistermiddag een zeer zware explosie voorgedaan. Volgens de internationale troepenmacht KFOR in de Servische provincie vielen er zeker een dode en vijf gewonden. Het Britse KFOR-regiment meldt dat het om Serviërs zou gaan. Albanese extremisten plegen sinds het Joegoslavische leger zich in 1999 uit de Servische provincie terugtrok voortdurend aanslagen op minderheden, onder wie Serviërs. De meeste Serviërs zijn Kosovo inmiddels ontvlucht. FOTO: REUTERS

SFOR valt opnieuw bank Bosnië binnen

MOSTAR — Voor de tweede keer in twee weken hebben militairen van de internationale vredesmacht SFOR een inval gepleegd in een filiaal van de Hercegovacka Banka in Bosnië. De bank zou de grote financier zijn van Bosnisch-Kroatische extremisten die binnen de moslim-Kroatische federatie een eigen, Kroatische ministat willen oprichten. Volgens getuigen verschaften de SFOR-militairen zich met explosieven toegang tot het bankgebouw. Ze namen dozen vol documenten en computers in beslag. De SFOR-actie, die om 03.00 uur begon, duurde drie uur. Twee weken geleden vielen internationale toezichthouders in Bosnië met steun van SFOR elf vestigingen van de Hercegovacka Banka binnen, waaronder die in Mostar. Dat leidde tot grote protestacties. (AP)

'Onschuldig aan moorden Srebrenica'

Bosnische Serviër Obrenovic voorgeleid; rechter Belgrado vervolgt westerse politici

DEN HAAG — De Bosnische Serviër Dragan Obrenovic (38) ontkent betrokken te zijn geweest bij de massa-executies op moslimmannen na de val van Srebrenica, in juli 1995. Dat heeft hij gisteren verklaard voor het Joegoslavië-Tribunaal in Den Haag.

Obrenovic (38), die eerste paasdag werd opgepakt, heeft volgens de tenlastelegging meegedaan aan het executeren van meer dan 5000 Bosnische moslims. Hij is inmiddels opgesloten in Scheveningen. Daar zat al een van zijn superieuren uit de 'Srebrenica-

tijd', generaal Krstic. Die staat sinds maart 2000 voor het tribunaal terecht wegens genocide. Een deel van het bewijsmateriaal uit de zaak-Krstic zal worden gebruikt in het proces tegen Obrenovic.

Ook na de democratische omwenteling zetten de justitiële autoriteiten in Servië de processen wegens oorlogsmisdaden door tegen veertien westerse politici. Het gaat onder meer om de Duitse bondskanselier Schröder, de toenmalige Amerikaanse president Clinton en voormalig NAVO-secretaris-generaal Solana. De aanklachten werden onder Milo-

sevic ingediend naar aanleiding van de NAVO-luchtaanvallen op Joegoslavië in 1999. Vlak voor de verkiezingen van afgelopen september, toen Milosevic nog aan de macht was, werd Schröder veroordeeld tot twintig jaar.

De vonnissen zijn gisteren schriftelijk overgebracht aan de advocaten die de verdachten destijds zijn toegewezen, berichtte het dagblad Politika. De rechter heeft opdracht gegeven de veroordeelden aan te houden. Binnen een vaste termijn moet beroep zijn aangetekend.

Een rechtbank in het Servische Nis heeft gisteren twee etnische

Albanen uit Kosovo veroordeeld tot twintig jaar wegens terroristische activiteiten. Zij zouden als UCK-strijders in 1998 in Klecka (Kosovo) Servische burgers hebben vermoord.

In de Kosovaarse hoofdstad Pristina is gisteren een autobom afgegaan. Daarbij vielen een dode en vijf gewonden. De slachtoffers zijn Serviërs. Albanese extremisten worden verdacht. Zij plegen sinds het vertrek van het Joegoslavische leger, in '99, voortdurend aanslagen op Serviërs. Voor de oorlog woonden in Pristina zo'n 40.000 Serviërs. Daarvan zijn de meesten weggetrokken.

Na Kosovo de beurt aan Macedonië

Door Michel Collon

Trieste herhaling? Na de aanval tegen de dorpen van Presevo in Servië, na de bomaanslag op een autobus, die zeven Servische burgers het leven kostte, voeren de Albanese separatisten van het UCK de oorlog nu uit naar het buurland Macedonië. Een nieuwe stroom vluchtelingen. Een nieuwe oorlog in de Balkan. Wie zijn er in de Balkan eigenlijk agressors en wie slachtoffers?

Macedonië vormt een strategisch gebied omwille van de olie- en gasleidingen die Europa en de VS er doorheen plannen, vanuit de Kaukasus. The Guardian meldt: "De Trans-Balkan Pijpleiding, die noch de Europese noch de Amerikaanse pers haalde, moet van Burgas aan de Zwarte Zee naar Vlore aan de Adriatische Zee lopen, via Bulgarije, Macedonië en Albanië. Voor het Westen wordt dit wellicht de belangrijkste route voor de petroleum en het gas die nu in Centraal-Azië worden gewonnen, 750.000 vaten per dag.

Twee jaar geleden, nog voor de oorlog, zei de VS-minister van Energie, Bill Richardson: "Het gaat hier om de energie-veiligheid van Amerika." Met andere woorden: we moeten de overheersing en de superwinsten van de oliemultinationals veilig stellen. "Wij zouden graag zien dat die pas onafhankelijke staten zich zullen richten op de commerciële en politieke belangen van het Westen in plaats van elders hun heil te zoeken. We hebben zware politieke investeringen gedaan in het gebied rond de Kaspische Zee en het is voor ons heel belang-

Waar blijft NAVO met zijn uitleg?

Groot-Albanië veronderstelt gebiedsuitbreiding en etnische zuivering: daar is het UCK nu ook in Macedonië mee begonnen. De hele wereld wist dat dit zou gebeuren. (Foto Belga, Georgi Llicovski).

rijk dat zowel het traject van de pijpleiding als het politiek beleid correct zijn." (2)

The Guardian zegt ook nog: "Op 9 december 1998 (voor de oorlog dus, nvdv.) zei de president van Albanië op een bijeenkomst in Sofia: volgens mij kan geen enkele oplossing die binnende de Servische grenzen blijft, voor duurzame vrede zorgen." Met andere woorden: als u wilt dat de Albanen akkoord gaan met de Trans-Balkan Pijpleiding, dan moet u Kosovo van de Serviërs afpakken. (3)

De aanvallen van het UCK zijn helemaal geen verrassing

De VS sloten een pact met de duivel. Daarvan getuigen tal van diplomatieke verslagen: het separatistische UCK vermoordde niet alleen Servische politieagenten en burgers maar ook Albanen die getrouwd waren met Serviërs of er zelfs alleen maar mee instemden in de Joegoslavische staat te wonen.

De speciale gezant van Washington in de Balkan, Robert Gelbard, had zelf tot drie keer

toe voor de internationale pers bevestigd, begin 1998, dat "die lui van het UCK terroristen zijn." Maar drie maanden later heetten die terroristen plotseeling 'vrijheidsstrijders' en vanaf 24 maart 1999, nu twee jaar geleden, zou de NAVO hun luchtmacht worden.

Vandaag doen de VS heel verbaasd over het 'extremistische geweld' (4) in Macedonië. Alsof ze niet wisten dat het UCK al in juni 1998 landkaarten van 'Groot-Albanië' verspreidde. Daarop worden, naast Kosovo,

Belgrado belooft Vojvodina autonomie

BOEDAPEST, 11 APRIL. Vojvodina krijgt de grondwettelijk gegarandeerde autonomie terug die in 1988 door de toenmalige Joegoslavische leider Slobodan Milošević is afgepakt.

Dat heeft gisteren in Boedapest de Servische premier Zoran Djindjić beloofd. Vojvodina is een provincie van Servië met 27 etnische minderheden, waarvan de Hongaarse de belangrijkste is. "We willen werken aan een decentralisatie om de autonomie te herstellen", aldus Djindjić. Hij beloofde ook wetsvoorstellen ter verbetering van het Hongaars taalonderwijs.

De politieke leiders van de Vojvodina betogen sinds de val van Milošević, eind vorig jaar, dat de democratisering van Servië niet volledig zal zijn als de Vojvodijnen niet terugkrijgen wat hun door Milošević is ontnomen. De economie van de landbouwregio heeft sterk geleden onder het verlies van de autonomie, omdat alle opbrengsten sinds 1988 naar Belgrado zijn gegaan. Daar kwam ook nog het isolement van Joegoslavië bij, en het verlies van de traditionele markten in Kroatië en Slovenië. Bovendien heeft het bewind van Milošević veel Servische vluchte-

lingen uit Kroatië, Bosnië en Kosovo in de Vojvodina gehuisvest, waardoor het etnische evenwicht verstoord raakte. Tienduizenden leden van de Hongaarse en de Kroatische minderheid hebben sindsdien de Vojvodina verlaten.

Nenad Canak, voorzitter van het Vojvodijnse parlement, zei gisteren dat „de politiek in de Vojvodina met alle middelen die ze heeft veranderingen zal afdwingen, zolang met een referendum." Hij zei dat drie van de achttien partijen in de in Belgrado regerende coalitie uit de Vojvodina komen en dreigde met hun weglopen als het zelfbestuur niet wordt teruggegeven. Volgens Canak houdt binnen de coalitie alleen de Democratische Partij van Servië (de partij van de Joegoslavische president Koštunica) de autonomie tegen. „Dat toont aan dat zij de oplossingen van Milošević in stand wil houden." (Reuters, AFP)

Weer inval bank Bosnische Kroaten

MOSTAR — Voor de tweede keer in twee weken hebben militairen van de internationale vredesmacht Sfor een inval gepleegd in een filiaal van de Hercegovacka Banka in de Bosnische stad Mostar. De bank zou de grote financier zijn van Bosnisch-Kroatische extremisten die binnen de moslim-Kroatische federatie een eigen, Kroatische ministat willen oprichten. Twee weken geleden was er ook een inval. Dat leidde tot grote protestacties, waarbij 21 Sfor-militairen gewond raakten.

NIEUWSMAKERS / Gepakt op eerste paasdag

12-4-2001

Dragan Obrenovic (37), die zondag in Oost-Bosnië werd gearresteerd, moet de bui lang hebben zien hangen. Al twee keer werd hij door onderzoekers van het Joegoslavië-Tribunaal onderzocht. Toch liep de Serviër op eerste paasdag nietsvermoedend naar het hek van zijn schoonvaders tuin, toen drie mannen en een vrouw in burger hem waken. Enkele ogenblikken later was hij op weg naar Den Haag.

Obrenovic was kapitein in het Joegoslavische leger toen in 1992 de oorlog in Bosnië uitbrak. Hij belandde in het kleine leger van de Bosnische Serviërs en werd luitenant-kolonel. In de zomer van 1995 voerde hij het bevel over de Zvornik-brigade, genoemd naar een Bosnische grensplaats bij Servië.

Obrenovic' brigade maakte deel uit van de troepen die in juli 1995 de moslimenclave Srebrenica innamen en een moordpartij aanrichtten onder de gevangenen genomen moslims. Volgens de aanklacht van het tribunaal nam Obrenovic „deel aan een crimineel plan met als doel meer dan vijfduizend mannen en jongens uit de enclave te executeren en te begraven, inclusief het herbegraven op een geheime locatie". Hij

Obrenovic in 1995.

redactie buitenland

Wist, aldus de aanklacht, dat het plan ten doel had een 'etnische of religieuze groep te vernietigen'. Obrenovic' chef, generaal Krstic, staat al terecht in Den Haag. Diens veroordeling kwam flink dichterbij door een bandopname van een gesprek dat hij met Obrenovic over de gevangenen moslims voerde. „Vermoord ze allemaal!" raasde de generaal. Obrenovic moet terechtstaan voor misdaden tegen de menselijkheid, schending van het oorlogsrecht en medeplichtigheid aan genocide.

De Immigratie- en Naturalisatiedienst heeft die afgewezen. In vrijwel alle gevallen is beroep aangeklaagd. Als die de IND gelijk geeft, zal Justitie een 'achterverwijderingsbevel' voeren. Jagers van Kosovo, aldus staatssecretaris Kalsbeek (PvdA) van justitie in een brief aan de Kamer. Die toonde zich gisteren in een overleg verbaasd, zo niet geërgerd. „Dat is precies waarvoor wij bang waren", aldus Kamp (VVD). Verhagen (CDA) wees erop dat het Duitsland wel is gelukt de Kosovaren te laten terugkeren, door bijdragen aan de wederopbouw van het land te koppelen aan hun terugkeer.

Teleurgesteld toonden de kammerleden zich over het mislukte project om uitgeprocedeerde en afgewezen Ethiopische asielzoekers met steun te laten terugkeren naar hun land. Nederland had in augustus 1997 afspraken gemaakt met de Ethiopische regering over een drie jaarlopend pro-

Kamer: Kosovaren moeten nu maar weer eens terug

Van onze redactie politiek DEN HAAG - De Kamer wil dat zo'n 1000 etnische Albanese uit Kosovo terugkeren. Voorjaar 1999 kwamen er 4000 op uitnodiging naar Nederland vanwege de oorlog in Kosovo. De bedoeling was hen tijdelijk bescherming te bieden. In juni 1999 trok het Joegoslavische leger zich terug uit Kosovo. Een maand later keerden de eerste Kosovaren al terug. Ongeveer 1000 verkozen echter in Nederland te blijven en hebben asiel aangevraagd.

Aanklacht tegen Obrenovic bevindt lange lijst met massaexecuties

Overste Dragan Obrenovic vandaag voorgeleid voor het Joegoslavië-Tribunaal in Den Haag. De aanklacht tegen de Bosnisch-Servische commandant van de Zvornik-brigade, die zondag Bosnië werd opgepakt, bevindt lange lijst massaexecuties die volgden op de val van de VN-enclave in Srebrenica. Dat is opmerkelijk, omdat dusver werd aangenomen dat de meeste slachtoffers van Srebrenica, wier aantal op zeventien wordt geschat, door Servische soldaten omkwamen tijdens hun dagelijkse vlucht naar gebied dat onder controle stond van de Bosnische Moslims.

Milošević blijft in voorarrest

BELGRADO, 27 APRIL. Het voorarrest van de voormalige president van Joegoslavië, Slobodan Milošević is gisteren met twee maanden verlengd. Hij werd op 1 april gearresteerd op verdenking van machtsmisbruik en corruptie en zal niet op borgtocht worden vrijgelaten, aldus de Servische media. De autoriteiten zouden vrezen dat hij zal vluchten of getuigen onder druk zet. In het vooronderzoek naar Milošević moesten nog ruim tien getuigen gehoord worden. Het Joegoslavië-Tribunaal in Den Haag heeft Milošević aangeklaagd voor oorlogsmisdaden in Kosovo en eist zijn uitlevering.

Contactgroep tegen separatisme Balkan

PARIJS, 12 APRIL. De ministers van Buitenlandse Zaken van de zes landen van de Contactgroep voor ex-Joegoslavië hebben zich gisteren uitgesproken tegen verdere fragmentatie van de Balkan. De ministers - uit de VS, Rusland, Frankrijk, Duitsland, Groot-Brittannië en Italië - uitten zich in Parijs tevreden over de recente arrestatie van ex-president Milošević van Joegoslavië en vroegen Belgrado samen te werken met het VN-tribunaal voor oorlogsmisdaden in Den Haag, dat Milošević opeist. Maar in het slotcommuniqué werd Belgrado niet specifiek opgeroepen naar Den Haag te sturen en kwam ook het woord 'uitlevering' niet voor.

Het duidelijke 'nee' van de Contactgroep tegen onafhankelijkheidsbewegingen en separatisme geldt niet alleen de Montenegrijnen, maar ook de Albanese in Macedonië, Kosovo en Zuid-Servië, en de Kroaten in Bosnië. De Macedonische autoriteiten moeten „hervormingen en de dialoog" gebruiken om de conflicten met de grote Albanese minderheid bij te leggen en hun multi-etnische samenleving te consolideren. Alle groeperingen in Macedonië moeten afzien van geweld en extremisten isoleren. De Kroaten in Bosnië, die een eigen entiteit eisen, kregen van de Contactgroep te horen dat grondwetsschendingen en aanvallen op de internationale aanwezigheid „fel worden veroordeeld". Dat geldt ook voor het geweld dat de Bosnische Kroaten vorige week in Mostar gebruikten tegen de internationale vredesmacht, de internationale politie en vertegenwoordigers van het internationale bestuur. (AP, AFP)

Sfor pakt Obrenovic

BANJA LUKA, DEN HAAG - De Bosnisch-Servische verdachte van oorlogsmisdaden Dragan Obrenovic is zondag in de Republika Srpska gearresteerd en overgebracht naar Den Haag. Het Joegoslavië-Tribunaal heeft Obrenovic aangeklaagd wegens betrokkenheid bij de moord, in juli 1995, op moslimmannen uit de door de Servische troepen onder de voet gelopen enclave Srebrenica. Hij zal vermoedelijk deze week al voorpakken. Obrenovic was destijds commandant van een Bosnisch-Servische eenheid in de Oost-Bosnische plaats Zvornik. In de buurt van Zvornik werd hij zondag gearresteerd met behulp van Amerikaanse Sfor-militairen. Navo-secretaris-generaal Lord Robertson zei zondagavond dat Obrenovic wordt beschuldigd van „de uitroeiing van duizenden Bosnische moslimmannen, medeplichtigheid aan genocide, schending van de oorlogswetten en -gebruiken, misdaden tegen de menselijkheid en ernstige schendingen van de Geneefse Conventies, waaronder moord, marteling en vervolging op raciale en religieuze gronden."

Twee nonnen verdacht Genocide in Rwands hof

BRUSSEL, 17 APRIL. In het Brusselse Paleis van Justitie is vanmorgen het proces begonnen tegen vier Rwandezes, onder wie twee nonnen, die worden beschuldigd van betrokkenheid bij de volkerenmoord in Rwanda in 1994.

De vervolging is mogelijk op basis van een wet uit 1993 die Belgische rechtbanken universeel bevoegd maakt om inbreuken op de Internationale Conventies van Genève van 1949 te vervolgen, ongeacht de plaats van de misdaad en de nationaliteit van de daders.

Het is voor het eerst dat de wet in België tot een proces leidt. Het proces is ook uniek, omdat nooit eerder een jury van burgers zich over schuld of onschuld van genocide moest uitspreken. België kent naast zogenoemde correctionele rechtbanken ook assisenhoven met juryrechtspraak.

Tijdens de rechtszaak, die naar verwachting vier tot zeven weken zal duren, worden zo'n 170 getuigen gehoord. Vele tientallen getuigen zijn uit Rwanda overgevlogen en op kosten van de Belgische justitie ondergebracht in Brussel. De zaak, die aan het rollen kwam na klachten van burgerlijke partijen, is voorbereid door onderzoeksrechter Damien Vandermeersch. Hij leidde een zogenoemde rogatoire missie naar Rwanda om getuigen te horen en bewijsmateriaal te verzamelen.

De zitting begon vanmorgen even voor tien uur onder grote belangstelling van de internationale pers met de selectie van twaalf juryleden en hun plaatsvervaardigers via loting uit 120 kandidaten. De zitting zal worden verspreid in de media aan-

geleid als de 'vier van Butare', genoemd naar de streek waar de moorden plaatsvonden - ontkenen elk schuld. De vier behoren tot de vele Rwandezes die na de genocide als vluchtelingen naar België kwamen. De Benedictijner kloosterzusters Gertrude Mukangango (41) en Maria Kisito (36) worden beschuldigd van de moord op vier geïdentificeerde personen en een onbepaald aantal niet-geïdentificeerde personen en een benzine hebben aangevoerd en aangestoken in een garage waar honderden gevluchte Tutsi's bescherming hadden gezocht tegen moordende Hutu's. Zuster Gertrude, die moeder-overste was van het klooster van Sovu, zou ook vluchtende Tutsi's de toegang tot het klooster hebben geweigerd. Fysica-hoogleraar Vincent Ntezimana (39), die ook in het Belgische Louvain-la-Neuve doceerde, wordt beschuldigd van moord op negen geïdentificeerde personen en een onbepaald aantal niet-geïdentificeerden. Ook zou hij auteur zijn van de 'Tien Geboden van de Hutu's', een pamflet dat aanspoorde tot de massamoord in Rwanda. De vierde verdachte, zakenman en ex-minister Alphonse Higaniro (51), wordt ervan verdacht moorden op Tutsi's en gematigde Hutu's te hebben georganiseerd en gefinancierd.

'Hartproblemen' Milošević in ziekenhuis opgenomen

Door onze correspondent BELGRADO, 12 APRIL. De vroegere president van Joegoslavië Slobodan Milošević is gisteren met hartproblemen in een militair ziekenhuis opgenomen. Zijn toestand is volgens een arts van het ziekenhuis 'niet serieus' in gevaar.

Milošević werd op 1 april gearresteerd in zijn villa in de Servische hoofdstad Belgrado op verdenking van machtsmisbruik en corruptie. Een arts constateerde bij die gelegenheid dat Milošević uitgeput was en een licht verhoogde bloeddruk had, maar dat hij verder in goede gezondheid was. Na zijn arrestatie heeft hij kalmeringstabletten geslikt. Milošević werd gisteravond na onderzoek door twee groepen artsen overgebracht van de centrale gevangenis naar het militaire ziekenhuis, aan de rand van Belgrado. De Servische autoriteiten hebben nog geen officiële mededelingen over de toestand van de ex-president gedaan, maar het staatspersbureau Tanjug omschreef zijn hartproblemen als 'niet dramatisch'. Milošević is 59 jaar oud. Andere woordvoerders spraken van „een licht infarct". Het onafhankelijke persbureau Beta liet weten dat Milošević zich bij zijn opname in het ziekenhuis bevond in „een staat, die voorafgaat aan een hartaanval".

Op verzoek van een lid van staf van het Joegoslavische leger, generaal Nebojša Pavković, bewaakt de politie de oud-president. Milošević' socialistische partij eiste gisteren zijn onmiddellijke vrijlating. Zijn gezondheidsproblemen zouden te wijten zijn aan „de ondraaglijke omstandigheden" waaraan hij zou zijn blootgesteld. Die omstandigheden „bedreigen zijn gezondheid", aldus de partij. In een verklaring schrijft de partij ook dat de „lynchcampagne van de media" tegen Milošević en zijn familie moet stoppen. Ook zou een eind moeten worden gemaakt aan de „pesterijen" waarvan zijn familie het slachtoffer zou zijn. Onlangs werden zijn vrouw en dochter door de vroegere verzetsbeweging Otpor uit hun woonplaats Požarevac weggestuurd; als ze niet uit de stad zouden weggaan, zou tegen hun aanwezigheid worden betoogd. Ze gingen weg. Enkele hogere kaderleden van de partij zouden Milošević afgelopen nacht in het militaire ziekenhuis hebben bezocht.

Kfor-soldaat doodgeschoten

PRISTINA - Een Russische soldaat van de internationale vredesmacht in Kosovo, Kfor, is gisteren doodgeschoten door etnisch Albanezen rebellen. Het incident deed zich voor in het noordoosten van Kosovo. De soldaat werd gedood toen hij tijdens een patrouille zijn gepantserde wagen had verlaten. Tijdens de schietpartij vielen ook enkele gewonden. De Russische patrouille was in de regio aanwezig om markeringen aan te brengen voor de nieuwe bufferzone tussen Kosovo en de rest van Servië.

Grensgebied Macedonië-Kosovo: in gesprek met een vertegenwoordiger van Artsen Zonder Grenzen

Margriet Brandsma (43)
'Met geintjes kom ik door de wegblokkades'

TESSA ROSS/SHUTTER DE BOER

*Opleiding: MO-Nederlands
*Heeft sinds 1977 gewerkt voor het Noordhollands Dagblad, NRC Handelsblad, de radio (Hier en nu, Den Haag Vandaag) en is sinds 1994 in dienst bij het NOS Journaal. Sinds 1999 wisselt ze parlementaire verslaggeving af met reportages vanuit oorlogs- en rampgebieden
*Publiceerde de boeken Jan Pronk. Rebel met een missie en Haags Duet
*Ging in 1999 voor het eerst naar een oorlogsgebied en verbleef in Noord-Albanië, Kosovo, India en Eritrea

op Timor zat. En sinds mijn verblijf vorig jaar op Ambon, waar ik eens veertig granaatinslagen in één uur telde, denk ik bij iedere knal aan bommen of gewerschoten. Dat zal wel nooit helemaal overgaan.

Als parlementair verslaggeefster bij het Journaal lijkt het me al moeilijk om werk te combineren met kinderen, als buitenlandverslaggeefster lijkt het me onmogelijk. Ik geloof ook niet dat vrouwen met een gezin dit werk willen doen. Kosovo fascineerde me. Het was niet te bevatten dat er in een paar weken tijd zoveel mensen op de vlucht sloegen. Jarenlang werd tegen deze catastrofe gewaarschuwd, toch kwam het zover.

Ik ervoer het zelf niet als een nadeel om vrouw te zijn. Militairen gingen toch voorzichtiger met me om en als ik een beetje met ze geinde, werden we zo doorgevlagen bij wegblokkades. Ook gingen vrouwelijke vluchtelingen sneller in op een interviewverzoek.

Wat me altijd zal bijblijven, was een bezoek aan een massagraf. En een tocht met mijn tolk, een Albanese vrouw, naar de resten van haar huis in Kosovo. Ze wees daar de plekken aan waar haar halve familie was vermoord. Er lagen geen lijken maar je voelde gewoon wat er was gebeurd. Aanvankelijk had ik enige gêne om het te filmen, maar het verhaal stond voor de verhalen van bijna alle Kosovaren. En zij wilde het.

Leed veroorzaakt een scherpe emotie, ook bij mij. Toch mag je je daar niet door laten meeslepen. Om zo objectief mogelijk te blijven draaide ik ook in een Servische enclave. Ik verbood mijn Albanese tolk toen ook maar één woord te zeggen. Het was te link. In totaal zat ik drie maanden in het gebied.

Ministers willen Franse beeld Srebrenica corrigeren

De commissie van het Franse parlement die de val van Srebrenica onderzoekt, hoort vandaag twee Nederlandse: ex-ministers Van Mierlo (buitenlandse zaken) en Voorhoefe (defensie). De Franse en Nederlandse visie op het drama, dat 7000 moslims het leven kostte, loopt zeer uiteen.

Frankrijk
 Remco Pols

AMSTERDAM, PARIS - Hans van Mierlo en Joris Voorhoefe hebben afgesproken niet met de pers te praten. Ze laten zich vandaag verhoren door de Franse commissie, maar noch vooraf, noch achteraf beantwoorden ze vragen van journalisten.

„Ik heb wel overwogen om een persconferentie te geven”, zegt Van Mierlo aan de telefoon. „Maar dat zou onfatsoenlijk zijn tegenover de leden van de commissie en ook niet verstandig, bijvoorbeeld omdat je dan weer andere woorden gebruikt.” De kwestie, zegt hij, ligt te gevoelig.

Sinds december studeert een onderzoekscmissie van de Assemblée Nationale (de Franse Tweede Kamer) op de val van Srebrenica, de moslimenclave in Bosnië, in 1995. Vandaag hoort zij twee buitenlandse getuigen: Van Mierlo en Voorhoefe, die toen in Nederland minister van buitenlandse zaken en defensie waren.

Bijna zes jaar na dato drukt wat uitdrainde op de grootste massamoord in Europa sinds de Tweede Wereldoorlog, op de Frans-Nederlandse verhoudingen. Op 11 juli 1995 veroverden de Bosnische Serviers de veilige haven voor moslims Srebrenica in wat toen nog Bosnië was. Zo'n 25.000 bejaarden, vrouwen en kinderen werden in de dagen daarop gedeporteerd, 7000 mannen en jongens vermoord.

Dutchbat, het contingent Nederlandse blauwhelmen dat Srebrenica moest beschermen, keek aanloop naar de val van de enclave bleef fuchsteun van de NAVO VN-vredesmacht in Bosnië, de Frans generaal Bernard Janvier, gaf er geen toestemming voor. Wie heeft hier schuld? Voorhoefe en Van Mierlo wer-

den door de Fransen uitgenodigd nadat Van Mierlo in januari publiekelijk commentaar gaf op de getuigenis voor de commissie aan oud-premier van Frankrijk Alain Juppé. Frankrijk treft geen Vlaam, zei die: Nederland wees de luchtestun af Van Mierlo reageerde als gebeten: „Juppé haalt illes door elkaar”.

Het Franse onderzoek kwam er pas na stevig aandringen van de

Zes jaar later drukt Srebrenica nog op de Frans-Nederlandse relatie

Frans afdeling van Artsen zonder Grenzen (AZG). De val van Srebrenica kostte 22 lokale medewerkers van de internationale hulporganisatie het leven. AZG wil, met het oog op de toekomst, meer duidelijkheid over de moordpartij. De lokale bevolking te beschermen - ook voor haar eigen werk, zegt Fabien Dubnet, jurist en medewerker van de Franse afdeling van de organisatie.

De organisatie formuleerde vijf vragen waar de commissie een antwoord op zou moeten geven. Waarom gaf Janvier geen toe-

stemming voor luchtaanvallen van de NAVO toen de stormloop op Srebrenica begon? Heeft Frankrijk geprobeerd die luchtaanvallen te beperken of te verscherpen? Had Frankrijk de Bosnische Serviers, specialist de belegeraar van Srebrenica Ratko Mladic, beloofd dat er geen luchtaanvallen zouden komen?

Dat laatste zou gebeurd zijn bij de onderhandelingen enkele weken eerder om 401 blauwhelmen, onder wie een groep Franse militairen, vrij te krijgen. Ze waren gegijzeld en gebruikt als levend schild tegen bombardementen. De commissie ondervroeg tot dusverre een tiental Franse betrokkenen. Die deden vrijwel eensgezind een poging om het beeld dat uit de vragen van AZG oprijst, 'de nek om te draaien': diplomatiek adviseur van president Jacques Chirac, het bij zijn ondervraging formuleerde, 'je reinste verzinsels', betroogde Juppé. „Frankrijk heeft niets aan zelfkastijding.” Op de dag dat Srebrenica viel, toonde Chirac zich zelfs bereid de enclave desnoods te heroveren. Maar het was de Nederlandse regering die

etop aandrang de NAVO-luchtestreem - twee Nederlandse F-16's wierpen die middag twee bommen af - te staken.

Voorhoefe en Van Mierlo werden door de commissie uitgenodigd, maar als dat niet was gebeurd, zegt Van Mierlo, hadden zij zelf om een uitnodiging gevraagd. De bewindslieden zullen op hun beurt proberen het beeld dat de Franse betrokkenen voor de commissie hebben geschilderd te corrigeren. De Franse bereidheid tot actie kwam te laat, zei Van Mierlo bij zijn uittaal naar al gevallen, duizenden moslims verdrongen zich in en rond het basiskamp van Dutchbat, dat binnen vuurbereik van de Bosnische Serviers lag. Ingriden op dat moment zou zijn uitgelopen op een bloedbad.

De vraag waarop de Nederlanders de nadruk zullen leggen, is om luchtestreem van de NAVO van Dutchbat-commandant overste-Karremans onbeantwoord bleven in de zes dagen dat de stormloop van de Bosnische Serviers duurde.

* DE ONDERKRANT

KWESTIES / Franssen maken zich niet druk over dossier-Srebrenica

* Het onderzoek van de commissie van de Franse Assemblée naar de val van Srebrenica is niet erg grondig. In Frankrijk zijn er niet veel die zich daar druk om maken. Met één uitzondering: de initiator van de enquête, de Franse afdeling van Artsen zonder Grenzen.

Het Franse parlement heeft er alles aan gedaan om het werk van de commissie zoveel mogelijk te beperken, zegt Fabien Dubnet. AZG wilde een parlementaire enquêtecommissie die getuigen kan dwingen te verschijnen en onder ede kan verhoren. Het

werd echter een veel beperktere informatiemissie.

De hulporganisatie wond zich op over het lidmaatschap van de commissie van François Léotard, die tot kort voor de val Srebrenica, minister van defensie was. Aanvankelijk dacht de Assemblée zelfs aan een commissie van maar twee parlementarissen, onder der wie Léotard. Na kritiek van AZG werden het er zeven.

De ex-minister is nu één van de twee rapporteurs. Hij schrijft zelf het eindverslag. Hij is inmiddels door zijn eigen commissie onderzocht.

Op 25 januari verscheen één

van de belangrijkste getuigen: de Franse generaal Bernard Janvier. Op verzoek van het Franse ministerie van defensie gebeurde dat achter gesloten deuren. De reden was een smoes: het Joegoslavië-Tribunaal zou erom hebben gevraagd. De uitspraak van de generaal zouden de vervolging van oorlogsmisdadigers in gevaar kunnen brengen.

Er kwam een ontkenning van het tribunaal in Den Haag, maar zelfs niet toen generaal Jean Cot, een van de voorgangers van Janvier in Bosnië, twee weken later om precies dezelfde reden niks

in het openbaar wilde zeggen. Het horen van getuigen achter gesloten deuren brengt de geloofwaardigheid van de commissie in het geding, reageerde AZG. Dubnet verwacht dat Voorhoefe en Van Mierlo en de Nederlandse militairen (overste Ton Karremans en generaal Cees Nicolaï) die nog aan bod komen, 'de verdieningsstijfheid die de Franse autoriteiten hebben opgeworpen omver zullen werpen'. Zij zullen de Nederlandse versie op de gebeurtenissen geven, beaamt hij. „Maar de Nederlandse versie, dat zijn de feiten”, aldus Dubnet.

Remco Pols

Montenegrijnen heb en genoeg van Servië

Formeel kiest de Joegoslavische deelrepubliek Montenegro morgen een nieuw parlement, maar eigenlijk gaat de strijd om onafhankelijkheid. Zusterrepubliek Servië en het Westen kijken bezorgd toe.

Door onze correspondent YAEL VINCKX
 PODGORICA, 21 APRIL. De politiek heeft haar propaganda gestaakt, de opiniepeilers mogen geen voorspellingen meer doen. De boekmakers zijn echter niet gelovend aan de verplichte stilte voor de verkiezingen en laten de Montenegrijnen tot het laatste goken op de uitslag van de parlementsverkiezingen. „De Montenegrijnen zijn geobsedeerd met deze verkiezingen”, aldus een van de boekie's. „Laten we hun voorspellingen maar eens testen.”
 De uitslag is overigens al bekend. De huidige president van

Montenegro, Milo Djukanović, wordt de winnaar. Hij heeft zijn gelegenheidscoalitie, zonder een spoor van twijfel, 'de Zege is aan Montenegro' gedoopt. Een onderwerp domineert: de onafhankelijkheid van de kleine, Joegoslavische deelrepubliek. Vier andere deelrepublieken gingen Montenegro al voor, na bloedige oorlogen. Bloedvergieten wist Montenegro vooralsnog te voorkomen. Wel schelden de voorstanders van onafhankelijkheid regelmatig hun collega's in de tweede en laatste deelrepubliek van Joegoslavië, Servië, de huid vol. Zo noemden de Joegoslavische president Vojislav Koštunica de 'prins der duisternis'. „Hij heeft de hele propagandamachine van Milošević in werking gezet”, aldus Djukanović.

Koštunica heeft de tegenstanders van de onafhankelijkheid, verenigd in Samen voor Joegoslavië, inderdaad regelmatig een hart onder de riem gestoken. Voor hem staat er dan ook veel op het spel. Scheidt Montenegro zich af, dan

blijft Servië alleen over, houdt Joegoslavië op te bestaan, en zit hij zonder baan.

Het strijdtoneel voor de 448.000 stemgerechtigde Montenegrijnen is overzichtelijk. Elf partijen hebben zich verenigd in twee coalities. De voorstanders van onafhankelijkheid zitten in de Zege is aan

van de tegenstanders. Maar met de hulp van de Liberale Alliantie (12 procent) kunnen Djukanović' plannen voor onafhankelijkheid alsnog op een meerderheid in het parlement rekenen. Een (bindend) referendum over de onafhankelijkheid moet vervolgens maximaal negentig dagen na de indiening

worden, zeker in de hoofdstad Podgorica. Cafés en restaurants hebben hun prijzen verhoogd.
 Politieke bijeenkomsten hebben tienduizenden mensen getrokken. Djukanović' afsluiter werd een ode aan het nieuwe Montenegro. „Onze vlag zal straks aan de East River wapperen”, zei de president, doelend op het hoofdkwartier van de Verenigde Naties in New York waarvan hij het lidmaatschap nastreeft. De bijeenkomsten van Samen voor Joegoslavië waren vooral een liefdesverklaring aan Servië met schimpscheuten aan het adres van Djukanović.

De tegenstanders van onafhankelijkheid, voornamelijk op het platteland te vinden, hebben onwaarschijnlijke medestanders: de Europese Unie en de Verenigde Staten. Volgende week arriveert een EU-delegatie om een hartig woordje met Montenegro's leiders te wisselen. Want het Westen is tegen onafhankelijkheid. Het heeft de afgelopen jaren weliswaar veel geld gespendeerd in het bergachtige

land, maar dat was te het regime-Milošević. gro was een marionet om de macht in Belgrado bodan Milošević zijn doel slijt en een nieuwe Belgrado waait, is Milošević vooral een lastpost.

Het Westen vreest dat de onafhankelijkheid voor Montenegro ongewenst domino-effecten. De Albanen in het noorden van Kosovo, en de Kroaten zullen op Montenegro om hun eisen voor zelfbeschikking bij te zetten. Dat moet bevalt het Westen slagen.

Maar de internationale gemeenschap heeft de macht niet. In de toekomst staat bekend als koppig wijs. „We willen geen onafhankelijkheid voor Montenegro hebben dus ook geen onafhankelijkheid”, aldus een EU-in Podgorica. Maar de weet ook dat het is de hopen aan zo'n worst case gaan werken.

Het Westen weet niet wat het met een onafhankelijk Montenegro aanmoet

Montenegro, de voorstanders van een staatsverband met Servië zitten in Samen voor Joegoslavië. Op eigen kracht doen nog twaalf partijen mee, waarvan alleen de Liberale Alliantie (pro onafhankelijkheid) echt telt.
 Een absolute meerderheid haalt Djukanović waarschijnlijk niet. Volgens de laatste peilingen blijft zijn coalitie op 44 procent steken, tegenover 27 procent voor het blok

van een voorstel daartoe plaatsvinden. Dat referendum is waarschijnlijk nog deze zomer.
 Meer dan driehonderd waarnemers, nationaal en internationaal, zullen de verkiezingen in totaal duizend stembureaus monitoren. „Het zijn de best gecontroleerde verkiezingen ter wereld”, schreef een toonaangevend dagblad gisteren. Door de komst van de buitenlanders is het leven flink duurder

Rellen in tweede stad van Macedonië

MACEDONIË Bij rellen in Bitola, de op een na grootste stad van Macedonië, zijn maandagnacht vier mensen gewond geraakt. Drie personen zijn gearresteerd. In Bitola werden maandag drie agenten begraven die zaterdag door Albanen waren gedood. Tijdens de begrafenis heerste een sfeer van ingehouden woede, die uren later tot ontlading kwam. Verscheidene ruiten van winkels en restaurants gingen aan diggelen, waarna er werd geschoten. De 3 agenten uit Bitola werden samen met een agent en 4 militairen gedood in de buurt van de stad Tetovo. De Veiligheidsraad van de VN heeft de moord op de acht veroordeeld. (AFP/DPA)

Ex-Joegoslavië

Door een onzer redacteurs
 DEN HAAG, 19 APRIL. De commissie buitenland van de Tweede Kamer brengt van 2 tot 12 mei een bezoek aan de republieken van het voormalige Joegoslavië, zo heeft zij gisteren besloten. Er zullen naast hoofdsteden ook brandhaarden als Macedonië, Kosovo en Bosnië-Herzegovina worden aangezien.

Albanen doelwit wraak

SKOPJE, 2 MEI. Een twintigtal winkels van etnische Albanen in Bitola, de derde stad van Macedonië, is afgelopen etmaal het doelwit geweest van vernielingen en brandstichtingen door een groep van voornamelijk jonge Macedoniërs. De uitbarsting van geweld volgde kort op de begrafenis van vier politiemannen die afgelopen zaterdag waren omgebracht door extremistische Albanen in het noorden van Macedonië, vlakbij de grens met Kosovo. Bij een andere botsing kwamen afgelopen weekende vier Macedonische militairen om het leven. De VN-Veiligheidsraad veroordeelde gisteren de moord op de acht Macedoniërs en prees de terughoudendheid die de regering in Skopje aan de dag legt bij provocaties door etnische Albanen. (AP)

Del Ponte hekelt laksheid NAVO

Door een onzer redacteurs
 DEN HAAG, 1 MEI. Het Joegoslavië-tribunaal moet een eigen detective-team krijgen voor het opsporen van oorlogsmisdadigers in voormalig Joegoslavië. „Een dergelijke aanpak zal ertoe leiden dat het opsporen van oorlogsmisdadigers in een stroomversnelling kan komen”, zei openbaar aanklaagster Carla del Ponte gisteren in een vraaggesprek met de Zwitserse krant *Le Temps*. Del Ponte vindt dat ze te weinig medewerking krijgt bij de jacht op twee belangrijke verdachten - de Bosnisch-Servische leider Radovan Karadžić en opperbevelhebber Ratko Mladić. „Ik heb de indruk dat de NAVO-troepen zich niet kwijten van hun plicht de verdachten te arresteren”, aldus Del Ponte. Del Ponte heeft het voorstel gedaan aan secretaris-generaal Kofi Annan van de VN en verwees daarbij naar ervaringen bij het Rwanda-tribunaal waar ook belangrijke verdachten door een detective-bureau werden aangebracht. De verwachting is dat de VN op korte termijn op haar voorstel zullen reageren.

Fiscus wil geld Milošević-kliek

BELGRADO, 18 APRIL. De regering van Servië heeft een speciale wet opgesteld die haar in staat moet stellen de mensen te belasten die zich dankzij hun goede banden met het regime van ex-president Milošević extreem hebben verrijkt. Deze lieden - naar schatting één procent van de bevolking - kunnen, als het parlement met het voorstel instemt, een éénmalige aanslag verwachten. Wie meewerkt met de belastingdienst zal een korting van 35 procent op de aanslag krijgen. (Reuters)

Nederlander verdacht van moorden in Servië

ARNHEM - Justitie verdenkt een 38-jarige Nederlander van moord op diverse Joegoslavische militairen en politiemensen. De man zou de moorden hebben gepleegd tussen juni en december 2000 in de Zuid-Servische Presevo-vallei aan de grens met Kosovo. Volgens zijn advocaat J. Soentjens, heeft de man geen moorden gepleegd, maar gevechtshandelingen verricht aan de zijde van Albanese rebellen.

Commissie valt al uiteen

BELGRADO, 19 APRIL. De door president Koštunica ingestelde 'Waarheids- en Verzoeningscommissie', die in Joegoslavië het bewind-Milošević moet doorlichten zoals een soortgelijke commissie dat in Zuid-Afrika met het apartheidsbewind heeft gedaan, valt uiteen voordat ze met haar werk is begonnen. Twee van de negentien leden stapten gisteren op. De twee, een historicus en een activist voor de rechten van de mens, vonden dat de leden te weinig macht hebben en zelfs geen getuigen mogen ondervragen. (AFP)

Kantoor van SDP in Bosnië opgeblazen

BOSNIË Een kantoor van de gematigde multi-etnische Sociaal-Democratische Partij in de Bosnische stad Vitez is gisteren door een aanslag verwoest. Vitez staat bekend als een bolwerk van extreem-nationalistische Kroaten. De aanslag had plaats op 1 mei, een nationale feestdag. Er zijn geen berichten over gewonden.
 De SDP is de grootste partij binnen de gematigde coalitie die de moslim-Kroatische federatie binnen Bosnië bestuurt. Extremistische Kroaten voeren al enkele maanden campagne om zich los te maken van de federatie. (RTR)

Macedonië rukt weer op tegen Albanese rebellen

SKOPJE - Het regeringsleger van Macedonië heeft gisteren in de grensstreek met Servië een offensief ingezet tegen etnisch-Albanese rebellen. Die hadden in de vroege ochtend vanuit een hinderlaag twee militairen om het leven gebracht.
 Journalisten zagen militairen en pantservoertuigen in de bergen oprukken. Gevechtshelikopters vuurden raketten af op het dorp Vakcince en een bos in de omgeving. Ook was het geluid van mortieren en artilleriebeschietingen te horen.
 Voordat het leger de aanval inzette, hadden de autoriteiten de inwoners van Vakcince gelast een veilig heenkomen te zoeken. Een woordvoerder van het leger zei dat de twee gedode militairen in het dorp in een hinderlaag waren gelopen. Een derde soldaat werd door de rebellen meegenomen.
 De rebellen riepen de streek, ten noorden van Skopje, meteen uit tot 'bevrijd gebied', meldde de Macedonische staatsradio. Daar

op besloot het leger de tegenaanval in te zetten, bedoeld 'om de Albanese terroristen te elimineren', aldus een legerwoordvoerder. Daarnaast voerden de autoriteiten in het gebied de avondklok in.
 De autoriteiten stelden de inwoners van Vaksince en het nabijgelegen Lipkovo na de aanval op de militairen een ultimatum. Voor 15.00 uur (Nederlandse tijd) moesten de dorpelingen vertrokken zijn naar Kumanovo, de dichtstbijzijnde stad. Lang niet alle inwoners gaven gehoor aan het ultimatum. Volgens de politie kwam dat doordat de rebellen hen niet lieten vertrekken om ze als menselijk schild te kunnen gebruiken.
 Zaterdag doodden de rebellen bij Tetovo al acht militairen. Die aanval leidde tot vernielingen van etnisch-Albanese winkels in de stad Bitola en de moord op een etnische Albanen in Skopje. Vandaag bespreekt het Macedonische parlement de explosieve situatie in het gebied.

Macedonië: acht doden

SKOPJE, 30 APRIL. Het Macedonische leger heeft versterkingen naar de grens met Kosovo gestuurd nadat daar zaterdag acht Macedonische militairen werden gedood door Albanese extremisten. Het is het incident met de meeste doden sinds in februari gevechten uitbraken tussen Albanese extremisten en Macedonische regeringstroepen. Volgens een regeringswoordvoerder werden de acht commando's in het hoofd geschoten en vervolgens door de extremisten gestoken om er zeker van te zijn dat ze dood waren. De slachtoffers maakten deel uit van een konvooi van vier auto's met zestien militairen toen ze werden

overvallen door 25 tot 30 Albanese rebellen uit Kosovo, aldus de politie. Zes andere leden van de elite-eenheid 'Wolven' raakten gewond bij de aanslag, vlakbij het dorpje Vejece. Sinds eind maart was het betrekkelijk rustig in het grensgebied van Macedonië en Kosovo, nadat het Macedonische leger de rebellen uit hun bolwerken in de heuvels had verdreven. De Macedonische president Trajkovski zei na de aanslag dat de regering „geen genade” zal tonen jegens de extremisten. NAVO-chef Robertson en EU-coördinator voor het buitenlands beleid Solana veroordeelden de aanslag in scherpe bewoordingen. (Reuters, AP)

VN-commissie laakt repressie Tsjetsjenië

GENÈVE, 21 APRIL. De commissie van de mensenrechten van de Verenigde Naties heeft Rusland gisteren veroordeeld wegens „buitensporig gewelddadig optreden” van het Russische leger tegen opstandelingen in de deelrepubliek Tsjetsjenië. De commissie drong tevens aan op een serieus onderzoek naar oorlogsmisdaden.
 De commissie is deze weken in Genève bijeen voor haar jaarlijkse beoordeling van de naleving van de mensenrechten in de hele wereld. In de commissie zijn 53 landen vertegenwoordigd. De veroordeling van Rusland geschiedde op voorstel van de Europese Unie en werd gesteund door 22 landen,

waaronder de Verenigde Staten, Canada, Saoedi-Arabië en Pakistan. Onder de 12 tegenstemmers waren behalve Rusland, ook China, India en Nigeria. Negentien leden onthielden zich van stemming.
 Eeveneens op voorstel van de Europese Unie nam de commissie gisteren een resolutie aan waarin de schending van de mensenrechten in Iran werd veroordeeld. Hiervoor kwam steun van de Verenigde Staten, Canada, Japan en Latijns-Amerikaanse landen. Zeventien landen stemden tegen, waaronder Rusland, China, India en Indonesië. Bij deze resolutie onthielden zich vijftien landen van stemming. (AP, Reuters)

Serviërs weigeren hun wijk in Sarajevo op te geven

SARAJEVO - Servische inwoners van een buitenwijk van Sarajevo weigeren plaats te maken voor inwoners van de moslim-Kroatische federatie van Bosnië. Soldaten van de vredesmacht Sfor zijn door een menigte Serviërs uit de wijk verdreven.
 Dinsdagnacht had politie van de moslim-Kroatische federatie controle over de wijk moeten overnemen. Maar nadat agen-

ten van de Bosnisch-Servische Republika Srpska hun posten hadden verlaten, verhinderden zo'n 500 Serviërs de intrede van federale politie. Twee pantserswagens van Sfor, die poogden zich een weg te banen door de menigte, werden onthaald op een stenen regen.
 De Dobrinja-wijk was tijdens de Bosnische oorlog het toneel van felle gevechten, die geen dui-

delijke winnaar opleverden. Bij de verdeling van Bosnië onder de Dayton-akkoorden werd een lijn midden door de wijk getrokken, die dwars door huizenblokken liep en soms de woon- en slaapkamer van een appartement aan een andere entiteit toeweest. Serviërs namen daarop de huizenblokken in.
 De Ierse rechter Diarmuid Sheridan, die door de VN-gezant

voor Bosnië Petritsch was gevraagd als arbiter op te treden in de zaak, besliste maandag dat de moslim-Kroatische federatie recht had op 650 van de 900 appartementen. Republika Srpska zei 'geschokt' te zijn over de beslissing en trok de eerlijkheid ervan in twijfel. De regering riep de Serviërs in de betwiste huizen op kalm te blijven, maar het bevel tot ontruiming te negeren.

Kritiek Raad van Europa op Turkse hongerstakers

STRATSBURG - De personen achter de hongerstakingen in Turkije voeren niet alleen actie tegen de verhuizing van het gezamenlijk verzuim, zij proberen ook de bloeiende criminele netwerken binnen de inrichtingen te behouden.
 Dit heeft de voorzitter van de parlementaire assemblee van de Raad van Europa maandag gezegd aan het begin van de voorjaarszitting. „In de grote slaapzalen bloeit een illegale en criminele parallelstructuur die gebaseerd is op absolute gehoorzaamheid en intimidatie”, zei de voorzitter van de parlementaire assemblee, Lord Tugendhaten.
 De Turkse autoriteiten kregen van hem ook kritiek omdat zij de door de Raad van Europa verlangde hervormingen in het gevangeniswezen nog steeds niet hebben doorgevoerd. Zo zouden de gevangenen meer onderlinge contacten moeten kunnen onderhouden en zouden ze in de gevangenis moeten worden gesteld bij sporten, sportzalen en werkplaatsen te bezoeken. Russel-ehonson kondigde aan dat de assemblee in juni een rapport zal verschaffen over de situatie in de Turkse gevangenis.
 Al zeventien Turkse gevangenen en familieleden zijn overleden door hongersstaking. Die is gericht tegen opsluiting van de gevangenen in kleinere cellen. De gedetineerden vrezen dat zij in allen meer blootstaan aan intimidatie door bewakers.

Belgrado erkent misdrijve

BELGRADO, 20 APRIL. Joegoslavische militaire rechtbank derzonden 24 gevallen van lijke oorlogsmisdaden in Kosovo voor en tijdens de Kosovo-oorlog van 1999, gepleegd door Joegoslavische militairen. Een woordvoerder gaf gisteren het eerst met zoveel woorden dat Joegoslavische militairen in Kosovo schuldig hebben gemaakt aan oorlogsmisdaden.
 In november vorig jaar in Joegoslavië drie soldaat oordeelde tot viereenhalf vangenisstraf elk wegens op twee bejaarde Albanen in Kosovo in 1999, maar aanklacht werd niet gerechts oordeel. Dat lei protesten van mensenrechtenorganisaties. Tot dusverre Joegoslavische leger steed gesproken dat in Kosovo oordeel misdaden zijn gepleegd. Ozei woordvoerder kolonel zar Radišić dat die er wel w 24 gevallen. In sommige v gevallen zijn de juridisch zoeken al afgesloten, zo v daaraan toe. Hij wilde gee geven over de plaats of aa misdrijven. (AP)

Leger Joegoslavië breidt zuivering uit

Door onze correspondent
BELGRADO, 25 APRIL. Het Joegoslavische leger heeft 183 soldaten beschuldigd van misdaden tijdens de oorlog om Kosovo. De soldaten worden volgens een woordvoerder van het leger beschuldigd van moord, mishandeling, diefstal en illegale arrestaties.
 „We willen individuen verantwoordelijk stellen voor hun daden en niet de collectieve schuld bij de natie leggen”, aldus de woordvoerder. Het is onduidelijk of de soldaten worden beschuldigd van oorlogsmisdaden. Vorige week liet het Joegoslavische leger weten 24 soldaten in staat van beschuldiging te hebben gesteld.
 De Verenigde Naties hebben inmiddels laten weten dat de stap van de Joegoslavische regering wordt opgevat als een teken van goede wil om met de schuldigen af te rekenen. Gisteren lieten de Servische autoriteiten ook een groep

Kosovo-Albanen vrij. De Albanen, bekend als de Djakovica-groep naar hun stad van herkomst in Kosovo, zaten gevangen op beschuldiging van terrorisme.
 Het VN-tribunaal in Den Haag voor oorlogsmisdaden in voormalig Joegoslavië heeft al eerder ex-president Slobodan Milošević en enkele van zijn naasten aangeklaagd wegens oorlogsmisdaden in Kosovo. De oorlog om Kosovo, die begon in 1998 en werd beslecht door NAVO-bombardementen in juni 1999, heeft volgens het VN-tribunaal aan minimaal tweeduizend Kosovo-Albanen het leven gekost.
 Milošević zit op dit moment gevangen in de Servische hoofdstad Belgrado, waar hij wordt beschuldigd van machtsmisbruik en corruptie. Het Joegoslavische tribunaal eist dat hij door de Servische autoriteiten wordt overgedragen voor berechting in Den Haag

Vertrouwen Milosevic vrij

BELGRADO - De oud-directeur van de Servische staatstelevisie en naaste vertrouweling van voormalig president Slobodan Milosevic, Dragoljub Milanovic, is gisteren uit de gevangenis vrijgelaten.

gebracht door hen niet te warden schuwen voor de aanstaande Navo-aanval op het studiogebouw. Bij die aanval, gisteren precies twee jaar geleden, kwamen zestien mensen om.

Milanovic zou hebben geweerd dat de studio een van de doelen van de Navo was. Volgens de nabestaanden van de slachtoffers liet de tv-baas zijn personeel sch-

ter moedwillig onwetend van de dreigende beschieting, omdat de dood van de journalisten Belgrado goed uit zou komen in de propagandastrijd tegen de Navo. De nabestaanden reageerden boos op de vrijlating van Milanovic. Ook de Joegoslavische minister van informatie reageerde verbolgen op het 'schandalige' besluit van justitie.

Winnaars verliezen in Montenegro

De parlementsverkiezingen in Montenegro, die vooraf werden gezien als mogelijke nekslag voor het voortbestaan van Joegoslavië, hebben geen duidelijke winnaar opgeleverd. De druk op president Djukanovic om het referendum over afscheiding af te blazen, neemt daardoor toe - ook uit het buitenland.

Verkiezingen
Rutger van der Hoeven

AMSTERDAM - Zo zeker leek de overwinning van de pro-onafhankelijkheidscoalitie in Montenegro, dat voorafgaand aan de parlementsverkiezingen van zondag slechts werd gespeculeerd over de omvang van de verkiezingswinst en de reactie van Belgrado op het aanstaande slechte nieuws.

Maar pro-onafhankelijkheidspartijen wonnen met zo'n kleine marge, dat aanhangers van de verslagen oppositie tot diep in de nacht toeterend door de drijfmaten straten van Podgorica reden, zwaaiend met Joegoslavische vlaggen en het Servische overwinningsteken makend met hun handen.

Hun coalitiepartij 'Samen voor Joegoslavië' behaalde ongeveer 40,7 procent van de stemmen en krijgt waarschijnlijk 33 zetels in het 77-koppige parlement. De coalitie is een verbond van partijen en die tegen afscheiding zijn van

Montenegro uit de Joegoslavische federatie, waar verder alleen Servië nog deel van uitmaakt. De pro-onafhankelijkheidscoalitie van president Milo Djukanovic, 'Overwinning voor Montenegro', is slechts een fractie groter met rond de 42 procent van de stemmen, wat waarschijnlijk 35 parlementszetels oplevert.

Dat betekent een forse tegenslag voor de president. Vooraf hadden opiniepeilers zijn voor sprong geschat op 6 tot 13 procent, en rekening gehouden met een absolute meerderheid voor zijn partij in de volksverkiezingen.

Het slechte nieuws van de verkiezingsuitslag is vooral de kwestie van onafhankelijkheid niet is opgelost. Djukanovic's partij is nog steeds de grootste. Maar de steun onder de bevolging is fors geslonken; in het vorig parlement had Djukanovic's coalitie nog een ruime absolute meerderheid. De vraag is nu of de president zijn voornemen zal doorzetten om deze zomer een referendum over afscheiding te organiseren.

Als Djukanovic besluit een referendum te houden, brengt hij zijn republiek in riskant water. Er is juridische onduidelijkheid over de vraag of de helft of twee derde van de stemmen nodig zijn om onafhankelijkheid uit te roepen. En het is de vraag of de Montenegrijnse democratie stabiel genoeg is voor een referendum over een vraagstuk dat de bevolking zo aan het hart gaat als

onafhankelijkheid van Servië. Djukanovic lijkt nog steeds vastbesloten een referendum uit te schrijven, maar liet zich gisteren niet verleiden tot een ondubbelzinnige uitspraak daarover. Wel zei hij dat zijn partij direct zou beginnen met 'voorbereidingen voor de opbouw van een onafhankelijk, democratisch en pro-Europees Montenegro'.

Maar om zich populair te maken in Europa, kan Djukanovic

De verliezers rijden juichend door de straten

beter zijn voorbereidingen voor onafhankelijkheid afblazen. De Europese Unie, die een kwart van de Montenegrijnse begroting voor zijn rekening neemt, sprak zich gisteren opnieuw uit tegen afscheiding van de kleine republiek aan de Dalmatische kust.

Volgens de Europese Commissie geeft de verkiezingsuitslag van zondag nog eens aan dat Podgorica met Belgrado in gesprek moet over de toekomst. Ook de Duitse minister van buitenlandse zaken Joschka Fischer en zijn Britse ambtgenoot Robin Cook riepen de Montenegrijnse regering gisteren op tot een dialoog met Servië.

De laatste doet morgen Podgorica aan. De bewindsman zei gisteren dat hij Djukanovic op het hart zal drukken geen 'eenzijdige actie' te ondernemen in de relatie

met Belgrado. Dat is een tegenslag voor Djukanovic, die waarschijnlijk vooraf had gehoopt dat de Britse minister hem, na een overdonderende verkiezingsoverwinning, het 'amen' zou geven voor afscheiding.

Maar in Europese hoofdsteden vrees men nieuwe instabiliteit op de Balkan als Montenegro zich afscheidt van Joegoslavië - en daarmee de federatie opheft. Twee weken geleden dreigde de Contactgroep voor voormalig Joegoslavië, met daarin onder meer de Verenigde Staten en Rusland, Montenegro met financiële sancties als het land zich afscheidt van de federatie.

Ondanks de tegenslag bij de verkiezingen kan Djukanovic's partij blijven regeren. Maar ze zal daarvoor wel een beroep moeten doen op de kleine pro-onafhankelijkheidspartijen, de Liberale Alliantie en de etnisch-Albanese partij, die de zetels wonnen die niet naar de grote coalities gingen.

Samenwerking met de laatste partij kan schadelijk zijn voor Djukanovic's imago, want veel pro-Servische Montenegrijnen geloven dat een agressief Albanese separatisme de grootste bedreiging voor hun land is. Samenwerking met de liberalen heeft dat nadeel niet, maar kan de president wel tot pijnlijke keuzes dwingen. Want de Alliantie bekritiseert de wijdverbreide corruptie en zelfverrijking die onder Djukanovic nog steeds de Montenegrijnse economie en politiek kenmerken.

Kamer huiverig voor Amerikaanse bas

Den Haag wil niet betrokken worden bij drugsoorlog Colombia

Nederlandse Antillen
Luis Cornelisse

DEN HAAG - De Kamer wil harde garanties van de Verenigde Staten dat de bases op de Antillen louter dienen voor anti-drugoperaties boven zee. Als de Amerikanen vanaf Curaçao en Aruba vluchten boven Colombia uitvoeren, moeten de VS elders onderdak zoeken.

Het tijdelijke contract voor het stationeren van F16's en Awacs op de Antillen loopt eind deze week af. Dan is het Nederlandse parlement nog niet klaar met de behandeling van het tien jaar lopende contract voor de FOL's, de Forward Operation Locations. PvdA-kamerlid Van Oven: „Eerst wil ik van het kabinet de toezegging dat de Antillen en Nederland niet betrokken worden bij de guerrilla-oorlog in Colombia”.

In een nog vertrouwelijke brief aan het kabinet eist Van Oven dat de veiligheid op de luchthavens wordt opgevoerd. De Colombiaanse verzetsbeweging Farc heeft al bedreigd de bases Hato op Curaçao en het Arubaanse Reina Beatrix aan te vallen, als de Amerikanen hun acties in en boven het land blijven voortzetten. De PvdA'er maakt zich ook zorgen over het voornemen van de Amerikanen om Colombiaanse

militairen bij hun acties mee te laten vliegen. Daarmee wordt de indruk gewekt dat Nederland de strategie van Plan Colombia goedkeurt. Vooral het sproeien van gif over landerijen waar vermoedelijk coca wordt verbouwd, stuit de PvdA'er tegen de borst. Ook CDA en VVD aarzelen het al door beide regeringen getekende contract te ratificeren. Van der Knaap (CDA): „Het FOL-contract zal helder moeten weerge-

ven dat het geen onderdeel is van Plan Colombia, waarbij de Amerikanen zich mengen in de narcoguerilla”.

De commandant caribisch gebied, generaal der mariniers Willem Prins, hoopt dat Den Haag een positief besluit neemt. De samenwerking tussen Amerikaanse en Nederlandse militairen op het terrein van bestrijding van drugs-transporten is nog nooit zo intensief geweest. De VS hebben

aan de Nederlandse maritieme territorium toegewezen van Haïti tot voorbij Suriname. Als de generaal steun krijgt bij het onderscheppen van smokkelaars, kan hij retributie van Amerika krijgen. Den die dan onder zijn veld staan. „Zover gaat onze verstandhouding”, zegt de commandant vandaag in een interview met Trouw.

De Europese Unie staat voor het dilemma de aantrekkingskracht die zij op een breed scala van staten en gemeenschappen uitoefent te gebruiken om er, zonder deze van zich te vreemden, ingrijpende politieke en economische hervormingen af te dwingen. De Montenegrijnen moeten duidelijk worden gemaakt dat voor hen geen uitzondering mogelijke is. Binnen of buiten Joegoslavië. Montenegro is alles behalve gereed om in de Europese gemeenschap te worden opgenomen. Als Servië en Montenegro gescheiden optrekken, zal de volgende van toelating tot de EU afhangen van de mate en het tempo waarin ieder van de beide republieken zich aan de Europese regels aanpast. Objectieve criteria zullen ook voor Montenegro gelden. Dat moet de tot bezetting stemmende boodschap uit Brussel zijn.

De afscheidingsbeweging in Montenegro onderscheidt zich overigens van soortgelijke groeperingen in voormalig Joegoslavië. Slovenen en Kroaten kozen voor etnische apartheid. In Bosnië stonden en staan Serviers, Kroaten en moslims tegenover elkaar. De Kosovo-Albanese streven een gezuiverd Albanese Kosovo na. Maar in Montenegro zijn de scheidslijnen niet etnisch bepaald. Het gaat de Montenegrijnen er om juist wel of juist niet de handen met Servië te verbreken en Joegoslavië als federatie aan zijn einde te helpen. Voor- en tegenstanders houden elkaar redelijk in evenwicht.

De laatste is nog maar de vraag. Montenegro heeft een tijdlang volop van de Europese en Atlantische omarming mogen genieten. Dat was in de tijd dat Milosevic in Belgrado aan de macht was en er ernstige twijfels bestonden over het vermogen van de Servische oppositie in die toestand verandering te brengen. Montenegro, asiel voor voortvluchtige politici uit Servië, deed dienst als heboom waarmee het Joegoslavische regime uit de macht moest worden gelicht. Maar met de vreedzame Servische omwenteling is alles anders geworden. Belgrado heeft in één klap Podgorica in de schaduw geplaatst. En Europa, hoeveel het in de afgelopen tien jaar ook op zijn beginselen heeft laten afdingen, hecht nu eenmaal aan het zoveel mogelijk instandhouden van bestaande staten.

De laatste is nog maar de vraag. Montenegro heeft een tijdlang volop van de Europese en Atlantische omarming mogen genieten. Dat was in de tijd dat Milosevic in Belgrado aan de macht was en er ernstige twijfels bestonden over het vermogen van de Servische oppositie in die toestand verandering te brengen. Montenegro, asiel voor voortvluchtige politici uit Servië, deed dienst als heboom waarmee het Joegoslavische regime uit de macht moest worden gelicht. Maar met de vreedzame Servische omwenteling is alles anders geworden. Belgrado heeft in één klap Podgorica in de schaduw geplaatst. En Europa, hoeveel het in de afgelopen tien jaar ook op zijn beginselen heeft laten afdingen, hecht nu eenmaal aan het zoveel mogelijk instandhouden van bestaande staten.

De Balkan kent een hardnekkige vorm van celdeling. De federale republiek Joegoslavië mag eind vorig jaar voor de in 1991 met het vertrek van Slovenie begonnen versimpeling niet stopgezet. Nu is het Montenegro dat wil uittraden om eigen, rechtstreekse relaties met het magisch centrum Brussel te kunnen ontwikkelen. De verkiezingen van afgelopen zondag hebben de separatisten van deelrepubliek president Djukanovic weliswaar niet de absolute meerderheid gebracht waarop zij hadden gehoopt, maar zij zijn rethetischvraag af te dwingen. Bezettingen uit datzelfde Brussel om het zover niet te laten komen, zijn vermoedelijk aan dovansoren gericht. Djukanovic houdt het er op dat zijn zin doorrijft onafhankelijk te worden.

Montenegro
24-4-2001

Djukanovic houdt vast aan referendum

Door onze correspondent
BELGRADO, 25 APRIL. De Montenegrijnse president Milo Djukanovic zet het referendum over onafhankelijkheid voor de Joegoslavische deelrepubliek toch door, ondanks internationale druk. Zijn tegenstanders dreigen het referendum te boycotten.

Djukanovic zei gisteren voor de staatstelevisie geen reden te zien om af te zien van het referendum. „We hebben gekozen voor een soeverein Montenegro. Die strategie zal niet veranderen. Ik zie geen dilemma.” Hij liet zich voor de televisie niet uit over de datum van het referendum, maar verwacht wordt dat de volksraadpleging tussen 30 juni en 13 juli zal plaatsvinden, zoals was gepland.

De tegenstanders van onafhankelijkheid, verenigd in de coalitie 'Samen voor Joegoslavië', hebben laten weten het referendum te zullen boycotten. „Een referendum kan ernstige gevolgen hebben voor de stabiliteit in de regio”, aldus hun leider Predrag Bulatovic. Het referendum is omstreden, sinds de pro-onafhankelijkheid coalitie van Djukanovic een zeer nipte overwinning boekte bij de parlementsverkiezingen van afgelopen zondag. Volgens de definitieve uitslag vergaarde Djukanovic

coalitie de 'Zege is aan Montenegro' 36 van de 77 zetels in het parlement. Samen met de Liberale Alliantie, fervente aanhangers van een onafhankelijk Montenegro, en de Albanese partijen hebben de voorstanders 44 zetels. Het blok 'Samen voor Joegoslavië' vergaarde 33 zetels.

De internationale gemeenschap vindt dat verschil te klein. De Zweedse diplomaat Sven Olaf Petersson, op bezoek in Montenegro, verklaarde gisteren: „Deze resultaten geven niet het groene licht om overhaast een referendum uit te roepen.” Zweden is voorzitter van de EU, die tegen onafhankelijkheid voor Montenegro is.

Om een referendum uit te schrijven is een meerderheid in het parlement nodig. Die meerderheid lijkt Djukanovic te halen. Daarna moet tweederde van het parlement instemmen met de uitkomst van het referendum, waarna het parlement wordt ontbonden en nieuwe verkiezingen volgen. Het dan gekozen parlement moet zich opnieuw over de verandering van de grondwet buigen. Het is onduidelijk of Djukanovic deze procedure wil respecteren of dat hij op basis van de uitkomst van het referendum al of niet de onafhankelijkheid wil uitroepen.

Kleinere kans onafhankelijk Montenegro

Door onze correspondent
YAEEL VINCKX
PODGORICA, 23 APRIL. De tegenstanders van onafhankelijkheid voor Montenegro hebben gisteren een beter verkiezingsresultaat geboekt dan verwacht. Daardoor is de kans dat de bergrepubliek zich snel zal afscheiden van Servië aanzienlijk geslonken.

De 'Zege is aan Montenegro'-coalitie van de huidige president Milo Djukanovic, voorstander van onafhankelijkheid, kwam gisteren uit op 42 procent van de stemmen. Zij mag daardoor 35 leden leveren voor het 77 zetels tellende parlement van Montenegro. Samen met de zes zetels van de Liberale Alliantie en de drie zetels van de etnisch Albanese partijen heeft het pro-onafhankelijkheidsblok een kleine meerderheid in het nieuwe parlement.

De 'Samen voor Joegoslavië'-coalitie van leider Predrag Bulatovic bezet 33 zetels (40,9 procent) in de nieuwe volksvertegenwoordiging. Dat is onvoldoende om een referendum over onafhankelijkheid te kunnen blokkeren, maar Bulatovic en zijn partners kunnen het de nieuwe regering wel een stuk

lastiger maken dan de laatste opiniepeilingen suggereerden. Daarin stond de 'Samen voor Joegoslavië'-coalitie op slechts 26,4 procent van de stemmen.

De meeste waarnemers waren er van uitgegaan dat Djukanovic en zijn coalitiegenoten een grotere meerderheid in het parlement zouden behalen. Er werd zelfs gespeculeerd op een tweederde meerderheid, samen met de Liberale Alliantie, waardoor referendum en grondwetswijziging voor afscheiding niet veel meer dan een formaliteit zouden zijn. Djukanovic wilde het referendum nog deze zomer houden. Maar vooral het resultaat van de Liberale Alliantie, de fanatiekste voorstander van onafhankelijkheid, viel tegen.

Volgens waarnemers kan Djukanovic met zo'n groot anti-onafhankelijkheidsblok niet zo maar besluiten tot een referendum. De president moet zich in ieder geval meer aantrekken van de binnenlandse oppositie en de bezwaren van Servië en de internationale gemeenschap die niets zijn in een onafhankelijk Montenegro.

Trouw commentaar Verdeeld Montenegro

Als de parlementsverkiezingen van afgelopen zondag in Montenegro iets hebben duidelijk gemaakt, dan is het wel dat de bevolking zodanig verdeeld is over een mogelijke onafhankelijkheid van deze Joegoslavische deelrepubliek, dat president Milo Djukanovic er verstandig aan zou doen die verdeeldheid niet verder aan te wakkeren en een referendum over die onafhankelijkheid uit te stellen, zo niet af te blazen.

De 'overwinning' van Djukanovic en zijn pro-onafhankelijkheidscoalitie mag net groot genoeg zijn voor het vormen van een regering, ze is simpelweg veel te klein om te pogen zoets fundamenteels door te zetten als de afscheiding van Montenegro van Servië. Een referendum over de onafhankelijkheidsvraag zal op zijn hoogst een uiterst kleine

meerderheid van de Montenegrijnse bevolking krijgen, maar de noodzakelijke wijziging van de Montenegrijnse grondwet zal nooit een tweederde meerderheid in het parlement halen.

En los van deze formele vereisten, zal het uitschrijven van een referendum nu ongetwijfeld tot fors en waarschijnlijk gewelddadig verzet leiden van de voorstanders van handhaving van de Joegoslavische republiek. Waarbij de voorstanders van onafhankelijkheid van Montenegro niet meer kunnen wijzen op het onderdrukkende karakter van het Joegoslavische regime van de vroegere president Slobodan Milosevic.

Het is daarom ook verstandig van de Europese Unie enige pressie uit te oefenen op de Montenegrijnse leiders de banden met Servië

niet te verbreken en met het nieuwe, op democratische wijze totstandgekomen, bewind in Belgrado samen te werken om in de regio de nodige stabiliteit te bereiken. En samen met Servië, en met grootmoedigheid te leveren financiële hulp van de EU, te werken aan economische verbetering in de deelrepubliek, die met haar nog geen zevenhonderdduizend inwoners ook niet de meest levensvatbare onafhankelijke staat zou worden.

Verder moet gevreesd worden dat een voortdurende nadruk op onafhankelijkheid van Montenegro een verdere versnippering op de Balkan in de hand zal werken en andere bevolkingsgroepen, zoals de Albanese in de Servische provincie Kosovo, alleen maar zal sterken in hun zucht naar afscheiding en onafhankelijkheid.

Milosevic over aanklacht: 'Verscheur die papieren!'

BELGRADO - Justitie in Servië heeft gisteren een poging gedaan het arrestatiebevel van het Joegoslavië-Tribunaal en de tenlastelegging te overhandigen aan Slobodan Milosevic. De ex-president herhaalde in zijn cel in Belgrado nog eens dat hij het VN-hof in Den Haag niet erkent en zou hebben gezegd: „Verscheur die papieren!”

Nu de documenten aan Milosevic zijn aangeboden, vindt de rechtbank in Belgrado echter dat Milosevic ze ook heeft gekregen, zo bleek uit een later op de dag uitgegeven persbericht. In dat communiqué stond niet wat Milosevic met de papieren heeft gedaan. Een medewerker van zijn advocaat verklaarde later dat de aanklacht „is achtergelaten op het traliwerk van zijn cel”.

Milosevic werd op 1 april aangehouden op verdenking van vergrijpen tegen het Joegoslavische recht: machtsmisbruik en corruptie. Het Joegoslavië-Tribunaal, dat volgens internationaal recht vóór nationale rechtstelsels gaat, probeert hem sindsdien naar Den Haag te krijgen om hem te berechten voor misdaden in Kosovo.

Het hoofd van de griffie van het tribunaal, Hans Holthuis, had op 6 april in Belgrado een ontmoeting met de Joegoslavische minister van Justitie, Momcilo Grubac. De Nederlandse jurist kreeg toen de toezegging dat arrestatiebevel en tenlastelegging aan Milosevic zouden worden overhandigd. Woensdag hekelde Holthuis nog het feit dat hij nog niet had gehoord of dat was gebeurd.

Brussel wil Montenegro en Servië bij elkaar houden

Door onze correspondent BEN VAN DER VELDEN BRUSSEL, 24 APRIL. De Europese Unie wil dat Montenegro met Servië onderhandelt over een nieuwe positie binnen de Joegoslavische Federatie. De EU is tegen een eenzijdige verklaring van onafhankelijkheid door Montenegro.

Dat staat in een verklaring van het Zweedse voorzitterschap van de EU naar aanleiding van de Montenegrijnse verkiezingen van afgelopen zondag. Daarbij behaalden de voorstanders van onafhankelijkheid onder aanvoering van president Milo Djukanović een overwinning die onverwacht klein uitviel. Volgens de Zweedse minister van Buitenlandse Zaken, Anna Lindh, moet Djukanović zijn plan voor een referendum over onafhankelijkheid laten varen. Daarmee zou hij er blijk van geven zich verantwoordelijk te voelen voor de stabiliteit in de regio.

Javier Solana, de nu functionaris voor het buitenlands beleid van de EU, zei gisteren dat de hoge opkomst bij de verkiezingen in Montenegro een teken van politie-

ke rijpheid is. Volgens EU-diplomaten was het de eerste keer dat op de Balkan de voorstanders van onafhankelijkheid geen grote overwinning behalen. Lindh en medewerkers van Solana zijn vandaag naar Montenegro om de situatie na de verkiezingen te bespreken.

De EU zegt nadrukkelijk politieke, economische en financiële steun aan Montenegro te willen voortzetten als het overleg met Belgrado succesvol is. Volgens de woordvoerder van Eurocommissaris Chris Patten (Extern Beleid) dreigt de EU niet met het verminderen van hulp als Montenegro onafhankelijk wil worden. Hij zei gisteren echter dat het moeilijk voorstelbaar is dat een onafhankelijk Montenegro meer hulp zal krijgen dan nu het geval is. De EU probeert in de hele Balkan om door middel van hulpverlening de landen nauwer aan zich te binden en de stabiliteit te bevorderen.

De EU geeft Montenegro sinds 1999 jaarlijks voor ongeveer 30 miljoen euro hulp. Daarnaast schonk de EU begin van dit jaar 20 miljoen euro extra. De EU-gelden

zijn bestemd voor humanitaire hulp, wederopbouw, voedselveiligheid, media, sociale voorzieningen en economische hervormingen. Daarnaast ontving Montenegro vorig jaar van afzonderlijke EU-lidstaten 4,5 miljoen steun; zij verstrekten bovendien 45 miljoen euro in de vorm van garanties. Het bruto binnenlands product van Montenegro is 500 miljoen euro. In 1998 daalde het bbp met 3,8 procent, in 1999 met 13,3 procent. Vorig jaar was er een lichte groei.

Het beleid van de EU is erop gericht om nieuwe discussies over grenzen op de Balkan te voorkomen. Om die reden pendelen de laatste tijd zowel Solana als Eurocommissaris Patten van Brussel naar Macedonië, waar ze hopen op politieke hervormingen die een einde maken aan ontevredenheid van de Albanese minderheid. De EU wil ook voorkomen dat door een eenzijdige verklaring van onafhankelijkheid door Montenegro de positie van de in oktober gekozen Joegoslavische president Vojislav Koštunica wordt ondermijnd.

De neef van Slobodan Milošević, een berg-Montenegrijn, is fel tegen onafhankelijkheid van Montenegro: „Wij zijn Servië. Dat kan men niet veranderen.”

Door onze correspondent LIJEVA RIJEKA, 23 APRIL. Bezoekers vormen hun handen als een trechter om hun mond en roepen hem, aan de andere kant van het water: Mi-hai-lo! Als de tv niet te hard staat, hoort hij je en komt hij naar buiten. Dan wuift hij en

De Montenegrijnse verkiezingen hebben de voorstanders van onafhankelijkheid in verwarring achtergelaten. Een groot aantal mensen stemde onverwachts tegen.

Door onze redacteur YAEL VINCKX PODGORICA, 23 APRIL. De verliezer heeft gewonnen. Althans, hij vierde de afgelopen nacht feest op het centrale plein in de Montenegrijnse hoofdstad Podgorica. Daar zwaaiden de aanhangers van een federaal Joegoslavië met Joegoslavische vlaggen en dreunden Servische hymnes uit de luidsprekers van de auto's.

De opiniepeilers hadden menigeneen op het verkeerde been gezet. Bijna veertig procent van de 448.000 stemgerechtigden stemde gisteren voor het behoud van Joegoslavië - en daarmee tegen de onafhankelijkheid van Montenegro. Het is een percentage dat vele verwachtingen te boven ging.

De voorstanders van onafhankelijkheid, verenigd in 'De Zege is aan Montenegro', hebben wel gewonnen, maar hun zege is bijzonder klein. De coalitie onder leiding van de Montenegrijnse president Milo Djukanović heeft een procent meer stemmen binnen gehaald dan de coalitie 'Samen voor

NIEUWSANALYSE

Joegoslavië onder leiding van Predrag Bulatović. Dat brengt de president en de zijnen in een lastig parket. Want moet een land onafhankelijk worden als bijna veertig procent van de bevolking tegen is?

De 'onafhankelijken' hadden het zo mooi gepland. De verkiezingen moesten hun een meerderheid in het parlement opleveren, waarna zij het referendum zouden uitschrijven. In de zomer zou het volk zich dan uitspreken voor een zelfstandige staat. Maar de Montenegrijnen zelf gooiden roet in dat eten. Ze vormden gisteren lange rijen voor de stemlokalen - 82 procent van de stemgerechtigden kwam opdagen, het hoogste percentage ooit in Montenegro. En een groot deel van hen stemde voor Samen voor Joegoslavië.

Over de redenen braken duizenden nationale en internationale waarnemers zich afgelopen nacht het hoofd. De verkiezingen waren te veel over één onderwerp gegaan: onafhankelijkheid - en te weinig over de economische noden van

2001 'Montenegrijnen bestaan niet'

moet de bezoeker met hem praten en drinken. Mihailo Milošević woont in de bergen van Montenegro, tegen Kosovo aan. Het is een achtergebleven gebied; de brug is weggespoeld, de weg is afgebrokkeld. Een verkeerde beweging doet een mens in het ravijn belanden.

Koningen, prins en presidenten zijn over deze weg gekomen, zegt Mihailo Milošević. „Maar niemand investeerde ooit in ons.” Ook Mihailo's neef liet dat na - al

had hij wel de mogelijkheid. Want zijn neef, dat is oud-president Slobodan Milošević.

De voormalig president van Joegoslavië komt uit deze streek. Zijn vader en moeder waren het mooiste stel uit de regio, zegt Mihailo. „Daarom leverden ze ook zo'n imposante zoon af.” Die zoon, hij was volgens zijn neef slechts een keer op bezoek in zijn familiestreek, zou de wereld vele kopzorgen bezorgen.

De inwoners van deze streek

zijn pro-Joegoslavië. Ze moeten niets hebben van een onafhankelijk Montenegro. „We zijn allemaal Serviërs”, zegt Mihailo trots. „Montenegrijnen bestaan niet.” Maar neef Slobodan beriep zich verscheidene malen op zijn Montenegrijnse afkomst. Hij was een Montenegrijn uit de bergen, vertelde hij de Amerikaanse onderhandelaar Richard Holbrooke afgeheten. Berg-Montenegrijnen kunnen vechten.

Mihailo Milošević zoekt naar

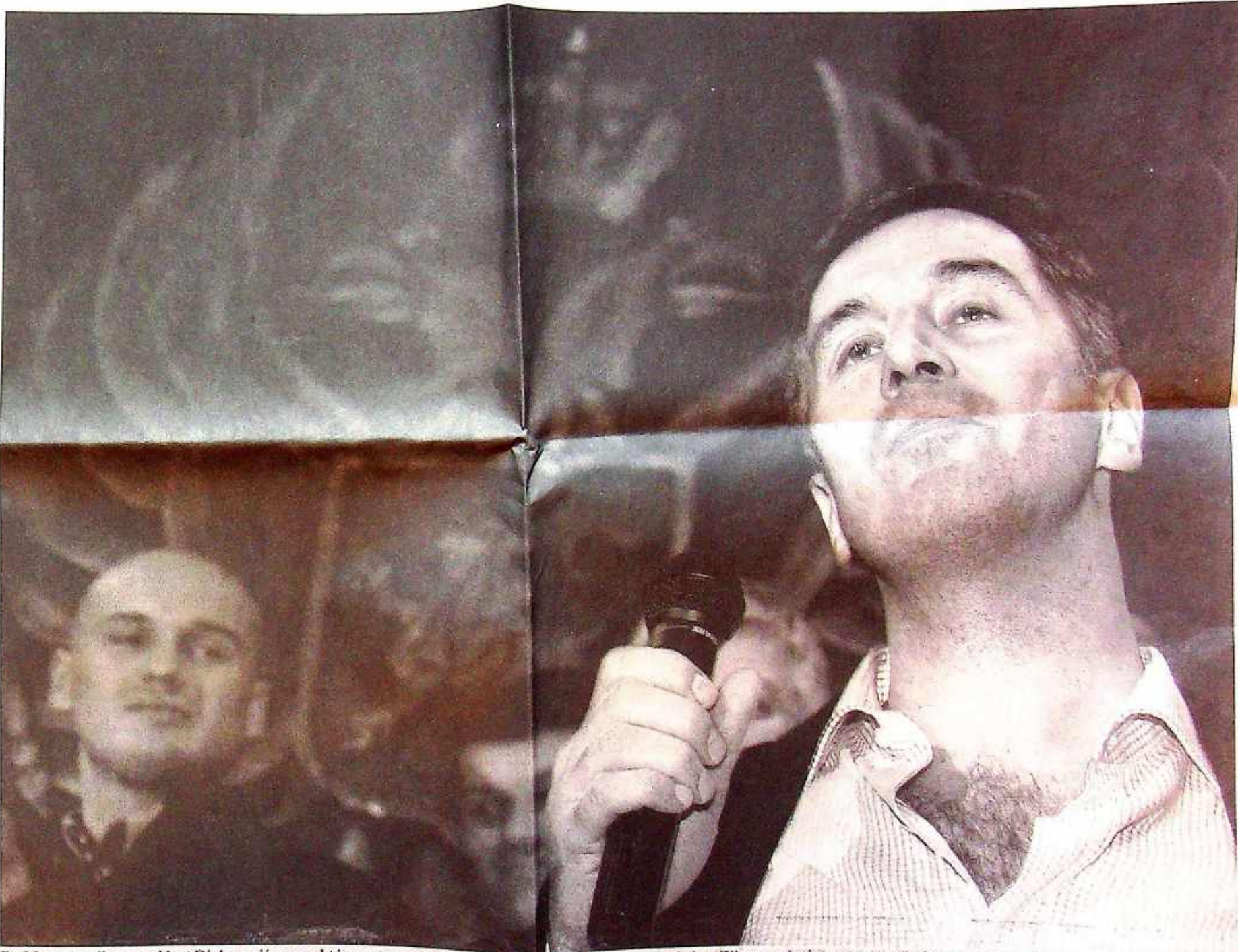
woorden. „Maar Slobodan zei ook: Serviërs en Montenegrijnen zijn als twee ogen in een hoofd. En je kunt niet een oog uit iemands hoofd halen.” De verkiezingen zijn nog in volle gang, maar Mihailo is overtuigd dat de tegenstanders van de onafhankelijkheid zullen winnen. Die winst blijkt niet haalbaar, maar ze halen wel een lelijke streep door de rekening van de voorstanders.

De argumenten van Mihailo en de andere dorpelingen zijn zonder

uitzondering emotioneel. Het gaat om het Servische gevoel, het Servische hart, het Servische land. De economische argumenten van de andere partijen worden aan de kant geschoven. „We zijn Servië. Dat kan men niet veranderen.”

Maar de wereld is veranderd. Want op de dag dat de een na laatste Joegoslavische republiek zich in parlementsverkiezingen uitsprekt over afscheiding, zit de man die probeerde de Joegoslavische deelrepublieken met geweld binnen te houden, achter de tralies in Belgrado. En zijn neef Mihailo Milošević rest niets anders dan de gang naar de stembus.

Verliezer wint in verdeeld Montenegro

De Montenegrijnse president Djukanović vannacht in een toespraak tot zijn aanhangers na de verkiezingsuitslag. Zijn overwinning was onverwacht klein. (Foto AP)

het volk. Ze hadden daardoor te veel op een referendum geleken, zei de een. Ze waren een afstraffing van Djukanović, door een deel van het volk beschuldigd van zelfverrijking, zei de ander. Een combinatie van die factoren ligt voor de hand.

Djukanović' droomscenario kan nog plaatsvinden, maar de uitkomst is onzeker. De 'uitdaging' is ineens een 'risico' geworden. Durft Djukanović een risicovol referendum wel aan?

De Liberale Alliantie kan het referendum dichterbij brengen. Het zijn de voorstanders van het eerste

uur, nooit wilden ze besprekingen met Servië, altijd stuurden ze aan op onafhankelijkheid. De liberalen wonnen gisteren minder dan voorspeld (7,8 procent in plaats van 12 procent) maar kregen wel de macht in handen. De Zege is aan Montenegro heeft immers alleen met de steun van de liberalen een meerderheid in het parlement. Die meerderheid is nodig om het referendum te kunnen uitschrijven.

Binnen De Zege is aan Montenegro bestaat nu de angst voor onredelijke eisen van de Liberale Al-

liantie. Die kan wel eens meer geld, minder posten en, niet op de laatste plaats, een referendum-opkorten eisen. Zo kan Djukanović onder druk worden gezet om het referendum toch snel uit te roepen.

Het ook de vrees van het Westen. De Verenigde Staten en Europa hebben steeds aangedrongen op de standhouding van Joegoslavië. Montenegro's onafhankelijkheid zou de stabiliteit op de Balkan gevaar kunnen brengen. De Albanese en Kroaten in Bosnië

willen ook grotere autonomie. Het Westen heeft dan ook steeds op president Djukanović ingespeeld. Ga nog eens met Joegoslavië praten, ga nog eens met de Joegoslavische president Vojislav Koštunica aan tafel zitten, klonk het uit diverse hoofdsteden. Die druk zal, na de marginale overwinning van de voorstanders van onafhankelijkheid, toenemen.

Maar de deelnemers aan De Zege is aan Montenegro hebben steeds laten blijken zich weinig van die druk aan te trekken. Zelfs het dreigement om de internationale

hulp aan Montenegro te reduceren, kon de voorstanders niet op andere gedachten brengen. Op zijn beurt heeft Koštunica laten weten geen staatsverband met een onafhankelijk Montenegro aan te willen gaan. Gaat het land alleen verder, dan wordt het een buurland van Servië, net als andere buurlanden.

De tegenstanders van een onafhankelijk Montenegro zijn nog niet zo zeker van die afscheiding. Hun zelfvertrouwen groeide de afgelopen nacht, minuut na minuut, op dat koude plein in Podgorica.

Twijfels over multi-etnische Balkan

Het Westen legt het uiteengevallen Joegoslavië op met meerdere volkeren vredig samen te leven. Maar is dat geen recept voor steeds meer oorlog?

2001

Door onze redacteur
RAYMOND VAN DEN BOOGAARD
DEN HAAG, 21 APRIL. Nog gaat het om een academisch debat: zou het niet beter zijn als het Westen ophield de republieken van ex-Joegoslavië de multi-etnische samenleving op te leggen, en alsnog te komen tot staatsgrenzen die meer de etnische lijnen volgen? Maar de eerste bekeeringen van deze gedachte in de Nederlandse politiek zijn al gemaakt.

Het Tweede-Kamerlid Bert Bakker (D66) vindt het hoog tijd het „paradigma van de multi-etnische samenleving” in de Balkanpolitiek op te geven, omdat het huidige beleid een recept blijkt voor steeds nieuwe geweldsuitbarstingen in ex-Joegoslavië. Ook het Eerste-Kamerlid Wim van Eekelen (VVD) wil ervan af, althans in Kosovo – waar de opgelegde multi-etnische samenleving niet blijkt te werken. Bakker en Van Eekelen vonden elkaar onlangs in Den Haag op Clingendael, de voornaamste denktank in Nederland op het gebied van internationale betrekkingen, bij de presentatie van het boek *Kosovo; from crisis to crisis*. Eén van de auteurs ervan, onderzoeker Dick Leurlijk, heeft vanaf het begin van de Joegoslavische crisis in 1991 getwijfeld aan de zin van de multi-etnische staat als politieke hoeksteen van het Europese Balkanbeleid. En na tien jaar doet hij dat helemaal. Leurlijk: „Dit beleid strookt wellicht met onze eigen multi-etnische beginselen, maar in ex-Joegoslavië streven we een onmogelijkheid na – omdat de partijen ter plaatse er niet aan willen.”

In Bosnië-Herzegovina, waar Serviërs, Kroaten en moslims bij het Dayton-akkoord één gezamenlijke staat kregen opgelegd, waren de Serviërs altijd al geneigd om met hun eigen sub-eenheid, de Republika Srpska, de aansluiting met Servië te zoeken. De laatste maanden komen daar steeds gewelddadiger pogingen van Kroatische zijde bij, om zich los te maken uit de bij 'Dayton' opgelegde Moslim-Kroatische federatie.

Ook in Kosovo komen, meent Leurlijk, „de grenzen van onze ambities in zicht”. Zo is er nog geen spoor van de beoogde dialoog tussen Albanen en Belgrado over de toekomen van het gebied, terwijl na het binnentrekken van de NAVO-troepen twee jaar geleden de uittocht van de Servische bevolking uit Kosovo is doorgegaan. „Hoe lang is de internationale gemeenschap nog bereid troepen te leveren voor Kosovo?”, vraagt Leurlijk zich af. „Vijftiendertig jaar, dertig jaar, altijd? De eenduidigheid van het beleid in Kosovo is volstrekt onhelder.”

Het is de recente crisis in Macedonië die

Een Nederlandse marinier maakt in mei 1999 grapjes met etnisch-Albaneze vluchtelingen uit Kosovo in een vluchtelingenkamp in Kukës, Albanië (Foto AP)

bij Bakker de twijfel de overhand heeft doen nemen. Bakker was voorzitter van de Kamercommissie die zich vorig jaar naar aanleiding van het drama in Srebrenica boog over het Nederlandse Joegoslavië-beleid. „Als ik de premier van Macedonië hoor zeggen dat die bewapende Albanen bij Tetovo terroristen zijn die tot de laatste man verdeeld moeten worden, dan denk ik: die angel zit te diep”, aldus Bakker.

„Hoe ethisch juist is ons op het behoud van multi-etnische staten gerichte beleid, als vaststaat dat je daarmee spanningen handhaaft of zelfs verder voedt, met op den duur misschien weer nieuwe tienduizenden slachtoffers?” Dat de NAVO de Al-

banese bevrijdingsbeweging in Kosovo erkent, maar die in het multi-etnische Macedonië opeens als terreurorganisatie veroordeelt, zit Bakker evenmin lekker. Van Eekelen, vóór 1994 secretaris-generaal van de West-Europese Unie (WEU), de toenmalige Europese defensiegemeenschap, meent echter dat met het wijzigen van grenzen op de Balkan een „nieuwe doos van Pandora” opengaat. „Dat moeten we in Bosnië en Macedonië vooral niet doen. Maar in Kosovo moeten we nu eindelijk het perspectief op de onafhankelijkheid openen. Anders komt er steeds meer gedonder met de Albanen, in Macedonië en de Servische Presevallei.”

Het dictaat van de multi-etnische samenleving heeft diepe wortels in de Westerse Balkanpolitiek. De Nederlandse diplomaat Peter van Walssem heeft onlangs onthuld hoe hij in 1991, toen Nederland bij het uitbreken van het conflict in Joegoslavië voorzitter van de Europese Gemeenschap was, een plan voor een opdeling van Joegoslavië langs etnische lijnen had opgesteld, en hoe dit plan in alle Europese hoofdsteden werd weggehoord. Maar de context was toen anders, meent Leurlijk. Er was grote vrees voor het gewelddadig uiteenvallen van de Sovjet-Unie, zowel in Europa als bij de Verenigde Staten. Sindsdien is gebleken, dat wijziging van grenzen ook op een ‘fluwe-

len’ manier kan plaatsvinden – neem het voorbeeld Tsjechoslowakije. En de etnische lappendeken die ex-Joegoslavië in 1991 nog was, is er door de oorlogen een stuk overzichtelijker op geworden. „Er zal op den duur in ieder geval iets moeten gebeuren”, meent Leurlijk. „Anders blijft de Europese veiligheidsagenda tot in lengte van dagen beheerst door de Balkan. En Europa richt zijn nieuwe interventiemacht van 60.000 manschappen tenslotte niet op om zich uitsluitend met ex-Joegoslavië bezig te houden.” Op 2 mei vertrekt de commissie buitenland van de Tweede Kamer naar de Balkan, om zich over het Nederlandse Joegoslaviëbeleid op de hoogte te stellen.

DINSDAG 24 APRIL 2001

Nederland moet VS helpen in drugsoorlog

Nederland moet meehelpen de geldstromen naar de subversieve bewegingen in Colombia af te snijden. Dat kan door samen met de Verenigde Staten tegen drugstransporten op te treden, vindt Sjef van Hoof.

De Verenigde Staten willen met Nederland een verdrag sluiten over het gebruik van vliegbases op Aruba en Curaçao. Het Amerikaanse leger kan die bases dan gebruiken voor verkenningsvluchten om drugstransporten in het Caraïbisch gebied te onderscheppen. Binnenkort vergadert de Tweede Kamer over de ondertekening van dit zogenaamde FOL-verdrag (*Forward Operating Locations*). Tegenstanders van het FOL-verdrag vinden dat ondertekening leidt tot ongewenste betrokkenheid bij een Amerikaanse *war on drugs* en de Colombiaanse burgeroorlog.

De vs beogen met de FOL-operaties het 'plan-Colombia' uit te voeren. Dit plan moet de productie en handel in drugs in en vanuit Colombia terugdringen. De Colombiaanse regering heeft een beroep gedaan op de internationale gemeenschap om het 7,5 miljard dollar kostende plan mee te financieren. Onder meer de vs, Japan, Noorwegen en Spanje hebben een bijdrage toegezegd. Volgens minister Van Aartsen van Buitenlandse Zaken kan Nederland het plan niet steunen omdat het maatschappelijke middenveld in Colombia niet bij de ontwikkeling betrokken is geweest.

De tragiek van de Colombiaanse situatie is dat het drugserelateerde geweld het maatschappelijke middenveld bijna weggevaagd heeft. Colombia is een bipolaire samenleving geworden. De stedelijke bevolking probeert in veilige enclaves aan te haken bij het neoliberale economische wereldsysteem. De verarmde en geterrificeerde plattelandsbevolking moet in 'onveilige' gebieden de gewelddadige strijd ondergaan die in naam van Marx, God en Vaderland wordt uitgevochten door paramilitairen, het leger en guerrilla-bewegingen.

Ten onrechte wordt die strijd vaak betiteld als een 'ingewikkelde burgeroorlog'. De Colombiaanse president Pastrana zei onlangs dat het een beleiding was voor het Colombiaanse volk om over een burgeroorlog te spreken, gezien de

vredeswens van de Colombiaanse bevolking en de marginale steun (nog geen vier procent van de Colombianen) voor de guerrillagroeperingen AUC, ELN, FARC-EP, ERP. Wat ruim vijftig jaar geleden begon als een strijd voor een rechtvaardiger samenleving wordt nu misbruikt als dekmantel voor het nastreven van platvloers economisch gewin. De opstandelingen zetten het land letterlijk en figuurlijk in het donker met systematische aanslagen op de energie- en infrastructuur, moordpartijen, ontvoeringen en mensonterende concentratiekampen in een zone die hun ooit voor vredesbesprekingen is toegewezen.

Een tragische ontwikkeling voor de Colombiaanse samenleving is dat de bestrijding en neergang van de traditionele cocaïne-kartels vergezeld ging van de versterking en opkomst van de subversieve bewegingen. Met inkomsten uit de drugshandel konden de

nationale drugshandel is bij uitstek een mondiaal fenomeen: Colombiaanse chemici produceren met Duitse chemicaliën en Peruaanse cocobladers een product dat door Mexicaanse kartels in de Verenigde Staten wordt verkocht.

Ook ingezetenen van het Koninkrijk der Nederlanden laten zich niet onbetuigd. Infiltrant Kris J. kon 15.000 kilo cocaïne importeren met een straatwaarde van 1,5 miljard gulden. De Arubaanse sigarettentoon Harms en Mansur waren betrokken bij grootscheepse sigarettensmokkel naar Colombia. Volgens de Colombiaanse krant *El Espectador* is de sigarettensmokkel vanuit Aruba en Panama een van de voornaamste witwasmethodes van de drugscriminalen. Tussen 1991 en 1995 hadden de Arubaanse sigarettentransporten een waarde van maar liefst vijftien procent van het BNP van het eiland. Blijkbaar zijn het niet alleen Amerikaanse generaals die de gunstige geopolitieke ligging van de Antillen willen gebruiken en is de leus Nederland distributieland hier ook van toepassing.

Terecht kijkt de internationale gemeenschap kritisch naar de eerbiediging van de mensenrechten en de milieueffecten van het plan-Colombia. Maar het plan is meer dan een Amerikaanse *war on drugs*: het voorziet ook in investeringen in de productiestructuur op het platteland, onderwijs en gezondheidszorg, infrastructuur en een beter justitieel apparaat. Het zou struisvogelpolitiek zijn het FOL-verdrag niet te ondertekenen, het daarbij te laten en zo te denken de Colombiaanse bevolking een dienst te bewijzen.

Nederland moet door een goede justitiële controle de geldstromen van de partijen in het gewapende conflict in Colombia afsnijden. Als de Nederlandse justitie dat zelf niet kan, is ondertekening van het FOL-verdrag een alternatief. Aan de andere kant moet de Nederlandse regering er samen met de internationale gemeenschap op toezien dat de humanitaire kant van het plan-Colombia van de grond komt. Op 30 april vergadert de Europese Unie over Europese ondersteuning aan het plan-Colombia. Een gepaste Nederlandse inbreng tijdens die vergadering is belangrijk voor Colombia en niet in de laatste plaats voor Nederland zelf.

De inkomsten van de internationale drugshandel komen vooral op het noordelijk halfrond terecht. Volgens de Verenigde Naties bedraagt de jaaromzet van de mondiale drugshandel inmiddels 400 miljard dollar per jaar. Meer dan tachtig procent van dit bedrag blijft circuleren in criminele circuits op het noordelijk halfrond (ter vergelijking: de Colombiaanse economie zou jaarlijks 2,2 miljard dollar aan inkomsten genereren vanuit de drugshandel). De inter-

Hulp aan 'plan-Colombia' is geboden

Sjef van Hoof is verbonden aan de Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen van de Universiteit Utrecht. Hij woonde het afgelopen jaar in Colombia.

'ER ZIJN

er zijn

allerlei

274-2001

manieren

ALLERLEI

MANIEREN

OM

om

'media-jiu-jitsu'

'MEDIA-JIU-JITSU'

te

TE BEDRIJVEN'

bedrijven

Actievoerders moeten de media verleiden en zodanige teksten en beelden aanleveren dat daaruit vanzelf de redenen voor hun acties spreken, meent communicatiewetenschapper Jaap van Ginneken. Een gesprek over media manipulatie en hoe je je daar tegen kunt wapenen.

Interview met Jaap van Ginneken

Jaap van Ginneken

Jaap van Ginneken is als massa-psycholoog verbonden aan de Vakgroep Communicatiewetenschappen aan de Universiteit van Amsterdam. Hij is zelf ooit journalist geweest en doet nog steeds mediawerk. Maar de meeste tijd besteedt hij aan het bestuderen van de media. Hij schreef hierover onder meer het boek *Schepping van de Wereld in het Nieuws en Verborgene Verleiders. Hoe de media je sturen.*

In dit laatste in opdracht van Teleac geschreven boek bouwt Van Ginneken voort op de ideeën zoals die door Vance Packard in 1957 in *The Hidden Persuaders* zijn ontwikkeld. Met deze klassieker opende Packard destijds het publiek de ogen voor de wijze waarop ze dagelijks door de media beïnvloed worden. Veertig jaar later is deze mediabeïnvloeding alleen maar toegenomen. Met name reclameboodschappen schreeuwen ons overal tegemoet.

„Reclame is een beetje catch-as-catch-can ('vrij worstelen') waarbij de reclamemakers alle foefjes gebruiken die er bestaan om mensen zover te krijgen een bepaald product te

kopen”, zegt Van Ginneken.

Hoe reclame werkt is niet helemaal duidelijk. „Het is een heel ingewikkeld spel. Er is binnen onze vakgroep een stichting die op allerlei manieren probeert wetenschappelijk onderzoek te doen naar consumenten. Zij maken ingewikkelde modellen om alle factoren te onderzoeken die daarbij een rol spelen. Persoonlijk ben ik hier niet aan de slag over. Ik denk dat een creatief iemand met een goed idee voor een afbeelding of een woord, meer impact heeft dan al die effectenonderzoekers bij elkaar. Een juist woord of beeld blijft hangen bij de consument omdat deze erg tot de verbeelding kan spreken. Als reclamemaker hoop je dat dit effect sorteert.”

Op de vraag wat in de psychologische 'oorlogsvoering' die reclame heet geoorloofd is, wil Van Ginneken niet direct antwoorden. „Ik ben geen ethicus of pastoor. Ik kan wel uitspraken doen over het een en ander, maar dat vind ik niet correct. Ik heb een zoon van drieënhalve, en als 'falende' ouder zet ik hem wel eens voor de tv. Dan zie ik dat met name de commerciële kinderzenders doorspekt zijn van geraffineerde reclame waardoor kinderen al die spulletjes willen hebben, naar de getoonde pretparken willen, enzovoorts. Ik denk dat kinderen nog niet beschikken over de kritische zin om daar doorheen te kijken. Het zou voor scholen een taak moeten zijn om kinderen vanaf een jaar of zes te leren wat de invloed van reclame kan zijn, oftewel: 'mediapoedering'.”

Hoe kan men de invloed door de massamedia tegengaan?

„Lees mijn boek”, antwoordt Van Ginneken lachend. „Ten eerste door zich daar goed van op de hoogte te stellen. Als men weet hoe het allemaal werkt kan men zich hier makkelijker tegen wapenen. Ten tweede is het belangrijk dat mensen ervan doordrongen raken dat wat ze op tv en in de krant zien, niet de ware werkelijkheid is, maar een bepaald imago van de werkelijkheid, een gemanipuleerd beeld. Dit imago is gemasseerd door allerlei belanghebbende partijen. Mensen zijn zich veel te

weinig bewust van het feit dat ze leven in een wereld van illusies, en dat er beroepsgroepen zijn, wier dagelijks werk het is die imago's te manipuleren.

De reclame voortgekomen uit de politieke propaganda?

„Ik denk niet dat je dat kunt zeggen. Reclame ontstond in de Romeinse tijd en in de middeleeuwen. Pas met de opkomst van de moderne massamedia in het allerlaatste stukje van de negentiende eeuw is de beïnvloeding door de media steeds geraffineerder geworden, met name door de opkomst van de audio-visuele media.

Zijn er belangrijke verschillen tussen reclame en politieke propaganda?

„In de reclame is het 'not done' om dezelfde producten van een ander af te kraken, in de politieke propaganda is dit eerder schering en inslag. Propaganda en reclame zijn tegelijkertijd tot ontwikkeling gekomen. Rondom de beide wereldoorlogen hebben die velden een enorme impuls gekregen. In de loop der tijd zijn er in de sociale psychologie en in de communicatiewetenschappen steeds meer beïnvloedingstechnieken ontwikkeld. Wederzijds hebben propaganda en reclame van elkaar geleerd. Je ziet in de politieke marketing, in de verkiezingspropaganda en in de partijpropaganda dat die foefjes steeds meer gebruikt worden”.

Hoe groot is de invloed van de pers bij de beeldvorming van acties?

„In het algemeen zie je dat er maar een klein aspect van acties in beeld komt. Met name de nieuwsmedia hebben weinig oog voor acties. Als een actiegroep door het 'lint' gaat zie je dat hier wel over wordt bericht. Het meest geweldadige deel van de acties krijgt een centrale plaats. De voor- en nadelen van die acties worden door de media op een bepaalde manier geïnterpreteerd. Dit is een proces dat moeilijk te veranderen is.

„Een slimme actievoerder probeert die wetmatigheden van de media naar zijn hand te zetten. Groepen als Greenpeace die erg op de media

of materiaal dat je op scholen gebruikt, daar wordt altijd op ingegaan. Dan komt het gesprek meer jouw richting op."

Rene (MD): „We hebben geen speciale opleiding of training gevolgd, bij Greenpeace doen ze dat wel. Voordat je live op tv bent: bedenk van tevoren de boodschap van het verhaal in één zin en gebruik die zin, ongeacht de vraag. Je hebt maar 10, 20 seconden en de meeste journalisten zijn gemakzuchtig en kritiekloos, dus oefen zelf op de kern van je verhaal. Aan live uitzendingen moet je altijd meedoen, daar kunnen ze niet in knippen. Laat je alleen niet verleiden tot te radicale uitspraken, herhaal jezelf desnoods."

Jeroen (HPK): „Al heb je nog zo'n prettig gesprek met een journalist, het is uiteindelijk de eindredactie en de montage die bepalen wat er wel en niet in komt, daar heb je toch geen vat op. Iedereen heeft zich natuurlijk bont en blauw geërgerd aan AT5. Je propt ze vol met informatie, en uiteindelijk krijg je alleen politie-

afwijkende mening.

Jeroen (HKP): „De slechte reputatie van krakers is van alle tijden. Artikelen zoals onlangs in *de Volkskrant* over toeristenkrakers in de Pijp waren er ook al ten tijde van de Nieuwmarkt-krakers. Buitenlandse krakers zijn er ook altijd al geweest. Nu zijn het ineens allemaal profiteurs, het riekt naar xenofobie. Dat artikel was een duidelijk voorbeeld van iemand die al van tevoren een verhaal heeft en er dan alleen nog wat mensen bijzoekt die iets zeggen om het iets meer geloofwaardigheid te geven."

Rene (MD): „Achteraf ageren tegen slechte berichtgeving heeft weinig zin, het is al te laat. In 90 procent van de gevallen gaat het goed en zijn ze redelijk accuraat. Ik heb een kort lijstje van journalisten bij wie ik extra oppas geen dingen te zeggen die ze kunnen verdraaien. We reageren wel als er pertinente onjuistheden staan in een artikel. Meestal gaat het echter om overdrijvingen of weglaten van informatie en

liseerd, dat wilde de CD ook. Dat de pers daar intrapt. Maar staat zo'n kop eenmaal in de krant dan kan je er niks meer aan doen. Eigenlijk is de rectificatie al te laat... Het was wel de moeite waard. We kregen wel alle betrokkenen direct te spreken, ook de hoofdredacteur. Sindsdien is er een goed contact met die krant.

Ed: „Je moet niet onzeker zijn, of je afhankelijk opstellen. Wel direct reageren als iets verkeerd is overgebracht: journalist bellen, rectificatie eisen. Je moet je opstellen als Duisenberg, die pikt het ook niet als ie verkeerd overkomt. Omdat jij toevallig in een actiegroep zit, moet je dat maar pikken, nee, je wilt serieus genomen worden. Je moet staan voor wat je vindt."

Tips voor succes

Rene (MD): „Wat niet werkt is persberichten sturen en dan iedereen ongevraagd nabellen, dat wekt veel irritatie. Laat ze maar zelf reageren. Ik heb ook geleerd om nooit meer te

zeggen "we zijn het er mee eens maar op voorwaarde dat..." Dan komt er in de krant een artikel met als kop dat Milieudefensie het er mee eens is. Beter is: "we zijn er tegen omdat..." Vooral de schrijvende pers wil nog wel eens een 'maar' of 'mits' weglaten.

Verder zou ik niet meedoen aan infotainment-showprogramma's. Het is de moeite niet waard. Actie voeren uitsluitend voor media-aandacht heeft ook geen zin, dat pikken ze niet. De acties van Groen Front! tegen de Betuwelijn kregen wel veel aandacht, die waren authentiek. Die mensen verstopten zich onder de grond waar ze niet gefilmd of geïnterviewd konden worden. Een vorm van authentieke obstructie, dat kwam heel goed over.

Ed (AC): „De publiciteit rondom het Eurotop-politieoptreden was een succes. Het klachtenboek was geloofwaardig. De timing was goed, juist voor de behandeling van het onderzoek in de gemeenteraad. We hielden een persconferentie. Het tijdstip van

een persconferentie is ook belangrijk. 's Middags haal je het 8 uur journaal van die avond. Hou je 's avonds een persconferentie dan zijn de ochtendkranten de eerste met het nieuws. We hebben ook wel eens een bepaald blad de primeur beloofd met een soort sneak preview van de persverklaring, dit had het beoogde effect.

Ruud (AI): „De grootste fout is veel te veel zeggen aan de telefoon terwijl je niet weet dat er een bandje meedraait. Alles wat je zegt kan in de krant komen. Als je om inzage voor publicatie vraagt maak je jezelf ook niet geliefd bij de journalist."

Eily

Vertegenwoordigers van het Hobbema Commando houden een persconferentie op een geheime lokatie in Amsterdam in verband met de dreigende ontruiming van hun kraakpand. Foto Hans

voorlichter Wilting te zien die effe uitlegt hoe het echt zit. Na elke uitzending was er wel weer iemand die tot een boycot uitriep. Maar ze zenden toch wel uit dus kan je beter zorgen dat iets van je eigen verhaal doorkomt."

Ed (AC): „Je moet je kunnen beperken. Je kunt na een tijdje vrij goed voorspellen wat voor soort uitspraken ze er uit lichten. Ongezouten kritiek is bijvoorbeeld interessant. Je moet zorgen dat er steeds een paar knallende uitspraken in zitten. Ook bij persberichten is dat nuttig. Zorg dat je dat thema niet loslaat. Als iemand de andere kant op vraagt, meteen weer terugbouwen naar wat je te zeggen hebt. Je moet voorkomen dat je te veel uitweidt, want dan kunnen ze dingen eruit lichten die jij niet belangrijk vindt en het belangrijkste weglaten. Dan is het beter om kort te zijn en op hetzelfde terug te komen."

Schade en schande

Niet alle journalisten gaan even respectvol te werk waar het mensen betreft met een

daar walt weinig tegen te beginnen. Soms is er sprake van bewuste manipulatie.

„Als je laat zien dat je genoeg steun hebt, zoals met het comité van aanbeveling van de Kalenderpanden, kunnen ze je moeilijk marginaliseren. Zorg dat je seneus overkomt, laat je niet verleiden tot het soort radicale uitspraken dat ze graag willen horen."

Jeroen (AFA): „In Zeeland werd een keer anoniem, vermoedelijk door een CD-er, melding gedaan bij de *Zeeuwsche Courant* dat wij een folder-actie van CD-ers van straat zouden gaan slaan. Vervolgens werd er een hoofdartikel van gemaakt. AFA zou met helmen, knuppels en kettingen in aantocht waren. Ze hebben ons niet eens gebeld, terwijl ze een abonnement op ons blad hebben. Het heeft ons heel veel moeite gekost om het artikel gerectificeerd te krijgen. Tot we een klacht indienden bij de Raad voor Journalistiek die gehonoreerd werd omdat onzorgvuldige journalistiek was bedreven. Ze hebben hun excuus moeten plaatsen in de krant.

We werden in het artikel echt totaal gecrimina-

Foto: Thomas Schlijper

georiënteerd zijn, spelen het spel heel behendig. Zij voeren de acties op zo'n manier dat deze aantrekkelijk wordt voor de televisiecamera's, of met compacte slogans. Dit is een groep die geleerd heeft de media te bespelen, daar een zekere handigheid in heeft, al keert dat zich wel eens tegen hen.

„Het is nuttig je als actievoerder af te vragen hoe de media functioneren, en hoe deze naar je hand te zetten. Een mooi voorbeeld van mediamedie acties is het taarten. Maar er zijn allerlei manieren om 'media-jiu-jitsu' te bedrijven en te proberen de cliché-betekeningen een andere wending te geven en te gebruiken voor de bewustwording van de mensen.“

Waarom komen zelden de motieven van actievoerders aan bod?

„Bij de nieuwsberichtgeving treedt een extreme verdichting op, men beschikt over een minimum aan tijd en ruimte. Daarom wordt het meest spectaculaire deel eruit gelicht. Als er sprake is van geweld tijdens een actie, dan zal dit in de media veel aandacht krijgen. Men schrijft toe naar een bepaalde voorstelling van het publiek die men heeft. Actievoerders zijn niet het publiek. Toch kun je de media naar je hand zetten. Acties moeten zo in elkaar steken dat ze ten eerste de media zelf verleiden om daarover te berichten. Ten tweede dient men zodanige teksten en beelden aan te leveren dat daaruit vanzelf de redenen voor die acties spreken.“

„Ik denk dat het belangrijk is voor actievoerders dat men zich niet opsluit in het eigen gelijk. Een fout die veel links-radicalen maken is dat ze zich als kleine minderheid moreel superieur voelen aan de rest van de maatschappij. Het is van belang dat actievoerders zich van te voren afvragen hoe de media zullen berichten over eventueel te voeren acties, als zij hier op afkomen. Bij iedere actie moet men zich afvragen hoe deze in de krant komt of hoe

de televisiecamera's deze zullen vastleggen. Wat blijft daar van over, blijft de boodschap overeind die men aan het bredere publiek wil uitdragen. De actievorm moet dusdanig zijn dat de boodschap onmiddellijk duidelijk is.“

Wat zouden mogelijkheden voor actievoerders kunnen zijn om de pers te beïnvloeden, en is dit überhaupt mogelijk?

„Als je de media wilt beïnvloeden moet je je een aantal dingen afvragen zoals, wat zijn de deadlines, welke redactie gaat dit onderwerp coveren, wie sturen ze, krijgt diegene een fotograaf mee, en in welke termen zal men dit artikel vatten? Vraag je altijd af hoe die persoon functioneert. Hoe beter men iemand kan doorgronden, hoe meer men in staat is tot beïnvloeding. Van de tien dingen die mogelijk een aanknopingspunt bieden voor beïnvloeding, zijn er waarschijnlijk negen waar men niets mee kan. Kranten hebben bijvoorbeeld te maken met deadlines. Je kunt hier als actievoerder geen invloed op uitoefenen. Probeer de actie dan zo te plannen dat deze ruimschoots op tijd plaats vindt, zodat de betreffende redactie er iets mee kan doen. De media hangen aan elkaar van wetmatigheden.“

Is er een verschil tussen de werking van tv en kranten? Kun je het beste de tv halen - en dan met name het acht uur journaal - zoals veel actievoerders denken?

„Dat is voor mij zeer de vraag. Kranten zijn een rationeel medium. Tekst is een lineaire argumentatie van het een naar het ander. Men bouwt een betoog op, en daarmee geeft men een beeld van iets. Televisiebeelden zijn in hoge mate emotie, emotie die bovendien moeilijk analytisch te doorgronden en ontleden is. Er gebeuren veel dingen tegelijk, zoals kleuren, acties, geluid. Ik heb in toenemende mate het gevoel dat de televisiejournals steeds spectaculairder worden. Ze bieden

meer en meer 'zogenamd' live of emotie-tv. Zoals televisiejournals nu functioneren staan ze eerder een goed begrip van de dingen in de wereld in de weg dan dat ze er toe bijdragen. Dit zie je onder andere gebeuren bij internationale conflicten, of bij ontwikkelingsproblematiek. De focus ligt op de rauwe emotie, op het spektakel. Door arbitrair commentaar toe te voegen geef je betekenis aan dingen, maar op zichzelf verhelderen die beelden niks.“

Is er in de beeldvorming een rol weggelegd voor 'kleine media' zoals Ravage?

„Ja“, zegt Van Ginneken resoluut. „Het is het zout in de pap. Ik heb me lang bezig gehouden met oorlogspropaganda, met media-manipulatie. Een merkwaardig verschijnsel is dat, als je de Amerikaanse oorlogspropaganda van de laatste twintig jaar onderzoekt, de allerbeste bronnen daarover de alternatieve Amerikaanse bladen zijn. Het blad *Covert Action Information Bulletin* bijvoorbeeld bevat heel gedegen studies over hoe geheime acties in elkaar zitten. Het is belangrijk dat die alternatieve publicaties er zijn. Men moet wel proberen strak, feitelijk, goed gedocumenteerd, en zelfkritisch dingen in elkaar te zetten. Op zichzelf is het uitventen van grote emotie en verontwaardiging niet altijd het nuttigste dat een alternatieve publicatie kan doen. Een nuttige bijdrage is om alternatieve informatie aan te bieden, toegankelijk te maken, en door te sluizen naar bijvoorbeeld de mainstream media. Het is van belang om goede kritische analyses te maken, die nog beter gedocumenteerd zijn dan die van de mainstream journalistiek. Op deze manier kun je alternatieve inzichten bieden.“

Marina Groen

Verborgen verleiders. Hoe de media je sturen van Jaap Van Ginneken is uitgegeven door Uitgeverij Boom ism Teleac/NOT. Amsterdam 2000, 144 pag. fl. 34,50. ISBN 90 5352 638 2

In de ban van de media

Een actie is pas geslaagd als deze het Journaal en de ochtendbladen haalt. Waarom eigenlijk? De gedachte dat een televisie-item of krantenbericht de lezer op kijker op andere gedachten brengt lijkt nergens op gebaseerd. Of is de actie zelf de boodschap?

"Gaat er nog wat gebeuren?", vraagt een van de opgetrommelde actievoerders. Ze is wat chagrijnig omdat ze zo vroeg haar bed uit moest en wil toch tenminste wat spektakel. Er wordt haar gevraagd nog even geduld te hebben. De fotograaf van het ANP en de cameraploegen van *Hart van Nederland* en het *NOS-Journaal* zijn nog niet gearriveerd. Zolang die er niet zijn heeft het weinig zin tot actie over te gaan... Een actie is een kleine explosie in de leegte van de normaliteit. Ontbreekt de mediale schittering dan wordt het al snel een pijnlijk gênante vertoning.

Ook Groen Front! blijkt inmiddels die mening toegegaan. "Het ANP wil ons niet op de telex zitten", klaagt een van de Groen Front!-actievoersters zich bij de redactie van *Ravage*. Zij hebben in het kader van de internationale vrouwendag het bouwterrein van de Sophiatunnel bij Alblasterdam bezet. Nu de media het niet willen coveren is alle moeite voor niks geweest. Maar deze actiebeweging baseert zich toch op het idee van onbemiddelde directe actie: het stoppen of verhinderen van voor het milieu schadelijke praktijken. Als een boom gekapt dreigt te worden ga je er in zitten. Als ergens een weg of spoorlijn aan wordt gelegd, bezet je het bouwterrein of een machine. Niet zozeer om de media te halen, maar om het werken onmogelijk te maken en de aannemer op kosten te jagen. Inmiddels is dat dus niet meer genoeg. Robert Bloemen van het ANP laat, gevraagd om opheldering, geïrriteerd weten dat zijn dienst geen servicebureau is. „Als ANP plaatsen we niet automatisch alle acties van Groen Front! op de telex. Dit was niet de eerste bezettingsactie van Groen Front! en waarschijnlijk ook niet de laatste", zo motiveerde Bloemen de weigering. Gelukkig, zo melden twee van de actievoersters naderhand in *Ravage*, was er ondanks de weigering van het ANP voldoende media-aandacht. De actie was zo toch nog een succes geworden...

Mediastrijd

Groen Front! is niet de eerste directe actiegroep die bezwijkt voor de media. Zo was kraken in eerste instantie ook 'slechts' een praktische oplossing voor een praktisch probleem. De pers had in de jaren '70 en begin jaren '80 geen belangstelling voor de krakers en omgekeerd idem dito. Als later echter de media 'de kraakbeweging' uitvinden en de krakers zelf ook gaan geloven dat het van belang is dat hun acties worden gecoverd en hun motieven in de media komen, verliezen de krakers de regie. De pers komt immers alleen maar opdraven als ze de garantie krijgen dat de actie mooie mediameike plaatjes oplevert voor de massa's thuis. De kraakbeweging kan die verleiding van de media niet weerstaan en maar al te vaak bepaalt de tot publieke opinie

gestolde massa het scenario van een ontruiming of actie.

Toen de kraakbeweging eind jaren tachtig uit de media verdween moest een 'Persgroep Hoofdstedelijk Kraaknieuws' de kraakbeweging nieuw leven in blazen. Er werd nog steeds volop gekraakt, maar de pers had geen aandacht meer voor haar verhalen en daar baalde men van. De leus 'kraken gaat door' werd eerder een schreeuw om aandacht dan de uitdrukking van een zelfverzekerd geloof in eigen kracht. Nu rond de ontruiming van de Kalenderpanden, de perikelen over de kroeg in Vrankrijk en het gedoe met de Broedplaatsen weer veelvuldig - en ook nog in positieve zin - over kraken wordt geschreven, neemt het zelfvertrouwen toe.

Lonend

Sociale bewegingen en actiegroepen ontlenen hun succes maar al te vaak aan hun aanwezigheid in de media. Een media optreden is ook vaak zeer lonend. Zo zag de Vereniging tot Behoud van de Waddenzee haar ledental in 1990 na een lange televisieuitzending verdubbelen. De media-aandacht voor kraken of de acties van Groen Front! heeft er waarschijnlijk ook toe bijgedragen dat mensen eens een kijkje kwamen nemen. Een club als Greenpeace dankt haar grote aanhang vooral aan professioneel opgezette media-campagnes. Door alle aandacht in de media weet Greenpeace steeds het beeld op te roepen van een zeer succesvolle actiegroep. Het succes betreft hier dan vooral het aantal leden en mediaminuten. Of dit succes ook positieve gevolgen heeft voor het milieu is minder duidelijk.

Volgens Greenpeace wordt de strijd om het milieu in de eerste plaats in de media uitgevochten. "We zagen het als een media-oorlog", zegt Robert Hunter over de eerste Greenpeace campagne tegen de kernproeven op Amchitka in 1971. "Het idee was om de gevestigde pers, de alternatieve pers en de tv-kanalen in één keer te raken. We wilden iedereen bewust maken van wat hier aan de hand is", aldus Hunter in *The Greenpeace Chronicle*. Niet zozeer een directe verbetering van het milieu, maar het bevorderen van het milieubewustzijn is het belangrijkste doel van deze media-oorlog.

Informatie

Bewustmaking is altijd een van de centrale elementen van radicale politieke actie geweest. De in de regel onwetende burger moet zich door een actie en de bijgeleverde kritische informatie bewust worden van een bepaald probleem. Eenmaal geïnformeerd zal de burger zijn gedrag veranderen of tot actie overgaan, zo wordt verondersteld.

Omdat de 'burgerlijke' media niet altijd aan de verspreiding van deze informatie wilden meewerken, verzezen er talloze alternatieve media die alsnog de 'waarheid' verkondigden. Door het verspreiden van kritische inhoud kon het netwerk van manipulerende boodschappen waarmee de media het bewustzijn van de massa's dagelijks beïnvloeden doorbroken worden en de burger op andere gedachten worden gebracht, zo was en is de gedachte.

De Duitse activisten van de Autonome A.F.R.I.K.A.-Gruppe vragen zich na jarenlang flyers, brochures en informatie-avonden over allerlei misstanden te hebben geproduceerd af of dit vertrouwen in de kracht en glorie van informatie wel ergens op gebaseerd is. "Te lang hebben we gedacht dat informatie de mentaliteit aantast en de wereld verandert. Maar zowel de euforische als pessimistische verhalen over de informatiemaatschappij hebben geen oog voor het cruciale probleem van de burgerlijke representatieve democratieën: feiten en informatie, zelfs als ze gemeengoed zijn geworden, hebben geen enkele consequentie".

Het honderdste rapport over het gat in de ozonlaag zal nauwelijks auto's minder doen rijden, geen mens minder laten vliegen en zeker niet leiden tot een 'succesvolle' klimaatconferentie. Dat er dagelijks honderden nieuwe feiten over het wereldgebeuren gepubliceerd worden, verandert niets aan de loop der dingen.

De expansie van de media en dus van informatie heeft ook niet geleid tot een groei van sociale bewegingen en kritische praktijken, wel tot een accumulatie van naar zichzelf verwijzende 'items'. Van de verwoestende brand bij vleesproducent Dumeco in Bostel belanden we in de discussie over de foute vader (en moeder) van Maxima om vervolgens terug te keren naar een huilende boer die treurt omdat zijn 'gezonde' koeien die moeten worden geruimd wegens de smetvrees van de lijkenvretende consument.

De media hanteren bij elk voorval dezelfde formule en nivelleren ze tot bijna identieke beelden. Zo wordt een mediale werkelijkheid gecreëerd waarin de snel opeenvolgende onderwerpen van verschillende aard eerder fragmenteren dan dat ze verenigen en mobiliseren. De enige context van de plaats waar men naar kijkt is het beeld dat er op volgt. Journaal kijken is een toeristische ervaring waarin men in twintig minuten een aantal 'exotische' oorden bezoekt, om daarna over te gaan tot het opruimen van de koffiepotjes. Biertje?

Verdwijnen

Het besef dat informatie op zichzelf geen helende of subversieve eigenschappen bezit, heeft in sommige sociale en autonome bewegingen geleid tot een gezonde dosis media-

Krakers van een pand aan de Amsterdamse Keizersgracht maakten tijdens de ontruiming in 1996 met een gerichte verbom korte metten met deze cameraman van het journaal.

scepticisme of soms zelf regelrechte afkeer van de media. In de Amsterdamse kraakbeweging van de jaren negentig bijvoorbeeld trok een groot deel van de krakers lange tijd van pand naar pand zonder dat ze zich verzetten tegen de ontruiming of de buurt op de hoogte stelde van haar motieven. Ze geloofden er niet langer in dat een pand met behulp van stenen, pamfletten, manifesten of andere media verdedigd kon worden.

Ook de Britse protestbeweging rond de aanleg van snelwegen heeft in de jaren negentig lange tijd de pers gemeden. Deze Do-it-Yourself beweging had geen enkel vertrouwen in de strategie van op media gerichte organisaties als Greenpeace. "Enkele minuten televisiezending over de bevestiging van een spandoek aan een afvoerpijp maakt mensen misschien wel bewust van de milieucrisis, maar het zorgt er niet voor dat deze crisis de volgende dag gewoon voortduurt", aldus Earth First!-activist Thomas Harding. Bovendien verbonden zij directe actie met het experimenteren met andere manieren van leven. Voor de media was hier zeker geen plaats. "Wij doen ons best om uit 'de' realiteit te blijven, zodat 'onze' realiteit aan kracht kan winnen", aldus een lid van de Donga Tribe die is voortgekomen uit het verzet tegen de aanleg van een snelweg bij Twyford Down.

Dat de media het niet op prijs stellen als nadrukkelijk wordt gekozen voor een strategie van verdwijning, ondervond de Britse ravecultuur. Toen de media eenmaal van deze beweging op de hoogte raakten, lieten ze er niks aan gelegen liggen om de ravers te demoniseren. Er ging een schok door de natie, mede omdat de ravers uit het niks tevoorschijn leken te komen. De overheid sloeg hard terug en verklaarde de danspraktijken, die zich al jarenlang buiten het zicht van de media hadden afgespeeld, illegaal. Eenmaal ontdekt door de media was haar doodvonnis getekend; terugkeren naar de realiteit bleek niet meer mogelijk.

Guerrilla

Voor een beweging die het creëren van een eigen parallele of autonome werkelijkheid waarin het prettig toeven is tot voornaamste inzet heeft, is het vah levensbelang geen

sporen in de media achter te laten. Voor een directe actiebeweging lijkt deze optie vrijwel uitgesloten. Elke actie, hoe klein ook, straalt naar alle kanten informatie uit en er is altijd wel een medium dat dit oppikt. Bovendien heeft veel sociale en politieke strijd de straat en de bedrijfsvloer al lang geleden achter zich gelaten en is verhuisd naar de ideologische sfeer van de representatie, geconstrueerd door en via de media.

Volgens de media-activisten Geert Lovink en David Garcia is het in een tijd waarin het aantal media kanalen voortdurend groeit en de verschillende virtuele ruimten zich in ras tempo uitbreiden, onzin om nog te praten van een 'terugkeer naar de werkelijkheid'. "In feite moeten we ons afvragen of er nog een betekenisvolle politiek kan bestaan buiten de mediasfeer?" aldus Lovink en Garcia.

Zolang het einde van de media, een totale implosie van het gehele spectaculaire media-circus, een utopische optie is, zullen sociale bewegingen met de media moeten leren leven. Dit is misschien vervelend, maar niet onoverkomelijk. Wanneer politiek zich nog voornamelijk of in ieder geval voor een groot deel afspeelt in de media zal deze (virtuele) werkelijkheid zelf eveneens terrein van actie moeten zijn.

De Autonome A.F.R.I.K.A.-groep heeft zich enkele jaren geleden al hard gemaakt om wat vaker te rellen en keten in het rijk van de tekens. In deze communicatieguerrilla wordt het idee dat de media kunnen worden gebruikt om de onwetende massa te 'verlichten' overboord gezet, maar gaat het er eerder om dat de dagelijkse informatie- en beeldenstroom verstoord worden door vreemde en tegenstrijdige berichten de media in te slingeren.

Taarten, adbusten, pranken, hacken, camcorder kamikaze, rappen... Het zijn enkele voorbeelden van door de jaren heen beproefde recepten. Dat de media ook in dit geval alleen maar de verstoring van de normaliteit registreren en geen aandacht schenken aan de motieven van bijvoorbeeld de taartgooier, doet er dan niet meer toe. De taart is immers zelf de boodschap.

Freek Kallenberg

Permanent ontevreden

Wat beweegt de alternatieve bladenmakers?

Krenten in de grijze mediapap, worden ze wel genoemd. Nederland telt nog altijd een redelijk aantal alternatieve bladen. Wat willen de makers van deze actiebladen met hun blad bereiken? In hoeverre slagen ze hierin? Wat motiveert hen en waarom schrijven ze niet voor de reguliere pers? Wij gingen het eens vragen bij de redacties van een achttal bladen.

"Kleintje Muurkrant wil via het openbaar maken van gegevens en feiten, het geven van achtergrondinformatie en het plaatsen van discussiestukken, het verzet tegen misstanden in de maatschappij aanwakken", zo luidt al sinds begin jaren tachtig de openingszin van het colofon van dit Bossche blad. Volgens Gertjan, redactiefid sinds 1979, dekken deze zinnen tot op de dag van vandaag de lading. „Wij willen onszelf en anderen aanzetten tot zelfstandig kritisch denken en handelen, en tevens een platformfunctie vervullen voor actiegroepen in Den Bosch en verre omgeving. Kleintje staat open voor een ieder die hieraan een bijdrage wil leveren", aldus Gertjan.

Het eerste nummer van *Kleintje Muurkrant* verscheen in februari 1977. Kleintje is voortgekomen uit de 'Grote Muurkrant', een A2-vel dat her en der in de stad werd opgeplakt en dateert uit 1975. In die tijd hadden vrijwel alle steden een eigen Vrije Stadskrant. Begin jaren tachtig vond er daarnaast een explosie van kraakkranten plaats. Een aantal van die kranten en Vrije Stadsbladen heeft zich tot op heden weten voort te zetten. Kleintje is er daar dus één van, maar ook de *Grachtenkrant* en *Springstof* zijn beiden opgericht in het fameuze kraakjaar 1980.

Het 'tweewekelijkse kraakknipselarchief' de *Grachtenkrant* richt zich nog steeds voornamelijk op de kraakbeweging en wil eigenlijk niet met de pers en dus ook niet met *Ravage* praten. Na enig aandringen wil men toch wat loslaten. „Waarom we het maken? Het is gewoon zo gegroeid. We maken gewoon een kraakblaadje, maar hebben verder geen pretentie ofzo. We weten ook niet wat mensen ermee doen.

Misschien lezen ze het wel helemaal niet, maar gebruiken ze het als toilet papier..." Even later: „Nou ja, misschien ook wel om te informeren wat er wel en niet gebeurt in de kraakscene. We willen krakers op de hoogte houden en proberen aan te zetten om links-radicaal actief te worden.

Om discussies aan te wakkeren onder mensen die gekraakt wonen."

Lokaal

Het Utrechtse *Springstof* bevat ook grotendeels plaatselijk kraaknieuws. De kraakwereld is volgens medewerker 'Opa' echter onderdeel van de actiewereld: „Daarom komt een breed scala aan onderwerpen aan de orde als anti-genetische manipulatie, antimilitarisme, censuur, kinderarbeid, dierenrechten, etc. Wat er maar speelt en bij ons binnenkomt".

Springstof bestaat in de regel niet meer dan uit 2 of 3 A4-tjes, maar verschijnt wel wekelijks. „Hierdoor zijn we in staat om mensen iedere week op de hoogte te houden van wat er zoal heeft gespeeld of staat te gebeuren op actiegebied. We zijn meer een 'doorgeefluik' naar anderen. We willen informeren", aldus Opa.

Ook de gemiddeld vier A4-tjes tellende Nijmeegse nieuwsbrief *Activist 024* bericht voornamelijk over lokale links-(radicale) acties

en over ontwikkelingen die voor activisten van belang zijn, of zouden moeten zijn. Daarnaast wil de redactie een podium bieden aan lokale maatschappelijk sympathieke organisaties.

„We maken het blad omdat het een goede zaak is als mensen hun leven en hun eigen omgeving in eigen hand nemen (daar betrokken en verantwoordelijk voor zijn) en omdat informatie een belangrijk steentje bijdraagt aan de bewustwording van mensen", zegt Marcel. „Wat we natuurlijk uiteindelijk willen is een complete verandering van zo'n beetje alles in de wereld, maar voor de volgende deadline nemen we genoegen met het 'informeren, motiveren en activeren' van onze eigen omgeving"

Breder publiek

Het Groningse *Driftig*, opgericht op 5 mei 1999 en daarmee de jongste van het achttal bladen, zoekt haar publiek nadrukkelijk buiten de kraak- en actiescene. „We richten ons via tekeningen, proza en columns specifiek op een (nog) niet politiek bewuste groep 'alternatieve' binnen Groningen", zegt Harm van der Veen. Het blad wil op een laagdrempelige manier de in de reguliere media onderbelichte feiten (eerder dan meningen) presenteren. Harm: „Het blad moet luchtig ogen en aanmoedigen tot lezen, ook wanneer je normaal niet zo bezig bent met politieke thema's."

Achter deze luchtige aanpak schuilt evenwel een zeer serieuze doelstelling. „We willen het

politiek bewustzijn en de maatschappelijke betrokkenheid van de bevolking van Nederland bevorderen met als einddoel de ontwikkeling van een gelijkwaardige maatschappij met zelfbepaaldheid voor iedereen", aldus Harm.

Het Amsterdamse actieblad *Ravage* kan volgens redacteur Alex van Veen ook goed worden gelezen door mensen die nog niet actief zijn maar wel overwegen om deel te gaan nemen aan acties, demonstraties of ideële projecten. „*Ravage* belicht onder meer een breed scala aan buitenparlementaire initiatieven en activiteiten. We schrijven over mensen die middels ideële projecten aantonen dat er binnen deze harde maatschappij, waarin je tot hebzucht wordt aangezet, mogelijkheden bestaan om met schaarse middelen, weinig geld en onderlinge samenwerking een beter leven kunt leiden. We hopen dat dit anderen inspireert."

Handwritten notes and signatures around the Springstof graphic, including names like 'De Kocor?', 'Kraakknipsel', and 'Springstof'.

De Bosnische Kroaten zijn het beu

De Bosnische Kroaten willen hun eigen 'entiteit': ze willen niet met de Bosnische moslims in één federatie zitten. Maar de internationale gemeenschap wil niet dat het vredesakkoord van Dayton wordt opgebroken.

Door onze correspondent YAËL VINCKX
MEDJUGORJE, 19 APRIL. De Bosnische Kroaten hebben er genoeg van, zegt openbaar aanklager Mario Rozić. „Wij moeten altijd voor de moslims betalen." De Kroaten betaalden volgens Rozić vorig jaar bijna 30 procent meer belasting dan in 1999, de moslims 3 procent. „We hebben genoeg van hen", zegt Mario Rozić nog een keer, draaiend aan zijn gouden polshorloge.

Mario Rozić is lid van de nationalistische Kroatische Democratische Gemeenschap (HDZ). Hij werkt in Citluk, een welvarend stadje in het zuidwesten van Bosnië. Er wonen voornamelijk Bosnische Kroaten, die de Kroatische vlag buiten hangen en met Kroatische munt betalen. Moslim- en Servische vluchtelingen die terugkeren voelen zich niet op hun gemak.

Mario's HDZ wil een eigen 'entiteit'. Het vredesakkoord van Dayton deelde Bosnië op in twee entiteiten; de Serviërs wonen in de Servische Republiek, de moslims en de Kroaten in de moslim-Kroatische federatie. De moslims zijn in de meerderheid - en worden volgens de Kroaten voorgetrokken.

„Dayton was goed voor één ding: vrede", aldus Rozić. Nu moet het akkoord opnieuw worden ingevuld. De internationale gemeenschap, die de baas is in Bosnië, voelt daar niets voor. Wordt Dayton opgebroken, dan is het hek van de dam. Dan zal het eisen regenen. Maar, meent Rozić, „Dayton is toch geen bijbel?" Bovendien, de ongelijke verdeling van de lasten is toch nooit afgesproken?

Niet dat Citluk arm is. Integendeel, Mercedesen rijden af en aan. De rijkdom dankt het stadje aan de Heilige Maagd. Op 24 juni 1981 verscheen ze aan zes kinderen, bij het naburige dorp Medjugorje. De kerk had haar twijfels, maar de gelovigen snelden toe. Met Maria kwamen de handelaren, met hun

Een protesterende Kroaat aan de voeten van de internationale vredesmacht. (Foto AP)

assortiment aan Maria-medailles, Maria-sleutelhangers, Maria-sneeuwballen, Maria-basketbalpetjes. Van al dat heilige winkelen krijgt de gelovige trek, vooral in hamburgers en cola, dus er verschenen fastfood-restaurants. Nu is Medjugorje big reli-business. Twintig miljoen mensen hebben nu het dorp sinds 1981 bezocht. Ze hebben de regio gespekt. In de sarkistische verkopen nonnen gebedskartjes, buiten braken bussen ladingen gelovigen uit.

Een kapelaan - hij vindt zijn naam niet belangrijk - wil niet over politiek praten. „We proberen Medjugorje buiten de politiek te houden." Toch ontkomt hij er niet aan. Daarvoor maken de Kroaten zich te veel zorgen over hun toekomst. Op persoonlijke titel wil hij wel zeggen dat „onze vertegenwoordigers er niet zijn voor ons belang". „Hoe kunnen wij ons dan veilig voelen?"

Hij doelt op de benoeming, door Bosnië-gezant Wolfgang Petritsch, van een nieuwe Kroatische vertegenwoordiger in het driekoppige staatspresidium van Bosnië. Dat zette kwaad bloed bij veel Kroaten, want zij hadden Ante Jelavić, leider van de HDZ, tot co-president gekozen. Maar Jelavić werd vorige maand door Petritsch ontslagen nadat hij had opgeroepen tot de instelling van een eigen Kroatische entiteit. „Mooi voorbeeld van democratie", gnuiven de Kroaten over het optreden van Petritsch.

De verkiezingswet is een andere bron van onvrede. De wet heeft de nationalisten buiten de regering gehouden. Een meerderheid van de Bosnische Kroaten heeft op de hardliners gestemd, maar de gematigden hebben hun plaats in de regering gekregen, aldus zeggen de hardliners.

Deze maand raakten de gebeur-

tenissen in een stroomversnelling. Duizenden Bosnisch-Kroatische soldaten liepen uit protest de barakken van het federatieleger uit om een 'eigen' leger te vormen. Soldaten van de internationale vredesmacht vielen de Hercegovacka-bank binnen, namen de administratie mee en deden de bank op slot. Volgens VN-gezant Petritsch zat de 'huisbank' van de HDZ vol zwart geld.

De inval heeft de roep om afscheiding onder de Kroaten versterkt - maar niet bij iedereen. Grote bedrijven hebben hun bedenkingen. Bobita is zo'n onderneming. De frisdrankproducent, even buiten Citluk, begon in 1989 met twee werknemers en heeft er nu tachtig. De productiehoeveelheid is ongewoon efficiënt, ruim en schoon. Flessen gaan in hoog tempo over de lopende band. „Onze thuismarkt is Bosnië", zegt marketing-medewerker Igor Planjić. „Héél

Bosnië. Een markt van drie miljoen mensen." Maar scheiden de Bosnische Kroaten zich af, dan heeft Bobita een thuismarkt van 160.000 mensen en moet ze 'exporteren' naar de moslim- en Servische bureaus. „Dat overleven we niet."

Ook in Medjugorje hebben sommigen twijfels. Op Goede Vrijdag patrouilleerde de vredesmacht SFOR er met tanks. De priester vond het een schande en tekende protest aan. Ook de handelaren schelden op de soldaten. „De gelovigen schrikken zich lam van die tanks. Die blijven weg." Op nieuw geweld zitten de handelaren van Medjugorje niet te wachten. Vorig jaar bezochten ruim één miljoen mensen de mis. Voor Pasen moest de kerk 35 priesters inschakelen om allen de biecht te horen. Nee, nieuwe onrust komt niet van pas. Het gaat net zo lekker in Medjugorje. De reli-business bloeit.

Kosovo-Serviërs en Belgrado boos over importheffingen

PRISTINA, 18 APRIL. In Kosovo hebben gisteren boze Serviërs het doorgegaande verkeer goedgekeurd langsgedrukt uit protest tegen de inrichting van douaneposten langs de grens met Servië en tegen de belastingen die sinds maandag worden geheven op producten die vanuit Servië in Kosovo worden geïmporteerd.

Alle grote doorgegaande wegen in Kosovo werden met voertuigen, lege vaten en andere voorwerpen geblokkeerd; alleen Serviërs werden er doorgelaten. In Mitrovica werden bovendien de gebouwen van het VN-bestuur en andere internationale organisaties geblokkeerd. Het opereren van een douanediens langs de grens met Servië op het in het van heffingen is volgens de Serviërs strijdig met de officiële status van Kosovo als onderdeel van Servië. „De douane is een attribuut van een soevereine staat", aldus een van de leiders van de Kosovo-Serviërs, Milan Ivanović. Kosovo is geen soeverein staat.

Ook het Servische parlement protesteerde gisteren tegen de maatregel van UNMIK, het VN-bestuur in Kosovo. Het parlement eiste dat het in het van importheffingen langs de grens met Kosovo „onmiddellijk wordt gestakt".

Servische woordvoerders wezen er gisteren op dat „er nooit douaneposten zijn geweest tussen

Servië en Kosovo". De VN-autoriteiten hebben de douaneposten ingericht om enige greep te krijgen op de economie in Kosovo. Die onttrekt zich volledig aan de controle van de autoriteiten. De regio is in feite één grote zwarte markt en UNMIK wil daar een eind aan maken. Op alle producten die Kosovo binnenkomen - uit Servië, maar ook uit Macedonië, Albanië en Montenegro - moet nu een invoerbelasting betaald worden, die varieert van 15 tot 20 procent. De enige producten die hiervan zijn uitgezonderd zijn fruit, groente en melk. Tot dusverre is UNMIK naar schatting één miljoen mark per week misgelopen omdat op goederen uit Servië geen invoerbelasting werd geheven.

De VN onderstreepten dat de maatregel geen politieke bijbedoelingen heeft. „Het heeft niets met politiek te maken. Het gaat erom dat de begroting van Kosovo er beter van wordt", zo zei gisteren het hoofd van de VN-douanediens in Kosovo. Hij zei dat de al langer bestaande douanediens langs de grenzen met Macedonië en Albanië vier miljoen mark per week oplevert. De begroting van Kosovo wordt op dit moment voornamelijk gefinancierd door de Westerse landen die betrokken zijn bij het VN-bestuur. (AFP, Reuters)

De Krijgsgas vinnornden het nieuws, in Amerika en ook in Europa. Er is voldoende van de publiek voor nieuws maar de directies van de media ondernemingen moeten wel snel de media hebben om daarop een deel van hun inport te bouwen. De oorzaak daarvan is dat de adverteerders hun omzetverlies het liefst voor en na de komst van de nieuwsactiviteit willen zien. Met uitzondering van wat CNN, The Washington Post en The New York Times te bieden hebben, worden de Amerikaanse gevoerde met een diep in mistand en de nieuwste versie tegen anker. Het is een citaat uit een gesprek van Remmet Ollen met Chris Craner in NRC Handelsblad voor 28 april. Craner is verantwoordelijk voor alle activiteiten van CNN buiten de Verenigde Staten. Er is voldoende publiek voor nieuwsvoorziening van behoorlijke kwaliteit. Maar nieuws is op twee manieren duur. Aan de ene kant vergt het grote investeringen in redacties en hun budgetten, aan de andere kant worden er inkomensten van adverteerders mee gedeeld.

Nieuws drukt zichzelf, wordt met zijn goedwillig van een instituut rijp voor een overname. De nieuwe eigenaar gaat morrelen aan de formule, waaraan het medium zijn gooiwil te danken heeft, en na een paar jaar is het binnen de discipline van de strijd om de hoogste kijkcijfers of oplage getuigd.

Nieuws is handelswaar: altijd geweest. Maar wat voor soort handelswaar? De loggevolgen van CNN zijn tekend voor wat met een op zichzelf goed werkend medium kan gebeuren. Toen het in 1980 werd opgericht, was dat grote vooruitgang, het eerste internationale televisie-

station, zoals de International Herald Tribune de eerste werkelijk internationale krant is. CNN bevestigde zijn reputatie in de Golfoorlog. Er mag toen het een en ander op het station aan te merken zijn geweest, maar het was het enige dat zijn geschiedt zich aan de zorgvuldige rege van het Amerikaanse opperbevel te ontrokken. CNN werd een onafhankelijke macht.

In 1996 werd het overgenomen door Time Warner, zelf al het resultaat van een mega-overname. Begin dit jaar werd deze reus definitief ingelijfd bij America On Line, waardoor een concentratie van oude en nieuwe media ontstond. Intussen was mr. waardoor een concentratie van oude en nieuwe media ontstond. Intussen was Ted Turner, de oprichter van CNN, gepoend. Er werd een mediazaak genoemd, een soort superhoofdredecent die het opperbevel over alle publicaties kreeg. Aan de journalistieke onafhankelijkheid zou niet worden getoerd. Intussen heeft Turner het einde van zijn zipspoor bereikt.

Wat gaat er met het nieuws gebeuren? De drie grote Amerikaanse netwerken wegen hun durf journaals helemaal te wagen, meldt Forrester. Wat CNN, NBC en ABC nu in hun lange nieuwsprogramma's brengen, is al versneden tot lokaal informatiemat, met een piepklein kern van wat nog gewoon nieuws mag worden genoemd. Houde er rekening mee dat CNN ook verder die kant wordt opgedrongen. Ook station voor het wereldinformatie-

H.J.A. Hofland

Voor de wereld blijft dan nog genoeg over: de eigen nationale zenders die op dit gebied nu het verleden zijn. En de Amerikaanse hebzucht nog altijd Channel 13, de Public Radio twee van de beste kranten ter wereld. Maar de dagbladpers voert dezelfde strijd. De nieuwsvoorzorg van de New York Times blijft onaangetast, maar telkens komt er weer een katern bij, waarin de afpeelen van de linie en de stiekem van het best kan nader worden behandeld.

Het gaat niet om de vraag of fin en informatieve goed of slecht zijn; het gaat om de hoeveelheid van de verhoudingen en de kracht van de invloed in de hele westerse wereld.

Over twee weken wordt officieel een eind gemaakt aan het leven van de terrorist Timothy McVeygh. Alles wijst erop dat dit geen terechtstelling meer zal zijn, maar een lynchwraak, wrede spektakelstuk dat de televisiestations reorganisatie van de kerkelijkheid zal bezorgen. Critici zullen zeggen dat dit van alle eeuwen is. Lees het verslag van Toppman! En was Toorgenevens met een groot schrijver!

Moet je deze criticus uitleggen, hoe dom deze droogden is?

Tegen de groot van alle mogelijke vormen van informatie valt op zichzelf misschieten niet zoveel in te brengen. Het gaat erom dat dit ten koste van de behoorlijke nieuwsvoorziening gaat. Daartegen zijn twee bezwaren. Het principe van het eerste is al jaren geleden geformuleerd door de toenmalige hoofdredacteur van De Groene Amsterdammer, mr. Sem Davids, in zijn artikel Over het nut van de grotere liberale dagbladders. Daarin beoogde hij dat vooral de grote koplieden, er belang bij hadden omparitatie te worden geïnformeerd over stad, land en wereld.

Vandaag dat ze kranten als Le Monde en The Times lezen. Deze kranten, was impliciet zijn conlusie, dienen een klassebeleg. Het gewone volk kan zich tevreden stellen met de dagbladversie van Hel Ammanje. Hoe meer in deze tijd de media van het info- en entertainment veld winnen, hoe groter de kans dat er een knisploelenaat groei, in redelijke wel-

Moord op het nieuws

Om aan deze strijd deel te nemen of hem te steunen, bezoek:
<http://www.sps.org.yu/> (officiële SPS-website) 2-5-2001
<http://www.belgrade-forum.org/> (forum voor een wereld van gelijken)
<http://www.24casa.co.yu/> (het enige vrije dagblad in Joegoslavië)

Op deze tweede verjaardag van de aanval van de NAVO op Joegoslavië zijn wij, vrije mensen uit de hele wereld, in Belgrado bij elkaar gekomen om het dappere Joegoslavische volk, dat vrijheid, waardigheid en universele menselijke en sociale waarden heeft verdedigd, onze eer te bewijzen. Wij eren vooral hen, die door deze misdadige agressie hun familiesleden en huis en haard hebben verloren.

Met het voeren van deze onrechtmatige, onverklaarde, terroristische oorlog tegen Joegoslavië heeft de NAVO ieder begrip van fatsoen overboord gegooid.

- Meer dan 50.000 kogels en raketten met verlamd uranium werden op mensen gegooid, wier enige misdaad was dat ze nooit in hun lange geschiedenis door de knieën zijn gegaan en steeds op de bres stonden voor waardigheid en gelijkheid.

- Meer dan 80 procent van de doelen en slachtoffers van deze NAVO-agressie waren doodgevorne mensen met hun huizen, ziekenhuizen, scholen, TV-zenders en werkplekken.

- Wat deden de NAVO-machten nadat ze de garanties gegeven hadden voor de territoriale integriteit van de Federale Republiek Joegoslavië, zoals neergelegd in resolutie 1244 van de Veiligheidsraad, en nadat ze hadden ingestemd met ontwapening en ontbinding van het terroristische UCK? Ze gingen door met het opleiden van de terroristen, ondersteunden hen en gaven hen de officiële status van 'Kosovo-beschermingsleger'. De NAVO steunde hen, toen ze 350.000 Serviërs en andere niet-Albanezen en antifascistische Albanezen uit hun vaderland

Waardigheid tegenover barbaarsheid

3-5-2001

Twee jaar later: De waarheid over de NAVO-agressie

In Kosovo en Metohija verdreven. De NAVO veranderde de bufferzone tussen de Servische provincie Kosovo en Metohija en de rest van Servië in een speelplaats voor het UCK. Nu heeft men deze terroristen losgelaten op de districten in Zuid-Servië en op heel Macedonië.

Nadat de NAVO zich verplichtte de bestaande internationale grenzen in de regio te respecteren en te garanderen, ondersteunde ze de aanvallen van het UCK, dat erop uit is naties te verwoesten en een 'Groot-Albanie' te stichten. Dit vormt een groot gevaar voor de stabiliteit in de regio. De NAVO-agressie maakte gangsterbendes, drugsmafia en terroristen tot alledaagse zaken. Dat is ondubbelzinnig een aanval op de hele wereld. Het Joegoslavische volk verdedigde met zijn heldhaftig verzet tegen de NAVO niet alleen het eigen land, maar de gehele wereld tegen imperialistische verovering.

Het heeft daarom recht op erkenning door en solidariteit van alle fatsoenlijke mensen, en dit des te meer, omdat de NAVO-agressors doorgaan met het gebruik van dezelfde methodes om de Balkan te veranderen in een keten van zwakke, door gangsters beheerste, protectoraten.

Er dreigt groot gevaar voor onze wereld. Maar er gloort ook veel hoop. Op grond van de ineenstorting van de Sovjet-Unie zette de VS-regering in samenwerking met gelijkgezinden in Groot-Brittannië en Duitsland een grootscheepse ac-

tie tot herkolonisatie van grote delen van de wereld op touw. Dat leidde tot aanvallen op vele fronten. In Joegoslavië richtten Washington, Londen en Berlijn terroristische, separatistische en racistische bewegingen en legers op.

Deze werden gefinancierd door mantelorganisaties en georganiseerde misdaad. Drugs werden de grootste handelsbranche ter wereld. In Kosovo en Metohija bouwden Washington en Berlijn het terroristische UCK op met drugshandelaren, bandieten en racisten.

Naast het ondersteunen van terreur en misdaad helpt het goed voorgelichte Westerse establishment ook zogenaamde democratische, non-gouvernementele groepen, politieke partijen en media van de grond als vijfde kolonne om het interne verzet te ondermijnen. Deze groepen en de media gebruiken de techniek van een psychologische oorlogvoering om de voorwaarden, die een politiek debat met argumenten mogelijk zouden maken, te beperken en de politiek te verwoesten tot het niveau van leugenachtige reclame-campagnes.

De door het Westen getrotseerde media in de gehele wereld geven nationale en sociale zelfverdediging in landen als Joegoslavië valselijk weer als fascistisch. Dit werd tien jaar lang over de Serviërs gezegd, want hun misdaad was dat zij het multi-etnische Joegoslavië verdedigden en zich verzetten tegen bezetting door buitenlanders. Terwijl er

krachten aan het werk zijn die in het belang van vreemde de naties, zoals het strategisch belangrijke Joegoslavië, proberen te breken en de diverse delen van het land tot pure protectoraten te maken, zijn de grote organisaties van de wereld-economie zoals het Internationaal Monetair Fonds druk bezig ten bate van dezelfde doelen. IMF en Wereldbank eisen economische modernisering. Hun slogans zijn leugenachtig en verdraaid. In feite neemt het IMF nationale regeringen over, verwoest valuta en haalt centrale banken binnen, zoals gebeurd is met de Joegoslavische Centrale Bank. Daarna worden de economie-piraten het land binnengesluit die zich meester maken van de financiële en industriële sleutelposities en ze afbreken, zoals er nu in Joegoslavië wordt geprobeerd. Tegelijkertijd worden de sociale voorzieningen door 'structurele hervormingsprogramma's' weggevaagd, zodat de werkende mensen niets meer een sociaal vangnet hebben bij met sprongen omhoog gaande prijzen en werkloosheidscijfers. De mensen worden overgeleverd aan ellende en armoede.

(volgende keer het slot)

(*) Verklaring van het forum van Belgrado - Internationale Conferentie 'Twee jaar later: De waarheid over de NAVO-agressie', 24 maart 1999 - 24 maart 2001. Te Belgrado, Joegoslavië, op 22 en 23 maart 2001. Vertaling: Toos Plug.

Bij de foto's: Demonstratie om vrijlating Milosevic

Lange Amerikaanse aanwezigheid in Balkan om Europa tegen te houden

3-5-2001

Door Pol De Vos

Onmiddellijk na het uitbreken van het conflict tussen het UCK en Macedonië, koos Europa voluit de kant van de Macedonische regering. "Met terroristen kan niet onderhandeld worden", zeiden ze. In de Verenigde Staten was de reactie minder eenduidig. De tegenstelling tussen de VS en Europa heeft een diepere grond: de uitbouw van een Euroleger.

De VS hebben ook wel goede banden met de Macedonische regering, maar ze trekken tegelijk de kaart van de Albanese terroristen. De VS-zone in Kosovo grenst aan Macedonië. Het UCK kan onmogelijk grote hoeveelheden wapens en mensen verplaatsen in het grensgebied zonder dat de VS ervan op de hoogte zijn. De Verenigde Staten hebben redenen om de UCK-acties te steunen. Een 'grotere zelfstandigheid' voor het Albanese gedeelte van Macedonië is een stap naar het groot-Albanie dat de VS willen.

Naarmate het conflict vorderde, begon ook Europa over "de noodzaak van onderhandelingen" te spreken. In de eerste fase van het conflict wilden de Europeanen de Macedonische regering daarentegen niet alleen met raad maar ook met de daad steunen. De Verenigde Staten weigerden elke stap in die richting.

Solo-actie Europa niet toegestaan

The Guardian brengt deze onenigheid binnen de NAVO over de oorlog in Macedonië rechtstreeks in verband met de tegenstellingen rond het

Euroleger: "De Verenigde Staten zullen geen Europees militair engagement in Macedonië toestaan, zelfs niet als dat gebeurt onder leiding van de Britten. Europa mag geen solo-actie organiseren. De volgende stap zou immers wel eens kunnen zijn dat de Europeanen een eigen en apart leger willen."

(1)

Steven Metz, een expert in veiligheidszaken verbonden aan het Amerikaanse leger, definieert de taken van de Verenigde Staten in de Balkan grofweg als volgt: "De tegenstelling met Europa over het Europees leger: "De Europese staten bouwen aan een nieuwe veiligheidsorganisatie die ofwel een aanvulling zal zijn van de NAVO ofwel - vanuit Europees oogpunt - een alternatief ervoor. De crisis in Kosovo confronteerde de Europese leiders met hun militair onvermogen. Dat zorgde voor een stroomversnelling in hun inspanningen om de Europese Unie de militaire middelen te geven om haar diplomatieke inspanningen te ondersteunen. Dat leidde tot het opzetten van een Europees detensiebeleid tijdens de top van Helsinki in december 1999. Zoals de Duitse ambassadeur in de Verenigde Staten zei, heeft de Europese Unie daarmee zichzelf de taak opgelegd de politieke unie te onderbouwen met een militair apparaat." (2)

"Maar", zegt Metz, "volgens een aantal Amerikaanse experts vormt de uitbouw van een Europees leger een potentiële bedreiging voor de solidariteit binnen de NAVO. (...) Hoe meer details er bekend worden over de Europese plannen, hoe duidelijker

ker het wordt dat het niet gaat om een aanvulling van de NAVO maar eerder om een vervanging ervan."

Hij ziet de prominente aanwezigheid van de Verenigde Staten in de Balkan als het beste voorbehoudmiddel tegen een eigengereide opstelling van Europa: "Een langere aanwezigheid van de Verenigde Staten in de Balkan kan de neiging tot ontwikkeling van het Europees elementen van het Europees veiligheidssysteem en de modernisering van het Europees militair apparaat beperken. (...) Het doel van de VS moet zijn het Europees defensieapparaat te laten ontwikkelen als een aanvulling terwijl de leidende rol van de NAVO niet ondergraven wordt." En hij besluit: "De nationale belangen van de VS zijn het best gediend met een leidende rol van de NAVO in de Balkan."

Alleen vrede als NAVO wegs is

Dat alles toont dat er geen vrede mogelijk is zonder de terugtrekking van de NAVO uit de Balkan. Nederland moet vandaag een eerste stap zetten door onmiddellijk zijn troepen terug te roepen.

De Balkan kan alleen maar vrede vinden in een multinationale en multi-etnische samenwerking. Er moet een einde komen aan de haatcampagnes die woekeren op een vorderingsbodden van toenemende verarming die de regio teistert sinds het hervoeren van het kapitalisme.

1. The Guardian, 20 maart 2001
2. Steven Metz, The American army in the Balkan, strategic alternatives and implications, Strategic Studies Institute (SSI), januari 2001.

Laat Milosevic vrij en arresteer Eagleburger, Zimmerman en consorten

April 2001

DOOR GEORGE SZAMUELY

Tijd voor een quiz. Wie heeft het volgende gezegd?

'Servië is nooit een plek geweest waar alleen Serviërs leven. Vandaag de dag, meer dan in het verleden, leven hier mensen van vele nationaliteiten. Voor Servië is dat geen nadeel. Ik ben er werkelijk van overtuigd dat het een voordeel is. De nationale samenstelling van bijna alle landen in de wereld begeeft zich in dezelfde richting. Burgers van verschillende nationaliteiten, religies en rassen leven samen en steeds vaker met meer succes.'

Elie Wiesel? Madeleine Albright? George Soros? Vojislav Kostunica, Zoran Djindjic of een van de andere types die door de Verenigde Staten in Belgrado zijn geïnstalleerd? Nee, het was Slobodan Milosevic. Hij sprak deze woorden in Kosovo op 28 juni 1989, precies de dag waarop hij de Serviërs zogenaamd aanzette tot het bloeddorstige Servische nationalisme.

De echte Milosevic heeft nooit in de eerste verte iets te maken gehad met de absurde karikatuur zoals afgeschilderd door de regering van de Verenigde Staten, de door de defensie-industrie betaalde denktanks en de zogenaamde 'Balkan-experts'. Milosevic was noch een 'nationalist', noch een 'communist', noch een 'dictator' noch een 'demagoog'. En was zeker niet een van die Oost-Europese communisten die van de ene op de andere dag in de armen van Thatcher en de Amerikaanse elite vielen. Daarnaast won hij de verkiezingen overtuigend en gaf hij in de jaren tachtig leiding aan grote demonstraties tegen het IMF dat de industrie van Joegoslavië verwoestte. De Verenigde Sta-

ten bewezen Joegoslavië een grote dienst met het instellen van sancties in 1992. Het bevrijdde het land van het juk van het IMF.

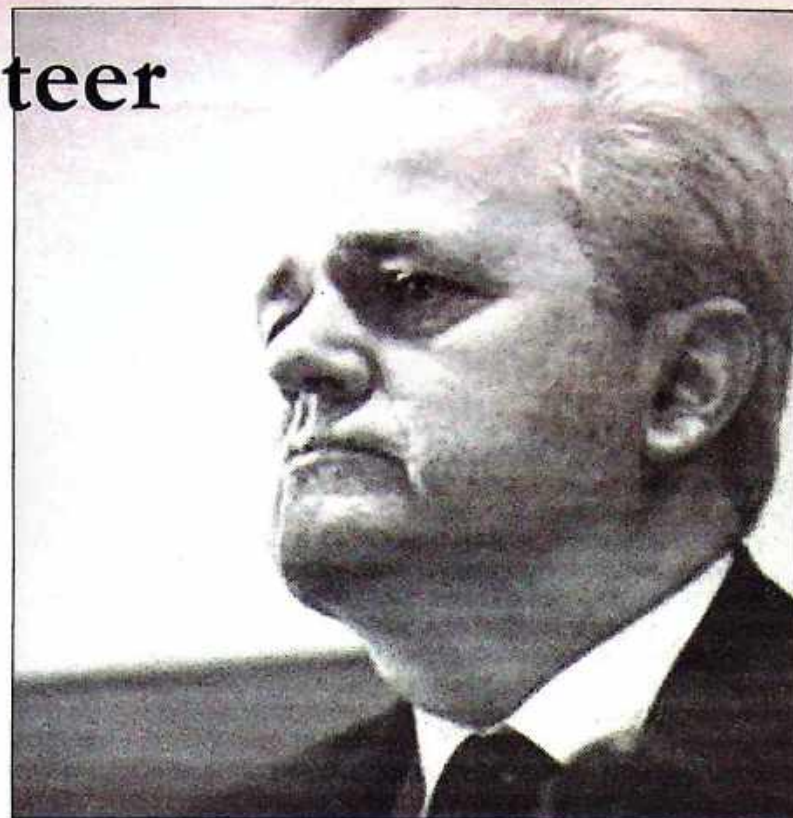
Milosevic was niet de aanstichter van de oorlogen op de Balkan. Integendeel, zijn geschiedenis van het afgelopen decennium maakt duidelijk dat hij vrede wilde. Wie is dan verantwoordelijk voor de oorlogen? Zij die afscheiding eisten zonder eerst de uitstaande onenigheden op te lossen, zoals de positie van de minderheden, het afstoten van staats eigendommen en aflossing van de schulden? Of zij die in overeenstemming met het internationale recht eisten dat afscheiding alleen dan mogelijk en legaal is als ook de staat waarvan men zich af wil scheiden akkoord gaat?

Het is duidelijk dat de regering van de Verenigde Staten enorme druk op de nieuwe Joegoslavische regering zal uitoefenen om Milosevic aan het tribunaal in Den Haag uit te leveren, waar hij een belachelijk proces zal ondergaan in een 'rechtbank' die hem op voorhand al schuldig heeft bevonden aan 'oorlogsmisdaden', 'genocide' and 'misdaden tegen de menselijkheid'. Het echte doel van het Internationale Tribunaal Oorlogsmisdaden in Joegoslavië: de echte aanstichters van de oorlogen op de Balkan vrijuit te laten gaan.

De Balkan vandaag de dag is een lappendeken van kleine en zwakke NAVO-protectoraten wiens binnen- en buitenlandse politiek tot in het kleinste detail door Washington en haar EU-bondgenoten wordt vormgegeven. Dat is het logische gevolg

van de politiek van de Verenigde Staten sinds het einde van de Koude Oorlog. Het is volkomen onwaar om te beweren dat de Verenigde Staten Joegoslavië in stand wilden houden, maar dat deze pogingen werden ondermijnd door machinaties van de zijde van de Duitsers. In februari 1990, bijna twee jaar voordat de Duitse kanselier Helmut Kohl zich op de Balkan profileerde door de erkenning van Kroatië en Slovenië te eisen, zei onderminister Lawrence Eagleburger al tegen de Slovenen dat Washington de afscheiding van Slovenië zou accepteren op voorwaarde dat deze 'vreedzaam en democratisch' zou verlopen. De Slovenen hadden aan dit signaal genoeg. In oktober 1990, acht maanden voordat Slovenië de onafhankelijkheid afkondigde en een jaar voordat er oorlog in Kroatië uitbrak, nam men in het Amerikaanse Congres een amendement aan dat kredieten aan Joegoslavië verbood, tenzij die bestemd waren voor deelrepublieken waarin 'vrije en eerlijke verkiezingen worden gehouden en waar geen schendingen van de mensenrechten plaatsvinden'. Dat was een opmerkelijk staaltje wetgeving. Volgens Washington had Joegoslavië toen al opgehouden te bestaan. De regering van de Verenigde Staten kon dus apart zaken doen met de diverse deelrepublieken, die op dat moment volgens internationaal recht geen enkele status hadden.

In de dagen die volgden op de afscheiding van Kroatië en Slovenië stelden de Verenigde Staten verklaringen op die de eenzijdige onafhankelijkheidsverklaringen verwierpen.

Vervolgens waarschuwde men Joegoslavië niet met militaire middelen in te grijpen. Deze politiek was gericht op het accepteren van een de facto onafhankelijkheid. Sterker nog, de London Observer onthulde het afgelopen jaar dat, in tegenstelling tot wat algemeen wordt gedacht, de Britten in het diepste geheim wapens aan Slovenië verkochten voor de daadwerkelijke onafhankelijkheid. Aangezien Groot-Brittannië het braafste vriendje van de Verenigde Staten is, kan men er gevoeglijk vanuit gaan dat het een initiatief van Washington was.

De slachting die voor de deur stond in Bosnië was volledig het gevolg van de meedogenloze en cynische Amerikaanse politiek. In maart 1992, na het begin van de verbitterde gevechten die volgden op de afscheiding van Kroatië, eisten de Bosnische Serviërs, Kroaten en moslims in Lissabon een plan voor de opdeling van Bosnië. Volgens de New York Times in 1993 hadden onderhandelaars van de EU een akkoord bereikt over de opdeling, met als argument dat dit de

enige manier was om een bloedbad te vermijden. Maar de regering Bush zette de Europeanen onder druk om Bosnië te erkennen als onafhankelijk land onder leiding van een door moslims geleide regering in Sarajevo. Op het moment dat de islamitische leider Alija Izetbegovic naar Sarajevo terugkeerde, zocht ambassadeur Warren Zimmerman contact met hem. Na dat gesprek verwierp Izetbegovic in het openbaar het akkoord van Lissabon.

In april waren de Verenigde Staten erin geslaagd de Europeanen over te halen om Bosnië te erkennen, het startsein voor de tragische en gewelddadige gebeurtenissen. Vervolgens saboteerden de Verenigde Staten het vredesplan Vance-Owen dat net als het plan van Stoltenberg uitging van een opdeling. Uiteindelijk kwam er een einde aan de gevechten met het door de Verenigde Staten gesteunde akkoord van Dayton. We kregen wat we wilden. Bosnië was een kolonie geworden.

Macedonië sluitstuk

Joegoslavische tragedie

April 2001

In de achterliggende weken is Macedonië het terrein geweest van gevechten tussen het Macedonische leger en Albanese terroristen. In weerwil van de belofte van de NAVO om alle partijen in Kosovo te ontwapenen, blijkt het UCK nog steeds over zware wapens te beschikken en wordt het zelfs door NAVO gesteund bij hun aanvallen op Zuid-Servië. De verplaatsing van de gevechten naar Macedonië betekent echter een gevaarlijke escalatie, die grote gevolgen kunnen hebben voor de stabiliteit in de regio. Over de historische achtergronden van de situatie in Macedonië publiceren we hieronder een bijdrage van Gerrit Bogaard.

De wortels van het conflict in Macedonië en Kosovo liggen in het tweede decennium van de vorige eeuw toen de westerse mogendheden na de ondergang van het Turkse rijk op vrij willekeurige wijze de grenzen op de Balkan vaststelden. Bijna een eeuw later vormden de inmenging van Duitsland en de aanvankelijk zwakke opstelling van de andere westerse landen bij het uiteenvallen van de veelvolkerenstaat Joegoslavië de aanzet tot bloedige oorlogen. De geweldspiraal in Macedonië dreigt nu het sluitstuk te worden van de grootste Europese tragedie na de Tweede Wereldoorlog.

Eeuwenlang werd de Balkan door Turkije overheerst. Na de ondergang van 'De Zieke Man' gingen de Grote Mogendheden aan de slag om de grenzen tussen de nationaliteiten en hun staten vast te stellen. Een moeilijke taak in een gebied met een groot aantal volken en volkjes die qua taal, godsdienst en sociaal-economisch peil grote verschillen vertoonden en allen legitieme rechten op hun woongebied konden doen gelden. De 'oplossingen' waren gebrekkig en stelden westerse belangen, evenals bij het vaststellen van grenzen in de Afrikaanse koloniën, op de voorgrond. Lord Edward Grey, de Britse minister van Buitenlandse Zaken, verklaarde dan ook na de grensafbakening van het Albanese staatsgebied, dat 'het belangrijkste doel van het grensverdrag was de grote mogend-

heden tevreden te stellen, maar dat veel kritiek zou kunnen worden geuit door iedereen die Albanië werkelijk kende'. Woorden die bijna een eeuw later niets van hun geldigheid hebben verloren.

Vanaf 1918 woonden grote aantallen Albanese onderdanen in het Servische (voornamelijk Kosovo), Montenegrijse en Macedonische deel van het Koninkrijk van Serviërs, Kroaten en Slovenen waar zij als tweederangsburgers werden behandeld. Anders dan in het interbellum trachtte men in het naoorlogse Joegoslavië een cultuuromslag te maken en lukte het middelpuntvliegender krachten in alle deelrepublieken - ondanks vaak verre van ideale omstandigheden - grotendeels in toom te houden. Macedonië met zijn Albanese minderheidsgroep werd in 1945 tot een van de zes zelfstandige deelstaten van Joegoslavië uitgeroepen. Tussen de orthodoxe, een Slavische taal sprekende en welvarende Macedonische meerderheid en de islamitische, de eigen taal sprekende en armere Albanese bestond tijdens het tijdperk van Tito (overleden in 1980) een zekere modus vivendi, al was er duidelijk sprake van twee naast elkaar levende groepen die zich van de verschillen bewust waren. Zoals in alle deelstaten (met uitzondering van het etnisch homogene Slovenië) waar verschillende bevolkingsgroepen zij aan zij en door elkaar leefden lag het spook van etnisch geweld nog altijd

op de loer. Onder deze omstandigheden keerden de gebeurtenissen in 1990-1991 zich tegen de Joegoslavische bevolking. De erkenning van de staatkundige onafhankelijkheid van Kroatië door de EU na aandrang van de regering Kohl en vooral van haar minister van Buitenlandse Zaken Hans Dietrich Genscher in januari 1991 kwam tegemoet aan de Duitse aspiraties op de Balkan (de mark is thans in grote delen van voormalig Joegoslavië wettig betaalmiddel). Daarbij werd bewust voorbij gegaan aan een regeling van de positie van de minderheden in de deelstaten voorafgaand aan staatkundige onafhankelijkheid en bleven de financieel-economische gevolgen van een boedelscheiding onbesproken. De desastreuze gevolgen voor Bosnië, Kroatië en Servië van dit startschot zijn bekend (waarom de auctores intellectuales van de fatale beslissingen begin 1991 niet door het Joegoslavië-tribunaal in Den Haag worden gehoord lijkt een zaak van politieke voorkeur van de rechters).

Macedonië bleef buiten het geweld doordat Belgrado zich neerlegde bij de uitkomst van een referendum - de rechten van de Servische minderheid waren door Skopje wel gewaarborgd - waarbij de bevolking zowel van Albanese als Macedonische origine zich in grote meerderheid voor staatkundige onafhankelijkheid uitsprak. Conflicten over de staatkundige positie

van de Albanese en de status van een Albaneestalige universiteit in Tetovo liepen daarna weliswaar soms hoog op, maar mede door het werk van Max van der Stoep in de onderwijks kwestie gedurende de jaren negentig bleven de onenigheden beheersbaar tot 1999. De dat jaar ontketende oorlog in Kosovo had echter ook zijn weerslag in Macedonië. Dat de actie van de NAVO in Kosovo - naar eigen zeggen om humanitaire redenen, volgens anderen vanwege economische belangen - de aanleg van de Trans-Balkan aardoliepijpleiding en de controle over de Donauverkeersader niet zonder gevolgen zou blijven voor de interetnische verhoudingen in Macedonië en andere delen van de regio was van meet af aan duidelijk. Met het optreden van de Alliantie groeiden de tegenstellingen die zich van

Macedonische zijde het eerst uitten in de vrees dat het land zou worden overspoeld door Albanese Kosovaren met alle mogelijke consequenties van dien. Nu de euforie over het westerse optreden langzamerhand wegebt, KFOR niet kan verhinderen dat minderheden in Kosovo worden belaagd en gewapende UCK-strijders op Servisch grondgebied opereren achten Albanese extremisten de tijd rijp om verdere territoriale aanspraken te laten gelden. Terwijl de VN het tot nu toe laat bij verbale vermaningen dreigt alweer een deel van voormalig Joegoslavië af te glijden naar een toestand van burgeroorlog waarmee opnieuw wordt aangetoond hoezeer het Westen, althans bij de humanitaire aspecten van zijn missies, op de Balkan heeft gefaald.

Albanese rebellen

vechten voor maffiabelangen

VAN DE REDACTIE

APRIL 2001

PARIS - Een vooraanstaande criminoloog heeft onlangs gezegd dat de rebellen die in de heuvels van Macedonië en het zuiden van Servië vechten, een paramilitaire vleugel zijn van de Albanese maffia, die drugs en mensen smokkelt.

Iedere maffia heeft twee dingen nodig: een veilige thuishaven en een diaspora. De Albanen hebben deze diaspora nu met de vluchtelingen uit de Kosovo-oorlog. Hun thuisbasis ligt in deze gebieden, zei Xavier Rauter, een onderzoeker van het Parijse Instituut voor Criminologie en schrijver van 'De Albanese Maffia'.

Het doel van de guerrilla's is volgens hun verklaring het beschermen van de etnisch Albanese minderheid in Macedonië, waarvan zij zeggen dat die onderdrukt wordt door de Slavische meerderheid. En hoewel hun laatste offensief door landen over de hele wereld is veroordeeld, hebben internationale organisaties Skopje opgeroepen om meer te doen om gelijke rechten te garanderen.

Maar Rauter zegt dat sinds de NAVO en de Verenigde Naties de controle over Kosovo overnamen het een wetteloos paradijs voor de georganiseerde misdaad is geworden en dat de laatste acties van de guerrilla's op de grens van de provincie een gevecht waren om controle te verkrijgen over twee essentiële punten van de smokkelroute, ook wel bekend als 'de Gouden Driehoek van de Balkan'.

Guerrilla's die geverstigd zijn in de gedenkmilitariseerde zone

op de grens met Kosovo, namen vorig jaar de controle over de Servische stad Veliki Trnovac over, die deskundigen beschouwen als de belangrijkste verzamelpunt op de heroïne- en mensensmokkelroute van Turkije en Centraal-Azië naar Europa. De door de rebellen bezette stad, die Rauter beschrijft als het 'Medellin' van de Balkan - een referentie naar het centrum van het meest beruchte drugskanalen van Colombia - is een wettelijke nederzetting die door bospaden verbonden is met Kosovo.

Erecode

In januari werden gewapende rebellen in het uniform van het Bevrijdingsleger van Presovo, Medvedija en Bajinovac (LAPMIB) gesignaleerd. Zij bewakten de route en teams van werkloden onderhielden de boswegen. Een constante stroom van auto's en trucks met vierwielandrijving ging de grens over en in een dorp in Kosovo aan de andere kant werd een rij taxi's druk bezig gehouden met een stroom passagiers en producten over en weer.

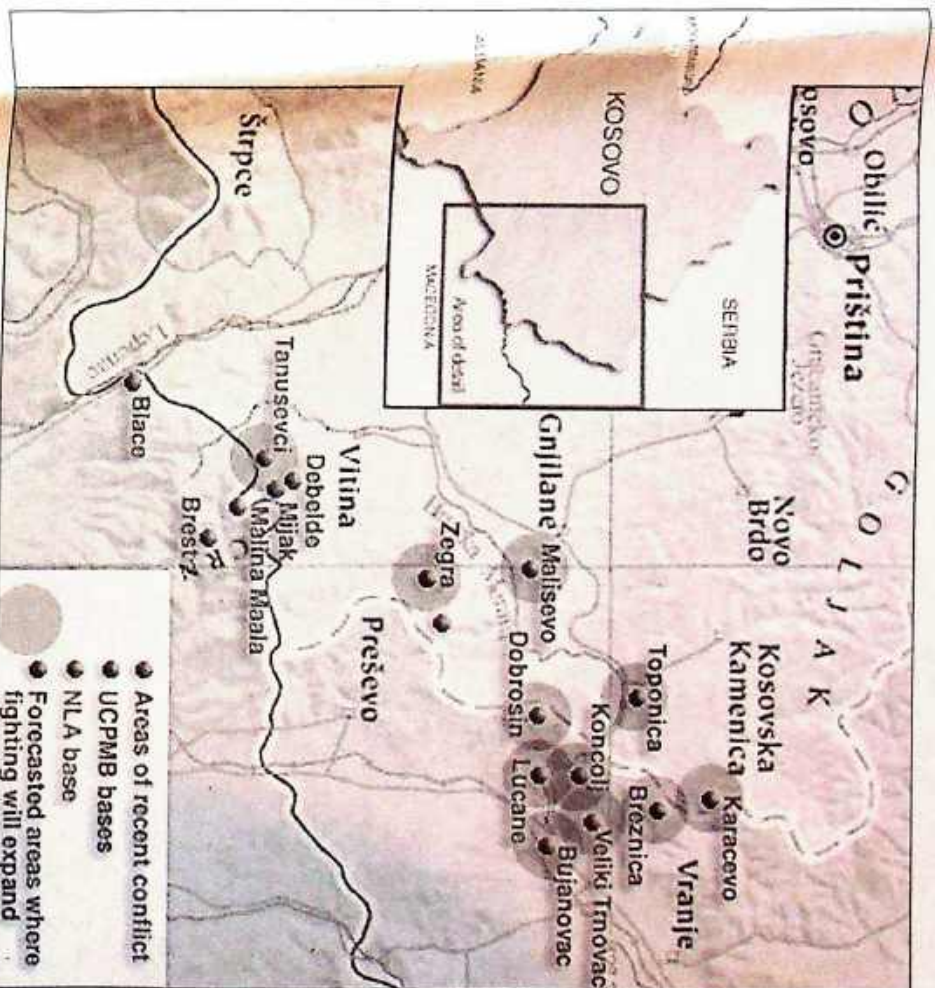
De rigoreus gehanteerde erecode van de Albanese clans - de zogenaamde 'besa' - is een even krachtige motivatie om te zwingen als de omertra van de

maffia, maar sommige Albanese Kosovaren geven heimelijke toe dat Veliki Trnovac een centrum van drugsmokkel is. Een een expert van een westerse veiligheidsdienst die anonim werd gevraagd, zei over de stad: 'Het is altijd een van de plekken die met rood aangegeven wordt op kaarten van internationale drugstromen'.

Sekslaven

Rauter twijfelt er niet aan dat het doel van het offensief voor de rebellen het onder controle krijgen van de route was om de smokkeloperaties makkelijker te laten verlopen. Volgens Rauter beschouwt de veiligheidsdienst van de Italiaanse politie het LAPMIB, het Bevrijdingsleger van Kosovo (KLA) en het Nationale Bevrijdingsleger van Macedonië (NLA) als onderdeel van een criminele samenwerking van clanleiders op de Balkan, gangsters in de diaspora en voormalige leden van de Albanese geheime dienst.

Rauter gaf aan dat Tetovo, de stad in het noordoosten van Macedonië die het toneel vormde van de meest recente gevechten, de machtsbasis is van een ijke Albanese Kosovo, die door de NAVO is geïdentificeerd als een van de leidende criminele figuren. 'De

crimineel willen het leger en de politie uit dit gebied verdrijven om de vrije hand te hebben voor hun zakelijke belangen, zei hij. Deze belangen bestaan hoofdzakelijk uit het smokkelen van drugs en mensen, zowel illegale immigranten als ontvoerde seksslaven, waarvan de meeste door het Albanese sprekende deel van

de Balkan naar de Adriatische havensieden Vlore en Durres worden gevoerd, van waaruit ze naar Italië worden vervoerd. Deze belangen schept waar de bendes concretes hebben met de maffia.

Een Britse politicofficier vertelde de BBC dat duizenden vrouwen in Groot-Brittannië aankwamen om te werken voor Albanese poolsters. een probleem dat ook door functionarissen in Italië, Frankrijk, Duitsland en Scandinavië is gemeld. De cijfers die Rauter verzamelde voor zijn boek suggereren dat tot 70 procent van de heroïne die in Zwitserland, Oostenrijk en Duitsland wordt gebruikt, ingevoerd is door de Albanese bendes.

Collega's begraven gisteren één van de omgekomen Macedonische militairen.

30-4-2001

Rebellen doden acht Macedoniërs

BELGRADO - Etnisch-Albanese rebellen hebben zaterdag bij een overval op een patrouille van het Macedonische leger bij de grens met Kosovo acht militairen gedood.

Macedonië heeft als reactie troepenversterkingen naar het grensgebied gestuurd en opnieuw de avondklok ingesteld in Tetovo, de grootste stad in het gebied.

Het was het eerste gewelddadige incident in weken in de grensstreek, waar militante etnische Albanen in maart aanvallen pleegden om concessies af te dwingen ten gunste van de etnisch-Albanese minderheid in Macedonië.

De NAVO en de Europese Unie reagerden geschokt. 'Ik veroordeel de lafhartige daaden van de extremisten en mijn boodschap is

simpel: het geweld moet stoppen en hun tactiek zal niet slagen'.

aldus secretaris-generaal George Robertson van de NAVO. Hij zei dat de KFOR-troepen in het grensgebied er alles aan doen om te zorgen dat er geen extreemisten Macedonië binnenkomen. De EU sprak in een verklaring van „een verderfelijke daad, alleen maar bedoeld om de dialoog tussen de democratisch gekozen

woordigders van de bevolking van Macedonië te ondermijnen'.

De patrouille werd door de etnische Albanen met mortier- en raketgranaten bestookt vanuit het dorp Vejce bij Tetovo, vlakbij de grens. De acht slachtoffers behoorden tot de 'Wolven', een elite-eenheid van het Macedonische leger. De patrouille was onderweg in een gebied waar mijnen worden geruimd. Een legerwoord-

voerder zei dat ook een pantservoertuig met politteagenten dat betrokken was bij die ruiming, was getroffen. Of daarbij gewonden vielen, was niet duidelijk. President Boris Trajkovski van Macedonië heeft een bezoek dat hij gisteren aan Roemenië zou brengen, afgelast. Volgens regeeringsfunctionarissen is een reis naar Washington, begin mei, ook onzeker geworden.

FOTO REUTERS

Ex-president Slobodan Milosevic gevangengenomen Belgrado zwicht voor VS-chantage

Vervolg van pagina 1

Van de redactie

President Kostunica had van de Verenigde Staten tot 31 maart de tijd gekregen om Milosevic te arresteren en uit te leveren aan het Internationaal Tribunaal in Den Haag, anders zouden de Amerikanen elke (financiële) steun stopzetten. In het Amerikaanse Congres was al afgesproken om 100 miljoen dollar aan onmisbare steun te bevriezen, als niet aan de Amerikaanse voorwaarden zou worden voldaan. Het laat Washington koud dat zo'n uitlevering ingaat tegen de Joegoslavische grondwet en dat die arrestatie de spanningen tot nieuwe hoogten doet toenemen.

Het is de VS niet om de mensenrechten te doen. De decennia-lange steun aan dictators als Mobutu en Pinochet zijn slechts enkele voorbeelden van het tegendeel. Door het aftreden van Milosevic is de anti-westerse politiek van Joegoslavië grotendeels gebroken. Maar de VS zijn er niet gerust op dat de zaak al helemaal beklonken is. Veel Joegoslaven hebben Milosevic weggestemd in de hoop de economische crisis te kunnen

doen keren, "want nu valt het economisch embargo weg en komen we er weer bovenop," dachten ze. Washington beseft dat de privatiseringen en de uitverkoop aan de multinationals, de levensomstandigheden van de bevolking niet zullen verbeteren. Dan dreigen de anti-westerse gevoelens weer hoog op te laaien. Door Milosevic te laten arresteren, wil het Westen afrekenen met elk consequent verzet tegen de kolonisering van Joegoslavië door het Westen. We hoeven echt niet alle daden van Milosevic te ondersteunen, om deze wansmakelijke vertoning te doorzien.

Sinds de verkiezing van Kostunica tot president, is de Amerikaanse druk toegenomen. De nationalist Kostunica weigert tot nog toe mee te doen aan de uitleveringsplannen. Hij beroept zich op de Joegoslavische grondwet die uitlevering in de weg staat. Zijn juridische achtergrond, die hem een onterecht aureool van onpartijdigheid geeft, was de reden dat men hem naar voren schoof als presidentskandidaat. Nu begint zijn tegenstand tegen de westerse dictaten hem steeds meer parten te spelen. Er woedt binnen het DOS een

felle machtsstrijd, die ook zichtbaar was ten tijde van de arrestatie, toen in eerste termijn tegen gestelde bevelen leidden tot het vroegtijdig vertrek van het arrestatieteam. Het schijnt zelfs zo te zijn dat Kostunica geprobeerd heeft de arrestatie te voorkomen. Het begint er op te lijken dat ook de huidige president binnenkort het veld zal moeten ruimen. De hele operatie is een duidelijke overwinning van het 'pragmatisme' van Djindjic over het 'patriotisme' van Kostunica.

Eerste minister Djindjic heeft er geen problemen mee de belangrijkste stroman van de Amerikanen te zijn. Hij beschuldigde het Joegoslavische leger ervan Milosevic te beschermen. Maar zelf voert hij een spektakel op om de arrestatie van Milosevic een schijn van wettelijkheid te geven. Aangezien de grondwet elke uitlevering van Joegoslavische burgers aan het buitenland verbiedt, heeft hij de beschuldiging van 'misdaden tegen de menselijkheid' tegen Milosevic vervangen door 'corruptie en verkiezingsfraude'. Maar ook deze nieuwe wending moest eerst nog in de praktijk worden getoetst, omdat lang niet zeker is dat de bevolking

alle NAVO-Djindjic-plannen zonder verzet zal accepteren. Op 24 maart jl., ter gelegenheid van de herdenking van het begin van de NAVO-oorlog tegen de Joegoslavische Federatie, twee jaar eerder, vond er nog een tamelijk omvangrijke demonstratie in Belgrado plaats (enige tienduizenden).

Maar er is (nog) geen sprake van een massaal volksverzet tegen de DOS-regering. Daardoor kon Milosevic wel worden gearresteerd. Ook aan de demonstraties op 7 en 14 april jl. tegen de gevangenneming van Milosevic namen nog duizenden mensen deel (schattingen: 5.000 op 7 april en volgens de SPS 25.000 op 14 april), maar het ziet er toch naar uit dat het grootste deel van de bevolking de ontwikkelingen lijdzaam over zich heen laat komen.

Als het volksverzet tegen de arrestatie gebroken is, kunnen de wijzigingen in de grondwet, waaraan de DOS-regering nu sleutelt, worden doorgevoerd en staat niets de uitlevering van Milosevic aan het NAVO-tribunaal in Den Haag nog in de weg. Daarna ligt de weg volledig vrij om de economie nog verder open te breken en de uitverkoop van het land te organiseren.

De NCPN roept op tot onmiddellijke vrijlating van ex-president Slobodan Milosevic. Hij moet een eerlijk proces krijgen, waaraan hij op grondwettelijke wijze kan deelnemen. Milosevic is geen oorlogsmisdadiger, maar het slachtoffer van de neoliberale expansiedrift van het westerse kapitaal.

De NCPN is voorstander van:
- Het verdwijnen van de NAVO uit de Balkan.
- Volledige toepassing van VN-resolutie 1244.
- Opheffing van het Tribunaal in Den Haag.

De NCPN steunt de oproep van de Socialistische Partij van Servië aan alle vrienden, politieke partijen, maatschappelijke organisaties, regeringen en alle mensen van goede wil om tegen de gevangenneming van Slobodan Milosevic te protesteren en de politieke schijnprocessen en campagnes tegen patriotten, in het bijzonder SPS-leden, te stoppen. Dit is de beste waarborg voor vrede, stabiliteit en democratie in Joegoslavië en de hele Balkan.

gepleegd. De afgelopen anderhalf jaar is de veiligheidssituatie veel beter geworden, maar nog lang, lang niet goed genoeg. Maar mijn punt is: is dit nu een typisch Kosovaars fenomeen? Als in Nederland de helft van de politie wegvalt, de rechtspraak nauwelijks functioneert en de gevangenen zo lek als een zeef zijn, wat zou er dan in Nederland gebeuren? De gelegenheid maakt de dief en zo gaat dat hier ook. Ik bespeur regelmatig een soort defaïisme in de internationale gemeenschap; het zal altijd een puinhoop blijven in Kosovo. Maar bekijk het van een andere kant, en dan zie je dat het heel opvallend is dat de situatie in Kosovo niet veel ernstiger is.'

Zeehonden-griep

Arts-onderzoeker Tekla van Rossum in *AMC Magazine*: 'Zeehonden zijn een potent gevaar voor de volksgezondheid. Volgens schattingen van de Rotterdamse viroloog terhaas heeft een half procent van de zeehonden op de Noordzeekust de afgelopen jaren een influenzavirale doorgemaakt. Dat is een ziekte die luchtwegproblemen veroorzaakt. Tientallen beesten moeten daarom zich dragen en worden te sluiten dat de ziekte mee besmetten. De russen veranderen van karakter. Het is ten de soep kunnen worden werker creche een geader hmen me gr

Kosovaars?

OVSE-baas Daan Everts in *Internationale Samenwerking*: 'Als het om de wederopbouw van Kosovo gaat, wordt er vaak met twee maten gemeten. Neem de rechtshandhaving. Toen we arriveerden, was het hier een grote chaos en anarchie. Op een bevolking van nog geen twee miljoen zielen worden maar liefst veertig moorden per week

Demonstreer mee tegen de VS bases op de Nederlandse Antillen

21-4-2001
De kamer zal eind volgende maand beslissen over een verdrag met de VS voor 10 jaar. Het verdrag staat de VS toe militair gebruik te maken van twee vliegbases. De 2 bases zijn onderdeel van een Forward Operation Location (FOL) die volgens de VS worden ingezet tegen drugshandel. De memorie van toelichting bij het in de kamer te stemmen wetsvoorstel van Van Aartsen rept van vluchten boven Colombia met Colombiaans militair personeel aan boord.

Dat houdt in dat informatie over de burgeroorlog in Colombia direct bij de regering, de militairen en de paramilitairen terecht zal komen. De Amerikaans regering heeft een deel van de financiën voor het militaire deel van Plan Colombia gereserveerd voor de FOL op de Antillen. Daaruit blijkt onweerlegbaar het verband tussen de FOL en Plan Colombia.

Toch blijft Van Aartsen en (voorlopig) een meerderheid van de tweede kamer ontkennen dat er een verband is tussen Plan Colombia en de activiteiten van de FOL, die zonder toestemming van de Kamer al bijna twee jaar operationeel is. Van Aartsen moet ook wel blijven ontkennen want officieel is Nederland, net als de Europese Unie, radicaal tegen Plan Colombia.

Wie "Ja" zegt tegen de FOL, zegt ook "Ja" tegen Plan Colombia, de twee zijn inhoudelijk en financieel niet te scheiden.

Plan Colombia behelst grootschalige besproeiingen vooral in het zuiden van Colombia. Dit zijn geen routinebesproeiingen die al tientallen jaren in zwang zijn voor onkruidbestrijding op bananenplantages. Die veroorzaken reeds enorm veel leed en een korte levensverwachting van de landarbeiders op de plantages. Nu gaat het om besproeiingen op ZEER grote schaal!

**Laat je stem horen!
Tegen medeplichtigheid aan mensenrechtenschendingen!
Tegen inmenging in het interne conflict in Colombia!**

**Za. 21 April
2 uur 's middags**

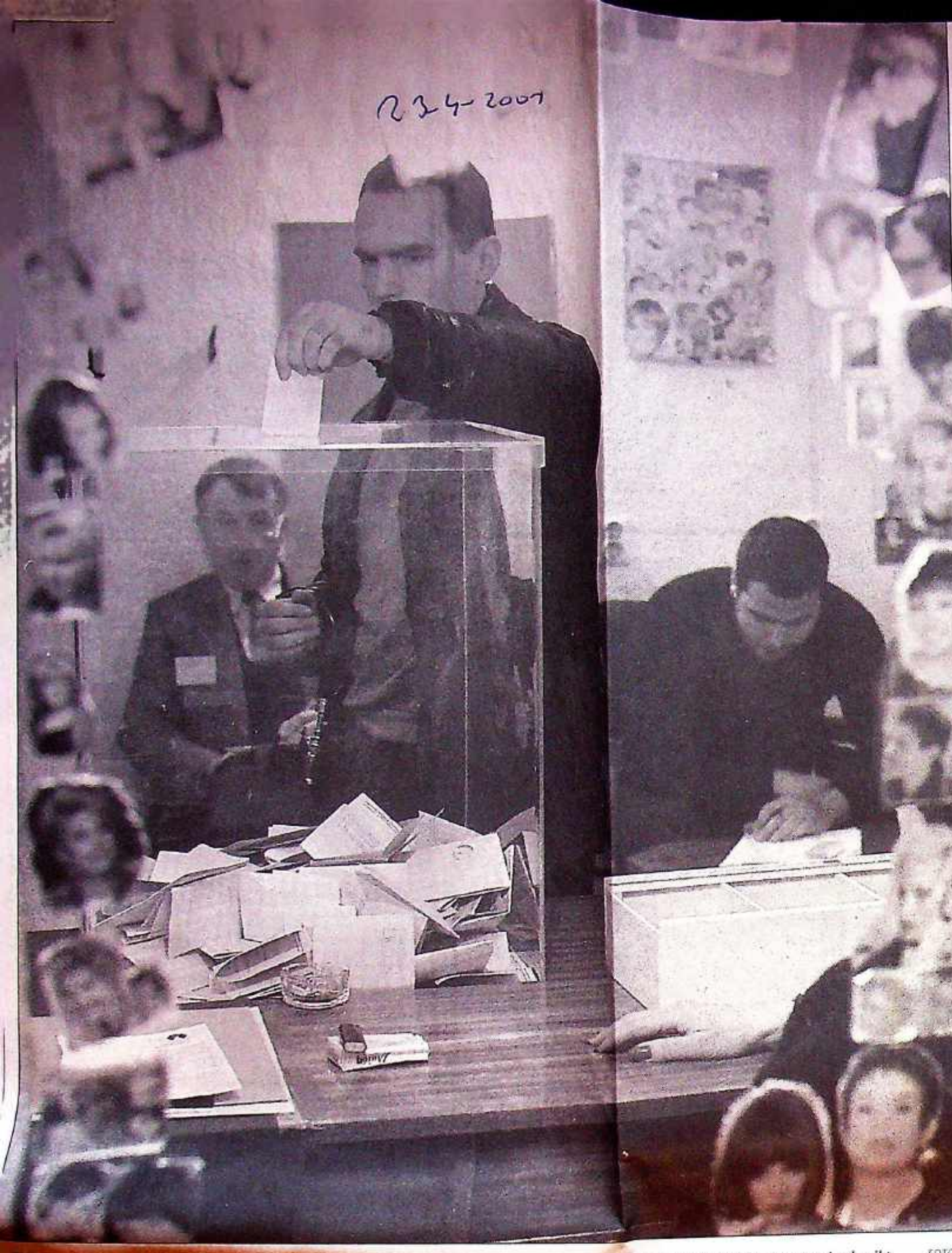
**Leidseplein
Amsterdam**

Organisatie: Comité STOP PLAN COLOMBIA

Belgrado zwicht voor VS-chantage

2-5-2001
De voormalige Joegoslavische president Milosevic is zonder enige vorm van proces gevangengenomen. Dat gebeurde nadat de NAVO-DOS-regering hem met veel machtsvertoon probeerde thuis te arresteren. De nieuwe 'democratische' regering zwichtte voor een paar miljoen dollar, het chantagemiddel bij uitstek van de Amerikaanse 'wereldpolitiemacht'.

Lees verder op pagina 16

23-4-2007

Djukanovic claimt zege in Montenegro

PODGORICA – Kort na het sluiten van de stembureaus heeft het kamp van president Djukanovic gisteravond de overwinning opgeëist bij de parlementsverkiezingen in Montenegro. De eerste uitslagen waren echter op een kleinere overwinning dan verwacht.

Het voornaamste verkiezingsthema was een toekomstig referendum over onafhankelijkheid. Djukanovic' coalitie 'Overwinning voor Montenegro' streeft naar afscheiding van Servië, waarmee Montenegro de Joegoslavische federatie vormt.

Miodrag Vukovic, adviseur van Djukanovic, stelde gisteravond laat dat de eerste onofficiële kiesresultaten uitwezen dat het verlangen naar onafhankelijkheid 'overweldigend' had gewonnen. Een overwinning van Djukanovic werd verwacht, maar van belang is vooral de grootte ervan.

Volgens de laatste peilingen voor de verkiezingen zou 'Overwinning voor Montenegro' 47 procent van het electoraat achter zich krijgen, maar de eerste uitslagen wijzen op 44 procent of minder. De linkse oppositiecoalitie 'Samen voor Joegoslavië', die tegen onafhankelijkheid is, zou rond de 36 procent van de stemmen winnen, maar leek gisteravond af te stevenen op meer.

Meer dan 81 procent van van de 450.000 kiesgerechtigden bracht gisteren volgens de kiescommissie zijn stem uit, ondanks het slechte weer. Voordat de stembureaus 's morgens open gingen, hadden zich op veel plaatsen al lange rijen gevormd.

President Djukanovic heeft een referendum over onafhankelijkheid beloofd als hij met een overtuigende marge wint. Bij die volksraadpleging, die Djukanovic al in juni zou willen houden, moet twee derde van de stemmers zich uitspreken voor afscheiding om onafhankelijkheid te kunnen uitroepen.

FOTO EPA

Nog is Milosevic in Belgrado 'onze boe'

Joegoslavië
David-Jan Godfroid

2-4-2007

BELGRADO – Dagelijks komt Mira Markovic op bezoek in de centrale gevangenis in Belgrado. De kranten zijn er dol op. Ze zetten foto's op de voorpagina van Mira in de rij voor de gevangenispoort. Mira in een rode jas, Mira met een plastic tas. Als het aan het Westen ligt, moet Mira binnenkort naar Den Haag voor de bezoeken aan haar echtgenoot. Maar de autoriteiten in Belgrado laten zich niet zo makkelijk ompraten.

Zondag werd Slobodan Milosevic gearresteerd, nadat een dag ervoor de politie en zijn lijfwachten nog in een vuurgevecht verwikkeld raakten. De oud-president van Joegoslavië wordt verdacht van machtsmisbruik en het verduisteren van staatsfondsen. Het Joegoslavië-Tribunaal in Den Haag wil hem echter voor heel wat ernstiger feiten berechnen: oorlogsmisdaden in Kosovo.

De gevangenneming van Milosevic overstijgt het niveau van het familiedrama vele malen. De Joegoslavische en Servische autoriteiten hebben zichzelf in een lastig parket gebracht. Milosevic is in hun handen. Niets staat uitlevering meer in de weg, vindt men in Den Haag, Londen en Washington.

Uitlevering is een – niet onderhandelbare – verplichting. Maar in Belgrado reageren de verantwoordelijken, zoals ze al reage-

ren sinds Vojislav Kostunica in oktober vorig jaar de macht overnam: Milosevic is onze boef, hij heeft het grootste kwaad verricht in Servië, we willen hem zelf berechten.

Toch is de over-ons-lijk-mentaliteit van enkele maanden geleden nog maar bij een enkeling te vinden. Ook in Belgrado begint men te erkennen dat de Serviërs niet bepaald zachtzinnig zijn geweest in de oorlogen in Kroatië, in Bosnië en (in veel mindere mate) in Kosovo.

Milosevic zelf nota bene erkende deze week in het geheim geld beschikbaar te hebben gesteld aan Servische gevechtseenheden buiten de Joegoslavische landsgrenzen: in de Krajina (Kroatië) en de Republika Srpska (Bosnië). En iedereen weet van de moordpartijen, verkrachtingen en etnische zuiveringen door deze legers en paramilitaire eenheden. De Servische premier Zoran

Djindjic reageerde direct. De Belgradose onderzoeksrechter zou in de toekomst ook de vermeende oorlogsmisdaden van Milosevic kunnen onderzoeken. „Ik denk dat het onderzoek zich op een natuurlijke manier zal ontwikkelen”, vertelde de premier in de krant *The Washington Post*. Ook president Kostunica heeft,

weigeren de hoogmogende gevangene uit te leveren, klinkt er een voorbehoud in door. „Het zou niet moeten gebeuren”, zei Kostunica. „Onze bedoeling is hem hier terecht te laten staan”, zei Djindjic. Om daaraan toe te voegen dat niets op deze wereld zeker is.

De federale minister van buitenlandse zaken, Goran Zvilanovic, heeft al eens geopperd een soort dependance van het Joegoslavië-Tribunaal te openen in Belgrado en Milosevic daar te berechten. De Servische minister van binnenlandse zaken, Dusan Mihajlovic werd deze week teruggefloten nadat hij had gezegd dat Milosevic zich vrijwillig zou kunnen melden in Den Haag.

Veel gewone Serviërs vinden vooral dat Milosevic een blok aan het been is. Zij verwijten hem de jarenlange, internationale sancties tegen Joegoslavië, de ineenstorting van de economie, de

hoge werkloosheid en beperkingen. De meeste gaan traan laten als de belde president naar verdwijnt. Maar als hij uitlevering komt, wil vaders graag iets terug of steun, maar ook een zoek naar de 'oorlogsvaders' van de Navo tijdens de crisis.

Milosevic heeft voortaan aan zijn arrestatie geen garantie gekregen. „Ik zou de hele wereld tegen worden geschopt”, Djindjic. Er is nog tijd zit nu voor dertig dagen voorlopige hechtenis uitgebreid tot maximaal maanden en dat zal gebeuren. In die periode Serviërs wennen aan Milosevic ooit in Den Haag recht zal staan en kan gesproken over een waarmee iedereen k

Het is niet uitgesloten dat ex-president naar Den Haag komt

voor het eerst. Milosevic in verband gebracht met oorlogsmisdaden.

Kostunica piekert nog steeds niet over uitlevering, maar toch is het niet uitgesloten dat Milosevic uiteindelijk naar Den Haag zal komen. Telkens als Joegoslavische of Servische autoriteiten

Tribunaal overhandigt arrestatiebevel

BELGRADO – Het hoofd van de griffie van het Joegoslavië-Tribunaal, Hans Holthuis, heeft gisteren de aanklacht tegen ex-president Slobodan Milosevic overhandigd aan de federale, Joegoslavische minister van justitie, Momcilo Grubac.

Grubac heeft Holthuis toegezegd dat hij de aanklacht en het bijgevoegde arrestatiebevel tegen de

vroegere sterke man aan Milosevic zelf zou geven. Holthuis, die donderdag hetzelfde vergeefs probeerde bij de Servische minister van binnenlandse zaken Vladan Batic sprak na afloop van 'een veelbelovend bezoek'.

Het tribunaal in Den Haag heeft Milosevic aangeklaagd wegens oorlogsmisdaden en misdaden tegen de menselijkheid in Kosovo. Een tweede aanklacht, die betrek-

king heeft op misdaden in Kroatië en Bosnië, is binnenkort te verwachten.

Justitie in Belgrado gaat twee naaste medewerkers van Milosevic vervolgen. Eén van hen is de huidige president van de deelrepubliek Servië, Milan Milutinovic. Ook Milutinovic wordt gezocht door het internationale Joegoslavië-Tribunaal in Den Haag. De ander is de voormalige minister van

buitenlandse zaken novic.

De vervolging door de nog om machtsmisk prominenten zouden 26-jarige zoon van Milosevic, die in 1992 naar Nederland is gevlucht. Justitie in Den Haag heeft Interpol hebben gevraagd om internationaal arrestatiebevelen uit te gaan tegen

EU verhoogt status van Macedonië

LUXEMBURG, 10 APRIL. Macedonië heeft gisteren de status van potentieel kandidaat-lid van de Europese Unie gekregen. Dat gebeurde met de ondertekening van een stabiliserings- en associatieovereenkomst in Luxemburg door de Macedonische regering en door de ministers van Buitenlandse Zaken van de EU.

De bedoeling is om met behulp van de overeenkomst Macedonië in de loop der tijd in de EU te integreren. Onderhandelingen voor daadwerkelijke toetreding tot de EU zitten er voorlopig niet in. „Langzaam, langzaam, langzaam”, waarschuwde de Duitse minister van Buitenlandse Zaken, Joschka Fischer, „Het Europese

perspectief is een lange weg.” Vorig jaar besloten de EU-regeringsleiders om onderhandelingen met Balkanlanden te openen voor overeenkomsten die hun de nieuwe status van potentieel kandidaat-lid verschafte. De EU hoopt hiermee een einde van de etnische conflicten op de Balkan te bereiken. Macedonië krijgt voortaan extra hulp van de EU en kan bovendien vrij van douanerechten goederen naar de EU uitvoeren.

De Macedonische premier Ljubco Georgievski beloofde gisteren door middel van dialoog aan een oplossing te zullen werken voor de problemen van de Albanese minderheid in zijn land. Hij zei toe in juni met „de eerste substantiële resultaten” te zullen komen. Georgievski was met een multi-etnische delegatie van 42 personen naar Luxemburg gekomen voor de plechtige ondertekening van de overeenkomst. Alleen de oppositionele Partij van Democratische Welvaart, een van de partijen van de Albanese minderheid, was thuisgebleven. Tot zover onze correspondent.

In Skopje praat president Boris Trajkovski vandaag met de leiders van alle partijen over de dialoog over de grieven van de Albanese minderheid; daarbij moeten ze hun eisen op tafel leggen. Morgen moet de dialoog beginnen. Inmiddels is duidelijk dat de standpunten van de Albanese minderheid

en die van de Slavisch-Macedonische meerderheid zeer ver uit elkaar liggen. De laatsten zijn bereid de Albanese tegemoet te komen op het gebied van onderwijs, de media en het lokaal bestuur. Het derde net van de Macedonische televisie zal 24 uur per etmaal in het Albanese uitzenden en het lokale bestuur wordt gedemocratiseerd, met meer mogelijkheden voor het gebruik van de Albanese taal. Aan grondwetswijzigingen wordt niet gedacht. De Albanese eisen echter (onder andere) een grondwetswijziging, die hun status als minderheid afschaft. Ze eisen ook internationale bemiddeling bij de dialoog met de Macedoniërs. (Reuters)

Sfor bezet banken in Bosnië

Vredesmacht treedt op tegen separatisme Kroatische nationalist

Van onze redactie buitenland
SARAJEVO – De internationale vredesmacht Sfor in Bosnië heeft gisteren samen met de Bosnische politie bankfilialen bezet om het Kroatische separatisme te bestrijden. Kroatische nationalist reageerden met geweld tegen internationale organisaties. Ook trachtten ze legerbases over te nemen.

2-4-2007

tegenwoordigers van de VN in Bosnië beschouwd als de financiële ruggengraat van de Kroatische nationalistische partij HDZ, de grootste partij onder de Kroaten in Bosnië, die sinds een maand streeft naar afscheiding van de moslim-Kroatische federatie. Sfor bezette het hoofdkantoor van de bank in Mostar en filialen in zes andere steden.

De onder toezicht geplaatste Herzegovacka Banka wordt door ver-

nemers van internationale organisaties in elkaar en braken een OVSE-kantoor af. In Mostar zouden schoten zijn afgevuurd tijdens de bankbezetting. De VN-gezant in Bosnië, Wolfgang Petritsch, installeerde een interimbestuur bij de bank. Als reden noemde hij vergaande corruptie bij de financiële instelling, die volgens hem het democratische bestuur van Bosnië ondergraafte. Afgelopen week uitte de Wereldbank al grote kritiek op

Bosnië, omdat de diepgewortelde corruptie de economische ontwikkeling van het land blokkeert. In Orasje trokken zo'n vijfhonderd demonstranten van het bankgebouw naar de nabijgelegen legerbasis, waar zij eisten dat alle Kroatische soldaten hun posten zouden verlaten. De HDZ riep daar eind maart al toe op. Zo'n 2000 Kroaten gaven toen aan die oproep gehoor. In het Bosnische leger dienen ongeveer 7500 Kroaten en 15.000 moslims.

HDZ-aanhangers in het leger probeerden twee andere bases in handen te krijgen. Een afgelopen week gedeserteerde commandant van de basis Busovaca keerde door de basis terug naar het legerkamp en eiste, vergezeld van een groep van Kroatische oorlogsveteranen, het commando over de basis. Hij onderhandelt daarover met Sfor. Zijn opvolger als commandant, een gematigde Kroaat, meldde dat nationalistische de basis in Viteze hebben overgenomen.

EU sluit overeenkomst met Macedonië

LUXEMBURG — De Europese Unie heeft gisteren een associatie-overeenkomst met Macedonië gesloten om de stabiliteit in het land te bevorderen. De overeenkomst geeft Macedonië de mogelijkheid om te exporteren naar de EU zonder invoerrechten te betalen. Daarnaast zal de EU politieke en economische steun verlenen aan Macedonië.

De overeenkomst werd ondertekend op de bijeenkomst voor ministers van Buitenlandse Zaken in Luxemburg.

De EU probeert in Macedonië substantiële besprekingen op gang te brengen tussen de etnisch-Albanese minderheid en de Slavische meerderheid. De Macedonische regering heeft inmiddels ingestemd met een dialoog die in juni tot resultaten moet leiden. Volgens Javier Solana, coördinator buitenlands en veiligheidsbeleid van de EU, is de veiligheidssituatie in Macedonië aanzienlijk verbeterd sinds het Macedonische leger een offensief heeft uitgevoerd op de etnisch-Albanese rebellen.

Macedonië is naast Slovenië het tweede land van het voormalige Joegoslavië waarmee de EU directe institutionele betrekkingen aangaat. Slovenië is kandidaat-lidstaat van de EU. De Europese ministers riepen Joegoslavië regering op om samen te werken met het Joegoslavië-Tribunaal in Den Haag door Slobodan Milosevic over te dragen. Sommige EU-lidstaten willen de overdracht van Milosevic als voorwaarde stellen voor het verlenen van hulp aan Joegoslavië.

Servië weigert arrestatiebevel Milosevic

BELGRADO — Het Joegoslavië-Tribunaal heeft gisteren vergeefs geprobeerd de autoriteiten in Belgrado een arrestatiebevel voor oud-president Slobodan Milosevic te overhandigen.

Griffier Holthuis van het tribunaal in Den Haag bood het arrestatiebevel en de aanklacht tegen Milosevic aan aan de Servische minister van justitie Batic. Die stuurde Holthuis echter door naar de federale, Joegoslavische minister van justitie Grubac. Met hem heeft de griffier voor vandaag een afspraak gemaakt.

Het tribunaal eist dat Milosevic, nu hij is gearresteerd, op korte termijn is wordt overgedragen. Joegoslavië wil de ex-president echter in eigen land berechten. Batic uitte felle kritiek op het feit dat de hoge politici die tot nu toe door het tribunaal zijn aangeklaagd, zonder uitzondering Serviërs zijn.

De Servische politie diende gisteren een aanklacht in tegen de 32-jarige Marija, de dochter van Milosevic. Zij schoot zondag op de regeringsonderhandelaar die haar vader ertoe wist te bewegen zich over te geven.

Een hersenspoeling van twaalf jaar

Slobodan Milosevic, oud-president van Joegoslavië, werd op 30 maart gearresteerd. Vanja Ljuji (26) was veertien jaar toen de nationalist Milosevic aan de macht kwam. Sinds 1999 woont Vanja in Nederland, waar ze een opleiding Internationale Mensenrechten volgt.

"Ik ben heel blij en opgelucht dat Milosevic is opgepakt. Ik hoop dat hij wordt uitgeleverd aan het Joegoslavië-Tribunaal van de Verenigde Naties. De kans dat hij in Den Haag eindelijk wordt berecht is veel groter dan in Belgrado. Iemand als Milosevic, die misdaden tegen de mensheid heeft gepleegd en schuldig is aan oorlogsmisdaden en genocide, moet bij het tribunaal worden berecht. Niet alleen in het belang van Joegoslavië of het Westen, maar in het belang van de rechten van de mens."

"We hebben twaalf jaar onder het bewind van Milosevic geleefd. Toen hij in 1988 aan de macht kwam, moesten alle communistische ideologieën plaats maken voor het nationalisme. Zijn doel was één groot Servië te creëren."

"Tijdens zijn regime werd er een wet ingevoerd die zorgde dat alle media in handen van de regering kwamen. Bovendien had Milosevic het leger aan zijn kant. Zijn dictatoriale bewind heeft zo lang stand kunnen houden door de manipulatie van media en militaire macht. Bovendien probeerde hij het volk xenofobisch te maken: buiten Joegoslavië zou niks en niemand te vertrouwen zijn."

Vanja Ljuji: "Natuurlijk haat ik Milosevic. Maar hij is niet het enige probleem."

Journalisten van onafhankelijke media werden bedreigd en opgepakt. Sommige mensen kon het niks schelen. Zij leidden hun eigen leven. Ze werkten en hadden als enige zorg het voeden van hun kinderen. Mijn ouders waren communistisch. Zij vonden de nationalistische neigingen van Milosevic afschuwelijk.

en konden die niet accepteren. Voor mij was dat een geluk." "Het was niet mogelijk om normaal te studeren. We hebben lange tijd in armoede geleefd, met haat en oorlog. We konden onze toekomst niet plannen, want elk moment kon er oorlog uitbreken. Bovendien zorgde Milosevic ervoor dat de professoren op de universiteiten werden vervangen door docenten die zijn partij aanhingen. Als afgestudeerde kon je geen werk krijgen als je niet deel uitmaakte van de regerende elite. Heel frustrerend."

"De studenten waren de eersten die in opstand kwamen. Zij hebben er uiteindelijk voor gezorgd dat de oppositiepartijen zich tegen Milosevic keerden. De oppositieleiders hadden de regering zonder de studenten nooit ten val kunnen brengen. Ik was ook onderdeel van de studentenbeweging Otpor (opstand). Eerst hadden we weinig draagvlak onder de bevolking. We wilden een vredige revolutie, want bloed creëert bloed. We probeerden zoveel mogelijk mensen bewust te maken van het regime."

"Natuurlijk haat ik Milosevic. Maar hij is niet het enige probleem. Serviërs moeten eerst de Milosevic in zichzelf vermoorden; ze zijn teveel beïnvloed door zijn ideologieën. Veel Serviërs denken dat zij zijn grootste slachtoffers zijn, maar dat zijn de mensen in Sarajevo, Srebrenica en Kosovo."

Redactie jongerenpagina: Tinka van Hielzen, Juli Niebuhr, Marjolijn Onvlee, Anke Sprakel
Eindredactie Metro: Roos Tesselar
e-mail: underground@metronieuws.nl

Joegoslavië stortte in na dood van Tito

GESCHIEDENIS Het koninkrijk Joegoslavië ontstaat na de Eerste Wereldoorlog en valt tijdens de Tweede Wereldoorlog uiteen. In 1944 veroveren de partizanen onder leiding van maarschalk Tito (een schuilnaam) heel Joegoslavië. Het land wordt een federatie van republieken: Slovenië, Kroatië, Servië, Bosnië-Herzegovina, Macedonië en Montenegro. Tito geeft de Servische staten Kosovo en Vojvodina autonomie om het Servische nationalisme in te dammen. Tito, de enige staatsman die de volkeren in de federatie zonder oorlog bij elkaar weet te houden, sterft in 1980.

Negen jaar later wordt Slobodan Milosevic president van Servië. Hij wil één groot Servië vormen. Veel van zijn landgenoten voelden zich tekort gedaan onder Tito en Milosevic speelt hier op in. Hij neemt Kosovo en Vojvodina hun autonome status af in 1989. Als het Servische nationalisme steeds radicaler wordt, scheiden in 1991 Kroatië en Slovenië zich af. Bosnië en Macedonië volgen. Een burgeroorlog ontstaat, die vier jaar later eindigt met de Dayton-akkoorden.

Als Milosevic in 1999 een etnische zuivering in Kosovo start, grijpt de NAVO in: Servië wordt gebombardeerd. In 2000 lukt het de oppositiepartijen en de studentenbeweging om Milosevic af te zetten.

Onderscheiding voor president Joegoslavië

NEW YORK — President Kostunica van Joegoslavië zal op 8 mei in New York de onderscheiding 'Staatsman van het Jaar' ontvangen van het Europees-Amerikaanse EastWest Institute. Kostunica krijgt de prijs omdat hij „door eerlijke verkiezingen een einde maakte aan een van de laatste dictaturen in Europa“. Wim Duisenberg, president van de Europese Centrale Bank, zal bij de uitreiking een toespraak houden.

Albanese kinderen seksslaven in Italië

Londen — In Albanië worden duizenden kinderen en jonge vrouwen verkocht aan de seksindustrie in Europa. Dat blijkt uit een rapport van de kinderplichtorganisatie Save the Children. In het onderzoek staat dat zeker 60 procent van de Albanese die via mensen-smokkelaars het land verlaten, kinderen zijn die in de prostitutie terechtkomen. Alleen in Italië zouden al 15.000 Albanese prostituees zijn, van wie de meesten niets verdienen.

De aangeklaagde zusters Gertrude (links) en Maria Kisito volgen het proces bij de rechtbank in Brussel.

Rechtszaak genocide primeur voor België

Massamoord Rwanda
VERVOLG VAN PAGINA 1

Op basis van de Belgische wet om mensenrechtenschenders te vervolgen zijn niet alleen klachten ingediend tegen de Rwandese deelnemers aan de genocide van 1994. Dat geschiedde ook tegen de Chileense oud-dictator Pinochet, de voormalige Iraanse oud-president Rafsanjani, de vroegere Congolese minister van buitenlandse zaken Yerodia en de Rwandese president Kagame.

politieke en gerechtelijke kringen in België, vastgebeten in de kwestie. Vandermeersch sloot zijn onderzoek al in 1996 af, maar moest wachten tot 2001 voordat het parket-generaal eindelijk werk maakte van de zaak. Gisteren is bij de start van het proces een jury van twaalf burgers samengesteld. In totaal worden 170 getuigen opgeroepen, van wie er vijftig op kosten van de Belgische staat worden overgevlogen uit Burundi en Rwanda.

Het proces is een Belgische primeur. De verdachten verschijnen niet voor een internationaal tribunaal, maar voor een strafrecht. Naar verwachting zal het proces vier tot zes weken duren.

Bert Schampers

Kroaten in Bosnië tarten vredesmacht

Van onze correspondent

SARAJEVO, maandag

De door de NAVO geleide 20.000 man sterke vredesmacht in Bosnië-Herzegovina (SFOR) met ook een Nederlands detachement maakt zich op voor een hete week. Nationalistische Kroaten hebben de blauwhelmen en het VN-bestuur uitgedaagd, eerst vrijdag met een gijzeling in een bank en gisteren met een dreigement de aanvoer van SFOR te zullen afsnijden.

De Bosnische Kroaten kregen dit weekeinde hulp van nationalistische Kroaten in buurland Kroatië. Die kondigden aan vanaf vandaag een blokkade te zullen leggen rondom aanvoerbases voor SFOR in de Kroatische havenstad Split en in Ploce, de enige Bosnische haven.

De Kroatische nationalistische Kroaten zijn al geruime tijd opstandig, maar hebben sinds eind vorige week de confrontatie gezocht met SFOR en VN-bestuurders. Veel leden van het niet effectieve, maar wel bewapende voormalige Bosnisch-Kroatische leger zijn gedeserteerd en hebben zich bij de nationalistische Kroaten aangesloten, die zich willen losweken uit de federatie die er sinds 1995 bestaat met de Bosnische moslims.

Uit angst dat een dergelijk leger kan bewapenen met de wapens uit de kazernes hebben NAVO-troepen daar invallen gedaan.

De wapenvoorraden die daar al zes jaar niet uit

mochten komen zijn door SFOR verwijderd. Ook het Nederlandse SFOR-detachement deed dat zaterdag, zonder incidenten overigens, in de steden Vitez en Busovaca in centraal-Bosnië. Daar hadden Kroatische veteranen zich verschanst in de kazernes.

Afgelopen vrijdag nam het VN-bestuur in Bosnië in de door moslims en Kroaten opgedeelde stad Mostar bezit van een Kroatische bank van waaruit illegale gelden naar de nationalistische Kroaten worden doorgespeeld. De overname van de bank leidde tot de ernstigste onlusten sinds het einde van de Bosnische oorlog in 1995; daarbij raakten 21 SFOR-soldaten gewond.

Kroatische nationalistische Kroaten drongen de bank binnen, gijzelden VN-medewerkers en dreigden hen te doden. De affaire werd vreedzaam beëindigd. Maar het bracht de internationale gemeenschap in Bosnië, de bewakers van de fragile etnische vrede in het land, op de achterste benen.

VN-administrateur Wolfgang Petritsch was ziedend. Hij zegde de Kroaten de wacht aan en verklaarde niet te zullen buigen voor „de terreur van de losgeslagen menigte”.

Petritsch bleef bij een eerdere weigering te praten met de nationalistische Kroaten. „We zullen hard optreden”, zei hij. Zijn doelwit is vooral Ante Jelavic, de leider van de HDZ, die door Petritsch is ontslagen als een van de drie presidenten van de Bosnische federatie.

Jelavic vindt dat verkiezingen vorig jaar gemanipuleerd zijn door Petritsch om zijn radicale HDZ buiten een nu gevormde gematigde moslim-Kroatische regering in Sarajevo te houden. Jelavic heeft inmiddels stappen aangekondigd voor een eigen Kroatische staat in Bosnië.

ZATERDAG 7 APRIL 2001

Machtsstrijd om bank Kroaten in Bosnië slaags met SFOR

MOSTAR, 7 APRIL. In de Bosnische stad Mostar zijn gisteren vuurgevechten uitgebroken tussen Bosnische Kroaten en militairen van de vredesmacht SFOR. Directe aanleiding vormde de omenigheid over de controle op omstreken bankfilialen.

Een menigte van Kroatische demonstranten vernielde SFOR-voertuigen, stak er één in brand en dreigde een hotel te bestemmen als vertegenwoordigers van de internationale gemeenschap niet naar buiten zouden komen. Een OVSE-kantoor in Siroki Brijeg werd bestormd en vernield. Er vielen zeker vier gewonden, twee betogers en twee politiemannen. Ook elders in Mostar werden schoten gehoord.

De rellen traken uit nader vertegenwoordigers van het internationale gezag in Bosnië en plaatselijke functionarissen met onderstruiming van SFOR-soldaten en gemaskerde agenten hadden geprovoceerd een bank – zowel het hoofdkantoor als diverse filialen in Mostar en zes andere Bosnische steden – over te nemen. Die bank, de Herzegovacka Banka, wordt gezien als belangrijkste financier van de Bosnisch-Kroatische rebelle die al enige tijd gaande is. De Bosnische Kroaten bestempelden de actie tegen de bank als een „gewapende rooftocht” (Reuters, AFP).

Een onzer redacteuren voegt hieraan toe:
De rebelle brak vorige maand uit toen de HDZ (Kroatische Democratische Gemeenschap), de extreem-nationalistische partij van de Bosnische Kroaten (en ontscheidt filiaal van de gelijknamige partij van wijlen de Kroatische president Tudjman), eenzijdig een

eigen Kroatische entiteit op Bosnisch grondgebied uitriep. Bosnië is sinds het vredesakkoord van Dayton in 1995 verdeeld in twee eenheden: de Servische Republiek en de moslim-Kroatische federatie. Die federatie, 51 procent van het grondgebied, wordt gezamenlijk bestuurd door de Bosnische Kroaten en de Bosnische moslims. De HDZ klaagt al jaren dat de Kroaten door de moslims worden achtergesteld.

Het initiatief van de HDZ is scherp veroordeeld door de internationale bestuurder van Bosnië, Wolfgang Petritsch, omdat het een aantasting is van het Dayton-akkoord. De leider van de HDZ, Ante Jelavic, werd door Petritsch ontslagen als co-president van Bosnië. De HDZ zet de strijd niettemin voort. De partij riep onlangs alle Kroaten in het leger van de Bosnische federatie op tot desertie en tot toetreding tot een eigen Bosnisch-Kroatisch leger. Bijna alle achttienzend Bosnisch-Kroatische soldaten gaven aan die oproep gehoor. Een aantal van hun officieren is wegens de rebelle ontslagen door de nieuwbenoemde minister van Defensie (een Bosnische Kroaat). Sommige verhalen, kazernes zijn door ultra-nationalisten bezet. Er dreigt ook een massale desertie van de Bosnisch-Kroatische politiemannen in de federatie: 90 procent steunt het HDZ-initiatief.

DE KLEINE WERELD

Albana studeert geen medicijnen meer. Als ze had gewild had ze verder kunnen leren, maar Albana wilde niet. Ze verscheurde haar laatste examenpapier, gooide de snippers in het gezicht van haar scheikundecollega, en verliet de faculteit. Waarom? „Omdat ik Albana ben”, zegt ze. Voor wie haar kent is dat antwoord voldoende. Niet alleen haar postuur is indrukwekkend, ook haar ogen tonen dat ze niet met zich laat spotten.

Albana is de oudste dochter van een zakenman. Een Albanese zakenman, maar dat werd in hun huis nooit zo gevoeld. Haar vader heeft al twintig jaar een Macedonische partner. Zij zijn goede partners – ze kwamen bij alle geboorten en begrafenissen bij elkaars familie nover de vloer.

Net als haar vader spreekt ook Albana accentloos Macedonisch. Zij had er ook geen moeite mee naar de Macedonische universiteit in Skopje te gaan. De Albanese universiteit in Tetovo is tijdverspilling: die is door niemand erkend, dus haar diploma's zijn waardeloos.

Na Tetevo is Albana zichzelf niet meer

Albana studeerde medicijnen. Zij studeerde hard, of tenminste zo hard als verwacht mocht worden in een tijd waarin in het naburige Kosovo een oorlog woedde. De studie ging goed, tot haar tentamen scheikunde. Zij zakte. Studeerde nog harder, maar zakte weer. Studeerde nog harder, maar zakte een derde en een vierde keer en begreep er niets van. Tot iemand haar vertelde dat ze moest betalen: duizend D-mark voor het tentamenbriefje.

Albana is Albana. Ze heeft haar principes, en haar trots, en een gevoel voor wat rechtvaardig is en wat niet. Zij deed een vijfde keer tentamen, en betaalde de duizend D-mark. Zij slaagde, uiteraard, maar beende vervolgens met haar papertje het kantoor van de docent binnen. Ze liet de deur open, zodat iedereen kon horen hoe ze hem het papier in zijn gezicht gooide, hem de huid vol schold en hem toebeet dat hij zijn geld mocht houden, en het examenpapier erbij.

Dat was nog vóór de gewapende rebellen in de bergen van Tetovo hun gezicht lieten zien. Maar de sfeer in Skopje was toen al met haat doordrenkt. Toen al noemden de Macedoniërs Alba-

nezen laatdunkend 'Shiptari', en schold graffiti ze uit voor 'Shiptari-hoeren' of erger.

Drie keer zijn Albana en haar Albanese kamergenote in drie jaar uit hun kamer gezet. Aan het begin van de NAVO-bombardementen konden ze op stel en sprong weg: de Macedonische huisbaas had tien mannelijke familieleden opgetrommeld om de meisjes uit huis te zetten.

Haar accentloos Macedonisch helpt Albana altijd binnen te komen, bij huisbazen en ook in de cafés en restaurants waar Albanen doorgaans niet worden bediend. In die cafés ging ze bij voorkeur naar binnen, 'omdat ze Albana is', en ze voor geen chagrijnige Macedoniër opzij wenst te gaan.

Met hun tweeën hebben zij nu een nieuwe kamer. En omdat Albana Albana is, ligt die kamer midden in een wijk van Skopje die tot dan toe honderd procent slavisch was. Een wijk vol harde nationalistische Macedoniërs en Serviërs die vóór alles één ding gemeen hebben: hun hekel aan Albanen. De muur en de deur is bekrast en beschreven met dreigementen. Dat 'ze' de 'Shiptari' wel zullen komen 'halen'. 'Ze' spijkerden zelfs een dode rat tegen de voordeur. Maar dat kan een Albana niet verjagen. De meisjes lieten de rat hangen, en de rat die hen had moeten verjagen veranderde in een symbool van hun eigen onverzettelijkheid. Dat maakt indruk, ook op hardline Macedoniërs. Zij laten de meisjes met rust, voorlopig.

Misschien zijn ze tussen de Macedoniërs nog het veiligst als de burgeroorlog uitbreekt, denken ze nu. Misschien is het hier dan beter dan in een Albanese wijk.

Maar misschien zijn ze hier, tussen de Macedoniërs, juist de eersten die 'ze' komen halen? Macedonië is veranderd. Er hangt oorlog in de lucht, zelfs als het rustig is, en je kunt nergens meer op rekenen. Albana's vader en zijn Macedonische partner zijn opgehouden met elkaar te spreken. Mensen betalen hun schulden niet meer, omdat ze denken dat er oorlog komt, en ze hopen dat betalen dan niet meer nodig zal zijn.

Albana is weer gaan studeren: Albanese en Turkse taal- en letterkunde ditmaal. 'Zodat ik later ook zo'n werkloze leraar' Albanen kan worden', zegt ze bitter. Die bitterheid is nieuw. Nieuw is ook dat ze de Macedonische cafés niet meer uitdagend binnengaat. Ze heeft er niets meer te zoeken. De Macedoniërs zijn het niet waard. Albana is liever onder Albanen. Ook dat is nieuw.

Albana is Albana niet meer.

Michel Maas

De Montenegrijnen willen alleen verder

21-4-2001

Montenegro

David Jan Godfroid

Montenegro staat op het punt een van de belangrijkste beslissingen te nemen uit zijn bestaan, maar er is maar weinig dat daarop duidt. Het is rustig in de hoofdstad Podgorica. De overvloedige regen van de afgelopen dagen heeft de verkiezingsaffiches op straat doen belanden. De politieke onrust, niet ongewoon in Zuidoost-Europa, is beperkt gebleven tot wederzijdse verdachtmakingen op de televisie en scheldpartijen op verkiezingsbijeenkomsten.

Zondag gaan een kleine 450 000 Montenegrijnen naar de stembus om, vervroegd, een nieuw parlement te kiezen. Er staat veel op het spel. Wint de 'De zegen is aan Montenegro'-coalitie van president Milo Djukanovic, dan zal de kleine bergrepubliek (650 000 inwoners) zich hoogstwaarschijnlijk losmaken van Servië, waarmee er, tien jaar na het begin van het verval, een definitief einde komt aan het bestaan van Joegoslavië. Behaalt zijn tegenstander Predrag Bulatovic de overwinning met zijn 'Samen voor Joegoslavië'-coalitie, dan kan Belgrado opgelucht ademhalen omdat Montenegro dan waarschijnlijk in de federatie blijft.

„We hebben ieder voor zich allang besloten waar we willen dat onze toekomst ligt”, zegt Momcilo Martinovic in zijn uitspanning in het hartje van Podgorica. „De discussie over al dan niet afscheiden van Servië speelt al een jaar of

FOTO EPA

drie. We kennen alle argumenten voor en tegen, we hebben ze al lang afgewogen. Daarom wordt er nu zo weinig gediscussieerd.”

De verkiezingen zijn een belangrijke stap op weg naar de nabije toekomst, maar ze zijn niet allesbepalend. De Grondwet schrijft voor dat veranderingen in de status van Montenegro in een referendum voorgelegd moeten worden aan de bevolking. Bij winst van Djukanovic komt de volksraadpleging er ze-

ker, waarschijnlijk in de eerste helft van juli. Besluiten de kiezers Bulatovic aan een meerderheid te helpen, dan blijft alles voorlopig bij het oude.

In de laatste opiniepeilingen staat Djukanovic' coalitie – een combinatie van zijn eigen Democratische Partij van Socialisten en de Sociaal-Democratische Partij – op 43,6 procent van de stemmen; op zichzelf onvoldoende om in het nieuwe parlement steun te krijgen voor een voorstel voor een referendum. Maar

de president weet zich, wat het verlangen naar onafhankelijkheid betreft, gesteund door de Liberale Alliantie, die in de peilingen op 12,6 procent staat. De 'Samen voor Joegoslavië'-coalitie, bestaande uit Bulatovic' Socialistische Volkspartij, de Volkspartij en de Servische Volkspartij, komt vooralsnog niet verder dan 26,4 procent.

De race lijkt dus gelopen en de meeste Montenegrijnen gaan ervan uit dat zij zich los zullen maken van Servië. Zo ook

de internationale waarnemers die massaal zijn neergestreken in Podgorica (3014 waarnemers 'monitoren' 1058 stembureaus). Er kan nog een kink in de kabel komen. Sommigen zeggen dat voor een grondwetswijziging als afscheiding een tweederde meerderheid in het parlement vereist is. Anderen menen dat een positieve uitslag van het referendum voldoende is. Voor de zekerheid mikt Djukanovic erop samen met de Liberale Alliantie boven de 66 procent van de stemmen uit te komen.

Een keuze voor afscheiding zou tegen het zere been van de internationale gemeenschap zijn. De EU, de Verenigde Staten en diverse internationale organisaties hebben veel liever dat Montenegro in de Joegoslavische Federatie blijft. Zij zien liever geen wijziging van grenzen, omdat die allerlei ongewenste effecten kunnen hebben in de rest van de regio. De Albanen in Kosovo bijvoorbeeld, zullen hun onafhankelijkheidswens erdoor gesterkt zien. Vorige week nog dreigde de Contactgroep voor voormalig Joegoslavië, waarin de Verenigde Staten, Groot-Brittannië, Frankrijk, Duitsland, Rusland en Italië zitten, impliciet de financiële steun aan Montenegro te stoppen als de republiek breekt met Servië.

Dat kan Montenegro lelijk opbreken: de EU betaalt momenteel ongeveer een kwart van de begroting, de Verenigde Staten betalen het pensioenfonds. De laatste tien jaar kromp het nationaal inkomen met 60 procent en het gemiddelde jaarinkomen ligt rond de 3000 gulden. Maar Dr. Predrag Ivanovic, econoom, vice-rector van de Universiteit van Montenegro, en parlements lid voor

Djukanovic' DPS, heeft hoop. „De praktijk toont dat één dollar geleend geld voor drie tot vijf dollar aan buitenlandse investeringen aantrekt”, meent hij. Toerisme zou de economie moeten dragen.

Maar geld alleen is niet genoeg. Ivanovic: „Ontwikkeling van de Montenegrijse economie vergt vooral het opzetten van een nieuw systeem van waarden om de economie op te bouwen. Europese waarden.” De econoom doelt op de 'informele' inkomensvererving van de gemiddelde Montenegrijn. Op een beroepsbevolking van 350 000 ontvangen 65 000 mensen een regulier salaris. De rest is werkloos of aangewezen op de omvangrijke zwarte economie.

De westerse weerzin tegen een onafhankelijk Montenegro heeft een merkwaardige situatie doen ontstaan, want in Montenegro zelf zijn de voornaamste tegenstanders van onafhankelijkheid te vinden onder oude communisten, de onversneden Tito-fans van de 'Joegonostalgie' en de vrienden van de Joegoslavische oud-president Slobodan Milosevic. „We hebben ons verbonden met tandeloze oude mannetjes die in het verleden leven”, aldus een westerse diplomaat in Podgorica. „Terwijl het jonge, stedelijke en goedopgeleide deel van de bevolking voor afscheiding is. Nog niet zo lang geleden was Djukanovic met zijn onafhankelijke koers nog een bruikbare pion op het speelveld van de strijd tegen Milosevic. Nu staat het Westen in de afkeer van Montenegro's onafhankelijkheid schouder aan schouder met zijn voormalige vijanden uit die strijd.”

Een vergelijkbare situatie doet zich

voor in de verhouding tussen Servië en Montenegro. De autoriteiten in Belgrado, die sterk gekant zijn tegen onafhankelijkheid, zien zich gedwongen zaken te doen met politieke leiders die in het verleden het regime van Milosevic steunden; het bewind dat zij in oktober vorig jaar zelf ten val hebben gebracht.

Voor de Joegoslavische president Vojislav Kostunica, die bij afscheiding als president zonder land overblijft, is een fervent tegenstander van Montenegro's Alleingang en daar heeft hij de afgelopen maanden geen doekjes om gewonden. Montenegro's president Djukanovic is daar woedend over. Hij beschuldigde Kostunica ervan een 'vijfde colonne' te organiseren en 'de complete Milosevic-propagandamachinerie' in werking te hebben gezet om Montenegro te behouden. De pogingen van de coalitie van Bulatovic om bij Servië te blijven deed hij af als „de zoveelste foute investering van de auteurs van de Groot-Servië gedachte”. Geregisseerd door de 'prins der duisternis', Vojislav Kostunica.

Waarschijnlijk zullen de smeebeden van de president van Joegoslavië weinig effect sorteren. Alle tekenen wijzen erop dat de Montenegrijnen alleen verder willen. Was vier jaar geleden nog maar een kwart van de bevolking (de circa 150 000 Montenegrijnen in Servië mogen niet meestemmen in een referendum) voor onafhankelijkheid, in een opinieonderzoek van begin april antwoordde 58 procent 'ja' op de vraag of Montenegro een onafhankelijk land moest worden. Zij zien geen toekomst met een partner die zeventien keer zo groot is en bijna tien miljoen inwoners telt.

Splitsing bedreigt coalitie Joegoslavië

BELGRADO De vraag of Joegoslavië al dan niet moet samenwerken met het VN-tribunaal in Den Haag dreigt een splitsing in het regerende pro-democratische verbond, de DOS, te veroorzaken. De voorzitter van het parlement van Servië, Dragan Marsicanin, zei gisteren dat het voortbestaan van de coalitie op het spel staat. Met name de grootste twee partijen uit het achttien partijen tellende verbond zijn het over een aantal kwesties, waaronder die van samenwerking met het tribunaal, niet met elkaar eens. Het betreft de Democratische Partij van Servië van de Joegoslavische president Vojislav Kostunica en de Democratische Partij van de Servische premier Zoran Djindjic.

Vorige maand liep Kostunica te hoop tegen het besluit van de Servische regering om een Bosnisch-Servische verdachte van oorlogsmisdaden aan het tribunaal over te dragen. Kostunica wil ook niet dat de vorige week gearresteerde oud-president Slobodan Milosevic aan het tribunaal wordt overgedragen. Van Djindjic daarentegen wordt aangenomen dat hij voor volledige samenwerking met het tribunaal is, om meer internationale politieke en financiële steun aan Joegoslavië te bewerkstelligen. (ADP)

Spanning loopt op in Bosnië orlogsveteranen Kroatië willen volksgenoten te hulp schieten

SARAJEVO – De spanning in Bosnië loopt op nadat de Amerikaanse ambassadeur de grootste Kroatische partij van 'vergaande criminele activiteiten' beschuldigde en orlogsveteranen in Kroatië hun volksgenoten in Bosnië te hulp willen schieten. Het geweld bij de bezetting van een bankketen, afgelopen vrijdag was ernstiger dan aanvankelijk werd gemeld.

De VN-gezant in Bosnië, Wolfgang Petritsch, maakte zaterdag bekend dat bij de bezetting van Herzegovacka Banka-filialen een dag eerder 21 soldaten van de vredesmacht Sfor gewond waren ge-

raakt. Zij raakten slaags met etnische Kroaten. Ook werden VN-functionarissen enkele uren gearrest. Eén van hen, een Amerikaan, werd met executie bedreigd tot een priester hem ontzette.

De bank is in handen van de Kroatische Democratische Unie (HDZ), die de creatie van een ministaat in Zuidwest-Bosnië nastreeft. Partijleider Jelavic noemde de bezetting een 'gewapende roofoverval', maar zei te willen overleggen met Petritsch. Die zei niet te willen praten met 'extremisten die geweld gebruiken’.

De Amerikaanse ambassadeur in Sarajevo deed daar nog een schepje bovenop door zaterdag-

avond op Bosnische televisie te verklaren dat de HDZ slechts politieke voorwendselen zoekt om hun criminele belangen te dienen. Hij gaf daar geen voorbeelden van, maar VN-waarnemers klagen al lang over de omvangrijke smokkelpraktijken en corruptie in het zuidwesten van Bosnië.

De grootste organisatie van orlogsveteranen in Kroatië kondigde aan vandaag een blokkade te zullen leggen om de aanvoerbasis van Sfor bij de havenstad Split, om het afscheidingsstreven van de HDZ te steunen. De veteranen zeiden later in de week de enige zeehaven van Bosnië te zullen blokkeren.

Nederland moet militair actiever worden op de Balkan

De situatie op de Balkan blijft gevaarlijk. Het mandaat van KFOR is niet alleen beperkt, de legermacht is ook te klein om de taken goed te kunnen uitvoeren. Nederland kan daarom beter troepen sturen in plaats van te roepen hoe anderen het moeten doen, meent J. Schaberg.

MILOSEVIC zit achter de tralies, het Servische volk heeft zelf met hem afgerekend en dat is belangrijk. Tegelijk is dat het enige positieve dat uit de Balkan is te melden. In Kosovo, Macedonië en Zuid-Servië gaat het slecht en staat de toekomst van Europa op het spel. Wat is de rol van Nederland

hierbij? Die is afwezig, Nederland kijkt toe en geeft aanwijzingen vanaf de zijlijn. Onze politieke voormannen weten haarscherp waarom anderen de problemen hebben laten escaleren. De NAVO-strijdmacht in Kosovo, KFOR, heeft haar taak niet goed uitgevoerd, zo liet onze minister van Buitenlandse Zaken, van Aartsen, weten (de Volkskrant, 20 maart). Die strijdmacht had alerter moeten zijn en had de grenzen met Macedonië veel eerder en beter moeten afsluiten.

Ook het parlement laat zich niet onbetuigd. Onlangs bezocht een delegatie Macedonië. De Kamerleden hadden de oplossing al in de zak, er moest een VN-macht in Macedonië worden gestationeerd, zo verklaarden zij bij voorbaat.

Ik vraag mij af of je dit nu brutaal of naïef moet noemen. Vast staat dat Kosovo al minstens een jaar het meest bedreigende conflictgebied voor Europa is en dat, als het daar misgaat, een regionale

oorlog het gevolg is. Vast staat ook dat de NAVO daar in een uiterst hachelijke positie is geraakt en gevaar loopt. Dit is niet iets van de laatste weken.

Het meest beschamende daarbij is dat Nederland, praktisch als enig NAVO-land, volledig afwezig is in Kosovo. Niet alleen in KFOR, dat circa veertigduizend militairen omvat, maar ook in de internationale politiemacht, UNMIK Police, die thans uit ongeveer 4.500 politiemensen bestaat. Aan versterking van deze politiemacht is dringend behoefte.

Het had dus in de rede gelegen dat Nederland zich wat bescheiden had opgesteld bij het leveren van kritiek en bij het geven van aanwijzingen hoe het probleem onder controle moet worden gebracht. Zulke dingen ontgaan de internationale politieke wereld niet. Temeer niet omdat men recent met stijgende verbaazing heeft gekeken naar de manier waarop Nederland besloot een

bataljon mariniers voor een half jaar naar Eritrea te sturen. Minister Van Aartsen was de initiatiefnemer van de Afrika-expeditie. Ook toen was Kosovo al een probleem, maar in de Kamer is nooit bleem, maar in de Kamer is nooit gevraagd: waarom wel naar Afrika en niet naar Kosovo? Was het daar te risicovol? Feit is dat de daar maanden voortslepende discussie over het wel of niet naar Eritrea gaan, gedomineerd werd door de vraag of het daar wel veilig genoeg was voor ons.

Er is meer dat niet klopt in de uitspraken van minister Van Aartsen. De manoeuvreerruimte van de commandant van KFOR, de Italiaans generaal Carlo Cabigiosu is uiterst klein. De politieke aanwijzingen, en die gaan heel ver, komen van de NAVO-raad, waarin minister Van Aartsen namens Nederland zitting heeft. Ook de controle op de uitvoering van de opdracht berust in laatste instantie bij de NAVO-raad. Als minister Van Aartsen kritiek heeft

op KFOR, had hij die in de NAVO-raad moeten uiten.

Wat het voor de commandant van KFOR vooral zo moeilijk maakt, is dat hij een strijdmacht heeft bestaande uit circa 35 nationale detachementen die allemaal, zeker voor de westelijke landen, in de eerste plaats vastzitten aan de nationale hoofdsteden. De commandant van KFOR heeft de eenheden slechts ter beschikking voor nauwkeurig omschreven taken. Als hij eenheden een nieuwe taak wil geven, omdat de situatie is gewijzigd, moet hij de hele keten door via het Zuidelijk Commando van de NAVO in Napels naar Brussel om toestemming te vragen aan de nationale hoofdsteden. Zeker als de nieuwe taken risicovol zijn loopt dat overleg langzaam of gaat het niet door. Nederland is wel het laatste land in de NAVO dat daar kritiek op mag hebben.

KFOR zit thans in een zeer moeilijk parket. Voor de proble-

men in Kosovo en Macedonië is zelfs nog geen begin van een oplossing in zicht. Het ergste moet nog komen. De secretaris-generaal van de NAVO, Robertson, heeft de lidstaten dringend verzocht extra troepen ter beschikking te stellen voor KFOR. Premier Blair van Engeland heeft al aangekondigd extra militairen te sturen, tezamen met troepen van Scandinavische landen wordt daar nu een nieuwe eenheid mee gevormd voor het bewaken van de grens met Macedonië. Andere landen hebben het verzoek nog in overweging.

Wat doet Nederland nu de NAVO in de problemen zit? Tonen we ons alsnog solidair en sluiten we de rijen? Of gaan we door met het geven van aanwijzingen vanaf veilige afstand en etaleren we ons als het land dat het liet afweten toen het moeilijk werd?

J. Schaberg is generaal-majoor bd van de koninklijke landmacht.

Familieleden dragen Edwin Herney Velasco ten grave, één van de slachtoffers van een door rechtse paramilitairen in het Colombiaanse El Placer aangericht bloedbad. FOTO AFP

Geweld in Colombia laait weer op

Van onze redactie buitenland
BOGOTA - Het geweld laait de afgelopen dagen weer op in Colombia. Linkse guerrillastrijders ontvoerden maandagochtend bijna honderd werknemers van een Amerikaanse multinational, volgend op gewapende incidenten tijdens het paasweekende.

werknemers van de Amerikaanse multinational Occidental Petroleum. Inmiddels zijn 73 van hen vrijgelaten. De ontvoering is waarschijnlijk het werk van het linkse Nationale Bevrijdingsleger (ELN). Die vijftienduizend man sterke rebellenbeweging beschuldigt buitenlandse bedrijven van exploitatie van Colombia's natuurlijke hulpbronnen. Alleen al dit jaar zou het ELN al vijftig aanslagen hebben gepleegd op de oliepijpleidingen van Occidental Petroleum. De Co-

lombiaanse politie houdt het ELN ook verantwoordelijk voor de meeste ontvoeringen in het land. Vorig voorjaar leek er kans op vrede in de zich al 37 jaar voortdurende burgeroorlog, die in tien jaar aan zo'n 40.000 mensen het leven heeft gekost. Onderhandelingen vonden plaats tussen de regering, de ELN en het Revolutionaire Leger van Colombia (Farc), de tweede linkse rebellenbeweging van het land. Ondertussen gingen de gevechten steeds door in het extreem onveilige land. In

2000 kwamen per dag gemiddeld 71 mensen om het leven door geweld - zeker niet alleen door georganiseerde groepen. Het ELN zei een maand geleden formeel het overleg met de regering op, uit protest tegen het zogenaamde 'Plan Colombia', dat vrede moet brengen en de coca-teelt moet uitroeien. Volgens de rebellen is het plan slechts een manier van Washington om zijn positie in Zuid-Amerika te versterken. De Amerikanen steunen het plan met drie miljard gulden.

De ontvoering van maandagnacht volgt op een reeks incidenten en executies. Zo viel het Farc maandag na schermutselingen met rechtse paramilitairen het dorpje El Placer in het noordwesten van Colombia aan. Volgens lokale functionarissen eisten de gevechten 25 burgerlevens. Mensenrechtenorganisaties beschuldigen paramilitaire groepen ervan de meeste burgerslachtoffers te hebben gemaakt. In praktijk zetten zij hun strijd tegen de linkse groepen gewoon door.

Kloosterzusters in Rwanda-proces 'labiel'

20-4-2001
BRUSSEL - Volgens twee psychiateren lijden de twee Rwandese nonnen die in Brussel voor hun rol in de volkerenmoord in hun land terechtstaan, aan 'posttraumatische stressstoornissen'. Een andere psychologe die de verdediging opvoerde, zei dat ze „sterk zijn beïnvloed door hun christelijke opvoeding waarin gehoorzaamheid centraal staat“. De rechtbank vindt niettemin dat ze toerekeningsvatbaar zijn en terecht kunnen staan. De zusters zouden tijdens de massaslachtingen in 1994 duizenden Tutsi's die zich hadden verschanst in hun klooster, aan moordlustige Hutu-milities

KWESTIES / 'Invoerheffing Kosovo begin van het einde'

20-4-2001
 Soldaten van de vredesmacht Kfor raakten gisteren slaags met Serviërs die in Kosovo sinds dinsdag wegen blokkeren. De Serviërs protesteren tegen belasting die het VN-bestuur wil heffen op ingevoerde goederen uit de rest van Joegoslavië. Het VN-bestuur Unmik in Kosovo bevindt zich in een onmogelijke situatie. Sinds de oprichting in 1999 kampt Unmik met een chronisch gebrek aan fondsen. Omdat de internationale gemeenschap niet scheutig is met giften, probeert Unmik eigen inkomstenbronnen aan te boren.

ren van de zwarte economie, waarna belastingen kunnen worden geheven. Het ontbreekt Kosovo niet aan handel: de Servische provincie is een vrijhaven voor smokkel, van sigaretten tot wapens tot mensen. Maar elke poging om de economie te reguleren betekent een stap naar een zelfstandig Kosovo - en daarmee onafhankelijkheid van Joegoslavië. Dat geldt nog eens dubbel voor de kwestie van invoerrechten. Unmik zegt slechts luxe-goederen, brandstof, alcohol en sigaretten te willen belasten. Maar

is voor de Serviërs een signaal dat hun provincie wordt losgekoppeld van Joegoslavië en dat is voor hen onbespreekbaar. Zij blokkeren daarom de noordelijke uitvalswegen van Mitrovica, de grootste Servische stad van Kosovo, voor VN-voertuigen. Kfor ruimde gisteren twee blokkades op, bij Zvecan en Loziste, maar Deense blauwhelmen gaven een ontruiming bij Zupce op na schermutselingen met demonstranten. De doorbroken barricades werden na het vertrek van de Kfor-soldaten weer opgebouwd.

Karadzic verwacht Nobelprijs

Van onze correspondent
BOEDAPEST, maandag
 De door het Joegoslavië-Tribunaal meest gezochte Bosnisch-Servische leider, Radovan Karadzic heeft afgelopen week in zijn eerste interview sinds hij in 1996 gedwongen werd af te treden als president van de Bosnisch-Servische republiek, zichzelf een Nobelprijs toegedicht.

Hij leek daarbij niet de prestigieuze prijs voor vrede in gedachten te hebben, maar voor letterkunde. Hij onthulde aan een journalist van het in Mostar gevestigde blad Danas, dat hij de laatste hand legt aan een autobiografie, onder de titel 'Radovan en Servië'.

„Dit boek zal een bestseller worden en ik ben er zeker van dat ik voor de Nobelprijs word voorgedragen“, aldus Karadzic.

Het boek kan een nieuwe kijk verschaffen op de rol van de nu gevangen Joegoslavische ex-president Slobodan Milosevic voor zijn steun aan de door Karadzic geleide Bosnische Serviërs in de oorlog in Bosnië (1991-1995). Milosevic liet Karadzic na die oorlog vallen.

De Britse popster Boy George, die tegenwoordig als dj furore maakt, wordt door een straatmuzikant in de Bosnische stad Banja Luka verwelkomd. Hij zal op een door de VN-vredesmacht SFOR georganiseerd feest plaatjes draaien.
 FOTO: EPA

België berecht nonnen na genocide Rwanda

Van onze correspondent
BRUSSEL - Voor het eerst worden voor een Belgische rechtbank internationale oorlogsmisdaden berecht. In Brussel moeten vier Rwandezes zich verantwoorden voor misdaden tegen de menselijkheid, gepleegd tijdens de genocide in Rwanda in 1994.

In de rechtszaal in Brussel hangt een grote kaart van Rwanda. In glazen bakken liggen diverse bewijsstukken, voorwerpen en documenten. Gisteren, op de eerste dag van het proces, kwamen de vier beklagden, een universiteitsprofessor, een oud-minister en twee kloosterzusters, alleen aan het woord om hun identiteit te bevestigen.

De 39-jarige Vincent Ntezimana, docent aan de universiteit van Butare en aan de Franstalige katholieke universiteit in Louvain-la-Neuve, staat terecht voor de moord op negen mensen en een onbekend aantal anderen, van wie de identiteit nog niet kon worden achterhaald. Hij wordt gezien als een van de ideologen achter de volkerenmoord, die in 1994 aan mogelijk een miljoen Rwandezes het leven kostte. De oud-minister die terechtstaat is Higaniro Higaniro (51), ooit een naaste medewerker van de vermoorde president Habyarimana. Hij wordt ervan beschuldigd de bloedbaden te hebben uitgelokt. Voorts staan in Brussel twee nonnen terecht, zuster Gertrude

(42) en zuster Maria Kisito (36). Zij worden vervolgd voor hun aandeel in het bloedbad in het Benedictijnenklooster van Souvri. Daar stierven 7600 vluchtelingen. Beide nonnen hadden goede contacten met de leider van de militia die de slachtingen uitvoerde in het district Butare, in het zuiden van Rwanda. Dat de vier in Brussel terechtstaan voor misdaden die in Rwanda zijn gepleegd, is mogelijk door een wet uit 1993. Als gevolg van deze wet zijn Belgische rechtbanken universeel bevoegd misdaden tegen de menselijkheid te vervolgen, ongeacht de locatie waar deze hebben plaatsgevonden en de nationaliteit van de verdachten en hun slachtoffers. **VERVOLG OP PAGINA 5**

deVerdieping

Trouw DONDERDAG 19 APRIL 2001

ЖУРНАЛИСТЫ
НТВ
ПРОТЕСТУЮТ
ПРОТИВ ЗАХВАТА
ТЕЛЕКОМПАНИИ

DE MEDIADICTATUUR IS TERUG

РЕКЛАМА

FOTO'S EPA

Je zou kunnen zeggen dat grootaandeelhouder Gazprom een nieuwe directie heeft aangesteld bij de Russische televisiezender NTV, omdat de vorige directie de schulden niet afbetaalde. In werkelijkheid is NTV van zijn onafhankelijkheid beroofd en heeft president Poetin een nieuwe mediadictatuur gevestigd.

Rusland

Wendelmoet Boersema

Zaterdagochtend 14 april, vier uur. In alle vroegte wandelen FSB'ers, agenten en bewakers van de private veiligheidsdienst van Boris Jordan, de nieuwe NTV-directeur, de studio's aan de voet van Moskou's televisietoren Ostankino binnen. Ze krijgen instructies: alleen die journalisten binnenlaten, die zich niet achter voormalig NTV-directeur Jevgeni Kiseljov hebben geschaard.

Kiseljov bevindt zich op dat moment in het buitenland. Ook in de studio's is het stil. De camera's, die de week voordien het verzet van de NTV-ploeg nog van minuut tot minuut registreerden, zijn weg. Jordan had immers nog geen dag teveren beloofd dat er geen 'machtsgreep' zou plaatsvinden. Bovendien, de rechtbank zou zich toch in mei opnieuw over het conflict tussen NTV en Gazprom buigen?

Maar terwijl de eerste Moskovieten zich in op die ochtend van stille zaterdag naar de kerken begeven om hun paasbrood te laten zegenen, gaan bij Ruslands laatste onafhankelijke tv-zender de stoppen eruit. Na een jaar lang strijd is ook de laatste van de drie landelijke zenders onder staatscontrole gebracht.

De dagen na Pasen wacht de journalisten van dagblad *Segodnja* en opinieblad *Itogi*, beide net als NTV onderdeel van het mediaconcern van oligarch Vladimir Goesinski, hetzelfde lot. Ook zij staan op straat, op last van de uitgever en aandeelhouder Gazprom.

De gebeurtenissen van dit paasweekend markeren een nieuwe fase voor de Russische pers. Net als tien jaar geleden bezit de staat (of door de staat gedomineerde bedrijven) het monopolie op de landelijke televisie. In de krantenwereld is de situatie nauwelijks anders. Alleen het mediaconcern van oligarch Boris Berezovski, waartoe onder andere het dagblad *Kommersant* en de kleine zender TV6

behoren, valt nog niet onder de invloed van het Kremlin.

Staat Rusland een nieuwe mediadictatuur te wachten? Niet zo rechttoe rechtaan als onder de communistische propagandamachine. De tijden van openlijke censuur, het verbieden van publicaties en het verbannen van dissidente publicisten als 'staatsvijand' zijn voorbij. President Poetin profileert zich in binnen- en buitenland als sterk, doch democratisch leider. Beschuldigingen over schendingen van de persvrijheid in Rusland pareert Poetin steevast met uitspraken dat hij 'voor persvrijheid is' en 'een voorstander van het bestaan van commerciële, onafhankelijke media'. Toch geven de recente ontwikkelingen aanleiding tot grote ongerustheid.

Poetin begon zijn presidentschap vorig jaar met de missie orde en stabiliteit te scheppen in het chaotische Rusland dat Borin Jeltsin had achtergelaten. Moe van die wispelturige hartpatiënt en zijn kliek begroetten de Russische kiezers en westerse regeringsleiders de 'sterke hand die Rusland nodig had' met aplaus.

Helaas heeft Poetin zich in zijn eerste regeringsjaar niet laten kennen als iemand die ongedwongen omgaat met de pers. Op Jeltsin viel veel aan te merken, maar hij liet de pers haar gang gaan of spande die tegen betaling schaafteloos voor zijn karretje. Poetin valt daarentegen terug op de oude sovjetactiek van het afgrendelen van informatie, vooral in tijden van crises. Zie het optreden van de overheid na de ondergang van de atoombomwerper Koersk, waarbij Poetin (niet in het openbaar, maar toch gepubliceerd) zich tegenover familieleden van de omgekomen matrozen zeer laatzinnig uitliet over de media.

Ook wat betreft de oorlog in Tsjetsjenië houdt Poetin de informatievoorziening strak in de hand, daarbij gesteund door zijn persadviseur Sergei Jastrezjemski. Alleen met diens toestemming en begeleiding mogen Russische journalisten de opstandige republiek betreden. Wat dat betekent, ondervond de journalist Andrej Babitski. Zijn arrestatie

– officieel wegens reizen met ongeldige documenten – was het eerste teken dat Poetin de touwtjes strak in handen wilde hebben.

Twee kernpunten van Poetins missie – de strijd tegen de almachtige oligarchen en het vestigen van een 'dictatuur van de wet' – pakten voor de persvrijheid desastreuus uit. Het beste voorbeeld hiervan is de zaak rond oligarch Vladimir Goesinski, de voormalig theaterdirecteur die onder Jeltsin zijn mediaconcern Media-Most opbouwde. NTV, de zender van Media-Most, stond bekend om zijn kritische Tsjetsjenië-verslaggeving. Goesinski is daarom door Poetin vanaf het begin als 'hoofdvijand' onder de oligarchen bestempeld, met Berezovski als goede tweede.

Gemaskerde agenten startten de aanval op Media-Most vorig jaar met een grootscheepse inval in het hoofdkantoor. Op beschuldiging van fraude verdween Goesinski in de zomer zelfs een paar dagen in de beruchte Boetirka-gevangenis. Na zijn vrijlating – waarop hij naar Spanje vluchtte, waar hij nog steeds zit – maakte de oligarch bekend dat hij 'met het pistool op de borst' tot een deal met het Kremlin en Gazprom was gedwongen. Hij zou zijn aandelen in NTV hebben moeten verkopen in ruil voor zijn vrijheid.

Dit zette de Russische rechters te kijk als speelbal van het Kremlin, bij wie de 'dictatuur van de wet' verre van heilig bleek. De kantoren en redacties van Media-Most zijn inmiddels tientallen malen doorzocht, journalisten werden onderzocht, en een onderdirecteur zit nog steeds in de gevangenis. Maar tot een echt proces, laat staan een veroordeling van Goesinski is het (nog) niet gekomen.

Wellicht beïnvloed door de internationale verontwaardiging over de 'verbanning' van Goesinski, veranderde het Kremlin van tactiek. De strijd om NTV heet sindsdien een 'zakelijk conflict' met grootaandeelhouder Gazprom. Dit semi-overheidsbedrijf leende honderden miljoenen dollars aan Media-Most, dat niet in staat is alles terug te betalen. Telkens wanneer Poetin werd gevraagd in te grijpen, verwees hij critici door naar de rechtbanken die het zakelijk geschil moesten oplossen. Bijkomend voordeel was dat het publiek gaandeweg zijn belangstelling verloor voor het juridische en financiële geharrewar.

De dictatuur van de wet, of beter: de willekeur, speelde een cruciale rol bij de wisseling van de wacht bij NTV, die begin deze maand het einde inhield van de onafhankelijke zender. Aanvankelijk verklaarde een rechter de aandeelhoudersvergadering, waarin Gazprom de nieuwe directie aanstelde, als illegaal. Nog geen dag later trok hij dat besluit weer in. De man zelf was vervolgens on-

vindbaar, en naar later bleek uit zijn ambt ontzet. Hoe? Door wie? Niet voor het eerst roept een rechtszaak meer vragen dan antwoorden op.

Wat er verder bij NTV gebeurde is bekend. Het lijkt hoogst onwaarschijnlijk dat de machtsovername van Gazprom ooit nog teruggedraaid zal worden, ook al zou een rechtbank daartoe besluiten.

Wat betekent het verlies van het oude NTV voor de Russische persvrijheid? Het Kremlin en verscheidene westerse en Russische critici wijzen erop dat Media-Most zwaar in de schulden zat. En wie niet kan betalen, verliest zijn eigendommen, luidt de ijzeren marktwet. Persvrijheid of niet. Bovendien heeft Goesinski destijds de leningen van Gazprom 'verdiend' door zijn zender schaafteloos in te zetten voor de herverkiezing van Jeltsin in 1996. Door mee te draaien in de carroussel van politieke propaganda en zwartmakerij heeft Goesinski zijn huidige problemen aan zichzelf te danken. Dat gaf NTV's protesten, waarin de zender zich portretteerde als het laatste baken van persvrijheid, een aura van schijnheiligheid.

Toch mag dit niet de aandacht afleiden van wat de ondergang van NTV pijnlijk duidelijk maakt: in Rusland ontbreken voorsnog de essentiële voorwaarden voor het functioneren van de vrije pers. De wetten worden niet rechtvaardig toegepast, eigendomsrechten worden niet beschermd, er is geen vrije toegang tot informatie voor iedereen, journalisten lopen aan de leiband van hun (commerciële) bazen.

Ja, NTV moet zijn schulden afbetalen. Maar dan moeten de andere zenders RTR en ORT, die eveneens in de schulden zitten, dat ook. Als *Segodnja* en *Itogi* verlies lijden door de slechte advertentiemarkt, waarom sluiten dan andere (staats)titels niet ook? De aanvallen op Media-Most zijn geen 'zakelijke conflicten', maar politieke, wat Poetin ook mag beweren. Dat TNT, de zender waartoe een deel van de NTV-journalisten deze week zijn toevlucht nam, meteen bezoek kreeg van de belastingpolitie, zet hier slechts een dikke streep onder.

Komen de Russische burgers dan niet zelf op voor hun recht? Zij weten toch als geen ander wat een staatsmonopolie op de media kan betekenen? De massademonstraties ter ondersteuning van NTV gaven de afgelopen weken een klein beetje hoop, dat de Russen niet geheel onverschillig staan tegenover hun media. Maar als uit onderzoek blijkt dat meer dan de helft van de Russen niet tegen censuur is, als de regering meer dan de helft van de volksvertegenwoordigers in haar zak heeft, als de president volgens de peilingen een torenhoge populariteit geniet, dan ligt het lot van de media in de handen van één man: Poetin.

Nezavisimoje TeleVidenije (Onafhankelijke Televisie)

Oktober 1993

NTV begint met uitzenden. Troef is sterpresenterator en directeur Jevgeni Kiseljov, die de staatstelevisie de rug toekeerde uit protest tegen de censuur.

1995/1996

NTV bericht kritisch over de oorlog in Tsjetsjenië. Dit tot ongenoegen van het Kremlin, dat herhaaldelijk dreigt NTV te sluiten als de berichtgeving 'onbetrouwbaar' blijft.

1998

Economische crisis treft Rusland. NTV kan zijn leningen niet meer terugbetalen. Schuldeiser Gazprom int NTV-aandelen in ruil voor openstaande leningen, en zal dat ook in de volgende jaren blijven doen.

13 juni 2000

NTV-eigenaar Vladimir Goesinski wordt opgepakt, officieel wegens verduistering van overheidsgeld. Na enige dagen komt hij vrij. Later zegt Goesinski gedwongen te zijn om aandelen van zijn media-imperium te verkopen.

November 2000

Openlijke strijd tussen Poetin en mediamagnaten Goesinski en Berezovski. Tegen de laatsten wordt een arrestatiebevel uitgevaardigd, maar zij weigeren terug te keren uit het buitenland.

December 2000

Goesinski wordt gearresteerd in Spanje, maar niet uitgeleverd. Een Moskouse rechtbank verwerpt de klacht tegen de magnaat.

Januari 2001

Gazprom verwerft meerderheid aandelen NTV.

1 april 2001

De journalistenvakbond en de liberale partij Jabloko organiseren een demonstratie van 10 000 mensen tegen de door hen voorziene sluiting van NTV op de aandeelhoudersvergadering van 3 april.

3 april 2001

Gazprom benoemt op de aandeelhoudersvergadering een nieuw bestuur en een nieuwe hoofdredacteur. Goesinski wordt terzijde geschoven. NTV-journalisten bezetten het gebouw van de omroep.

5 april 2001

Overleg van de nieuwe directeur Alfred Koch met het oude bestuur en journalisten loopt op niets uit. Er wordt besloten tot arbitrage.

8 april 2001

Tienduizenden Russen demonstreren voor persvrijheid, als steunbetuiging aan de journalisten van NTV. In de volgende dagen verlaten veel NTV-journalisten echter het zinkende schip, en zoeken elders emplooi.

15 april 2001

Politie verwijderd de laatste opstandige journalisten uit het NTV-gebouw. Zij lopen over naar TV6, eigendom van Berezovski. In plaats van Kiseljovs kritische actualiteitenprogramma zendt NTV een komedie uit van Louis de Funès.

Bosnische Kroaten verzetten zich

20-4-2002

Militairen van de internationale vredesmacht Sfor vielen deze week opnieuw een bank van de Bosnische Kroaten binnen. Sfor zegt dat de bank het Kroatische separatisme financiert. De spanning in Bosnië loopt hoog op.

Bosnië

David Jan Godfroid

KISELJAK – De foto van Franjo Tudjman in de kamer van de wachtcommandant spreekt boekdelen. De zegen van de overleden, ultranationalistische ex-president van Kroatië waart nog steeds door de Kroatische gebieden in Bosnië-Herzegovina.

Kiseljak is een overwegend Kroatische stad midden in het moslimgebied in Centraal-Bosnië. In de kazerne aan de rand van de stad heerst de stilte van het kerkhof. Slechts een handvol soldaten bewaakt de poort. De overige militairen hebben enkele weken geleden gehoor gegeven aan de oproep van de Kroatische politieke leiding in Bosnië de barakken te verlaten.

In het toch al verdeelde land hebben de Kroaten een frontale aanval gelanceerd op de internationale autoriteiten in de hoofdstad Sarajevo. Ze vinden dat ze in Bosnië veel te weinig te vertellen hebben, dat de VN-bestuurder Wolfgang Petritsch voortdurend de moslims bevoordeelt, en dat hij Kroaten die niet door de be-

volking zijn gekozen benoemt op regeringsposten. De drijvende kracht achter de rebellie is Ante Jelavic van de Kroatische Democratische Unie (HDZ), de partij van Tudjman die in Kroatië zelf niet veel meer voorstelt maar onder Bosnische Kroaten nog zeer populair is.

Na lang wikken en wegen besloot Petritsch begin maart stokebrand Jelavic te ontslaan uit het collectieve presidentschap van Bosnië. „Jelavic is alleen geïnteresseerd in de nationalistische en criminele elementen in zijn eigen partij”, vindt de VN-bestuurder. Directe aanleiding was een

'Derderangsburgers' openen aanval op VN-bestuur

bijeenkomst van de door de HDZ gedomineerde Sabor – een niet erkende nationale raad van Kroaten in Bosnië – waarin werd besloten te breken met alle instituties van de Moslim-Kroatische Federatie. De federatie vormt samen met de Servische Republiek Bosnië-Herzegovina. En dus werden Kroatische belastingafdrachten aan Sarajevo stopgezet, verlieten veel Kroaten het federale politiekorps en verlieten achttuizend Kroatische militairen het federale leger.

Ook de wachtcommandant in Kiseljak heeft zijn loyaliteit opgezegd. „Ik ben Kroaat”, zegt hij. „Wat mijn officieren mij opdraagt, voer ik uit.” Op zijn

schouder prijkt de Kroatische vlag; het embleem van de Moslim-Kroatische Federatie heeft hij verwijderd.

In een kamer naast de zijne huist een kleine eenheid van Sfor, de multinationale vredesmacht in Bosnië, die moet controleren of de Kroaten er niet stiekem met de wapens vandoor gaan. En enkele deuren verder hebben zich twee vrijwilligers van de Associatie van Invalide Oorlogsveteranen (Hvidra) genesteld. Deze sterk aan de HDZ gelieerde organisatie staat vaker bij conflicten vooraan. Ivica Remic en Nikica Bosnjak zitten er op

verzoek van de gemeentelijke 'crisisraad' van Kiseljak, een parallel gemeentebestuur dat de autoriteit van Sarajevo niet meer erkent. Remic en Bosnjak zeggen zich derderangsburgers te voelen, vooral omdat Petritsch met zijn beslissingen „iedere keer ontkent dat wij onze eigen politici kunnen en willen kiezen”.

Volgens (moslim-)kranten in Sarajevo zou een groot deel van de Kroatische militairen inmiddels terug willen naar hun kazernes. „Moslimleugens”, weten Remic en Bosnjak. Slomo Helenio denkt daar echter anders over. Hij was als beroepsmilitair gelegerd in Kiseljak en zit nu thuis. Helenio vertelt hoe twee weken geleden zijn eigen officieren hem

vertelden de kazerne te verlaten. „We kregen geen uitleg, ik heb niets gevraagd”, zegt hij. „Ik had nooit gedacht dat de politiek zich ook op het leger zou richten.”

Kort daarop kwam het ministerie ineens met achterstallige wedde over de brug. Januari en februari werden uitgekeerd, en maart zou dubbel worden uitbetaald als de militair een loyaliteitsverklaring aan de minister van defensie zou ondertekenen. Ook de tegenpartij kwam met een financieel goedmakertje: de HDZ betaalde iedere militair ruim vijfhonderd gulden. Via de Hercegovacka Banka die onder zware verdenking staat het HDZ separatisme te financieren. „Beide partijen proberen ons te kopen”, concludeert Helenio.

Hij denkt er sterk over de loyaliteitsverklaring te ondertekenen. „Hoewel dat pijn zal doen”, voegt hij er direct aan toe. „We zitten in een situatie waarin broeders tegenover elkaar staan. Ik deel de bezwaren tegen de politiek van Petritsch en de Moslims, maar ik zal ook moeten eten. De beslissing om al dan niet te tekenen zal uiteindelijk door de maag worden genomen.”

De wachtcommandant van de kazerne in Kiseljak zal geen handtekening zetten. „Waarom zou ik? Ik heb die maanden gewoon gewerkt en heb dus recht op betaling, met of zonder handtekening.” Of hij ooit nog zal terugkeren in het federale leger, weet hij niet. „Ik denk van niet”, zegt hij.

Montenegro kiest morgen een parlement. Als president Djukanovic wint, zal de republiek zich waarschijnlijk nog dit jaar onafhankelijk verklaren. Voor het Westen, dat jarenlang de zaken van Djukanovic vulde, is dat slecht nieuws. Het kan leiden tot oorlog in Kosovo en - opnieuw - Bosnië.

Djukanovic liet nimmer zijn oren hangen naar het Westen. In 1999 verving hij in strijd met alle adviezen de Joegoslavische dinar door de Duitse mark. En een jaar later boycotte hij de Joegoslavische verkiezingen, waarmee hij de toenmalige president Milosevic een grote dienst bewees (Montenegro zou tegen hem gestemd hebben).

Maar desondanks kon Djukanovic rekenen op de onvoorwaardelijke steun van het Westen. Van Amerika alleen ontving zijn natiëgevoelende voorjaar 55 miljoen dollar, per hoofd van de bevolking meer dan enig ander land ter wereld. Israël uitgezonderd. De reden was eenvoudig: Djukanovic was de vijand van de vijand (Milosevic), en dus een vriend.

Nu Milosevic zijn dagen slijft in een cel in Belgrado, heeft Djukanovic veel van zijn glans verloren. Vergeleken bij de nieuwe mannen in Belgrado, president Kostunica en premier Djindjic, is de Montenegrijnske leider weinig

meer dan een mafiasbaas die aan de grenzen wil moeren. Zoals Branko Lukovic, zijn minister van buitenlandse zaken, registreerde: „Montenegro was altijd het democratischste, pro-Berlijnse alternatief. Nu, na de val van Milosevic, wordt Servië echter gezien als de voorname partner in de regio. Wij gaan nu door voor onruststokers.“

Zelfs in de dagen van Milosevic was het Westen tegen de scheiding van Montenegro en het 17 keer grotere Servië. Gehoopt werd dat de drang tot afscheiding weg zou eppen als Milosevic op de meeswaaiende golf van de omgekeerde gebeurde. Sinds 1997 greide de steun voor onafhankelijkheid van ongeveer 25 tot 60 procent van de Montenegrijners.

Omdat Montenegro de status heeft van een republiek binnen de Joegoslavische federatie, kan het zich formeel afscheiden. Als Djukanovic morgen zagevrikt, kan hij er geëengoeljk van uitgaan ook het referendum over onafhankelijkheid te winnen. Dat referendum moet in juni plaatsvinden.

President Kostunica van Joegoslavië is tegen afscheiding, maar zou er geen oorlog om beginnen. Een afscheiding, zo is de vrees, kan echter op een andere plek in op een ander tijdstip tot oorlog leiden.

Als Montenegro kiest voor een onafhankelijke republiek, zal de Balkan zijn de Montenegrijnen niet slecht beelden. Ze hebben de mooiste bergen, het langste zandstrand, de grootste canyon, de fraaiste fjord en een wonderbaarlijk meer. Maar de Montenegrijnen hebben ook de gevaarlijkste leider.

Milo Djukanovic, hun huidige president, dijes al zijn partij te meeren Montenegrijnsolidaten in 1991 oorlogsmisdaden begonnen in Kroatië. Tot zijn fans behoorden Arkan, de beruchte en inmiddels vermoordde leider die verantwoordelijk was voor tal van slachtingen.

Djukanovic president over een land dat meer dan de helft van zijn geld verdient met de smokkel van sigaretten en mensen naar voorval - Italië. Veel van dat zware geld, zeggehalve, verdwijnt rechtstreeks in de Montenegrijns staatskas.

Sinds hij in 1997 aan de macht kwam, droemt Djukanovic van een toekomstige westerse leiders nachtmeries bezorgd. Djukanovic wil Montenegro losmaken uit de federatie met Servië, waarmee hij wellicht een nieuwe ronde ontkeut in de oorlogen die de Balkan sedert 1991 teisteren.

Djukanovic president over een land dat meer dan de helft van zijn geld verdient met de smokkel van sigaretten en mensen naar voorval - Italië. Veel van dat zware geld, zeggehalve, verdwijnt rechtstreeks in de Montenegrijns staatskas.

nieuw wat de VMRO decennia lang heeft belichaamd, een extreem-nationalist, die niet meer in termen van landgenoten dacht maar in termen van naties. Dat verklaart zijn volgorde: eerst neutraliseren, dan praten. Uitkomst van die volgorde was dat gematigde Albanezen, die mede-Albanezen gedood of gewond waren, radicaliseerden en de legertjes groeiden. Macedonië koerst op een scheuring aan, pal onder de neus van 40.000 Natomanschappen!

Het zou Europa, trots op zijn democratie, sieren als het zich in de verhoudingen op de Balkan zou verliepen. Vooral gelet op de blunders die het er heeft begaan. Noch in de Federatie noch in vrij Macedonië hebben Albanezen gelijke rechten gehad. In de Federatie was er jarenlang een terreur met ernstige folteringen en sadistische moorden. En toen Macedonië zelfstandig werd, leelden de ongelijkheden in de grondwet voort. Macedonië werd 'de staat van het Macedonische volk en de minderheden' waar Albanees als officiële omgangstaal werd verboden en de orthodoxe kerk de Slavische staatskerk werd. Overheidsbanen gingen steevast naar Macedoniërs en Albaneestalig onderwijs op hoger niveau werd geboycot.

Een dieptepunt waren de rellen in 1994 rond de oprichting van de privé-universiteit in Tetovo. De Macedonische politie verrichtte huiszoekingen, waarbij veel geld werd ontvreemd. Er vielen doden en gewonden, journalisten werden gevangengezet en ook de rector zelf verdween lang achter de tralies. In 2001 is de Onderwijswet gewijzigd en de door het volk betaalde universiteit legaal, maar niet één van de veertien faculteiten leidt op tot erkende diploma's.

Om het conflict op te lossen heeft Max van der Stoep gelobbyd voor een Albaneestalige Zuid-Oost-Europa Universiteit. Het werd een cynisch 'succes', omdat dit instituut slechts vier faculteiten zal tellen, een huizenhoog inschrijfgeld vraagt en bovendien particulier is, waardoor ze op haar best een eliteschool wordt.

Door ondanks het geweld in de regering te blijven kalft het gezag van de gematigde PDSH af. Een andere Albanees partij, de PPD of Vooruitgangspartij, heeft inmiddels uit woede het parlement verlaten. Die scheuringen in de leiding zijn voorbodes van een scheuring in de republiek zelf, terwijl Europa's neiging steeds de kant van de sterkste te kiezen een burgeroorlog ook dichterbij brengt. Soms denk ik dat we dat willen: om wapens te testen of af te danken of ons beschaafder te voelen...

Europa is partijdig 31-3-2001

In de berichtgeving over het nieuwste, zoveelste Balkanconflict valt één zinnetje op: Europa steunt Macedonië in zijn strijd tegen de rebellen. Europa heeft ook Montenegro gesteund en eerder Milosevic. Steun van Europa rust meestal op twee pijlers: een bewuste afzijdigheid van wat er werkelijk loos is en een daarmee sterk conflicterende bemoeizucht. Al eeuwenlang gaat het streven naar invloed op de Balkan boven mensenrechten. Pas is er een nieuwe naam voor bedacht: stabiliteitsstreven.

Men bedenke dat er vijf eeuwen geen landen op de Balkan waren, maar alleen vilayets, Turkse bestuursdistricten met etnische concentraties. Toen het Turkse rijk werd verslagen, begin twintigste eeuw, kregen die volken geen kans zich zonder buitenlandse bemoeienis in staten te organiseren. Landen in West en Oost waren er als de kippen bij hun invloed veilig te stellen. Zij trokken de grenzen, vaak dwars door volken heen.

Zo werd 'Macedonië' bij het Verdrag van Boekarest in 1913 geheel opgeslokt door Servië met territoriale concessies aan Grieken, Turken, Roemeinen en Bulgaren. En 'Albanië' werd gevierendeeltd ten gunste van Macedonië, Montenegro, Griekenland en Kosovo, dat aan Servië werd geschonken. De rest van de Albanezen werd gedood of gedeporteerd.

Op dit moment wordt Macedonië bestuurd door een coalitie van twee regeringspartijen: de VMRO, partij van de Macedonische Revolutionaire Organisatie van President Trajkovski en de PDSH, de Democratische Albanese Partij van Arben Xhaferi. De vraag dringt zich op wie Europa nu steunt: de republiek Macedonië of de VMRO? Trajkovski kwam aan de macht met steun van de Albanezen. Hoewel Xhaferi steeds heeft gepleit voor onderhandelingen, werd hij door Trajkovski noch door Europa ernstig genomen, wat zijn positie geschaad heeft. Hier is een parallel met Ibrahim Rugova, de Kosovaarse leider die ook door het westen werd geschoffeerd, waarna de radicalen het roer van hem overnamen. President Trajkovski, die dagelijks huizen en dorpen beschiet, zegt pas te willen praten met legitieme politici als de terroristen zijn 'geneutraliseerd'. Maar zo maakt Trajkovski zichzelf en Europa tot gijzelaars van een stel heethoofden, die niet op tijd zijn ontwapend. Zowel het Uçpmb als het UÇK zou bij Navo-ingrijpen al in Kosovo onderschept zijn voor ze elders waren begonnen.

Trajkovski's overreactie met kanonnen, tanks, mortieren en andere zware wapens komt voort uit zijn nationalisme. Hij vergat dat hij president is van een multi-etnische staat en zijn positie dankt aan de Albanezen. Hij werd op-

Verrijking van het Federal Reserve System met het ESCB als monetaire beleidsinstelling; Kwartaalbericht maart 2001, de Nederlandsche Bank

al die van de president te versterken. Het is moeilijk te zien hoe het eurosysteem geloofwaardig is voor

Fransman. Het gevaar bestaat dat Duisenberg als-aangeschoten-wild verder moet opereren.

Binnenkort verwacht: oorlog in Bosnië

VAN ONZE REDACTEUR AMSTERDAM — De recente schermutselingen aan de grens tussen Kosovo en Macedonië vallen volgens Sam Vaknin, economisch adviseur van de regering van Macedonië, in het niet bij wat het Europese theater van de wreedheid, de Balkan, binnenkort te wachten staat: opnieuw oorlog in Bosnië.

Sam Vaknin: 'Interventie op de Balkan is zinloos.' FOTO: ROGER CREMERS

'Dat is slechts een kwestie van een paar weken', voorspelt Vaknin, die voor een korte vakantie in Amsterdam verblijft. 'Het is de laatste fase in de Joegoslavische successieoorlogen, althans als het Westen ditmaal zo wijs is zich afzijdig te houden. Want de interventies hebben het lijden verergerd en de regio nog meer gedestabiliseerd.'

De Israëlische Vaknin verliet tien jaar geleden zijn land, omdat het 'geen echt land' is. 'Israël is een reactie op een trauma: de Holocaust. Wij, joden, leven in een virtuele werkelijkheid, in cyberspace. We zijn de eerste cyborgs van de geschiedenis. Wij missen een kern. Vandaar onze netwerken: Reuters, Bloomberg.'

Vaknin woont en werkt in de Macedonische hoofdstad Skopje. De Balkan vindt hij in vele opzichten interessanter dan het Midden-Oosten. 'De scheidslijnen zijn hier helemaal niet duidelijk. Na tien jaar begin ik heel langzaam iets te snappen. Het is een grote geopolitieke en economische laboratorium. In de Balkan zijn we gewuige van het verleden en van wat de toekomst brengen zal: het verdwijnen van de staat en de opkomst van kleine regionale machten, de beslissing van etnische groepen om homogene, etnische ruimten te scheppen. Dat proces moet in West-Europa nog beginnen.'

Over de Balkan schreef Vaknin *After the Rain. How the West Lost the East*, een verzameling essays, die eerder verschenen in *Central Europe Review*. De titel, ironisch en serieus tegelijk, verwijst naar de in 1995 met de Gouden Leeuw bekroonde film *Before the Rain* van de cineast Milcho Manchevski, een film met sombere perspectieven over de Balkan, geïnspireerd door *Balkan Ghosts* van Robert Kaplan. Meer subtiel zinspeelt Vaknin zijn titel op de hevige, langdurige regenbuien, de 'fall out', die Macedonië teisterden na de Navo-bombardementen van 1999. De titel

houdt ook een belofte in: na de (bommen)regen, is er zonnenschijn. De Navo-interventie heeft volgens Vaknin meer kwaad dan goed gedaan, omdat niet alleen de Balkan, maar heel Europa met de gebakken peren zit. 'Het Westen zal de dag vervloeken waarop het besloot in te grijpen in Kosovo.' Vaknin bestrijdt de opvatting dat non-interventie tot genocide had geleid onder de Kosovaarse Albanezen. 'In Kosovo vielen meer doden door de Navo dan door de Serviërs. De 44.000 KFOR-soldaten hebben tot dusver geen enkele Albanees kunnen weerhouden om Serviërs te doden.'

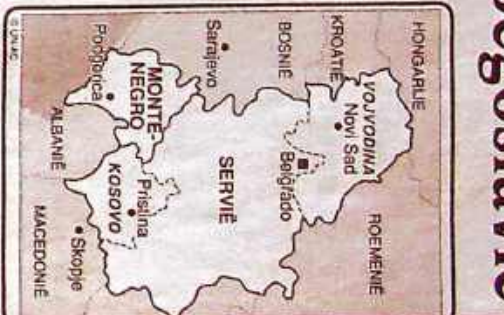
Volgens Vaknin heeft het Westen juist voor problemen gezorgd die er eerst niet waren. 'De nieuwe grenzen tussen Kosovo en Servië zijn een permanente bron van spanning. En er is een nieuw leger ontstaan, het Kosovo Bevrijdingsleger (KLA), die eenmaal bewapend en gefinancierd door Tony Blair en Madeleine Albright, door zijn vele vertakkingen onbeheersbaar blijkt. De KLA is een veelkopig monster 'totally out of control'.'

Vaknin: 'Bovendien is het eeuwenlange, delicate evenwicht in Macedonië tussen de diverse bevolkingsgroepen verstoord.' Maar de kans op een Groot-Albanië acht Vaknin gering. 'De Albanezen zijn onderling verdeeld: er zijn orthodoxe, rooms-katholieke en moslim-Albanezen. In het Westen worden ze over een kam geschoren. Maar je kunt de volkeren hier niet in een hokje duwen. Dat is ook de fout die westerse media en Balkan-deskundigen maken. Stereotyperingen en Amerikaanse sound-bytes-simplificaties vergroten de kloof tussen de Balkan en West-Europa.'

Ernstiger vindt Vaknin de situatie in Bosnië. 'Daar is sprake van

HEIKO JESSAYAN

Met Financieel Dagblad di. 17 april 2001 met nr. 91. Dnks

Montenegro: De dectreipubliek (Servo-Kroatisch voor 'Zwarte Berg') vormt samen met Servië de Federatieve Republiek Joegoslavië (FRJ). Geografie: 13.812 vierkante kilometer (Servië is acht keer groter). Montenegro grenst aan Servië, Bosnië, Kroatië, Albanië en de Adriatische Zee. Bevolking: 650.000 à 700.000 inwoners (Servië heeft bijna 10 miljoen inwoners). Volgens de laatste volkstelling (in 1989) is 68 procent van de bevolking Montenegrijns (nauw verwant aan de Serviërs), 14 procent moslim (tot de islam geconverteerde Slaven) en 7 procent Albanees. Hoofdstad: Podgorica (het voormalige Titograd, circa 120.000 inwoners). Ttaal: Servo-Kroatisch. Religie: In meerderheid orthodox, daarnaast moslims. Geschiedenis: Montenegro wordt in 1878 onafhankelijk. In 1918 sluit het zich aan bij het Koninkrijk der Serven, Kroaten en Slovenen, later Joegoslavië.

President: Milo Djukanovic, sinds januari 1998. Economie: Montenegro was altijd een van de armste streken van ex-Joegoslavië. Leed in de jaren negentig onder sancties van zowel Verenigde Naties als Belgrado. Kan amper 25 procent van het benodigde voedsel produceren. Werkloosheid van officieel 10 procent. Hoop op een opleving van het toetsme.

B1-3-2001

Niets lijkt wat he

'Als je leven afhangt van mensen die met een wapen tussen jou en de dood instaat, ontdek je wie je held is.' Een dagboek uit de Balkan van IKV-medewerker Juul Muller.

Donderdag

's Middags komen we aan in Zagreb. Puco Danilovich, Dion van den Berg en ik. Wij hebben een afspraak op het ministerie van Europese integratie. Sinds het Dayton-akkoord, dat eind 1995 een einde maakte aan de oorlog, is Kroatië het Balkanland dat de beste kaarten heeft voor Europese toetreding. Een jaar geleden werd de gematigde Mesic gekozen tot president. We zullen doorreizen naar Oost-Slavonië, een gebied in Kroatië dat tegen de grens van Servië aanligt, waar het IKV-programma 'Democratisering in Oost-Slavonië' loopt, waarbij tien Kroatische steden zijn gekoppeld aan tien Nederlandse gemeenten.

Vrijdag

's Ochtends komt Puco lachend met de krant aanlopen. Op de voorpagina staat dat de verkiezingen op 15 mei zullen zijn, op pagina 5 staat dat de verkiezingen op 20 mei zullen zijn. Hoe kan dat nou? De democratie staat hier nog maar in de kinderschoenen, de economie loopt slecht en mensen raken gedesillusioneerd. Later die avond spreek ik met Sacha, die recentelijk is gaan werken voor een organisatie die actief is in Osijek. Ze vertelt dat veel van haar leeftijdgenoten het niet meer zien zitten in Kroatië en wegtrekken richting Westen. Schijnhuwelijken worden daarbij niet geschuwd. De kloof tussen arm en rijk is groot en het leven van alledag is hard. Banen zijn er nauwelijks. Ze vertelt dat ze heel blij is met deze baan. Ze heeft het idee dat ze een bijdrage levert aan de opbouw van de maatschappij. 's Avonds gaan we naar Sodalovci, één van de tien gemeenten die in het programma meedraaien, waar we een afspraak hebben met de burgemeesters van Sodalovci. Pero Klikovic en de burgemeester van Ernestinovo, Ladislav Ferenc. Sodalovci is nu overwegend Servisch en Ernestinovo is Kroatisch. Klikovic is een tijdje om politieke redenen in het gevang verdwenen. Het IKV heeft zich ingespannen voor zijn vrijlating en wij worden dan ook zeer gastvrij verwelkomd. Beide burgemeesters zien het belang in van samenwerking en we bespreken een plan dat ze samen hebben geschreven voor de agrarische ontwikkeling van de beide gemeenten.

Zaterdag

's Ochtends praten we met coördinator Salajic van het Citizens Pact, verantwoordelijk voor gemeentelijke contacten over de komende lokale verkiezingen. Het belooft een harde strijd te worden. Heeft de partij van Tudjman (HDZ) op nationaal niveau de macht verloren, op lokaal niveau is ze nog heer en meester. De autonomie van de gemeenteraad zal gaan veranderen, maar niemand weet wat die precies inhoudt. Zelfs de gemeenteraadsleden weten niet wat er gaat gebeuren. Van enige voorlichting vanuit het Ministerie van Binnenlandse Zaken is geen sprake, sterker nog, er zijn continu tegenstrijdige berichten. 'Wat dat betreft zijn we net de Balkan,' aldus Salajic. Verder blijft hij consequent van de regio Zuid-Oost Europa spreken. Het lijkt wel alsof de meeste Kroaten zich geciviliseerder voelen dan hun zuidelijk gelegen burens en niet met hen op een hoop wensen te worden gegooid. We pakken snel onze spullen om af te reizen naar Bosnië. Halverwege doen we Vukovar aan, een stad die op de grens met Servië ligt en tijdens de oorlog volledig kapot is geschoten. Arkan en zijn troepen hebben hier vreselijk huisgehouden. De stad is spookachtig. Overal kapotte huizen en verkoolde bomen. IJzeren deuren zijn doorzefd met kogels. We hebben een afspraak met de directie van het Museum van Vukovar. Jan Banning, een Nederlandse fotograaf, wil in Vukovar een fotoreportage maken en deze exposeren in dit museum. De vrouwen die de directie van het museum vormen, zijn enthousiast over het plan. Ze vertellen dat ze nauw samenwerken met de lokale gemeente (waar HDZ nog een stevige vinger in de pap heeft) en zeggen dat zij de bijschriften bij de foto's willen verzorgen waarin 'het objectieve verhaal over de Servische agressie uiteen wordt gezet'. Wanneer Dion oppert ook Serviërs actief te betrekken bij lezingen en debatten die rondom de expositie georganiseerd kunnen worden, verschijnt er een minzaam lachje om de monden van de dames. Er valt een stilte. Het is duidelijk nog te vroeg voor dergelijke plannen. Bosnië is totaal anders dan Kroatië. Zichtbaar armer. De lucht is gevuld met rook van de vele houtkacheltjes. Veel kapot geschoten huizen. Om 18.00 uur komen we aan in Tuzla, waar we een afspraak hebben met de Associatie Vrouwen

van Srebrenica. Baklava staat op tafel en we worden omhelst. Sabaheta, die ik ken van haar trip naar Nederland, vraagt hoe het met mijn zoon gaat. Ze vraagt of ik foto's bij me heb. Enigszins beschaamd, zij verloor haar enige zoon bij de val van Srebrenica, laat ik de foto zien. Hajra, Sabaheta en Hasan hebben de sleutel van hun huis teruggekregen. Ze zijn in verwarring. Wachten, terugkeren of het huis verkopen aan een Serviër? Hajra vertelt dat ze laatst voor de eerste keer weer haar huis in Srebrenica is binnengegaan. Ze durfde niet de slaapkamer van haar zoon in. We praten over alle onderwerpen die momenteel spelen: de begraafplaats in Potocari, de komende herdenking op 11 juli, inmiddels zes jaar na de val van de enclave Srebrenica, de langzame vordering van de identificatie van de lichamen (nog maar 80 lichamen geïdentificeerd tegenover 7.500 vermisten), de S-For basis in Bratunac (goede zaak!), de moeizame opbouw van een multi-etnische politie in Srebrenica en we bespreken ook het project dat het IKV met de Associatie is gestart, het Srebrenica Documentation and Information Center. Men is aan de slag gegaan met het vastleggen van de getuigenissen van de overlevenden en nabestaanden.

Na het gesprek gaan we met z'n allen ergens eten. Hasan probeert ons uit te leggen hoe het voelt wanneer je drie jaar van je leven in doodsnood zit, omsingeld door de vijand. 'Begin jaren negentig was Mark Knopfler mijn held, de gitarist van de Dire Straits. Ik speelde zelf gitaar in een band. Nu zijn de verdedigers van de moslimenclave mijn helden. Als je leven afhangt van mensen die met een wapen tussen jou en de dood instaat, ontdek je wie je held is.' Er ontspint zich een discussie over helden. Hasan reageert gemotioneerd: 'alles is van mij afgenomen, mijn enige broer, mijn vader en moeder. Mijn helden kunnen jullie niet van mij afnemen.'

Zondag

's Ochtends hebben we een lange vergadering met de mensen van het Forum of Tuzla Citizens, waar het IKV al lang mee samenwerkt. We spreken over projecten. Zo was er het plan om een centrum op te zetten waar debatten en bijeenkomsten worden georganiseerd, à la De Balie in Amsterdam. Maar de ambtenaren van de bouwafdeling hebben naar verluidt de prijs plotseling verdubbeld. Een typisch geval van Bosnische corruptie? 's Middags rijden we over een bochtige weg naar Srebrenica. Het is al donker wanneer we aankomen. Het hotel waar we verblijven, is donker en koud. Er komt bruin water uit de kraan. De Servische politieagenten in de hotellobby kij-

'Lieve Moeder van God, wat doen ze met u?' Een pastoor bevecht 'koningin van de vrede'

Zieneres tijdens een verschijning, 25 oktober 1999. Een franciscaan kijkt mee

Een jonge Rolducien neemt het op tegen de Nederlandse Medjugorje-lobby. Hij uit ernstige bedenkingen bij de 'Maria-verschijningen' die daar al twintig jaar plaatshebben. Dat heeft hij geweten. Kardinaal Simonis houdt zich nog op de vlakte, maar het bisdom Roermond heeft het over een 'oorlogs-verklaring' en de pelgrims van een 'kaakslag aan Maria'. Hoe de 'Koningin van de vrede' wordt ingeschakeld in een splendid conflict tussen bisschoppen en paters franciscanen. En in ruzies tussen de Nederlandse adepten.

veertig miljoen pelgrims de weg weten te vinden naar Medjugorje, een onaanzienlijk dorp in Bosnië-Herzegovina, bisdom Mostar. 'Maria is de grootste werkgever ter wereld' heet het in de regio niet ten onrechte. De Nederlandse bijdrage aan dat immense getal is bescheiden, jaarlijks trekken er zo'n vier- tot vijfhonderd pelgrims naar het slecht bereikbare boerendorp en bijna vierduizend abonnees ontvangen de maandelijkse rondzendbrief van de Stichting Medjugorje Centrum, gevestigd in Landgraaf, georganiseerd door mevrouw Houben en voorgezeten door de voormalige abt van Vaals, de benedictijn Nicolaas de Wolf, die tot de vereerders van het eerste uur behoort.

'In Medjugorje is met die zogenaamde Maria-verschijningen radicaal iets mis'

Bisschop Gijsen heeft ooit mevrouw Houben aangespoord met dit werk door te gaan met als argument: 'U bidt met de gewone gelovigen, en de kerk steunt op het gebed van de gewone gelovigen.' Geen van de Nederlandse bisschoppen heeft zich ooit in Medjugorje laten zien, volgens Houben 'omdat de een zich schaamt voor de ander.' Ze meent zeker te weten dat in Limburg de meeste vaste kerkgangers in Medjugorje geloven. Er bestaat een Belgisch-Nederlands Medjugorjecomité, aanvankelijk met als voorzitter Frank van Strijthagen uit Maas-

tricht, sinds kort opgevolgd door de gepensioneerde topambtenaar en econoom prof. F.W. Rutten, die overal rechts van het CRK (Contact Rooms Katholieken) te vinden is. Tussen Van Strijthagen, die inmiddels zijn eigen winkel is begonnen, en Rutten is het tot een laaiende ruzie gekomen. Rutten beschuldigt Van Strijthagen van homofilie en satanisme. Van Strijthagen beweert dat Rutten op macht uit was en hem voor ruim twee ton heeft bestolen door op slinkse wijze de bankrekening van de Stichting Medjugorje op zijn naam te zetten. Het wereldje van de Nederlandse Medjugorje-adepten is er een van afsplitsingen en ruzies, met als enige overeenkomst: een rotsvast geloof in de Maria-verschijningen. Pastoor Franken heeft kardinaal Simonis om een voorwoord voor zijn boekje gevraagd, en waarschijnlijk gekregen waarop hij al had gerekend: Simonis houdt zich op de vlakte. 'Veel zal in dit alles moeten worden uitgekristalliseerd', schrijft de kardinaal. Mevrouw Houben weet te melden dat priesters die meegaan ter bedevaart en aanvankelijk nogal sceptisch zijn, onder invloed van de ter plaatse afgelegde biechten in de echtheid van de verschijningen gaan geloven. Die priesters gaan kennelijk niet gebukt onder enige twijfel aan de 'echtheid' van al dat biechten, maar daarin zijn ze ook niet opgevoed. Biechten is te allen tijde vruchtbaar, en hoe meer biechtelingen hoe beter. Het is de oude roomse verleiding van de grote aantallen, de spectaculaire bekeringen en de instant-rouwmoedigheid van angstig gemaakte biechtklanten. Er zou een man van de statuur van Luther nodig zijn om

is op de Balkan

Foto: ANP

Een Bosnisch-Servisch voertuig rijdt door de verlaten straten van Srebrenica.

ken naar een soort stomme film en lachen luid. Wanneer het woord Dutchbat net iets te luid valt, draaien alle hoofden zich om.

Maandag

Dit is een heel ander Srebrenica dan er in mijn hoofd zit. Het is prachtig weer en het geluid van het beekje klinkt overal in de stad. Puco en ik maken een wandeling door de stad. Puco gebruikt het woord 'lieflijk'. Het klinkt als een kras op een schoolbord, maar toch klopt het. Maar ook voel je angst. Veel Serviërs, die na de val van de enclave naar Srebrenica zijn getrokken (vluchtelingen van elders) dreigen uit hun huizen te worden gezet. De uitzettingen zijn in volle gang. Veelal durven de moslims die hun sleutel terugkrijgen nog niet terug te keren, wat leegstand tot gevolg heeft. Momenteel zijn er in Srebrenica-stad maar zo'n tien moslim-families teruggekeerd.

's Ochtends hebben we een afspraak met gemeenteraadsleden. Ze reageren enthousiast op het plan voor gemeentelijke ondersteuning. Kennis en expertise vanuit het buitenland zijn zeer welkom. Tegen de avond rijden we van Srebrenica naar Sarajevo, dezelfde weg die voor de Servische troepen als vangnet werd gebruikt om de moslimmannen in hun vlucht naar Tuzla te onderscheppen. We passeren de voetbalvelden van Nova Kasaba, waar Dutchbatters de rijen met Moslimmannen zagen, door de Serviërs opgesteld. Op dat voetbalveld spelen nu

een groepje jongetjes met een bal. Alsof er niets is gebeurd.

Dinsdag

Vandaag een overladen programma. Eerst naar de Nederlandse ambassade waar we een lang gesprek hebben met de Nederlandse ambassadeur Racké. Hij is somber over de toekomst van Bosnië. De economie is ongezond en de internationale fondsen drogen op. Het is tragisch dat Joegoslavië en Albanië mogelijk sneller richting Europa gaan dan Bosnië. Dat is met name te wijten aan het vredesakkoord van Dayton, waarin de staat heel weinig gewicht heeft gekregen ten opzichte van de moslim-Kroatische federatie en de Republika Srpska. Voordat je in Europa kunt integreren, moet je tenminste als staat geïntegreerd zijn. Eerste secretaris Brands vertelt dat de terugkeer van vluchtelingen in Bosnië nu goed op gang is gekomen, met Nederlandse hulp. We rijden naar Fojnica, een idyllisch stadje, gelieerd aan het Nederlandse Rheden, het Duitse Burgdorf en het Tsjechische Cheb. Het is het eerste Bosnische stadje waar ik ben, waar een gelukkige harmonie lijkt te zijn. Of vergis ik me misschien?

Woensdag

's Ochtends worden Marjan en ik opgehaald door Elmir Pamie van de ecologische vereniging van Fojnica. Marjan heeft kleine fondsen gevonden voor de

vereniging en nu wil Elmir aan ons laten zien hoe de vereniging werkt. Samen met de directie van de vereniging moeten we voorin de klas gaan zitten. Milieu-educatie staat hier in de kinderschoenen. Niet verbazingwekkend in een land waar van alles ontbreekt. De vereniging houdt zich bezig basale milieu-educatie: gooi geen papertjes op de grond, gooi al het huisafval in een prullenbak en spreek anderen erop aan wanneer je ziet dat zij iets op de grond gooien.

Daarna spoeden we ons terug naar het hotel waar we een afspraak hebben met Christine Zandvliet van de OHR en Wilma Theuws van de OVSE. Er zijn grote problemen met de Kroaten in de Federatie. De Kroatische president Jelavic is verwijderd uit het driekoppige presidentschap. Zandvliet vertelt dat de besluitvorming in Fojnica tot voor kort moeizaam liep. Het gebeurde regelmatig dat de voorzitter van de gemeenteraad (een Kroaat) besluitvorming blokkeerde. Na dreiging met ontslag door de gemeenteraad is hij bijgedraaid en nu verloopt alles weer soepel. Een wethouder steekt haar nek uit door te stellen dat het onzin is dat kinderen niet naar school gaan in hun eigen buurt, omdat de school niet hun eigen etnische groep vertegenwoordigt. Morgen in alle vroegte zullen we dit land verlaten. Ik hoop er snel terug te keren.

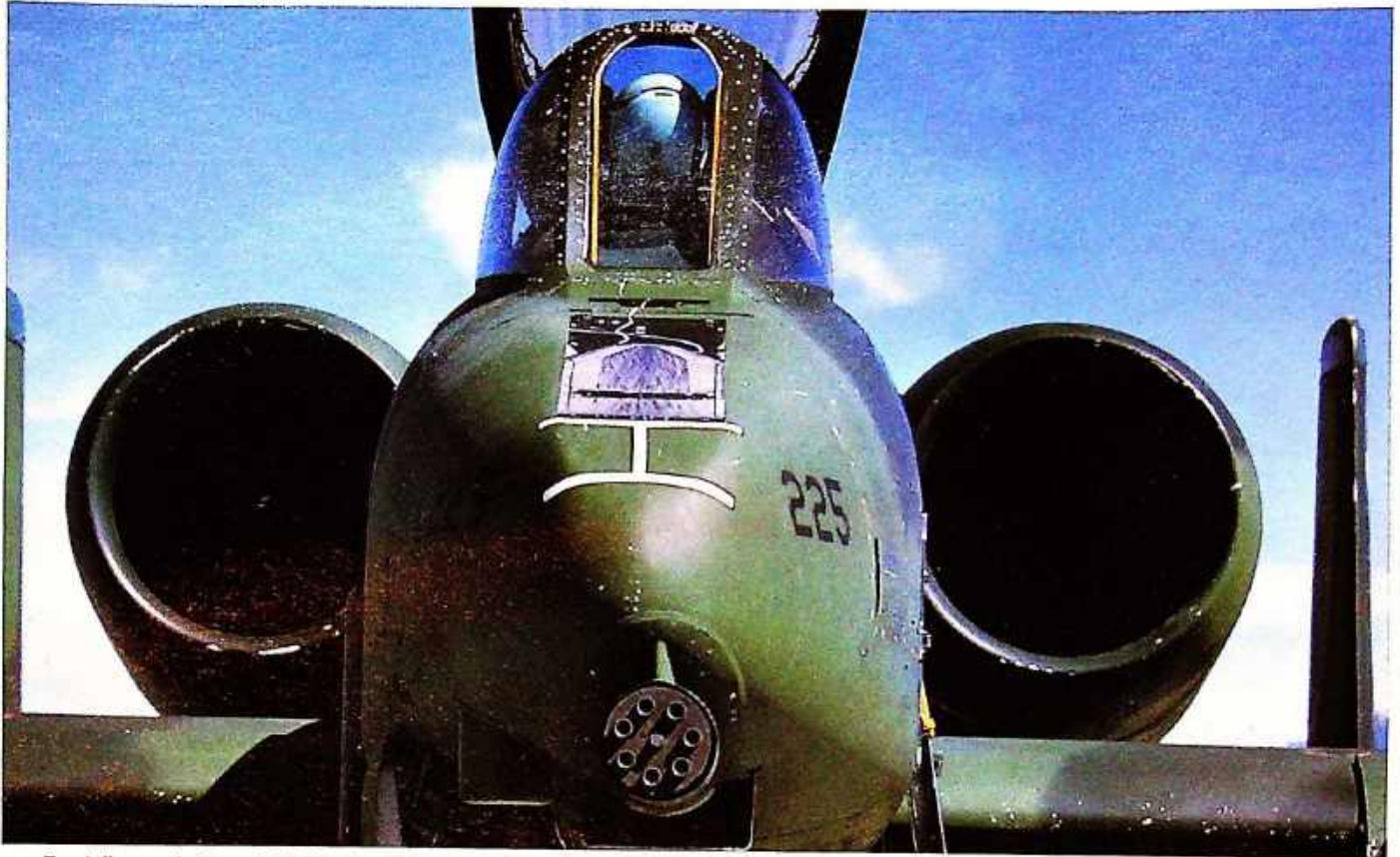
Juul Muller

Voor meer informatie over de IKV-projecten in Kroatië en Bosnië: www.ikv.nl

BALKANSYNDROOM

DE BOEMERANG-BOM

Geheimzinnigheid over uraniumgranaten slaat terug in gezicht van NAVO. Lawine van onderzoeken moet Europees thuisfront geruststellen

Toestellen van het type A-10 'Warthog' (Wrattenzwijn), een tankkiller bij uitstek, hebben tienduizenden DU-granaten over de Balkan uitgespreid

Hoe hard wetenschappers en NAVO-woordvoerders de afgelopen weken ook hebben geprobeerd de uraniumcrisis te bezweren, de DU-bom is toch gebarsten. Nee, er is nog geen verband aangetoond tussen het gebruik van pantserdoordringende DU-munitie – granaten versterkt met *depleted uranium*, verarmd uranium – en het 'Balkansyndroom', de noemer voor soms mysterieuze ziekteverschijnselen bij militairen die op vredesmissie naar de Balkan zijn geweest. Sterker nog, volgens het Amerikaanse leger helpen DU-wapens de vijand snel te verslaan en bekorten ze oorlogen. Ze zijn gezond.

Toch heeft de ene na de andere Europese NAVO-lidstaat haastig een onderzoek aangekondigd. Het Europees Parlement eiste vorige week zelfs een moratorium op DU-gebruik. Ook de Europese Commissie, de Wereldgezondheidsorganisatie en de NAVO zelf hebben als de wiedeweerga deskundigen op pad gestuurd om de paniek de kop in te drukken. De onuitgesproken angst heerst dat in de toekomst steeds minder militairen aan vre-

SHEILA SITALSING in Brussel en ABE DE VRIES

desmissies en 'humanitair ingrijpen' willen deelnemen. Als dat gebeurt – honderden Griekse dienstplichtigen hebben al aangegeven uit Kosovo weg te willen – komt niet alleen de stabiliteit van Kosovo en Bosnië-Herzegovina in gevaar. Op het spel staat de idee van de 'rechtvaardige oorlog', de fatsoenlijke en 'schone' krijg ter wille van de humaniteit. **Terwijl onder meer** in Italië, Portugal en Duitsland een paniekgolf losbarstte, beleefde ook de Brusselse bureaucratie weken vol verarmd uranium. Voor Brussel is de onrust over DU-munitie stiekem wel een zegen. Massale onrust is voor de Unie een uitgelezen gelegenheid om te tonen wat supranationale macht vermag. Dat Europa strikt genomen geen competentie heeft op het terrein van defensie, neemt niet weg dat Brussel hoopt met forse uitspraken de illusie te kunnen wekken dat de EU waakt over de burger. Romano Prodi, voorzitter van de Europese Commissie, heeft een rechtvaardiging weten te vinden voor

Brusselse bemoeienis met het uraniumdossier: de Unie vaardigt immers bindende en verstrekkende regels uit voor veiligheid en gezondheid op het werk. Ook EU-werknemers wagen hun leven op de Balkan.

Of de Unie zich zo voldoende autoriteit kan verschaffen om DU-wapens uit te bannen, is de vraag. De beslissing ligt primair bij de NAVO, benadrukte buitenlandchef Javier Solana in een debat met het Europees Parlement. Niettemin verwachten sommige Brusselse waarnemers dat de bezorgdheid van Prodi en het parlement de druk op de NAVO verder zal opvoeren. Wellicht is dat wensdenken, want de NAVO heeft keer op keer herhaald dat er geen bewijs is voor een relatie tussen kanker onder Balkangangers en verarmd uranium. Ook de kleine hoeveelheid hoogradioactief plutonium in de granaten – een verrassing waarmee een Zwitsers laboratorium vorige week op de proppen kwam – zou niet de oorzaak zijn van de gezondheidsklachten van oud-Joegoslaviëgers.

Een van de resultaten van de uraniumrel is

OVERAL RECHTSZAKEN

Familieleden van de 65 duizend Italiaanse militairen die in Bosnië en Kosovo hebben gediend, hebben een proces aangespannen tegen het Italiaanse ministerie van Defensie wegens nalatigheid. De Italiaanse vereniging van Balkanveteranen wil dat ook doen, maar wacht af of haar poging om vertegenwoordigers in een 'onafhankelijke wetenschappelijke commissie' te krijgen, vrucht afwerpt. Ook het Openbaar Ministerie in Rome en de defensiecommissie van het parlement stellen een onderzoek in.

In België zijn drie aan kanker lijdende oud-Bosniëgangers naar de rechter gestapt om het Belgische ministerie van Defensie aan te klagen. Ook Hongarije staat een rechtszaak te wachten. De vier Hongaarse Balkanveteranen die zijn overleden, hadden volgens het leger niet het

'Balkansyndroom'. Toch dreigt de echtgenote van sergeant-majoor István Körmeni met een proces. Körmeni's ziekte was een raadsel. 'Maar ik ben ervan overtuigd dat hij het slachtoffer is geworden van een epidemie verspreid door knaagdieren en vliegen, en ik sluit uit dat zijn dood verband houdt met DU-munitie,' aldus een legerwoordvoerder.

Volgens NAVO-cijfers zijn in 1995 bijna zeventienduizend DU-granaten afgevuurd, en in 1999 in Joegoslavië (inclusief Kosovo) ongeveer dertigduizend. Het Joegoslavische leger, het doelwit van de meeste aanvallen, heeft tot dusver geen gevallen van kanker gerapporteerd. Maar van de 150 duizend Joegoslavische soldaten die in Kosovo hebben gediend, zijn slechts duizend bij wijze van steekproef onderzocht.

overdreven, radiostilte over het 'onschadelijke' wapen als een boemerang op de alliantie terug. Afgelopen zondag viel de Duitse minister van Defensie Rudolf Scharping fel uit naar Amerika omdat Duitsland noch andere NAVO-bondgenoten geïnformeerd waren over het feit dat DU-munitie sporen van plutonium bevat. Hij ontbood de Amerikaanse chargé d'affaires in Berlijn, een hoogst ongebruikelijke stap. 'Het zou de heilige plicht van een bevriende natie moeten zijn om haar part-

oxidatie van de materialen, inclusief benzeenproducten en verarmd uranium, deeltjes ontstaan die schadelijk zijn voor het menselijk lichaam. Studies in Amerika, Groot-Brittannië en Frankrijk wijzen dat uit,' aldus het gezaghebbende blad *Jane's Defence Weekly*.

Met andere woorden, het gebruik van DU-munitie in dichtbevolkte gebieden houdt voor vijandige militairen en de burgerbevolking wellicht meer risico's in dan voor de eigen soldaten. Die zijn immers bij voorkeur

niet bij zulke explosies in de buurt en ademen geen giftige dampen vol zware metalen en verarmd uranium in. Journalist Robert Fisk van de Britse krant *The Independent* drong onlangs aan op onafhankelijk onderzoek naar het grote aantal zieken onder Bosnische Serviërs die in 1995 uit Hadzici (bij Sarajevo) verhuisden naar Bratunac, bij de grens met Servië. Vlak voor het Dayton-akkoord bombardeerde de NAVO daar intensief een aantal fabrieken. Van de vijfduizend vluchtelingen zouden inmiddels enkele honderden aan kanker zijn overleden.

Nu voert Robert Fisk al sinds de Golfoorlog campagne tegen

Amerika en de NAVO, wat zijn oordeelsvermogen niet altijd goed doet. Maar hij heeft een punt: in de lawine komen serieuze studies naar de mogelijke gevaren voor de burgerbevolking nauwelijks voor. Het doel van de EU en de NAVO-lidstaten blijft beperkt tot het behoud van politieke armslag om militaire middelen in te zetten. Dat betekent: het thuisfront kalmeren. Opmerkelijk. Om wie is het bij humanitair ingrijpen nu eigenlijk allemaal te doen? ■

Met medewerking van Hans Geleijnse in Rome

Een Portugese stralingsexpert onderzoekt berghelling bij Sarajevo

ners op de hoogte te stellen,' aldus Scharping.

Of is er met DU toch meer aan de hand? Recent onderzoek richt zich op de gezondheid van Balkanveteranen, of op het stralingsniveau op plekken waar de munitie is ingezet. De wetenschap heeft daar geen reden voor onrust uit kunnen destilleren.

Meestal wordt geen melding gemaakt van de risico's tijdens en vlak na de ontploffing, als de omgeving kortstondig wordt besmet met uiterst giftige aerosolwolken. 'Als een pantservoertuig brandt met een temperatuur van 10.000 graden Celsius, kunnen er door de

op de relatie tussen de EU en Wil de Unie voor haar eigen defensie wel gebruik maken van NAVO-middelen als daar DU-munitie bij zit? Amerika heeft tot nu toe alle paniek rond DU-munitie afgedaan als 'nonsens'. Zo kan ook deze kwestie worden teruggebracht tot de vraag: wie heeft de rechtste rug? De supranationale EU-organen? Of de NAVO, in casu Amerika?

Bezorgdheid over het mogelijk kankerverwekkende effect van DU-munitie bestaat al sinds de Golfoorlog van 1991, toen het wapen massaal werd ingezet tegen het Iraakse leger. Honderden Amerikaanse soldaten zijn na de oorlog ziek geworden. De oorzaak van de gezondheidsproblemen kon lang niet altijd worden vastgesteld. Stress van het slagveld? Uraniumstof? Pillen en inentingen om stralingsgevaar te neutraliseren? De Iraakse regering en sommige buitenlandse actievoerders wijten het hoge aantal kankergevallen onder vooral Iraakse kinderen wel aan DU-munitie.

In Europa was het wapen onomstreden. Tot vorig jaar Italiaanse Balkanveteranen aan de bel trokken. Dertig Italianen die in Bosnië en Kosovo hadden gediend, waar de Amerikaanse luchtmacht de munitie op grote schaal gebruikte, bleken leukemie en andere soorten kanker te hebben gekregen. Inmiddels zijn negen van hen overleden. Op 21 december meldde minister van Defensie Mattarella een mogelijk verband tussen de ziektegevallen en het gebruik van DU-munitie. Premier Amato noemde 'de ongerustheid en de vragen die onder de bevolking leven, gerechtvaardigd'. Het Italiaanse alarm sloeg acuut over naar de rest van Europa. Na de Italiaanse minister van Buitenlandse Zaken Dini eiste ook de Duitse bondskanselier Gerhard Schröder een moratorium op het gebruik van de granaten, tot nader onderzoek meer klaarheid brengt.

De NAVO houdt de boot af. De enige genoegdoening is voornamelijk dat de alliantie half januari kaarten beschikbaar stelde waaruit bleek waar de DU-munitie was gebruikt. Vergeleken met de eerdere geheimhouding was dat

al een hele stap vooruit. Meteen na de oorlog om Kosovo, waar Amerikaanse A-10 'Warthog' gevechtstoestellen tonnen DU-munitie hebben verschoten (zonder veel Joegoslavische tanks en artilleriestukken uit te schakelen), vroegen verontruste milieu-organisaties om informatie. Vergeefs. Zelfs een officiële onderzoekscommissie van de Verenigde Naties, UNEP, kreeg nul op het rekest.

Maar de sluier van geheimzinnigheid die de NAVO om de uraniumbom drapeerde, doet in het licht van de huidige geruststellingen nogal overbodig aan. Nu slaat de, achteraf blijkbaar

BALKAN DUST STORM

As leukemia kills troops, Europe and NATO confront a mystery dating back to the Gulf War. Is depleted uranium to blame?

By MARYANN BIRD LONDON

IT SOUNDS SO EERILY FAMILIAR. YOUNG men in the prime of their lives return from the war zone and fall ill with an assortment of ailments. First a tiny handful, then dozens are diagnosed with leukemia, non-Hodgkins lymphoma, skin cancer and other tumors. Still more complain of intense fatigue, muscle pain, shortness of breath, rashes, chronic infections, sudden hair loss and other physical and psychological problems. Some die. Fear grips families. Politicians and defense chiefs express concern, squabble, float theories, point fingers or issue denials. Everyone demands an explanation. Nobody has a definitive one, especially not the scientists.

In what appears to be a mushrooming European version of the controversy over the host of debilitating, often fatal, illnesses that afflicted tens of thousands of soldiers and Iraqi civilians after the 1991 Gulf War, troops who served in the Balkans are being stricken by an array of illnesses. Suspicion and speculation about the cause of the problems—loosely labeled “Balkans syndrome”—have fallen on munitions containing depleted uranium. A toxic and slightly radioactive by-product of the nuclear fuel-processing chain, DU is the key component of the tank-busting shells used in NATO’s 1999 campaign to drive Serbian forces from Kosovo. It was also deployed in Bosnia and Herzegovina in 1994-95, where anecdotal evidence of a leap in cancers is spreading.

But unlike the U.S. and Britain when the Gulf War cases first started to ring alarm bells, Europe’s governments opted not to stonewall. In a remarkable flurry of activity, they drummed up support from the European Union’s Swedish presidency and its executive Commission, stepped up health screening of Balkans veterans in several countries, sent investigators to the region and extracted a NATO pledge to provide all relevant information at the alliance’s disposal to the numerous national and international inquiries now under way. Said Secretary-General George Robertson: “We have nothing to hide and everything to share.”

The first thing shared was the widespread insistence by military officials and scientists alike that there is simply no evidence to link depleted uranium to the 60-some medical cases, including 20 deaths, being investigated. Half of the cases—and a third of the deaths—are Italian. Italy, along with Germany, Norway, Portugal and Greece, pleaded in vain at a meeting of NATO ambassadors last week for a moratorium on DU weapons. Most of the 19 member-nations agreed with the U.S., Britain and France—the three NATO allies that used DU munitions in the Balkans—that there was no scientific ground for sidelining the weapon. Calling concern over DU “more than legitimate,” Prime Minister Giuliano Amato conceded the situation is “delicate.”

Delicate, indeed. The debate comes at a time of particular sensitivity within NATO over transatlantic security issues. As the Bush administration prepares to take the reins in Washington, battles with Europe are brewing—over a U.S. missile defense

HOT SPOT Italian and Portuguese soldiers measure radiation near a Yugoslav tank in Kosovo; a depleted uranium shell, top

A TALE OF DEATH AND HALF-LIFE

U.S. Fairchild A-10A Thunderbolt II

The aircraft is armed with the GAU-8/A Avenger. This is a seven-barreled rotary cannon that can fire up to 4,200 rounds per minute

AREAS WHERE DU WAS USED

POPULATED AREAS

Uranium processing
Uranium oxide (U₃O₈) is combined with fluorine to produce uranium hexafluoride (UF₆)

The UF₆ undergoes gaseous diffusion. One output stream is increased (enriched) in its percentage of U₂₃₅; the other is reduced (depleted)

Enriched UF₆, containing more U₂₃₅, is used for nuclear weapons or reactor fuel when converted to UO₂

Depleted UF₆ contains few U₂₃₅ isotopes and more of U₂₃₈. It is used in making armor-piercing ammunition

Armor-piercing ammunition

PGU-14/B 30-mm armor-piercing incendiary round used in the GAU-8/A Avenger rotary cannon

The "kill"
About 70% of the round is vaporized into a fine toxic and radioactive dust that settles across the wrecked tank—and up to 30 m away

As the round hits the tank, the casing peels away and the depleted uranium penetrator punctures the armor. The DU penetrator then splits into melting fragments

The aftermath
Lighter radioactive dust is dispersed up to 195 m away by the wind. The substance can be inhaled or introduced into the local ground water system

Depleted uranium has a half-life of 4.2 billion years—nearly the age of Earth's solar system

system, the growing aspirations of the E.U. on political control of NATO military actions, a rethink of Balkan peacekeeping commitments and expansion of the alliance itself.

The latest controversy exploded this month after newspapers in Italy reported

that the country's military prosecutor was investigating medical cases that could be linked to the DU shells. Portugal, Spain, the Netherlands and Belgium soon waded in, reporting a spate of suspicious cancers among their own former peacekeepers. After denying flatly that any of its troops had contracted leukemia, France acknowledged four cases, then six.

Others were reported by Britain, the Czech Republic, Germany, Greece and Hungary.

While no questionable illnesses have yet been officially reported in Yugoslavia and its former republics, nerves are jangling, particularly among villagers living

near contaminated sites. According to data NATO supplied to the U.N. Environment Program, DU ammunition was used in air attacks on Serbian targets at 112 locations in Kosovo and 10 sites in Serbia proper. Last week, as Bosnia set up a panel to coordinate

data on DU effects, the Yugoslav government formed one to monitor the situation in Serbia and Montenegro.

"Everything is under control," says Colonel Dragan Velickovic, a Yugoslav army spokesman. "All contaminated sites are clearly marked and the removal of debris is under way. So far, we have no reports of leukemia among our soldiers." And though it doesn't

like to boast about it, the Yugoslav army also has DU ammunition in its arsenal. An officer with the army's procurement agency says Belgrade has been importing armor-piercing DU shells from Russia for at least 20 years. "We never used them in Kosovo be-

cause we never made contact with the enemy tanks," the officer said, "but we used them a lot in Bosnia—and on the training grounds, of course." He too believes the shells are "totally harmless—unless you're standing right in their path."

When news of leukemia cases among NATO soldiers reached Serbia, many civilians viewed them as a sign of heavenly justice. "God is punishing them," says Milica Simic, a Belgrade housewife whose son fought in Kosovo. "That's what they get for bombing us." Divine victims or not, the soldiers present scientists with an opportunity to attempt to track leukemia's cause. Several investigations have begun, carried out by teams from the U.N., the World Health Organization, Britain's Royal Society and Germany's National Research Center for Environment and Health, among others.

The U.N. Environment Program has been focusing on the health and environmental consequences of the Kosovo conflict. Blocked at times by unexploded ordnance, UNEP researchers spent 12 days in Kosovo in November, taking radioactivity

"It's surprising to find remnants of DU ammunition just lying on the ground one-and-a-half years after the conflict."

GRAPHIC: GARETH BURRESS

readings and samples of soil, water, vegetation and cows' milk at 11 sites where DU ammunition was used. The materials are being analyzed, and a final report is due by early March. "It was surprising to find remnants of DU ammunition just lying on the ground one-and-a-half years after the conflict," says Pekka Haavisto, chairman of UNEP's assessment team. "Also, the ground directly beneath the DU ammunition was slightly contaminated... We paid special attention to the risks that uranium toxicity might pose to the ground waters around the sites." Direct contact with such spots, they concluded, would be "an unnecessary risk."

NATO aircraft rained more than 30,000 DU shells on Kosovo during the 11-week air campaign. The military likes the shells because, 1.7 times heavier than lead, they can punch through armored vehicles. They then erupt in a burning cloud of vapor, which settles as radioactive dust. (In addition to its military applications, DU is used in civilian industry, chiefly for stabilizers in boats and planes and for radiation shielding.) About 10 tons of the debris were scattered across Kosovo. While internal U.S. and British defense documents have warned of a "potential" increase in cancer risk from DU dust, the Pentagon insists there is no actual danger. "We have studied depleted uranium at considerable length over the years," said spokesman Kenneth Bacon. "And we have not been able to find any connection between exposure to depleted uranium on the one hand and the constellation of illnesses or symptoms included in the Gulf War illness on the other hand."

Scientists generally agree. While none can spell out a conclusive reason why the European soldiers are falling sick—or explain the myriad illnesses afflicting veterans of the Gulf War, the first conflict in which DU munitions were used—they are certain that DU is not the cause. "So far," notes Naomi Harley, professor of environmental medicine at the New York University School of Medicine, "there are 16 epidemiological studies following 30,000 people, most of them from the atomic energy industry, and following them over 35 years. No one has seen anything. There is just nothing you can ascribe to uranium exposure."

While cancer is the only radiation-associated human disease linked so far to inhalation of radioactive particles, study after study has failed to find a link between the disease and either natural uranium (found all around us) or depleted uranium (about 40% less radioactive than the natural variety). As a heavy metal, though, it has a chemical toxicity that, as with lead, can cause poi-

WAR AND PEACE Kosovar children play on the ruins of a Yugoslav tank destroyed in a NATO attack in 1999, top; Zahra Hussein, an Iraqi leukemia victim from Basra, rests at a Baghdad hospital, above left; in Athens, Greeks protest NATO's use of DU ammunition

soning in high doses. It is this toxicity, rather than radioactivity, that is considered DU's greatest potential hazard in battlefield conditions. DU emits mainly alpha particles, which are blocked by skin, while beta particles are blocked by military clothing and boots. Gamma rays, though highly penetrating, are given off in extremely low amounts. When uranium is ingested, the kidney is the main organ that is targeted. But even wounded Gulf War veterans who have DU fragments imbedded in their bodies suffered no kidney disease attributable to uranium's chemical toxicity, according to a 1999 RAND report. Nor do the men appear to show any signs of radiation effects.

So just what is going on with Europe's Balkans veterans? Epidemiologists call it a cluster. Cancer clusters have been identified for well over a century, and a large number involve leukemia. "Except for occupational settings, health researchers almost invariably do not get the cause," says

Michael Thun, the American Cancer Society's chief of epidemiological research.

One theory is known as the "two-hit" hypothesis. Cancer generally results from an accumulation of damage—five or six "hits"—to the genes. Some experts think leukemia may need only two. If so, that may also explain why the disease appears relatively quickly—and perhaps an infectious agent, such as a virus, is the second "hit."

Unlike the Gulf War illnesses, the DU cases have spawned investigations shortly after the first signs of trouble. That, to soldiers and their families, officials and scientists, is an important first step. For others, the studies and guidelines on how to deal with DU material have come too late. But before depleted uranium dust settles on another land, the challenge is, simply, to determine the truth.

—Reported by Dejan Anastasijevic/Belgrade, James Graff/Brussels, Andrew Purvis/Vienna, Thomas Sancton/Paris and Dick Thompson/Washington, with other bureaus

Washington achter de terroristische aanvallen in Macedonië

Het is nu boven alle twijfel verheven dat Washington staat achter de terroristische aanvallen in Macedonië. Terwijl Colin Powell, de minister van Buitenlandse Zaken nadruk legt op het Amerikaanse voornemen "het terrorisme te bestrijden"

Lees verder op pagina 12

Dit is deel twee van een analyse over de achtergronden van de NAVO-*inval*, gebracht als tijd-lijke vredesoperatie, in Macedonië. De NAVO is uiteraard over een maand niet weg uit het door haar bezette gebied. Waar de NAVO voet aan de grond zet, blijft ze.

Banden met de georganiseerde misdaad

Eveneens erkend door bronnen in de VS en in talloze persrapportages zijn de banden van KLA-NLA met machtige misdaadyndicaten betrokken bij de drugshandel op de Balkan, met een omvang van vele miljarden dollars. Albanese en Kosovoerse misdaadorganisaties geven "een zeer opvallende ondersteuning aan hen (de NLA

De media staan merendeels aan de kant van de geweldige plunderaars. Wiens brood men eet...

NAVO langer in Macedonië

De NAVO-aanwezigheid in Macedonië zal waarschijnlijk langer gaan duren dan dertig dagen. Volgens secretaris-generaal Lord Robertson kan het ontwapenen van de Albanese rebellen "een paar dagen langer" vergen. Een woordvoerder van het bondgenootschap ontkende gisteren in Brussel dat Robertson met die uitspraak de geesten langzaam rijp maakt voor een langdurige NAVO-aanwezigheid in Macedonië. Voor het vertrek van de 3500 man sterke NAVO-troepenmacht benadrukte Robertson keer op keer dat de hele operatie "Noodzakelijke Oogst" binnen een maand moest zijn afgerond. Maar nog geen week na de start van de wapeninzameling wordt nu duidelijk dat het langer gaat duren. Robertson ontkent echter categorisch dat de NAVO denkt aan een langdurige aanwezigheid in Macedonië, of dat de NAVO daar iets anders zou moeten doen dan wapens inzamelen. (HIC, 20-8-2001)

terroristen in Macedonië). (25) Deze criminele groepen zijn ook betrokken bij de handel in Albanese vrouwen voor prostitutie in Europese landen, waaronder Engeland, Italië en Duitsland. Een deel van de opbrengst van deze illegale activiteiten gaat naar de bewapening en uitrusting van de KLA-NLA terroristen. Met andere woorden door het KLA-NLA te steunen houdt Washington (en niet te vergeten de VN) indirecte misdaadyndicaten in stand die achter de terroristen opereren.

Verraad binnen de Macedonische veiligheidsdienst

De stafchef van het Macedonische leger (ARM), generaal Andrejevski, werd er in april door 'A1 TV Skopje' van beschuldigd dat hij militaire inlichtingen had verstrekt aan de NLA via MPRI-generaal Richard Griffiths, die directeur is van het VS-programma 'uitrusting en training' voor de Macedonische ARM onder het VS-militaire hulpprogramma. (26) Zestien (gepensioneerde) hoge VS-officieren werken als adviseurs van de ARM. Maar toevallig is het zo dat diezelfde ingehuurd bij hun terroristische aanvallen. Dat betekent met andere woorden dat Washington zowel de KLA-aanvallers als de Macedonische verdediging bewapent en adviseert en goedkeurt in militaire en veiligheidsbesluiten door het Amerikaanse Congres. MPRI helpt Macedonië, als onderdeel van het militaire hulp-pakket, om "de militaire agensie af te schrikken en het grondgebied van Macedonië te verdedigen." Maar ook bewapent en adviseert de MPRI het KLA dat verantwoordelijk is voor de terroristische aanslagen. In deze oorlog trekt het militaire inlichtingenapparaat van de VS aan de touwtjes "aan beide kanten van de afscheiding." (27)

Onder toenemende druk heeft generaal Andrejevski inmiddels zijn positie als stafchef van de ARM opgegeven. Maar direct na zijn ontslag werd hij benoemd tot "militair adviseur" van president Trajkovski met behoud van zijn nauwe banden met Richard Griffiths die nog in Skopje verblijft en verantwoordelijk is voor het doorgeven van militaire steun door de VS vanuit het Pentagon. Met andere woorden, de militaire top van de VS is nog steeds betrokken bij beide kanten, het NLA adviseerend en het Macedonische ARM "assisterend". Deze militaire inlichtingentruc van de VS is er op gericht te voorkomen dat de ARM de rebellen zal verslaan.

Manipulatie van de burgers

Ondanks de misleiding van de media zijn de Macedonische burgers zich goed bewust van de ondersteuning van de terroristen door Washington. Om uitroting te geven aan de publieke verontwaardiging zijn verschillende westerse stichtingen "en 'mensenrechtenorganisaties', waaronder de Internationale Crisis Groep (ICG) en de Human Right Watch (HRW) samen gaan werken met lokale burgergroepen in Macedonië. Terwijl hun formele opdracht ligt op het gebied van "vertrouwen winnen", "bestuur", "vrede stichten" en "etnische verzoening", werken zij in de praktijk hand in hand met de NAVO. Zij zijn een integraal deel van de militair-strategische manipulatie. De rol van deze frontorganisaties is om te verzekeren dat de publieke verontwaardiging zich richt tegen de Macedonische regering en haar leger en niet tegen Washington, de NAVO of het IMF. (28)

Het 'Open Society Institute' (OSI) in Skopje, gecontroleerd door Wall Street financier George Soros, speelt ook een centrale rol in het manipuleren en burgerprotestbeweging. (29) OSI heeft in Macedonië een oproep tot vrede gelanceerd, door een groot aantal Macedonische organisaties ondersteund. (Meer dan 300 organisaties en personen hebben het Appel voor Vrede van OSI getekend). Met andere woorden, Soros OSI bundelt en financiert de burgerbeweging tegen terrorisme, terwijl het zorgvuldig na laat de oorzaak van dit terrorisme te noemen. Daarbij is George Soros ook deel van de gevestigde financiële macht-houders van Wall Street, die de Balkan koloniseren. En deze "economische verovering" door Amerikaanse financiële belangen wordt ondersteund door het militair-strategische apparaat, dat in het geheim de terroristen steunt.

Terwijl George Soros initiatieven voor "vrede" en "verzoening" in Macedonië financiert, steunt hij ook het KLA. Aan de andere kant van de grens in Kosovo betrekt hij door Soros gesponsorde 'Open Society' (KFO) de activiteiten van lokale bestuursorganen, gecontroleerd door KLA-representanten. Aanvankelijk werd deze steun gegeven via een Post Conflict Trust Fund van de Wereldbank, waarvan 90 procent financieel gecontroleerd wordt door George Soros. (30) Onnodig te zeggen, Soros zit dicht bij het centrum van de politieke macht in de VS, hij werkt hand in hand met de Wereldbank en heeft aanmerkelijke economische be-

langen in de Balkanlanden. Zijn 'Open Society Institute' steunt ook de 'alternatieve media' in Macedonië, die bol staan van de oegenschijnlijke bedoelingen om 'democratie' en 'persvrijheid' te bevorderen.

NAVO ook verantwoordelijk voor vluchtelingencrisis

Opzettelijk is er een vluchtelingprobleem gecreëerd door de terroristische aanslagen, gesteund door de NAVO. Onder de slachtoffers zijn zowel Albanese als Macedonische burgers, er zijn meer dan 100.000 slachtoffers. Volgens het Hoge Commissariaat voor Vluchtelingen van de VN (UNHCR) zijn 73.800 mensen de grens van Kosovo overgestoken, nog eens 34.500 zijn interne vluchtelingen binnen Macedonië. (31)

In Albanese dorpen die door de rebellen bezet zijn worden de Albanese burgers niet 'beschermd' door NLA-'vrijheidsstrijders' maar staan juist eerder bloot aan intimidatie en represailles.

In dorpen bewoond door Macedoniërs in de Tetovo-regio wordt een etnische zuivering doorgevoerd in aanwezigheid van VS-militair personeel dat de rebellen-commandanten adviseert. Over de KLA-NLA wordt geschreven dat "er ongehoorde terreurdaden tegen de inwoners zijn bedreven, hen verplichtend hun dorpen helemaal te verlaten. De bedreven mensen uit [dezelfde] dorpen hebben de Organisatie voor Vrede en Veiligheid (OSCE) en het Internationale Comité van het Rode Kruis hevig bekritiseerd - haar vertegenwoordigers hebben hardnekkig elk contact met de bewoners van deze Tetovo-dorpen vermeden." (32)

Hele gemeenschappen zijn ontworteld. Volgens het Vluchtelingen Commissariaat (UNHCR) bestaat het merendeel van de vluchtelingen die de grens van Kosovo overgaan uit vrouwen, kinderen en oude mannen. Andere berichten suggereren dat de terroristen etnische Albanesezinnen inschrijven - vaak door intimidatie en met geweld - om zich bij het KLA-NLA te voegen. Er zijn voorbeelden dat weigeraars daarvoor een hoge prijs betalen. (33) In dit opzicht lijkt het patroon als twee druppels water op dat van Kosovo in 1999 waar hele dorpen werden uitgeroeid. (34)

Etnische zuivering

Ongetwijfeld staat Washington achter het proces van etnische zuivering in Macedonië. In dit opzicht is het vermeldenswaardig dat het MPRI (de huurlingengroep bij het KLA-NLA) voorheen gecontracteerd was door het Kroatische leger in 1995, belast met de etnische zuivering en de bloedbaden te-

gen Servische burgers van de Krajina-provincie in Kroatië. Daarbij werkte het MPRI nauw samen met commandant Agim Ceku, die toentertijd brigadier-generaal was in het Kroatische leger. Niet alleen was Agim Ceku een van de planners van 'operatie storm', hij was ook commandant van de artilleriedivisie die verantwoordelijk was voor de massale beschieting van Servische burgers in Krajina.

Geen wonder dat het patroon in Macedonië hetzelfde is als in Kroatië en Kosovo. (35) Dezelfde commandanten van het KLA en het MPRI zijn nu betrokken bij de terroristische aanslagen en de etnische zuivering in Macedonië. 'Beschermd' door Amerikaanse en Britse troepen in Kosovo en Macedonië, controleren de KLA-NLA-rebellen nu een aanzienlijk deel van het Macedonische grondgebied.

Het pseudo-vredesplan

De strategie van Washington is er op gericht de Macedonische veiligheidsstroepen te verhinderen om de rebellen te bevechten en hun grenzen te bewaken. Met andere woorden de geheime agenda van het door de EU en VS opgestelde 'vredesplan' is: tijd winnen, het conflict oprakelen, het Macedonische leger in de kazernes houden en de rebellen blijven bewapenen en adviseren. Deze afschuwelijke militair-strategische truc is mogelijk omdat de Macedonische president en een deel van zijn regering handlangers zijn van de VS. Bovendien is het MPRI dat het NLA actief adviseert, nog steeds in dienst van de Macedonische regering 'als helpers van de Macedonische strijdkrachten'. Ondertussen is generaal Andrejevski, die onlangs zijn ontslag indiende als ARM-stafchef, nog steeds in functie als militair adviseur voor de president, handelend in het belang van het MPRI en het Pentagon.

Anders gezegd, hoge militaire officieren in het ARM collaboreren met de vijand tegen de lagere officieren en de manschappen die voor hun land vechten. Ondanks deze verdeeldheid in de regering heeft eerste minister Ljubco Georgievski een openlijke beschuldiging uitgesproken tegen de gezanten van de VS, James Pardew, en van de EU, Francois Leotard, vanwege "de dwang die Macedonië krijgt opgelegd om zich te plooiën naar de eisen van de Albanese guerrillabeweging". (36) "Het is zonneklaar dat alle terroristische activiteiten in Macedonië worden ondersteund door de westerse demogratieën. We hebben nu 95 procent van de documenten van NLA-leider Ali Ahmeti boven tafel gekregen. Het is duidelijk

...de internationale gemeenschap op voorhand tot deze strategie besloten heeft en deze nu in Macedonië tot uitvoering macht te brengen." (37)

"Zo grof als hun documenten gesteld zijn, nog brutaler en verontustender is de manier waarop zij pogen de Macedonische staatsinstituten te verbrokken", zei minister Georgievski... De premier verklaarde verder dat de voorgestelde vredesregeling "een ernstige inbreuk is op de interne aangelegenheden van de republiek Macedonië"... Gewraagd naar de hoeveelheid druk die Macedonië nog aan kon, antwoordde Georgievski: "Tot nu toe is elk dreigement en elke chantage toegepast, behalve dat de NAVO een luchtaanval op ons uitvoert." (38)

De Brits-Amerikaanse as

Tijdens de onderhandelingen over het 'vredesplan' bleek de Brits-Amerikaanse positie sterker dan de Franse en Duitse. Hiernaar verwijzend heeft Premier Georgievski, "onderstreept dat Robert Badinter, de Franse rechtsgeleerde (en vroegere minister van Justitie), op grove wijze uit het politieke proces werd geëlimineerd"; zijn aanbevelingen over grondwettelijke aanpassingen werden verworpen door James Pardew in overleg met NLA-leider Ali Ahmeti.(39) Ofschoon de NAVO formeel

Macedonische soldaten, verraden door hun superieuren

geen deel is van de 'bemiddeling' door de Europese gemeenschap en de VS, werkt de speciale EU-vertegenwoordiger, Javier Solana, (die gedurende de bombardementen op Joegoslavië in 1999 secretaris-generaal van de NAVO was) nauw samen met zijn opvolger in de NAVO Lord George Robertson. Op zijn beurt is de Britse ambassadeur Marc Dickinson in mei door Solana aangesteld als zijn vertegenwoordiger in Skopje. Britse paratroepen en Speciale Eenheden - die het KLA in 1999 trainden - zijn aangewezen om de pseudo-operatie 'Essential Harvest' te leiden om "de rebellen te ontwapenen."

Een herhaling van Bosnië en Kosovo
Amerika's 'bemiddelaar' James Pardew heeft het mandaat gekregen de werkwijze van Bosnië en Kosovo te kopiëren. Het militair-strategische plot van Washington heeft als doel om het Macedonische grondgebied op te breken, interne sociale verdeeldheid aan te wakkeren en gevoelens van etnische tegenstellingen op te rakelen... Het ontwerp wil de vernietiging van alle sociale en politieke banden tussen Albanezen en Macedoniërs, die meer dan een halve eeuw multi-etnisch hebben samengewoond. Deze socio-etnische verdeeldheid is opzettelijk gecreëerd om iedere vorm van volksverzet uit te schakelen. Be-

langrijker nog, men wil voorkomen dat zich een breed front tegen de vijand ontwikkelt.

De terroristische door de VS ondersteunde agressie, evenals het quasi 'vredesplan' zijn er op gericht het land tenslotte op te delen en uiteindelijk Macedonië om te vormen tot een NAVO-protectoraat. Operatie 'Essential Harvest', door Britse para's geleid, zou een eerste stap zijn naar een militaire bezetting van Macedonisch grondgebied. NAVO-troepen beschermen niet alleen de rebellen in de door hen gecontroleerde gebieden, ook MPRI-adviseurs gecontracteerd door het Pentagon assisteren in de uitvoering van de 'etnische zuivering' in deze gebieden, waar het Macedonisch bestuur niet langer functioneert.

Met andere woorden: de gedeelten die aan de grens met Kosovo door het KLA-NLA gecontroleerd worden, staan in feite onder jurisdictie van de NAVO. Daarbij zijn er aanweziggen dat het KLA met NAVO-stuun zal proberen Kosovo af te scheiden van Joegoslavië. Dit zou niet alleen de politieke crisis in Belgrado verdiepen, maar ook de politieke status van de door KLA-NLA bezette gebieden, waar Macedonische burgers uit verdreven zijn, aan de orde stellen (grotendeels op dezelfde wijze als de Serviërs uit Kosovo verdreven zijn). In dit plan is het doel van de NAVO duidelijk: het opdelen en vernietigen van Macedonië als staat.

Vertaling Thomas Jansen

Noten:
1. Hamburger Abendblatt, Hamburg, 27 juni 2001.
2. Engelse vertaling door OK-Macedonia, Skopje, 28 juni 2001, op <http://www.ok.mk/news/story.asp?id=631> en op <http://emperors-clothes.com/doc/advise>.
3. Christian Science Monitor, 27 juni 2001.
4. Rapport van Informatiebron in Skopje, 3 juli 2001.
5. Ibid.
6. Ibid.
7. AFP, Paris, 4 juli 2001.
8. Verklaring van Ljubicica Arevska, Macedonië's eerste ambassadeur in de VS, UPI, 5 juli 2001.
9. Zie Col. David Hackworth, "Wanted Guns for Hire", Toogood Reports, 10 juli 2001, op <http://toogoodreports.com/column/generaal>
10. Zie "The Record", Bergen County New Jersey, 25 maart 2001, en de New York Times, 17 juli 2001.
11. Washington Times, 14 december, 1997 and Congressional Press Releases, "Militant Islamic Base", Congress VS, Persverklaring, 16 januari 1997.
12. "Schotland op Zondag", Glasgow, 15 juni 2001, http://www.scotlandonsunday.com/text_only.cfm?id=5501025960, zie ook UPI, 9 juli 2001.
13. New York Times, 19 maart 2001. In maart 2001 plaatste de in New York uitgegeven - in de Albanese taal geschreven - krant Bota Sot een advertentie van de National Liberation Army (NLA) die "Albanezen in de VS opriep om zich als vrijwilligers te laten inschrijven en geld over te maken." Zie The Guardian, Londen, 20 maart 2001.
14. The Guardian, 20 maart 2001, available at <http://gu.com/kosovo/story0,2763,4559596,00.html>.

Zie ook ITAR Tass, Moskou, 20 maart 2001.
15. Volgens Bota Sot redacteur, Dervish Jahjaga, geïnterviewd door The Guardian, Londen, 20 maart 2001.
16. Voor meer details zie Sunday Times, Londen, 10 juni 2001 op <http://www.sundaytimes.co.uk/st/1999/06/10/01001.html>. Zie ook Jared Israel, "Sorry Virginia, but they are NATO troops, not Rebels", Emperors Clothes, juni 2001 op <http://emperors-clothes.com/madtimes2.htm>.
17. Irish Times, Dublin, 5 juli 2001.
18. Ibid.
19. Ibid.
20. Zie Michel Chossudovsky, "The United Nations Appoints an Alleged War Criminal in Kosovo", maart 2000, op <http://www.emperors-clothes.com/articles/chossudovskymad.htm>.
21. Aangehaald in John Sweeney en Jen Holise, "Kosovo Disaster Response Service Stands Accused of Murder and Torture", The Observer, Londen, 12 maart 2000.
22. Ibid.
23. Nieuwsbrieven van het Macedonische Informatie Centrum, Skopje, 21 maart 2000, gepubliceerd door BBC Summary of World Broadcast, 24 maart 2000.
24. BBC, 29 januari 2001, op http://news.bbc.co.uk/1/eng/15/world/europe/newsid_1142000/1142478.htm.
25. UPI, 8 juli 2001.
26. Zie Michel Chossudovsky, Macedonië: "Washington Military Intelligence Ploy, June 2001", op <http://emperors-clothes.com/articles/chossudovskymad.htm>. Zie ook MPRI Republiek Macedonië, "Stability and Deterrence Program (1998-Present) op http://www.mpri.com/subchannel/sinfnt_europe.html.

27. Zie Michel Chossudovsky, "Washington Finances Ethnic Warfare in the Balkans", april 2001, <http://emperors-clothes.com/articles/chossudovskymad.htm> en Michel Chossudovsky, "Macedonia: Washington's Military Intelligence Ploy", juni 2001 op <http://emperors-clothes.com/articles/chossudovskymad.htm>.
28. Zie ICG's rapport over Macedonië op <http://www.mcgil-crisis-group.org/projects/hw-report.cfm?reportid=318>. Beiden HRW en ICG zijn opgericht voor Wall Street financier George Soros.
29. Zie de OSI Macedonia webpagina op <http://www.osi.mil/osicr/mk/>.
30. Werelddank, "Kosova Foundation for an Open First Kosovo Project", World Bank, World Bank Launches New Initiative No. 2000/097/EC, <http://www.world-bank.org/htmltext/extcr/ktme/097.htm>. Zie ook Michel Chossudovsky, "Opening Kosovo to Foreign Capital, maart 2000, op <http://emperors-clothes.com/articles/chossudovskymad.htm>.
31. UNHCR Persensferentie, Genève, 3 juli 2001.
32. Radio Macedonia, Skopje, in het Macedonisch, 2001 GMT 8 juli 2001, BBC Monitoring Service, 8 juli 2001.
33. Het Rode Kruis registreerde zo'n 34.000 'binnenlandse' verplaatste personen, verdreven door terroristen. Zie Rode Kruis, Rapport, Macedonië, 2001, op <http://news.unmacedonia.com/RedCross2001/In-land.htm>.
34. In deze context, tonen recente bewijzen aan dat het KLA behulpzaam was bij het verdrijven van de ten op Joegoslavië in 1999. Zie Jared Israel, "What's Behind KLA Strategy in the Balkans?", Emperors Clo-

thes, en het interview met de Kosovane historicus Chedomir Pralitchevich, mei 2001, <http://emperors-clothes.com/interviews/strategy.htm>.
35. Zie Michel Chossudovsky, "NATO Installs a Reign of Terror in the Kosovo," juli 1999 op <http://emperors-clothes.com/articles/chossudovskymad.htm>.
36. Aangehaald in The Independent, Londen, 19 juli 2001.
37. Persverklaring, Macedonian Information Agency, Skopje, 19 juli 2001 op <http://www.sinfnt.gov.mk/PressRoomEN200107190719.htm#2>.
38. Ibid.
39. Ibid.
40. Washington Times, 14 December 1997 en Congressional Press Releases, "Militant Islamic Base", Congressional Press Releases, 16 januari 1997.
41. Deutsche Press Agentur, 12 July 2001.
Artikelen van de schrijver van dit artikel over Macedonië:
• "Washington Finances Ethnic Warfare in the Balkans", Ottawa, april 2001, <http://emperors-clothes.com/articles/chossudovskymad.htm>.
• "America at War in Macedonia", juni 2001, <http://emperors-clothes.com/articles/chossudovskymad.htm>.
• "Macedonia: Washington's Military Intelligence Ploy", juni 2001, <http://emperors-clothes.com/articles/chossudovskymad.htm>.

In 12 dagen hebben de standpunten zich verhard

Macedonië

VERVOLG VAN PAGINA 1

De meeste Macedoniërs staan achter de aanval die het leger gisteren begon. Albanesezen wisten direct te verklaren dat het leger tientallen burgerslachtoffers maakte in de dorpen die onder vuur lagen.

Er is in anderhalve week veel veranderd in Macedonië. Op de eerste woensdag waren er zelfs in Tetovo nog Albanesezen te vinden die het geweld van de rebellen veroordeelden. Sommige Macedoniërs vonden het geschied van de politie toen overdreven. Momenteel steunt iedere Albanese in de stad het nationale bevrijdingsleger (UCK), zoals de rebellen zichzelf noemen. Macedoniërs verwijten het regeringsleger traag optreden.

De vluchtelingenorganisatie van de Verenigde Naties, de UNHCR, schat dat over heel Macedonië 22.000 mensen op drift zijn geraakt. Het is een slag in de lucht. Niemand weet hoeveel inwoners van Tetovo zijn vertrokken. Zij staan nergens geregistreerd en logeren bij familie of vrienden. Sommigen zijn zelfs vertrokken naar Turkije, omdat zij het hele land onveilig achten.

Want ook in de hoofdstad Skopje werd geschoten. Vanuit enkele dorpen buiten de stad werden schermutselingen gemeld. Tanusevci, het dorp in het uiterste noorden dat regeringstroepen ingenomen hadden, zou heroverd zijn door de rebellen.

Toch gaat het dagelijks leven in het land min of meer door. Skopje was zaterdagavond als vanouds het toneel van flirtende jongeren. Aan de weg tussen de hoofdstad en Tetovo gingen de werkzaamheden gewoon door. In Tetovo openden steeds meer winkels, restaurants en cafés hun deuren weer, nadat ze enkele dagen gesloten waren geweest.

Ook in een Albanese dorp als Poroj, vier kilometer buiten Tetovo, zaten tijdens de gevechten de mannen van het dorp traditiegetrouw buiten hun thee te drinken, op korte afstand van het strijdtoneel. Onder een stralend blauwe lucht lieten zij het kannonengebulder gelaten over zich heen komen.

„Eigenlijk wel mooi, deze situatie”, zei een van de theedrinkers cynisch. „Ik kan m'n land niet op, omdat er een stelling van het leger zit. Heb ik eindelijk tijd om met mijn vrienden te discussiëren.”

David Jan Godfroid

Duizenden etnische Albanesezen zijn de afgelopen dagen voor het geweld in Macedonië gevlucht naar Kosovo.

Leger Macedonië herovert bergen Tetovo op rebellen

Macedonische strijdkrachten hebben gisteren de bergen ten noorden en westen van de stad Tetovo heroverd op etnisch Albanese rebellen. De tussen de drie- en zeventienhonderd strijders zijn weggevlucht, waarschijnlijk voor een groot deel de grens over naar Kosovo.

Op sommige plaatsen raakten de strijders ingesloten omdat de Macedoniërs troepen met helikopters hadden neergelaten in het grensgebied. Het zondag begon-

nen offensief van het Macedonische leger heeft zo voorlopig een eind gemaakt aan de beschietingen van Tetovo door strijders die een etnisch Albanese staat willen uitdelen van Joegoslavië, Macedonië en op termijn Griekenland. Ze hebben Tetovo, het belangrijkste centrum van Albanesezen in Macedonië bijna twee weken lang belaagd.

Er wonen normaal gesproken zo'n 130.000 mensen van wie 80 procent etnisch Albanese is. In de stad was het gisteren rustig. De

meeste rebellen zijn in verwarring gevlucht en velen zijn gewond geraakt. Zo'n driehonderd mensen zijn gisteren vanuit Macedonië naar Kosovo uitgeweken, zo meldde een woordvoerder van KFOR. Vier mannen zijn daar aangehouden omdat ze mogelijk tot de etnisch Albanese guerrilla behoren. De secretaris-generaal van de NAVO, George Robertson, heeft gisteren in de Macedonische hoofdstad Skopje overleg gepleegd. Groot-Brittannië stuurt 120 man extra naar Kosovo. (AFP)

Persreis naar Boeddha-ruïnes afgelast

KABOEL - Videobeelden waren er al van de beeldenstorm bij de Afghaanse stad Bamian, waar begin deze maand in opdracht van de fundamentalistische Taliban de grootste Boeddha-beelden ter wereld werden opgeblazen. Maar een persreis ging dit weekeinde niet door.

In en rond de stad zijn opnieuw de gevechten opgelaid tussen

strijders van de Taliban en de Hazaras's. Deze rivaliserende etnische groep die woont in de streek rond Bamian. Er zou een onbekend aantal slachtoffers zijn gevallen bij de confrontaties.

Commandant Hadj Mohammed Mohaqiq zei gisteren via een satelliettelefoon tegen persbureaus dat zijn troepen het vliegveld onder vuur hielden. Vrijdag

had de oppositie de stad korte tijd in handen.

De streek is het thuisland van de sjiietische minderheid in het verder overwegend soennitische land. Er woeden al twee maanden gevechten. Volgens sommige waarnemers zijn die gevechten de ware reden van de beeldenstorm tegen de eeuwenoude Boeddha-beelden.

Dialogo in Macedonië stagneert

Door onze correspondent
BELGRADO, 6 APRIL. De politieke dialoog over de rechten van de Albanese minderheid in Macedonië dreigt vast te lopen. De Albanese leider Arben Xhaferi heeft gisteren gewaarschuwd voor een heropleving van het geweld. „De rebellen zijn niet verdwenen. Zij zijn om ons heen.”

De Albanese leider zei dat de Macedonische meerderheid niet serieus is over een politieke dialoog. „Ze wil een discussie rond de koffietafel, zonder enige verplichtingen.” De partij van Xhaferi, de mee-regerende Democratische Partij van Albanesezen (PDSH), is de enige Albanese politieke partij die deelneemt aan de besprekingen. De oppositionele Partij voor Democratie en Welvaart (PDP) boycot de onderhandelingen.

De president van Macedonië, Boris Trajkovski, wees gisteren een federalisering van het land van

de hand. De rebellen eisen dat Albanesezen en (Slavische) Macedoniërs gelijk worden gesteld in de grondwet. „De afgelopen tien jaar hebben we gezien dat de roep om federalisatie niets anders is dan verborgen aspiraties voor een etnisch zuivere staat”, aldus Trajkovski. De president herhaalde bovendien niet met de extremisten te willen praten.

Die Albanese extremisten hadden Macedonië vorige maand in hun greep. Eerst bezetten ze een aantal boerendorpen in het noorden van Macedonië, nabij de grens met Kosovo, later verschansten ze zich in de heuvels rond de stad Tetovo.

De Britse minister Robin Cook (Buitenlandse Zaken), die gisteren op bezoek was in Macedonië, heeft ook aangedrongen op een politieke dialoog. De regering moet de 'legitieme aspiraties' van de Albanese minderheid beant-

woorden, aldus Cook, anders keren de rebellen terug. Cook bracht ook militaire hulp mee, waaronder kogelvrije vesten, mijndetectoren en systemen om positie mee te bepalen.

Onder de Macedonische bevolking groeit de angst voor een heropleving van het geweld. Bronnen binnen de politie hebben melding gemaakt van geüniformeerde en gewapende mannen nabij Debar, aan de grens met Albanië.

Er dreigt bovendien een ander probleem: de volkstelling. Deze telling, die oorspronkelijk in mei zou worden gehouden, is omstreden. De Albanese minderheid - die al twee keer een volkstelling boycotte - zegt een derde van de bevolking uit te maken, de Macedoniërs houden het op een kwart. Macedonische autoriteiten hebben al gezegd de volkstelling te willen uitstellen, maar ze moet wel dit jaar worden gehouden.

EU en NAVO verhogen druk op Macedonië

AFP, Reuters, AP

SKOPJE

De NAVO en de EU hebben de druk op de Macedonische autoriteiten gisteren opgevoerd. Zowel secretaris-generaal Robertson van de NAVO als Javier Solana, de hoge vertegenwoordiger van de EU voor het buitenlands beleid, heeft tijdens een spoedbezoek aan Skopje opgeroepen tot een politieke oplossing voor het zes weken durende conflict.

„Oplossingen kunnen niet bereikt worden door middel van geweldadigheden”, aldus Solana. De NAVO verhoogt wel de veiligheidsmaatregelen aan de Macedonische grens met Kosovo en staat niet toe dat de Albanese rebellen onrust stoken in het land. Maar Robertson drong er bij de Macedonische regering op aan terughoudendheid te betrachten. Hij bepleitte 'interne eenheid'. „Niemand wil opnieuw een bloedbad op de Balkan”, zei Robertson. „We blijven deze groepen isoleren, zowel diplomatiek als militair, totdat ze begrijpen dat hun acties niet zullen slagen.”

NAVO-troepen patrouilleren bij de grenzen om te voorkomen dat opstandelingen Macedonië binnentrekken en wapens worden

VN: Verarmd uranium Kosovo kan grondwater vervuilen

GENEVE, woensdag
Experts van de Milieuorganisatie van de Verenigde Naties (UNEP) hebben bij metingen rond doelen in Kosovo die met verarmd-uraniummunitie zijn beschoten, weinig straling en maar zeer geringe vervuiling door uraniumstof vastgesteld.

Toch waarschuwt de UNEP dat munitie die in de bodem is geslagen op termijn het grondwater kan vervuilen en kan leiden tot een honderdvoudige stijging van het uraniumgehalte van drinkwater.

De UNEP presenteerde gisteren in Genève het langverwachte rapport over het onderzoek naar de mogelijke gevolgen van verarmd uranium in munitie in het gebied.

De door de NAVO gebruikte munitie is met verarmd uranium (depleted uranium - DU) verzaard om het pantserdoordringend vermogen te vergroten. De wetenschappelijke bevindingen zouden iedereen die in Kosovo woont of werkt moeten geruststellen, aldus UNEP-directeur Klaus Töpfer. Onder bepaalde omstandigheden echter kan DU risico opleveren.

De UNEP adviseert resten van munitie te verwijderen en de plaatselijke bevolking voor te lichten op alle 112 plaatsen in Kosovo waar de NAVO DU

munitie heeft gebruikt. Oorspronkelijk heeft de NAVO vier miljoen verarmd uranium ingezet. (AP/Reuters)

VS tekenen akkoord hulp Joegoslavië

JOEGOSLAVIË De VS hebben gisteren een overeenkomst met Joegoslavië gesloten waarin ze het land economische hulp beloven. Het akkoord werd getekend ondanks dreigementen dat de VS honderd miljoen dollar hulp zullen intrekken als Joegoslavië niet voor 31 maart gaat samenwerken met het Joegoslavië-Tribunaal in Den Haag. De Amerikaanse ambassadeur William Montgomery tekende de overeenkomst met de Joegoslavische vice-premier Miroslav Labus. Duidelijk werd dat het akkoord de basis moet vormen voor alle toekomstige hulpprogramma's van de VS. (ANP)

Joegoslavië laat gevangenen gaan

JOEGOSLAVIË In Joegoslavië zijn maandag ruim 5000 gevangenen vrijgelaten. Dat gebeurde onder een amnestiewet die het Joegoslavische parlement vorige week heeft aangenomen. De wet, die zaterdag van kracht werd, geldt onder meer voor 24.000 jongemannen. Een groot aantal van hen weigerde tijdens de Kosovo-oorlog en de NAVO-bombardementen op Joegoslavische doelen in 1999 gehoor te geven aan een mobilisatieoproep, of zij vluchtten naar het buitenland. (AFP)

Aanslag Dubrovnik zaak voor Tribunal

DEN HAAG Het Joegoslaviëtribunaal heeft een aantal personen in staat van beschuldiging gesteld in verband met het bombarderen van Dubrovnik door het Joegoslavische leger in 1991. In de dagvaarding worden 16 aanklachten genoemd, waaronder moord, wreedheid, plundering en vernieling van burgerinstellingen en historische monumenten. (AP)

Albanezen vechten voor rechten

Leonora Lutolli: "Van Albanese vrienden in Macedonië hoorde ik dat zij werden gediscrimineerd, net als wij in Kosovo."

De Albanese Leonora Lutolli (23) komt uit Kosovo en woont sinds een jaar in Nederland om hier sociale wetenschappen te studeren. Vrienden van haar wonen in Macedonië, waar nu hevig wordt gevochten. Leonora begrijpt goed waar de spanningen in het land vandaan komen.

Leonora: "Van mijn vrienden in Macedonië hoorde ik altijd dat zij als Albanese erg werden gediscrimineerd, net als wij in Kosovo. Zij kregen geen of heel weinig belangrijke, invloed-

ven al duizenden jaren op de Balkan en hebben een rijke geschiedenis."

"Ik weet uit ervaring wat het betekent om te worden onderdrukt en gediscrimineerd. In Kosovo leidde ik een hard leven. Toen ik naar Nederland kwam en de studenten hier zag, dacht ik: 'Mijn God, zij weten niet wat het is om problemen te hebben. Wat een heerlijk leven. Gewoon kunnen zeggen wat je wilt! Kunnen lopen waar je wilt! Genoeg geld hebben om kleren te kopen en leuke dingen te doen! Niemand heeft hier in de gaten wat een geluk dat allemaal is.'"

"In Nederland neem ik vaak deel aan workshops en bijeenkomsten waarbij jonge Albanese en Serven de toekomst van het Balkangebied bespreken. Ik vind deze discussies erg belangrijk, omdat je hierdoor beter leert begrijpen hoe anderen denken. Je kunt alleen in vrede met elkaar leven als je moeite doet de relatie leefbaar te houden."

"Na mijn afstuderen wil ik me gaan inzetten voor de mensenrechten. Ik wil graag dat we in mijn land en in Macedonië net zo'n hoog niveau van beschaving bereiken als bij jullie in Nederland. Ik denk dat daarvoor een lange weg nodig is, maar ik ben nog te jong om de hoop te verliezen."

rijke posities. Ook de onderwijsmogelijkheden waren voor hen heel beperkt. Ik vind het dus begrijpelijk dat de Albanese deze situatie niet accepteren en naar oplossingen zoeken."

"De Albanese hebben jarenlang geprobeerd hun situatie op vreedzame wijze te veranderen. Maar als niemand naar je luistert en er helemaal niets gebeurt, tja, dan vind ik het niet gek dat je geweld gaat gebruiken. Niet dat ik hier een voorstander van ben, maar ik begrijp deze reactie wel. Ik zou ook nooit spreken van 're-

bellens'. Ik vind dat je het moet hebben over studenten en leraren die strijden voor de erkenning van hun rechten."

"Het is niet waar dat veel Albanese vluchtelingen uit Kosovo in Macedonië goed zijn opgevangen. Integendeel, ze werden absoluut niet warm onthaald en geaccepteerd. Velen hebben dagen in bussen gezeten, waar sommigen zelfs zijn gestorven van de honger."

"Ik ben geboren in Pri-

ben er trots op de A-

Wij k-

landschap van Bosch tot Rubens in

(1450-1510) an

Succesvol offensief Macedonië

Regeringsleger neemt heuvels rond Tetovo in

26-3-2001

TETOVO - Het Macedonische regeringsleger heeft gisteren zeker twee heuvels heroverd rond de stad Tetovo. "We hebben alle belangrijke posities in handen", stelde premier Georgievski na het offensief.

Onder dekking van tanks en pantserwagens trokken Macedonische troepen gisteren de heuvels rond Tetovo in. Twaalf dagen geleden waren die ingenomen door etnisch-Albanese rebellen, die zich

het nationale bevrijdingsleger (UCK) noemen. De Macedonische soldaten namen verschillende dorpen in, maar volgens een legerwoordvoerder waren enkele daarvan al door de Albanese strijders verlaten.

Er werd fel gevochten om het etnisch-Albanese dorp Gajre, waar de rebellen een wegblokade hadden opgeworpen. Na met pantserwagens door de versperring te zijn gebroken, namen Macedonische soldaten volgens oog-

getuigen elk huis onder vuur. Bewoners vluchtten de bossen in. Volgens de Macedonische staats-tv werd ook hier Turkse fort boven Tetovo veroverd. Bij de gevechten rond de stad schoten Macedonische soldaten per ongeluk één van hun eigen militairen dood.

Leiders van de drie grootste etnisch-Albanese partijen zeiden voorafgaand aan het offensief dat zij vreesden voor escalatie van het geweld. Gisteren maakte de

PDP, die tien van de 120 zetels bezit, bekend uit het Macedonische parlement te stappen.

Al voor het offensief plaatsvond, zei de coördinator van het buitenlandse beleid van de EU, Javier Solana, dat het conflict onder controle is. Solana vond de vergelijking met de eerdere oorlogen op de Balkan overdreven. GroenLinks-kamerlid Karimi heeft juist weinig hoop over de toekomst van het conflict. Na een bezoek aan Tetovo noemde zij de

situatie 'uitzichtloos'.

In Zuid-Servië bezette het Joegoslavische leger opnieuw een deel van de bufferzone rond Kosovo. Dat was conform de overeenkomst met de NAVO, die twee weken geleden werd gesloten. Vrijdag ontmoetten Albanese en Servische vertegenwoordigers elkaar om te spreken over een vredesakkoord voor Zuid-Servië. Op dezelfde dag doodde een Servische sluipschutter een Albanese strijder.

Rotterdam
Redactie jone...
Burg. 19.00 uur, tel. 0573-25...

Worstelen met Allah

DE BOSNISCHE ISLAM HEEFT EEN DUBBEL GEZICHT: TOLERANTIE VOOR HET WESTEN, FANATIEKE GELOOFSIJVER VOOR HET OOSTEN

In Sarajevo is Gucci interessanter dan de koran, zeker sinds de 'opstand van de minirokjes' van 1996. Maar op het platteland worden Bosnische moslims actief geronseld voor de *jihad*, om 'échte moslims' te worden. Veel hulpgeld gaat naar de bouw van moskeeën. 'De nieuwe groepen zijn intolerant en gesloten.'

ABE DE VRIES in Sarajevo

Na een donderbui valt een bundel zonlicht op de minaret van de belangrijkste moskee, de eerbiedwaardige Gazi Husrev-beg, in het oude centrum van Sarajevo. Natte kronen van kastanjes glinsteren boven het ommuurde moskeeplein. In de drie winters die de Servische omsingeling duurde, durfde niemand het aan de bijl in de bomen te zetten en ze tot kachelhout te zagen.

Jonge meisjes met hoofddoekjes, gekleed in lange grijze jurken, openen de poort van de *medresa*, de islamitische school. Even verderop staat een groepje mondaine leeftijdgenoten te giechelen voor een Gucciwinkel. Aan de tafeltjes aan de rand van het Bascarsijaplein schenken keuvelende oude mannen koffiemet-drab uit koperkleurige kannetjes. Met videocamera's bewapende SFOR-soldaten uit Amerika proberen duiven te vangen. Het is hun eerste *tour of duty*. 'Sarajevo is fun!'

Servische en Kroatische vluchtelingen denken daar anders over. Hun wordt verteld dat de hoofdstad van Bosnië-Herzegovina een 'Turkse stad' is geworden, waar ze niet kunnen terugkeren. Het zou een 'broei-nest van fundamentalisme' zijn, het epicentrum van een 'islamitische staat' in wording.

Dat klinkt als nationalistische paranoia, maar zeker is dat alle partijen in Bosnië worstelen met de islam – en het thema is 'heet' omdat op 11 november parlementsverkiezingen worden gehouden. Niet alleen de oosters-orthodoxe Serviërs en de rooms-katholieke Kroaten worstelen met Allah, ook de Amerikaans-Europese gemeenschap die het Dayton-akkoord bewaakt, en zeker ook de Bosnische moslims zelf.

Het aartsdiocesis Sarajevo van de Bosnisch-Kroatische katholieke kerk gaat verschoenen achter een grijze gevel met hoge ramen in een zijstraatje. 'U roert een gevaarlijk

onderwerp aan,' zegt de tweede man in de hiërarchie, de 63-jarige vicaris-generaal Mato Zovkic. 'U gaat weer weg, maar wij katholieken moeten hier leven.' Monseigneur Zovkic vindt de opmars van 'vreemde' varianten van de islam zorgwekkend. 'Landen als Saudi-Arabië en Iran geven veel humanitaire hulp, maar sluiten zo ook hun religieuze leraren binnen. Die willen van de niet al te strenge Bosnische moslims "echte moslims" maken. Vooral in dorpen rond Zenica en Travnik gebeurt dit. Ik ken imams (moslimvoor-

Herzegovina (IZBiH, de bestuurlijke organisatie van de Bosnische islam) roert zich volgens Zovkic ook danig. De opleidingscapaciteit voor leraren in religie is fors uitgebreid. Vanouds beschikte de IZBiH over twee middelbare theologische scholen in Sarajevo, voor kinderen van vijftien tot achttien jaar, en een theologische faculteit. Nu is het ook mogelijk in Zenica en Bihac een universitaire studie theologie te volgen, en is een middelbare opleiding in Mostar geopend.

Tijdens de oorlog, van 1992 tot en met 1995, probeerde de leiding van de islamitische Partij van Democratische Actie (SDA),

de partij van de deze maand afgetreden president Alija Izetbegovic, in Sarajevo strikte islamitische regels in te voeren. Zovkic: 'Slagers mochten hun varkensvlees niet meer vrij op de markt verkopen. Dat werd een probleem, want internationale diplomaten konden toen geen barbecueworstjes meer krijgen.' De tegenreactie liet niet lang op zich wachten. In de zomer van 1996, een halfjaar na de afgedwongen vrede van Dayton, werd de stad vergast op de 'opstand van de minirokjes'. Moslimmeisjes lieten zien niets van de *sharia*, de islamitische regels voor het dagelijks leven, te moeten hebben. 'Nu zijn er dertig ambassades, en duizenden

buitenlanders die voor hulporganisaties werken. Ook daardoor heeft de stad haar seculiere aanzien weten te behouden. Sarajevo is te groot. En Europa let op.'

De meeste Bosnische moslims beseffen wel dat Europa 'islamofobisch' is, aldus de monseigneur. 'De islamitische elite hier wil Europees blijven, maar tegelijkertijd wil ze meer invloed op de maatschappij. De islam maakt geen onderscheid tussen religie en staat, zoals het christendom. Een pluralistisch Bosnië is niet hun ideaal, zoals Europa vaak aanneemt, maar juist hun probleem. Hoe richt

De Saudische prins Selam (l) zit naast president Izetbegovic

gangers) en islamitische hoogleraren theologie die zich zorgen maken. De nieuwe groepen zijn intolerant en gesloten.'

VOLLEDIG GESLUIERD

Een van de sekten is de *wahabi*, genoemd naar de achttiende-eeuwse geestelijke die de Saudische koningsfamilie bekeerde. Hun vrouwen gaan volledig gesluierd, een praktijk die vreemd is aan de verlichte variant van de islam die sinds 1945 in Bosnië wordt gepraktiseerd.

De Islamitische Gemeenschap in Bosnië-

Met Saudisch geld werd de nieuwe moskee gebouwd, die vorige maand werd geopend. Zo wordt de 'zichtbaarheid' van de islam in Sarajevo vergroot

FOTO: AP

je de samenleving zo in dat die zowel voor moslims als niet-moslims acceptabel is?

Rijdend van het vliegveld naar de stad, over de sluipschuttersboulevard die journalisten tijdens de oorlog alleen op topsnelheid durfden te nemen (de zogenoemde *Sarajevo shuffle*), valt een nieuwe moskee in de buitenwijk Dobrinja op. Op 15 september werd het gebouw geopend door de Saudische prins Selman. Twee *four-wheel drives* van de Saudische diplomatieke delegatie staan voor de ingang. Zwartbebaard personeel loopt af en aan met dozen. De moskee en het aanpalende cultuurcentrum, Koning Fahd genaamd, zijn miljoenenprojecten die scherp afsteken tegen de verweerde woonflats die er vlak naast staan. Die zitten nog vol kogel- en granaatinslagen uit de oorlog.

**'De islam
maakt geen
onderscheid
tussen religie
en staat'**

'Zoon van Bosnië' wordt prins Selman genoemd op grote welkomstposters langs de weg naar het centrum. Saudi-Arabië investeert honderden miljoenen dollars in Bosnië. Een groot deel gaat niet naar de economie, maar wordt gestoken in de bouw van nieuwe moskeeën. De 'zichtbaarheid' van de islam dient te worden vergroot. Soms leidt de Saudische betrokkenheid tot conflicten. Bij restauratie van godshuizen uit de Turkse tijd wil de donor nog wel eens eisen dat typisch Ottomaanse ornamenten worden vervangen door Arabische. In Kosovo ging een Saudische hulporganisatie nog rigoureuzer te werk. Bij het herstel van een moskee in Djakovica vielen eeuwenoude Ottomaanse grafstenen ten prooi aan een bulldozer: de stenen zouden 'valse aanbidding' oproepen.

In de binnenstad van Sarajevo valt telkens weer het dubbele gezicht van de Bosnische islam op. Aan het begin van Ferhadzija, de drukste winkelstraat, staat een kantoor van de IZBiH meteen naast het Cultuurcentrum van de Islamitische Republiek Iran. Misschien om de schok voor westerlingen te temperen, hangt aan de zijgevel van het Iraanse centrum een meterslang reclamehorloge van Swatch, politiek-correct verlevendigd met foto's van baby's uit alle werelddelen.

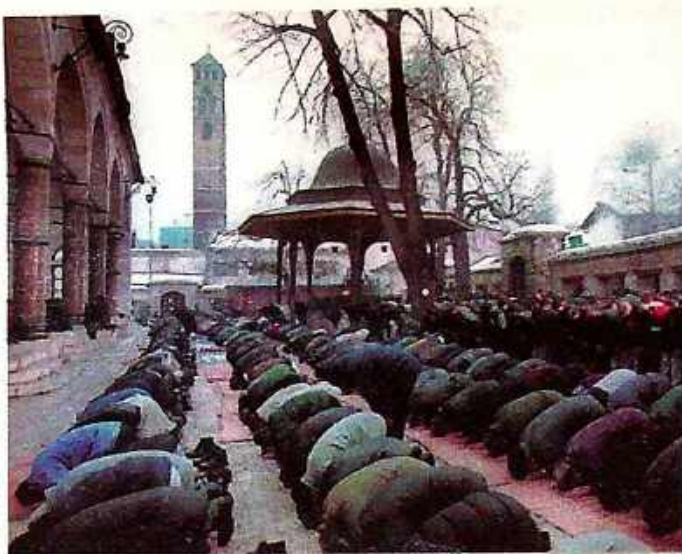
ACTIEVE MOSLIMJEUGD

Aanplakbiljetten bij de Gazi Husrev-beg-moskee roepen op tot een bezoek aan een voorlichtingsbijeenkomst over de positie van vrouwen in Iran. Op dezelfde publicatieborden hangen ook posters van de Aktivna Islamska Omladina, de Bosnische tak van de Actieve Moslimjeugd, een wereldwijde, radicaal-conservatieve organisatie gesponsord door Saudi-Arabië, die in Bosnië naar schat-

ting tienduizend leden heeft, en al eens een conferentie over rechten van vrouwen gewelddadig heeft verstoord.

Het gezicht van de traditionele Bosnische verdraagzaamheid is bedoeld voor het Westen, het islamitische Oosten krijgt dat van de Bosnische geloofsijver te zien. Om Europa gerust te stellen, noemen de moslims zich sinds 1994 'Bosnjaken', in een poging de Bosnische herkomst te laten prevaleren boven het geloof als belangrijkste natievormende factor. Daarmee werd wel de weg afgesneden naar een echt 'Bosnische' identiteit, die ook voor Bosnische Serviërs en Kroaten zou kunnen gelden.

In werkelijkheid is de Bosnische moslimelite pan-islamitisch. Enes Karic, koranexegeet, hoogleraar aan de universiteit van Sarajevo en regelmatig te gast in het Westen, schrijft in zijn *Essays ten behoeve van Bosnië* dat de Bosnische moslims 'het principe accepteren dat de islam wordt beleiden in een civiele maatschappij en een burgerlijke staat'. Maar Karic noteert ook dat 'in de islam, anders dan in andere geloven, de nadruk valt op het feit dat er geen scheiding is tussen de wereld van het heilige en de wereld van het profane'.

Moslims bidden in Sarajevo aan het einde van Ramadan

Om de eenheid van staat en religie gestalte te geven, heeft de SDA de organisatie van de Bosnische islam genationaliseerd. Voor 1993 was de Macedoniër Jakup Selimowski reis ul-ulema, de hoogste geestelijk leidsman van alle moslims in het ex-Joegoslavische gebied. Sindsdien heeft Bosnië een eigen reis, Mustafa Ceric. Volgens Ceric behoort Bosnië niet tot de Dar al-Islam, de volledig islamitische wereld, noch tot de Dar al-Harb, de westerse wereld, maar tot de Dar al-Sulh, een overgangswereld waar islam en

sharia niet helemaal geïmplementeerd zijn. Moslims er geen meerderheid voor. 'Daar moet de overheid proberen zoveel mogelijk islam te brengen,' zei hij in een interview in 1997.

Eerst was er de 'kleine jihad' in Bosnië, de burgeroorlog. Nu moeten de Bosnische moslims volgens Ceric een 'grote, tweede jihad' uitvechten, 'op intellectueel terrein en in het onderricht'. Hulp is welkom. Moslims, waar ook ter wereld, zijn 'één lichaam, zoals de Profeet, vrede zij met hem, ons heeft verteld'. Vorig jaar uitte Ceric kritiek op de Bosnische staats-tv, die woorden als Jezus Christus en Heilige Vader gebruikte en te weinig aandacht zou besteden aan de viering van Ramadan. De poging om de zender te zuiveren, ontlokte heftige reacties aan de katholieke Kroatische gemeenschap, met wie de moslims nog altijd de Moslim-Kroatische Federatie vormen.

LIBERALE IMAMS

In dorpen en kleinere provinciesteden als Zenica en Travnik vindt de *novi islam*, de radicale geloofsbelevenis die Bosnië met het Midden-Oosten moet verbinden, beduidend meer weerklank dan in Sarajevo. Liberale

ADVERTENTIE

RON Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Noordzeekanaalgebied NV

Bevorderen van de economische ontwikkeling

- Centrale schakel in een unieke vorm van publiek-private samenwerking (PPS) tussen overheden, bedrijven en private partijen in het Noordzeekanaalgebied
- Adviseren en begeleiden van bedrijven en overheden bij ontwikkeling en herstructurering van haven- en bedrijventerreinen
- Initiëren en ontwikkelen van nieuwe haven- en bedrijventerreinen
- Herstructureren van bestaande industrieterreinen
- Verzorgen van promotie en bedrijvenacquisitie
- Opstellen van marketingstrategieën
- Versterken van een duurzame economische groei in het Noordzeekanaalgebied

Westzijde 318
1506 GJ Zaandam
Postbus 2010
1500 GA Zaandam

E-mail: ron@nzkg.nl
Internet: www.nzkg.nl

Zaandam:
Tel.: 075 • 612 60 70
Fax: 075 • 617 51 49

Velsen-Noord:
Tel.: 0251 • 22 58 65
Fax: 0251 • 21 14 54

...ch verzetten, staan onder zware
...in dit jaar werd de imam van Tuzla,
...amed Legumovic, na 27 jaar dienst ont-
...agen, naar eigen zeggen omdat hij weigerde
propaganda te maken voor de partij van Izet-
begovic.

Het weekblad *Dani* bracht onlangs een se-
rie artikelen over conflicten in gezinnen waar
de ouders de oude gebruiken volgen, terwijl
hun zonen in aanraking komen met islami-
seerders uit Arabië en zich soms zelfs melden
voor de wereldwijde jihad. 'Bosnië is stil ter-
wijl haar jonge mannen zich bekennen tot een
vorm van de islam die niet in deze regio
hoort,' schreef de hoofdredacteur van *Dani*,
Sead Pecanin. 'En terwijl de Islamitische Ge-
meenschap timide haar stem heeft verheven,
om goede relaties met Saudi-Arabië te bewa-
ren, vanwaar religieuze praktijken naar Bos-
nië-Herzegovina worden getransplanteerd,
misbruiken verschillende religieuze genoot-
schappen de onwetendheid van de Bosnja-
ken, wier jeugd ze verkopen.'

De meest radicale criticus is de Serviër
Miroslav Jevtic, hoogleraar politiek en religie
in Belgrado. Jevtic (45) 'laat zich niet in de
luren leggen' door de 'oppervlakkige indruk'
dat van Bosnische moslims geen fundamen-
talistisch gevaar te duchten is. 'Bij de eerste
vrije verkiezingen in 1990 stemden de mos-
lims in grote meerderheid op de extremist
Izetbegovic,' doceert hij op het terras van

grand café De Russische Tsaar in Belgrado.
'Het bewijs dat het islamitische archetype in
hen sterker was dan hun uitwendige aanpas-
sing aan het Westen.'

Uit de Takvim, een kalender van de IZ-
BiH met een bloemlezing van belangrijk ge-
achte islamitische teksten, leest hij voor: 'De
islam streeft ernaar om alle staten en regerin-
gen, waar ook op het gezicht der aarde, te ver-
nietigen die zich tegen de ideologie en het
program van de islam teweest-
stellen.' De Takvim verscheen
ruim voor het uitbreken van de
Bosnische oorlog. 'Islam en de-
mocratie is als water en vuur,'
vindt Jevtic.

KUNSTAAANBOD

Cultuurwatchers in Bosnië
hebben het voor de oorlog zo
gevarieerde kunstenaarsbod zien
verschrompelen. De 27-jarige
Emir Imamovic is journalist van *Dani* en een
belijdend moslim. 'Het culturele leven in de
stad is gedood, door de oorlog maar ook door
de SDA,' zegt hij. 'Concerten van religieuze
groepen krijgen steun, terwijl het internati-
onale theaterfestival Mess altijd met financiële
problemen kampt.' In cafés klinkt nationalis-
tische turbofolk muziek. 'Dezelfde shit als in
Servië en Kroatië, maar dan met de moslim-
traditie als thema.' Saudi-Arabië vindt hij

'bloedgevaarlijk, we schrijven er constant
over'. De SDA van Izetbegovic 'probeert een
geloofsstaat te stichten, ze zijn niet van deze
tijd'.

Veel tijd is de SDA waarschijnlijk niet
meer gegeven. De partij, van hoog tot laag
verwikkeld in corruptieschandalen en be-
schuldigd van grootschalig misbruik van
belastinggeld en buitenlandse steunfondsen,
zal bij de verkiezingen op 11 november een

klap van de kiezers krijgen.
Plakaten langs de wegen laten
boze stripfiguurtjes zien, die
vragen waar hun geld is geble-
ven. De winnaar van de verkie-
zingen in moslim-Bosnië wordt
de Sociaal-Democratische Par-
tij (SDP), de partij van de oude
'rode' moslimelite. Terwijl in
Servië de nationalistische op-
positie bezig is het land te be-
vrijden van ex-communisten,

moeten in Bosnië ex-communisten verlos-
sing brengen van als nationalisten vermomde
islamisten.

'Plotseling is de wereld een geheim voor
me geworden, en ik voor de wereld,' peinst
Ahmed Nuruddin, de verpersoonlijking van
de Bosnische moslims in de beroemde roman
De dood en de derwisj van Mesa Selimovic.
'Niet langer herkennen of begrijpen we
elkaar.'

**Islamisering
of niet, voor
Amerikaanse
soldaten is
Sarajevo fun**

ADVERTENTIE

Hurks Streekbouw onderscheidt zich door zijn herkenbare architectuur, duurzame kwaliteit, aanpassingsvermogen en efficiënte bouwmethodiek. Realisatie van uw bedrijfspand kan, al dan niet turn-key, zonder beperkingen in grootte, materiaalgebruik en vormgeving. Één op één of in bouwteam met uw relaties.

hurks streekbouw

Bel, fax of e-mail ons voor een gratis ontwerp en budgetprijs:
Telefoon: (040) 243 1631, fax: (040) 237 5375,
e-mail: systeem@hurks.nl.

de creatieve realisten

Hurks Streekbouw maakt deel uit van de Hurks Holding. Adres: Postbus 28010, 5602 JA, Leemkull 8, Eindhoven.

SERVIË

MESSIAS OP CAMPAGNE

Ondanks fraude en oneerlijke propagandastrijd is de race tussen Milosevic en oppositieman Kostunica, 'redder van Servië', verrassend spannend

In Belgrado woedt een posteroorlog tussen Kostunica (linksboven) en Milosevic (rechts). De oppositie moet het gewone volk zien aan te spreken

Eindelijk, daar is hij. Badend in het licht van de camera's baant Vojislav Kostunica, de presidentskandidaat van de Servische oppositie, zich een weg door vijftienduizend aanhangers, verzameld op het stadshuisplein in Novi Sad. Uit de luidsprekers knalt een jingle met het favoriete ritme van voetbalfans: 'Kostunica! Red Servië!'

De weinige politieagenten houden zich koest. Novi Sad is de tweede stad van het land en net als Belgrado een fort van de oppositie: Kostunica preekt voor eigen parochie. Ouders voelen zich veilig en hebben hun kinderen meegenomen. Veel jongeren drommen bijeen, plus wat er na tien jaar sancties nog over is van de middenklasse in deze ooit sfeervolle, maar nu afgetakelde Donaustad.

Zaterdag 24 september worden op één dag lokale, federale en presidentsverkiezingen gehouden in Joegoslavië. Wint Kostunica, dan keert 'de roem van Servië terug', zegt hij. Al is hij geen redenaar van nature, zijn speech gaat uit het hoofd. Deze rechtsgeleerde, een conservatieve patriot die zich

ABE DE VRIES in Belgrado en Novi Sad

nooit met Milosevic heeft ingelaten, gaat zijn bekende thema's langs op de hypnotiserende toon van een priester die een mis opdraagt. Milosevic heeft de NAVO binnengehaald. Hij heeft Kosovo verkwanseld. 'Servië moet wraak nemen via de stembus.' Opzweepen kan hij de menigte niet. Dat hoeft in Novi Sad ook niet. Hier geldt Kostunica's gebrek aan populisme als een verademing.

Maar boeren, arbeiders en gepensioneerden scharen zich niet zo gemakkelijk achter een intellectueel. Daarom probeert de campagneleider van het negentien partijen tellende oppositieblok (DOS, Democratische Oppositie van Servië) Kostunica vooral aan de lager opgeleide kiezers als een moderne messias te presenteren. Vorige week deed de DOS-karavaan het dorp Kremna aan, waar een nazaat woont van een bekende familie die veel 'zienaars' heeft voortgebracht. Een oud boek met profetieën van deze familie zou Kostunica het presidentschap hebben voorzeggd.

'Er zal onder het volk een vreselijk geldtekort bestaan, de mensen zullen worden gedood om een gele knoop,' zo staat geschreven. 'Servië zal driehonderd wonderlijke plagen te verduren krijgen, maar daarna zal een man uit het volk opstaan, wiens achternaam aangeeft uit welk dorp hij afkomstig is. Na alle plagen en branden zal een roemrijke tijd aanbreken.' Kostunica's achternaam verwijst naar zijn geboortedorp Kostunici in Centraal-Servië. Ergo: hij is de gedoodverfde redder van het land. Volgens DOS-campagneleider Zoran Djindjic zullen de Serviërs een 'gods-oordeel' over Milosevic uitspreken.

Dat nu is de vraag. De meer betrouwbare opiniepeilingen laten een nek-aan-nek-race zien tussen de twee troonpretendenten. Milosevic beheerst de staatsmedia, terwijl Kostunica het goed doet op de tientallen lokale tv-stations. Als Milosevic niet op grote schaal fraudeert, halen hij en Kostunica zaterdag beiden rond de 40 procent van de uitgebrachte stemmen. Een tweede ronde is dan nodig. Het ziet er echter ook naar uit dat de regeringsco-

de meerderheid in het federale parlement zal behouden, voornamelijk dankzij de boycot die de 'pro-westerse' president Milo Djukanovic van federatiepartner Montenegro zijn partij heeft opgelegd.

Het conflict met Montenegro heeft de Serviërs al beroofd van hun geliefde Niksic, het beste Joegoslavische biertje, dat buiten Montenegro bijna niet meer te krijgen is - en nu gaan ook nog eens zo'n 200 duizend Montenegrijnse stemmen aan de neus van de oppositie voorbij. De verkiezingen dreigen Joegoslavië zo in een onmogelijke spagaat te brengen. Stel dat de oppositie de president mag leveren, terwijl de federale regering ongewijzigd blijft. Worden de sancties dan wel opgeheven? Mag het land dan profiteren van bijvoorbeeld het Stabiliteitspact voor de Balkan van de Europese Unie?

De houding van Montenegro, dat hier algemeen wordt beschouwd als een nietswaardig Amerikaans marionettenstaatje, heeft in Servië opnieuw twijfels opgeworpen over de werkelijke motieven van Washington. Wil de wereld eigenlijk wel af van Milosevic? De westerse dreiging met nieuwe bombardementen als het rond de verkiezingsdatum in Montenegro tot ongeregeldeheden komt, de aangekondigde Amerikaanse marineoefeningen in de Adriatische Zee: volgens waarnemers van de oppositie is het allemaal koren op de presidentiële molen.

'Joegoslavische vrijheid' heet het ticket waarmee 'Slobo' zijn presidentschap wil prolongeren. In een park in het westen van Belgrado is een metershoge witte obelisk neergezet, ter herdenking van de strijd tegen de NAVO. In de metalen dennenappel op de top brandt het 'eeuwige vuur'. Een opschrift vermeldt de 'heroïsche verdediging van Servië, waaraan het hele volk heeft deelgenomen'. Er is een vuistregel, die zegt dat propaganda niet te ver van de realiteit moet liggen om effectief te zijn. Even verderop zijn de NAVO-bombardementen nog steeds zo tastbaar als maar kan. Het gedenkteken staat vlak bij een zwartgeblakerde zakentoren die door Amerikaanse raketten werd getroffen.

De verkiezingscampagne van Milosevic is krachtiger dan velen vorig jaar voor mogelijk hielden. Natuurlijk is de afgelopen weken het vlees in de slagerijen goedkoper geworden, zijn suiker en olijfolie weer in beperkte mate verkrijgbaar en is hier en daar weer dagmelk te koop. Deze week zijn, niet toevallig, de pensioenen over de maand juli uitbetaald. Maar Milosevic kan niet louter door een perfide combinatie van cadeautjes en stembusfraude winnen. Het hele Servische electoraat, óók het deel dat op Kostunica stemt, voelt

zich het slachtoffer van de westerse Balkanpolitiek. Milosevic zal van dat sentiment het meest profiteren. Hij heeft de verkiezingen uitgeschreven omdat de NAVO-bombardementen nog vers in het geheugen liggen.

In zijn rede bij de waterkrachtcentrale ten noorden van Negotin, vorige week dinsdag, benadrukte de president de 'lotsverbondenheid van de Balkanvolken, die hebben geleerd om hun vrijheid te verliezen, maar ook om die weer terug te winnen'. Onder zijn bewind is Servië steeds meer gaan lijken op het Gallische dorpje van Asterix en Obelix, dat omringd door Romeinse legioenen koppig standhoudt. Het is een beeld waarin de Serviërs zich herkennen. Ansichtkaarten met deze analogie waren vorig jaar een groot succes.

In de gebombardeerde Zastava-autofabriek in Kragujevac preees Milosevic de wederopbouw en beloofde hij verlossing van de armoede. Een 'goed en eerzaam leven, zelfs beter dan dat' stelde hij in het vooruitzicht.

Vojislav Kostunica op campagne: geen geboren redenaar

Zijn anti-westerse uithalen en zijn belofte dat Joegoslavië op eigen kracht een hogere levensstandaard zal bereiken, slaan aan bij de lager opgeleide kiezers. En die maken de helft uit van het Servische electoraat. Milosevic heeft geen last van de ambivalentie jegens het Westen waarmee de campagne van Kostunica kampt: Servië moet zich aansluiten bij Europa, maar hoe kan er iets goeds komen van landen die het heilige Kosovo bezet houden? **Verkiezingswaarnemers van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE)** laat Joegoslavië niet toe. De oppositie heeft tienduizenden 'eigen' waarnemers opgetrommeld. Het Centrum voor Vrije Verkiezingen en Democratie (CeSID) geeft vrijwilligers een eendaagse cursus. 'Ze zullen bij de stemlokalen letten op fraude en misbruik,' zegt coördinator Zarko Petrovic (24). 'We willen voorkomen dat de verkiezingen worden gestolen.' In zijn stadsdeel in Belgrado hebben zich al zeventig vrijwilligers gemeld, 'van leraren tot loodgieters en studenten'. Veel kunnen ze niet doen, geeft hij toe. Echte

fraude speelt zich af binnen de stemlokalen. Daar heeft men geen toegang.

Fraude kan de balans in het voordeel van Milosevic doen doorslaan, maar volgens deskundigen alleen als de opkomst tegenvalt of als het verschil in verkiezingsresultaten gering is. Een administratieve manoeuvre toegepast op niet-stemmers in Kosovo kan een voordeel van 10 procent opleveren. Het kiesdistrict is overgebracht naar twee SPS-bolwerken in Zuid-Servië, Vranje en Prokuplje. Ook kunnen werknemers van staatsbedrijven onder druk worden gezet. De kans dat zulke machinaties onopgemerkt blijven, is gering. Grootschalige fraude is voor Milosevic riskant. Massale demonstraties kunnen uitlopen op een burgeroorlog. Als de legitimiteit van zijn regering door fraude is aangetast, hoeft hij niet te rekenen op steun van het leger.

De politicoloog Vinko Djuric (48) verwacht dat de marges klein zullen zijn. Uit een grote steekproef van zijn eigen bureau voor opinieonderzoek, Ipress, blijkt dat Milosevic en Kostunica elkaar met 43 en 42 procent van de stemmen niet veel ontlopen. Djuric: 'De trend van de afgelopen week is dat Kostunica daalt en Milosevic stijgt.' Maar in de tweede ronde zullen de kiezers die in de eerste ronde nog stemden op twee andere kandidaten, de doorslag geven. 'Kostunica zal daar het meest van profiteren,' aldus Djuric. De DOS-kandidaat trekt dan nationalistische kiezers van zowel de Servische Vernieuwingsbeweging van Draskovic als de Servische Radicale Partij van Seselj.

In Belgrado woedt een felle posteroorlog op muren en schuttingen. Nooit was Servië mooier dan op de glossy posters van de SPS. Otpor, de kritische studentenbeweging, roept Milosevic op te vertrekken: 'Het is gedaan!' Serviërs is het opgevallen dat de ogen van Kostunica lijken op die van Al Pacino. Feministen zijn een plakactie begonnen om meer vrouwen naar de stembus te krijgen. Uit cd-stalletjes op straat klinkt het oppositielied: 'Het is tijd, word wakker! Het is tijd voor verandering!' De bekende chansonnier Balasevic zingt dat 'niemand zich kan herinneren ooit zoveel schande en rampspoed onder één heerser te hebben meegemaakt'.

In een internetcafé in Belgrado moet Darko Kocan, presentator van de oppositiezender Radio Indeks, even nadenken. Wat staat zijn land te wachten als Kostunica wint, maar Milosevic zijn verlies niet toegeeft? 'Dan komt het op de zenuwen van de jeugd aan,' zegt hij. 'Massale protesten zullen uitlopen op geweld.' De uitkomst? Darko is een optimist. 'Milosevic zal die oorlog verliezen, nog voor het einde van het jaar.'

PROJECTCENSORED.ORG

HEADLINES

Censored 2001: 2000's Top 25 Censored Stories Now Online!

ABOUT US

2001 YEARBOOK

YEARBOOK ARCHIVES

NEWSLETTER

EVENTS CALENDAR

NEWS ABUSE

RESOURCE GUIDE

DONORS

INTERNSHIPS

CONTACT US

BOOKSTORE

CENSORED 2001

The Top 25 Censored Media Stories of 2000

6 Censored

International Report Blames U.S. and Others for Genocide in Rwanda

Alternet

July 25, 2000

Title: Loyal Opposition: Clinton Allowed Genocide

Author: David Corn

www.alternet.org/story.html?StoryID=9494

CovertAction Quarterly

Spring/Summer 2000

Title: The Role of the U.S. Military

Author: Ellen Ray

Faculty Evaluator: Peter Phillips, Ph.D.

Student Researchers: Adam Sullens, Michael Runas

Bill Clinton and his administration allowed the genocide of 500,000 to 800,000 people in Rwanda in 1994. In a clear effort to avoid responsibility and embarrassment, the Clinton administration has refused to acknowledge its role in failing to prevent the genocide in Rwanda. This allegation comes from the recent report released in July by a panel affiliated with the Organization for African Unity (OAU). OAU set up a panel comprised of two African heads of state, chairwomen of the Swedish Committee for UNICEF, a former chief justice to the Indian Supreme Court, and a former Canadian ambassador to the UN. The panel was asked to review the 1994 genocide, the actions preceding the massacre, and the world's response to the killings.

The panel concluded that the nations and international bodies that should have attempted to stop the killing chose not to do so. The report, which received modest but insufficient media coverage, convincingly condemns the United Nations, Belgium (a former colonial occupier), France (which maintained close relations with Rwanda), and the United States. The report found that after the genocide began, the Clinton administration chose not to acknowledge that it was taking place. Under the 1948 UN Genocide Convention, once genocide is recognized, the nations of the world are obligated to prevent the killings and to punish the murderers. But the Clinton administration did not want to become involved with Rwanda after 18 Americans were killed in Somalia six months before. The report says, "the Clinton administration held that there was no useful role for any peacekeeping operation under the prevailing circumstances."

According to the report, the killings could have been stopped before they began. The report refers to the well known fax that Canadian Lieutenant-General Romeo Dallaire, commander of the UN peacekeeping troops in Rwanda, sent to the UN three months before the genocide began. In the fax, Dallaire warned that an extermination campaign was coming. In fact, three days before the genocide started, a Hutu leader told several high-ranking UN officials that "the only plausible solution for Rwanda would be the elimination of the Tutsi." While the report states that, "there were a thousand early warnings that something appalling was about to occur in Rwanda," the Clinton administration took every step possible to avoid acknowledging that genocide was taking place.

Dallaire asked for an additional three thousand UN troops, which would have brought the total to 5,000, a number likely to have been able to prevent the genocide. However, Madeleine Albright played a key role in the Security Council of the UN in blocking the troop expansion. In fact Albright is cited by the report as "tossing up roadblocks...at every stage."

Perhaps even more disturbing are reports linking U.S. Special Forces to the training of Rwandan Patriotic Army (RPA) troops. The Special Forces Command Team known as "Joint Combined Exchange Training" (JCET) is a special foreign arm forces training unit. Since 1994, under the leadership of Paul Kagame, Green Berets were training the RPA. They have been trained in landmine detection and small unit movement. This training continues even though there is mounting evidence that the U.S.-trained Rwandan soldiers have been in the thick of the atrocities inflicted upon the Hutu refugees from before the genocide began, up until the present.

Update by David Corn

There are several forms of censorship. In totalitarian societies, governments simply forbid journalists from publishing and disseminating embarrassing, inconvenient, or troubling information. But in supposedly open societies, where the cyber-fast flow of information creates a white noise that can drown out the trivial and the significant, there are more subtle and less-conspiratorial acts of news-suppression. Most notably,

in the middle of a newspaper or a brief mention halfway through a news broadcast. (I. F. Stone used to say that the Washington Post was a great newspaper—you never knew where in it you would find a page-one story.) If a story is not deemed vital—if there is no page-one headline, no follow-up—the subject can fade quickly and be swept aside by other news. And—poof!—it's as if the story never appeared in the first place.

In the column that has been selected as the #6 Censored story of 2000, I attempted to rescue a crucial story from the disposal bin. When an Organization of African Unity panel last summer released a report on the Rwanda genocide of 1994, the New York Times published a news story on the study in the middle of its first section. The article noted that the OAU panel had been critical of Secretary of State Madeleine Albright and the United States—and that, predictably, the Clinton Administration had brushed aside the criticism. But the story did not go into details. And that was it. When I looked up the report on the OAU's Web site, I was astonished at how sharp a critique it was of the Clinton administration's response (or lack thereof) to the genocide, in which 500,000 to 800,000 Tutsi were massacred by the Hutu. Moreover, the report demolished the Clinton assertion that he had not been fully aware of the genocide when it had been under way. (The president had offered this excuse in 1998 while making an apology in Rwanda for his inaction.) That is, the report showed that the president had prevaricated when he had issued his apology. The OAU study also put forward a convincing case that the Clinton administration had stood in the way of a swift and strong international response to the Rwanda genocide. It was a devastating piece of work. Yet, as far as I could see, it had little impact on the Clinton Administration and did not register with the American public. Clinton's lies about his personal sexual behavior seemed more important to the media than his lies about genocide.

My modest aim was to write a column that would inform people of the full breadth of the OAU report. In the same piece, I also referred to the plight of Canadian General Romeo Dallaire, who had been the commander of the UN forces in Rwanda. A few months before the OAU report came out, Dallaire retired early from the military for medical reasons. He had been suffering from post-traumatic stress disorder related to his service in Rwanda. For years he had been hounded by the belief that he could have prevented the genocide had the United States, the UN, and the international community decided to act more forcibly at the start of the massacre. A few weeks before the report was published, he had been found drunk, lying in a park in Canada. Afterward he revealed he had twice tried to commit suicide. His sad tale went unreported in the United States, except for one brief mention in a Baltimore newspaper that reprinted a Toronto Star article. Dallaire's personal story and the OAU's criticism of Clinton were important topics that warranted more than cursory coverage.

Sadly, not much additional information has developed since publication. The Rwanda genocide has receded further in time and memory. It has not been on the top of the list when journalists assess the Clinton presidency.

There was no mainstream press response to this article, as far as I could tell. But that was not surprising. My column was necessary only because the mainstream media had decided not to cover this subject.

To get more information, one can read the report at

www.oau-oua.org/Document/ipep/ipep.htm.

For general information on human rights and genocide in Africa and elsewhere, visit the sites of Human Rights Watch (www.hrw.org) and Amnesty International (www.amnesty.org).

[<<Back to 2001 Yearbook Index](#)

Copyright ©2001 Project Censored, All Rights Reserved.

Instelling bufferzone Macedonië: hulp NAVO aan de grens

Door onze redacteur ROBERT VAN DE ROER

BRUSSEL, 10 MAART. Macedonië heeft gisteren de hulp van de NAVO gevraagd bij de bewaking van de grens met Kosovo om acties van etnisch-Albanese extremisten tegen te gaan.

De Macedonische minister van Buitenlandse Zaken, Srgjan Kerim, vroeg op het NAVO-hoofdkwartier om onmiddellijke instelling van een bufferzone langs de hele, 220 kilometer lange grens. Deze zone zou moeten worden bewaakt door de vredesmacht KFOR, die wordt geleid door de NAVO. NAVO-secretaris-generaal George Robertson, die Kerim's bezoek niet bijwoonde wegens zijn reis naar de Verenigde Staten, wees het Macedonische idee voor een bufferzone eerder deze week af.

Kerim vroeg om hulp „omdat we de grens niet vanaf de andere kant kunnen controleren en er duidelijk een toestroom is van Kosovo-vaarse kant”. Albanese rebellen vallen al dagen Macedonische troepen aan in het noordelijk grensgebied. „Het is een verplichting van de NAVO en KFOR om deze grens te beschermen en veilig te stellen”, zei Kerim.

NAVO-chef Robertson zei eerder deze week al dat „nog een bufferzone”, zoals die in Zuid-Servië, „niet het antwoord hier is”. De NAVO is wel al overgegaan tot verhoogde aanwezigheid en versterpte patrouilles van KFOR aan de grens. KFOR heeft volgens NAVO-diplomaten niet genoeg

mankracht om de grens tussen Kosovo en Macedonië volledig te bewaken. De deelnemende landen zijn niet bereid tot een forse uitbreiding van de 36.000 man sterke vredesmacht in Kosovo.

„We treden nu plaatselijk op als er moeilijkheden zijn, zoals eerder deze week in Tanusevci”, zegt een hoge NAVO-diplomaat. „Het is ondoenlijk voor KFOR om de hele grens te bewaken. KFOR heeft al genoeg taken in Kosovo. Als de situatie echt ontploft, kunnen we altijd nog ons plan trekken”, aldus de diplomaat.

Kerim zei gisteren dat het hem vooral te doen is om „effectieve maatregelen” van de NAVO, waarbij de vorm minder belangrijk is. Plaatsvervangend NAVO-chef Balanzino zei dat de NAVO „zorgvuldig de lijst van ideeën” van Kerim zou bestuderen. Kerim vroeg eerder deze week ook tevergeefs aan de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties om een bufferzone, om te voorkomen dat Albanese rebellen de grens met Macedonië overtrekken en andere extremisten van wapens voorzien.

Macedonië heeft gisteren voor de tweede keer in een week de grens met Kosovo gesloten na de dood van een politicus die een regeringskonvooi begeleidde.

DONDERDAG 8 MAART 2001

VN-tribunaal tijdelijk naar Belgrado

Door een onzer redacteurs
ROTTERDAM, 8 MAART. De rechtszaak van het Joegoslavië-tribunaal tegen Slobodan Milošević, de voormalige president van Joegoslavië, kan gedeeltelijk in Belgrado plaatsvinden. Dat zei openbaar aanklager Graham Blewitt gisteren tijdens een bijeenkomst van het Internationaal Instituut voor Strategische Studies in Londen. Het Joegoslavië-tribunaal is in 1993 opgericht voor de berechting van oorlogsmisdadigers vanaf 1991 in het vroegere Joegoslavië. Het tribunaal zetelt in Den Haag en het zou de eerste keer worden dat een rechtszaak buiten Den Haag plaatsvindt. „Maar het uiteindelijke vonnis wordt in Den Haag uitgesproken”, benadrukte Florence Hartmann, woordvoester van het tribunaal. Tijdens de bijeenkomst in Londen toonde Blewitt zich ook bezorgd over het niveau van de nieuwe rechters die worden voorgedragen om bij het Joegoslavië-tribunaal werken. „Van de nieuwe kandidaten heeft niemand veel ervaring met strafrecht”, zei Blewitt. De kandidaten worden voorgedragen door de lidstaten van de VN en volgende week gekozen door de Algemene Vergadering. Op dit moment zijn er in Den Haag drie rechtzalen met drie rechters voor iedere zaal. Blewitt wil de statuten van het tribunaal aanpassen waarbij twee ervaren rechters worden geselecteerd door iemand met minder ervaring.

Bloedbad in Račak was een bloedbad

De Finse Helena Ranta leidde het onderzoek naar het bloedbad in Račak, Kosovo. Twee jaar heeft ze er niet over willen praten. Nu wel. Een opluchting, vindt ze, na „alle onzin die erover is gezegd.”

Door onze redacteur

PETRA DE KONING

HELSINKI, 10 MAART. Iedere centimeter grond in de greppel werd onderzocht, met schepjes, lepels, metaaldetectoren. Het was de greppel waarin de lijken hadden gelegen van 23 Albanese mannen, net buiten het dorp Račak in Kosovo. Finse forensische experts kropen door de modder, de struiken, over de stenen. Dat was in november 1999, tien maanden na het bloedbad in Račak waarbij in totaal 45 Albanezen werden gedood, onder wie twee vrouwen en een kind.

„Als we in die greppel niks hadden gevonden”, zegt de Finse onderzoeker Helena Ranta nu, „dan was het allemaal een set up geweest van de Albanezen.” Maar er lagen kogels, kogelhuizen, en zelfs nog een lichaamsdeel van een van de slachtoffers. Dát dit er lag was belangrijk, hóc het er lag nog belangrijker.

Ranta zit in haar werkkamer op de universiteit van Helsinki. Een kleine, stevige vrouw met een coup

„In de zakken van de doden vonden we geen munitie”

de soleil en een leesbril aan een ketting om haar nek. Ze is tandarts, antropoloog en moleculair bioloog. Ranta leidde het forensisch onderzoek naar de dood van de Albanezen in Račak, in opdracht van de Europese Unie en later ook het Joegoslavië-tribunaal in Den Haag.

De slachtpartij was niet de eerste in Kosovo, maar nu wel de bekendste. Westerse politieke leiders vonden al langer dat het afgelopen moest zijn met het geweld van Servische troepen tegen Albanezen. De televisiebeelden uit Račak, ernstig verminkte lichamen in de greppel en in het dorp, wekten afschuw in het Westen, militair ingrijpen werd nóg dringender. Twee maanden later, op 24 maart 1999, vielen de eerste NAVO-bommen op Joegoslavië.

Twijfels over Račak waren er toen al. Franse kranten schreven dat Albanezen het bloedbad in scène hadden gezet om NAVO-acties uit te lokken. Servische autoriteiten hadden laten weten dat in Račak „enkele tientallen” soldaten van het Albanese bevrijdingsleger UÇK waren gesneuveld in de strijd. Andere Albanezen zouden lijken in de greppel hebben gelegd waardoor het erop leek dat ze door Serviërs waren geëxecuteerd.

Het Finse onderzoeksteam had de lijken onderzocht in het ziekenhuis van Pristina, de hoofdstad van Kosovo. In het dorp zelf konden ze geen onderzoek doen, er lag sneeuw. Op een persconferentie, kort voor het begin van de lucht-aanvallen, presenteerde Ranta geen bewijzen van een bloedbad,

Een etnische Albanees rouwt bij de lijken van 23 Albanese mannen die in januari 1999 werden gevonden in een greppel bij het dorp Račak in Kosovo. (Foto Reuters)

wel veronderstellingen – die iedereen naar eigen inzicht en sympathie interpreteerde.

Daarna zei Ranta niks meer, twee jaar lang. Over het onderzoek kwam nauwelijks iets naar buiten. De twijfels over Račak werden sterker. Vooral ná de bombardementen: de publieke opinie veranderde. Albanezen verjoegen Serviërs uit Kosovo. Zielig waren ze niet meer, en hadden ze de NAVO-acties eigenlijk wel verdiend? De *Berliner Zeitung* en het VPRO-programma *Argos* onthulden op basis van autopsie-rapporten van de Finnen dat de slachtoffers van Račak niet van dichtbij waren doodgeschoten. Dat zou beteke-

nen dat de Servische versie klopte, dat de Albanezen in gevecht waren omgekomen. De BBC meldde vorig jaar in een terugblik op de Kosovo-oorlog dat het UÇK in Račak de Serviërs had 'geprovocéerd'. Vorige maand nog zond de Duitse WDR een documentaire uit met de titel *Es begann mit einer Lüge. De 'Račak-leugen'*.

Vervelend was het wel, zegt Ranta, dat ze niet kon reageren op „alle onzin” die er werd gezegd en geschreven. Ze was bang dat ze een mogelijke rechtszaak voor het Joegoslavië-tribunaal tegen Milošević schade zou doen als ze vertelde over haar onderzoek. Račak is een belangrijk onderdeel van de

aanklacht tegen de Joegoslavische ex-president, Ranta zelf zal in een mogelijk proces als getuige optreden.

Vorige maand vond de EU dat er toch iets over het forensisch onderzoek naar buiten moest komen. Collega's van Ranta hadden, zonder dat zij ervan wist, een wetenschappelijk artikel geschreven over het onderzoek van de lijken. De *Berliner Zeitung* had dat stuk vóór publicatie gezien en vastgesteld dat er nog steeds geen bewijs was van een bloedbad. De EU besliste dat de samenvatting van het onderzoeksrapport beschikbaar zou zijn voor wie erom vroeg. Maar die is vaag geformuleerd en

nauwelijks te begrijpen. Een Russische diplomaat bij de VN-Veiligheidsraad was woedend. Nu wist nog niemand wie er verantwoordelijk was voor de slachtpartij.

Ranta glimlacht, ze hield de samenvatting met opzet vaag. Ze wil er nu wel over praten, uitleggen wat er in de samenvatting werd bedoeld. Niemand mag denken dat ze géén bewijzen heeft verzameld maar conclusies trekken, dat moeten de rechters van het tribunaal doen. Het was haar werk, zegt ze, om scenario's uit te sluiten. Van het Servische scenario bleef niks over. „We hebben geen enkele aanwijzing gevonden dat het niet om ongewapende burgers ging.” Op de ochtend van het bloedbad was er gevochten in het gebied, negen UÇK-strijders waren omgekomen, maar die hoorden niet bij de 45 van wie de lichamen de volgende dag werden gevonden. In de zakken van de doden troffen we geen munitie aan, wél bankbiljetten.” De doden droegen burgerkleden, zeven of acht lagen over elkaar, het was winter. In die kleren zijn ze gedood, bleek uit het forensisch onderzoek.

Het is ook uit te sluiten dat de 23 mannen in de greppel ergens anders werden gedood. Ze zijn er niet pas later in gelegd, er werd niets 'in scène gezet'. Tien maanden na het bloedbad vonden de Finse onderzoekers kogels in de greppel. Die lagen onder de grond, op de plekken waar de lijken waren gevonden. Bij één van die kogels lag ook

„Ik denk dat we heel dicht bij de waarheid komen”

een lichaamsdeel. Resultaten van de autopsie in het ziekenhuis van Pristina werden vergeleken met wat er in de greppel werd aangetroffen: de man van wie een lichaamsdeel werd gevonden lag op de grond toen hij werd doodgeschoten, bij andere slachtoffers was volgens Ranta „eenzelfde patroon” waarneembaar.

Uit het onderzoek bleek dat de Albanezen in de greppel niet van grote afstand doodgeschoten kunnen zijn. Als dat wél zo was geweest, hadden de kogels niet in de greppel zelf kunnen liggen. Bovendien werden kogelhuizen gevonden in de struiken naast de greppel. Zo kan berekend worden van welke afstand is geschoten. Ranta wil de exacte afstand niet noemen. „Wat maakt het uit of het één of twee meter was? Het was niet 'in gevecht’.”

De onderzoekers hebben ook vastgesteld dat de kogels die in de lichamen en in de greppel werden aangetroffen afkomstig waren uit een 'klein aantal' wapens. Hoeveel precies, wil Ranta niet zeggen. Uit autopsie, beschreven in het wetenschappelijk artikel van haar collega's, bleek dat elf lijken sporen van een 'serie schoten' vertoonden.

Onmiddellijk na het bloedbad richtte het tribunaal een ad hoc-kantoor in, in Macedonië, en ondervroeg getuigen. Met het onderzoek van de lijken en het spoorwerk in de greppel is de Račak-zaak daardoor de „best onderzochte zaak in de geschiedenis van het tribunaal”, denkt Ranta. „Ik denk dat we heel dicht bij de waarheid zullen komen.”

Navo krijgt geen grip op Albanese rebellen

BUJANOVAC – Etnisch-Albanese rebellen van het UCPMB hebben pogingen van de Navo een bestand af te dwingen, verworpen. De Navo wil Joegoslavische troepen toelaten in het uiterste zuiden van de bufferzone in de Servische Presevo-vallei. Rebellencommandant Leshi zei gisteren echter dat de rebellen daar 'categorisch tegen' zijn. De afgelopen weken is het geweld in de Presevo en ook in Macedonië tot gevaarlijke hoogte opgelopen.

De Finse Helena Ranta leidde het onderzoek naar het bloedbad in Račak. Kosovo. Twee jaar heeft ze er niet over willen praten. Nu wel. Een ophuchting, vindt ze, na, alle onzin die erover is gezegd" *2001*

Door onze redacteur

PETRA DE KONING

HELSINKI, 10 MAART. Iedere

centimeter grond in de greppel werd onderzocht, met schepjes, lepels, metaaldetectoren. Het was de greppel waarin de lijken hadden gelegen van 23 Albanese mannen, net buiten het dorp Račak in Kosovo. Finse forensische experts kropen door de modder, de struiken, over de stenen. Dat was in november 1999, tien maanden na het bloedbad in Račak waarbij in totaal 45 Albanezen werden gedood, onder wie twee vrouwen en een kind.

"Als we in die greppel niks hadden gevonden", zegt de Finse onderzoeker Helena Ranta nu, "dan was het allemaal een *set-up* geweest van de Albanezen." Maar er lagen kogels, kogelhuizen, en zelfs nog een lichaamsdeel van een van de slachtoffers. Dat dit er lag was belangrijk, hős het er lag nog belangrijker.

Ranta zit in haar werkkamer op de universiteit van Helsinki. Een kleine, stevige vrouw met een coup

In de zakken van de doden vonden we geen munitie'

de solen en een leestrii aan een ketting om haar nek. Ze is tandarts, antropoloog en molecuulair bioloog. Ranta leidde het forensisch onderzoek naar de dood van de Albanezen in Račak, in opdracht van de Europese Unie en later ook het Joegoslavie-tribunaal in Den Haag.

De slachtpartij was niet de eerste in Kosovo, maar nu wel de bekendste. Westerse politieke leiders vonden al langer dat het afgelopen moest zijn met het geweld van Servische troepen tegen Albanezen. De televisiebeelden uit Račak, ernstig verminkte lichamen in de greppel en in het dorp, weken afschuw in het Westen, militair ingrijpen werd nog dringender. Twee maanden later, op 24 maart 1999, vielen de eerste NAVO-bommen op Joegoslavie.

Twijfels over Račak waren er toen al. Franse kranten schreven dat Albanezen het bloedbad in scène hadden gezet om NAVO-acties uit te lokken. Servische autoriteiten hadden laten weten dat in Račak "enkele tientallen" soldaten van het Albanese bevrijdingsleger: UÇK waren gesneuveld in de strijd. Andere Albanezen zouden lijken in de greppel hebben gelegd waardoor het erop leek dat ze door Servies waren gëxecuteerd.

Het Finse onderzoeksteam had de lijken onderzocht in het ziekenhuis van Pristina, de hoofdstad van Kosovo. In het dorp zelf konden ze geen onderzoek doen, er lag sneeuw. Op een persconferentie, kort voor het begin van de lucht-aanvalen, presenteerde Ranta geen bewijzen van een bloedbad,

wel veronderstellingen - die iedereen maar eigen inzicht en sympathie interpreteerde.

Daarna zei Ranta niks meer, twee jaar lang. Over het onderzoek kwam nauwelijks iets naar buiten. De twijfels over Račak werden sterker. Vooral ná de bombardementen: de publieke opinie verandert. Albanezen verhoegen Serviers uit Kosovo. Zelig waren ze niet meer, en hadden ze de NAVO-acties eigenlijk wel verdiend? De *Berliner Zeitung* en het VPRO-programma *Afros* onthulden op basis van autopsie-rapporten van de Finnen dat de slachtoffers van Račak niet van dichtbij waren doodgeschoten. Dat zou beteke-

En etnische Albanees rouwt bij de lijken van 23 Albanese mannen die in januari 1999 werden gevonden in een greppel bij het dorp Račak in Kosovo. (Foto Reuters)

men dat de Servische versie klopte, dat de Albanezen in gewecht waren ongekomen. De BBC meldde vorig jaar in een terugblik op de Kosovo-oorlog dat het UÇK in Račak de Servies had 'geprovocceerd'. Vorige maand nog zond de Duitse WDR een documentaire uit met de titel: *Es begann mit einer Lüge*. De 'Račak-leugen'.

Vervelend was het wel, zegt Ranta, dat ze niet kon reageren op "alle onzin" die er werd gezegd en geschreven. Ze was bang dat ze een mogelijke rechtszaak voor het Joegoslavie-tribunaal tegen Milosevic schade zou doen als ze vertelde over haar onderzoek. Račak is een belangrijk onderdeel van de

aanklacht tegen de Joegoslavische ex-president, Ranta zelf zal in een mogelijk proces als getuige optreden.

Vorige maand vond de EU dat er toch iets over het forensisch onderzoek naar buiten moest komen. Collega's van Ranta hadden, zonder dat zij ervan wist, een wetenschappelijk artikel geschreven over het onderzoek van de lijken. De *Berliner Zeitung* had dat stuk vóór publicatie gezien en vastgesteld dat er nog steeds geen bewijs was van een bloedbad. De EU besliste dat de samenvatting van het onderzoekrapport 'beschikbaar zou zijn voor wie erom vroeg. Maar die is vaag geformuleerd en

nauwelijks te begrijpen. Een Russische diplomaat bij de VN-Veilighedsraad was woedend. Nu wist nog niemand wie er verantwoordelijk was voor de slachtpartij. Ranta glimlacht, ze hield de samenvatting met opzet vaag. Ze wijst er nu wel over praten, uitleggen wat er in de samenvatting werd bedoeld. Niemand mag denken dat ze géén bewijzen heeft verzameld - maar conclusies trekken, dat mocht ten de rechtens van het tribunaal doen. Het was haar werk, zegt ze, om scenario's uit te sluiten. Van het Servische scenario bleef niks over. "We hebben geen enkele aanwijzing gevonden dat het niks om ongewapende burgers ging. Op de ochtend van het bloedbad was er gewochten in het gebied, negen UÇK-strijders waren omgekomen, maar die hoorden niet bij de 45 van wie de lichamen de volgende dag werden gevonden. "In de zakken van de doden troffen we geen munitie aan, wél bankbiljetten." De doden droegen burgerkleden, zeven of acht lagen over elkaar, het was winter. In die kleden zijn ze gedood, bleek uit het forensisch onderzoek.

'Ik denk dat we heel dicht bij de waarheid komen'

een lichaamsdeel. Resultaten van de autopsie in het ziekenhuis van Pristina werden vergeleken met wat er in de greppel werd aangetroffen: de man van wie een lichaamsdeel werd gevonden lag op de grond toen hij werd doodgeschoten, bij andere slachtoffe was volgens Ranta "eenzeldige p'troon" waarneembaar.

Uit het onderzoek bleek dat Albanezen in de greppel niet v grote afstand doodgeschoten kunnen zijn. Als dat wél zo was geweest, hadden de kogels niet in de greppel zelf kunnen liggen. Bovendien werden kogelhuizen gevonden in de struiken naast de greppel. Zo kan berekend worden van welke afstand is geschoten. Ranta wil de exacte afstand niet noemen. "Wat maakt het uit of het één of twee meter was? Het was niet in gewecht."

De onderzoekers hebben ook vastgesteld dat de kogels die in de lichamen en in de greppel werden aangetroffen afkomstig waren uit een 'klein aantal' wapens. Hoeveel precies, wil Ranta niet zeggen. Uit autopsie, beschreven in het wetenschappelijk artikel van haar collega's, bleek dat elf lijken sporen van een 'serie schoten' vertoonden.

Onmiddellijk na het bloedbad richtte het tribunaal een ad hoc-kantoor in, in Macedonië, en on-dervroeg getuigen. Met het onderzoek van de lijken en het speurwerk in de greppel is de Račak-zaak daardoor de "best onderzochte zaak in de geschiedenis van het tribunaal", denkt Ranta. "Ik denk dat we heel dicht bij de waarheid zullen komen."

AKKOORD IN ZUID-SERVIË

Joegoslavische troepen naar bufferzone, rebellen akkoord

13-3-2001

BRUSSEL - De Navo en Joegoslavische troepen overeenstemming bereikt over de terugkeer van Joegoslavische militairen en politie-eenheden in de grens met Kosovo. Etnisch-Albanese rebellen accepteerden Albanese bestand in het gebied.

De Joegoslavische troepen zullen een gebied van 5 bij 5 kilometer binnen trekken, waar de Zuid-Servische Presevo-vallei de Macedonische grens raakt. De terugkerende deel van Kosovo. Etnisch-Albanese rebellen accepteerden Albanese bestand in het gebied.

De overeenkomst werd getekend door de Italiaanse generaal Carlo Cabligosu, commandant van de vredesmacht in Kosovo Kfor, en de Servische vice-premier Nebosja Covic. De laatste sprak van een 'historisch ak-

koord' en verzekerde dat Joegoslavie het vertrouwen van de Navo niet zal beschamen.

De leider van de etnisch-Albanese rebellen in de vallei, Shefket Musliu, dreigde dit weekeinde nog 'tot de laatste man te zullen vechten om het Joegoslavische leger uit de bufferzone te houden. Cisteren trok hij dat dreigement in, en tekende een voorlopig bestand van zeven volgens sommige bronnen vorige dagen. Het is onduidelijk waarom de rebellen op het laatste moment toch nog akkoord gingen met een voorlopig bestand. Generaal Cabli-

giosu had tijdens het weekeinde gezegd dat een bestand met de rebellen wenselijk, maar niet noodzakelijk was om een akkoord met Belgrado te sluiten over terugkeer van Joegoslavische troepen naar de bufferzone. De rebellen hebben daarop waarschijnlijk eieren voor hun geld gekozen.

Tijdens het weekeinde was het gebied in het grensgebied van Kosovo, Macedonië en Servië, maar gisteren maakte het Macedonische leger in gewecht met rebellen in het grensdorp Tanusevc. Volgens de Macedonische regering zijn de rebellen vertreven uit het dorp waar zij twee weken geleden hun opstand begonnen.

Zondag werd in Skopje, de hoofdstad van Macedonië, een nieuwe etnisch-Albanese partij opgericht. Die Nationale Democratische Partij streeft naar de creatie van een federaal Macedonië, waarin de Albanezen een eigen deelstaat zouden hebben. Volgens minister van buitenlandse zaken Sefjan Kerim is dat voorstel voor de Macedonische regering, waarin ook een etnisch-Albanese partij vertegenwoordigd is, onbespreekbaar.

De Balkan: een surrealistische regio

maart 2009

DOOR NEBOSJA MALIC

Als je een regio in voortdurende verandering zoals de Balkan bestudeert, moet je oppassen geen uitspraken te doen of conclusies te trekken die je al snel moet intrekken. Niettemin lijken twee axioma's over de Balkan minder vaak fout te zijn dan anderen. De eerste is dat niemand daar precies is wie hij lijkt te zijn. De tweede is dat hoe meer dingen veranderen, des te meer ze hetzelfde blijven. Deze twee axioma's hebben herhaaldelijk laten zien dat de meest onmogelijke dingen werkelijk kunnen gebeuren.

Joegoslavische en Servische regeringen kunnen zweren de wetten te zullen handhaven en dan een amnestiewet aannemen die gratis verleent aan leden van het UCK die door de vorige regering veroordeeld zijn voor terrorisme, en aan dertigduizend jonge mannen die weigerden hun land te dienen in het leger. Ongeveer zoals het Joegoslaviëtribunaal in Den Haag, dat eerst veroordeelt, dan iemand arresteert en daarna een rechtszaak houdt, hebben de nieuwe autoriteiten het voormalige hoofd van de Servische veiligheidsdienst, Rade Marković, gevangen genomen. Hij wordt verdacht van de mislukte aanslag op Vuk Drasković, de politicus die zijn regeringspositie opgaf tijdens de NAVO-aanvallen in 1999, en Slavko Curuvija, een krantenmagnaat die tijdens de oorlog in Belgrado op straat werd neergeschoten. Een andere functionaris uit het Milosevic-tijdperk die gevangen gezet werd, is het hoofd van de Servische staatstelevisie, RTS. Tijdens haar bezoek aan Belgrado beschuldigde Carla del Ponte voormalig president Milosevic ervan dat hij wist dat de RTS-gebouwen zouden worden beschoten door de NAVO en dat hij de mensen die binnen aan het werk waren, had opgeofferd. Hoewel ze beloofde de bewijzen daarvoor te leveren, zijn die tot nu toe nog niet boven tafel gekomen. De nieuwe regering nam snel het voormalig hoofd van de RTS, Dragoljub Milanovic, gevangen en beschuldigde hem ervan zijn medewerkers niet te hebben geëvacueerd ondanks de reële dreiging van een NAVO-aanval.

De zaak tegen beide mannen is hooguit gebaseerd op aanwijzingen.

Beide mannen zijn dertig dagen in hechtenis genomen zonder tenlastelleggingen, terwijl hun aanklagers bewijzen verzamelen. Milanovic vervolgt omdat hij zijn personeel niet tijdig geëvacueerd zou hebben ontkracht het argument dat het RTS-gebouw een burgerinstelling is en daarom geen legitiem doel voor NAVO-bommenwerpers.

Onlogisch

Ook interessant is de verklaring van de Servische premier Zoran Djindjic. Hij noemde de 'suggestie' van de secretaris-generaal van de NAVO dat Servië de eenheden van het Derde Leger zou moeten 'aflossen' van hun posities tegenover de Albanese strijders, omdat deze eenheden betrokken zijn bij 'etnische zuiveringen in Kosovo', 'iets waar over te praten valt'.

Niet alleen zijn de bommenwerpers van vorig jaar en de bezetters van vandaag niet meer de vijand, zij mogen zelfs beslissen welke eenheden het Joegoslavische leger mag inzetten en waar! En Djindjic is niet eens de baas over het Joegoslavische leger!

De wonderlijke Balkan-logica staat ook toe dat de Servische en Joegoslavische leiders, zelf niet meer helemaal zeker wie nu wat regelt tegenwoordig, kunnen zeggen dat zij vastbesloten zijn de integriteit van hun land te verdedigen, maar toch de NAVO-bezetting van Kosovo kunnen accepteren, kunnen afzien van het neerslaan van de gewapende rebelle in de zogenaamde gedemilitariseerde grenszone en akkoord kunnen gaan met onderhandelingen met mensen die 'rekening houden' met terroristen, terwijl

ze de hele tijd de NAVO om hulp vragen bij het oplossen van de problemen die ontstaan zijn door de bezetting!

Albanese militanten blijven aandringen op onafhankelijkheid. Aangemoedigd door vriendelijke verslaggevers hebben ze hun aanvallen opgevoerd. Ze zijn erg geïnteresseerd in onderhandelingen met de Serviërs, zo zelfs dat ze het hoofd van de onderhandelingsdelegatie in een hinderlaag hebben gelokt.

Om de zaken nog ingewikkelder te maken zijn groepen Albanen uit Kosovo en Macedonië in aanvaring gekomen met de Macedonische politie, terwijl een ander militant leger zich in de bergen van West-Macedonië formeert. Terwijl Joegoslavië en Griekenland afspraken maken met de Macedonische regering over de naam en de grenzen van dit land, proberen de Albanen de helft van Macedonië voor zichzelf te grijpen.

Onzin, volgens Arben Xhaferi, de meest invloedrijke leider van de Macedonische Albanen en coalitiepartner in de Macedonische regering: "De Albanen zijn niet geïnteresseerd in het destabiliseren van de situatie."

Belgrado is echter niet de enige in de regio die volledig irrationeel handelt. Ook de NAVO heeft tegenstrijdige berichten uitgezonden sinds de brute moord op een bus met Serviërs in Kosovo. Niemand weet of de NAVO van plan is de breedte of lengte van de veiligheidszone te verkleinen. Terwijl de Britten nadenken of ze de Albanese militanten wel of niet zullen aanpakken en hen zullen beschuldigen van het voeren van een op rassenhaat gebaseerde oorlog,

schetste de voornaamste Amerikaanse officier in KFOR een scenario waarin de NAVO zou worden gedwongen om nota bene de Serviërs aan te vallen.

"Als een blindganger Outpost Sapper (vlakbij de basis in Dobrosin) zou raken, zou dat het ergste zijn wat de Joegoslavische regering kon overkomen", aldus de Amerikaanse adviseur Sullivan. Op de vraag of KFOR wraak zou nemen op de Serviërs, antwoordde hij: "Dat zou ik wel denken. Ik denk niet dat we genoeg zouden nemen met 'oeps, sorry'."

Zou het niet erg interessant zijn als de veiligheidszone onder voorwaarden wordt verkleind, als het Joegoslavische leger de militanten terugdringt en als dan een blindganger neerkomt op Outpost Sapper, waarbij mogelijk twee of drie Amerikaanse soldaten worden gedood? Onderzoek zou niet nodig zijn, want zoals Sullivan al zei, alleen de Serven zouden verdacht zijn. De NAVO zou gedwongen zijn om de Albanese bevolking te 'bevrijden' van gebieden die door militanten worden opgeëist, zoals ze ook in Kosovo deden.

Onwaarschijnlijk

Het begint griezelig veel te lijken op de situatie in 1998, toen de Amerikaanse regering in actie kwam om het UCK te redden dat op het punt stond te worden verslagen door het Joegoslavische leger en politie-eenheden, ondanks het feit dat diezelfde regering slechts zes maanden daarvoor over het UCK sprak als een terroristische organisatie. Klinkt het onwaarschijnlijk? Onmogelijk? Misschien. Maar op de Balkan is alles mogelijk.

Na het bombarderen van Irak insinueerden Britse kranten dat de Joegoslavische autoriteiten de Verenigde Staten en Groot-Brittannië van informatie over de Iraakse luchtafweer hadden voorzien. President Kostunica ontkende deze beschuldigingen, met weinig effect. De eerste indruk telde: de nieuwe Joegoslavische regering steunde het bombarderen van Irak, waarmee ze in feite ook de NAVO-acties tegen Joegoslavië in 1999 niet afwees. De Servische autoriteiten buigen inmiddels ook al voor de eisen van het Joegoslaviëtribunaal en hebben sindsdien hartelijk het bezoek van de voormalige secretaris-generaal van de NAVO begroet, de man die toestemming gaf voor het bombarderen van hun land.

Sommige menen dat een nieuwe Balkanoorlog niet waarschijnlijk is, omdat Bush niet Clinton is. Hun gedrag, uiterlijk en spreekvaardigheid mogen niet hetzelfde zijn, maar er is weinig of geen verschil in hun buitenlands beleid. De recent uitgesproken toewijding van Bush aan een Amerikaans internationalisme zegt genoeg: "Een sterk Amerika is de beste optie voor de wereld voor vrede en vrijheid." Bush voegde daaraan toe dat "vrijheid elke dag geëxporteerd wordt als we goederen en producten verscheppen die het leven van miljoenen mensen verbeteren".

In naam van diezelfde vrede en vrijheid steunde Bush de oorlog in Kosovo, met schending van het internationaal recht en de mensenrechten. Op de lijst producten die de Verenigde Staten dat jaar naar Joegoslavië 'exporteerden' stond verarmd uranium net onder kruisraketten en clusterbommen. (Bron: antiwar.com)

Crisisberaad over geweld Macedonië

5-3-2001

Drie militairen gedood, onrust aan grens lijkt zich uit te breiden

SKOPJE - Regering en leger van Macedonië hebben gisteren crisoverleg gevoerd met VN en Navo wegens de escalatie van het geweld aan de grens met Kosovo. Drie Macedonische soldaten kwamen er dit weekeinde om het leven. Twee redenen met hun auto op een mijn, een derde werd getroffen door een scherpshutter. Macedonië heeft de grens met Kosovo gesloten.

Het geweld in de grensregio begon ruim een week geleden in het dorp Tanusevci, dertig kilometer van de Macedonische hoofdstad Skopje, waar etnische Albanesezen in opstand kwamen tegen het leger. Enkele honderden inwoners van het dorpje zijn vorige week gevlucht naar Kosovo.

Volgens het persbureau AP is inmiddels ook een opstand uitgebroken in een naburig dorp, Malina, en op de berg Kodra Pura. In totaal tweehonderd opstandelingen zouden tegenover het Macedonische leger staan.

Burgemeester Hamdi Hasani van Debele, een ander nabijgelegen dorpje zei: „Het is oorlog.“ Hij riep op tot Navo-actie en zei anders zichzelf te zullen moeten verdedigen. Macedonische reservisten zijn opgeroepen voor extra grenspatrouilles.

Internationaal bestaat de angst dat Kosovaarse extremisten, die ook in de bufferzone in Zuid-Servië aanslagen uitvoeren, een nieuwe brandhaard proberen te creëren in hun strijd voor een eigen etnisch-Albanese republiek. Een kwart tot een derde van de Macedonische bevolking is etnisch-Al-

banees, en zou makkelijk in het kamp van de Albanese rebellen kunnen worden gedreven.

Macedonië heeft ook zelf dringend om internationale hulp gevraagd om het geweld aan te pakken, dat volgens president Boris Trajkovski het etnische evenwicht in zijn republiek en de stabiliteit in heel Europa in gevaar brengt. De grootste Albanese partij van Macedonië stelde in een verklaring dat de Albanesezen worden zijn tot „gijzelaars van de wil, onwetendheid en onvolwassenheid van een nog onduidelijke groep van dubieuze legitimiteit“.

Met intensieve patrouilles van Amerikaanse Kfor-militairen aan de Kosovaarse kant van de grens wordt geprobeerd de toenemende spanning de kop in te drukken. Vooral nog heeft Kfor in Macedonië alleen een logistieke missie, en geen bevoegdheid om militair op te treden.

De Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) zei gisteren voor het eerst dat zij begrip zou hebben voor een eventueel militair optreden van Macedonië tegen de etnisch-Albanese rebellen die in de grensregio voor onrust zorgen. „Wij waarderen de terughoudendheid van de leger en politie in Macedonië ondanks twee weken van provocaties“, aldus OVSE-ambassadeur Carlo Ungaro. „Na de ontwikkelingen van vandaag zullen we een redelijke militaire actie om de situatie onder controle te krijgen steunen.“ Tot nu toe hebben in hun strijd voor een eigen westerse organisaties zoals de Navo vooral gehamerd op rust, vanwege het gevaar van een grote geweldsuitbarsting.

Verdachte meldt zich vrijwillig bij Tribunaal

BELGRADO - Voor het eerst heeft een Joegoslavisch staatsburger zich vrijwillig gemeld als verdachte bij het VN-Tribunaal in Den Haag.

Blagoje Simic zou tijdens de Bosnische oorlog als burgemeester van het stadje Bosanski Samac het vermoorden van Kroaten en Moslims hebben toegelaten.

Joegoslavië heeft tot nu toe geweigerd om zelf verdachten uit te leveren, op grond van het feit dat zijn grondwet dat verbiedt. Maar Belgrado zal de komst van Simic naar Den Haag zonder twijfel presenteren als bewijs dat het bereid is samen te werken met het Joegoslavie-Tribunaal. Dat vermoedt

dat minstens tien verdachten uit de Bosnische oorlog zich schuilhouden in Joegoslavië, onder wie bijvoorbeeld legerleider Ratko Mladic. Ook ex-president Slobodan Milosevic wordt gezocht, zij het voor misdaden begaan in Kosovo. De Verenigde Staten dreigen met economische sancties als Belgrado niet voor het eind van deze maand met het VN-tribunaal samenwerkt.

Carla del Ponte, hoofdanklager van het Tribunaal, noemde de komst van Simic 'een bemoedigend teken'. Het is volgens haar te vroeg om te spreken van samenwerking tussen Belgrado en het Tribunaal.

MEER NIEUWS OP PAGINA 5

Macedonier dringen Albanese rebellen terug

14-3-2001

• Een Macedonische agent van een speciale politie-eenheid laadt in beslag genomen wapens van Albanese rebellen in. Macedonische troepen zijn gisteren de gehele dag in gevecht geweest met etnisch Albanese rebellen die nog enkele dorpen aan de grens met Servië bezetten, maar steeds meer terrein moeten prijs geven.

Het gebied tussen Malino, direct aan de grens, en Brest dat enkele kilometers van de grens af in Macedonië ligt, zou

nog (gedeeltelijk) in handen zijn van de Albanese rebellen. Speciale troepen van de Macedonische politie probeerden het gebied gisteren in te nemen, „maar dat kan niet in een halfuur gebeuren“, aldus een woordvoerder van het ministerie van Binnenlandse Zaken.

Verkenner van de Servische politie zijn ondertussen het zuiden van de bufferzone om Kosovo ingetrokken. Zij worden vandaag gevolgd door reguliere eenheden van het

Joegoslavische leger en de politie. In de Presevo-vallei houdt het staakt-het-vuren dat maandag is gesloten tussen de Albanese rebellen en de Servische regering stand.

In de Macedonische hoofdstad Skopje demonstreerden zo'n 30.000 mensen voor vrede en meer rechten voor de Albanese minderheid in Macedonië. Vandaag willen extremistische etnische Albanesezen een tegendemonstratie houden in Tetovo. FOTO: EPA

Taliban negeren Annan

12-3-2001

Afghaanse leiders tegen VN-baas: Vernietiging beelden vrijwel klaar

ISLAMABAD - Een laatste poging van VN-topman Kofi Annan om volledige vernietiging van boeddhistische beelden in Afghanistan te voorkomen, is mislukt. De minister van buitenlandse zaken van het Taliban-bewind gaf gisteren geen duimbreed toe.

Minister Wakil Ahmad Muttawakil zei in het Pakistaanse Islamabad tegen Annan dat het opblazen van de beelden gestaag vordert. Volgens ooggetuigen zijn inmiddels ook de grote boeddha-beelden bij Bamiyan vrijwel geheel vernietigd. Gisteren zouden de bovenste delen van de 55 en 38 meter hoge beelden aan gruzelementen zijn geblazen.

De Taliban zegt de vijftienhonderd jaar oude beelden te vernietigen omdat de islam verafgoding verbiedt. In de Zuid-Afghaanse stad Kandahar kwam gisteren een hoge delegatie van de organisatie van islamitische staten (OIC) aan om met de Taliban over hun religieuze argumenten voor de ver-

nietiging te praten. De verwachting is niet dat zij de Taliban tot andere inzichten brengen.

Annan noemde de vernietiging 'betreurenswaardig' en zei dat zij niet bevordelijk zou zijn voor de hoeveelheid hulp die Afghanistan krijgt. Hij vroeg donoren echter zich ervan bewust te zijn dat de hulp niet bestemd is voor de streng-islamitische Taliban-regering, maar voor de bevolking. In Afghanistan zijn honderdduizenden mensen ontheemd na jarenlange burgeroorlog en ernstige droogte.

Annan en Muttawakil overlegden gisteren ook over de positie van de met name door de Amerikanen gezochte terrorist Osama bin Laden, die zich in Afghanistan schuilhoudt. De Verenigde Naties hebben in januari sancties tegen het Taliban-regime verscherpt omdat Kaboel hem niet wil uitleveren.

De VN - en op drie na alle lidstaten - erkennen de Taliban-regering niet, ook al heeft die 90 procent van het land in handen.

Het Belgrado-sentiment

2001

In China lopen de gemoederen hoog op over het vliegtuigincident. Het bombardement van de Chinese ambassade is niet vergeten.

Door onze correspondent FLORIS-JAN VAN LUYN

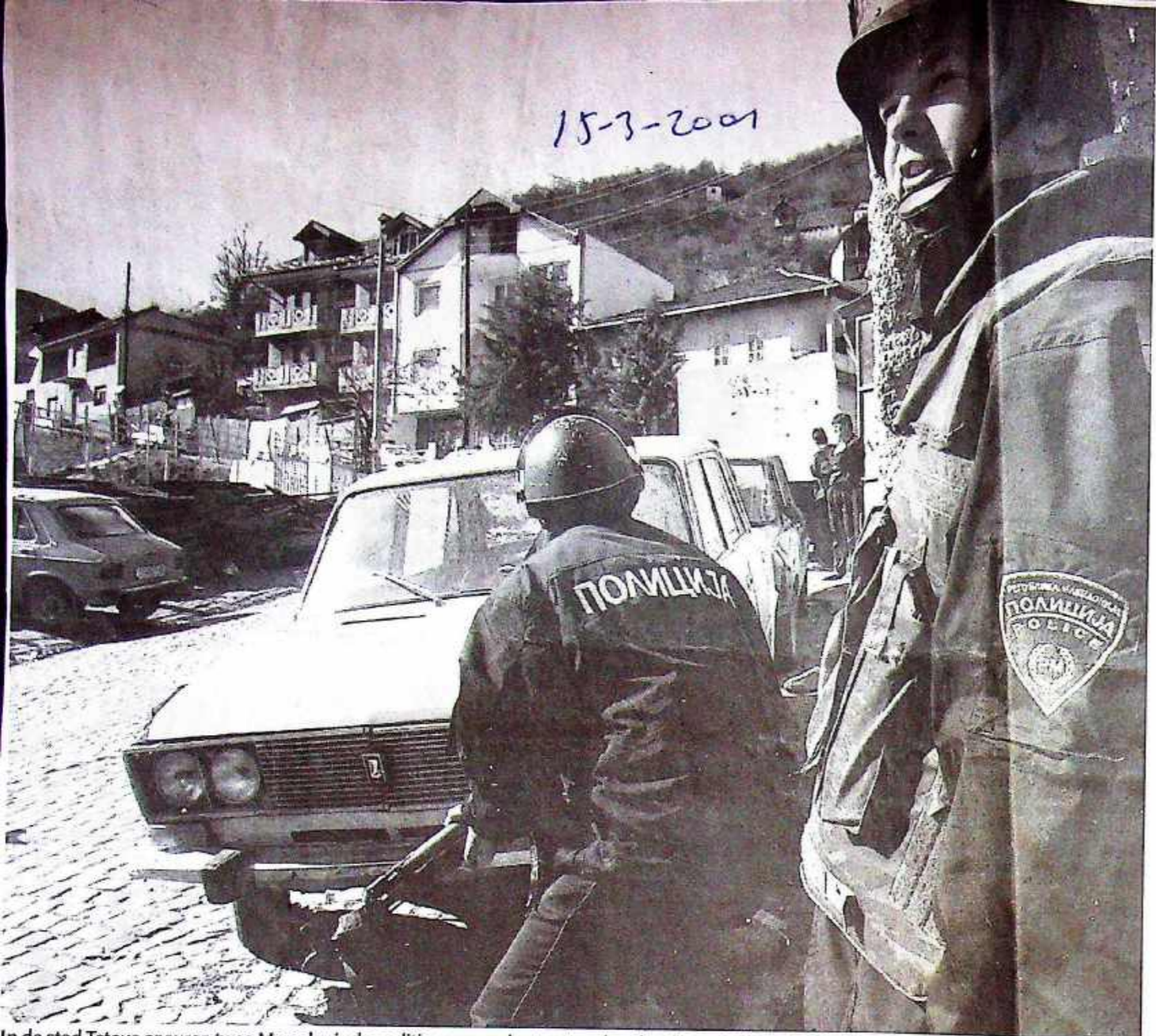
PEKING, 5 APRIL. Een Chinese spotprent toont deze dagen een Amerikaans spionagevliegtuig dat zojuist op het militaire vliegveld van Lingshui in het Zuid-Chinese Hainan is geland. Er hangt een spreekwolkje boven de cockpit: „Het zou kunnen komen door weer zo'n foute landkaart.“ De Chinese lezer heeft weinig aansporing nodig om in woede te ontvlammen, want tot op de dag van vandaag accepteert geen Chinees de uitleg van de Verenigde Staten na het bombardement op de Chinese ambassade in Belgrado in het voorjaar van 1999. Volgens de

VS stond de ambassade niet op hun staakaart. Bij dat bombardement kwamen drie Chinezen om.

Nu opnieuw een Chinees hoogstwaarschijnlijk is omgekomen - de piloot van de Chinese straaljager waarmee een Amerikaans spionagevliegtuig zondag in botsing kwam, is nog altijd niet gevonden - lijkt sprake van een opleving van de anti-Amerikaanse sentimenten van twee jaar geleden. Toen werd de Amerikaanse ambassade in Peking met stenen bekogeld en marcheerden zorgvuldig georkestreerde demonstranten door de diplomatenwijk van de hoofdstad. Nu staan de Chinese internetsites bol van de woedende commentaren van anonieme deelnemers aan een cybersessie over het voorval. De Verenigde Staten worden door menigeen uitgescholden en „oorlog verklaren“, „afrekenen“ en „wraak“ behoren tot de belangrijkste oplossingen van het emotionele Chinese publiek.

Vanmorgen schreeuwde een eenzame demonstrant voor de Amerikaanse ambassade dat de Verenigde Staten „in bloed zullen moeten boeten“. Maar hij werd onmiddellijk afgevoerd, want voornamelijk de Chinese autoriteiten de kwestie beheersbaar te willen houden.

Het maakt de Chinezen er niet minder boos om. Peking noemt de verklaring van Powell een stap in de goede richting - maar volgens de Chinese minister van Buitenlandse Zaken Tang Jiaxuan is de Amerikaanse verklaring voor de toedracht van het incident „bedrieglijk“ en hebben de VS de begraven „goed en fout“ niet op een rijtje. Volgens Tang zijn de VS „arrogant“. De Amerikaanse autoriteiten hebben de onmiddellijke en onvoorwaardelijke uitlevering geëist van de 24 bemanningsleden van het spionagevliegtuig alsmede de overhandiging van het toestel zelf. [• Vervolg CHINA: pagina 5]

In de stad Tetovo speuren twee Macedonische politiemannen de straat en de achterliggende heuvels af naar Albanese terroristen die hen even daarvoor hebben beschoten.

Foto EPA

Oorlog komt steeds dichterbij

Hevige gevechten in Macedonië tussen rebellen en politietroepen

15-3-2001

Tetovo - In de buitenwijken van de Macedonische stad Tetovo zijn felle gevechten uitgebroken tussen etnisch-Albanese rebellen en elitetroepen van de politie. De gevechten breidden zich uit naar dorpen in de omgeving, in de buurt van de grens met Kosovo.

De staatsradio sprak van 'een echte oorlog'. Verscheidene huizen in het gebied zouden in brand staan. De radio meldde tien gewonden, onder wie acht agenten. Laat in de middag vochten elitetroepen nog steeds in het dorp Selce ten noorden van Tetovo. Politiewoordvoerder Stevo Pendarovski noemde de situatie uitzonderlijk ernstig.

Tijdens de gevechten demonstreerden ongeveer 5.000 aanhangers van de rebellen in het centrum van Tetovo. Zij riepen op tot de vorming van een federale Albanees-Macedonische republiek. Bij ieder schot in de verte juichte de menigte. Later op de dag begonnen Macedonische winkeliers hun spullen in te pakken om te vluchten. Bij benzinstations vormden zich rijen van mensen die brandstof wilden hamsteren voor het geval de gevechten verder naar de stad oprukken. In Tetovo, een stad met 80.000 inwoners, is 60 procent

van de bevolking etnisch-Albanees.

De vrees dat de gevechten tussen rebellen en het Macedonische leger zich uitbreiden naar het westen, is met het geweld sterker geworden. In het westen van Macedonië woont het grootste deel van de etnisch-Albanese bevolking, die zeker een derde van de totale bevolking uitmaakt. De Albanese eisen meer rechten. Een deel van hen steunt de rebellen. Tetovo is de grootste Macedonische stad met een meerderheid van etnische Albanese.

Bij de grens met Macedonië zijn elite-eenheden van het Joegoslavische leger gisteren de bufferzone van Kosovo binnengegaan. In de vroege ochtend trok een colonne vrachtwagens en pantservoertuigen met honderden leden van de 63ste Parachutistenbrigade bij Presevo de zone binnen. Waarnemers van de NAVO en de Europese Unie begeleiden de troepen om toe te zien op de nale-

ving van een wapenstilstand die Belgrado maandag met de etnisch-Albanese rebellen in het Servische gebied heeft gesloten.

De intocht verliep zonder geweld. Wel liep de spanning in het gebied op. De rebellenleiders zeggen niet te kunnen garanderen dat hun strijders zich aan het bestand zullen houden. Om te voorkomen dat de opstand in Macedonië vanuit de bufferzone wordt aangewakkerd is de actie van het Joegoslavische leger geconcentreerd op het zuidelijke, aan Macedonië grenzende deel.

In Kosovo kwam het gisteren tot gewelddadigheden tussen Serviërs en KFOR-militairen. In Kosovska Mitrovica gebruikten Franse KFOR-soldaten zogeheten aanvalsgrenaten en traangas om zo'n vijftig Serviërs te verdrijven die een politiebureau belegerden. Drie Serviërs waren daar opgebracht in verband met aanvallen op een Canadese en een Deense agent, begin maart.

AB

Doden uit Racak inzet van propagandaoorlog

15-3-2001

In januari 1999 werden in het Kosovaarse dorpje Racak 40 verminkte doden gevonden. Tot op de dag van vandaag is onduidelijk of het ging om geëxecuteerde Albanese burgers of om gesneuvelde strijders van het Kosovaarse bevrijdingsleger.

Door Dragan Janjic en Esther van Osselen
 BELGRADO/ROTTERDAM - Een jonge vrouw die rende voor haar leven, haar oude vader, een jongen van 12 jaar. In de rug geschoten. Een man zonder hoofd voor zijn huis. In een greppel buiten het dorp: 23 lichamen van mannen. Kaplaarzen aan hun voeten, zes tot zeven lagen kleding over elkaar tegen de kou. Bloederige gezichten, afgegruete oren, gruwelijke verminkingen.

Het Kosovaarse dorpje Racak bood 16 januari 1999 een huiveringwekkende aanblik. De dag ervoor hadden Servische troepen het dorp aangevallen. De eerste buitenlandse waarnemers meldden geschokt dat opnieuw Albanese burgers slachtoffer waren geworden van Servische politie-

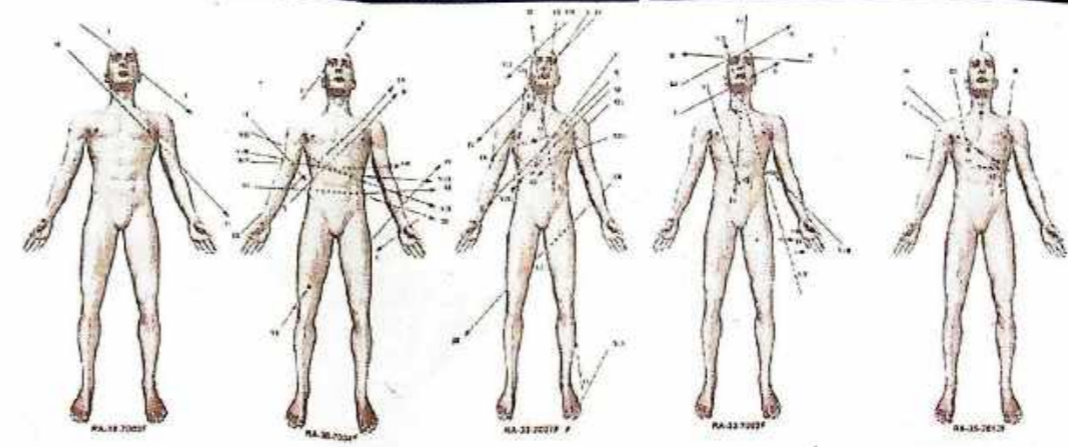
troepen en legereenheden. Toch woedt er twee jaar later nog een hevige discussie over het bloedbad, dat een belangrijk onderdeel is van de aanklacht tegen oud-president Slobodan Milosevic wegens misdaden tegen de menselijkheid. De doden zouden geen burgers zijn, zo beweert de nieuwe Joegoslavische regering, maar strijders van het Kosova-bevrijdingsleger UÇK.

Voor president Vojislav Kostunica wil niet weten van een massa-executie. Volgens hem is de zaak-Racak gebruikt als rechtvaardiging voor de NAVO-bombardementen. In zekere zin heeft Kostunica gelijk: over Racak woedt een propaganda-oorlog. Als er al niet keihard wordt gelogen, heersen er wel verdacht veel misverstanden.

Het centrale punt in alle verarring is het - grotendeels geheime - rapport van het Finse onderzoeksteam van dr. Helena Ranta. Zij onderzocht het bloedbad in opdracht van de Europese Unie. In maart 1999 is het rapport van ruim 1400 kantjes opgestuurd naar het gerechtshof en de universiteit in Pristina, toen nog stevig in Servische handen. Volgens de Servische autoriteiten toont het rapport zonneklaar aan dat van executies geen sprake was.

Zij krijgen van Ranta's collega's in het wetenschappelijk tijdschrift Forensic Science International deels gelijk. Slechts één van de 40 slachtoffers is volgens deze publicatie 'van dichtbij' neergeschoten.

De Servische autoriteiten verzwijgen dat in dezelfde tabel staat

Illustratie van het forensisch onderzoek van het Finse team van dr. Helena Ranta. De pijltjes geven de richting aan van de kogels waarmee de slachtoffers van het bloedbad van Racak werden gedood. Opvallend is dat bijna alle lichamen sporen tonen van een hoofdschot, naast een scala van andere schotwonden. De leeftijd van de slachtoffers was gemiddeld 43 jaar.

Foto: Forensic Science International

dat 11 lichamen sporen toonden van een salvo uit een machinegeweer. En dat bovendien bijna alle doden door het hoofd zijn geschoten, wat het scenario dat zij in een vuurgevecht aan hun einde zijn gekomen onwaarschijnlijk maakt.

Van de 40 lichamen die in Racak werden gevonden lagen er 23 in een greppel nabij het dorp. Volgens een samenvatting van Ranta's rapport vonden de onderzoeker in de struiken langs die grep-

pel tal van kogelhuizen, hetgeen erop zou kunnen wijzen dat de slachtoffers hier werden geëxecuteerd. De Servische onderzoeker Danica Marinkovic houdt het erop dat de greppel een loopgraaf was.

Een ander hardnekkig meningsverschil gaat over de vraag of de slachtoffers zelf nog vuurwapens hadden afgevuurd. De Servische patholoog-anatoom Slavisa Dobricanin weet zeker dat sporen van nitraat zijn gevonden

op de handen van 37 van de 40 lichamen. „Die sporen komen overeen met het gebruik van vuurwapens”, zegt Dobricanin.

Dobricanin was de eerste patholoog die de lichamen onderzocht. Op 18 januari 1999 namen Servische politietroepen de lichamen mee uit de moskee van Racak, waar ze door dorpelingen waren heengebracht. Pas dagen later kreeg het Finse onderzoeksteam van dr. Helena Ranta toegang tot de lichamen. Daarvan waren er

'Plotseling viel hij neer'

„Mijn zoon rende aan mijn linkerkant, misschien twee meter bij mij vandaan. Hij had zijn broek in zijn handen, we hadden geen tijd om ons goed aan te kleden. Hij waarschuwde me, dat ik opzij moest en plotseling viel hij neer. De kogel raakte hem in zijn nek. Vlak voor mij viel mijn echtgenoot ook. Hij bewoog niet mee.”

CITAAT

Een lid van de familie Beqa vertelde de onderzoeker van Human Rights Watch hoe haar familie om zeven uur 's ochtends rennend probeerde het bos te bereiken toen ze hoorden dat de politie in het dorp was.

24 al door Dobricanin onderzocht, wat destijds zorgde voor de veronderstelling dat de Serviërs met de lichamen hadden gerommeld. Daarvoor vond het team van Ranta geen aanwijzingen. Maar in Forensic Science International schrijven haar collega's wel dat op de huid géén vreemd materiaal werd aangetroffen. „Dat wil zeggen: er waren geen sporen dat ze zelf hebben geschoten”, verduidelijkt Florence Hartmann, woordvoester van het Joegoslavië Tribunaal.

Dat de slachtoffers zijn gemarteld, zoals Human Rights Watch en de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) vermoeden, is volgens het Tribunaal niet bewezen. Volgens de Finse onderzoekers zijn

de verminkingen veroorzaakt door dieren die de lichamen, die een nacht buiten lagen, hebben aangevreten. „Misschien miste de onderzoeker de forensische kennis om dergelijke sporen te onderscheiden”, zegt Hartmann over het rapport van Human Rights Watch.

De diepe indruk die de verminkingen van de gezichten maakten op de eerste onderzoekers en journalisten misten in elk geval hun uitwerking niet. De beelden van het bloedbad in Racak 'zetten de atmosfeer onder stroom' zegt Joost Flamand van de Nederlandse vertegenwoordiging bij de NAVO. „Het was een piek in een stroom van berichten over geweld van Servische troepen tegen Albanese burgers.”

Woensdag 28 februari

Gisteravond is een ouder Servisch echtpaar dood in hun huis aangetroffen. Met stokken doodgeslagen. De afgelopen weken is het aantal aanslagen toegenomen, ruim een week geleden kwamen elf mensen om bij een aanslag op een bus. De wraaknemingen gaan onverminderd door in Kosovo en dit doet het verzoeningsproces geen goed. Mijn hoop op verbeteringen in de relatie tussen Servië en Kosovo na de verkiezing van Koštunica is de afgelopen maanden snel verminderd. Gelukkig zijn er ook positieve ontwikkelingen, zoals de verbeterde samenwerking tussen Albanese en Servische artsen in sommige districten. Maar de successen zijn fragiel en worden ondermijnd door *hardliners* van beide kanten.

Deze week moet ik zo'n veertig medewerkers ontslaan en een aantal van onze programma's stopzetten omdat we dit jaar geen nieuwe financiering krijgen. Goede professionals, onder wie enkele vrienden, moet ik vertellen dat ze over zes weken werkloos zijn. Een moeilijk en pijnlijk proces. De keuze valt op een programma voor verbetering van de medische zorg aan zwangeren, pasgeborenen en kinderen. Officieel ondersteunt UNICEF deze programma's, maar tot nu toe hebben ze niet meer dan 10 procent van alle kosten voor hun rekening genomen. De World Health Organization (WHO) heeft onvoldoende geld om alleen door te gaan. Het tweede programma is de ondersteuning van gemeentes bij het vaccinatieprogramma, het tuberculoseprogramma, controle op veilig drinkwater en voedsel, enz. Het zijn taken die ze in het kader van de nieuwe gemeentewet moeten uitvoeren, maar waar ze onvoldoende ervaring mee hebben.

Niet alleen de WHO kampt met de afnemende geldstroom. Ook veel andere hulporganisaties moeten programma's afbouwen. Het is onbegrijpelijk en onverantwoord dat donoren die vorig jaar nog veel geld hadden voor Kosovo, plotseling andere prioriteiten hebben. Er wonen nog steeds mensen in tenten, en maar 10 procent van de nog te repareren huizen kan dit jaar met internationale steun worden opgeknapt.

Het is mij de afgelopen jaren steeds duidelijker geworden dat veel internationale hulp slechts gebaseerd is op politieke overwegingen. Nu de aandacht is verplaatst naar Joegoslavië en het aanhoudende geweld in en rond

HOLLANDS DAGBOEK

Erik Schouten

10-3-2009
Erik Schouten (38) studeerde geneeskunde in Amsterdam en Londen en werkte daarna als arts in Zaïre (het huidige Congo), Rwanda en Georgië. Sinds anderhalf jaar werkt hij voor de Wereldgezondheidsorganisatie van de VN in Kosovo. Hij woont samen zijn vriendin Wina Sangala, die in Kosovo voor UNICEF actief is.

Kosovo de etnische Albanesezinnen in een niet al te gunstig daglicht zet, gaat de geldkraan dicht. De periode van noodhulp is misschien over, maar de nood onder de Kosovaarse bevolking is nog steeds erg hoog. Naast de hoge moeder- en kindsterfte is het aantal gevaccineerde kinderen veel te laag en hebben velen zeer moeilijk toegang tot gezondheidszorg. Door armoede of door veiligheidsproblemen. Kosovo is een doorvoerland voor drugs, vooral heroïne, naar West-Europa en het aantal drugsgebruikers neemt angstaanjagend snel toe. In een recent onderzoek onder scholieren (14 tot 18 jaar) zei 5 procent ooit heroïne gebruikt te hebben. Dat is erg veel, verder onderzoek en plannen om daar wat aan te doen zijn hard nodig.

Ik werk nu bijna anderhalf jaar in Kosovo en over een half jaar loopt mijn contract af. Twee jaar werken in Kosovo is genoeg, ik merk dat ik langzamerhand steeds vermoeider ben geworden. Vandaag krijg ik te horen dat er een goede kans bestaat dat ik over enkele maanden een baan kan krijgen in Harare. 's Avonds vertel ik het Wina, ze is uitgelaten.

De helft van haar familie woont in het nabijgelegen Malawi. We praten, drinken en fantaseren tot diep in de nacht over ons toekomstig leven in Afrika.

Donderdag

Vandaag praten we met alle medewerkers en vertellen hun het slechte nieuws. De reacties zijn wisselend: gelatenheid, woede en tranen. Ik weet dat de reden een andere is, maar toch bekruipt me een schuldgevoel, is het immers niet mijn taak om geld binnen te krijgen? Gedurende de dag ontwikkel ik een knallende koppijn en ik ben blij als ik op tijd naar huis toe kan.

Ik probeer Nin, mijn zusje, te bellen, maar deze dagen lukt het bijna niet om vanuit Kosovo naar het buitenland te bellen. Meestal lukt het wel als je maar blijft proberen. Het zit me vandaag echter niet mee.

Vrijdag

Vanmorgen rond ik de laatste zaken over de ontslagen af met hulp van Jan, Pino en Sundaram die bij het Europese hoofdkantoor van de WHO werken en de afgelopen week in Kosovo zijn geweest. Het

kantoor lijkt leeg als het bezoek uit Kopenhagen is vertrokken en ik werk met tegenzin aan het schrijven van enkele nieuwe projecten. Vergeefse moeite?

Wina vertrekt vanmiddag voor een lang weekend met een collega naar Thessaloniki in Griekenland, ongeveer 5 uur rijden vanaf Priština. Ik moet het weekend werken en zij heeft veel zin er even tussenuit te gaan.

Kosovo, niet veel meer dan een dag rijden van Nederland en toch zo ver weg

Zaterdag

De afgelopen twee weken heeft het veel gesneeuwd en er ligt op sommige plekken wel een meter. Vandaag is het plotseling prachtig lenteweer en 15 graden warmer

dan de afgelopen dagen. Met een paar collega's rij ik naar Gjakova om een centrum voor geestelijke gezondheidszorg te bezoeken. Later rijden we naar het centrum van Gjakova. Veel van de gebouwen met prachtige houten gevels zijn platgebrand in de oorlog. Gelukkig worden ze in de oorspronkelijke staat herbouwd. We drinken koffie in een van de vele cafés en ik spreek met een paar van mijn collega's die over zes weken hun baan zullen verliezen. Anne, een Belgische dokter, heeft al een aanbieding gekregen om in Guinea te gaan werken. Bimi kan mogelijk aan de slag bij Cordaid, een Nederlandse organisatie. De komende weken zal ik mijn uiterste best doen om een aantal van de ontslagen collega's aan een nieuwe baan te helpen.

Laat in de middag vertrek ik naar vrienden in Peja, een uurtje rijden vanuit Gjakova. De weg naar Peja is veranderd in een snelstromende rivier. De sneeuw smelt snel en veel mensen proberen hun huizen te beschermen tegen het stijgende water.

Zondag

Ik word vroeg wakker als Xhev-

det, mijn vriend en (binnenkort ex-)collega, de woonkamer binnenkomt en koffie maakt. Bij het ontbijt komen herinneringen naar boven. Morgen is het islamitische offerfeest. Precies twee jaar geleden begon het NAVO-bombardement en Xhevdet en zijn vrouw Sanija vertellen me over die traumatische periode waarin Sanija lange tijd gescheiden is geweest van Xhevdet en hun dochter Hanna. Die periode heeft hen onverschillig gemaakt. Xhevdet vertelt me: 'Jij maakt je zorgen dat je me moest ontslaan, maar dat is niets in vergelijking wat wij hebben meegemaakt.' Voor het eerst hoor ik het verhaal over zijn vriend die op deze dag door Serviërs gedood is door hem de keel door te snijden. Net als de schapen morgen op het islamitische offerfeest.

Op de terugweg naar Priština denk ik over al het geweld en de wreedheden in Kosovo en de Balkan. Ik rijd langs de stille getuigen van de oorlog, verbrande huizen en een vernielde kerk. Kosovo, niet veel meer dan een dag rijden van Nederland, maar tegelijkertijd zo ver weg.

's Avonds lukt het me eindelijk

mijn zusje te bellen. Het doet me goed haar te horen en bij te praten. Telefoontjes met mijn familie in Nederland zijn erg belangrijk voor me. Ze zijn vaak het enige contact dat ik met ze heb.

Maandag

Het is heerlijk weer en ik wandel met Fahri, de eigenares van het huis waarin we een etage huren, door de tuin en vinden de eerste levenstekenen van de tulpenbollen die ik afgelopen najaar heb geplant. Het contrast is groot als ik het huis binnenloop en op de televisie beelden zie van de gevechten in Macedonië, niet meer dan 50 kilometer hiervandaan. De grens blijft dicht en Wina kan niet terugkomen. 's Avonds ben ik thuis en wacht op haar telefoontje. De verbinding is zo slecht dat we geen verstaanbaar woord kunnen wisselen.

Dinsdag

Drugsgebruik is een toenemend probleem in Kosovo en het aantal arrestanten met ontwenningsschijnselen neemt toe. UNMIK, het tijdelijke bestuur van de VN in Kosovo, heeft, zoals op zoveel gebieden, nog geen beleid ontwik-

Ik hoop dat we kunnen helpen om protocollen te ontwikkelen en medisch personeel te trainen. Over enkele weken start de WHO een onderzoek naar drugsgebruik onder de jeugd in Kosovo en we kunnen ons dan ook richten op de problemen in gevangenissen. Ik bezoek de gevangenis in Priština en de situatie is beroerd. Vier gevangenen op een cel, stinkende toiletten en douches, een zeer kleine luchtplaats waar je niet meer kunt doen dan kleine rondjes lopen. De gevangenen hebben niets te doen, maar daarentegen is het eten vele malen beter dan wat de kinderen in het tehuis voor slechthorenden krijgen. We maken wrange grapjes.

Goed nieuws! Ik krijg bericht dat de financiering voor de training voor huisartsen waarschijnlijk rond is. Een enorme opluchting, we hoeven de training van 350 artsen niet te stoppen.

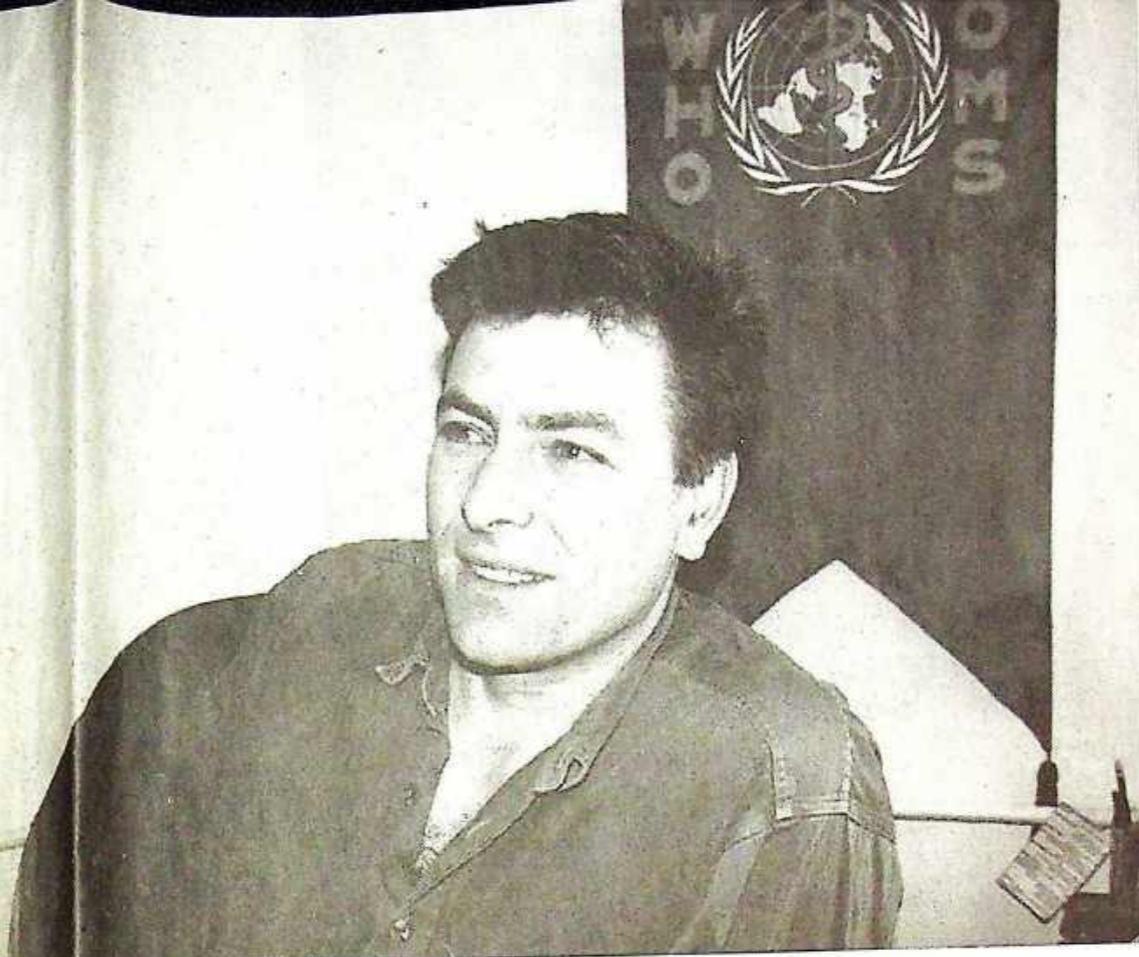
Woensdag 7 maart

De grens zit nog steeds potdicht. Ruim 250 hulpverleners zitten vast in Macedonië. We proberen voor ons personeel plaatsen te vinden in de helikopters die door de VN zijn ingezet. In de middag gaat de grens open, maar alleen voor personeel van internationale organisaties en niet voor Kosovaren en goederen die voor de grens staan te wachten, zoals twaalf vrachtwagens met medicijnen en tankwagens met brandstof. De reservevoorraad brandstof van de VN in Kosovo is slechts genoeg voor een week, omdat alle opslagplaatsen door de NAVO zijn gebombardeerd. Er dreigt een tekort en de VN heeft brandstof sinds gisteren gerantsoeneerd. Vandaag sluiten sommige organisaties hun kantoren vroeger omdat ze onvoldoende brandstof hebben om de generatoren te laten draaien die nodig zijn om de vele elektriciteitsuitvalven op te vangen.

Vandaag schieten Amerikaanse soldaten op Albanese rebellen in Macedonië. NAVO en de VN werden anderhalf jaar geleden als bevrijders Kosovo binnengelaten. Ik hoor de eerste verhalen over samenwerking met het regime in Belgrado en ben bang dat dit het begin van een ommekeer zou kunnen zijn in de relatie tussen de internationale gemeenschap en de bevolking in Kosovo.

Terwijl ik de laatste zinnen van dit dagboek schrijf valt de stroom weer eens uit. Ik ben er aan gewend, belangrijker is dat Wina weer terug is.

Foto Aferdite Ibrahimaj

Iste Nico,

de **Balie**

misschien ben je geïnteresseerd
Ik ha niet jammer genoeg
groeten
willems

Blufpoker in Kosovo

19 maart 2001, 20.00 uur, salon

Het is nu een jaar na de bombardementen op Kosovo. Het internationaal experiment waarbij zonder mandaat van de internationale gemeenschap een oorlog gevoerd werd tegen Servië riep in eerste instantie een juichstemming op. Na enige tijd kwamen de aarzelende geluiden. Wiens oorlog werd hier nu precies gevoerd?

De Belgisch journalist **Michel Collon**, auteur van onder meer het recent verschenen *Blufpoker*, betoogt dat de westerse grootmachten – Verenigde Staten, Duitsland – heel andere belangen hadden dan vrede in de regio, en dat de Navo met actieve medewerking van de westerse media zand in de ogen van het publiek heeft gestrooid. Uit de manier waarop het westen optrad in Joegoslavië valt de handelwijze in komende internationale conflicten af te leiden. Collon gaat daarover in gesprek met Nederlandse politici – onder leiding van de schrijver **Karel Glastra van Loon**.

KAARTVERKOOP EN RESERVEREN

Toegangsprijs: f 15,00 (f 12,50 met CJP/CKV/PAS 65/Stadspas/Collegekaart).

Openingstijden kassa: op werkdagen van 13.00-18.00 uur of tot aanvang programma. In het weekend 1 ½ uur voor aanvang.

Telefonisch reserveren: 020 55 35 100 tijdens openingstijden tot drie kwartier voor aanvang.

De Balie, Kleine-Gartmanplantsoen 10, 1017 RR Amsterdam

Poetin op Europese top 'Macedonië bedreiging voor Europa'

Door onze correspondent BEN VAN DER VELDEN

STOCKHOLM, 24 MAART. De Russische president Vladimir Poetin vreest dat de crisis in Macedonië Europa in het hart kan treffen. In Stockholm vergeleek hij de situatie in Macedonië met die in Tsjetsjenië van enkele jaren geleden.

Poetin, op uitnodiging van de Zweedse premier Göran Persson gisteren aanwezig op de Europese top, verweet de vredesmacht KFOR, die door de NAVO wordt geleid, het Bevrijdingsleger UÇK destijds in Kosovo onvoldoende te hebben ontwapend. Hij zei dat „terroristen en geen rebellen” uit Kosovo Macedonië binnendringen. Hij waarschuwde dat deze crisis Europa in het hart kan treffen. Poetin deed zijn uitspraken nadat verschillende Europese regeringsleiders hadden aangedrongen op een politieke oplossing voor de oorlog in Tsjetsjenië.

De regeringsleiders gaven tijdens hun lunch met de Russische president geen commentaar op Poetins vergelijking. Persson, die de Europese top voorzit, zei ook niets toen de Russische president deze tijdens een persconferentie herhaalde. De Franse minister van Buitenlandse Zaken, Hubert Védrine, zei dat „het model Tsjetsjenië geen voorbeeld is om te volgen.” Frankrijk ging eerder met tegezin akkoord met het Zweedse initiatief om Poetin uit te nodigen. Gisteren was ook de Macedoni-

sche president, Boris Trajkovski, in Stockholm. Hij zei dat zijn regering probeert „de terroristen politiek en militair te isoleren”. Hij noemde zijn land „het beste model van een multi-etnische staat”, maar erkende dat er problemen zijn met de Albanese minderheid. Trajkovski zei dat het terrorisme in zijn land is ontstaan doordat „criminelen zich bedreigd voelen door de democratie van Macedonië”.

De Europese leiders betuigden hun steun voor „de democratische en multi-etnische regering van Macedonië”. De EU wil dat problemen van de Albanese minderheid in Kosovo zonder geweld worden opgelost. Persson zei zeer tevreden te zijn met de verklaring van drie Albanese-Kosovaarse leiders, Ibrahim Rugova, Hasim Thaçi en Ramush Haradinaj, die extremisten in Macedonië hebben opgeroepen de wapens neer te leggen en naar huis terug te keren. De EU-leiders hebben de Macedonische regering gevraagd een vreedzame oplossing te zoeken voor klachten van de Albanese minderheid.

Overheersend beeld van de vijfde Balkanoorlog: vluchtelingen, hier in april 1999 op de grens van Kosovo en Albanië. (Foto NRC Handelsblad, Maurice Boyer)

De storm valt de oorlog bereikt niet.

Tien jaar vechten om verdeling Joegoslavische boedel

De strijd in Macedonië is de nieuwste en wellicht niet laatste etappe van een oorlog die al tien jaar duurt: de strijd om de verdeling van de boedel van het oude Joegoslavië. Een rondgang langs Groot-Servië, Groot-Kroatië en de 169 bewindslieden van Bosnië.

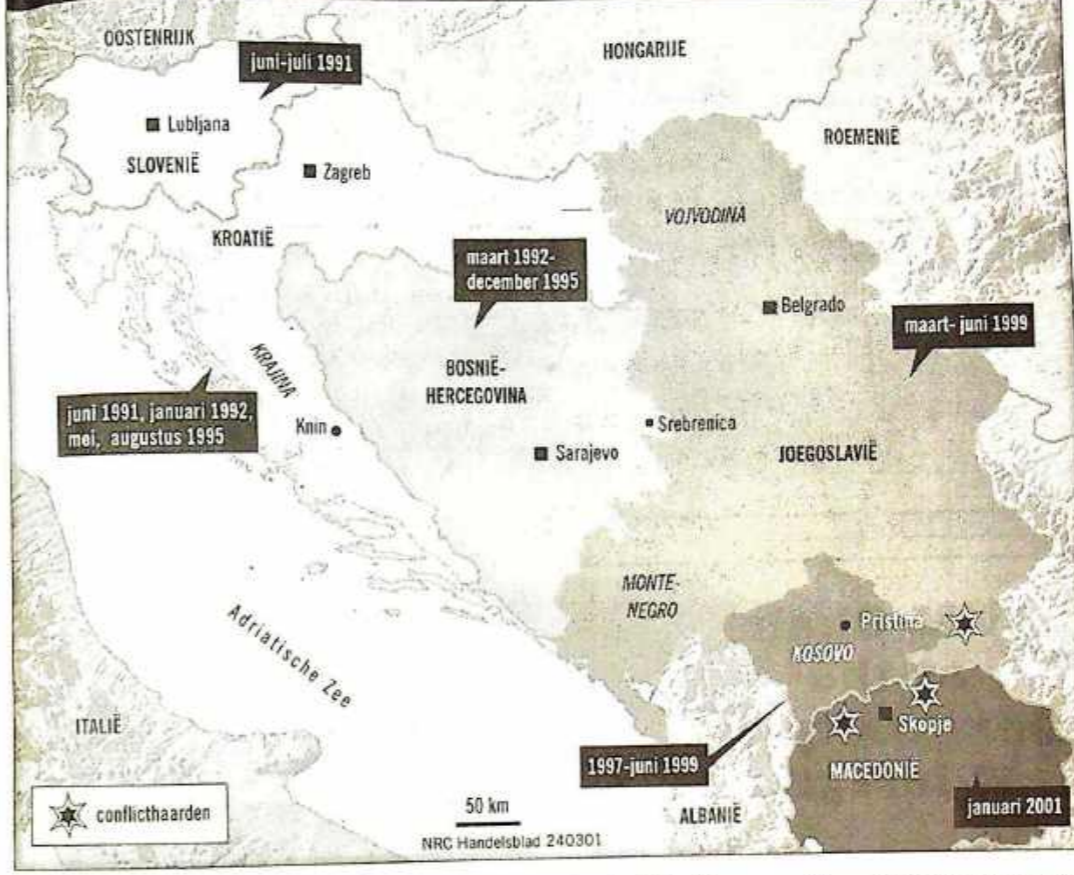
te halen was. Toen de Slovenen onverwachts verzet boden, trok het Joegoslavische Volksleger zich ijlings terug.

De tweede etappe in deze vijfde Balkanoorlog in honderd jaar (na die van 1912 en 1913 en de twee Wereldoorlogen) was géén misverstand. De Serviërs, inmiddels heftig strevend naar de vorming van hun etnisch zuiver Groot-Servië, wilden de Kroaten best laten vertrekken uit de federatie, maar dan wel met achterlating van hun etnisch Servische gebieden. En daar wilden de Kroaten niets van weten. Zes maanden oorlog was het resultaat, met elfduizend doden aan Kroatische kant, vijfhonderd verwoeste of zwaar beschadigde steden en dorpen, een half miljoen vluchtelingen. Vier jaar lang nog hield in Kroatië een Servisch minirepubliekje stand, tot dat in 1995 in twee bliksemacties werd opgerold.

Etappe twee maakte etappe drie onvermijdelijk: de oorlog in Bosnië, die nog veel verwoestender werd dan die in Kroatië, werd onvermijdelijk door de heftigheid waarmee men zich in Belgrado en Zagreb had vastgebeten in het ideaal van een Groot-Servië (met alle Serviërs van Joegoslavië in één land, óók die buiten Servië) en een Groot-Kroatië met alle Joegoslavische Kroaten. Zoals de Servische minderheid in Kroatië voor geen prijs in het nieuwe Kroatië wilde leven, zo wilden de Serviërs in Bosnië voor geen prijs in Bosnië blijven: bij Servië wilden ze horen. En evenzeer wilden de Kroaten in Bosnië tot elke prijs bij Groot-Kroatië horen. Voor beide bevolkingsgroepen was Bosnië simpelweg geen land. Pas na drieëneen-half jaar vechten, na 200.000 doden en miljoenen vluchtelingen werd in het verre Dayton een voorlopige punt gezet achter het geweld.

Voorlopig, want in Bosnië, met zijn onderverdeling in twee territoriale entiteiten, een voor de Serviërs en een voor de moslims en Kroaten, en in tien zelfbesturende kantons (er lopen in Bosnië 169

Tien jaar oorlog in Joegoslavië

boedel allerm minst definitief verdeeld. Ook vijf jaar na de oorlog willen de Bosnische Serviërs en de Bosnische Kroaten niets liever dan wég uit 's werelds onmogelijkste republiek. Bosnië bestaat uitsluitend door het dwangbuis waar het in Dayton in is geduwd.

Etappe vier van de boedelscheiding: Kosovo. Een oorlog die onvermijdelijk was al vóór Joegoslavië ontplofte. Immers, al in 1989 was er de kiem voor gelegd, op het hoogtepunt van de nationalistische waanzin waarin Slobodan Milošević de Serviërs had gedompeld. Kosovo moest in de Grote Boedelscheiding Servië worden toegewezen, want het was voor de Serviërs Heilige Grond, hún Jeruzalem, al sinds ze er in 1389 in de strijd tegen

de Turken hun onafhankelijkheid kwijtraakten. En dus werd in 1989 in Kosovo een Servisch apartheidregime gevestigd waartegen de meerderheid van Albanen vroeg of laat wel moest ontstaan. Ze leden jaar na jaar in stilte, maar ze stonden op, vanaf 1997, met een Bevrijdingsleger van Albanen die na al die jaren hun geduld hadden verloren en bereid waren voor hún stukje boedel te vechten. Toen de Serviërs die guerrilla met de inmiddels uit Kroatië en Bosnië bekende overdosis geweld, wreedheid en etnische zuivering bestreden, greep de internationale gemeenschap in maart 1999 in met een oorlog om Kosovo die het geweld bij de Serviërs thuis bezorgde: een bommenregen die drie

maanden aanhield, Servië grondig verwoestte en de hoofdaanstichter van al het geweld, Slobodan Milošević, eindelijk, eindelijk de politieke kop kostte. En de Serviërs Kosovo - want dat is in de boedelscheiding de facto toegewezen aan de Kosovo-Albanen.

Het geweld van etappe vijf, Macedonië, is in de strijd om de boedel niet meer dan een vervolg van etappe vier. Tien jaar lang hebben de Slavische Macedoniërs en de grote minderheid van Albanen Macedonië bezorgd naar het noorden gekeken, wetend wat er zou gebeuren als zij zouden toestaan dat de bal van de oorlog verder naar het zuiden zou rollen en ook hun republiek zou overspoelen. Tien jaar lang heeft het ver-

stand de emoties in toom gehouden, de leiders van beide gemeenschappen praatten, confereerden, ruzieden, ze gingen dapper met elkaar in elke nieuwe regering zitten, deden elkaar moeizame concessies, lieten zich niet provoceren, ze nodigden Max van der Stoep uit, die op dertig, veertig, vijftig missies naar Macedonië meehielp een modus vivendi te vinden waarmee zowel de Slavische meerderheid als de Albanese minderheid zou kunnen leven.

Tot het zetje uit Kosovo kwam, in de vorm van een nieuw 'bevrijdingsleger', met manschappen en wapens, die de Kosovo-Albanen toch niet hadden ingeleverd en die nu op de ruggen van konvooiën van ezels over de bergen naar Macedonië kwamen, in de vorm ook van het argument dat al die samenwerking in de afgelopen tien jaar de Macedonische Albanen niet heeft gebracht waarop ze recht hebben. Toen in januari het schieten begon ging de vrede verloren. Sindsdien zijn beide gemeenschappen onherroepelijk uit elkaar gedreven. De Albanen zeggen dat het glas van hun rechten na tien jaar praten nog half leeg is, dat, nu de eerste schoten vallen, hun geduld op is en dat alleen geweld het glas vol kan krijgen. De Slavische Macedoniërs van hun kant zeggen dat het glas na tien jaar praten al flink vol is. En zie je wel, zeggen ze, we hebben het altijd al gedacht: de Albanen willen het onderste uit de kan, hun eigen staat. Het niveau van het geweld mag nog laag liggen, etappe vijf van de strijd om de boedel is nog maar net begonnen en door de beiderzijdse radicalisering is een dialoog nu onmogelijk.

Etappe zes - ook die komt nog. Misschien in Kosovo, want nog lang niet elke Serviër is zich ervan bewust dat dat stuk boedel voor de Serviërs voorgoed verloren is, en veel Kosovo-Albanen vinden dat hun stuk boedel incompleet is zonder stukjes Zuid-Servië en Noord-Macedonië. Misschien in Bosnië, de onmogelijke republiek. Misschien in Montenegro, waar de Montenegrijnen later dit jaar hún deel van de boedel opeisen. De Vijfde Balkanoorlog duurt nu tien jaar, maar is nog lang niet voorbij.

anagier

300 mensen.
walleit en een leefbare
ke doelstelling; een positief
partij. De onderneming heeft
heeft het bedrijf zich
rhoude het bedrijf meer
1 consortia omvangrijke
hard en een eigen vermogen

Legal People

search & selectie
van juristen
Legal People bemiddelt
advocaten, (kandidaat-)
notarissen, fiscalisten en
bedrijfsjuristen.
Legal People vervult ook
functies op interim basis.
Legal People richt zich op
hoogwaardige functies binnen
de advocatuur, het notariaat,
de financiële dienstverlening,
handel en industrie.
Legal People richt zich
uitsluitend op juristen met
3 jaar of meer ervaring
en voortreffelijke kwaliteiten,
zowel in vakinhoudelijke
als in relationele zin.
Legal People handelt de
navolgende principes:
- absolute discretie en ver-
trouwelijk advies naar
individuele belangstellenden
- objectieve voorlichting en
advies aan bedrijven/
opdrachtgevers
- onafhankelijke opstelling
- doorgronding van zowel
specifieke bedrijfsstructuur als
individuele eigenschappen
- essentieel voor succes
- de zorgvuldige procedure
- dient ook vlot te zijn
Vanzelfsprekend staat de
vacature open voor zowel
mannen als vrouwen

Legal People

Westen vraagt Skopje beheerst op te treden

24-3-2001

SKOPJE - Terwijl de Macedonische regering vasthoudt aan de 'eliminatie' van de etnisch-Albanese rebellen in Macedonië, zet de internationale gemeenschap de autoriteiten onder druk om het conflict niet verder te laten escaleren.

Westerse leiders en ook Rusland hebben gisteren duidelijk gemaakt dat ze van de Macedonische president Boris Trajkovski politieke initiatieven verwachten, naast het 'compromisloze' offensief tegen de extremisten waarvoor Trajkovski het leger donderdag de vrije hand gaf.

"Ik hoop dat de Macedoniërs terughoudend opereren, geen onnodige militaire confrontatie aangaan en zich concentreren op het verenigen van het land", zo verklaarde secretaris-generaal Robertson van de NAVO gisteren op een persconferentie in Londen.

Op de EU-top in Stockholm kreeg Trajkovski algemene steun

voor zijn harde opstelling tegenover de extremisten, maar ook hier klonk de roep om terughoudendheid, onder anderen van de Nederlandse minister van buitenlandse zaken Van Aartsen.

De Russische president Vladimir Poetin probeerde in Stockholm steun te krijgen voor een

EU wil veilige grenzen, dialoog en financiële steun voor Macedonië

Balkanverdrag, waarin de onder tekenaars beloven elkaars territoriale integriteit te respecteren.

Javier Solana, coördinator voor het buitenlandbeleid van de unie, zei dat de internationale gemeenschap zich in de kwestie-Macedonië zal richten op drie punten: verbetering van de veiligheid aan de grenzen - vooral die met Kosovo -, het stimuleren van een politieke dialoog en economische steunmaatregelen.

Ook onder internationale druk, kwamen de Albanese leiders in Kosovo - onder wie de meer extremistische zoals Hasjim Thaci en Ramusj Haradinaj - met een oproep aan de opstandelingen om 'vreedzaam terug te keren naar hun huizen'. De rebellen krijgen steun vanaf Kosovaars grondgebied. De Macedonische regering gaf gisteren toe bij haar offensief tegen de rebellen ook doelen in Kosovo te hebben aangevallen.

Naast Zweden hebben ook Spanje en Duitsland extra militairen toegezegd om de grens tussen Macedonië en Kosovo beter te bewaken. Oekraïne stelde twee gevechts- en vier transporthelikopters beschikbaar om de rebellen aan te pakken.

In Macedonië werd gisteren van tijd tot tijd geschoten. De autoriteiten hebben inwoners van dorpen in rebelleengebied aangeraden te vertrekken. 22.000 Macedoniërs zijn al gevlucht. Al zeker 150 burgers zijn gewond geraakt.

Een Macedonische militair kijkt rond in een van de gehuurde Oekraïense helikopters.

FOTO EPA

Aan Haags tribunaal Serviër door Joegoslavië uitgeleverd

27-3-01

BELGRADO/DEN HAAG, 24 MAART. De Servische politie heeft gisteren de Bosnisch Serviër Milomir Stakic gearresteerd en uitgeleverd aan het Joegoslavië-tribunaal in Den Haag. Het is voor het eerst dat Joegoslavië actief heeft meegewerkt aan uitlevering.

Stakic, de voormalige burgemeester van het Prijedor in het noordwesten van Bosnië, wordt verdacht van betrokkenheid bij het opzetten van concentratiekampen voor Bosnische moslims en niet-Serviërs in het begin van de jaren negentig, waaronder de beruchte kampen Omarska en Trnopolje. Hij stond op de lijst van verdachten.

De etnische zuivering in de regio rond Prijedor waarbij de beruchte kampen een belangrijke rol speelden was zeer 'succesvol'. Binnen een jaar werd de Kroatische bevolking in het gebied gehalveerd (naar ruim 3.000). Van de 49.000 moslims die er begin 1992 woonden waren er een jaar later nog maar 6.000 over.

De Joegoslavische autoriteiten benadrukken dat Stakic niet de Joegoslavische nationaliteit bezit. Hij heeft een Bosnisch paspoort. De Joegoslavische regering heeft niet de mogelijkheid om Joegoslavische staatsburgers uit te leveren. Dat verbiedt de wet. De regering is al maanden bezig om dit wetsartikel te wijzigen, maar is daar tot nu toe nog niet in geslaagd.

De Amerikaanse regering heeft Joegoslavië bedreigd met sancties als de wet niet voor 31 maart is aangepast. De Joegoslavische regering heeft al gezegd daarin niet tijdig te zullen slagen. Premier Zoran Djindjic zei woensdag in Washington dat er geen consensus is binnen Joegoslavische regering, met name over de eventuele uitle-

vering van Slobodan Milošević aan het Joegoslavië-tribunaal.

Eerder deze week hadden de ministers van Justitie van Joegoslavië en Servië, bij een bezoek aan het Joegoslavië-tribunaal een beperkte vorm van samenwerking toegezegd. Joegoslavië is bereid niet-Joegoslavische verdachten van oorlogsmisdaden aan het VN-tribunaal uit te leveren en verdachten aan te moedigen zichzelf aan te geven. Gisteren vroeg de Servische minister van Justitie Vladan Batic verdachten zichzelf aan te geven. Hij noemde het tribunaal „een realiteit die niet kan worden genegeerd”.

Met de uitlevering van Stakic lijkt Joegoslavië te willen aantonen dat ze die belofte zal nakomen. Jiri Landale, woordvoerder van het tribunaal, noemde de arrestatie van Stakic „een concreet teken dat de autoriteiten in Belgrado bereid zijn mee te werken”. Landale zei te hopen „dat dit het begin is van de uitlevering van alle aangeklaagden die zich op Joegoslavisch grondgebied bevinden”.

Tien dagen geleden meldde de Serviër Blagoje Simic zich vrijwillig in Den Haag. Openbaar aanklager Carla del Ponte sprak die gelegenheid van een „bemoedigend signaal” omdat de Joegoslavische regering voor het eerst heeft meegewerkt aan de overgave van een Joegoslavisch staatsburger overigens zonder actieve betrokkenheid, zoals in het geval van Stakic. (AP, Reuters, AFP, ANP)

Belgrado 'werkt mee met VN-tribunaal'

DEN HAAG, 21 MAART. De ministers van Justitie van Joegoslavië en Servië hebben gisteren het Joegoslavië-tribunaal in Den Haag een beperkte vorm van samenwerking toegezegd. Joegoslavië is bereid niet-Joegoslavische verdachten van oorlogsmisdaden aan het VN-tribunaal uit te leveren en verdachten aan te moedigen zichzelf aan te geven.

De ministers, Momčilo Grubac en Vladan Batic, brengen een tweedaags bezoek aan het tribunaal. Na een gesprek met hoofd-aanklager Carla Del Ponte zeiden ze dat Joegoslavië „geen oase voor oorlogsmisdadigers” wil worden. Ze verzekerden dat ze verdachten die zich in Joegoslavië bevinden zouden vragen zich vrijwillig bij het tribunaal te melden en beloften niet-Joegoslavische verdachten uit te leveren. Volgens de Servische minister Batic zijn er „tekenen” die erop wijzen dat sommige verdachten zich „zeer spoedig” vrijwillig zullen aangeven.

De uitlevering van verdachten met een Joegoslavisch paspoort stuit op de wetsbepaling die uitlevering van Joegoslavische staatsburgers aan het buitenland verbiedt. Belgrado zegt al maanden te werken aan een wijziging van die wetstekst, maar te betwijfelen of dat lukt voordat op 31 maart een

Amerikaans ultimatum afloopt. In dat ultimatum dreigt Washington met sancties als Belgrado niet heeft bewezen met het tribunaal in Den Haag samen te werken.

Hoeveel niet-Joegoslavische (bijvoorbeeld Bosnisch-Servische) verdachten zich in Joegoslavië ophouden, is onduidelijk. Onlangs zei Grubac dat bij zijn weten geen enkele niet-Joegoslavische verdachte zich in Joegoslavië schuilhoudt. Twee hoofdverdachten Radovan Karadzic, oud-leider van de Bosnische Serviërs, en zijn legerleider Ratko Mladic zijn in Bosnië ondergedoken uit vrees door Belgrado te worden uitgeleverd.

De twee ministers zeiden gisteren in Den Haag opnieuw dat een „intensief juridisch onderzoek” naar wandaden van de vroegere Joegoslavische president Slobodan Milošević wordt ingesteld. „Het is zeer waarschijnlijk dat hij binnenkort wordt vervolgd, maar het is niet de taak van het ministerie om te arresteren, te vervolgen en te berechten”, aldus minister Batic. (Reuters)

Trouw commentaar Goed bericht uit Joegoslavië

3-4-2001

Oud-president Slobodan Milošević van Joegoslavië is opgepakt en dat is, na zoveel slechte berichten uit en over de Balkan, een goed bericht. Voor ons, maar vooral voor de Joegoslaven. Ook als we in aanmerking nemen dat de aanhouding van de man bepaald geen voorbeeld is geweest van een hartelijk samenwerken tussen de leiders van het land, blijft het een goed bericht. En zelfs als we beseffen dat Milošević nog lang niet in Den Haag zit om daar zijn internationale rechters in de ogen te zien, blijft het nog steeds een goed bericht. En wel omdat het aangeeft dat het tijdperk Slobodan Milošević definitief voorbij is, dat de man die als geen ander Joegoslavië in het verderf heeft gestort, als geen ander verantwoordelijk is voor honderdduizenden doden en nog eens honderdduizenden vluchtelingen, definitief zijn aanhang kwijt is en niet meer in staat zal zijn nog enige macht aan zich te trekken.

Milošević als onruststoker, Milošević als personificatie van de Servische nationalist die niet schroomde de Joegoslavische volken, onder wie zijn eigen Servische volk, op te offeren aan zijn hang naar de macht en zijn droom van een groot-Servië, is gelukkig verleden tijd. Het geringe aantal getrouwen dat het afgelopen weekeinde nog bereid was voor hem op te komen, geeft aan dat hij, de voormalige demagoog en charismatische leider, zijn greep op het volk is kwijtgeraakt. Dat de ban eindelijk en definitief gebroken is.

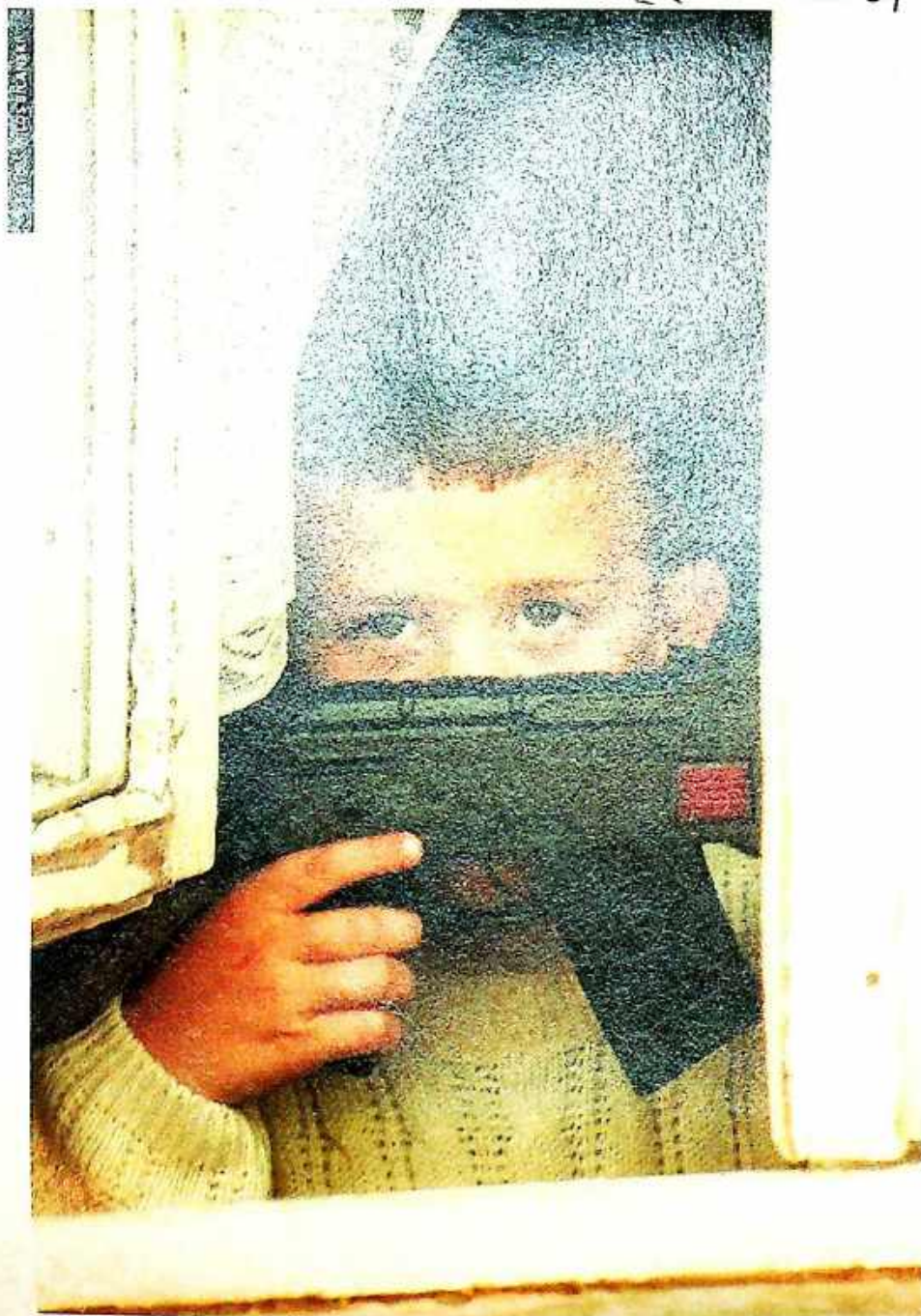
Dat Joegoslavië, met alle strubbelingen die een democratie eigen zijn, opnieuw kan beginnen. En daarbij op de steun kan rekenen

van het Westen. Inclusief op die van de Verenigde Staten, ook al is nog lang niet letterlijk voldaan aan de Amerikaanse eis dat Milošević aan het Joegoslavië-tribunaal in Den Haag wordt uitgeleverd.

Natuurlijk moet Milošević uiteindelijk terechtstaan voor meer dan alleen machtsmisbruik en corruptie. Waarbij echter de eisen die het Joegoslavië-Tribunaal aan de rechtsgang stelt van groter belang zijn dan de plaats waar het proces gehouden zou moeten worden. Als het democratische Joegoslavië zijn rechterlijke macht zodanig op orde heeft dat het hof in Den Haag de berechting van Milošević met vertrouwen aan Joegoslavië kan overlaten, dan is Belgrado een goede keuze. Ook al ter lering en bezinning van het Joegoslavische volk.

Vergeeten vlucht

22-2-2001

Vergeeten en verstopt zijn ze.

In het geruïneerde Servië leven meer dan een miljoen vluchtelingen, op een totaal inwonertal van tien miljoen mensen. Ze zijn verjaagd uit Kroatië, Bosnië en Kosovo. Het portret van een vluchtelingenkamp, waar de wereld niets van wil weten. Want: begrip voor Serviërs is niet politiek correct. Hoe overleven deze mensen?

De weg slingert zich tegen de berghelling omhoog. Na elke bocht is het asfalt weer slechter. En dan de sneeuw. Maar hoe hoger, hoe mooier het uitzicht op Uzice, de Servische stad langs de grens met Bosnië-Herzegovina.

Hoe ver nog naar Zabucje? Op 640 meter hoogte, bijna aan de top, staan de barakken in de sneeuw. Stanka Gojic, de manager van het vluchtelingenkamp, is blij met het bezoek. Maar, "veel verbeterd is de toestand voor de mensen niet sinds de vorige keer, afgelopen zomer."

Sinds de 'oktoberrevolutie' zijn de prijzen voor eerste levensbehoeften met een derde gestegen. Uitzicht op terugkeer naar huis hebben ze niet. In het Westen zijn hun gezichten onbekend, laat staan dat giro 555 voor ze is opengesteld. *Servië - de grootste overgebleven republiek van Joegoslavië - is bankroet, maar voedt*

elingen

meer dan een miljoen vluchtelingen Serviërs en zigeuners uit Kroatië, Bosnië en Kosovo.

In 1991 kwamen jongeren uit alle windstreken van Joegoslavië nog ouderwets naar de berg bij Uzice om in vriendschap een vakantiedorp te bouwen. Ze zongten, dronken bier, vierden feest en werkten zich in het zweet.

Macedoniërs, Slovenen, Kosovaren, Kroaten en Serviërs voltooiden zij aan zij hun vrijwilligerswerk. Maar vakantie heeft geen Joegoslavië ooit gevlerd.

Twee jaar na de bouw - in 1993 - werd Zabucje als vluchtelingenkamp voor Serviërs uit Kroatië geopend.

Stanka Gogjic is nu al meer dan zeven jaar de steun en toeverlaat van de ontheemden. Ongebroken, strijdbaar zelfs.

"Ik kan het gewoon niet verkroppen wat hier is gebeurd", verontschuldigt ze zich. Ze vraagt vooral de groeten over te brengen aan een vriendin in Den Haag, een van de weinigen in het Westen die zich haar lot heeft aangetrokken. Het vluchtelingenkamp zit met tweehonderd bewoners stampvol. Onder hen: 52 kinderen, 21 bejaarden en vier psychiatrische patiënten.

In Zabucje sloten een Slavische moslimvrouw en een Servische uit Bosnië vriendschap voor het leven. Het lijkt ongelofelijk, maar is hier gewoon. "De mensen in Nederland kan ik niets kwalijk nemen", zegt Stanka. "Ik zie via de satelliet wat ze op tv te zien krijgen. Wij zijn gedemoniseerd, alsof we nazi's zijn." Het kwaadst maakt ze zich over de bommen en raketten van de NAVO die zelfs hun kamp niet ongemoeid hebben gelaten. Een kruisraket trof hen, op vijftig meter van de woonverblijven. Wonder boven wonder raakte geen mens gewond. Maar de schrik was groot. De schuur brandde geheel uit. Met de kippen, die voor eieren en vlees zorgen.

De zorgen over de toekomst zijn groot. Hoe zit het met de straling door de ingeslagen uranium-munitie van de NAVO? De zelfgekweekte tomaten hebben sinds de oorlog rare afwijkingen vertoond. "Maar onze grootste vijand is de tijd", zegt Stanka. "Die uitzichtloze verveling, de stress." Perspectief hebben de vluchtelingen nauwelijks. Ze kunnen niet terug, de grote werkloosheid zal alleen nog maar toenemen. De verloren vluchtelingen van Zabucje genieten van een vakantie zonder einde. Ondertussen proberen ze op eigen kracht in hun kosten van levensonderhoud te voorzien.

HANS HUPKES

"Over de toekomst durf ik niet eens na te denken."

Branko Mirkovic (43) decoreert flessen

Wat deed je?

"In Kosovo werkte ik bij de spoorwegen. Ik was verantwoordelijk voor de elektrische installaties. Dat betekende dat ik vooral op kantoor werkte, als een soort ingenieur. Na de bombardementen zijn alle werknemers gevlucht. Het is er als Serviër gewoon te gevaarlijk. Ook al heb je als gewoon burger nooit geweld gebruikt."

Wat doe je nu?

"Ik ben ambachtsman. In mijn kamer, waar ik met mijn vrouw en twee kleine kinderen (6 en 4) woon, versier ik flessen. Daar ben ik zo'n vier of vijf uur per dag druk mee. De fles krijgt een mooi omhulsel van hout dat ik beschilder en voorzie van een religieus, orthodox plaatje. Deze flessen verkopen het best op de berg Zlatibor waar veel toeristen komen. Voor een mooie fles vraag ik daar tien mark."

Wat doe je straks?

"Over de toekomst durf ik niet eens te denken."

"Waarom ik geen visum voor Canada kreeg, weet ik niet."

Mirjana Martinovic (46) maakt toiletpapier

Wat deed je?

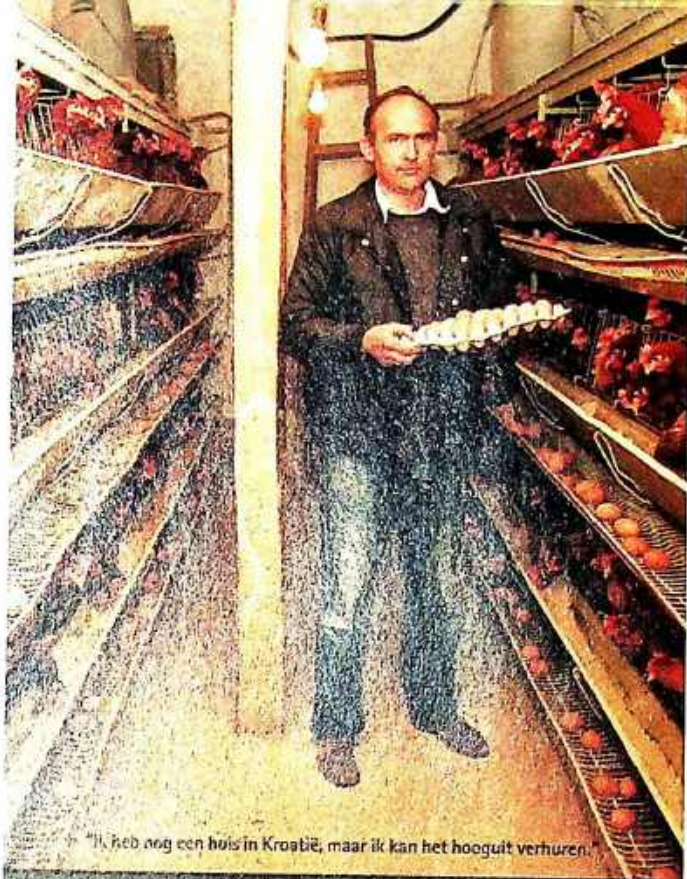
"Geloof het of niet, maar ik ben drie keer gevlucht. Eerst uit Slavonië naar de Krajina. Daarna door naar Kosovo. Ik werkte altijd als winkelbediende en ben gescheiden."

Wat doe je nu?

"Ik woon hier samen met mijn zoon Goran van zeventien. Heel vaak ga ik naar de stad in de hoop dat ik werk vind in een winkel. Alleen afwijzingen. Eén keer was het bijna raak, maar ze vonden de afstand naar Zabucje toch te groot. Het huren van een kamer met balkon kost honderd mark per maand. Veel te veel. Daarom heb ik me maar opgegeven voor dit fabriekje. Het is mijn taak om het roze toiletpapier te snijden en met een machine op te rollen. Jammer genoeg is die machine regelmatig stuk. Ook het papier komt heel onregelmatig. Eigenlijk alleen voor productie waarvoor we een order hebben."

Wat doe je straks?

"Ik had gehoopt een visum voor Canada te krijgen. Daar woont familie van me. Ik moest voor een gesprek naar de ambassade in Canada. Daar vroegen ze me wat ik in Kosovo had gedaan en waarom ik was gevlucht. Ik had gewoon in een winkel gewerkt. Mijn leven werd bedreigd. Maar dat antwoord was blijkbaar niet bevredigend. Geen visum."

"Ik heb nog een huis in Kroatië, maar ik kan het hooguit verhuren."

Milan Korolicea (42) houdt kippen

Wat deed je?

"In Knin, de hoofdstad van de Krajina, werkte ik als bedrijfseconoom op kantoor van een veigenfabriek waar 3800 mensen werkten. Elf jaar heb ik daar gewerkt. In de nacht voor Operatie Storm kregen we thuis te horen dat we beter ons boeltje konden pakken en ophoepelen. Wie dat niet deed, heeft het een dag later niet overleefd. Als vluchtelingen kwamen we terecht in Pec, in het zuiden van Kosovo. Daar vond ik een vergelijkbare baan bij een klein particulier bedrijf. De mensen waren erg aardig voor mij en mijn familie. Maar even later was het daar van hetzelfde laken een pak als in Kroatië. De druk werd steeds groter. Toen zijn we hierheen gekomen."

Wat doe je nu?

"Sinds mei 1997 woon ik hier in een kamer met mijn vader, mijn vrouw en twee kinderen (8 en 5). Twee jaar geleden had ik genoeg van het niets doen. En nu ben ik dan de bedrijfsleider van de kippenfarm. Een andere vluchteling houdt een varkensmesterij. Een grote overgang was het niet. In Knin woonde ik buitenaf en hadden we ook beesten. Het belangrijkste is dat ik me ergens verantwoordelijk voor voel. Je hebt elke dag wat om handen. Van de manager krijg ik een klein loontje waarmee ik iets extra's voor de kinderen kan kopen."

Wat doe je straks?

"Ons huis is niet in beslag genomen door een Kroatische familie. We zijn nu bezig om te bekijken of we het kunnen verhuren. Want het is zonde dat het niet bewoond is. Het is prachtig gelegen, met vruchtbomen en een wijngaard. Nee, hoop dat we zelf kunnen terugkeren heb ik niet. We zullen onze toekomst hier moeten vinden. Straks gaat het misschien beter en kan ik weer bij een bedrijf aan de slag."

Offensief Macedonië om 'terreur uit te roeien'

23-3-2001

SKOPJE - Na een dag van gespannen rust heeft het leger van Macedonië de aanval ingezet op de etnisch-Albanese rebellen. President Trajkovski heeft de militairen de bevoegdheid gegeven om de 'terroristische dreiging snel te neutraliseren en elimineren'.

De aanval begon om tien uur 's ochtends met artilleriebeschietingen in het bergachtige gebied langs de grens, en werd beantwoord met tegenacties van de rebellen. Zeker twee Macedonische politie-agenten werden gedood.

Het offensief was meteen het antwoord van de autoriteiten op het aanbod voor een bestand dat de rebellen van het Nationale Bevrijdingsleger dinsdag hadden gedaan. De autoriteiten eisen overgave of het vertrek van de rebellen, maar dat lijkt met het militaire offensief moeilijk af te dwingen. Het Macedonische leger heeft weinig ervaren militairen en materieel in huis, terwijl de rebellen deels in Kosovo de nodige ervaring hebben opgedaan. Volgens de autoriteiten zijn het

zelfs voornamelijk extremistische Albanese uit Kosovo, en geen Macedoniërs.

De strijd breidt zich inmiddels steeds verder uit over het platteland. Voor boeren in de omgeving van Tetovo is het vaak onmogelijk om naar de stad te komen door wegblokkades van rebellen of het leger. In de overwegend etnisch-Albanese stad werden gisteren twee burgers gedood door het leger. Volgens journalisten probeerde één van hen een handgranaat naar militairen te gooien.

Veel burgers, volgens de VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR ongeveer 20 000, zijn het gevaar en de dreiging van een verdere escalatie al ontvlucht en uitgeweken naar buurlanden. Een EU-delegatie heeft gisteren de Macedonische hoofdstad Skopje bezocht. Frankrijk wil de grenszone met onbemande vliegtuigen gaan inspecteren. Zweden, de huidige EU-voorzitter, heeft als eerste aangekondigd 190 extra militairen naar Kosovo te sturen. Het onderstreept daarmee de Europese verantwoordelijkheid in het conflict, verklaarde Stockholm.

Tribunaal: nieuwe onderzoeken Kosovo

23-3-2001
DEN HAAG - Het Joegoslavië-Tribunaal in Den Haag stelt twee nieuwe onderzoeken in naar oorlogsmisdaden begaan in Kosovo en het zuiden van Servië. Het gaat om misdaden tegen Serviërs. Het eerste onderzoek richt zich op vergrijpen van niet-geïdentificeerde Albanese bewapende groepen in Kosovo tussen juni 1999 en nu. Het tweede beslaat misdrijven begaan door een zelfuitgeroepen bevrijdingsleger van Medvedja, Presevo en Bujanovac in zuidelijk Servië, tussen november 1999 en nu. Het zijn de eerste onderzoeken naar misdaden begaan door Albanese.

Crisis Macedonië
Cees van der Laan

DEN HAAG - „Albanese willen een Groot-Albanië. Dat hoor je nu weer iedereen zeggen. Het is een belachelijk idee. Weet je waar het vandaan komt? Van Slobodan Milosevic die er zijn anti-Albanese politiek mee rechtvaardigde.”

Volgens Pandeli Majko, oud-premier van Albanië, hebben tegenstanders van meer rechten voor de Albanese in Macedonië

de propaganda van de Servische oud-leider nieuw leven ingeblazen. Majko was tot eind 1999 de zeer jonge minister-president van Albanië (toen 31 jaar) en werd in binnen- en buitenland geroemd wegens zijn optreden in de Kosovo-crisis.

Het straatarme Albanië ving toen 250 000 vluchtelingen op en gaf ruim baan aan de NAVO-strijdkrachten om het Servische leger in Kosovo aan te pakken. „De Kosovo-crisis is door de regering van Macedonië volkomen ver-

keerd ingeschat,” analyseert Majko, die deze week als parlementariër namens de Albanese Socialistische Partij een werkbezoek bracht aan Nederland.

„De balans in de regio is sinds de Kosovo-crisis gewijzigd. Dit heeft een enorme impuls gegeven aan politieke veranderingen in Montenegro, in Belgrado en nu ook in Macedonië. Albanese in Macedonië hebben gezien hoe de Albanese in Kosovo vrijwel al hun eisen ingewilligd hebben gekregen. Ze hebben democrati-

sche rechten gekregen, mogen hun eigen taal gebruiken, hebben een eigen vlag en ga zo maar door. De Albanese in Macedonië proberen al tien jaar gelijke rechten te krijgen.”

Het grote gevaar is volgens Majko dat de rebellen in toememende mate steun zullen krijgen van de bevolking. „Zodra er doden vallen en huizen in brand vliegen, gaan de mensen partij kiezen. De regering van Macedonië maakt een grote fout door militair geweld te gebruiken. Dit

verkleint de speelruimte van de gematigde Albanese leiders.”

Van de Europese Unie, de NAVO-landen en de VN verwacht hij vooral dat ze onderhandelingen op gang brengen. Die moeten gaan over meer rechten voor de Albanese minderheid, vindt Majko. „Je zult hun tegemoet moeten komen. Wie de ontwikkelingen op de Balkan vanaf 1991 met de onafhankelijkheid van Slovenië, Kroatië en de burgeroorlog in Bosnië-Herzegovina niet wil zien, is bijzonder naïef.”

TETOVO - Etnisch-Albanese rebellen in Macedonië hebben gisteren een eenzijdig staakt-het-vuren afgekondigd en gevraagd om een dialoog met de regering. De NAVO kondigde opnieuw een troepenvermeerdering aan in Kosovo, maar Engeland en de Verenigde Staten zeiden geen soldaten te willen sturen.

22-3-2001

Aan het front bij Tetovo heerste gisteren een gespannen rust. De uren tikten weg naar middernacht, wanneer het ultimatum van de overheid aan de etnisch-Albanese rebellen zou verstrijken. Een woordvoerder van de rebellen verklaarde dat de generale staf van het Nationaal Bevrijdingsleger (UCK) met een wapenstilstand de 'weg naar een dialoog' probeert te openen. „Wij zijn niet voor een oorlog.”

Beide partijen bevoorraden zich. Het regeringsleger voerde opnieuw zwaar materieel aan. Macedonische soldaten zeiden vlak over de grens met Kosovo een 'enorme groep' strijders te hebben gezien, die zich schijnbaar opmaakten om Macedonië binnen te gaan.

Gisternacht vochten Duitse soldaten van Kfor, de vredesmacht in Kosovo, met wapensmokkelaars die de grens met Macedonië overstaken. Vanwege het ontbreken van een mandaat daarvoor, konden de Duitsers de smokkelaars niet achtervolgen. Eerder hadden Kfor-troepen een konvooi ezels met wapens aangehouden.

In de hoofdstad Skopje stierf een politieman en raakte een ander gewond toen zij in de Albanese wijk werden aangevallen. Hoewel geen direct verband met de oorlog duidelijk was, voerde het de spanning in de stad op.

Nadat de NAVO maandag had besloten extra soldaten naar Kosovo te sturen, kondigde het bondgenootschap gisteren nog eens een troepenvermeerdering aan. De Amerikaanse en Britse ministers van defensie zeiden direct geen nieuwe troepen te willen sturen.

DE VERDIEPING, PAGINA 15: DE KAART VAN MACEDONIË

In Gajre, een dorpje in de buurt van het front in Macedonië, kruipt een jongen tegen zijn moeder aan. Volgens de VN zijn al 14 000 mensen op de vlucht geslagen voor de gevechten.

FOTO REUTERS

De gewapende etnische Albanezen in de bergen bij Tetovo zien het westen van Macedonië, net als Kosovo, als onderdeel van een 'Groot-Albanië'. Daarin hebben ze gelijk, net zoals de Grieken, de Bulgaren en de Serviërs gelijk hebben met hun claim op het gebied. En iedereen heeft een kaart om het te bewijzen.

Cartografie

Martijn Roessingh

In Macedonië komt de Balkan samen. Tien jaar na het uiteenvallen van Joegoslavië zijn de gevechten opgelaaid in de enige ex-republiek die van grootschalig geweld verschoond was gebleven – zelfs in Slovenië vocht het bepantserde Joegoslavische leger in een mislukte poging de onafhankelijkheid tegen te houden. Het is alsof er tien jaar geweld voor nodig is geweest om tot de kern van een toch al gruwelijke zaak te komen. Als de gevechten in Macedonië doorzetten, zijn de consequenties niet te overzien.

Op dit moment heeft Macedonië een duidelijke grens, wat de republiek iets permanent geeft, iets eeuwig. Maar topografische kaarten zijn per definitie politiek, de weerslag van een lange lijst afspraken over namen, doorgangen, het recht op bebouwing, het recht op bewegen, het recht op bestuur. En als er op de Balkan iets omstrede is geweest, dan zijn het de afspraken over Macedonië. Iedereen weet ongeveer waar het ligt, maar de vraag is waar precies, wat zich er binnen bevindt en wie er wat over te zeggen heeft.

De Griekse regering was zich dat tien jaar geleden ten volle bewust. Ook een deel van Griekenland heet tenslotte Macedonië, en Athene vreesde territoriale claims en uitwaaiing van de etnische spanning. Jarenlang blokkeerde Griekenland de internationale erkenning van de Joegoslavische republiek, die zichzelf eind 1991 tot aparte natie had uitgeroepen. Het ging om de naam en om het behoud van symbolen – zoals de vlag van Alexander de Grote, 'het begin van de Griekse beschaving', die door Macedonië werd gebruikt. Een miljoen Grieken (van de tien miljoen) betoogden in 1994 tegen erkenning van Mace-

sificeren van mensen op basis van religieuze affiniteit – velen in Macedonië vielen onder de Grieks-Orthodoxe patriarch in Constantinopel of gingen naar de moskee – terwijl Serviërs, Bulgaren en Albanezen meer de nadruk legden op taal. Maar het lag nog subtieler.

Neem de kaart van de Griekse hoogleraar Nicolaides, uit 1899 (kaart 1). Hoewel moedertaal in zijn geval wel de gelijk het hoofdcriterium was, introduceerde hij het gebruik van 'commerciële taal' (Grieks) als extra onderscheidend element. Het gaf hem de mogelijkheid de Slavisch-sprekenden in het noorden van het huidige Griekenland tot Griek te benoemen. Dat was overigens eerder tegen de Ottomanen gericht dan tegen de Slaven: Turks was toen nog een belangrijk communicatiemedium en hij wilde die invloed minimaliseren. Van Bulgaren was geen sprake, behalve in het latere Bulgarije.

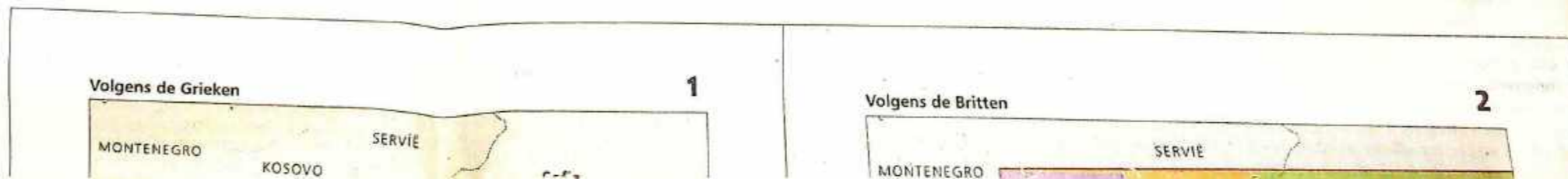
De Britse geograaf Brailsford publiceerde zeven jaar later een volledig andere kaart (2). Hij was overtuigd van de noodzaak van een sterk en groot Bulgarije om de Balkan te stabiliseren nu het Ottomaanse bestuur wegviel. Zijn cartografische ondersteuning bestond eruit de Slavisch-sprekenden in Macedonië volledig Bulgaar te verklaren – Serviërs kwamen alleen in het noordwesten voor, vermengd met Albanezen. „De Macedoniërs zijn Bulgaren, omdat een vrij en modern Bulgarije ze aan zich heeft weten te binden”, aldus Brailsford in 1906. „De Servische zaak is kunstmatig. Zoals het er nu voorstaat, maken de Servische consuls net zoveel kans de Macedoniërs voor Servië te winnen als de Amerikaanse missionarissen om hen te winnen voor het protestantisme”, aldus Brailsford.

Twee Balkanoorlogen later (1912-1913) lagen de zaken radicaal anders: Bulgarije was verslagen en zijn grondgebied gekrompen. Servische cartografen gebruikten in 1916 dezelfde argu-

Tetovo, Macedonië, 20 maart 2001 FOTO EPA

Macedonië is van iedereen

zette Griekenland zijn eisen kracht bij. De andere lidstaten van de Europese Unie begrepen het niet, maar het werkte wel. De republiek rond Skopje gaat internationaal nog steeds door het leven als *Fyrom*: Former Yugoslav Republic of Macedonia.

Nu ziet Griekenland de onrust dichterbij zijn grenzen komen. „Helaas waren onze vrees en standpunten gerechtvaardigd”, concludeerde premier Costas Simitis vorige week. Dat sloeg ook op de Navo-interventie in Kosovo: Griekenland heeft geregeld betoogd dat het ingrijpen Albanese guerrillastrijders het idee zou geven dat de grenzen gewijzigd kunnen worden.

Bovendien zijn er buitenlandse politici die dat inderdaad niet zo'n gek idee vinden. Zoals Lord Owen, die ooit bemiddelde in Bosnië en vorige week in de *Wall Street Journal* schreef dat de Joegoslavische deelrepubliek Montenegro onafhankelijk moet worden „maar met een doorgang voor Servië naar de zee” en in ruil voor grenswijzigingen in Bosnië. Volgens hem opent dat geen doos van Pandora en is het de enige duurzame oplossing, tenminste als de Groot-Albanese gedachte de kop wordt ingedrukt. Maar dat lijkt onmogelijk. Want waarom wel de grenzen van Bosnië en Montenegro wijzigen, en niet de Servische Presevo-vallei voegen bij een onafhankelijk Kosovo?, zullen de Albanese denken. En waarom het Albanese deel van Macedonië en Kosovo niet bij Albanië gevoegd?

De buitenstaander weet het antwoord wel: Rond Macedonië valt geen grens 'goed' te trekken. De republiek is van iedereen, afhankelijk van de criteria die je aanlegt. De regio heeft vorige eeuw twee Balkanoorlogen en twee wereldoorlogen meegemaakt waarin Macedonië een centrale rol speelde. Die brachten geen oplossing.

De politieke cartografie van de negentiende en twintigste eeuw illustreert waarom niet. Een goed boek daarover is *Maps and Politics* van de geograaf H. R. Wilkinson, uit 1951. Hij verzamelde drie eeuwen kaarten over de Balkan en specifiek over de volkeren in Macedonië, en toonde aan hoe cruciaal de politieke argumentatie achter de cartografie was. Vooral vanaf het eind van de negentiende eeuw, toen het Ottomaanse Rijk ten onder ging en de nationalistische bewegingen steeds sterker werden, leverde dat diepgaande discussie op.

Cartografen konden de mensen verdelen op basis van taal, van religie, van economische verbanden, van gezamenlijke gebruiken, etcetera. Grofweg gesproken hadden Grieken en Turken altijd al meer belang gehad bij het clas-

van Macedonië tot Servië te maken. J. Cvijić (kaart 3) publiceerde enkele kaarten waarop de Serviërs, al dan niet in de vorm van Macedo-Slaven, tot aan de Aegeïsche Zee reikten, de Bulgaren veilig teruggedrongen achter hun grenzen. In die tijd kwamen ook de eerste sterk pro-Albanese kaarten om de hoek kijken, bijvoorbeeld van de Italiaan A. Dardano (kaart 4). Italië beheerste in die tijd het Albanese grondgebied, en hoopte zijn invloed na de oorlog uit te kunnen breiden. Heden ten dage zouden we dat omschrijven als de Groot-Albanese variant.

Macedoniërs komen als aparte Macedo-Slaven eigenlijk pas vanaf eind negentiende eeuw om de hoek kijken, en de strijd om hun precieze identiteit is de gehele vorige eeuw doorgegaan. Toen het territorium stevig in Servische handen kwam, werd in het Joegoslavische koninkrijk na 1918 de religie in handen geplaatst van het Servische patriarchaat. De Bulgaarse elementen in de Slavische taal die in Macedonië werd gesproken, werden geëlimineerd, de 'pro-Bulgaarse elementen' in de bevolking het land uitgegoid.

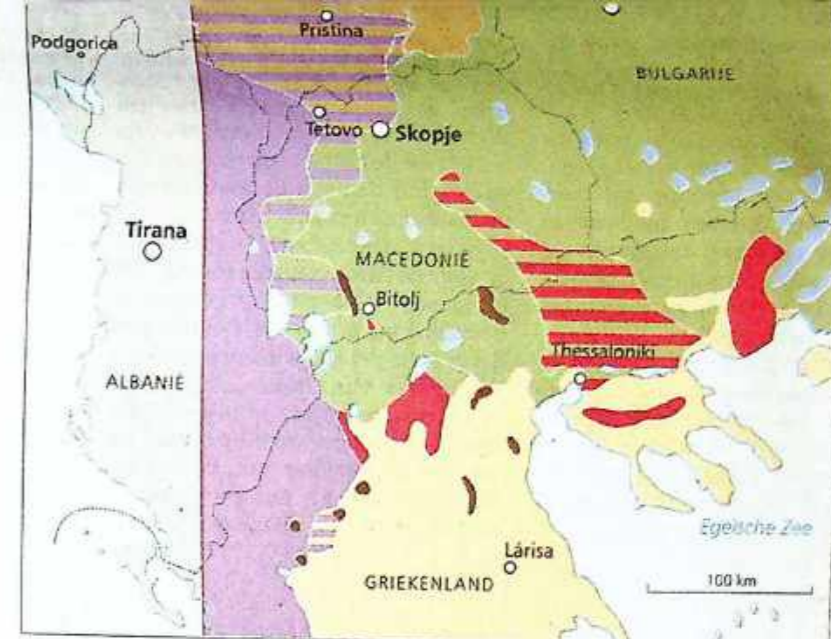
De zaak keerde radicaal tijdens de Tweede Wereldoorlog, toen Bulgarije het territorium enige jaren kon bezetten en een Bulgariseringspolitiek voerde. En de zaak keerde ten derde male onder de Joegoslavische communisten, die door middel van een eigen Macedonische Orthodoxe Kerk, een vernieuwde geschiedenis, en speciaal Macedonische taalonderwijs de Macedonische natie verder hebben ingevuld. Een natie die zichzelf in 1991 onafhankelijk heeft verklaard.

Het denken achter de kaarten is niet achterhaald, en dat reflecteert de angsten, en niet alleen in Griekenland. Hoewel Bulgarije het eerste land was dat Macedonië erkende, heeft het tot 1999 geduurd voordat Sofia bereid was verdragen met de regering in Skopje op te stellen in twee 'talen'. Nog steeds vinden de Bulgaren het Macedonisch eigenlijk een dialect. Ook vrezen ze groter activisme onder de bevolking in Pirin-Macedonië, een deel van het oude Macedonië dat binnen de Bulgaarse grenzen ligt.

Bovendien komen weer moderne versies van de oude kaarten uit de kast, waarop de historische claims zijn te zien: Macedoniërs (of Serviërs) die tot aan de kust van de Aegeïsche Zee wonen, of Albanese die van Sarajevo via Pristina en Tirana tot Skopje in volledig Albanese gebieden wonen. De mogelijkheden zijn eindeloos. Iedere tijd heeft zijn eigen historische werkelijkheid. En iedere tijd heeft een kaart om het te bewijzen.

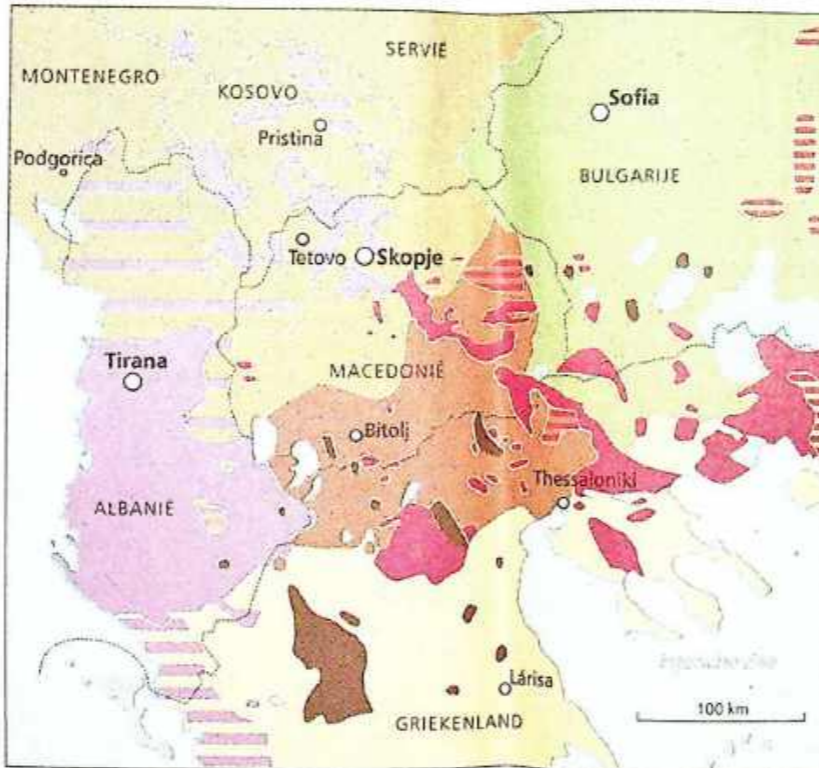
C. NICOLAÏDES 1899

H.N. BRAILSFORD 1906

Volgens de Serviërs

3

J. CVJIJĆ 1913

Volgens de Italianen

4

L. DARDANO 1916

Pomakken zijn Bulgaars sprekende moslims. Vlachen spreken een Romaanse taal, zijn orthodox, en nu nagenoeg volledig geassimileerd.

— huidige politieke grens
— begrenzing van de kaart

- Grieken
- Turken
- Serviërs
- Pomakken
- Bulgaren
- Vlachen
- Albanese
- Macedo-Slaven

Opnieuw dreigende taal Albanezen in Macedonië

Van onze correspondent

SKOPJE, vrijdag

Gematigde leiders van de Albanese minderheid in Macedonië hebben zich gisteren verder verbonden met de opstandelingen die eerder vorige maand een offensief voor gelijke rechten begonnen in de grensstreken met Kosovo.

Een van hen, lid van de regeringscoalitie in Skopje, dreigde zelfs de rebellen te zullen oproepen de voorlopig geluwde gewapende strijd te hervatten. Deze verharding lijkt op nieuwe uitbarstingen van geweld aan te sturen.

Arben Xhaferi van de Democratische Partij van Albanen verweet bezoekend Brits minister van Buitenland-

se Zaken, Robin Cook, dat het Westen te veel partij heeft gekozen voor de Slavische meerderheid van Macedoniërs.

„Als er geen echte dialoog tot stand komt, volgt nieuw geweld”, aldus Xhaferi. „De rebellen zijn niet verdreven, ze leven onder ons en ze zijn klaar als de Slavische Macedoniërs blijven denken dat onderhandelingen hetzelfde zijn als borrelpraat.”

Cook bracht Xhaferi tot razernij door de opstandelingen, die vorige maand twee weken lang de stad Tetovo belegerden, terroristen te noemen. „Het kunnen geen terroristen zijn. Net als het Slavische leger hadden zij uniformen aan en anders dan dat leger vallen zij geen burgers aan.”

De onderhandelingen met de Albanese minderheid — een derde van de twee miljoen inwoners van Macedonië — zijn gestart onder zware internationale druk. Veel heeft het niet opgeleverd tot nu toe en de kans op een vergelijk leek gisteren voorbij.

OVSE: Toestand minderheden in Kosovo 'sinister'

PRISTINA, 4 APRIL. De situatie van de etnische minderheden in Kosovo biedt volgens een gisteren uitgebracht rapport van de OVSE en de VN-hulporganisatie UNHCR een „sinister beeld”. De positie van de minderheden (Serviërs, Roma, Gorani, Turken en Roma) is tussen oktober vorig jaar en februari „aanzienlijk verslechterd”, zo wordt geconcludeerd. Vooral de Serviërs en de Roma (zigeuners) kampen dagelijks met geweld van de kant van de Albanese meerderheid. Dat geweld wordt „steeds beter georganiseerd en gecoördineerd. Daders van aanslagen worden vrijwel nooit gepakt. Sinds het eind van de Kosovo-oorlog in juni 1999 zijn 200.000 leden van minderheden Kosovo ontvlucht. (AFP)

'Echte oorlog' bereikt Macedoniërs

Regeringstroepen lanceerden gisteren een offensief rond de stad Tetovo. De oorlog is pas 12 dagen oud, maar nu al beoordelen ook veel gematigde Macedoniërs de situatie vanuit hun etnische achtergrond.

Radicalisering

David Jan Godfried

TETOVO - Zo'n negen uur na het grote vredesconcert in de Macedonische hoofdstad Skopje krompen gisteren veertig kilometer westelijker de pantservoertuigen tegen de bergellingen bij Tetovo omhoog. Nu is het écht oorlog, verklaarde de woordvoerder van het ministerie van binnenlandse zaken even tevoren.

Ongeveer 1000 jongeren en een tiental bands, Macedonisch én Albanese, dachten zaterdag

avond nog dat muziek sterker zou zijn dan de oorlog. Met dreunende heavy metal en elegante etnorock bestookten zij hun politieke leiders en de rebellen. Het mocht niet baten.

Anderhalve week na het begin van de vijandelikheden bij Tetovo besloot de Macedonische regering dat het genoeg was geweest. De komst op vrijdag van twee gevechtshelikopters uit Oekraïne heeft kennelijk de doorslag gegeven. Tot voor het weekend beschikten de Macedonische strijdkrachten niet over gevechtskracht in de lucht, onmisbaar voor een aanval op beweeglijke rebellen in bergachtig terrein.

Twaalf dagen is er gevochten onder een schaduw van geheimzinnigheid en desinformatie. Niemand weet wat er in die periode precies is gebeurd. Vanuit Tetovo was te zien hoe Macedonische eenheden hun machinegeweren en mortieren leegden op de bergellingen. Sporadisch beantwoordden de rebellen het vuur of

ontplofte er een granaat in de straten van Tetovo.

Waar de regeringseenheden op schoten was in de meeste gevallen een raadsel. Vaak leek het meer op spierballenvertoon dan op weloverwogen militaire actie. Dat was vrijdag anders, toen politiemannen in Tetovo voor enkele televisiecamera's twee burgers doodschoten. Terroristen, zei de politie, van wie er één een granaat wilde gooien. Onzin, zeiden de Albanese. Het slachtoffer had slechts een mobiele telefoon in zijn hand. De tv-beelden gaven de Albanese ongelijk.

De controverse tekent de situatie in Macedonië. Iedereen beoordeelt de gebeurtenissen vanuit zijn etnische achtergrond. Macedoniërs staan voor de volle 100 procent achter de aanval van zondag. Albanese wisten direct te verklaren dat het leger tientallen burgerslachtoffers maakte in de dorpen die onder vuur lagen. En niemand was erbij.

VERVOLG OP PAGINA 5

Belgrado solt met Tribunaal

Van onze correspondent

BELGRADO, vrijdag

Belgrado speelde gisteren kat en muis met het Joegoslavië-Tribunaal over de gewenste uitlevering van de zondag gearresteerde ex-dictator Slobodan Milosevic. Bezoekend griffier van het Tribunaal, de Nederlander Hans Holthuis, slaagde er gisteren niet in een arrestatiebevel namens het de aanklager, kwijt te raken aan de autoriteiten.

Hij sprak met de Servische minister van Justitie, Vladan Batic. Holthuis noemde het „een goed gesprek”, maar Batic deelde hem wel mee, dat het verzoek om aanhouding en uitlevering alleen maar in ontvangst kan worden genomen door zijn Joegoslavische collega Momcilo Grubac.

Servië is uiteindelijk slechts een deelrepubliek van de Joegoslavische federatie, waarvan Milosevic president was tijdens de Kosovo-crisis. En het arrestatie- en uitleveringsbevel heeft op die periode betrekking. Holthuis praat vandaag met Grubac.

De twee regeringen in Belgrado lijken een loopje te nemen met de internationale gemeenschap. Van tijd tot tijd verschuilen ze zich, waar het om Milosevic gaat, ook achter elkaar. Nu is Joegoslavië weer toegelaten als lid van de Verenigde Naties en als zodanig verplicht zich te houden aan de bevelen van het VN-Tribunaal. Maar deelrepubliek Servië is dat niet.

Al eerder hebben de nieuwe, pro-westerse, maar niet tot uitlevering van Milosevic geneigde, machthebbers in Belgrado dit spel met de internationale gemeenschap gespeeld. Daar waar Servische bewindslieden de fraaiste toezeggingen deden over de uitlevering van Milosevic, zetten hun uit dezelfde politieke clubs afkomstige Joegoslavische collega's de hakken in het zand.

Holthuis is alleen in Belgra-

• Hans Holthuis
...griffier...

genheid wel gebruik om, zoals de afgelopen weken al vaker het geval is geweest, wat gal te spuien over het Tribunaal, dat in Belgrado alom wordt gezien als een politiek gerechtshof.

Batic deelde Holthuis mee, dat het Tribunaal ook moet beginnen met het aanklagen van etnische Albanen in Kosovo wegens de moordpartijen die vooral het Albanese bevrijdingsleger UCK aanrichtte onder Serviërs, nadat Milosevic medio 1999 had ingebonden na de NAVO-bommencampagne.

De incidenten rondom het bezoek van Holthuis hebben de spanningen tussen de internationale gemeenschap en Belgrado ernstig vergroot. Die frictie zal in de komende maanden alleen maar toenemen, als het Tribunaal met aanklachten komt over de rol van Milosevic in de oorlogen in Bosnië en Kroatië tussen 1991 en 1995.

Belgrado zelf wil Milosevic eerst op binnenlandse aanklachten wegens corruptie en mogelijk ook aanzetten tot moord berechten. Een deel van de internationale gemeenschap wil de nieuwe machthebbers de tijd daartoe gunnen, maar het Tribunaal wil Milosevic zo snel mogelijk in Den Haag hebben.

Batic maakte van de gele-

Koštunica blijft tegen uitlevering

Door onze correspondent

BELGRADO, 4 APRIL. De president van Joegoslavië, Vojislav Koštunica, heeft gisteren een snelle uitlevering van zijn voorganger Slobodan Milosevic aan het VN-tribunaal in Den Haag van de hand gewezen, ondanks aandringen van het westen.

„Mijn gedachten gaan niet uit naar Den Haag. We hebben wel iets anders aan ons hoofd”, verklaarde Koštunica. De president liet weten met het tribunaal te willen samenwerken, maar de berechting van Milosevic moet in eigen land plaats vinden. „Samenwerking betekent niet alles accepteren. Het betekent niet: iets wat met de waardigheid van natie en staat samenhangt plaatsen boven iets dat neerkomt op een handvol dollars”, aldus Koštunica op een persconferentie. „De uitlevering van Milosevic is op dit moment geen prioriteit voor Joegoslavië.”

Het VN-tribunaal beschuldigt Milosevic van oorlogsmisdaden in Kosovo. De premier van Servië, Zoran Djindjic, liet gisteren weten dat Milosevic wellicht in Joegoslavië zelf ter verantwoording wordt geroepen voor oorlogsmisdaden.

President Koštunica bekritiseerde gisteren ook de manier waarop de arrestatie heeft plaatsgevonden. Milosevic gaf zich zondagochtend over, na twee mislukte arrestatiepogingen. „De arres-

tatie was klungelig en ondoordacht”, aldus Koštunica. Hij zei zelf pas na het begin van de operatie op de hoogte te zijn gesteld. Zijn kritiek treft premier Djindjic, verantwoordelijk voor de gang van zaken. Tussen beide mannen heerst een felle machtsstrijd.

Het beroep dat Milosevic zondag aantekende tegen zijn voorarrest, werd gisteren verworpen. De voormalige president wordt voorts beschuldigd van corruptie en machtsmisbruik. De Servische autoriteiten onderzoeken echter of de aanklacht kan worden uitgebreid. Zo zou Milosevic opdracht hebben gegeven voor moord op politieke tegenstanders. De Servische minister van Binnenlandse Zaken, Dušan Mihajlović, heeft de mogelijkheid van de doodstraf laten doorschemeren.

Intussen rommelt het in Milosevic' Socialistische Partij, de SPS. Gisteren trad de Servische president Milan Milutinović af als vice-voorzitter en lid van het bestuur van de SPS. Wel blijft hij lid van de partij. Milutinović wordt, evenals Milosevic, gezocht voor oorlogsmisdaden door het Joegoslavië-tribunaal. Hij zei zijn partijfuncties op te geven als gevolg van „druk” vanuit de partij. De druk is afkomstig van de hardliners, die hem kwalijk nemen dat hij heeft ingestemd met vervroegde verkiezingen in december. De SPS verloor die verkiezingen.

Milosevic moet ten slotte wel in Den Haag terechtkomen

Joegoslavië-Tribunaal

Mient Jan Faber

In zijn commentaar schrijft Trouw dat het Joegoslavië-Tribunaal de berechting van Milosevic aan Belgrado kan overlaten, wanneer Joegoslavië zijn rechterlijke macht op orde heeft. Daarmee doet Trouw mee met het gezaag aan de poten onder het tribunaal.

Koštunica mobiliseert zijn aanhang onder het kopje 'democratisch nationalisme', een contradictio in terminis. De studentenbeweging Otpor bedoelt waarschijnlijk hetzelfde. In ieder geval gaat het bij Koštunica zowel als bij Otpor steeds weer over Servië en de Serviërs en komen andere nationaliteiten nauwelijks aan bod.

De afgelopen maand heeft Otpor een grote campagne gevoerd onder het motto: 'Wie is schuldig?' Het simpele antwoord stond op alle posters waarmee Belgrado dicht was beplakt: 'Milosevic' en niemand anders. De campagne werd voor een belangrijk deel gefinancierd door de VS. Otpor-studenten spraken in Washington de campagne door. Ze bepleitten dat Milosevic mis-

daden had gepleegd tegen het Servische volk. En verder niets. Niets over Srebrenica, de etnische zuivering in Kosovo of de vele andere misdaden die Milosevic c.s. hebben begaan.

Alleen Milosevic scheen schuldig aan alle ellende die vooral de Serviërs in de afgelopen jaren hadden moeten doorstaan. De conclusie is duidelijk: Milosevic moet terechtstaan ten overstaan van zijn eigen volk voor alle kwaad dat hij hen heeft aangedaan.

Milosevic heeft zeker ook zijn eigen volk geplunderd en vernietigd. En er is veel voor te zeggen om hem nu in Servië te berechten en pas volgend jaar in Den Haag. Maar dat moet dan wel duidelijk worden vastgelegd in een overeenkomst met het tribunaal.

Van zelfonderzoek naar de eigen rol in het recente verleden is in Joegoslavië nog nauwelijks sprake. Het Westen doet er verstandig aan alles na te laten dat de noodzaak van zo'n zelfonderzoek kan ondermijnen. Geroep om het tribunaal in Den Haag maar links te laten liggen, sterkt de Serviërs in hun overtuiging dat ze het volste recht hebben gewoon hun eigen gang te gaan.

Mient Jan Faber is Algemeen Secretaris van het IKV.

In Skopje ontbreekt triomfalisme

De Albanese rebellie in Macedonië is - voorlopig - voorbij. De media reageren ontuchtterd, zonder triomfalisme aan de ene en verslagenheid aan de andere kant.

2001

Door onze correspondent

YAËL VINCKX

SELCE, 27 MAART. Selce ligt er verlaten bij. De Albanese rebellen hebben hun hoofdkwartier in het dorp verlaten, na van hier uit twaalf dagen lang de Macedonische troepen en de Macedonische politiek onder vuur te hebben genomen. Na twaalf dagen - en een Macedonisch offensief van één dag - zijn ze verdwenen en wappert hier weer de Macedonische vlag.

In het dorp, het hoofdkwartier van de rebellen, liggen de restanten van de gewapende rebellie op straat. Granaten, geweren en opengerukte dozen munitie hebben de soldaten van het Nationale Bevrijdingsleger van de Albanen, het UÇK, achtergelaten. Het is stil in Selce, want ook de dorpingen zijn verdwenen. Slechts een handvol keert vanmiddag terug naar het dorp. Een oudere boer op een paard komt terug om zijn vee te eten te geven. „Daarna trek ik weer de heuvels in.”

De dorpingen kregen zondagavond van de rebellen te horen dat ze het dorp moesten verlaten. Het was de eerste dag van het langverwachte offensief van de Macedonische troepen. De kanonnen hadden de hele dag gebulderd. De boeren hadden dan ook weinig aanmoediging nodig om hun spullen te pakken en te vertrekken.

De tweede dag van het offensief, gisteren, verliep aanzienlijk rustiger. De guerrillastrijders zijn vertrokken, het Macedonische leger houdt buiten op de weg naar Selce halt. Het dorp behoort toe aan kakekende kippen en angstig loeiende koeien.

De dorpen in de heuvels zijn beschoten en ook Selce heeft geleden, maar de schade van het offensief is beperkt gebleven. In Selce is een enkel huis getroffen door een granaat. Vanaf een van die huizen loopt een dun bloedspoor over de straat. Maar het conflict van de afgelopen twaalf dagen heeft, gezien de omstandigheden, weinig slachtoffers gemaakt onder burgers, rebellen of soldaten.

Van de internationale gemeenschap krijgt Macedonië lof voor het terughoudende militaire optreden, van NAVO-secretaris-generaal George Robertson tot aan de

Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken Colin Powell. Deze laatste waarschuwt tegelijk dat „het gevecht nog verre van voorbij is”. De rebellen mogen dan verdwenen zijn, het Macedonische leger heeft nauwelijks arrestaties verricht. Aangenomen wordt dat de rebellen zich in het bos hebben verstopt of de bergen zijn overgetrokken, naar Kosovo.

De internationale gemeenschap wijst de regering ook op haar verantwoordelijkheid. Nu de rebellen uit de heuvels zijn verdreven, moeten de autoriteiten ook met de Albanese minderheid gaan praten over verbetering van haar rechten. De Macedonische regering heeft al eerder toegezegd deze gesprekken te zullen voeren, maar met de 'rechtmatige vertegenwoordigers' van de Albanese minderheid. Met 'terroristen' wil ze niet overleggen. In Macedonië heerst opluchting

over het voorlopige einde van het geweld. Het Albaneestalige blad *Fakti* schrijft: „Niemand kan de nobele idealen van de Albanese guerrilla ontkennen, maar de rede moet nu prevaleren. De rebellen moeten hun wapens neerleggen.” De Macedonische krant *Utrinski Vesnik* noteert van zijn kant: „Geen normaal mens wil een militaire operatie, maar het offensief werd ingezet op een moment dat er geen alternatief was.” Het is nu tijd, zo schrijft het blad, het politieke proces over de verbetering van de status van de Albanen te versnellen.

Triomfalisme ontbreekt. De Macedonische pers, die de afgelopen weken bijna hysterisch over de 'terroristen' schreef, schrijft vandaag vooral over de taferelen op de berg. Ook zij ziet weinig schade, lege dorpen en veel kakekende kippen.

Albanese vrouwen, gevlucht uit Macedonië, komen aan in Donje Ljubicje in het zuiden van Kosovo. Naar schatting 30.000 mensen zijn het strijdtoneel bij Tetovo ontvlucht. (Foto AP)

De bossen zijn verbrand, de rebellen verdwenen

2001

De Macedoniërs gingen gisteren volop in de aanval tegen de Albanese rebellen bij Tetovo – tot vreugde van de Macedoniërs en tot verontwaardiging van de Albanese minderheid.

Door onze correspondent YAËL VINCKX

TETOVO, 26 MAART. Een deel van het bos is zwartgeblakerd. Bomen en struiken smeulen nog na. Opwaaierend as verstikt de longen. In de heuvels boven Tetovo is het vanochtend stil, maar gisteren barstte hier de hel los. Toen zette het Macedonische leger zijn langverwachte offensief in. Na een dag van bombardementen met mortieren en granaten claimde de Macedonische premier gisteravond de victorie.

Maar die geldt slechts een deel van de heuvels. Het dorpje Gajre is ingenomen; de huizen zijn kapotgeschoten, een auto is doorzoeffd met kogels. Aan het eind van het dorp staan drie pantserwagens van het Macedonische leger. Die houden iedereen tegen. Te voet gaat de tocht verder, om de pantserwagens heen, door het verkoold bos. Aan de overkant van de heuvel klinkt het offensief opnieuw. Daar staat vanochtend bos in brand.

Dan, achter de verkoold bos, dui-

ken de eerste tekenen van de Albanese rebellen op. Ze hebben van takken schuilhutjes gebouwd, en met schotten ondergrondse bunkers gegraven. Etenresten, dekens, schoenen en legewaterlessen liggen verspreid in de dorre bladeren, evenals een achtergelaten raketwerper. Maar de rebellen zelf zijn verdwenen.

Dat strookt met de verklaring van de Macedonische regering. Bij hun offensief zijn ze nauwelijks rebellen tegengekomen,

In veroverde dorpen zijn slechts angstige burgers

zeggende. Die zouden op de vlucht zijn geslagen naar Kosovo. Maar het blijft onduidelijk waarom de Macedonische troepen in dat geval niet verder optrekken.

In het volgende dorp Dzepčista wacht de Albanese bevolking af. Macedonische politie hebben ze niet gezien, Albanese rebellen evenmin. Nieuwsgierige vrouwen en kinderen steken hun hoofd uit het raam. Vreemdelingen hebben ze allang niet meer gezien; het dorp is geïsoleerd.

„De situatie is nijpend”, zegt Nejo. Hij

is in het dagelijks leven conciërge bij het Renaissance Hotel op het Londense vliegveld Heathrow, maar is nu naar zijn geboortedorp en dochter teruggekeerd. „Wij hebben geen medicijnen, melk, olie en zout en we durven niet naar Tetovo om het te halen”. Het offensief heeft gisteren zes slachtoffers gemaakt. Een soldaat is per ongeluk gedood door eigen troepen, een agent is gewond geraakt en vier Albanese burgers zijn beschoten door Macedonische strijdkrachten. De restanten van die laatste schietpartij liggen in een hobbelige straat aan de rand van de stad Tetovo. De ambulance is zoëven weggescheurd en de inwoners klonteren voorzichtig samen om de beschoten auto. Het is een kleine taxi, met vijf kogelgaten in de rechterflank en kapotte ramen. Op de achterbank liggen een hoofddoek en een damesschoen en staat een volle tas.

Halverwege het offensief moeten de drie mannen en de vrouw besloten het gebied alsnog te verlaten. Maar in de bocht is de taxi onder vuur genomen door speciale troepen, verstopt in hotel Arbati. De Albanese inzittenden van de auto zouden het stoptekken van de agenten hebben genegeerd.

De inzittenden zijn geraakt in de benen en in de rug. Plassen bloed en botsplinters liggen als levend bewijs achter de passagiersstoel. „Ze schieten op burgers. Het is

een schande,” roepen de omstanders. Er wordt druk gespeculeerd over het aantal civiele slachtoffers in de heuvels.

Het offensief begon gisterochtend. Een regen van mortieren daalde op de heuvels rond Tetovo neer. „De ramen dansen in de sponningen”, zegt een inwoner van de stad. Daarna trokken tanks, pantserwagens en, volgens ooggetuigen, minimaal tweehonderd soldaten de heuvels in. De soldaten liepen achter het handjeve-

‘Ze schieten op burgers, het is een schande’

tanks en pantserwagens van het leger. Het muisleger, bijnaam van de Macedonische militaire macht, brulde.

Doel waren de posities van de extremisten, met name het dorp Selce. De rebellen, die zich al twee weken in de heuvels rond Tetovo hebben verschanst, zouden in Selce hun hoofdkwartier hebben. Maar eenmaal in de heuvels blijken veel rebellen weg. De soldaten treffen vooral angstige burgers aan.

De vuurgevechten duren de hele dag

voort, af en toe onderbroken door een oordeelverovende stilte. Boven de stad wordt het ene na het andere huis in brand gestoken. Op de heuvels wonen voornamelijk Albanese. Onder de kam van de heuvel racen vier tanks. In de ochtend beantwoorden de rebellen het vuur van de troepen en klinken de klappen van hun geweren, maar later verstomt hun antwoord.

De voorbode van het offensief had zich op zaterdag aangekondigd, met de komst van twee helikopters die door de Oekraïne zijn geleverd: de Slavische broeders uit de Oekraïne wilden de Macedoniërs wel uit hun benarde positie halen en lanceerden zaterdagmiddag hun eerste raketten.

Het groepje Slavische Macedonische mannen realiseert zich enkele seconden na het inslaan van de raketten wat er is gebeurd. Dan steken ze hun armen in lucht en klinkt een triomfantelijk gejuich. „Eindelijk slaan we terug”, schreeuwt een van hen euforisch. Ruim een etmaal later verschijnt premier Ljubčo Georgievski op de staatstelevisie en kondigt het einde van de Albanese rebellie aan. Het ministerie van Defensie zegt: „Dit is een van de laatste fases van de operatie om de terroristen volledig van Macedonisch grondgebied te verdrijven.” Het ministerie denkt er twee dagen voor nodig te hebben.

Vandaag is de tweede dag. Er wordt niet geschoten.

In één week van nul naar tien helikopters

meter machinegeweer en hun raketlanceerder. Verder werd zaterdag bekend dat Griekenland Macedonië twee helikopters levert.

De Oekraïense toestellen zijn afkomstig van de speciale Oekraïense helikoptereenheden bij KFOR, de vredesmacht in Kosovo. Op 15 maart liep het contract van die eenheid met KFOR af en de helikopters waren dus per onmiddellijk beschikbaar. In Skopje is men opgelucht, vooral over de gevechtshel-

ikopters. Dankzij de M-24, zo zei premier Ljubčo Georgievski, „kunnen het Macedonische leger en de Macedonische bevolking vredig slapen”.

De vraag is wie de afgelopen dagen de Oekraïense helikopters heeft gevlogen in de strijd in Macedonië. Oekraïense piloten, zo concludeerde de tv-zender CNN gisteren alvast. Het werd met klem ontkend door de Oekraïense ambassadeur in Skopje en door

het Macedonische ministerie van Defensie. „De helikopters zijn en worden gevlogen door Macedoniërs”, aldus het ministerie. „Het Macedonische leger telt rond vijftig hoogst professionele piloten uit het vroegere Joegoslavische leger. Zij kunnen zeer goed omgaan met deze toestellen.”

De verkoop van de helikopters heeft in Kiev enige verbazing gewekt. „Is Macedonië zich ervan bewust dat de MI-8 heel vaak

neerstort”, zo vroeg zich de Oekraïense televisie af. Sinds 1997 zijn 27 helikopters van dit type verongelukt, in 40 procent van de gevallen door mankementen aan het toestel. Meer dan honderd mensen kwamen daarbij om het leven. Onlangs nog stortte een MI-8 bij Cherson neer.

De Oekraïense regering reageerde met de mededeling dat de regering in Skopje alles weet van het verleden van de M-8. De Macedoniërs, zo werd in Kiev meegedeeld, hebben zich laten overtuigen door de prestaties van de Oekraïense helikopters in Kosovo. En die prestaties waren voortreffelijk.

EU wil Skopje intomen

SKOPJE, 26 MAART. De Europese Unie en de NAVO proberen vandaag in de Macedonische hoofdstad Skopje de Macedoniërs ertoe te bewegen het geweld tegen de Albanese rebellen niet te hoog te laten oplopen. Het Macedonische leger veroverde gisteren naar eigen zeggen in het 's ochtends geopende „definitieve” offensief zes dorpen.

De secretaris-generaal van de NAVO, Lord Robertson, en de EU-gezant voor buitenlands en veiligheidsbeleid, Javier Solana, doen vandaag bij bliksembezoeken aan Skopje een beroep op de autoriteiten om „geen disproportioneel geweld te gebruiken”, zoals de NAVO het gisteren uitdrukte. Solana liet weten vandaag Skopje opnieuw te verzekeren van de steun van de EU, maar ook hij wil

dat de Macedoniërs „zich matigen” in de strijd.

De Macedonische strijdkrachten gingen gisterochtend vroeg vanuit Tetovo in de aanval tegen de rebellen ten noorden van de stad. Er werden transport- en gevechtshelikopters ingezet. Aan het eind van de dag werd gezegd dat de rebellen „hevige tegenstand” hadden geboden met „moderne wapens”. Toch waren ze verjaagd uit zes van de tien dorpen die ze bezet hielden. In de dorpen troffen de Macedoniërs voornamelijk angstige bejaarden aan: de Albanese guerrillastrijders waren gevluht. De Macedonische strijdkrachten omsingelden gisteren ook het middeleeuwse Turkse fort van Kale, uitvalsbasis van de rebellen.

Bij de gevechten gisteren werd een Macedonische soldaat per ongeluk door eigen troepen gedood. Een Macedonische politiemannenvier Albanese burgers werden gewond.

De grootste partij van de Albanese minderheid in Macedonië, Partij van Democratische Vrijheid (PDP), die tot de oppositie behoort, boycot vanaf vandaag het werk van het parlement, uit protest tegen „de steeds agressievere houding van het leger” tegen de Albanese rebellie. De PDP (10 van 120 zetels) heeft de andere partijen van de minderheid, de Democratische Partij van Albanen, die de regerende coalitie zit, opgepen haar voorbeeld te volgen. (AFP, AP, Reuters)

• REPORTAGE: pagina 5

DONDERDAG 22 MAART 2001

‘Rebellen neutraliseren’ Macedonië opent aanval in Tetovo

Door onze correspondent YAËL VINCKX

SKOPJE, 22 MAART. Het Macedonische leger heeft vanochtend bij Tetovo de aanval geopend op de Albanese rebellen in de bergen. Het leger wil hen ‘neutraliseren’, omdat ze geen gehoor hadden gegeven aan het ultimatum zich over te geven of terug te trekken.

De verwachte aanval begon vanochtend met artilleriebeschietingen vanuit Tetovo. Zwaartewapende politiemannen trokken vervolgens de heuvels in, zonder verzet te ontmoeten. Tientallen „terroristen” zouden zijn gearresteerd. Veel rebellen zouden naar unioformen weggevoerd en burgerkleding aantrekken, anderen zouden zijn gevlucht. In Tetovo zijn twee burgers gedood, volgens sommigen toen ze een legerstelling aanvielen, volgens andere bronnen door sluisbeschutters.

De rebellen stelden gisteravond kort voor het uitlopen van het ultimatum zelf een staakt-het-wapenverdrag voor. Die zou moeten worden gebroken voor onderhandelingen over de eisen van de rebellen. De Macedonische regering wees het aanbod echter af. „Wij onderhandelen niet met terroristen”, aldus president Boris Trajkovski.

De Macedonische regering gaf dinsdag de rebellen in een ultimatum tot afgelopen middernacht de tijd hun posities op te geven. De rebellen verklaarden direct daarvoor aan te zullen voldoen. Gisterenavond eisten ze onderhandelingen over meer rechten voor de Albanese minderheid in Macedonië; in afwachting daarvan zouden ze een onafhankelijk bestuur in acht nemen. De regering wees dat voorstel van de hand. „Wij zullen ná het afgelopen van de [militaire] operaties

NAVO: meer hulp voor Macedonië

Door onze redacteur

ROBERT VAN DE ROER
BRUSSEL, 22 MAART. De NAVO en haar lidstaten hebben aanvullende maatregelen genomen om voortaan de rebellen in de Albanese extremitaten in Macedonië af te snijden en de Macedonische regering te helpen. De NAVO-ambassadeurs ondersteunden gisteren het verzoek van NAVO-secretaris-generaal Robertson meer troepen toe te voegen aan de circa 36.000 man sterke vredesmacht KFOR in Kosovo, om de grens met Macedonië beter te beveiligen.

De uitbreiding betreft „zes compagnieën of twee bataljons, van in totaal 1.000 tot 1.400 man”, aldus een hoge NAVO-diplomaat. Spanje en Frankrijk hebben al toegezegd extra troepen te leveren, zeggen NAVO-bronnen. De ministers van Defensie van de Verenigde Staten en Groot-Brittannië, Rumsfeld en Hoon, gaven daarentegen gisteren in Washington te kennen dat zij op dit moment geen extra troepen naar Kosovo of Macedonië willen sturen. Van Nederland dat geen deel uitmaakt van KFOR, is volgens diplomaten geen bijdrage te verwachten.

De NAVO heeft al extra Britse en Scandinavische - KFOR-troepen naar de grens van Kosovo met Macedonië gedirigeerd om te voorkomen dat vanuit Kosovo nieuw rebellen en wapens Macedonisch grondgebied bereiken. NAVO-chef Robertson zei gister-

met alle legitieme politieke partijen en over de interne relatie in dit land gaan praten”, zei president Trajkovski vannacht. In zijn hoedanigheid als opperbevelhebber van de strijdkrachten gaf hij vervolgens het leger opdracht de rebellen „te neutraliseren”.

Elders in Macedonië liepen de spanningen gisteren op. In de Albanese wijk van de hoofdstad Skopje werden twee patrouillieren de agenten onder vuur genomen. Een van hen overleed, de ander raakte zwaar gewond. Bij een aanval werd ook vanochtend in Skopje een politiemannengewond.

In Kosovo hebben Duitse soldaten van de vredesmacht KFOR gisteren een wapentransport naar de rebellen in Macedonië onderschept. Het konvooi werd begeleid door twintig tot dertig mensen. Er ontspan zich een vuurgevecht, waarbij voor zover bekend niemand werd getraakt. De smokkelaars sloegen op de vlucht; één van hen werd opgepakt. De Duitsers namen de wapens in beslag.

De Veiligheidsraad gaf vannacht een verklaring uit waarin het geweld van de Albanese extremitisten werd veroordeeld en waarin stond dat de rebellen steun krijgen van Albanese „extremisten” buiten Macedonië - in Kosovo. De rebellen werden opgevoerd de wapens naar te leggen en „naar huis te gaan”.

De NAVO heeft „de militaire coördinatie en de uitwisseling van militaire informatie verbeterd”, zei Robertson gisteren voorts. De VS en Duitsland staan het Macedonische leger bij met luchtfoto's vanuit onbemande verkenningsvliegtuigen van de bewegingen van de Albanese rebellen in het grensgebied, aldus militairten. Het Pentagon zal waarschijnlijk een verzoek van NAVO-opperbevelhebber generaal Ralston goedkeuren om nog meer van dit soort spionagevliegtuigen in te zetten in het grensgebied. Ook Frankrijk heeft toegezegd onbemande verkenningsvliegtuigen te zullen leveren. De robotluchtspieters met foto- en infraroodapparatuur komen in de Duitse KFOR-sector in Kosovo, aldus een NAVO-diplomaat.

De NAVO besloot gisteren verder een gezant, de Duitse diplomaat Hans-Jörg Effl, naar Skopje te sturen ter versterking van het bestaande NAVO-liaisonkantoor. De NAVO heeft tevens een militair liaisonteam gestationeerd in het Macedonische ministerie van Defensie. „De NAVO spreekt absoluut haar steun uit aan de regering in Skopje, die wordt uitgedaagd door extremistische groepen, wier geweldadige activiteiten wij volledig veroordelen”, aldus Robertson.

Rebellen bezetten dorp Gevechten in Macedonië verplaatst

SKOPJE, 23 MAART. De strijd tussen het Macedonische leger en Albanese rebellen heeft zich gisteren van Tetovo verplaatst naar diverse dorpen in Macedonië.

De Europese Unie waarschuwde gisteren de leiders van de Albanezen in Kosovo dat hun steun aan de rebellie in Macedonië gevolgen kan hebben.

De Albanese rebellen die de afgelopen dagen bij Tetovo actief waren, doken gisteren – zoals ze hadden aangekondigd – op verschillende plaatsen in het noorden van Macedonië op. Niet ver van de hoofdstad Skopje namen ze het dorp Gračani in. Na gevechten met de Macedonische politie stond vannacht een deel van het dorp in brand. Ook op diverse andere plaatsen in het bergachtige noorden van Macedonië kwam het tot korte gevechten. In totaal vielen gisteren 150 gewonden, voornamelijk als gevolg van beschietingen van omstreden dorpen door de Macedoniërs.

De Macedonische politie meldde gisteren uit Tetovo dat in de bergen boven de stad grote hoeveelheden wapens en uniformen van de rebellen zijn gevonden.

Macedonië als het Macedonische leger en de politie het offensief tegen de rebellen voortzetten.

De twee Albanezen die gisteren in Tetovo op straat werden doodgeschoten, worden later vandaag begraven. Volgens de Macedonische lezing werden de twee aangehouden voor een controle van hun papieren. Daarbij zou een van hen een handgranaat hebben gepakt, die hij dreigde te gooien. Daarop opende de Macedonische agenten het vuur. Volgens de Albanezen had de man geen handgranaat, maar een mobiele telefoon in de hand op het moment waarop hij werd gedood.

De Europese Unie maakte gisteren bij monde van de Zweedse minister van Buitenlandse Zaken, Anna Lindh, duidelijk dat zij de Macedonische regering volop steunt in haar strijd tegen de rebellen. Lindh, die aan het hoofd van een EU-delegatie in Skopje is, waarschuwde gisteren de leiders van de Albanezen in Kosovo...

...verzet de wijk zouden hebben genomen naar Kosovo. Maar de gevechten elders in Noord-Macedonië doen vermoeden dat de Albanese rebellen in staat zijn zich snel te verplaatsen en genoeg wapens en vastbeslotenheid bezitten om elders met guerrilla-acties toe te slaan. Een van hun commandanten dreigde gisteren „over te gaan tot een totale guerrillastrijd en die uit te breiden naar andere steden” in

vo: de EO zal hulp aan Kosovo verminderen als de Kosovaarse leiders de Kosovo-Albanese extremisten die in Noord-Macedonië vechten en de rebellen van wapens voorzien, niet intomen. Als ze daarbij in gebreke blijven, aldus Lindh, „is het voor mij erg moeilijk het Europees Parlement te overtuigen dat het fondsen voor de wederopbouw van Kosovo ter beschikking moet stellen”. (AFP, AP, Reuters)

Een Macedonische agent rent weg (foto boven links) als in Tetovo bij een routine-controle een man uit zijn auto stapt en een handgranaat dreigt te gooien. Collega's openen daarop het vuur op de man, die - getroffen - op de knieën zakt. Hij werd vervolgens doodgeschoten, net als de bestuurder van de auto. Albanezen zeiden later dat het slachtoffer een mobiele telefoon in de hand had. (Foto's AP)

In de sandwichbar bedient men geen Albanese meer

In Macedonië zijn de eerste voorvechters van een multiculturele samenleving van de schrik bekomen. Morgenavond organiseren ze een concert 'Rock voor Vrede'. Niettemin: zowel de Slavische als de Albanese Macedoniërs zijn zeer snel geradicaliseerd.

se rebellen. En hun vrienden en kennissen radicaliseren, tot hun eigen verbazing, in snel tempo. De Albanese Idris Ameti wil niet langer naar de sandwichbar in het nabij gelegen kantorencentrum. Zijn 17-jarige nichtje en haar vriendinnen zijn daar eergisteren geweigerd. „We bedienen jullie niet langer”, zei de Slavisch Macedonische sandwichverkoper en versperde de ingang. „Mijn nichtje is er kapot van”, zegt Idris met ingehouden woede.

En dus gaat Idris naar de Alternative Bar, een modern rock-café in de kelders van het kantorencomplex. De bar wordt bezocht door zowel Macedoniërs als Albanese - althans, tot enkele dagen geleden. Want de Macedonische klanten hebben de Albanese eigenaar laten weten zich niet langer op hun gemak te voelen in zijn zaak. Ze blijven massaal weg.

De bevolking van Macedonië radicaliseert. In de hoofdstad Skopje riep een menigte Macedoniërs afgelopen weekende om wapens om de rebellen zelf te bestrijden. In Tetovo zorgen Albanese huisvaders voor de bevoorrading van de rebellen op de heuvel. Beide groepen beschimpen elkaar voortdurend.

De politiek in Macedonië radicaliseert ook. Veroordeelde de gematigde Albanese leider Arben

Foto: Jane's Infantry Weapons

Door een onzer redacteurs
ROTTERDAM, 23 MAART. Handgranaat of mobieltje? Volgens de Macedoniërs werden twee Albanese mannen gisteren bij een controle in Tetovo doodgeschoten nadat een van hen dreigde te gooien met een handgranaat. Niet waar, zeggen de Albanese: het was een mobiele telefoon. Maar op foto's is wel duidelijk een granaat te zien. Tv-beelden lijken aan te geven dat er twee granaten in het spel zijn geweest.

Op de videobeelden is te zien hoe een Macedonische politieman weglucht als een van de twee Albanese mannen zijn rechterhand dreigend omhooghoudt, alsof hij iets wil gooien. De Albanese wordt geraakt, zakt door de knieën, gooit dan toch - handgranaat of mobiele telefoon - en wordt neergemaaid.

Kort daarna is de andere Albanese te zien, die achter de auto dek-

Xhaferi het geweld van de extremisten eerst onomwonden, onder druk van de Albanese minderheid klinkt zijn afkeuring steeds minder luid. Op hun beurt laten Macedonische politici hun Albanese collega's links liggen. Zo 'vergeten' de Macedonische leden van de Nationale Veiligheidsraad om de Albanese leden uit te nodigen voor een bespreking over maatregelen te-

Albanese gedood om mobieltje - of granaat

king zoekt. De man staat op, bukt, en probeert zich opnieuw op te richten. Als hij zijn rechterarm naar achteren beweegt alsof hij wil gooien, wordt ook hij dodelijk getroffen door het Macedonische spervuur.

Op foto's van de twee lichamen, direct na de schietpartij, is een zwart busje met een zilveren pin te zien. Met behulp van Jane's Infantry Weapons is het voorwerp gemakkelijk te identificeren. De RG-42 aanvals-

granaat is een zwart busje met een zilverkleurige ontsteker. Het is een van de weinige granaten zonder veiligheidsbeugel, zodat de slagpin meteen in de ontsteker slaat als de veiligheidspin eruit wordt getrokken.

Jane's meldt dat de RG-42 een primitieve aanvalsgranaat is van oorspronkelijk Russische makelij uit de Tweede Wereldoorlog. De granaat is een simpele metalen cilinder gevuld met TNT en heeft geen 'fragmentatiemantel', waardoor er bij ontploffing geen scherven rondvliegen. Het explosief is daarom alleen dodelijk tot op een afstand van enkele meters.

De granaat wordt nog gefabriceerd in Polen en Roemenië, en tot voor kort in China. „Ondanks zijn leeftijd zal men de RG-42 nog overal tegenkomen, vooral in Afrika”, schrijft Jane's.

samenleefd. Ze hebben naast elkaar geleefd. In deze zware tijden refereren beide groepen aan hun eigen etniciteit en exploderen de problemen alsnog.”

Sinds de onafhankelijkheid in 1992 heeft Macedonië wel degelijk pogingen ondernomen om een multi-etnische samenleving te worden. Albanese kinderen krijgen onderwijs in eigen taal, Alba-

kan worden. Maar het bleven kunstmatige pogingen. De bevolking zelf ondernam weinig. Gemengde huwelijken komen, in tegenstelling tot het vooroorlogse Bosnië, nauwelijks voor.

Jabir Derala stamt uit zo'n uitzonderlijk gemengd huwelijk. Zijn moeder is Macedonische, zijn inmiddels overleden vader was Albanese. Jabir moet zijn gemengde afkomst vaak verdedigen. Laatst, bij een gesprek over de ondergrondse Albanese universiteit in Tetovo, zette de supernationalistische rector hem buiten omdat hij geen Albanese sprak. Bij het horen van zijn naam trekken Macedoniërs vaak hun wenkbrauwen op.

De wijk Džordže Petrov II, Idris' wijk, is een minimulti-etnische samenleving. 'Klein Sarajevo' heet de wijk in de volksmond - een verwijzing naar het multiculturele karakter van de Bosnische hoofdstad voor de oorlog. Het is een wijk aan de rand van Skopje met lage huizen. In Idris' straat wonen Macedonische, Albanese, Kroatische en Roma-families.

„Ik weiger toe te geven aan een van de partijen”, zegt Idris. Maar zijn broer komt regelmatig op bezoek om de Albanese in de straat op te roepen de wapens op te nemen. En de bassist van zijn band Blla Blla Blla, die verkering heeft met een Albanese meisje, ligt on-

der vuur van zijn toekomstige schoonouders. Die willen dat hun dochter de verkering uitmaakt.

„Ons land wordt nooit meer zoals het was”, zegt Jabir. „Maar ik weiger mijn droom op te geven. Noem me een naïeve idealist, daar maak ik niet om.” Intussen wordt het ene na het andere multiculturele project gestopt. Macedonië kent veel buitenlandse donoren, met Nederland als grootste. Maar weinig mensen durven op dit ogenblik een Macedonisch/Albanese project op te zetten. Bovendien, wat heeft het voor zin? Op een lagere school in de grensstad Kumanovo zijn zelfs kinderen elkaar te lijf gegaan.

Inmiddels is een handvol voorvechters van een gemengde samenleving toch van de schrik bekomen. Morgenavond organiseren ze een concert voor de vrede, het eerste gezamenlijke initiatief sinds het uitbreken van de gewelddadigheden. Het Nederlandse Pax Christi en het Noorse Nansen Dialogue Center zijn financiers en mede-organisatoren.

Idris treedt er ook op met zijn band - een beetje angstig, dat wel. Idris zal het publiek morgen in het Macedonisch, Albanese en Engels begroeten, maar hij zingt in het Albanese. „Misschien heb ik wel extra beveiliging nodig”, piept hij van achter zijn kopje espresso.

Rebellen: moreel hoog Ultimatum Macedoniërs afgewezen

SKOPJE, 21 MAART. De Albanese rebellen bij Tetovo negeren naar eigen zeggen een ultimatum, dat de Macedonische regering hun gisteren stelde. De regering gaf de rebellen tot komende middernacht de tijd zich over te geven of zich uit Macedonië terug te trekken.

Doen ze dat niet, dan zullen ze - volgens Skopje - met alle middelen worden bestreden tot ze volledig vernietigd zijn.

Een van de commandanten van het Nationale Bevrijdingsleger UCK, dat in de bergen bij Tetovo tegen de Macedoniërs vecht, zei dat zijn mannen de aangekondigde aanval van het Macedonische leger zullen weerstaan en zelfs in staat zullen zijn, de strijd naar de straten van Tetovo te verplaatsen. "Het moreel is hoog, we hebben genoeg munitie en de verliezen zijn licht", aldus de commandant. De verwerping van het ultimatum werd later bevestigd door een lid van het UCK-opperhoofd, vanuit de Kosovaanse hoofdstad Pristina.

Volgens de Macedonische regering ging het ultimatum afgelopen middernacht in en duurde het tot komende middernacht. Het leger had gisteren al ruit voor middernacht op met het beschieten van de rebellen.

Eerder gisteren had de afdeling Tetovo van het rebellenleger de regering opgeroepen tot een dialoog over de eisen van de Albanese. "We zijn vastbesloten onze eisen te realiseren en vragen de Macedonische autoriteiten dringend zo snel mogelijk te laten weten of ze dit probleem vreedzaam willen oplossen of niet", aldus de oproep. Als besprekingen worden afgewezen zal het geweld doorgaan. Dan dragen we geen verantwoordelijkheid voor de toekomstige gebeurtenissen, zo liet het UCK weten. De Macedonische regering negende de oproep. Ze had al eerder laten weten "niet met terroristen te

TETOVO

Politicus is een vies woord

Le Verlof van pagina 11 Anderhalf uur duurt de tocht van Porjo naar het hoger gelegen dorp Gerovo van commandant Latifi. In de loop van de middag geeft het hoofd van de burgerwacht in Porjo, een gezette Albanese met een enorme snor, toestemming voor de tocht. Anderhalf uur kijken we tegen schommelende zeeschierwerken aan.

Dit konvooi draagt witte zakken zand omhoog. Het dient om versterkingen te maken waaruit het Macedonische leger kan worden beschoten bij een eventuele aanval op de heuvel. Naast het zeespad liggen de eerste versterkingen. En bij een waterbak voor de zees bouw een oudere man en zijn zoon een muurtje van stenen, water en zand. Albanese schutters kunnen hier dagenlang stand houden; het zicht is goed, het schootsveld is vrij en drinkwater stroomt in de waterbak. Wie het zeespad in handen heeft, zit goed. De Macedonische troepen moeten bovendien tegen de heuvel opvechten.

"Goedemiddag", knikt de oudere man vriendelijk. Hij komt uit Porjo en meeselt voor de goede zaak. Het hardnekkige gerucht gaat dat de Macedonische troepen om vier uur zullen aanvallen. Dat is over dertig minuten. Hij verontschuldiglijk zich, hij moet doorwerken. Aan de andere kant van de heuvel komen de mortiergranaten neer, door de heuvelwand heen klinken de doffe inslagen.

De angst voor een Macedonisch offensief wordt gevoeld door de komst van een Albanese deserteur in Porjo. Met gereide banden komt hij tot stilstand op het dorpsplein. Met een verhit hoofd springt hij uit de auto. "Jullie moeten me verbeteren", schreeuwde hij naar de

onderhandelen". Ook de EU-gevolmachtigde voor veiligheids- en buitenlandse zaken, Javier Solana, had overleg met de rebellen afgewezen. "Het is een fout met terroristen te praten."

De twee belangrijkste partijen van de Albanese minderheid in Macedonië gaven gisteren een gezamenlijke verklaring uit waarin ze zich uitspraken voor een vreedzame oplossing van de problemen van de minderheid. "We veroordelen het gebruik van geweld voor politieke doeleinden. Daarvoor is in beschaaide democratische staten geen plaats. Geweld kan traag aflopen voor ons als burgers van Macedonië en voor de hele regio", aldus de verklaring. Van de twee partijen behoort er een - de Democratische Partij van Albanese PDSH - tot de regerende coalitie. De andere, de Partij van Democratische Werkzaamheid PPD, maakt deel uit van de oppositie.

PDSH-leider Arben Xhaferi ontkende gisteren geruchten als zou zijn partij uit de regering stappen. Hij waarschuwde echter dat de partij dat wel zal doen als het geweld escalereert, omdat ze "onhaalbaar" is "over het geweld dat de regering tegen de Albanese rebellen gebruikt."

Het aantal Albanese en Slavische Macedoniërs dat op de vlucht staat voor het geweld neemt intussen toe. De afgelopen maanden zijn 2.300 Albanese Macedoniërs de grens met Albanië overgevlucht. 1.300 Macedoniërs zijn naar het zuiden van Servië uitgevaren en in Macedonië zelf zijn nu 7.600 mensen op de vlucht. (Reuters, AFP)

verbanste dorpelingen. "Ik ben gewelddadig uit het leger. Ze geven ons zware wapens. De aanval komt eraan. Maar ik wil niet tegen mijn mensen vechten." Binnen enkele minuten is de man in een auto geduwd en uit het zicht verdwenen. Maar om vier uur blijft het geroesde offensief uit.

De koninkrijg van de Macedonische regering een staakt-het-vuuren aan. Dat moet een etmaal duren en zal om middernacht aflopen. De Albanese rebellen verklaren al snel zich niet aan het bestand te houden. De dorpelingen zien ook niets in een politieke oplossing. "Politici", zegt Jona en hij trekt een gezicht alsof hij een citroen eet.

In politiek hebben de Albanese dorpelingen geen enkel vertrouwen - in Macedonische noch in Albanese volksvertegenwoordigers. Ze beschouwen hen ook niet als zodanig; politici zijn alleen uit op eigen gewin en komen van een andere planeet. "Xhaferi zit op een hele grote stoel. En blijft daar het liefst op zitten", zegt Jona afkeurend over de leider van de grootste partij van de Albanese minderheid, de PDSH, die in de regering zit. De gematigde Arben Xhaferi is de man van de Albanese stelseligen, niet van de dorpelingen.

"Wij vertrouwen op onszelf en op onze strijders", declareert Jona plechtig. Het hoofd van de burgerwacht, de man met de enorme snor, bromt instemmend. Jona krijgt de smaak te pakken. "We willen gelijke rechten. We laten ons door niemand tegenhouden. We zullen vechten voor onze rechten." Daarna zegt Jona tevreden in het witte kuisstoveltje neer. Zijn voorstelling is ten einde - tenminste, voor vandaag.

Militaire opties zijn beperkt in Macedonië

De internationale gemeenschap ziet zich in Macedonië voor een akelig dilemma geplaatst, meent Rob de Wijk.

De kern van het probleem is dat de overgrote meerderheid van de Albanese rebellen zich niet neerlegt bij de eindsituatie die de internationale gemeenschap met Kosovo voor ogen heeft: een multi-ethnisch, democratisch en autonoom gebied binnen de grenzen van de Federale Republiek Joegoslavië. Gematigde Albanese leiders willen dit Westerse streven hooguit als interim-oplossing aanvaarden. De onvrede met wat het Westen voor ogen heeft, is vooral een probleem voor de NAVO. De door haar geleide troepenmacht KFOR moet immers de veiligheid in de provincie waarborgen. In de ogen van steeds meer Albanese staat KFOR aan de verkeerde kant omdat deze eindsituatie ook door Belgrado wordt gesteund. Extremistische Albanese zien de NAVO daarom zelfs als bezettingsmacht.

VN-vredesmacht zou voorkeur hebben

In Macedonië is de situatie anders. Hier vormen de Albanese een minderheid van ruim 25 procent van een overwegend Slavische bevolking. De Slavische Macedoniërs storen zich steeds meer aan de radicale Albanese. Zij stellen dat de Albanese rechten eerbiedigd worden, wat onder meer blijkt uit het feit dat Albanese ministers in de regering zitting hebben. De Albanese zelf zien dat anders. Een burgeroorlog is nu niet denkbeeldig.

Het is niet verwonderlijk dat in West-Europa de roep om militair ingrijpen weer aanzwelt. De mogelijkheden zijn echter beperkt. De internationale gemeenschap weet zich voor een akelig dilemma geplaatst. Enerzijds lijkt ingrijpen noodzakelijk om een burgeroorlog te voorkomen die grote gevolgen kan hebben voor de hele Balkan. Anderzijds kan ingrijpen juist tot meer instabiliteit leiden. De reden is dat de internationale gemeenschap zelf, in de ogen van de Albanese, onderdeel van het probleem aan het worden is.

Daarbij is van belang dat veel Albanese leiders het Westen verwijten dat zij in 1995 op verzoek van de Joegoslavische president Milošević de Albanese kwestie buiten de onderhandelingen van Dayton hebben gehouden. De internationale gemeenschap heeft volgens hen te weinig oog voor hun streven naar een zelfstandige entiteit, waarvan het overigens onduidelijk is hoe deze er precies uit moet zien. Gaat het om een groot Albanië of om een groot Kosovo die naast de Albanese staat in leven moet worden geroepen? Wordt de nieuwe staat een democratie of is het slechts een dekmantel voor criminele activiteiten?

De geringe grip van KFOR op de situatie in Kosovo maakt een militaire interventie door de NAVO in Macedonië tot een hachelijke on-

provocatie van etnische Albanese tegen Serviërs in Kosovo. Een directe confrontatie tussen KFOR en opstandige Albanese kan ertoe leiden dat de burgers in Kosovo zich achter de rebellen scharen waardoor de vlam in de pan kan slaan. Maar tevens is gebleken dat het terughoudende optreden tegen de rebellen in Kosovo de Albanese rebelle in Zuid-Servië en Macedonië indirect heeft aangewakkerd. Extremistische Albanese, die slechts de taal van geweld spreken, zien in de terughoudendheid van KFOR een aanmoediging om hun strijd te verharderen. Hun acties hebben toch geen repercussies.

Dit heeft er weer toe geleid dat bijvoorbeeld in Macedonië kritiek klinkt op het slappe optreden van KFOR. Het zijn vooral de Amerikanen die de verantwoordelijkheid voor de ontstane situatie in de schoenen geschoven krijgen. Ongelukkigerwijs grenzen het zuiden van Servië met de opstandige Presevo-vallei en het rebellerende noorden van Macedonië aan de Amerikaanse sector. De Amerikanen wordt verweten geobsedeerd te zijn door force protection. Zij maken de effectiviteit van de missie ondergeschikt aan de veiligheid van de eigen troepen. Deze instelling wordt gedreven door de angst voor slachtoffers die de publieke opinie zou kunnen beïnvloeden en de politieke steun voor de Amerikaanse deelname aan KFOR zou kunnen ondergraven.

Om aan te tonen dat krachtadig optreden wel degelijk mogelijk is, hebben de Amerikanen overigens op 8 maart het grensdorp Tanusevci bezet - de eerste offensieve actie van KFOR. Het doel was het blokkeren van de aanvoerroutes voor de rebellen. Veel heeft dit niet uitgehaald, omdat juist daarna de gevechten bij het Macedonische Tetovo zijn verhevigd.

De geringe grip van KFOR op de situatie in Kosovo maakt een militaire interventie door de NAVO in Macedonië tot een hachelijke on-

derneming. Als de NAVO de Macedonische regering helpt de rebelle te onderdrukken, kan dat leiden tot acties in Kosovo. De kans is groot dat KFOR daar wordt geconfronteerd met een aanzwellende rebelle van Albanese die in het optreden van de NAVO in Macedonië het definitieve bewijs zien dat het bondgenootschap aan de verkeerde kant staat, zeker als hard tegen de rebellen wordt opgetreden. Als dat gebeurt is de kans groot dat KFOR de controle verliest.

Dan hebben we het nog niet eens over de vraag of er wel een militaire oplossing voor de huidige problemen in Macedonië is. Ook hier is de vergelijking met Kosovo van belang. Milošević kwam er in de jaren negentig achter dat hij tegen goed gemotiveerde en bewapende strijders van het UCK weinig kon uitrichten. Hij voerde zijn acties tegen de rebellen op, waarbij zijn strijd zich in toenemende mate op het deel van de Albanese bevolking richtte dat verdacht werd van openlijke steun aan de opstandelingen. Dit Servische optreden maakte weer eens duidelijk dat contraguerrilla-campagnes tot de smerigste vormen van oorlogvoering behoren, waarbij succes niet is gegarandeerd. En dat, terwijl Serviërs een 'reputatie' op het gebied van ongeregelde oorlogvoering hoog te houden hebben.

De NAVO is veel minder dan de Serviërs voorbereid op contraguerrilla-operaties. Operationele concepten en bewapening van het bondgenootschap zijn hoofdzakelijk gericht op het bestrijden van reguliere eenheden tijdens een conventionele oorlog tussen landen. Toegegeven, in Kosovo zijn onder meer Britse speciale eenheden (SAS) actief om grensoverschrijdende acties van rebellen in het zuiden van Servië en in Macedonië tegen te gaan. Soms boeken zij successen, maar hun aantal is te klein om werkelijk effectief te zijn. Een uitgebreide bewaking van

de 220 kilometer lange grens tussen Macedonië en Kosovo en het zuiden van Servië en Kosovo zal derhalve weinig soelaas bieden. Daarbij komt dat de grenzen te lang zijn om effectief bewaakt te kunnen worden. In 1998 heeft de NAVO plannen ontwikkeld voor het afsluiten van de grens tussen Albanië en Kosovo. Hiervoor bleken ruim 20.000 militairen nodig. Zelfs als het tot uitvoering zou komen, dan nog zou het effect gering zijn. Het is namelijk onwaarschijnlijk dat de rebellen in Macedonië volledig afhankelijk zijn van de aanvoer van wapens, voorraden en versterkingen vanuit het zuiden van Servië of Kosovo. Het is eigen aan guerrillastrijders om voor hun logistiek te steunen op de lokale bevolking en die is in het westen van Macedonië in voldoende mate aanwezig. En het is wel zeker dat

Zet nu alle kaarten op diplomatie

de rebellen de afgelopen maanden hebben benut om voorraden in Macedonië aan te leggen.

Algezien van de beperkte militaire mogelijkheden voor een contraguerrilla is het de vraag waar de NAVO extra mankracht vandaan moet halen voor uitgebreide militaire steun aan de Macedonische autoriteiten. Momenteel zijn 4000 KFOR-militairen in Macedonië gelegerd. Maar dit zijn bevoorradingsstroepen voor KFOR in Kosovo en militairen die de aanvoerroute van het Griekse Thessaloniki naar Kosovo moeten beschermen. Die zijn per definitie niet beschikbaar voor de nieuwe taak.

Troepen onttrekken aan de 36.000 militairen sterke KFOR-macht is ondenkbaar. Gezien de dreiging van toenemende instabi-

liteit in Kosovo zelf, is versterking van KFOR eerder aan de orde.

Mogelijk zouden troepen uit Bosnië kunnen komen. De Amerikanen hebben juist besloten bijna 1000 militairen uit SFOR terug te trekken omdat de veiligheids situatie daar zou zijn verbeterd. Echt grote aantallen zullen echter van buiten de regio moeten komen. Daarbij dringt zich de vraag op, gezien de voortdurende problemen van veel landen om voldoende troepen aan KFOR en SFOR te leveren, welke mogelijkheden er nog zijn. De Europese NAVO-lidstaten blijken in de praktijk een troepenmacht van 40.000 op de been te kunnen brengen en deze inzet gedurende jaren vol te kunnen houden. Gezien de omvang van de bijdragen aan KFOR en SFOR lijkt daarom de grens te zijn bereikt.

Als er toch een vredesmacht moet komen, dan heeft een VN-macht de voorkeur. Die is, in tegenstelling tot de NAVO, mogelijk in de ogen van de Albanese onpartijdig. Een dergelijke macht zou de buffer tussen de bevolkingsgroepen moeten gaan vormen. Dit vereist echter een nieuw mandaat van de VN-Veilighidsraad en het formeren van een nieuwe troepenmacht. En hiermee gaat veel kostbare tijd verloren.

De conclusie is dat de militaire opties beperkt zijn. Daarom moeten voorlopig alle kaarten op de diplomatie worden gezet. De Macedonische regering moet terughoudend optreden tegen de rebellen, zodat de vlam niet definitief in de pan slaat en voorkomen wordt dat de sympathie van de bevolking massaal ten gunste van de rebellen omslaat. Gematigde Albanese leiders in Macedonië, maar mogelijk ook in Kosovo zelf, spelen een sleutelrol. Als zij niet in staat zijn de rebellen van de bevolking te isoleren, is een burgeroorlog een feit.

Prof. dr. Rob de Wijk is defensiedeskundige en onder meer verbonden aan het Instituut Clingendael.

Albanese guerrilla niet effectief te bestrijden

De Macedoniërs brengen tanks naar Tetovo en KFOR gaat de grens tussen Kosovo en Macedonië beten bewaken. De Albanese strijders zullen van beide matregelen niet wakker liggen.

DOOR MENNO STEKETER
ROTTERDAM, 20 MAART. Met veel machtsvertoon voert het Macedonische leger versterkingen aan naar de stad Tetovo, die door Albanese rebellen wordt bedreigd. Maar de zwaarte van het materieel – tanks en artillerie – is recht evenredig met de omzacht van het leger van de jonge Balkanstaat om de Albanese rebellen effectief te bestrijden.

Een guerrilla is nog nooit gewonnen met zware wapens. Het rotsachtige, beboste grensgebied met Kosovo en Albanië kan in het

'zakboek voor de guerrilla' worden omschreven als 'ideaal'. De uitwijknogelijkheden zijn legio en daarbij maken de strategische beperkingen van NAVO en KFOR tot een raus op lenen moeten.

Op papier beschikken de strijdkrachten van Macedonië over zo'n vyftienduizend man, maar het is niet aannemelijk dat meer dan een tiende daarvan effectief voor gevechtsovernames kan worden ingezet. Zo bestaat iets meer van de helft van het leger uit niet of nauwelijks getrainde dienstplichtigen. En de dubieuze loyaliteit van de Albanese beroepsmilitairen maakt hun aandeel waardeloos.

Ook de uitrusting van de Macedoniërs is verouderd, of – zie de tanks – gewoon ongeschikt voor *low-intensity-operations*, zoals dit soort gevechtssituaties worden genoemd. Het materieel bestaat vooral uit afduikartillerie van het voormalige Joegoslavische leger dat het land begin jaren negentig

verliet. Duitsland leverde occasionen van het vroegere Oost-Duitse leger en de VS schootken een paar Hummers, een soort jeep.

De Albanese rebellen – de schattingen over hun aantallen lopen uiteen van enkele honderden tot een paar duizend – kunnen zich haast vrijelijk bewegen en krijgen daarbij in toenemende mate steun vanuit de Albanese minderheid. Zelfs tijdens het beleg van de moslim-enclaves in Bosnië in de eerste helft van de jaren negentig door de Bosnische Serviers – zoals Srebrenica, Gorzade en Zepa – liepen moslimstrijders over geïmpandejes over de bergen de belegerde gebieden in en uit.

Het vermogen van de NAVO om de Albanese bewegingsvrijheid te betugelen is onaanvaardig af te smijden is om verschildende redenen niet groot. De grens tussen Kosovo en Macedonië is bijna honderd kilometer lang. Hoe de vertigduizend KFOR-militairen,

Nieuwe fronten aan grens Kosovo-Macedonië

eventueel aangevuld met versterkingen, het gebied hermetisch moeten afsluiten is onduidelijk. Taktijk zullen die versterkingen in

ieder geval niet zijn. De Amerikanen staan dubbelzinnig tegenover Balkan-operaties en de Scandinavische landen hebben al ge-

zegd geen extra troepen te sturen.

De vraag wat een KFOR-patrouille moet doen, wanneer een onderschopte patroonlinie Albanese botweg medeelt zich van een stropverbod niks aan te trekken, is moeilijk te beantwoorden. De zorgvuldig bewaakte neutraliteit sneuvelt bij het eerste gericht schot van de KFOR-militairen.

Vooraf de Amerikanen hebben door partijdigheid mistukte peace-keeping-missies nog vers in het gevaar liggen. Nadat president Reagan begin jaren tachtig de christelijke Libanese regering steunde tegen de moslimfacies, werd hun status van sterke vriend letterlijk in één klap verwoest door de zelfmoordaanslag op de Amerikaanse ambassade in Beirut. Ook in Somalië luidde het gewapend ingrijpen in 1993, die door sommige omliepers werd uitgelegd als partijdigheid, een Amerikaanse *bloody rose* in. Nadat, onacceptabel voor het thuisfront, tientallen

doden waren gevallen trokken de VS zich schielijk terug.

Er zijn aanwijzingen van groeiende spanning tussen een doetrimar verschil van inzicht tussen het Britse en Amerikaanse KFOR-contingent. Britse militaire planners zouden gefritreerd zijn door dat de Amerikanen niet in staat zijn het grensgebied tussen Kosovo en Macedonië af te sluiten. De Britten geloven dat KFOR met zo'n veertigduizend man overgenoeg mankracht beschikt om de grens te controleren. Maar alleen, citeert de conservatieve *Daily Telegraph* van vandaag een Britse militair, „als de Amerikanen niet zo geobsedeerd waren met hun eigen veiligheid.”

Sir Charles Guthrie, de voormalige chef de dienststaf van het Britse leger, deed er nog een schepje bovenop door in hetzelfde blad te stellen dat „de Amerikanen lijken te denken dat *peacekeeping* iets is voor walvisjes.”

'Extremisten isoleren' EU-geld voor grensbewaking Macedonië

DOOR ONZE CORRESPONDENT BEN VAN DER VELDEN
BRUSSEL, 20 MAART. De Europese Unie heeft een uitgebreid financieel hulpprogramma ingezet om de regering van Macedonië te ondersteunen bij de bestrijding van Albanese geweld. Dit is gisteren besloten.

De ministers van Buitenlandse Zaken van de EU veroordeelden gisteren de „pogingen van Albanese extremisten om Macedonië en de regio te destabiliseren.”

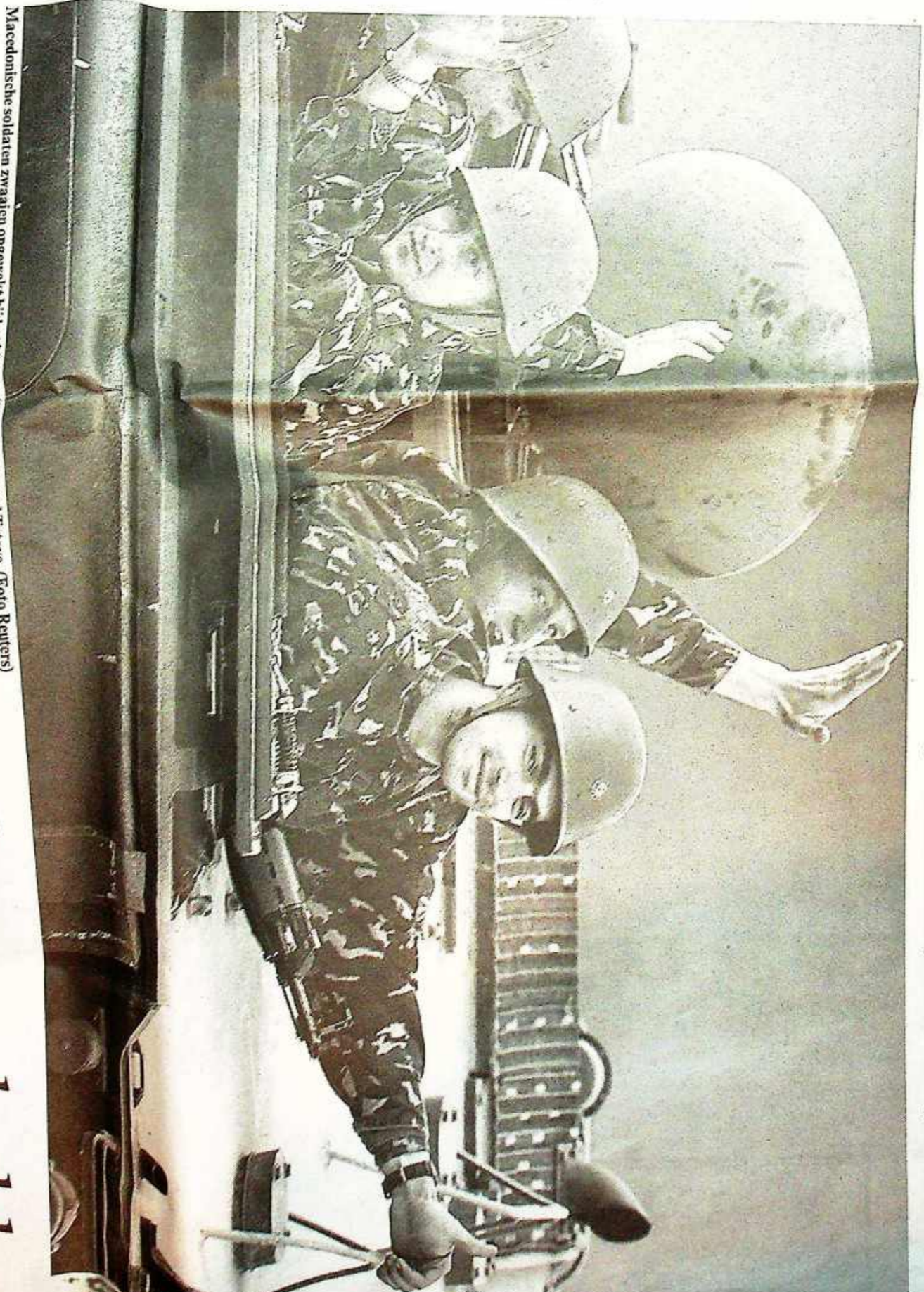
De steun is voor een belangrijk deel gericht op verbetering van de bewaking van de grens van Macedonië om infiltraties vanuit Kosovo te gaan. De Franse minister van Buitenlandse Zaken, Hubert Vedrine, zei gisteren dat de EU en de NAVO daarmee een „voorbeeld van gelukkige samenwerking” geven. De door de NAVO geleide troepen van KFOR proberen in Kosovo de grens met Macedonië te controleren. Volgens minister Jozias van Aartsen had KFOR eerder uitgebreidere maatregelen moeten nemen om het geweld in het gebied tegen te gaan. „Het zicht had beter kunnen zijn”, zei hij.

De EU besteedt dit jaar 13,5 miljoen euro voor verbetering van de grenscontroles. Daarvan gaat 4,3 miljoen naar de training en het uitrusten van grenspolitie en douane. Voor het opzetten van een com-

municatienetwerk tussen de grensovergangen is 1,5 miljoen euro ter beschikking gesteld. Vier miljoen euro wordt besteed aan de grensovergang bij Blace. In de begroting van dit jaar is nog vijf miljoen euro beschikbaar voor nieuwe projecten voor de grensbewaking.

De EU levert ook financiële steun voor de verbetering van de relaties tussen de christelijke bevolkingsgroepen. Eurocommissaris Chris Patten (Extern Betreft) zei gisteren vijf miljoen euro ter beschikking te hebben voor de Albanese nationale universiteit in Tetovo. Nederland heeft eenzelfde bedrag ter beschikking gesteld.

De EU steunt ook met 5,5 miljoen euro de hervorming van het gerechtelijk apparaat. Ook helpt de EU Macedonië met de financiering van een volksstelling in mei (1,32 miljoen euro) en de oprichting van vluchtelingen uit Kosovo (tientallen miljoenen euro's). De EU heeft in totaal tachtig miljoen euro macro-economische steun aan Macedonië toegezegd, waarvan dertig miljoen is uitbetaald.

Macedonische soldaten zwaaien opgewekt bij het binnengaan van de stad Tetovo. (Foto Reuters)

Macedoniërs en Albanesezen zijn onderling verdeeld

De Macedonische politiek wordt gekenmerkt door diepe polarisatie. Het geldt voor de Slavische Macedoniërs, maar ook voor de partijen van de Albanese minderheid.

DOOR ONZE CORRESPONDENT
VAN DE VELDEN
SKOPIE, 20 MAART. Daar stond de president, voor de ingang van het parlement. Want hij bracht hij de megafon naar zijn mond. Tetovo is en blijft een Macedonische stad, schreeuwde hij. „Julie moeten terugkeren naar de stad en met de Albanese samenleven.”

De Macedonische vluchtelingen uit Tetovo die zich voor het parlement hadden verzameld, dachten er anders over. Ze zeiden de vingers aan de lippen en floeten fel. „Geef ons wapens”, schreeuwden ze. Ze wilden desnoods zelf doen wat de Macedonische regering in hun ogen na liet: met een geweer de heuvel even buiten Tetovo opruimen en de Albanese rebellen een lesje leren.

De demonstratie, afgelopen week eindigde, was het eerste protest in weken tegen de regering. Een groeiend aantal Macedoniërs vindt dat de regering te slap optreedt tegen de extremisten. „Waar wachten ze nog op? Bombardeer die heuvel”, zegt een Macedonische kennis.

Dat kan president Boris Trajkovski niet – althans, nog niet. Een bombardement zou de toorn oproepen van de Democratische Partij van Albanesezen (PDSH) met wie Trajkovski een onofficieel verbond heeft gesloten. Dat verbond dateert van enkele jaren geleden. Bij de presidentsverkiezingen van 1999 bleef Boris Trajkovski in de tweede ronde over met Tito Petkovski. Trajkovski won, maar alleen doordat de PDSH de Macedonische Albanesez opriep op hem te stemmen. Die Albanese steun was de beloning voor het feit dat Trajkovski's partij, de VMRO, de PDSH in de regering had uitgenodigd. Daar bezetten de Albanese vijf ministersposten.

De ex-communistische, sociaaldemocratische oppositiepartij SDSM heeft, na het verlies van haar kandidaat Petkovski, in Macedonië onverdroten de

christische kaart gespeeld. Bij de turntableus verlopen lokale verkiezingen in het najaar hamerde zij constant op de leegte van de Albanese minderheid en op de superioriteit van de Slavische Macedoniërs. De vader des vaderlands, ex-president Kiro Gligorov, die het land zonder kliekscheuren in 1991

emische kaart gespeeld. Bij de turntableus verlopen lokale verkiezingen in het najaar hamerde zij constant op de leegte van de Albanese minderheid en op de superioriteit van de Slavische Macedoniërs. De vader des vaderlands, ex-president Kiro Gligorov, die het land zonder kliekscheuren in 1991

Grensakkoord met Joegoslavië voor Albanesezen laatste steen des aanstoots

naar de onafhankelijkheid leidde, deed daar de afgelopen dagen nog een schepje bovenop. De „verrotte allianties” met de Albanesez hadden alleen getreft om „iemand aan de macht te houden”. Hij vergat dat de SDSM ooit ook een alliantie was aangegaan met de Albanesezen. Alle retoriek kan niet verhullen dat de huidige regeringscoalitie een wankel

basis heeft. Al voor het huidige conflict stapte een van de coalitiepartijen, Democratisch Alliantief, uit de regering wegens de geringe vooruitgang op met nationale economisch gebied. De liberalen namen de plaats in van D.A. Kort daarop werd de regering getroffen door een omvangrijk aftuisterstakstandaai. In de loop

der jaren zou ze honderden politici, ambtenaren en journalisten hebben laten aftuisteren. Het geweld heeft het aluisterstakstandaai naar de achtergrond verdrreven, maar het blijft een lijn in de kast van de coalitie.

Een andere omstreden stap was de ondertekening van een grensakkoord met Joegoslavië, vorige maand. Dat akkoord

betrof mede de grens tussen Macedonië en Kosovo, dat officieel nog altijd deel uitmaakt van Joegoslavië. De overeenkomst vormde de druppel die de Albanesez deed overlopen – maar eigen zegen ook voor de rebellen.

„Dat had de regering niet moeten doen”, zegt vice-voorzitter Xhena Mislin van de Partij voor Democratie en Welvaart (PPD), de Albanese partij die na haar vijftigjarige met de ex-communisten in de oppositie behandelde. Hij sluipt aan zijn glanzige Turkse thee in een Albanese buitenwijk van Skopje. „Joegoslavië kan niet beslissen voor Kosovo. Het heeft er niets meer te zeggen. Macedonië had met de Albanese leiders uit Kosovo of desnoods met het internationale bestuur moeten onderhandelen.” Het was, meent hij, de zovestakte schofferij van het Albanese volk in het algemeen.

De Albanese partijen in Macedonië schofferen elkaar overigens ook. Trokken ze in het begin van het gewapende conflict gezamenlijk op, de laatste dagen benadrukken ze hun meningverschillen.

Albanese politici ruideliseren, ook de gematigde Arben Xhali van de meergerende PDSH, onder druk van de Albanese bevolking in het land. Die radicalisering gaat gepaard met het zwartmaken van collega's. Zo worden Xhali en c.s. van „zakkenvullers” uitgemaakt en voor „maatschappelijke politici die hun beloften niet nakomen” en alleen tippen dienst bewijzen aan de greuten van de Albanese minderheid. Ze zouden zich bovendien hebben laten misgeleiden door de Macedonische krachten in de regering.

De inderhaast openrichte nieuwe Albanese partij, de Nationale Democratische Partij, stookt het vuur verder op. Deze nieuwe partij zegt geen contacten te hebben met de extremisten, maar hun eisen komen exact overeen met de eisen van de rebellen.

De Macedonische demonstranten voor het parlement zien in de nieuwe partij hun vermoeden bevestigd dat de trokken steeds meer voet aan de grond krijgen – niet alleen op de zwaar bestookte heuvel bij Tetovo maar ook politiek. „Geef ons wapens”, schreeuwen ze nog een keer. Dan pakken ze en passen de Albanese politiek ook mee.

Internationale ongerustheid groeit Macedonië maakt zich op voor aanval

2001
SKOPJE/NEW YORK, 20 MAART. Het Macedonische leger maakt zich op voor een grote aanval op de Albanese rebellen in de bergen rondom de stad Tetovo, in het noordwesten van het land. De internationale ongerustheid over de gevechten in Macedonië neemt snel toe.

Het Macedonische leger bracht gisteren zes tanks, vier pantserwagens en een tiental vrachtwagens met militairen naar Tetovo over ter versterking van de eerder samengetrokken troepen, die de beschikking hadden over vier tanks. „De Macedonische veiligheids-troepen zullen spoedig een definitieve operatie ter vernietiging van de terroristen beginnen”, aldus de woordvoerder van de Macedonische regering.

In en rond Tetovo werd gisteren opnieuw veel geschoten, maar volgens waarnemers ter plekke ging het vooral om artillerievuur vanuit de stad naar de bergen, waar zich de Albanese rebellen schuilhouden; die rebellen schoten in de loop van gisteren steeds minder vaak op de soldaten in de stad, hetgeen mogelijk betekent dat ze zich terugtrekken. Vanochtend werd opnieuw heftig geschoten.

Een woordvoerder van de Albanese rebellen zei gisteren in het bolwerk Šelce dat binnenkort heel Macedonië in vuur en vlam komt te staan. „We brengen deze oorlog naar heel Macedonië. De Macedoniërs zijn lafaards, ze vallen ons vanuit de verte aan, ze durven niet dichterbij te komen.” De man, die

lega Koštunica dat „alleen vastbesloten politieke en zonnig militaire acties van de internationale gemeenschap” kunnen voorkomen dat het conflict in Macedonië „zich over de hele Balkan uitbreidt”. Poetin besprak de kwestie gisteren met zijn kabinet. Na afloop zei zijn woordvoerder dat „de situatie in Macedonië uit de hand is gelopen”.

De Amerikaanse president George Bush maakte via zijn woordvoerder bekend „bezorgd” te zijn over het geweld van „Albanese extremisten” in Macedonië en te studeren op „niet-militaire manieren om Macedonië te helpen”. Bush betuigde zijn steun aan het gisteren door NAVO-chef Robertson bekendgemaakte voornemen, de vredesmacht in Kosovo, KFOR, intensiever te betrekken bij de bewaking van de grens tussen Kosovo en Macedonië, om de aanvoerlijnen van de Albanese rebellen af te snijden.

Ook secretaris-generaal van de VN Kofi Annan en de VN-gezant voor de Balkan Carl Bildt veroordeelden het geweld van de rebellen. Volgens Annan bedreigt dat geweld de territoriale integriteit van Macedonië; Bildt zei dat de rebellen „de functionerende mul-

Lessen uit Kosovo

20-3-2001
NAVO-WOORDVOERDERS zijn van nature optimisten. Nog maar een week geleden dacht de organisatie met een handigheidje het gevaar van een nieuwe oorlog in de Balkan te hebben afgewend. Laat Servische troepen de veiligheidszone bij het drielandpunt met Kosovo en Macedonië opschonen en de Albanese infiltratie in Servië en Macedonië wordt afgeknepen, zo luidde de geruststellende boodschap. Zoals vaker het geval was heeft de NAVO ook ditmaal buiten de waard gerekend. Albanese vrijheidsstrijders, extremisten, terroristen (omschrijving naar keuze) hadden zich allang ingegraven in de heuvels boven de tweede stad van Macedonië, Tetovo. Toen de Albanese meerderheid daar vorige week voor meer rechten demonstreerde, kon het vuurwerk beginnen. Sindsdien heeft de oorlog feitelijk een aanvang genomen hoewel diplomaten doen alsof deze nog te voorkomen is.

De NAVO heeft gisteren besloten de patrouilles langs de Kosovo-Macedonische grens te intensiveren in de hoop de infiltranten over de grens van hun 'levenslijn' te kunnen afsnijden. Een dergelijke maatregel had een paar maanden geleden vermoedelijk enig effect kunnen sorteren. Nu mag worden aangenomen dat de Albanen in de bergen over reserves beschikken. Bovendien zwemmen zij, naar de woorden van Mao, als een vis in het water. De bevolking van de streek waar zij opereren staat aan hun kant. De gesteldheid van het terrein werkt in hun voordeel.

DE NAVO EN de Macedonische regering zijn het eens dat de NAVO geen mandaat heeft in Macedonië. De oorlog zal van die kant door het Macedonische leger moeten worden gevoerd. Maar wel heeft de regering in Skopje ernstige kritiek geuit op wat zij de laksheid van de Atlantische organisatie noemt. Kritiek die ook met zoveel woorden is geuit door minister Van Aartsen. „Het zicht had beter kunnen zijn”, zei hij gisteren in Brussel. Tegen de bewindsman spreekt dat hij medeverantwoordelijk is voor NAVO-besluiten. Maar overigens zijn dergelijke verwijten niet zonder grond.

Afgezien van de NAVO is de jongste geweldsuitbarsting een proef voor de Europese Unie en haar Gemeenschappelijk Buitenlands en Veiligheids Beleid. De Unie zond haar diplomatieke vertegenwoordiger Solana naar Skopje om poolshoogte te nemen. Daar noemde hij zich voorstander van een vreedzame oplossing van het conflict en beloofde economische steun. Het is de vraag of met dergelijke bezweringsformules het tij kan worden gekeerd. De Albanen hebben tijdens de oorlog om Kosovo geleerd dat volhouden en niet toegeven aan diplomatieke en militaire druk loont. Het zal moeite kosten hen ervan te overtuigen dat de kaarten ditmaal anders zijn geschud.

esde dag van strijd rond Tetovo NAVO versterkt grens Macedonië

2001
Door een onzer redacteurs
BRUSSEL/SKOPJE, 19 MAART. De NAVO heeft vanochtend gezegd dat ze meer troepen van de vredesmacht KFOR naar de grens van Kosovo met Macedonië wil sturen, om het geweld van Albanese rebellen in Macedonië in te dammen.

NAVO-chef Robertson zei na een gesprek met de Macedonische minister van Buitenlandse Zaken, Kerim, dat de NAVO individuele lidstaten zal vragen troepen toe te voegen aan de circa 36.000 man sterke vredesmacht KFOR in Kosovo. Volgens de woordvoerder van Robertson gaat het om „extra troepen, enkele extra bataljons”. Een bataljon telt 800 à 900 man. Robertson zei dat de alliantie niet streeft naar uitbreiding van haar mandaat om ook op Macedonisch grondgebied op te treden. „We zijn vastberaden om deze beperkte groep van extremisten de middelen te ontnemen”, zei Robertson. Kerim toonde zich tevreden met de toezegging voor meer NAVO-troepen aan de grens.

Onze correspondent in Skopje voegt hieraan toe: Albanese rebellen en Macedonische troepen openden vanochtend voor de zesde achtereenvolgende dag het vuur op elkaar rond de stad Tetovo, waar inmiddels een nachtelijk uitgaansverbod van kracht is. De gevechten namen de afgelopen nacht in hevigheid toe. Volgens de VN-vluchtelingenorganisatie en het Rode Kruis hebben ruim tweeduizend mensen de stad verlaten. Een groot deel van hen is naar familie elders vertrokken.

De Macedonische bevolking

optreedt. Gisteren kwamen duizenden Macedoniërs bijeen voor een demonstratie in de hoofdstad Skopje. Het was de eerste protestactie tegen de regering sinds het uitbreken van het gewapende conflict, drie weken geleden in het noorden van het land.

De menigte riep 'weg met de regering' en zwaaide met rode kaarten. In een schriftelijke verklaring eisten de demonstranten de afkondiging van de noodtoestand en de garantie dat de veiligheid van het Macedonische volk is gewaarborgd. Eén eis - een uitgaansverbod in Tetovo - is ingewilligd. Zaterdag verzamelde een menigte Macedoniërs zich voor het parlement en riep om wapens om de Albanese rebellen zelf te lijf te gaan.

KFOR, de vredesmacht in Kosovo, heeft inmiddels vanuit Kosovo tanks gestuurd naar Tetovo. De tanks, zo liet de internationale vredesmacht weten, zijn uitsluitend bedoeld om de eigen troepen in Tetovo te beschermen. In de stad is een basis van Duitse KFOR-troepen, die vanuit Tetovo de manschappen in Kosovo bevoorraden. De basis kwam de afgelopen dagen onder vuur te liggen. De meeste Duitse militairen zijn inmiddels uit de basis teruggetrokken. KFOR heeft in Macedonië geen mandaat om op te treden.

Mr. Bosnië maakt 6 miljoen zoek

WASHINGTON - De regering van Bosnië wil een proces aanspannen tegen haar voormalig VN-ambassadeur Mohamed 'Sacrībey' Secirbegovic omdat hij miljoenen gulden heeft zoekgemaakt. Secirbegovic was tijdens de Balkan-oorlog de stem van Bosnië in het buitenland. Na afloop, sinds 1995, heeft hij ruim 6 miljoen gulden uitgegeven, afkomstig van rekeningen van de Bosnische VN-missie en van het consulaat-generaal in New York. Die uitgaven kan hij niet verantwoorden. Secirbegovic zegt dat hij in 2000 verantwoording heeft afgelegd tegenover toenmalig president Alija Izetbegovic. Een probleem is dat niet vast staat of Secirbegovic, die Amerikaans staatsburger is en in de VS woont, ook de Bosnische nationaliteit heeft.

Miljoenen van Milošević ontdekt in Cyprus

2001
NICOSIA, 15 MAART. In Cyprus is op een bankrekening van een familielid van de Joegoslavische ex-president Slobodan Milošević een bedrag van miljoenen dollars gestolen Joegoslavisch geld gevonden. Dat meldde gisteren de directeur van de Joegoslavische nationale bank, Mladan Dinkić, die in Cyprus zoekt naar de vier miljard dollar die de afgelopen tien jaar door Milošević en zijn vrienden zijn verduisterd. In Belgrado heeft Borka Vučić, ex-vriendin van Milošević en ex-directrice van Beogradska Banka (Milošević' 'huishuisbank'), het nieuwe bewind veel details gegeven over de manier waarop het geld naar Cyprus, en van Cyprus naar elders, werd overgebracht. (AP)

Joegoslavië

14-10-2001
Naar aanleiding van het artikel Joegoslavië: Geen uitweg zonder geweld van uw medewerker Arjen Berkvens, in HN van 23 september, wil ik graag het volgende opmerken: Allereerst stelt Berkvens zonder enige aanleiding dat presidentskandidaat Vojislav Kostunica door sommigen in Joegoslavië als fascist wordt gezien. Hij verzuimt te vermelden wie dat dan denkt. Het Westen denkt er in ieder geval anders over. De afgelopen dagen zijn slechts lovende woorden over Kostunica in de westerse pers verschenen. Het feit dat er geen smet op Kostunica's verleden rust, wat ook steeds wordt herhaald in de media, lijkt Berkvens er toe te hebben gebracht zijn fantasie de vrije loop te laten. Aannemelijk kan dan ook worden gemaakt dat die kreun 'Kostunica staat bij sommigen in Joegoslavië bekend als een fascist in Armani-pak' de mening van Berkvens zelf is. Mocht het niet zo zijn, dan verneem ik graag wie Vojislav Kostunica als zodanig ziet. Ten tweede kan het toch niet zo zijn dat iemand Kostunica van fascisme betichtt alleen maar omdat hij een nationalist is. Nationalisme op zich is geen misdand en heft in het algemeen ook geen negatieve connotatie. Wellicht kan Berkvens dit gegeven niet bevatten, aangezien hijzelf in een land woont waar de nationale staat zijn langste tijd heeft gehad. Berkvens doet het voorkomen dat nationalisme onder de mat geveegd moet worden. In West-Europa is nationalisme inderdaad *not done*. Geen wonder als we bedenken dat met de toenemende politie-

Berkvens heeft de moeite niet genomen zijn beweringen nader uit te leggen. Had hij dat wel gedaan, dan had hij tevens tot wat conclusies kunnen komen dat wat betreft het huidige politieke klimaat in Joegoslavië een uitweg zonder geweld wel degelijk tot de mogelijkheden behoort.

Pedrag Vitkovic,
Rotterdam

Solana naar Skopje EU: politieke steun voor Macedonië

BRUSSEL, SKOPJE, 19 MAART. De Europese Unie en de NAVO geven de Macedonische regering maximale politieke steun in de confrontatie met de Albanese rebellen rond Tetovo. De ministers van Buitenlandse Zaken van de EU bespraken de kwestie-Macedonië vandaag in Brussel.

De Macedonische minister van Buitenlandse Zaken, Srdjan Kerim, kreeg vandaag in Brussel te horen dat de EU vertrouwenwekkende maatregelen gaat nemen, die een betere controle langs de grens met Kosovo en financiële steun voor de armste regio's van Macedonië behelzen. Ook wil de EU zich inspannen voor een verbetering van het lot van de Albanese minderheid in Macedonië.

Kerim keert vandaag naar Skopje terug in het gezelschap van Javier Solana, die bij de EU verantwoordelijk is voor het veiligheids- en buitenlands beleid. Volgens zegslieden in Brussel is de „krachtige boodschap” die Kerim is meegegeven bedoeld om de Albanese rebellen duidelijk te maken dat ze alleen staan en de gematigde vertegenwoordigers van de Albanese minderheid in Macedonië duidelijk te maken dat de oplossing moet voortkomen uit een dialoog.

Kerim van zijn kant heeft de NAVO opgeroepen „actiever” op te treden langs de grens tussen Kosovo en Macedonië, om te verhinderen dat de rebellen in het noorden van Macedonië zich vanuit Kosovo bevoorraden „en Macedonië destabiliseren”.

De Russische minister van Buitenlandse Zaken, Igor Ivanov, riep gisteren in Belgrado de internationale gemeenschap op „het Albanese terrorisme” een halt toe te roepen. „Als het niet tot staan wordt gebracht, zal het ook in an-

dere landen van de Balkan de kop opsteken”, aldus Ivanov, die behalve Joegoslavië ook Kosovo, Macedonië en Albanië bezoekt.

De Macedonische premier, Ljubčo Georgijevski, viel gisteren uiterst fel uit naar het Westen, dat volgens hem „de schepping van een nieuwe Talibaan in Europa toelaat”. Volgens de premier weigert de NAVO toe te geven dat de Albanese rebellen bij Tetovo afkomstig zijn uit Kosovo, omdat dit zou inhouden dat „alle pogingen [van de NAVO] in Kosovo vergeefs zijn geweest”. Georgijevski zei er van overtuigd te zijn dat Duitsland en de VS (de landen die KFOR-troepen hebben langs de noordgrens van Macedonië) „de identiteit kennen van de leiders van de Albanese guerrilla” en dat zij die leiders zouden kunnen oppakken als zij dat zouden willen.

Westerse diplomaten reageerden boos op de uitlatingen van Georgijevski. Ze weten die aan de extreme nervositeit over een probleem dat drastisch is geëscaleerd en waarvan de Macedoniërs best weten dat het niet uit Kosovo is geïmporteerd, maar alles te maken heeft met de klachten van de Albanese minderheid in hun land.

In Zuid-Servië is de spanning opgelopen na een aanval van Albanese rebellen op een politiepost van de Serviërs, waarbij één van de aanvallers om het leven kwam. Twee Servische politiemannen werden gewond toen hun voertuig op een mijn reed. (Reuters, AFP)

Waar gaat het om in de strijd in Macedonië? Hoe sterk zijn de partijen die in Tetovo vechten? Een politieke oplossing wordt elke dag moeilijker: beide partijen radicaliseren.

Door onze correspondent
Yael Vinckx

SKOPJE, 19 MAART. Stank voor dank, zeggen de Macedoniërs, dat krijgen ze van de Albanese. Want hebben de Macedoniërs niet twee jaar geleden, tijdens de Kosovo-oorlog, honderdduizenden Albanese vluchtelingen uit Kosovo opgevangen? Hebben ze hun niet onderdak, kleren en eten gegeven?

De Albanese hebben andere herinneringen aan de Macedonische gastvrijheid. Zij herinneren zich de Macedonische grensovergangen. Die bleven in eerste instantie gesloten voor de Kosovaarse vluchtelingen. Zij denken aan de kampen nabij Skopje, aan het

prikkeldraad op de hekken. In tegenstelling tot de vluchtelingen in Albanië mochten zij de kampen niet verlaten. Wat nou, gastvrijheid.

Zes dagen duren de gevechten tussen Albanese rebellen en Macedonische troepen even buiten Tetovo. Intussen vliegen de beschuldigingen over en weer. De discussie ruikt steeds minder fris. En de onvrede onder de bevolking, Macedoniërs en Albanese, groeit.

Macedonië telt twee miljoen inwoners. Een kwart van de bevolking bestaat volgens de Macedonische autoriteiten uit Albanese. De Albanese zelf menen een derde deel van de bevolking uit te maken - en zelfs meer. De Macedoniërs zouden hun aantal met opzet laag houden om niet tegemoet te hoeven komen aan hun eisen.

Die eisen komen - niet toevallig - overeen met de eisen van de Albanese rebelle: Albanese en Macedoniërs moeten gelijk worden gesteld in de grondwet; officiële documenten moeten mede in het Albanese worden opgesteld; parle-

mentariërs moeten Albanese kunnen spreken. Albanese moeten meer banen krijgen in het openbaar bestuur; en, niet op de laatste plaats, Albanese moeten een door de staat gefinancierde, Albanese universitaire krijgen.

De regering is aan een deel van deze eisen tegemoet gekomen. Het aantal Albanese in de publieke sector groeit, een Albanese privé-universiteit opent binnenkort haar deuren. Maar het gaat veel Albanese niet snel en niet ver genoeg.

De eisen van de rebellen lijken op het eerste gezicht gematigd, maar de Macedonische regering vermoedt dat er een andere waarheid achter schuilt. De rebellen zouden Macedonië willen opsplitsen in een Macedonisch en een Albanese deel. Het Albanese deel zou zich later kunnen aansluiten bij een onafhankelijk Kosovo.

Het aantal rebellen is moeilijk te schatten. De regering spreekt over ruim tweehonderd, zelf zeggen ze zesduizend man onder de wapenen te hebben. Ook over de her-

komst van de rebellen verschillen de meningen. Volgens Skopje komt het gros van de extremisten uit het naburige Kosovo. Daar heeft de leider van de Albanese partij in de Macedonische regeringscoalitie, Arben Xhaferi, zich tegen verzet. Hij vindt dat de regering te veel met de vinger naar Kosovo wijst en te weinig de hand in eigen boezem steekt.

De rebellen, aldus Xhaferi, komen voor een groot deel uit Macedonië. Het zijn jonge mannen, ontevreden en werkloos. Enkel hebben tijdens de oorlog om Kosovo aan de zijde van het Kosovo Bevrijdingsleger (UÇK) gevochten.

Inmiddels zijn ook commandanten van het UÇPMB in de heuvels rond Tetovo gesignaleerd. Dit 'Bevrijdingsleger' voor Preševo, Medvedja en Bujanovac is een Albanese splintergroep die opereert in het zuiden van Servië, niet ver van de Macedonische grens. De rebellen uit dit leger vechten voor aansluiting van Zuid-Servië bij Kosovo. Beide groepen voelen

zich sterk met elkaar verwant. De rebellen in Macedonië krijgen hun wapens en andere voorraden deels via de Preševo-vallei. In een poging deze bevoorradingslijn af te snijden, gaf de NAVO vorige week toestemming aan het Joegoslaviëse leger om de gedemilitariseerde bufferzone tussen Kosovo en Servië in te trekken.

Maar in Macedonië zelf staat de NAVO vooralsnog met lege handen. Er zijn weliswaar 3.000 soldaten gelegerd in het land, maar die dienen als logistieke ondersteuning van de troepen in Kosovo en hebben geen mandaat in Macedonië. De NAVO heeft wel 37.000 soldaten in Kosovo, maar het bondgenootschap staat niet te trappelen om zich in het volgende wespennest op de Balkan te steken. Ingrijpen tegen de Albanese rebellen in Macedonië zou van KFOR in Kosovo direct een schietschijf maken.

Het Macedonische leger telt 10.000 man. De regering heeft dit weekeinde reservisten opgeroepen - maar heeft óók laten weten te

weinig mannen en materieel te hebben om de rebellen te bestrijden. Bulgarije en Griekenland hebben hun (militaire) diensten aangeboden, maar dit aanbod wordt gewantwoord. Van oudsher maken Bulgarije en Griekenland aanspraak op Macedonië.

Militair ingrijpen ligt om meer redenen niet voor de hand. Het bombarderen van de extremisten op de heuvel net buiten Tetovo, zou tot een felle afwijzing van de regerende Democratische Partij van Albanese (PDSH) leiden. En een regeringscrisis kan Macedonië niet gebruiken - niet nu. Bovendien hebben de extremisten zich over het land verspreid. In de hoofdstad Skopje bijvoorbeeld, vreest men al dagen voor terreuraanslagen.

Naarmate het geweld toeneemt, wordt ook de kans op een diplomatieke oplossing van het conflict moeilijker. Het Westen moedigt de regering aan een politieke oplossing te zoeken. Maar beide partijen radicaliseren. Het volk mort, en elke dag luider.

VRAGEN / Waar wordt Milosevic van beschuldigd?

* De voormalige president van Joegoslavië, Slobodan Milosevic, is gedaagd door twee gerechtelijke instanties: het Joegoslavië-Tribunaal in Den Haag en de Joegoslavische justitie. De Joegoslavische grondwet verbiedt het uitleveren van staatsburgers, maar het land staat onder internationale druk om Milosevic te laten berechten door het internationale tribunaal.

In juni stemt het parlement over het aanpassen van de grondwet. Verwacht wordt dat de volksvertegenwoordigers het verbod op uitlevering willen

schrapen. De Joegoslavische justitie wil Milosevic vervolgen wegens corruptie en machtsmisbruik. De belangrijkste punten uit de aanklacht van het openbaar ministerie:

- Als president van Servië, tot 1997, en later als president van Joegoslavië, tot oktober 2000, heeft Milosevic misdaden begaan 'met het oogmerk op financieel gewin voor zichzelf en enkele andere personen'. Daarnaast misbruikte Milosevic zijn macht om 'onwettige maatregelen te nemen waarmee hij mogelijk maakte dat bepaalde mensen en zijn Socialistische Partij aan de

macht bleef.

- Milosevic' orders leidden tot 'monetaire instabiliteit' en de verwoesting van het 'betalingssysteem' in Joegoslavië. Volgens 'verzamelde bewijsstukken' heeft Milosevic' bewind de schatkist van Servië ongeveer 66 miljoen gulden en die van Joegoslavië ongeveer 220 miljoen gulden gekost.

- In 1994 en 1995 gaf Milosevic aan enkele federale functionarissen, onder wie het hoofd van de douane Kertes en de Joegoslavische vice-premiers Sainovic en Zebic, de opdracht om federale wetten te schenden 'om de bo-

venstaande misdrijven te kunnen plegen'.

Milosevic en zijn handlangers sluisden een deel van de importheffingen naar een aparte bankrekening. Dat geld zou bedoeld zijn voor de financiering van staatsinstellingen en bedrijven en werd doorgesluist naar 'een kring van mensen die daarvan profiteerden'. De aanklacht meldt: „Op dergelijke misdrijven staat een straf van vijf jaar of meer.”

Tegen Kertes en Sainovic loopt al een justitieel onderzoek. Zij gebruikten hun macht volgens de aanklacht om 'alle obstakels

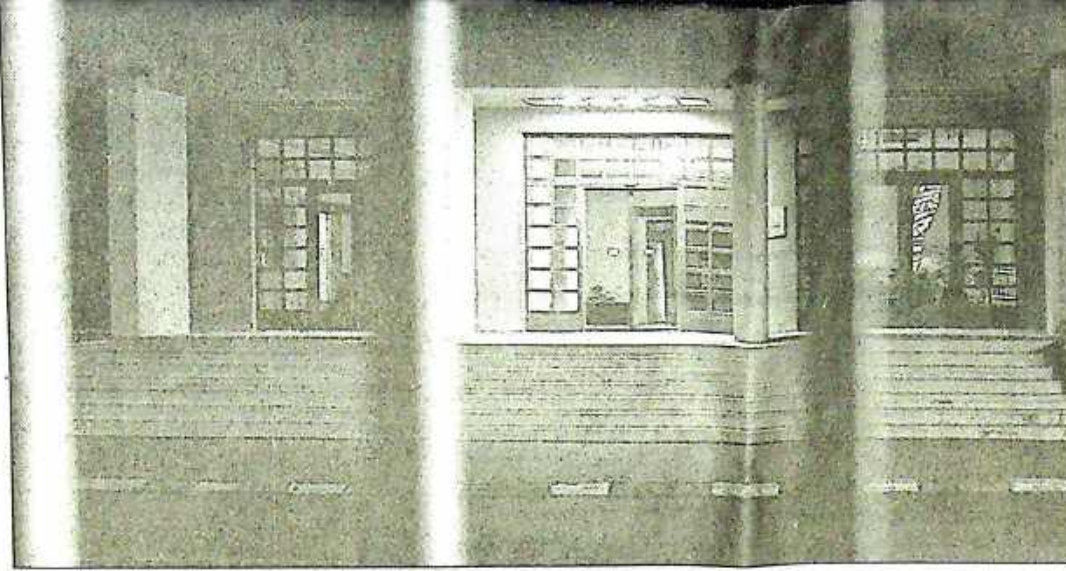
uit de weg te ruimen die de uitvoering van de orders van Milosevic in de weg stonden'. Ook probeerden zij later te verhinderen dat er onderzoek naar het verdwijnen van de importheffingen kon worden gedaan.

- Hoewel de huidige aanklacht er nog geen melding van maakt, kan Milosevic ook worden aangeklaagd in verband met de schietpartij rond zijn huis op zaterdagochtend. Een arrestatie-eenheid van de politie werd toen beschoten bij een mislukte poging om Milosevic te arresteren. Milosevic wordt mogelijk verantwoordelijk gehouden voor de verwon-

dingen die twee politieagenten opliepen.

De aanklacht die Joegoslavië tegen Milosevic heeft geformuleerd, staat los van de aanklacht door het Joegoslavië-Tribunaal. Dat zoekt de ex-president wegens misdaden tegen de menselijkheid en schending van het oorlogsrecht tijdens de oorlog in Kosovo.

Aanklagers van het Tribunaal onderzoeken of zij Milosevic kunnen vervolgen wegens genocide. De aanklagers moeten dan aantonen dat Milosevic de intentie had om de etnisch-Albanese bevolkingsgroep binnen Joego-

Vrijdagavond voorkwamen aanhangers van Milosevic zijn aanhouding en ook zaterdagochtend botsten zij met oproerpolitie (boven). Gisterochtend vroeg liet hij zich toch arresteren (midden). Hij wordt vastgehouden in de gevangenis van Belgrado, waar tot voor kort zijn tegenstanders gevangenzaten.

FOTO'S EPA, AP

vië valt aan hen af te lezen. Veel grijze haren, de gestaalde kaders van de voormalige Communistische Partij van Joegoslavië. 'Bedrog!', wordt er geroepen naar de oproerpolitie, die de straat naar Milosevic residentie afsluit. Een groep vrouwen schreeuwt 'fascisten!' naar de overkant van de straat.

De mensen daar zijn veel jonger. Een deel probeert voortdurend vechtpartijtjes uit te lokken. Onder hen bevinden zich veel supporters van Rode Ster Belgrado, de voetbalclub die ooit furore maakte op de Europese velden. Ook tijdens de omwenteling in Joegoslavië op 5 oktober vorig jaar speelden zij een belangrijke rol bij de bestorming van het federale parlamentsgebouw. Ze zijn per mobiele telefoon opgetrommeld nadat de wedstrijd van hun club was afge-

arrestatie

PARIJS – De arrestatie van Slobodan Milosevic is in het buitenland met instemming ontvangen, al wordt betwijfeld of hij wordt uitgeleverd aan het Joegoslavië-Tribunaal. De hoofdaanklager van het Joegoslavië-Tribunaal, Carla del Ponte, was daarover optimistisch: „Niet vandaag of morgen, maar ik geloof dat het binnen enkele maanden zo ver zal zijn”. President Bush sprak van 'een belangrijke stap in het afsluiten van de tragische periode van zijn brute dictatuur'. Volgens VN-gezant Carl Bildt is uitlevering 'nu aan de orde'.

De Wit-Russische president Aleksandr Loekasjenko, die Milosevic altijd heeft gesteund, vindt de arrestatie 'schandelijk, abnormaal en ondemocratisch'.

durft te gokken hoelang de verstandhouding goed blijft.

Sanja Plavsic ziet Milosevic het liefst terechtstaan in Den Haag. „Hoe moet dat met ons land, als we onvoldoende steun krijgen”, vraagt ze zich af, te midden van de menigte op de rotonde in Dedinje. „Milosevic heeft alles stuk gemaakt. Bijna niemand heeft werk. Zonder buitlands geld overleven wij het niet. Dus uitleveren die man.”

De voetbalsupporters hebben een veel rigoreuzere oplossing. Ze putten uit het repertoire dat voor de omwenteling, tijdens de nationalistische steunbetuigingen aan Milosevic zo populair was. Slechts een kleine aanpassing is nodig. 'Red het land, verhang jezelf, o Slobodan, o Slobodan', zingen ze.

* DE ONDERKRANT

Slobodan Milosevic riskeert zeker vijf jaar cel

redactie buitenland

In beroep tegen arrestatie

Milošević in de cel, ontkent schuld

Door onze correspondent YAËL VINCKX

BELGRADO, 2 APRIL. Slobodan Milošević, de gisterochtend vroeg aangehouden ex-president van Joegoslavië, gaat in beroep tegen zijn voorarrest. In een eerste verhoor zei hij onschuldig te zijn aan machtsmisbruik en corruptie, de misdrijven die hem ten laste zijn gelegd.

De Servische bevolking reageerde vooral met opluchting op de arrestatie van de man die de Serviërs dertien jaar heeft geleid.

Milošević gaf zich zondagochtend aan de justitie over, nadat een eerdere poging om hem te arresteren was mislukt. Volgens zijn verdediger, Toma Fila, is Milošević depressief en neemt hij kalmeringspillen. De justitie wil de aanklacht nog uitbreiden. Bij de chef van Milošević's lijfwacht zijn papieren gevonden die wijzen op plannen om deze maand „een gewapende opstand” te ontketenen.

Het voorarrest van Milošević duurt dertig dagen. Het kan worden uitgebreid tot zes maanden. Zijn beroep heeft weinig kans van slagen, heeft zijn advocaat erkend. De oud-president zit opgesloten in de centrale gevangenis van Belgrado en heeft volgens de Servische minister van Justitie, Vladan Batić, 'zijn eigen kamer'. Hij wordt behandeld als iedere andere gevangene, aldus de autoriteiten. De 59-jarige Milošević kan, op basis van de huidige aanklacht, tussen de vijf en vijftien jaar celstraf krijgen. De politie, die na de overgave van Milošević diens villa heeft doorzocht, heeft een groot wapenarsenaal aangetroffen. Milošević had dertig automatische geweren, dertig pistolen, drie machinegeweren, een granaatwerper, talrijke handgranaten en twee pantserwa-

gens. Een aantal van zijn gewapende lijfwachten is ook gearresteerd.

De Servische autoriteiten besloten vrijdagochtend over te gaan tot de arrestatie van Milošević, maar de arrestatieteams moesten zich terugtrekken na een schotenwisseling met de lijfwachten van de oud-president. Na onderhandelingen die de hele zaterdag duurden, gaf Milošević zich gisterochtend vroeg over. In de loop van de onderhandelingen had hij bedreigd zijn vrouw en dochter en zichzelf dood te schieten.

De arrestatie komt op het moment dat de Verenigde Staten beslissen over hulp ter waarde van vijftig miljoen dollar aan Joegoslavië. Het Amerikaanse Congres heeft samenwerking met het Joegoslavië-Tribunaal in Den Haag als voorwaarde gesteld voor financiële hulp. De eerste poging om Milošević te arresteren, vond plaats enkele uren voordat het Amerikaanse ultimatum verstreek. Toch hebben diverse ministers gezegd Milošević in eigen land te willen berechten. Het tribunaal dringt aan op een snelle uitlevering. „We verwachten hem binnen niet al te lange tijd”, aldus een woordvoerder. Het tribunaal heeft Milošević aangeklaagd voor oorlogsmisdaden in Kosovo.

- PORTRET: pagina 5
- HOOFDARTIKEL: pagina 7

Geweld slaat over van Macedonië naar Zuid-Kosovo

Door onze correspondent

YAËL VINCKX

PRISTINA, 30 MAART. Voor het eerst in het Macedonische conflict zijn mortieren en granaten afgeschoten op de Kosovaarse zijde van de grens. Daarbij kwamen drie burgers om het leven. De Macedonische regering en de Albanese rebellen ontkennen verantwoordelijk te zijn voor de beschietingen.

De Verenigde Naties en de NAVO-geleide vredesmacht in Kosovo hebben bezorgd gereageerd op de uitbreiding van het conflict. De speciale afgezant van de Verenigde Naties, Hans Haekkerup, zal vandaag een bezoek brengen aan de Macedonische hoofdstad Skopje. Hij heeft verklaard aan te zullen dringen op „terughoudendheid” bij de Macedonische regering.

De commandant van de vredesmacht KFOR, Carlo Cavigliosi, zei te betreuren „dat burgers betrokken zijn geraakt en dat de levens van onze soldaten in gevaar zijn geweest”. Hij noemde het dorp waar de granaten vielen, Krivenik „duidelijk” Kosovaars gebied.

Onder de drie slachtoffers is een cameraman van persbureau AP. Kerim Lawton was enige maanden geleden teruggekeerd naar Kosovo, waar hij eerder werkte. De andere twee slachtoffers zijn Kosovo-Albanese burgers. Ruim tien mensen raakten gewond.

De Macedonische regering ontkennde gisteren verantwoordelijk te zijn voor de beschietingen. „Onze commandant in het veld zegt niet te hebben geschoten op doelen in Kosovo”, aldus een woordvoerder van de regering.

De Albanese rebellen wijzen ook elke verantwoordelijkheid af. „We hebben niet eens zulke zware wapens”, liet een commandant van het Nationaal Bevrijdingsle-

ger (UÇK) telefonisch weten.

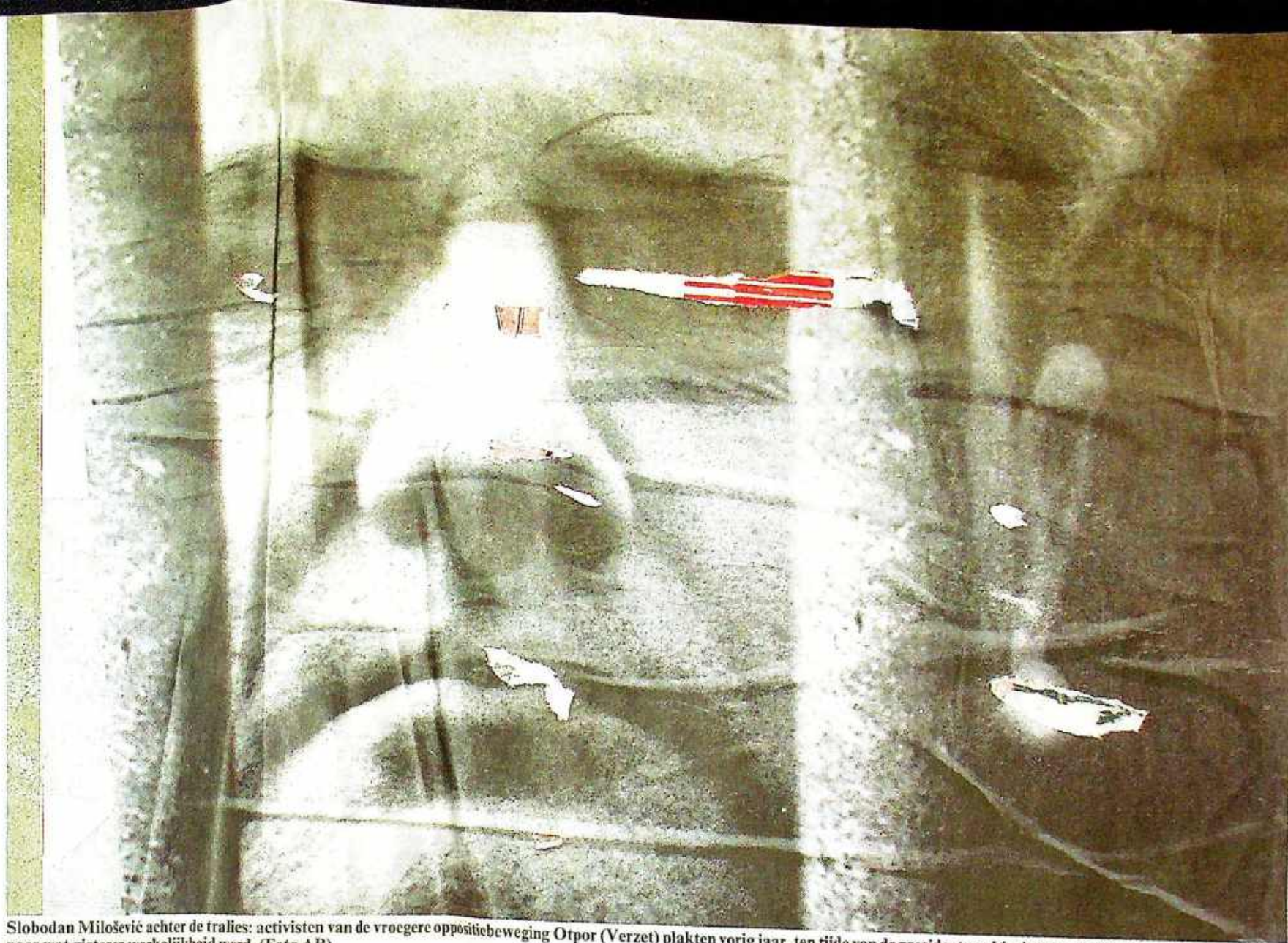
De situatie is volgens de Verenigde Naties in Kosovo onduidelijk. Waarschijnlijk hebben Macedonische troepen het vuur geopend op een kamp van de rebellen in Gračane, niet ver van de Kosovaarse grens. Daarbij zijn mortieren terecht gekomen in het Kosovaarse dorp Krivenik, op een steenworp van de grens.

Ongeveer tweehonderd rebellen hebben zich ingegraven op een heuvel nabij Gračane. Ze bieden stevig weerstand aan de Macedonische troepen. „Ze vechten nog altijd”, verklaarde een woordvoerder van het Macedonische leger.

Zondag zetten politie en leger een groot offensief in tegen de rebellen nabij de stad Tetovo in het noordwesten van Macedonië. Daarop trokken de extremisten zich terug. Maar vooralsnog lijken ze niet van plan hun positie nabij Gračane op te geven.

De rebellen strijden voor meer rechten voor de Albanese minderheid in Macedonië. Deze minderheid bestaat volgens de Albanese zelf uit ruim 30 procent van de bevolking; de Macedoniërs houden het op 25 procent. Het optreden van de Macedonische regering heeft tot nu toe instemming gekregen van de internationale gemeenschap. Enkele dagen geleden prezen de secretaris-generaal van de NAVO, George Robertson, en de Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken, Colin Powell, de regering nog om haar terughoudende militaire optreden. Met de uitbreiding van het conflict naar Kosovo kan deze sympathie echter snel wegebben.

Bij de beschietingen op Krivenik dreigde gisteren ook een patrouille van KFOR onder vuur te komen. In de Joegoslavische provincie Kosovo, die bestuurd wordt door de VN, zijn ongeveer 40.000 soldaten gelegerd.

Slobodan Milošević achter de tralies: activisten van de vroegere oppositiebeweging Otpor (Verzet) plakten vorig jaar, ten tijde van de presidentsverkiezingen, al affiches op die verwezen naar wat gisteren werkelijkheid werd. (Foto AP)

Vertwijfeling Serviërs sloeg om in ongeloof

Zaterdag zei Milošević „niet levend” in handen van de justitie te vallen. Maar 24 uur later gaf hij zich over. Een reconstructie.

Door onze correspondent

YAËL VINCKX

BELGRADO, 2 APRIL. „Het is een 1 april-grap”, zeggen verbaasde omstanders bij de krantenkiosk. In chocoladeletters staat het nieuws op de voorpagina's: Milošević gearresteerd. Maar na twee nachten vol vertwijfeling lijkt niemand het nieuws deze zondagmorgen te geloven. De onaantastbare heeft zich overgegeven?

De Serviërs zijn vooral opgevocht, want Milošević dreigde de vooruitgang van het land opnieuw te blokkeren. Immers, zijn arrestatie (en uitlevering aan het VN-tribunaal) zijn voorwaarden voor de noodnodige financiële injecties

uit het Westen.

„Hij heeft tien jaar van mijn leven genomen, hij mag niet nog eens tien jaar nemen”, zegt arts-in-opleiding Marija. Zelfs over een uitlevering aan 'Den Haag' halen nu velen de schouders op. „Als wij maar van hem af zijn”, zegt de student filosofie Igor bij een van de kiosken.

Het tv-station BK TV bracht het nieuws vrijdagavond als eerste: de politiewagens die al maanden voor de villa van Milošević in de luxe wijk Dedinje staan, zijn verdwenen. Om tien uur meldt de Servische tv - foutje - dat Milošević is opgepakt. Een uur later verschijnt de politie bij de villa, met een arrestatiebevel. Dan ontstaat een incident dat de gemoederen nog een etmaal zal bezighouden. Het leger, verantwoordelijk voor de bewaking van de villa, wil de politie niet toelaten. Een minister spreekt over een 'minicoup' van het leger. De

dreigende crisis wordt haast bezworen.

Even na middernacht de vrijdagochtend verschijnt de oud-president nog voor zijn aanhangers, zo'n tweehonderd ouders. Al weken houdt een harde kern rond twintig mensen de wacht voor de villa, verstoepde communisten en bange bejaarden. Nu staan ze te duwen en te trekken met de politie. „Hij heeft alles gedaan om het volk te beschermen. En nu krijgt hij dit”, zegt een vrouw. Ze zwaait met de aan een boomtak gebonden vlag van Servië. Kort daarna, om twee uur 's nachts, heeft het radio-station B92 hem aan de lijn. „Ik ben thuis en zit tv te kijken”, zegt Milošević, vier uur nadat de Servische tv zijn aanhouding had gemeld. „Er staan veel mensen voor mijn huis, velen die ons volk en onze nationale waarden in hun hart dragen.” [• Vervolg ARRESTATIE: pagina 5]

Machtsstrijd in Belgrado

Joegoslavië

Rutger van der Hoeven

3-4-2001
AMSTERDAM - De aanhouding van Slobodan Milosevic brengt de machtsstrijd in Belgrado aan het licht. De Servische premier Zoran Djindjic bracht het kernachtig onder woorden: het conflict binnen de Joegoslavische federatie is 'niet institutioneel, maar persoonlijk'.

Maandenlang steggelde Djindjic met de Joegoslavische president Vojislav Kostunica over de uitlevering van Milosevic en andere voor oorlogsmisdaden geïncrimineerde Serviërs aan het Joegoslavië-Tribunaal in Den Haag. Djindjic was vóór, Kostunica tegen. Volgens de grondwet beslist premier Djindjic over een strafproces tegen Milosevic in Belgrado en president Kostunica over uitlevering.

Terwijl Kostunica in Genève zat, ging Djindjic vrijdag tot actie over. Het was één dag voor een Amerikaans ultimatum verliep. Joegoslavië moest slagen voor een 'democratietest'. Inzet: 125 miljoen gulden aan economische steun. Een test-onderdeel was medewerking met het Tribunaal, dat om uitlevering van Milosevic had gevraagd.

Een poging Milosevic te arresteren mislukte door 'gebrek aan medewerking' van soldaten van

het leger die zijn villa bewaakten. Zij stonden onder bevel van Kostunica. De krant Politika, die Djindjic steunt, schreef de volgende ochtend over 'sabotage' van het leger en de president. Andere media namen de 'sabotageversie' over.

Obrad Kesic, medewerker van de oud-premier van Joegoslavië Milan Panic, legt de schuld voor de mislukte arrestatie bij Djindjic zelf: „Als zijn regering iedereen die het moest weten had ingelicht over de aanhouding, was er

Joegoslavische leger Nebojsa Pavkovic - de generaal van de Kosovo-oorlog en een Milosevic-protégé - de suggestie van een politiek conflict weg. En Djindjic en Kostunica wekten met een stroom aan schouderklopjes de indruk van een gesloten front.

Toch lijkt het een kwestie van tijd voor hun rivaliteit weer de overhand neemt. De Servische verkiezingen van afgelopen december, die veel minder aandacht kregen dan de Joegoslavische van september, maakten de

al aanhiel tijdens het bewind van Milosevic. Kostunica verkondigde toen dat de president de belangen van Serviërs buiten Servië verkwanselde. Toen Djindjic en andere oppositieleiders massale straatprotesten organiseerden in 1996, stapte Kostunica uit de coalitie omdat hij vond dat Djindjic en anderen slechts jammerden over persvrijheid en democratie om het Westen te paaien, terwijl zij 'belangrijke nationale kwesties' verzaakten.

Vorige week repeteerden Djindjic en Kostunica al hun huidige controverse. De Servische regering arresteerde de ex-burgemeester van het Bosnische Prijedor en leverde hem uit aan het Joegoslavië-Tribunaal. Kostunica, die niet op de hoogte was van de aanstaande uitlevering, was woedend.

24-3-2001
Volgens Kesic zal de arrestatie van Milosevic de rivaliteit tussen Kostunica en Djindjic verergeren. En daarmee de spanning tussen het westen en Joegoslavië, want de regeringsleiders moeten hun achterban nu bewijzen dat zij niet aan de leiband van Washington lopen. Ook van westerse kant is de vriendelijkheid misschien over, denkt hij. „Hier in Washington zegt iedereen na de aanhouding hetzelfde: zie je wel, de enige taal die Serviërs begrijpen is dreigen met harde maatregelen.“

President en premier oneens over tijdstip arrestatie Milosevic

in Duitsland gepromoveerde filosoof Djindjic regeringsleider van de grootste deelrepubliek van Joegoslavië. Hij lijkt voornamelijk begaan met de geruïneerde Servische economie en de aansluiting van zijn land bij 'Europa'.

Kostunica loopt hem daarbij voortdurend voor de voeten. Door uitlevering van Milosevic en andere door het Joegoslavië-Tribunaal gezochte Serviërs te blokkeren, bijvoorbeeld, of door een samenwerkingsverdrag te tekenen met de Bosnisch-Servische Republiek Srpska.

Kostunica zet daarmee zijn nationalistische koers voort, die hij

geen probleem geweest. Maar het gebeurde achter de rug van Kostunica om en dus waren de soldaten bij Milosevic' huis niet op de hoogte. Djindjic zocht daarna een zondebok en vond die in het leger.“

Volgens Kesic waren Kostunica en Djindjic het eens over de noodzaak om Milosevic te arresteren, maar niet over het gewenste tijdstip. Kostunica wilde voorkomen dat de aanhouding een 'dictaat' leek van Washington. De huidige arrestatie, enkele uren voor de deadline, wekt zeker die indruk.

Op een persconferentie zaterdag wuifde de stafchef van het

buitenland dinsdag 3 april 2001

VS belonen Joegoslavië

Belgrado krijgt alleen nieuwe hulp bij samenwerking met Tribunaal

3-4-2001
BELGRADO - De Verenigde Staten hebben Joegoslavië beloofd voor de arrestatie van ex-president Milosevic. De Amerikanen vinden het land democratisch genoeg om miljoenen dollars aan hulp te ontvangen - mits het zijn best blijft doen.

Alleen als het Balkan-land „vooruitgang boekt“ in de samenwerking met het Joegoslavië-Tribu-

naal in Den Haag, willen de VS hun financiële hulp continueren. Dat heeft een woordvoerder van de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Powell gisteren laten weten. Als voorbeeld noemde hij het uitleveren van verdachten. De naam Milosevic viel daarbij niet. Zo hard willen de VS het spel nog niet spelen.

Powell oordeelt dat de regering van president Kostunica is ge-

slaagd voor de eerste democratie-test. Dat betekent dat de VS (omgerekend) 125 miljoen gulden aan bilaterale hulp door laten gaan en steun geven aan een IMF-laan van 650 miljoen gulden. De VS hadden gedreigd de hulp te stoppen. Maar voor de 2,5 miljard gulden die president Kostunica eind mei hoopt in te zamelen op een donorconferentie, moet hij opnieuw examen doen.

Hoofdaanklagster Carla del Ponte van het Joegoslavië-Tribunaal zegt dat zij Milosevic „nog dit jaar“ in Den Haag verwacht. Del Ponte bereidt een nieuw arrestatiebevel voor, waarin Milosevic wordt gedagvaard wegens de oorlog in Bosnië.

In zijn cel in Belgrado schreef Milosevic eigenhandig een antwoord op de beschuldigingen van corruptie en politieke misdrijven:

„Deze aanklacht bezoedelt en kleineert vele jaren van mijn werk.“ Hij erkent slechts dat hij staatsgeld heeft misbruikt voor de steun aan Servische rebellen in Bosnië en Kroatië.

De politie van Belgrado zegt dat Milosevic waarschijnlijk ook wordt vervolgd voor zijn gewapende verzet tegen zijn arrestatie. De politie vertelde gisteren hoe de ex-president het arrestatie-

team verwelkomde: met een 9 mm Sig Sauer automatisch geweer in de hand, voorzien van 25 kogels. Op het zilverkleurige wapen stond de afbeelding van generaal Pavkovic, de chef-staf. Een enorm wapensarsenaal werd in het huis van Milosevic aangetroffen, waaronder een granaatwerper, 27 kalasjnikovs, een Heckler-&Koch machinegeweer, 40 handgranaten en 1700 patronen.

Nieuw offensief in Macedonië

24-3-2001
SKOPJE - Het Macedonische leger heeft een nieuw offensief gelanceerd tegen de etnisch-Albanese rebellen in het noorden van het land.

Het nieuwe offensief lijkt een poging om de rebellen uit hun laatste bases te drijven in de bergen. De gevechten vonden plaats rond het dorp Gracani, zo'n 15 kilometer ten noordwesten van de hoofdstad Skopje, en verder oostelijk rond het dorp Tanusevci. In dat dorp begon eind februari de opstand van het etnisch-Albanese 'bevrijdingsleger' UCK. Nadat de rebellen door het regeringsleger waren verdreven, wisten zij het dorp opnieuw in te nemen.

Als de rebellen verslagen zijn,

kan de Macedonische regering concessies doen aan de Albanese minderheid zonder de indruk te wekken dat die door de strijders zijn afgedwongen. De Macedonische minister van buitenlandse zaken Srgan Kerim zei gisteren dat een wijziging van de grondwet, waardoor etnische Albanen meer rechten zouden krijgen, bespreekbaar was na het einde van de gevechten.

In Athene zei de voormalige commandant van het Kosovaarse UCK, Hashim Thaci, dat het moment voor de rebellie in Macedonië 'ongepast' was. Volgens waarnemers werden de rebellen in Macedonië gesteund door voormalige soldaten van Thaci, etnisch-Albanen uit Kosovo.

UNESCO in defensief

2001
PARIS, 31 MAART. De twee grote boeddhabeelden in de Afghaanse stad Bamian, die onlangs door de Taliban werden opgeblazen, stonden niet op de lijst van beschermd erfgoed van de UNESCO omdat de Afghaanse oorlog dat verhinderde. De UNESCO is de afgelopen weken geheeld omdat de beelden niet op die lijst voorkwamen. Gisteren liet de VN-organisatie weten dat die kritiek „unfair“ is; het proces van plaatsing op de lijst van beschermde culturele voorwerpen was aan de gang toen als gevolg van de oorlog alle contacten tussen de UNESCO en de Afghaanse regering werden verbroken en er uit Kabul geen documentatie meer werd opgestuurd. (Reuters)

Medewerkers Milosevic opgepakt voor fraude

27-3-2001
BELGRADO - De Joegoslavische politie heeft gisteren acht getrouwen van ex-president Milosevic opgepakt.

Onder hen zou de voormalige tweede man van de Servische veiligheidsdienst zijn, Nikola Curcic, en de kabinetschef van binnenlandse zaken, Danilo Pantovic. De acht worden verdacht van machtsmisbruik en fraude, meldde het ministerie van binnenlandse zaken. De verdachten, partijgenoten van Milosevic, kunnen dertig dagen in hechtenis blijven.

De voormalige chef van de geheime dienst, Rade Markovic en het vroegere hoofd van de douane Mihajl Kertes zitten al weken

vast. Onduidelijk is of het onderzoek zich ook uitstrekt tot Slobodan Milosevic zelf. Die wordt internationaal gezocht wegens oorlogsmisdaden.

De hoofdaanklagster bij het Joegoslavië-Tribunaal in Den Haag, Carla del Ponte, ontkende gisteren overigens dat zij de eis tot uitlevering van Milosevic een jaar wil opschorten. De Servische minister van justitie, Vladan Batic, had dat zondagavond gezegd. Hij bracht vorige week een bezoek aan het tribunaal in Den Haag. Del Ponte toonde zich wel tevreden over het begin van de samenwerking met Joegoslavië, dat vorige week zijn eerste verdachte uitleverde.

Kroaten in Bosnië deserteren

2001
SARAJEVO, 28 MAART. Rond 1900 militairen van het leger van de moslim-Kroatische federatie - een van de twee territoriale entiteiten van Bosnië - zijn gisteren gedeserteerd om een eigen Bosnisch-Kroatisch leger te vormen.

De weggelopen Bosnische Kroaten reageerden op een oproep van de extreme nationalist binnen de Kroatische gemeenschap in Bosnië, verzameld in de HDZ, de Kroatische Democratische Gemeenschap (de Bosnische afdeling van de partij van wijlen president Tudjman van Kroatië).

De HDZ ijvert voor aanpassing van het vredesakkoord van Dayton: ze eist een eigen Kroatische entiteit in Bosnië, omdat de

Bosnische Kroaten binnen de federatie zouden worden gediscrimineerd door de moslims.

Dit streven wordt krachtig bestreden door de internationale gemeenschap, die elke wijziging van het akkoord van Dayton afwijst.

De leider van de HDZ, Ante Jelavic, werd onlangs door Bosnië-gezant Wolfgang Petritsch als co-president van Bosnië ontslagen toen de HDZ eenzijdig een eigen Kroatische entiteit in Bosnië uitriep en de Kroatische soldaten in het federatieleger oppriep tot een „voorlopige desertie“.

Het leger telt 22.500 militairen, 15.000 moslims en 7500 Bosnische Kroaten.

De 'Kroatische Volksvergadering' (HNS), zoals de leiding van de nieuwe formatie in Bosnië zich noemt, liet gisteren weten dat de „voorlopige desertie“ tevens een signaal van protest is tegen het recente ontslag, wegens insubordinatie, van drie Kroatische officieren door de minister van Defensie van de moslim-Kroatische federatie, de Kroaat Mijo Antic - die zelf onlangs een radicale nationalist opvolgde. De HNS liet weten dat „de vitale belangen van het Kroatische volk worden bedreigd“.

De vredesmacht SFOR maakte gisteren duidelijk dat „zogenoemde militaire structuren van de Kroaten in Bosnië“ niet worden getolereerd. (AFP, AP)

Er is geen rebel meer te zien

27-3-2007

Macedonië

David Jan Godfroid

TETOVO – De stelling ligt er verlaten bij. Een achtergelaten granaatwerper, dekens voor een man of twintig, met takken bedekte schuttersputjes, schoenen, maar geen guerrillastrijder te bekennen. Het Nationale Bevrijdingsleger (UCK) heeft zich teruggetrokken uit de bossen bij Sipkoviça, een kilometer of zes van de Noord-Macedonische stad Tetovo.

De stelling van het Albanese rebellenleger UCK overziet heel strategisch de weg tussen Tetovo en Sipkoviça. Zij ligt te midden van verwaarloosde maisakkers en zwartgeblakerde bomen; het resultaat van mortierbeschietingen door het Macedonische leger. Waarom de rebellen weg zijn gegaan, is een raadsel. De regeringstroepen hebben hun meest vooruitgeschoven positie een kilometer of wat terug. Was het angst? Is het tactiek? Keren ze morgen terug? De spullen in de stelling liggen nog klaar voor gebruik.

Zondag lanceerde Macedonische veiligheidstroepen een groot offensief bij Tetovo. Premier Georgievski verklaarde 's avonds dat de rebellen goeddeels waren verslagen en een flink aantal dorpen was ingenomen. Hij sprak niet helemaal de waarheid. De tanks en de pantserwagens hebben halt gehouden buiten de dorpen Gajle en Lavce, net buiten Tetovo.

Een eindje verderop, in Sipkoviça, is echter geen regerings soldaat te bekennen. Een grote groep mannen staat er buiten op straat, vrezend dat vandaag de grote aanval zal komen. „Deze mensen zitten tussen twee vuren”, aldus Nedro Kadrija (42). „Ze worden bedreigd door de Macedoniërs én door het UCK.” Even later scheurt er een rode Lada Niva door de straten. Er zit

ten vier rebellen in. Net als in de meeste dorpen valt de schade mee. Slechts twee huizen in Sipkoviça zijn getroffen door granaten. Een daarvan kwam via een raam op de eerste verdieping van een huis boven in het dorp. De 74-jarige Muharrem Muharimi zat op dat moment beneden met vijftientwintig vrouwen en kinderen. „God heeft ons behoed voor een ramp”, zegt de

bejaarde man, die bij de inslag slechts wat stukken kalk en een plank uit het plafond op zijn hoofd kreeg. „Er hadden hier in één keer zesentwintig doden kunnen vallen.”

Aan de overkant van het riviertje Tetovska Pena ligt Selce er bij als een spookdorp. Slechts een enkeling vertoont zich op straat.

Een van hen vertelt hoe leden van het UCK de burgerbevolking zondagavond opdracht had gegeven het dorp te verlaten.

Maandagochtend keerden enkele burgers terug om eten te halen en het vee te verzorgen. Zij ontdekten dat de rebellen weg waren, opnieuw met achterlating van enkele wapens en kisten munitie.

Twee kilometer richting Tetovo staan drie regeringstanks op de weg. Klaar om in te grijpen. De militairen hebben geen tegenstand te verwachten, maar kennelijk weten ze dat niet.

Het UCK heeft zich voorlopig teruggetrokken. Maar of de rebellen een slag of een oorlog hebben verloren, is nog volstrekt onduidelijk.

Navo en EU: En nu praten!

TETOVO – De internationale gemeenschap voert de druk op om een burgeroorlog in Macedonië te voorkomen. Navo-topman Robertson en EU-gezant Solana kwamen gisteren in Skopje aan waar ze de regering en de Albanese tot terughoudendheid willen bewegen.

De intensiteit van de gevechten was gisteren afgenomen, maar bij Tetovo, waar de Albanese rebellen tot afgelopen zondag enkele dorpen en het fort bezet

hielden, vuurde het Macedonische leger nog enkele granaten af. „De terroristen zijn in totale verwarring en hebben veel gewonden”, aldus de defensiewoordvoerder tevreden.

Volgens de Macedonische regering is het terugdringen van de rebellen 'niet met excessief geweld' gepaard gegaan. Dat klonk al een stuk gematigder dan zondag, toen president Trajkovski verklaarde dat de Albanese 'terroristen' met hun leven zouden boeten. De Navo en de EU eisen

van Macedonië kalm optreden, om verdere escalatie te vermijden. Robertson: „Niemand wil een nieuw bloedbad op de Balkan”. Britten en Zweden gaan met extra manschappen langs de grens van Kosovo en Macedonië patrouilleren. Volgens Skopje komen de honderden rebellen uit Kosovo. De Nederlandse minister Van Aartsen heeft een reis naar Chili afgezegd vanwege het geweld. Hij zegt de uitkomst te willen afwachten van de EU- en Navo-missie in Macedonië.

Albanese vrouwen komen met hun kinderen op de rug aan in Donje Ljabinje, Macedonië. Duizenden zijn gevlucht voor het geweld bij Tetovo.

FOTO A

Applingedam
 apen van Lei-
 1, 30/3.
 ze naaste. Le-
 18.
 kerk Nieuwe
 zijn werk en
 4-3619010.
 scarstedteef
 3, Han Fort-
 rde. Lezing
 nboen als
 924166.
 nberg, Kra-
 an God, 30-
 men heb-
 iger zijn
 ulp aan
 i najaar
 hadden
 sen die
 f gesto-
 tbraak
 Maar
 abjge-
 ie zou
 rgebo-
 eren-
 ande
 crisis
 Sow-
 n de
 : ge-
 aan
 ond
 za-
 w-
 it
 le
 t
 t

29-3-2007

FOTO EPA

nezen ón Albanezen

Groot-Albanië

David Jan Godfroid

Het hele plein draait het hoofd om, zo hard lacht Kemal Dehari. „Wij Albanese allemaal in één land”, schaterert hij. „Dan kan je nog beter tien hongerige wolven in een te kleine kooi zetten.”

Dehari heeft gestudeerd, heeft zelfs een graad in de sociologie. Hij verkoopt groenten, fruit en zaaigoed op een plein in het hartje van Tetovo, Noordwest-Macedonië. Aan zijn stalletje hangen kalenders van het Nederlandse zaadbedrijf Royal Sluis. Terwijl de kanonnen klinken, praat Dehari onverdroten verder in zijn middelbare school-frans dat hij zo'n 35 jaar geleden leerde.

„Wij zijn verknocht aan onze familie, aan onze grond, aan ons dorp of onze wijk in een stad”, vervolgt Dehari. „Voor ons, Albanese in Macedonië, is Macedonië ons land. Iedere Albanese woont op zijn eigen plek, voor mij is dat Tetovo, waar mijn voorvaderen vele eeuwen hebben gewoond. Ik houd van deze stad, ik houd van Macedonië. Ik ben hier geboren, ik leef hier en ik wil hier dood gaan. Maar waarom houdt Macedonië niet van mij?”

Albanese leven in verschillende landen en gebieden op de zuidelijke Balkan: in Albanië natuurlijk, in Griekenland, in Macedonië, in Kosovo, in Montenegro en in Servië. Met een beetje goede wil en wat passen en meten zou daar één gebied van te maken zijn. En iedere keer dat Albanese en Slaven met elkaar in conflict raken, zoals nu in Macedonië, gaat het daar weer over. De Albanese zouden uit zijn op één etnisch 'zuiver' Albanië dat delen van verschillende landen bestrijkt: één Groot-Albanië.

Veruit de meeste Albanese willen echter helemaal geen Groot-Albanië. Er bestaan uitzonderingen, maar die zijn het er al niet over eens waar het machtscentrum zou moeten liggen: in de Albanese hoofdstad Tirana of de Kosovaarse hoofdstad Pristina.

De Albanese in Macedonië, Kosovo, Albanië en andere plekken in dit deel van Europa zouden uit zijn op één groot en etnisch 'zuiver' Albanië. Is dit wel zo? De meeste Albanese zijn helemaal niet zo blij met die gedachte. Daarvoor is de onderlinge haat en rijd te groot.

Groot-Albanië is niet haalbaar. De internationale gemeenschap zou het nooit accepteren en de Slavische Balkanlanden zouden de handen ineenslaan om het te bestrijden als het toch zo ver zou komen. Maar de Albanese in de regio zijn ook veel te verschillend, hun ontwikkelingen lopen te ver uiteen en hun belangen zijn te divers.

Geen van de Albanese rebellengroepen van de afgelopen jaren hebben gestreefd naar aansluiting bij Albanië. Het (voormalige) UCK in Kosovo wil onafhankelijkheid, het UCPMB in Servië streeft naar aansluiting bij Kosovo en het nieuwe UCK in Macedonië zegt uit te zijn op gelijkberechtiging van Albanese. De laatsten kunnen natuurlijk een verborgen agenda hebben, maar dan

midden, direct gevolgd door het hoogboort voor de zondige mens, in het verleden, sym- de verhoening door Petrus, met structuur in een kruisfiguur, met weken zo'n twintig. De pastie is g- over de Matthëus geeft, de komende die tijdens het pastie-seizoen lezingen diept. Kennis helpt, weet Van Houten, naarmate hij zich in de Matthëus ver- venstase gebonden en ontwikkel- ligt niet vast, is aan moment en te- houding tot de tekst. Die verhouding noeg voor het overwegen van zijn ver- thetis is er voor de lusteraar tijd ge- Tijdens de drie uur durende Mat- moot.

„Dat zie je altijd met die Kosovaren”, briede de tolk. „Ze verpesten de markt.”

Enkele maanden later liet een oudere inwoner van Prizren, net aan de Kosovaarse kant van de grens, zijn licht schijnen over de situatie in de regio. De Navo-waren Kosovo binnengetrokken. Serviërs hadden de provincie 'Sapserap', zei hij toen hij de inwoners van de Serviërs wenschappen van de Serviërs stuwel, ze stelen. Wonderlijk hij ongevraagd dezelfde Albanese uit Albanië.

Albanese uit Macedonië, Servië en Kosovo beschouwen de Albanese uit Noord-Macedonië als onderontwikkeld. Onder de dictatuur van Enver Hoxha was er voor weinig weggelegd, con-creet de buitenwereld waren er weinig, ook niet met volksgenoten uit Kosovo, Macedonië en Griekenland.

Albanese uit voormalig Joegoslavië werden in die jaren wellicht achtergelaten bij de Slavische inwoners, zij konden wel degelijk studeren, zij konden wel degelijk naar het buitenland en zij konden wel degelijk hun eigen bedrijfjes runnen. Dat deden ze ook. Dat leverde hun vanuit Albanië de kwalificatie 'emigratie' op.

De onderlinge verhouding tussen de Albanese in Albanië is veel genu-aneerder. Het verzet tegen de Serviërs heeft de Albanese in Kosovo veel respect opgevoerd van alle Albanese in de regio. Albanese inwoners van de Preshevavallei in Zuid-Servië gelden eigenlijk geen als Kosovaren. Met de Albanese in Macedonië en Griekenland ligt dat anders. Die gelden toch een beetje als zondigen die op eigen houtje hun wapens te vinden.

En dan zijn er natuurlijk nog onderlinge verschillen. In Kosovo kunnen de aanhangers van Thaci en Haradinaj elkaar niet lichten of slaan. In Macedonië breken tijdens verkiezingen steevast vechten tussen aanhangers van de Kosovaarse regering en de Albanese nationalistische PDP. „Wij PDSH en de PDP zijn er om”, vertelde een

PDSH-aanhanger in Tetovo onlangs. „We komen in andere cafés en kopen in andere winkels. En als ik een van hen zie loop ik het liefst een straatje om.” En dan hebben we het nog niet gehad over zakelijke geschillen en jarenlange vetes tussen de verschillende clans.

Die onderlinge strijd wordt even vergeten als Albanese waar dan ook in een conflict betrokken raken. Dan worden, voor zolang het conflict duurt, de rijen gesloten en de aandacht gericht op de gemeenschappelijke vijand.

Albanese mogen in veel dingen van elkaar verschillen, er bestaat één overeenkomst: ze willen allemaal Albanese zijn en daar hebben ze veel, zo niet alles, voor over. Ze vochten er een oorlog voor uit met de Serviërs in Kosovo, ze namen er de wapens voor op in de Preshevavallei in Zuid-Servië, ze bezetten er dorpen voor in Noord-Macedonië. Daarbij steunen ze elkaar over de grenzen. In Albanese kring heet het keer op keer dat de rebellen gewone jongens en mannen uit de streek zijn, maar buiten die kring zijn er maar weinigen die dat geloven. De internationale vredesmacht Kfor hield woensdag nog tientallen rebellen aan die uit Kosovo bleken te komen.

Regeringen in de regio wijzen naar de voormalige UCK-leiders als Hashim Thaci, Agim Ceku en Ramusj Haradinaj, die vanuit de Kosovaarse hoofdstad Pristina de regio voeren over een omvattend complot om gebieden waar Albanese wonen te zuiveren van Slaven. Zover gaan hun ambities waarschijnlijk niet, maar de betrokkenheid van Pristina kwam hen tijdens de laatste Balkantop, vorige maand in Skopje, op een reprimande te staan van EU-veiligheidschef Javier Solana.

Zou de Albanese politieke top in Kosovo zijn houding niet veranderen, dan kon men verdergaande autonomie voorlopig vergeten, dreigde Solana. EU-commissaris Chris Patten zei bij die gelegenheid dat separatistisch geweld (hij doelde op Zuid-Servië) geen enkele grens zal verleggen. En de voltallige top, inclusief de Albanese premier Ilir Meta, nam een verklaring aan waarin de „gewelddadige en illegale terroristische ac-

ties door etnisch gemotiveerde, extremistische gewapende groepen in Zuid-Servië” zwaar werden veroordeeld. Het woord 'Albanese' kwam in de verklaring niet voor, maar het was overduidelijk op wie er werd gedoeld.

De handtekening van Meta was waarschijnlijk vooral opportunistisch. Zoals ook de latere veroordeling van het geweld bij Tetovo door Thaci, Rugova en Haradinaj vermoedelijk niet is ingegeven door vredelievendheid, maar door hun angst internationale (financiële) steun en het uitzicht op onafhankelijkheid te verliezen. Diep in hun hart vinden de meeste Albanese de strijd volkomen gerechtvaardigd. Om daar in het openbaar mee te koop te lopen is echter niet verstandig. Twee jaar geleden waren de Albanese nog de lievelingetjes van de internationale gemeenschap. In Kosovo bestreden zij het verfoeide Joegoslavische Milosevic-regime. En in Albanië en Macedonië vingden ze zonder morren honderdduizenden vluchtelingen op. Nu krijgen ze van iedereen op hun kop en dreigen ze de steun van het Westen te verliezen.

Dat kan gevolgen hebben. Hoe meer het Westen Macedonië en Servië steunt in hun strijd tegen de rebellen, hoe onvriendelijker de Albanese westerlingen tegemoet zullen treden. Internationale waarnemers in Pristina sluiten zelfs niet uit dat de Kosovaren zich op een gegeven moment tegen het VN-bestuur en de Kfor-troepen zullen richten.

Zover is het nog niet. Albanese houden nog van het Westen. Op het bureau van de nationalistische rector Fadil Sulemani staan vlaggetjes van Duitsland en de EU naast het Albanese vlaggetje. Hoe lang nog? Sulemani recht zijn rug, laat zijn zware stem door zijn kantoor donderen. „Wij zijn de angst voorbij”, klinkt het. „Als de wereld ons niet wil helpen, dan bestaat er in de wereld geen democratie. Dan gunt de wereld de Macedoniërs hun slaven. Wij moeten ons verdedigen, ook al is de hele wereld tegen ons. Een andere mogelijkheid hebben we niet. We hebben de wapens niet opgenomen om ze zonder resultaat weer neer te leggen.”

overgave dat de hoofdrolspelers zelfs in hun dromen opzoeken.

TEKENING: WOLFGANG AMMER

Achter de tralies

2-4-2001

HET BEGON MET EEN confrontatie, het eindigde dit week-einde met zijn arrestatie in Belgrado: de cirkel van het politieke leven van Milošević is gesloten. Als afgezant van de Joegoslavische regering naar Kosovo, waar de Servische minderheid zich beklagde over de Albanese meerderheid in de communistische partij en het provinciale bestuur, maakte Milošević in 1987 van de gelegenheid gebruik om, in strijd met zijn opdracht, de toegestroomde Serviërs zijn nationalistische kleuren te tonen: „Niemand zal u ooit meer slaan”.

Vanaf dat ogenblik was de loopbaan van deze nauwelijks bekende bankier en partijfunctionaris niet meer te stuiten. Achtereenvolgens verwiëf hij het presidentschap van Servië en van Joegoslavië. Met dien verstande, dat de oorspronkelijke federatie toen al was teruggebracht tot een Servische rompstaat waarbinnen het Albanese en Montenegrijnse nationalisme verdere afbraak beoefden. In plaats van de Servische droom van Groot-Servië te verwezenlijken, liet Milošević een verloederde en straatarme ministaat achter.

Meer dan een etmaal lang dreigde de aanhouding van het voormalige staatshoofd in een bloedige tragedie te eindigen. Zwaarbewapende getrouwen namen een agressieve houding aan tegenover het arrestatieteam en Milošević dreigde zichzelf, zijn vrouw en zijn dochter van het leven te beroven. Een bloedbad zou tot verdergaande geweldsuitbarstingen hebben kunnen leiden. Maar het besef dat zelfs zijn partij zich van hem afwendde, heeft de man ten slotte tot inkeer gebracht. Milošević zal terechtstaan wegens corruptie en machtsmisbruik. In feite zal hem de ondergang van land en volk worden verweten.

HET HEEFT IETS van een anticlimax nu de onruststoker achter de tralies zit die een tiental jaren lang niet alleen zijn land hielp vernietigen, maar heel Europa en, in wijder verband, heel het Westen tot ontreddeuring bracht met een reeks van geweldsexplosies tegen wat historisch en staatkundig zijn eigen volk was. In wezen greep het nationalisme van Milošević terug op een middeleeuwse legende die niets van doen had met het moderne Joegoslavië. Dat uitgerekend een doorgewinterde communist als hij zich van deze waan bediende, onderstreepte het opportunisme waarmee hij zijn doelen nastreefde. Het geweld dat hij en zijn aanhang aanwendden, kostte honderdduizenden het leven en verjoeg nog eens honderdduizenden van de grond van hun voorouders. Vanaf 1995 trof dat lot ook de Serviërs zelf, een feit dat zeker heeft bijgedragen tot zijn ondergang.

De arrestatie van Milošević is tot stand gekomen onder zware internationale, vooral Amerikaanse, druk. Het dreigement dat hulp aan het zwaar verarmde land zou worden stopgezet, heeft de doorslag gegeven. De vervolging van Milošević had voor de regering in Belgrado niet de hoogste prioriteit, zo kort na haar verkiezingsoverwinning en gezien de gevaarlijke restanten van het voormalige regime in de staatsinstellingen. De spanningen waarmee de aanhouding gepaard ging, tonen aan dat de regering reden had om bezorgd te zijn. Maar het resultaat maakt het mogelijk nu werkelijk schoon schip te maken en af te rekenen met een zwarte episode uit de aan geweld toch al rijke geschiedenis van de Balkan.

MILOŠEVIĆ WACHT ook nog het internationale tribunaal voor Joegoslavië in Den Haag. Hij staat daar geboekt als verdacht van misdaden tegen de menselijkheid in Kosovo en wegens het Joegoslavische en Servische optreden in Kroatië en Bosnië. Een scenario waarbij Milošević achtereenvolgens terecht zal staan in Belgrado en in Den Haag behoort tot de serieuze mogelijkheden. Anders dan in Joegoslavische kringen wordt gedacht, bestaat er geen probleem rondom uitlevering. Een enkele reis Den Haag is geen uitlevering. Het hof vertegenwoordigt geen land, maar is ingesteld door de VN-veiligheidsraad. Belgrado moet als lid van de volkerenorganisatie gewoon zijn verplichtingen nakomen.

Politiek en juridisch steekspel om Milošević

Ruim tien jaar lang drukte Slobodan Milošević zijn stempel op de gebeurtenissen in het (voormalige) Joegoslavië. Vorig jaar verloor hij de verkiezingen en nu dreigt hij terecht te moeten staan. Wat is er veranderd en hoe moet het nu verder?

Door onze redacteur
PETER MICHELESEN

ROTTERDAM, 31 MAART. De autoriteiten in Belgrado hebben het er toch maar op gewaagd. Danks voor dat een Amerikaans ultimatum afliep – Belgrado moest op straf van sancties voor 31 maart om middernacht bewijzen met het VN-tribunaal voor oorlogsmisdaden in Den Haag samen te werken – zijn ze over hun schuld gesprongen en begaven zij zich naar de residentie van Slobodan Milošević om de voormalige president aan te houden. De politie verzamelde zich gisteren in de loop van de dag bij zijn residentie in de luxe voorstad Dečanje. Milošević het van een woordvoerder weten zich geen zorgen te maken, maar gisterenavond laat leek het dan toch eindelijk zo ver te zijn: voortuigen van Justitie reden al en aan. Van nacht, bij het zakken van deze krant, was onduidelijk of de oud-president nu daadwerkelijk is voorgeleid.

De gebeurtenissen gisteravond vormen een voorlopig hoogtepunt in een proces dat begin oktober vorig jaar begon, toen Milošević zijn nederlaag in de

NIEUWSANALYSE

Joegoslavische presidentsverkiezingen toefat en het veld ruimde voor de winnaar, Vojislav Koštica. In Belgrado kwam het vrijwel onmiddellijk tot een soms heftig debat over de vraag of, en zo ja waarom, Milošević moest worden gearresteerd. Hoofdrolspelers in dat debat: Koštica, president van Joegoslavië, en Zoran Djindjić, premier van Servië.

Koštica is een nationalist en een nogal sterke en zelfs terwat fundamentalistische jurist. Hij voerde aan dat de Joegoslavische wet de uitlevering van Joegoslavische staatsburgers verbodt en dat, als zijn voorganger zou worden gearresteerd, hij in Joegoslavië zou moeten worden berecht. En dan niet voor oorlogsmisdaden, maar voor verduistering, diefstal, wambheer en verkiezingsfraude. Koštica ziet (net als Milošević) in het Haage VN-tribunaal een bij uitstek antiservisch instrument van de wereldwijde menschen. Daar kwam voor Koštica nog het argument bij dat de arrestatie van een man die vijftien jaar lang door een aanzienlijk deel van de bevolking was gekozen en herkozen, en die volgens heel wat Serviërs de Servische waarden had verdedigd tegenover een wileme wereld, wel eens tot zeer ernstige protesten zou kunnen leiden.

Zoran Djindjić, anders dan Koštica een pragmatiscus, stelde zich veel meer gaander op. Hij pleitte een snelle aanpassing van de bewaarde Joegoslavische wet die de uitlevering van eigen staatsburgers verbodt. Hij wees verder op de in snel tempo albrokkende steun voor Milošević onder de Serviërs: uit peilingen bleek al in december dat een brede protestbeweging ten gunste van Milošević er niet zou komen. Volgens de jongste peilingen vindt rond 60 procent van de bevolking dat er niets mis is met een uitlevering van Milošević aan "Den Haag". Gisteravond verzamelden zich ook niet meer dan enkele honderden aanhangers bij

zijn huis om steun te betuigen aan de oud-president.

Inzussen is het thema 'arrestatie-Milošević in de Joegoslavische politiek en eigen leven leiden: het maakt nu deel uit van een steeds langere reeks meetingsverschillen tussen Koštica en Djindjić, die elkaar zeer slecht liggen. Ze verschillen van mening over het VN-tribunaal. Ze verschillen ook van mening over de houding van Belgrado jegens de Servische Republiek in Bosnië: Koštica wil de banden met de Servische Republiek handhaven, Djindjić wil ze laten vieren. Ook over de eisen van meer autonomie vanuit de Vojvodina zijn ze het niet met elkaar eens: Djindjić is er gevoelig voor. Koštica niet.

Beiden weten inmiddels dat om verschillende redenen vervroegde algemene verkiezingen later dit jaar zo goed als onvermijdelijk zijn en dat in dat geval hun coalitie DOS (Democratische Oppositie van Servië), de alliantie die vorig jaar Milošević versloeg, uiteenspat. Koštica heeft het komende congres van zijn Democratische Partij van Servië (de belangrijkste partij binnen DOS) alvast in het teken van die verkiezingen geplaatst. Hij is niet bang voor de verkiezingen: hij is nog altijd veruit de populairste politicus in Servië: 91 procent heeft volgens een recente peiling een gunstige mening over hem. Djindjić komt met 40 procent pas op de twaalfde plaats.

Tegen de achtergrond van dit alles speelt het Amerikaanse ultimatum. Belgrado moet bewijzen met het tribunaal samen te werken, op straffe van economische en politieke sancties. De afgelopen weken heeft men zich in Belgrado in allerlei bochten geworpen om dat bewijs op tafel te leggen. Washington was er niet kapot van, zelfs niet toen de uitlevering van een Bosnische Serviër door Belgrado eerder deze maand Carla Del Ponte, hoofdanklager van het tribunaal, tot een lovend commentaar vertelde.

Tegelijkertijd weet men in Belgrado dat strafmaatregelen van de VS dramatische consequenties kunnen hebben. Het dreigement vanuit Washington loog er dan ook niet om: alle financiële en politieke steun van de VS zou worden gestaakt. Potentiële schade: honderd miljoen dollar. Verder zouden de Amerikaanse vertegenwoordigers in de Wereldbank en het Internationaal Monetair Fonds zich tegen verdere hulp aan Joegoslavië uitspreken. Met het IMF wordt geprukt over een krediet van 150 miljoen dollar. En die potentiële klappen werden nog groter toen men omlaags in Belgrado ontdekte dat de buitenlandse schuld van het land met 12,2 miljard dollar – anderhalf keer het jaarlijks bbp – veel groter is dan men aanvankelijk had gedacht.

Het bracht midden vorige maand de Joegoslavische vice-premier Miroslav Labuš tot de waarschuwing dat het land "voor een bankroet staat als het niet samenwerkt met het tribunaal in Den Haag". "In juni zal het te laat zijn om te zeggen dat we met het tribunaal samenwerken. Dan geloof niemand ons meer." Het alterнатief is "een bankroete staat", want, krediteuren geven ons geen vergiffenis als er geen samenwerking is", aldus Labuš.

De gebeurtenissen van vannacht betekenen (nog) geen uitlevering van Milošević aan Den Haag. Er is nog steeds de wet die uitlevering van eigen burgers verbodt. Maar die wet kan er al heel gauw komen – volgens sommigen in Belgrado binnen een week, volgens anderen uiteindelijk eind april. Of Milošević dan op het vliegveld naar Nederland wordt gezet, kon wel eens afhangen van de vraag wie inmiddels sterker in zijn schoenen staat in Belgrado: Zoran Djindjić of Vojislav Koštica.

Burgers in Belgrado kijken naar een langzrijdend konvooi, gisteravond laat, waarmee oud-president Slobodan Milošević naar het gerechtshof zou zijn gebracht. Korte tijd later waren er berichten dat de oud-president weer door hetzelfde konvooi van jeeps naar zijn huis zou zijn teruggebracht. Vaststaat dat hij kort na middernacht bij zijn residentie naar zijn aanhangers wuilde. (Foto AP)

Fraude, diefstal en koffers vol cash naar Cyprus

Door een onzer redacteurs
ROTTERDAM, 31 MAART. In Belgrado was vannacht nog geen aanklacht tegen Slobodan Milošević geformuleerd. Maar in de discussie van de afgelopen maanden over zijn mogelijke aanhouding is gezegd dat als hij in Joegoslavië zelf wordt verduistering van overheidsgeld en wegens verkiezingsfraude zal zijn.

Inmiddels zijn de autoriteiten erin geslaagd zich een beeld te verschaffen van de bedragen die Milošević heeft verduisterd tijdens zijn heerschappij – hij is vanaf 1986 partijhoofd van Servië, president van Servië en president van Joegoslavië geweest. Voordat hij in oktober vorig jaar moest terugreden, begon deze maand zei de gouverneur van de Joegoslavische Centrale Bank, Mladan Dinkić, na een onderzoek in Cyprus dat een bankrekening van een

familieid van Milošević is ontdekt met miljoenen dollars gestolen geld. Dinkić was naar Cyprus gegaan met een lijst met namen van zeker tien in Cyprus gevestigde offshore bedrijven met banden met Milošević, die werden gebruikt om de miljoenen over te brengen.

Algemeen gaat men er in Belgrado van uit dat Milošević en zijn vrienden tussen 1992 en 1994 – de tijd van de hyperinlatie die uiteindelijk 313 miljard procent per maand bereikte – vier miljard dollar stalen, die de Joegoslavische burgers uit de zak waren geklopt of waren verleid aan de smokkelpraktijken waarmee de internationale sancties werden gebroken. De Amerikaanse schatker ontdekte inmiddels een miljard dollar op geheime rekeningen in Cyprus. Op verzoek van het VN-tribunaal in Den Haag hebben de autoriteiten in Nicosia inmiddels 25 Joegoslavieren

sehe bankrekeningen bevoren.

Sinds deze maand verschaft bovendien Borka Vučić, een vroegere vriendin van Milošević en hoofd van diens thuisbank Beogradska Banka, autoriteiten bijzonderheden over de diefstal van miljoenen, zo niet miljarden: zij heeft daaraan zelf meegedaan. Ze repte van koffers vol cash die door de Joegoslavische luchtvaartmaatschappij JAT naar Cyprus zijn gevlogen.

Verder wordt Milošević verdacht van het stelen en verkopen van 173 kilo goud tussen 21 september en 2 november vorig jaar. De opbrengst kwam terecht op bankrekeningen in Cyprus en Griekenland. De Duitse milichingendienst heeft gezegd honderd miljoen dollar door Milošević gestolen geld te hebben ontdekt op bankrekeningen in Zwitserland; hij zou ook miljoenen hebben in Rusland, China, Libanon, Griekenland en Zuid-Afrika.

Milošević, 7 februari 2001. (Foto Reuters)

'Seperatisme bedreigt Belgrado'

GENÈVE/BELGRADO, 31 MAART. President Vojislav Koštica van Joegoslavië heeft gisteren gezegd dat het voorbestaan van zijn land in gevaar is door de eisen van diverse separatisten.

In een toespraak tot de VN-commissie voor de rechten van de mens in Genève zei Koštica dat zijn land zich geconfronteerd ziet met „immense uitdagingen“ van de kant van separatisten, die hij overtuigen niet met name noemde. Maar waaromers gaan er vanuit dat hij doelde op de Montenegro's, die later dit jaar in een referendum beslissen over hun losmakings uit de Joegoslavische Federatie, en de Kosovo-Albanen, en

op de guerrillagroep die het zuiden van Servië wil aansluiten bij Kosovo. Koštica zei dat deze separatistische bewegingen vraagtekens plaatsen bij „de levensvatbaarheid“ van de Joegoslavische federatie.

„Op dit moment weten we niet of in de toekomst Joegoslavië zal bestaan binnen de huidige vorm en in de huidige omvang. Oog in oog met separatistische eisen besteedt de staat enorm veel politieke energie aan de strijd voor het overleven“, aldus Koštica. Hij vergenleek de separatistische neigingen met „een kwaadaardig streven dat zich als een kanker kan verspreiden“. (Reuters)

Kfor arresteert Albanese rebellen

PRIZREN - De internationale vredesmacht in Kosovo, Kfor, heeft 18 strijders gearresteerd van het Macedonische 'bevrijdingsleger' UCK. Meer dan 80 rebellen mochten ongehinderd hun weg vervolgen.

Dat maakte een woordvoerder van Kfor gisteren bekend.

De etnisch-Albanese strijders trokken voor het Macedonische regeringsleger uit. In groepen van 20 tot 30 man staken ze de grens met Kosovo over, toen de Macedonische troepen bij hun aanval de grens naderden. Maandag had het regeringsleger de achtervolging

ingezet op de rebellen die zij zondag hadden verjaagd van de heuvels rond de stad Tetovo.

Kfor arresteerde strijders die wapens of munitie bij zich droegen. De anderen werden gefotografeerd en moesten hun naam opgeven, maar mochten daarna hun weg vervolgen, terug Kosovo in. Meer dan de helft van hen zei uit Kosovo te komen. De Macedonische regering heeft altijd gezegd dat de etnisch-Albanese rebellen die actief waren in het land, niet uit Macedonië maar uit Kosovo kwamen. Behalve de strijders staken ook 1300 vluchtelingen de grens over.

Strijd tegen rebellen steekt grens Kosovo over

PRISTINA - Bij gevechten tussen het Macedonische leger en etnisch-Albanese rebellen zijn gisteren twee burgers en een Britse journalist gedood, die zich in een dorp net binnen Kosovo bevonden. De toedracht is nog onduidelijk.

Gisteren stak het geweld de grens tussen Kosovo en Macedonië over. De burgerslachtoffers vielen bij vuurgevechten in het Kosovo-vaarse dorp Krivenik, nabij de grens. De vredesmacht in Kosovo, Kfor, zegt dat mogelijk de rebellen van het Macedonische bevrijdingsleger UCK met mortieren op Krivenik hebben geschoten. Maar volgens andere bronnen zou het bombardement een fout zijn geweest van het Macedonische leger. De regering in Skopje ont-

kende dat haar troepen verantwoordelijk zijn.

Maandag bereikte het geweld de grensstreek al. Kfor zond toen meer soldaten naar de grens en voerde het aantal grenspatrouilles op. De vredesmacht wilde de gevechten observeren en etnisch-Albanese rebellen controleren die de grens overstaken, aldus een woordvoerder. De Macedonische minister van buitenlandse zaken, Srgan Kerim, drong er gisteren op aan dat Kfor alle rebellen arresteert. De vredesmacht houdt alleen gewapende strijders aan.

Kfor heeft de landen die troepen bijdragen aan de vredesmacht gevraagd om meer soldaten te sturen. Maar tot nu toe is slechts de helft van de gevraagde extra troepen door Navo-landen toegezeggd.

Geweld rondom 'arrestatie' Milošević

BELGRADO, 31 MAART. De autoriteiten in Belgrado hebben gisteravond geprobeerd de voormalige Joegoslavische leider Slobodan Milošević te arresteren. Vanmorgen vroeg was nog onduidelijk in hoeverre hun poging is geslaagd.

Het laatste nieuws om drie uur vannacht was dat een politiemacht bezig was de residentie van de oud-president binnen te dringen. De politie werd daarbij gehinderd door enkele honderden aanhangers van Milošević, die de hele avond de wacht hadden gehouden bij zijn woning.

Eerder op de avond berichtten bronnen bij de regeringscoalitie DOS, de politie en bronnen „dichtbij de Servische regering“ dat de oud-president was aangehouden. Vanuit verschillende Westerse hoofdsteden, waaronder Washington en Londen, kwamen positieve reacties op het nieuws.

Een naaste medewerker van Milošević ontkende evenwel laat op de avond nog tegenover het radiostation B92 dat zijn chef was gearresteerd en vertelde telefonisch dat hij naast hem zat. Hij reageerde echter afwijzend op een verzoek om Milošević zelf aan de telefoon te laten komen.

Niemand meldde dat hij de oud-president daadwerkelijk in handen van de nieuwe autoriteiten had gezien. Tegen middernacht reed hetzelfde konvooi voertuigen dat eerder op de avond van Milošević's residentie naar het gerechtshuis was gereden, dezelfde route in omgekeerde richting.

Tegen half één plaatselijke tijd liet de oud-president zich kort bij zijn voordeur zien om te wuiven naar zijn aanhangers. Onduidelijk was of hij was aangehouden en weer naar huis gebracht, of dat hij zijn huis helemaal niet had verlaten.

De gebeurtenissen van gisteravond vormen een voorlopig hoogtepunt in een proces dat begin oktober vorig jaar begon, toen Milošević zijn nederlaag in de Joegoslavische presidentsverkiezingen toef en het veld ruimde voor de winnaar, Vojislav Koštunica. In Belgrado kwam het vrijwel onmiddellijk tot een soms heftig debat over de vraag of, en zo ja waarvoor, Milošević moest worden gearresteerd.

De president van Joegoslavië, Koštunica, heeft zich altijd verzet tegen berechting voor oorlogsmisdaden door het Joegoslavië-tribunaal in Den Haag.

De Joegoslavische wet verbiedt ook uitlevering van staatsburgers. Wel zou wat hem betreft de oud-leider in Joegoslavië zelf kunnen worden berecht wegens verduistering van overheidsmiddelen en verkiezingsfraude.

De premier van Servië, Zoran Djindjić, ziet veel minder bezwaren tegen uitlevering. Djindjić en Koštunica maken deel uit van dezelfde coalitie, maar gelden als politieke rivalen. (Reuters, AP, AFP)

• ANALYSE: pagina 5

Na steun aan Albanesez moet Navo ze nu wegjagen

30-3-2004

Het Westen maakte gebruik van de Albanese nationalisten in Kosovo om Milosevic uit het zadel te wippen. Maar nu is de geest uit de fles en die kan alleen bedwongen worden door een vredespact voor de Balkan naar voorstel van de Russische minister Ivanov.

Russische Balkanpolitiek

Pavel Kandel

De gebeurtenissen in Macedonië en Servië zijn een logisch gevolg van de westerse Balkanpolitiek, die het extremisme op de Balkan in de laatste jaren openlijk aanmoedigde.

Inmiddels breiden de extremisten, nog niet tevreden met de feitelijke scheiding van Kosovo van Joegoslavië, hun vijandelijkheden uit naar de grensgebieden van Servië en Macedonië, waar een Albanese bevolking woont. De extremisten maken geen geheim van hun bedoelingen. Zij willen een lang gekoesterde gedachte uitvoeren, het scheppen van een 'Groot-Albanië', dat niet alleen het eigenlijke Albanië omvat, maar tevens Kosovo, het zuiden van Servië, het westelijke deel van Macedonië en een aantal andere delen van de Balkan.

De extremisten begonnen reeds in de afgelopen herfst met het opvoeren van hun acties. De nederlaag van de radicale vleugel van de Albanese separatisten onder Hasjim Thaci bij de gemeenteraadsverkiezingen in Kosovo diende als een excuus om de zaak op

scherp te zetten. Zijn partij, die de idealen van het zogenaamde Kosovo Bevrijdingsleger als basis heeft, werd verslagen door de Democratische Liga, gematigde separatisten onder Ibrahim Rugova. Thaci was niet bereid toe te geven en erkende zijn nederlaag niet. Er spoelde meteen na de verkiezingen een golf van geweld over Kosovo. Onder de slachtoffers niet alleen Serviërs maar ook Albanesez, de volgelingen van Rugova. De huidige acties van Albanesez extremisten in Servië en Macedonië zijn in feite een vervolg op deze terreur bedoeld om de verloren gegane positie in Kosovo te heroveren.

Een tweede reden voor de extremisten om hun acties op te voeren was de uitslag van de presidentsverkiezingen in Joegoslavië, die de democraat Vojislav Kostunica aan de macht bracht. De meest onverdraagzame separatisten begonnen te vrezen dat het Westen, dat het Albanesez extremisme had gebruikt om de vroegere Joegoslavische president Milosevic op de knieën te krijgen, alle belangstelling voor Kosovo's onafhankelijkheid zou verliezen na diens vertrek van het politieke toneel. In deze situatie hadden de extremisten de behoefte zichzelf tot een onafhankelijke macht te verklaren, die in staat is 'zijn rol' op de Balkan te spelen, ook zonder westerse hulp. De geest van extremisme en separatisme, door kortzichtige westerse politici uit de fles gelaten, is daar moeilijk weer in terug te krijgen.

Over de verdere ontwikkeling valt weinig te voorspellen. Toch kan gerust gezegd worden dat het leger in het zuiden van Servië in staat is de orde te herstellen, terwijl de regering van Macedonië heel wat meer moeite zal hebben op eigen kracht met de situatie klaar te komen. Macedonië heeft de hulp nodig van een Navo-vredesleger.

Tom Janssen

Toch ziet het er nog lang niet naar uit dat het Westen bereid is tussenbeide te komen in het Macedonische conflict. Woordvoerder Richard Boucher van het Amerikaanse ministerie van buitenlandse zaken heeft gezegd dat de Amerikaanse regering tegen het geweld van de Albanesez extremisten in Macedonië is en dat zij zonder voorbe-

Balkan moet pact tegen geweld sluiten

houdt de regering van dat land en de wettigheid van de Macedonische regering steunt om de wet te handhaven. Maar dit zijn slechts woorden en er is dringend behoefte aan het daadwerkelijk stoppen van de extremisten. Anders zullen dezen hun gang gaan, de Albanesez gebieden in Macedonië veroveren en er een zelfstandig gebied van maken.

Dit zou ook Macedonië's bureu tref-

fen. Bulgarije heeft al gezegd dat het bereid is Macedonië militair te steunen en Griekenland neigt daar ook toe. Anderzijds rekenen de extremisten - niet zonder reden - op hulp van Albanië. Zelfs zou Turkije - de sterkste militaire mogendheid in het gebied - in het conflict betrokken kunnen worden. Aan welke kant van het conflict is nog niet te zeggen.

De situatie in de hele Balkan is uit haar evenwicht en de gevolgen zijn niet te voorspellen. Mocht het Albanesez extremisten lukken een stuk van Macedonië af te scheuren, dan zal dat zeker een inspirerend voorbeeld zijn voor andere etnische minderheden in de Balkanlanden. Serviërs en Kroaten die in Bosnië-Herzegovina wonen zouden kunnen aansturen op het aansluiten van delen van het land bij respectievelijk Joegoslavië en Kroatië. Er dreigt dan een totaal uiteenvallen van Bosnië-Herzegovina, waarbij alle pogingen van de wereldgemeenschap om in dat land vrede te stichten tot mislukken zijn gedoemd. Daarnaast zijn er problemen met de Turkse minderheid in Bulgarije en met de Hongaarse minderheid in Roemenië, die ongetwijfeld ernstiger kunnen worden.

Het Westen staat voor een keuze - een vernieuwde opdeling van de Balkan langs etnische lijnen, waar alle nationalist op uit zijn, of pogen de situatie in de regio te stabiliseren in het belang van alle Balkanvolken. Het Westen staat niet te dringen om deze keus te maken. Uitstel maakt de situatie alleen maar erger, omdat extremisten hun wil met grotere schaaamteloosheid aan hun bureu zullen opdringen waarbij de veiligheid op de Balkan en de rest van Europa verder ondermijnd wordt.

In verband hiermee lijkt Moskou belangrijke initiatief, onder woorden gebracht door de Russische minister van buitenlandse zaken Igor Ivanov, precies op tijd te komen. Om de situatie weer normaal te maken stelde hij voor dat de Balkanstaten een akkoord sluiten met de plicht dat zij elkaars integriteit en soevereiniteit in stand zullen houden en geen geweld tegen hun buurlanden zullen toepassen. Zo'n akkoord kan escalatie van het conflict op de Balkan voorkomen.

Pavel Kandel is hoofd van de afdeling etnisch-politieke conflicten bij het Europa-instituut van de Russische Academie van Wetenschappen.

In vrijwel elk Balkanland vindt zich een etnische minderheid die zich aansluit

Macedonië is kwestie voor EU

Peter Michielsen

In Macedonië zwijgen de wapens. Of ze weer gaan spreken, hangt vooral af van de vraag of het geweld wordt gevolgd door een dialoog tussen de Macedonische regering en de vertegenwoordigers van de Albanese minderheid, en wel een die tot concrete resultaten leidt. Blijven die uit, dan wacht Macedonië wellicht spoedig een langdurige en bloedige burgeroorlog.

Dat de wapens zwijgen, ligt vooral aan de militaire zwakte en het politieke isolement van de Albanese rebellen. Maar zoals ze na zondag spoorloos zijn verdwenen in de bergen boven Tetovo, zo kunnen ze zonder veel problemen weer opduiken met terreuraanslagen of met korte opstanden: zij hebben genoeg steun bij de Albanese minderheid om zich te kunnen gedragen als de vis in het water die de ware guerrillero is. Wapens zijn er genoeg – uit de in 1997 geplunderde wapenarsenalen in buurland Albanië, uit de nooit geleegde depots van het bevrijdingsleger in het aangrenzende Kosovo, of uit de voorraden van de wapensmokkelaars voor wie Macedonië al tien jaar een belangrijk transitland is. Vrijwilligers zijn er ook genoeg, in Kosovo en in het woongebied van de Macedonische Albanese. Een dergelijke guerrilla kan vele jaren duren. Ze zou een verwoestende uitwerking hebben op de pogingen, het zwakke en kwetsbare Macedonië te stabiliseren en ze zou rampzalig zijn voor de stabiliteit in Kosovo en Albanië.

De Macedonische regering heeft te weinig ondernomen om de Albanese minderheid het gevoel te geven er in Macedonië 'bij te horen'. De eisen van de Albanese rebellen zijn tien jaar lang gepresenteerd en besproken, gewikt en gewogen en vervolgens in het ongewisse blijven hangen, hooguit hier en daar voorzien van een concessie die het Grote Ongenoegen van de Albanese niet wegnam. Tientallen keren is ovse-gezant Max van der Stoep nader tot elkaar te brengen. In elke regering die Macedonië sinds 1991 heeft gehad hebben Albanese ministers hun geloofwaardigheid op het spel gezet en uiteindelijk grotendeels verloren.

Het meest positieve gevolg van al die inspanningen is vrede die – hoe wankel ook soms – tien jaar heeft standgehouden. Macedonië is geenszins een 'apartheidsstaat'. Het is absurd te stellen dat de Macedonische Albanese rebellen het even

slecht hebben als de Kosovo-Albanese ten tijde van Milošević. Maar aan de andere kant: hoe veel er ook is gedaan, de belangrijkste grieven van de Albanese zijn niet weggenomen. De basiseisen liggen er nog bij zoals ze er in 1991 bij de onafhankelijkheid bij lagen: een statusverhogende vermelding in de grondwet, erkenning van het Albanese als staatstaal, een eigen universiteit, grotere toegang tot het overheids- en veiligheidsapparaat.

Het is op voorhand duidelijk dat de Macedonische regering niet bereid is aan die basiseisen te voldoen: ze kon tien jaar lang niet over haar schaduw springen; doet ze dat nu wel, dan zullen de Slavische Macedoniërs dat zien als een capitulatie en als een zege voor de Albanese rebellen. Het is eveneens op voorhand duidelijk dat de Albanese niet geneigd zijn hun eisen te matigen. Die zijn heilig. Bovendien zijn de politieke leiders van de Albanese minderheid door de rebellen uit eigen kring in hun hemd gezet en moeten ze dringend hun geloofwaardigheid herwinnen. Beide partijen zullen dus eerder de hakken in het zand zetten dan een brede bereidheid tot concessies aan de dag te leggen.

Die concessies – van beide partijen – zullen moeten worden afgedwongen wil Macedonië op afzienbare termijn een stabiel en rustig land worden. De Europese Unie is de enige die daarvoor de mogelijkheden heeft. Ze kan economische hulp en economische projecten gebruiken – als *stick and carrot*, als stok achter de deur, maar ook als aanmoediging – om concrete vooruitgang in de dialoog tussen de Slavische en de Albanese Macedoniërs af te dwingen en te voorkomen dat de dialoog verzandt zoals hij al tien jaar verzandt.

De EU heeft daarvoor in de ogen van beide partijen in Macedonië de status. Ze wordt door beide partijen serieus genomen. Ze heeft bovendien de macht en het geld. Als de internationale gemeenschap Bosnië en Kosovo als protectoraten onder haar vleugels kan nemen, kan ze zich ook leidend, sturend, desnoods dwingend, ontfermen over de dialoog in Macedonië. Doet ze dat niet, dan zal de kwestie van de Albanese minderheid een tijdbom worden die ooit zal ontploffen.

Peter Michielsen is redacteur van NRC Handelsblad.

Agent gedood in Zuid-Servië

BUJANOVAC, 4 APRIL. In het zuiden van Servië is een politiemans gedood en zijn drie anderen gewond geraakt door de ontploffing van een mijn. Ze zaten patrouilleren in het grensgebied met Kosovo, samen met vertegenwoordigers van de internationale vredesmacht in Kosovo, KFOR. In de regio ijveren Albanese extremisten voor aansluiting van het gebied bij Kosovo. (AP)

Gratie Kroatië

ZAGREB, 27 MAART. De Kroatische president Stipe Mesić heeft gisteren vijf Kroatische Serviërs, die zijn veroordeeld wegens oorlogsmisdaden tijdens de oorlog van 1991, gratie verleend. De maatregel is afgestemd met de Joegoslavische regering, die heeft beloofd als tegenprestatie drie wegens spionage veroordeelde Kroaten gratie te verlenen. Twee andere veroordeelde Kroaten zijn twee weken geleden al in Joegoslavië vrijgelaten. (AP)

In Macedonië moet dialoog snel beginnen

De Macedoniërs zeggen bereid te zijn „de lessen te leren” uit het geweld van de afgelopen twee weken. De dialoog met de Albanese minderheid moet zo snel mogelijk beginnen.

Door onze correspondent YAËL VINCKX

SKOPJE, 28 MAART. De kanonnen bulderen niet meer, de kalasnikovs antwoorden niet meer. Het is stil in de heuvels rond de stad Tetovo in het noordwesten van Macedonië, ook al begon het leger vanochtend nog wel een 'schoonmaakoperatie' in het gebied waar een krappe twee weken lang Albanese rebellen en Macedonische troepen tegen elkaar hebben gevochten.

De buitenland-gezant van de EU, Javier Solana, stapte gisteren in Tetovo arm in arm met de Albanese burgemeester over het centrale plein en zoende later de Albanese politieke leider Arben Xhaferi hartelijk op de wang.

Het gematigde militaire optreden van de Macedonische regering is alom geprezen. Bij het offensief zijn nauwelijks slachtoffers gevallen. Solana deed de toejuichingen gisteren dunnetjes over. „Ik denk dat een land het recht heeft zijn eigen territorium te verdedigen. Het moet wel binnen proporties blijven.” De EU-gezant riep de re-

bellen op de wapens neer te leggen een 'politiek leven' te beginnen.

Tegelijk riep Solana de Macedonische regering op snel de dialoog met de Albanese minderheid aan te gaan. De Franse minister van Buitenlandse Zaken, Hubert Védrine, ging verder. Hij riep Skopje op snel te handelen en veranderingen in te voeren „zoals de erkenning van de Albanese taal en cultuur”.

De regering heeft al eerder aangekondigd over de rechten van de Albanese minderheid in het land te willen praten. Ze wilde echter eerst

NIEUWSANALYSE

de rebellen 'neutraliseren'. Dat is gelukt. De rebellen hebben hun posities in dorpen als Selee verlaten en zijn de bergen in getrokken. Het woord is aan de politiek.

De Albanese eisen gelijke behandeling en meer rechten voor de Albanese minderheid in Macedonië. Zo willen ze in de grondwet gelijk worden gesteld aan de Slavische Macedoniërs, willen ze Albanese praten in het parlement en eisen ze de oprichting een door de staat gefinancierde Albanese universitaire.

Skopje is zich bewust van het dreigende gevaar. De dialoog moet snel op gang komen, want de rebellen zijn slechts 'geneutraliseerd'. Een adviseur van president

Boris Trajkovski liet gisteren weten dat de dialoog breder moet worden gevoerd. De woordvoerder van het ministerie van Binnenlandse Zaken zei: „We hebben veel te leren van deze crisis.” De president zelf verklaarde open te staan voor een politieke oplossing en de mogelijkheid van herziening van de grondwet te willen 'bespreken'.

Ook Arben Xhaferi wil praten. Zijn Democratische Partij van Albanese (PDSh) heeft sterk geleeden onder de aanvallen van de rebellen. Xhaferi's partij bekleedt vijf ministerposten in de regering. Maar ze heeft tot nu toe weinig kunnen bereiken voor de Albanese; té weinig in de ogen van veel Albanese. De oplaaide strijd heeft de slinkende achterban van de PDSh verder doen slinken.

De rebellen blijven een donkere wolk boven de politieke onderhandelingen. Zij zitten in de bergen en wachten af. Hun legertje heeft te weinig manschappen en te weinig modern wapentuig om een echte oorlog te ontketenen, maar het heeft wel aangetoond een guerrilla te kunnen beginnen. Hun bevoorradingslijnen vanuit Kosovo zijn allermest afgesneden. De vredesmacht KFOR is niet bij machte deze aanvoer te verhinderen.

Het is dus van het grootste belang dat de Macedonische regering snel de dialoog aangaat met de Albanese minderheid. De resultaten mogen ook niet te lang op zich laten wachten. Want een nieuwe crisis wacht om de hoek.

Aanval op rebellen Tetovo geopend

SKOPJE, 22 MAART. Het Macedonische leger heeft vanochtend bij Tetovo de aanval geopend op de Albanese rebellen in de bergen. Het leger wil hen 'neutraliseren', omdat ze geen gehoor hadden gegeven aan het ultimatum zich over te geven of terug te trekken. • Pagina 5

Servische troepen mogen in buffer

BRUSSEL, 22 MAART. De NAVO heeft vandaag ingestemd met de toelating van Joegoslavische troepen in diverse delen van de bufferzone rond Kosovo, die tot dusverre gesloten was voor Joegoslavische en Servische eenheden. Vorige maand mochten de Serviërs voor het eerst in het uiterste zuiden van de bufferzone gaan patrouilleren.

'Machtsmisbruik' Medewerkers Milošević opgepakt

BELGRADO, 27 MAART. In Belgrado zijn gisteren zeven kopstukken van de partijen van de vroegere president Slobodan Milošević en zijn vrouw Mirjana Marković gearresteerd op beschuldiging van machtsmisbruik, diefstal en fraude.

Een van de arrestanten is Uroš Šuvaković, oud-afdelingshoofd van de geheime politie en medewerker van Marković, de leider van de neo-communistische partij JUL (Nieuw Joegoslavisch Links). Verder werden twee oud-afdelingsleiders bij het Joegoslavische ministerie van Buitenlandse Zaken gearresteerd. In Belgrado werd gisteren gespeculeerd dat ook de vroegere minister van Buitenlandse Zaken Jovanović zou worden opgepakt. Officieel is slechts meegedeeld dat zijn activiteit in het kader van het onderzoek wordt onderzocht, maar dat hij nog niet is verhoord. Onder de arrestanten bevond zich wel Nikola Čurčić, vroeger plaatsvervangend chef van de geheime politie.

Waarnemers in Belgrado menen dat de arrestaties passen in een juridisch onderzoek naar het doen en laten van Milošević zelf, met betrekking tot misdrijven als fraude, machtsmisbruik en diefstal van overheidsgeld. Zijn aanhouding zou met de arrestaties van gisteren weer een stap dichterbij zijn gekomen.

De hoofdaanklager van het VN-tribunaal voor oorlogsmisdaden in Den Haag, Carla Del Ponte, heeft gisteren tegengestaan dat het tribunaal de Joegoslavische regering één jaar uitstel heeft toegezegd voor de aanhouding en uitlevering van Milošević. Eerder deze week maakte de Servische minister van Justitie, Vladan Batić, melding van dat onofficiële uitstel. Batić had om twee jaar uitstel gevraagd toen hij onlangs het tribunaal in Den Haag bezocht. „Ik zei: kom nou, jullie kunnen geen tijdslimie-

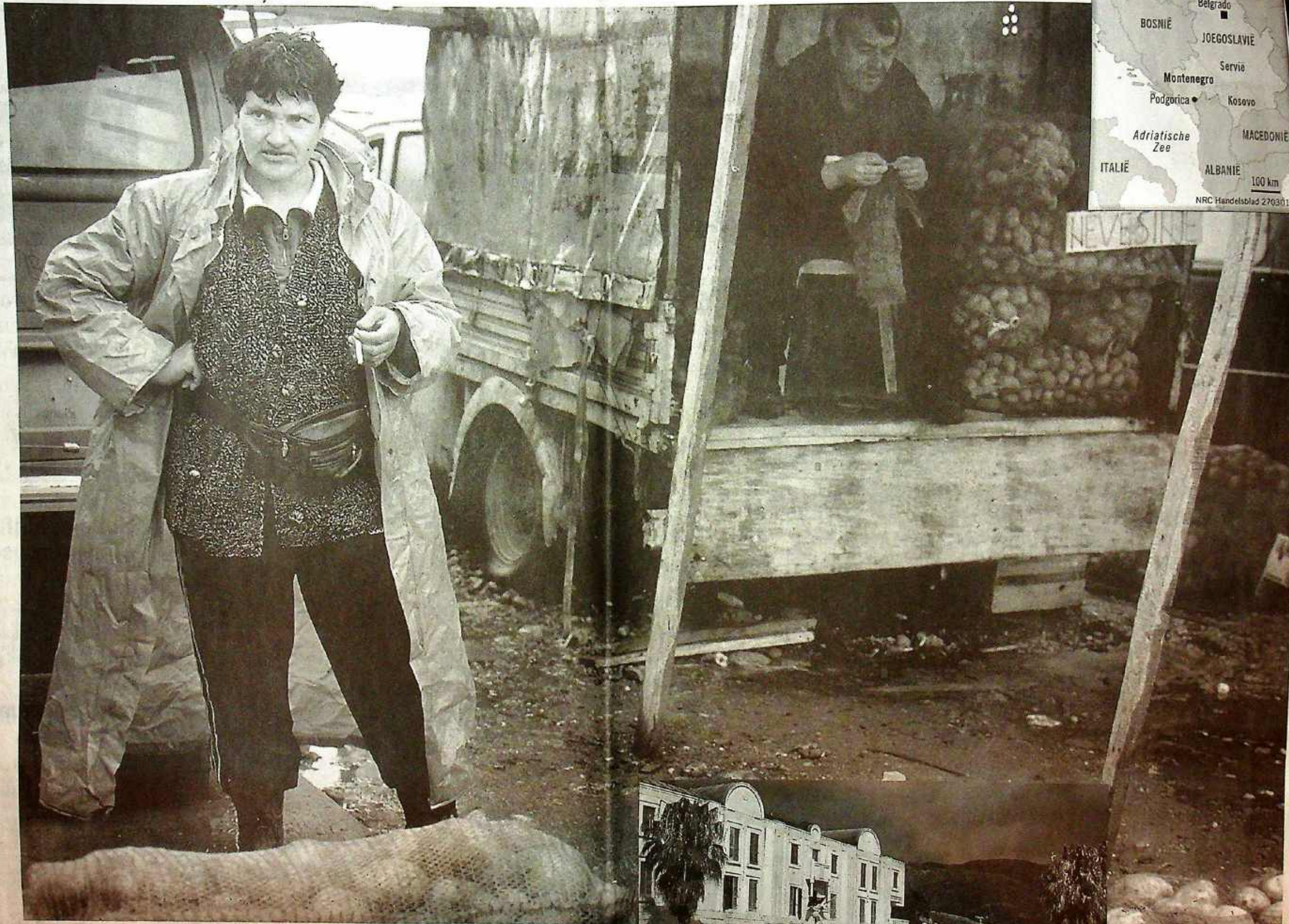
ten en ultimatus opleggen en ons zo chanteren. Ik zei: val ons gewoon over Milošević twee jaar lang niet lastig. Het antwoord was: één jaar”, zo recapituleerde Batić gisteren tegenover journalisten nog eens de discussie die hij in Den Haag had gevoerd. Het uitstel is voor Joegoslavië van groot belang, omdat de Amerikaanse regering Belgrado tot 31 maart de tijd heeft gegeven om te bewijzen dat het met het tribunaal samenwerkt; als Joegoslavië in gebreke blijft, kunnen sancties volgen.

Maar Del Ponte zei gisteren in Banja Luka in Bosnië dat er geen sprake is van een 'invriezing' van de geëiste uitlevering van Milošević. „Ik heb [in de discussie met Batić] niet toegegeven omdat ik daar niets over te zeggen heb. Als aanklager vraag ik om verdachten onmiddellijk te arresteren. Ik geef geen tijdslimieten.”

Del Ponte zei echter wel dat Belgrado inmiddels met het tribunaal samenwerkt. Doelend op de uitlevering van een Bosnische Serviër, vorige week, zei ze gisteren: „Het is waar dat de samenwerking met Belgrado van start is gegaan.” In Belgrado wordt die opmerking zeer belangrijk gevonden in het licht van het Amerikaanse ultimatum.

Ook een woordvoerder van het tribunaal in Den Haag zei gisteren dat van uitstel van de geëiste uitlevering van Milošević geen sprake is. „Ik weet niets van zo'n afspraak. Ik ben me er niet eens van bewust dat zoiets [tijdens Batić' bezoek aan het tribunaal] ter sprake is gekomen”, aldus de woordvoerder. (Reuters, AP, AFP)

Een land van slangen en stenen

Kwetsbaar Montenegro wil toch

Gesjacher, luxe en armoede gaan in Montenegro hand in hand. Boven Montenegrijnse smokkelaars aan de Servische grens.

Zeventig procent van de mensen heeft geen baan, maar de zwarte en grijze sector floreren. Montenegro leeft al anderhalve eeuw op andermans zak. Een land zonder delfstoffen, hulpbronnen en infrastructuur, maar met een overweldigend mooie natuur. De weinige industrie die er is, is toegesneden op de Servische markt. En toch wil Montenegro onafhankelijk worden van Servië. „We hebben genoeg van de kruimels van Belgrado.”

Door Peter Michielsen

De wereld zit niet te wachten op Montenegro. Dat weten we best. Maar we zullen onszelf kunnen onderhouden. We zeggen alleen: geef ons een kans — als het mislukt, zijn we zelf de dupe. Elk volk heeft het recht zijn eigen waardigheid hoog te houden.”

Er klinkt iets smekends in de stem van Miodrag Vuković, de belangrijkste adviseur van de Montenegrijse president Milo Djukanović en als zodanig een welsprekend advocaat van de zaak van de Montenegrijse onafhankelijkheid. Nog zit Montenegro met Servië in de Joegoslavische federatie, maar nu wil het eruit: het heeft na tien jaar oorlog, dictatuur, sancties, dreigementen, Groot-Servische retoriek en misère, en na decennia van betutteling, inmenging, en de status van een luttele provincie van Servië genoeg van de Serviërs. Zestig procent van de Montenegrijnen wil in juni in een referendum voor de onafhankelijkheid stemmen.

Ook Miodrag Vuković weet dat de zwakke economie van Montenegro een enorme hinderpaal is. Montenegro heeft niets — niets dan stenen, rotsen en bergen. Onvoorstelbaar mooi is het landschap, ruig en wild en ontoegankelijk, met prachtige vergezichten, met intens groene meren en rivieren, en met een kustlijn die aan schoonheid niet onderdoet voor de Dalmatische kust in Kroatië. Maar verder? Een land zonder delfstoffen, hulpbronnen, infrastructuur. De wegen zijn kwetsbaar: vroeger konden de Montenegrijnen de Turk in de weinige dalen opsluiten en in hun bergen hun onafhankelijkheid bewaren. Nu wordt die kwetsbaarheid van de vervoerslijnen hun noodlot, want als er een weg geblokkeerd raakt, is de helft

van het land geïsoleerd. Niets groeit er in dit land van slangen en stenen, driekwart van het voedsel moet worden ingevoerd. En het beetje industrie dat Montenegro heeft is toegesneden op de Servische markt, de aluminiumfabriek, de staalfabriek, de witgoedfabriek van Cetinje, waar derderangs ijskasten worden gemaakt, de haven van Bar en de spoorlijn naar Belgrado: raken die banden verbroken dan is het uit met de Montenegrijse economie.

Een arm land. Een klein land: eenderde van Nederland, met 650.000 inwoners, meer niet. Vroeger, voor 1918, toen Montenegro onafhankelijk was, had het zijn prins-bisschoppen die het land bestuurden en die zich als handige diplomaten ontpopten: ze kregen geld van grootmachten als Rusland en Italië, die belang hadden bij een onafhankelijk Montenegro om de Turken en de Oostenrijkers in te tomen. Hun laatste koning huwde zijn dochters uit aan de toekomstige koningen van Servië en Italië, aan Russische grootvorsten: dat leverde geld op, en diplomatieke steun. Onder Tito betaalde Belgrado 85 procent van de Montenegrijse begroting. Nu betaalt de Europese Unie eenderde ervan en betalen de Amerikanen Montenegro voor zijn pensioenfonds: ze leven al honderdvijftig jaar op andermans zak. Zeventig procent van de Montenegrijnen heeft geen baan. Ze hebben alleen een gigantische zwarte en grijze sector: de dure auto's, de luxe cafés en boetieks in het centrum van de hoofdstad Podgorica, de dure kleren in die boetieks — het is allemaal gestolen en opgebouwd met aan de smokkel verdiend geld.

Miodrag Vuković weet het. Hij kan hoog opgeven van die mooie kustlijn, die prachtige meren, de potentie van het toerisme als kurk van de economie: „Copacabana voedt twee miljoen mensen.” „We vragen de internationale gemeenschap niet om ons te onderhouden. We willen de kans onszelf te onderhouden. We willen toegang tot de internationale kredietmarkt. Als we bij Servië blijven horen, krijgen we die niet. Dan krijgen we uit Belgrado wat we altijd al kregen: kruimels. Dáárom willen we die onafhankelijkheid: als we in Joegoslavië blijven, blijven we vastzitten aan de problemen van Servië die niet onze problemen zijn en krijgen we peanuts van het geld dat Servië straks krijgt.” Servië is zeventien keer zo groot als Montenegro — het kan nooit een federatie van gelijke partners zijn, zegt Miodrag Vuković.

Dragiša Burzan is vice-premier van Montenegro, een grote, zware man

die een rondborstig soort optimisme uitstraalt. Hij roemt de „dramatische hervormingen” die er komen als Montenegro straks onafhankelijk is. Maar als Montenegro de facto al drie jaar onafhankelijk is — sinds de regimes van Slobodan Milošević in Belgrado en het aantreden van Milo Djukanović in Podgorica erkennen de twee elkaar niet meer —, waarom is er de afgelopen drie jaar dan niet „dramatisch” hervormd? Omdat Belgrado en het door Belgrado veroorzaakte isolement dat niet toelieten, zegt Dragiša Burzan. „We waren geïsoleerd. We moesten voortdurend bang zijn voor militaire interventie van het leger dat Milošević hier had. We leden onder de internationale sancties tegen Joegoslavië en onder de sancties van Milošević tegen ons. En privatiseren zonder buitenlands geld — dat gaat niet. Maar dat was er niet wegens het isolement.”

De potentie is er, vindt Burzan. Vóór 1991, zegt hij, voerden we zestig procent van onze productie uit naar landen met harde valuta, we hadden onze scheepswerven, buitenlandse scheepvaartmaatschappijen brachten veel geld in het laatje, in tien jaar heeft hun wegblijven ons 800 miljoen mark gekost. En het toerisme — 200 miljoen mark per jaar leverde dat op, dat is meer dan de EU ons nu betaalt als begrotingssteun.

Het mag kloppen, maar Dragiša Burzan vertelt niet alles. Dat zestig procent van weinig bijna niets is, bijvoorbeeld. Dat de wederopbouw van een verlieslijdende aluminiumindustrie en een tien jaar lang verwaarloosde toeristische infrastructuur eerst miljarden kost voor die sectoren weer geld opbrengen. Het deert Dragiša Burzan niet. Het bnp gaat dit jaar met acht procent omhoog, zegt hij, en volgend jaar met vijf. Er is veel belangstelling van investeerders, en Telecom, we verkopen Telecom. De landbouw? „We exporteren melk, dat was drie jaar geleden nog onvoorstelbaar. En kijk naar al de olijfbomen aan de kust — de olijven worden niet eens geplukt!” Burzan bestrijdt ook dat die economische banden met Servië na de onafhankelijkheid teloorgaan, want Montenegro wil na de onafhankelijkheid een losse unie met Servië aangaan, en hij weet zeker dat de Serviërs dat op den duur ook willen. „Het is in hun belang. [premier] Zoran Djindjić is een pragmaticus.”

Miodrag Vuković en Dragiša Burzan — ze spreken met de moed der wanhoop. Wie rondrijdt door deze overweldigende natuur ziet hoe de economie zich ontwikkelt: ergens in de diepte van het dal tussen de immens steile en immens kale berghe-

lingen heeft een boer moezaam, moezaam een veldje van twintig bij dertig meter veroverd op de rotsen. In de stad rookt geen schoorsteen. Aan de kust hangen de bordjes met ‘Zimmer’ in de prachtige oude Dalmatische dorpen er treurig bij. Italianen komen hier jagen, zegt een vriend, we hebben wolven en beren en lynxen en gemzen en herten, alleen jammer dat ze zo gierig zijn, die Italianen, ze geven niks uit.

Montenegro is niet armelijk, integendeel: er rijden veel luxe auto's rond, in Podgorica grenst het ene luxe café aan de volgende luxe boetiek: smokkel is hun métier. Auto's en sigaretten, vroeger, tijdens de oorlogen, waren het wapens en olie. Miljarden zijn ermee verdiend. Zeventig procent van de Montenegrijnen heeft geen werk, maar slechts dertig procent is echt werkloos: veertig procent — meer dan er werken in de officiële economie — verdient zijn geld met smokkel. „Jonge mensen zijn onze belangrijkste hulpbron”, zegt vicepremier Burzan — en zeker daarin heeft hij gelijk, ook al zijn de afgelopen tien jaar tienduizenden van de slimsten geëmigreerd om nooit terug te keren.

Predrag Drecun is een van de leiders van de Volkspartij, die tot voor kort nog in de regerende coalitie van Milo Djukanović zat, maar die daar na de val van Milošević in Belgrado is uitgestapt omdat ze tegen de onafhankelijkheid van Montenegro is nu er in Belgrado een fatsoenlijk bewind aan de macht is. We zijn tegen de onafhankelijkheid, zegt hij, omdat het weinige dat we economisch hebben alleen kan bestaan dankzij Servië. Onze haven Bar is te groot voor onze kleine markt, onze industrie kan zonder Servië niet draaien, ons stroomnet is dat van Servië en de enige toeristen die we hebben zijn Serviërs. Onze kinderen studeren in Belgrado, Belgrado is in onze geest veel dichterbij dan Zagreb of Ljubljana. Alleen in de federatie maken we een kans op hulp, zegt hij. „Servië's probleem was Milošević, niet de economie. Nu hij weg is krijgt Servië geld. Hongarije kreeg na 1989 vijftien miljard dollar. Dat krijgt Servië straks ook. En wij? De EU geeft ons per jaar 150 miljoen mark voor onze begroting. Maar straks? Straks kijkt de EU naar Servië, niet naar ons.”

Nebojša Medojević, een jonge econoom, is nog veel strenger dan Drecun over de staat van de natie. „Dit land is bankroet. Ab-so-luut bankroet”, zegt hij. „Alle indicatoren zijn negatief. Er zijn de afgelopen jaren honderdduizend banen vernietigd. Er

zijn er nog maar 63.000 over. Het enige dat we hier produceren zijn enorme verliezen.” De staatsbedrijven zijn in tien jaar uitgehold en leeggeroofd en hebben geen potentie meer. De rijkdommen zijn terechtgekomen bij een kleine groep corrupte politici, zakenlieden en smokkelchefs. „Dit land heeft slechte bedrijven zonder geld en grote jongens met geld”, zegt Medojević. „In drie jaar heeft de privatiseringsraad niet één aandeel verkocht. Corruptie alom: elke handtekening is in dit land een nieuw geval van corruptie.”

Als ik hier de leiding had, zegt Medojević, zou ik alle slechte bedrijven sluiten, de paar goede herstructuren, alle banken sluiten en jullie ING uitnodigen, de zwarte en grijze sector legaliseren, vijftig procent van de ambtenaren naar huis sturen en achter elke minister een buitenlandse mentor zetten die hem vertelt wat hij moet doen.

Hervormd is tijdens de drie jaar van de facto onafhankelijkheid niets, zegt Medojević. „Deze regering is daar niet toe in staat, het zijn oudcommunisten. De resultaten van haar pogingen zijn catastrofaal.” Voor een belangrijk deel is dat de schuld van het Westen, dat Montenegro veel geld gaf om zuiver politieke redenen: „Djukanović was de oppositie tegen Milošević, dus hij werd gesteund. Maar het Westen heeft zich nooit bekommerd om de vraag wat met het geld werd ge-

daan. Er was nooit enige druk op Montenegro om te hervormen.” H. Westen, zegt Medojević, „heeft simpelweg de rekeningen van Djukanović betaald omdat hij the good guy was en om niks anders. Het Westen heeft jarenlang de democratie en hervormingen verhinderd.”

Als Montenegro onafhankelijk wordt, zegt Medojević, heeft het zo honderd miljoen dollar aan investeringen nodig, plus een verstandig kader, en vijf jaar die geheel zullen gaan aan het ruimen van puin. „Slovenië produceert per jaar vijftig top experts — en zie hoe goed het Slovenen gaat.”

De tegenstanders van onafhankelijkheid voeren de desastreuze staat van de economie aan als argument. Medojević gebruikt die economische misère juist als argument vóór onafhankelijkheid. „We moeten onafhankelijk zijn om onze eigen problemen te identificeren. Djukanović heeft dit nooit gedaan: hij verschool zich achter Milošević als de grote boeman. Milošević was zijn alibi en het Westen liet dat toe.” Als Montenegro opgeen benen staat, aldus Medojević, staat het eindelijk oog in oog met zijn economische ellende en moet het weer hervormen. Van Servië heeft het niet te verwachten: Servië heeft zijn eigen economische problemen, en die zijn oneindig veel groter dan die van Montenegro. „Geen enkele regering van Belgrado zal ooit onze problemen oplossen. We moeten het zelf doen.”

deel omzet Wolters

mentaar: pagina 21

ar partners

mar kopers

moet op

REAKING VIEWS

010

ADVIES

Na uitleveren Opluchting na arrestatie Milošević

LONDEN/WASHINGTON, 2 APRIL. De internationale gemeenschap heeft opgelucht en verheugd gereageerd op de aanhouding van de man die ze verantwoordelijk houdt voor vier oorlogen op rij en voor talloze schendingen van de mensenrechten en oorlogsmisdaden.

Hoewel Belgrado niet bereid is Milošević wegens oorlogsmisdaden te vervolgen en evenmin bereid is hem aan het VN-tribunaal in Den Haag uit te leveren, overheerste gisteren de opluchting dat hij ten minste is opgepakt. De regeringen in Londen, Parijs en Berlijn maakten duidelijk dat de aanhouding „een eerste stap” is die uiteindelijk tot zijn uitlevering zal leiden.

Joegoslavië maakte gisteren duidelijk niet van plan te zijn Milošević uit te leveren, maar sloot uitlevering ook niet uitdrukkelijk uit. „Vóór we een wet hebben [die uitlevering van staatsburgers mogelijk maakt] kan geen enkele burger worden uitgeleverd”, aldus de Servische minister van Justitie. Hij voegde daaraan toe dat het onmogelijk is nu al te zeggen of het juridische onderzoek, dat moet leiden tot een proces „tien dagen of zes maanden zal duren”.

De Amerikaanse regering heeft eerder Belgrado tot 31 maart de tijd gegeven om te bewijzen dat het met het VN-tribunaal samenwerkt, dit op straffe van sancties, onder andere in de vorm van bevrozing van 50 miljoen dollar economische hulp. Waarschijnlijk wordt vandaag in Washington bekendgemaakt of Joegoslavië die

hulp krijgt. President Bush liet zich gisteren positief uit over „acties die Belgrado reeds heeft ondernomen in de samenwerking met het tribunaal”.

De NAVO noemde de arrestatie een „belangrijke gebeurtenis die essentieel is voor de stabiliteit op de Balkan”. De Europese Unie oordeelde de aanhouding als „een belangrijke stap richting vrede en rechtvaardigheid” en zei te hopen dat ze het eind is van Milošević' politieke carrière, „die de regio zoveel verwoesting en de bevolking zoveel leed heeft gebracht”. Carla del Ponte, hoofdanklager van het tribunaal, sprak van „een positief teken”. Alleen Rusland reageerde terughoudend: een woordvoerder van de Russische regering sprak van een „interne ontwikkeling” in Joegoslavië - daarmee aangevend dat er geen verband hoort te bestaan tussen de aanhouding en het VN-tribunaal. „Elke druk op Belgrado kan de democratie in Joegoslavië verzwakken”, zo werd gezegd. Veel leiders in Rusland, variërend van de communist Zjoegjanov tot de leider van 'huispartij' van president Poetin en leiders van de liberale oppositie, vonden dat Milošević niet aan het VN-tribunaal moet worden uitgeleverd.

Overdracht aan Den Haag dichterbij

Brengt Milošević' arrestatie zijn overdracht aan het Joegoslavië-tribunaal dichterbij? Ja, maar er zijn nog juridische en politieke obstakels.

Door een onzer redacteurs
ROTTERDAM, 2 APRIL. „Een eerste stap op weg naar Den Haag”, zo noemden gisteren woordvoerders van diverse West-Europese regeringen de aanhouding van Slo-

oorlog en zijn door iedereen begaan, tot en met de NAVO met haar bombardementen. Die opvatting is voor Belgrado een enorm politiek obstakel als het gaat over Milošević' uitlevering.

En toch is die gisteren een grote stap dichterbij gekomen. De Servische minister van Justitie herhaalde gisteren dat men Milošević niet kan uitleveren, maar hij sloot die overdracht ook niet uit als er eindelijk - naar verwachting deze maand nog - een wet is die de uitlevering van eigen staatsburgers wel

Door onze redacteur
PETER MICHIELSEN

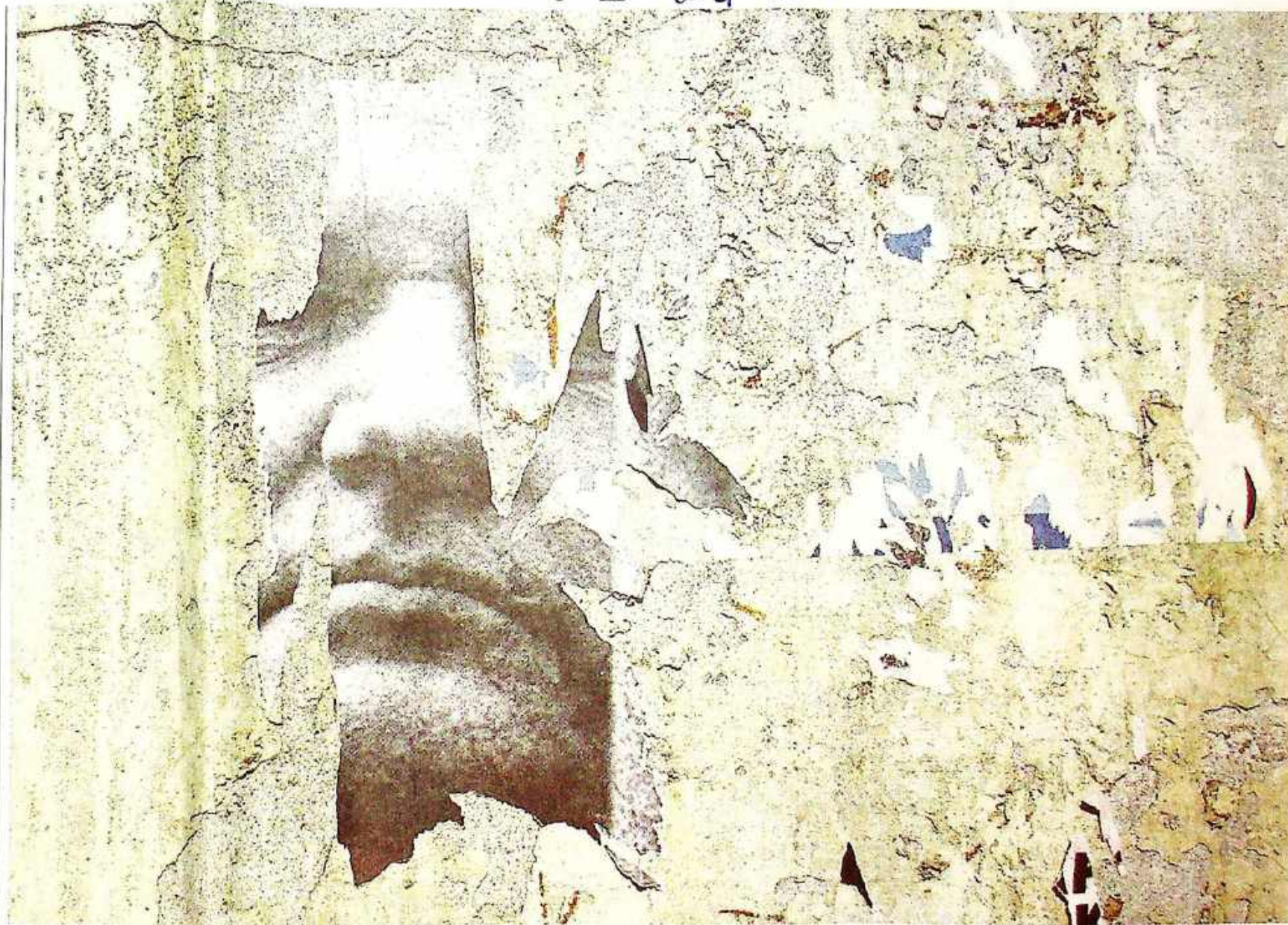
ROTTERDAM, 2 APRIL. En zo is Slobodan Milošević, dertien jaar lang autocratisch heerser, de onnavolgbare manipulator, de aanstichter van vier oorlogen, de man die miljoenen levens vernietigde of drastisch overhoop gooide, uiteindelijk als een ordinaire dief en oplichter achter de tralies beland. Zijn miljoenen Serviërs tellende aanhang is verdampt zoals zaterdag zijn mini-legertje aanhangers voor zijn villa verdampte: uiteindelijk was er niemand meer over. Zijn dochter Marija schoot nog vijf keer in de lucht, als machteloos en pathetisch protest bij de arrestatie van de man die jarenlang de Balkan op zijn kop had gezet en 's werelds grootmachten al die jaren een heftige hoofdpijn had bezorgd. Hij heeft nu een hele vleugel van de gevangenis tot zijn beschikking, een mooie vleugel vast en zeker, maar hoe mooi ook: Slobodan Milošević zit achter tralies.

Zijn magie is verdwenen. Servië-kenner Charles Simic noemde hem eens „een sekteleider als Jim Jones” die zijn volk herschiep tot „aanhangers die zich voorbereiden op een collectieve zelfmoord”. Balkan-kenner Ger Duijzings omschreef hem als een man die van Servië een land had gemaakt „dat wordt gedomineerd door populisme, nationalistisch ressentiment, paranoia, xenofobie en de bereidheid geweld te gebruiken”. Een kille cynicus die de kunst verstond de ziel van de Serviërs te lezen en die kunst dertien jaar lang briljant toepaste zonder stil te staan bij de consequenties - oorlog na oorlog, 263.000 doden in Bosnië, 20.000 in Kroatië, 12.000 in Kosovo. En miljoenen vluchtelingen.

Hij heeft dat manipuleren moeten leren: Slobodan Milošević' talent kwam niet zomaar aan het daglicht. Milošević (59) was in zijn jeugd een stille, introverte, teruggetrokken jongen uit de provincie, die beide ouders door zelfmoord verloor en die maar één vertrouweling had: zijn even stille en introverte vrouw Mira, die de moeder idealiseerde die in de Tweede Wereldoorlog als partizane was vermoord door haar eigen mensen, wegens verraad. Mira heeft haar hele leven gekookt van frustratie en verbittering en verreikende ambities. Slobodan deelde die ambities. Ze deelden ook een bepaalde meedogenloosheid. Geen van beiden heeft ooit - ook niet in kleine kring - enige vorm van medeleven aan de dag gelegd jegens het leed van doden of nabestaanden of vluchtelingen. Sterker nog: de zekerheid dat hij een oorlog zou verliezen heeft Milošević er nooit van weerhouden hem te ontketenen. Milošević is de slachter van de Balkan, zei gisteren een Serviër op de BBC, „maar hij is vooral de slachter van de Serviërs”. Hij heeft zijn eigen volk opgevoerd aan zijn eigen privé-ambities.

Over de carrière van Milošević vóór 1986, toen hij partijleider van Servië werd door zijn grootste vriend en mentor te verraden, valt weinig te zeggen: een onopvallende econoom, bankmanager met ervaring in New York, een trouw partijlid.

SLOBODAN MILOŠEVIĆ Een cynische hypnotiseur

De restanten van een Milošević-affiche op een muur in Belgrado. De man die dertien jaar autocratisch heerser was, zit nu als dief en oplichter achter de tralies. (Foto AP)

tie, maar Tito had hun de eerste plaats in de federatie ontzegd: hun zeggenschap was even groot als die van de minder talrijke Kroaten, was zelfs niet groter dan die van de minivolkjes, de Macedoniërs, de Montenegrijnen, de Slovenen, zelfs de vanouds gehate Kosovo-Albanen.

Dat oergevoel, die frustratie over veertig jaar vernedering, die angst voor uitroeiing (genocide werd al snel een standaardterm), werd in 1987 door Milošević ontdekt - en vervolgens cynisch gebruikt en opgezeept en in dienst van zijn eigen carrière geplaatst. Dat was zijn grote talent: hij herkende het potentieel van het decennia onderdrukte nationalisme en wist hoe hij het kon manipuleren om de Serviërs - naar hun gevoel - te geven waar ze recht op hadden en zijn eigen positie te versterken. Hij bouwde het nationalisme uit tot een onaantastbare burcht met zichzelf als alleenheerser.

Servische botten rusten”.

De consequenties waren verschrikkelijk, want hij joeg met dat door al zijn propagandamedia opgezweept hysterische nationalisme de andere volkeren van de federatie in de gordijnen: zij holden van de weersomstuit de burcht van hun eigen nationalisme binnen. Milošević was niet als enige verantwoordelijk voor de vier oorlogen die hij ontketende, maar zonder zijn recept voor de Servische bevrijding had in Kroatië die andere hoofdrolspeler, Franjo Tudjman, nooit een kans gekregen, was er geen Radovan Karadžić geweest in Bosnië, geen Arkan, geen Hashim Thaçi in Kosovo. Zonder Milošević was Joegoslavië óók uiteengevallen, maar wellicht zonder oorlog.

De hysterie, en de daaruit voortvloeiende oorlogen, hebben dertien jaar lang het politieke debat in Servië ingevoren. Servië was een gehypnotiseerde natie waar

derde in Servië elk normaal politiek debat, over hervormingen, de economie, wetten en maatregelen en verordeningen, zaken die het debat in een normaal parlementen beheersen. Servië raakte verstrikt in een soort permanente revolutie die door Milošević met alle middelen gaande werd gehouden.

De rest van de politiek paste zich aan, ook Milošević' tegenstanders. Ze hebben allemaal hun rolletje gespeeld in die permanente revolutie. Ze zochten vrienden bij 'goede' Serviërs, en als Radovan Karadžić of Ratko Mladić of Arkan een goede Serviër was, dan zochten ze hem op. Ze probeerden elkaar in retoriek te overtreffen. Ze praatten in code. Ze jongleerden met slogans, mythen en symbolen, die met alledaags beleid niets te maken hadden maar wel een standpuntbepaling inhielden. De Servische politiek werd een circus.

meer van nut konden zijn en deed hetzelfde met de Bosnische Serviërs en de Serviërs in Kosovo. Een cynicus die alleen waarde hechtte aan zijn eigen machtspositie. Democratie was er alleen pro forma. Democratie - dat was de politieke partij van hemzelf en die van zijn vrouw die niets anders waren dan distributiecentra ter verdeling van privileges en geld - de miljarden die zoek raakten nadat ze de bevolking door middel van de hyperinflatie handig uit de zak waren geklopt. Een nomenklatoera van kleptocraten. Een oligarchie van dieven, profiteurs, oorlogsmisdadigers en gewone gangsters die de economie, de politiek, de rechtspraak en de media beheersten met de methoden die gangsters eigen zijn: moord, desnoods.

Milošević verloor in tien jaar elke slag: hij wilde de Serviërs de eerste stem in de oude federatie geven, maar blies de federatie op. Hij wilde daarna een Groot-Ser-

dracht van de Joegoslavische oud-president aan het Haagse VN-tribunaal voor oorlogsmisdaden.

In Belgrado ging men er gisteren (net als vóór de arrestatie) van uit dat uitlevering van Milošević onmogelijk is, omdat de Joegoslavische wetgeving uitlevering van eigen staatsburgers verbiedt. Bovendien wordt aangevoerd dat men hem in eigen land wil berechten voor economische en financiële misdrijven en voor verkiezingsfraude. Dat standpunt wordt in brede lagen van de bevolking gedeeld: de meeste Serviërs zijn voor de berechting van Milošević, maar tegen de overdracht aan het Joegoslavische-tribunaal. Dat wordt gezien als een Amerikaanse instantie; en de oorlogsmisdaden van Milošević zijn voor de meeste Serviërs veel minder belangrijk dan de miljardendiefstal van hem en zijn kliek - een diefstal die hen in armoede heeft gedompeld. Oorlogsmisdaden, vinden ze, horen bij een

dracht van de Joegoslavische oud-president aan het Haagse VN-tribunaal voor oorlogsmisdaden. De meeste deskundigen vinden dat zo'n wet helemaal niet nodig is om Milošević naar Den Haag te krijgen: het internationale recht, dat zegt dat alle VN-lidstaten met het VN-tribunaal moeten samenwerken, gaat immers vóór het nationale recht; bovendien gaat het juridisch niet om een "uitlevering" die door de Joegoslavische wetgeving nog wordt verboden, maar om een "overdracht" van Milošević aan "Den Haag".

Die overdracht is echter vooral dichterbij gekomen omdat Joegoslavië het zich niet kan permitteren op de lange termijn verstand te bieden aan de eis van de wereldgemeenschap (minus Rusland en China) om Milošević naar Den Haag te sturen. Joegoslavië is afhankelijk van die wereldgemeenschap. Het wil er ook uitdrukkelijk deel van uitmaken. De consequentie (en de prijs) is de "overdracht" van Milošević. Vroeg of laat zal die prijs betaald worden.

enige vorsten van het glorieuze Servische verleden uit de kloosters liet halen en ze heel Servië liet rondzeulen en die bij de 600ste verjaardag van de heilige Slag op het Merelveld zelf als een mythische vorst per helikopter op het Merelveld neerdaalde om anderhalf miljoen uitzinnige Serviërs voor te houden dat „Servië is waar

zijn, en waar ze wonen, en waar ze de baas mogen zijn. Die vraag domineerde de politiek van alledag, en de mentaliteit van de burgers. Hoorden de Serviërs in Kroatië en in Bosnië en in Kosovo soms niet bij Servië? Hadden ze soms niet het recht in één staat te wonen? Die "kwestie" - opgeklopt, gemanipuleerd, uitgebuit - verhin-

valst. In concreto werd besloten de opbrengst van alle douaneheffingen via een aparte bankrekening door te sluisen naar Milošević en zijn politieke vrienden. Nikola Šainović kreeg voor zijn diensten 1,25 miljoen mark.

De wet voorziet voor deze misdrijven een gevangenisstraf van „vijf jaar of meer". In Belgrado is gezegd dat Milošević ook het verzet tegen de politie, vrijdagnacht, zal worden aangerekend.

De medeplichtigen van Milošević hebben „talrijke malversaties" gepleegd om „elk obstakel bij de uitvoering van de illegale bevelen [van Milošević] uit de weg te ruimen" en „later, om het bestaan van deze delicten te verhullen".

De eerder gearresteerde Mihalj Kertes - jarenlang de man die voor Milošević de vuile klusjes opknapt - heeft schriftelijk toegegeven in de tijd waarin hij zijn malversaties pleegde, uitsluitend en alleen contact met Milošević te hebben gehad. (AFP, Reuters)

Heeft hij spijt, zo werd hem onlangs in zijn laatste vraaggesprek gevraagd. Nee, geen spijt. Verduisterd heeft hij niets - dat zijn verzinsels. Oorlogsmisdaden? Bij individuele acties misschien, want waar gehakt wordt vallen spaanders. Hij, Milošević, heeft slechts Servische belangen verdedigd, niet meer en niet minder. „Ik heb een rein geweten en ik slaap goed." De manier waarop hij werd gearresteerd typeerde hem. Hij verzette zich, dertig uur lang. Dertig uur lang toeneel: hij „dronk rustig koffie met vrienden", heette het eerst. Vervolgens de woede en de gespeelde verontwaardiging over de „belachelijke" aanklacht, daarna de bluf en de dreigementen: hij zou zich niet levend overgeven. Het waren weer die pogingen iedereen te overbluffen en voor de gek te houden - om vervolgens in te binden. Ook dat is déjà vu: hij heeft zich altijd met verbluffend gemak neergelegd bij elke nederlaag, als die eenmaal onvermijdelijk was, jammer genoeg pas nadat de prijs was betaald, in bloed en tranen. Zijn laatste nederlaag, die van gisteren, was voor hemzelf ongetwijfeld het ergst, erger dan al die verloren oorlogen. Geen wonder dat gerept wordt van zijn „uiterst labiele" toestand bij zijn arrestatie.

De formele aanklacht: misbruik van macht

monetaire instabiliteit veroorzaakt", aldus de aanklacht.

Milošević heeft verder „in 1994 en 1995 een groep Joegoslavische functionarissen, de directeur van de Joegoslavische douane Mihalj Kertes en de Joegoslavische vice-premiers Nikola Šainović en Jovan Zebić, opgedragen wetten systematisch te schenden, dat wil zeggen: ze niet toe te passen met het doel de eerder beschreven delicten te realiseren". Daarvoor zijn documenten ver-

BELGRADO, 2 APRIL. Slobodan Milošević is gisteren formeel in staat van beschuldiging gesteld wegens machtsmisbruik en financiële malversaties, samen met enkele vroegere medewerkers.

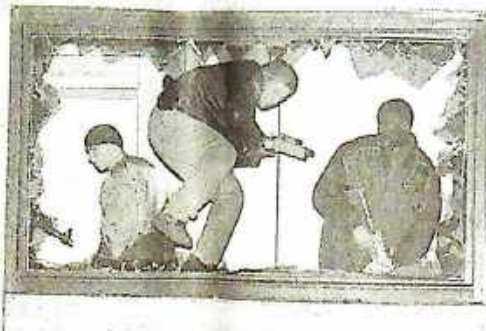
Hij wordt beschuldigd „tussen mei 1997 en oktober 2000 delicten te hebben gepleegd met het doel voor zichzelf en een bepaald aantal anderen materiële winst te verkrijgen en aan de macht te blijven".

Hij heeft volgens de aanklacht „zijn macht misbruikt door bevelen uit te vaardigen die strijdig waren met de wet, met de competenties van de president van Servië en met die van de president van Joegoslavië, met het doel bepaalde personen en zijn Socialistische Partij aan de macht te houden." Hij heeft daarmee Servië en Joegoslavië verliezen berokkend ter waarde van 1,8 miljard dinar [een half miljard dollar] en 197,7 miljoen Duitse mark."

Milošević heeft bovendien „het betalingssysteem van Joegoslavië verwoest en

Zaterdagochtend 00.20 uur: Milošević praat met aanhangers. (Foto AP)

Zaterdagochtend 02.30 uur: De politie bestormt vergeefs de villa. (Foto AP)

Zondagochtend 04.30 uur: Milošević wordt weggereden. (Foto AP)

Zondagmiddag: Milošević' verdediger praat bij de gevangenis met de media. (Foto AP)

ARRESTATIE

'Slobo, Slobo, red Servië, hang je op!'

[• Vervolg van pagina 1] Om half drie 's nachts onderneemt de politie de tweede poging om hem te arresteren. Gemaskerde leden van een arrestatie-eenheid dringen het landgoed en de villa binnen. Zij worden onmiddellijk onder vuur genomen door de twintig gewapende lijfwachten. IJlings trekken de politiemannen zich terug. De villa wordt vervolgens hermetisch van de buitenwereld afgesloten. Demonstrante, media en toeschouwers worden op een afstand gehouden.

De zaterdag wordt gekenmerkt door onderhandelingen, in de villa van Milošević. Buiten, achter de

politie-afscheidings, begint de menigte zich te roeren. In de loop van de ochtend arriveren de eerste tegenstanders van Milošević, gevolgd door aanhangers van Rode Ster Belgrado. Deze voetbalclub heeft een anti-autoritaire traditie. Bovendien stonden de supporters van Rode Ster Belgrado tijdens de revolutie in oktober vooraan bij de bestorming van het parlement. Die daad betekende het begin van het einde van Milošević. Al snel vliegen stenen, stokken en takken door de lucht. De politie voert charges uit. De supporters schreeuwen de slogan van de volksopstand, *gotov je* ('het is afge-

lopen met hem') en zingen het lied van de opstand: 'Slobo Slobo, red Servië, hang jezelf op'.

Binnen gaat het er ook hard aan toe. Milošević, zo zegt om half acht 's avonds de minister van Binnenlandse Zaken, heeft gezegd „niet levend in de handen van de politie te zullen vallen". Zelfmoord is hem niet vreemd; zijn moeder verhing zich, zijn vader schoot zich door het hoofd. Sinds zijn val in oktober speculeert de Servische bevolking over de zelfmoord van de man die zij eerst op handen droeg, maar die zij in oktober als een baksteen liet vallen. Om half twaalf zaterdagochtend zegt

premier Djindjić van Servië dat in de villa grote hoeveelheden wapens liggen.

In de avond vertrekt de Milošević-aanhang naar huis - koud en moe. De Joegoslavische president Koštunica zegt na crisisberaad van de regering dat „niemand boven de wet staat". Bij de villa duurt de impasse voort. Tot om half vijf in de ochtend op zondag vijf limousines de villa verlaten: Slobodan Milošević is op weg naar de gevangenis. Even eerder had zijn dochter Marija vijf schoten in de lucht afgevuurd. De enigen die het bij de villa zien en registreren zijn de televisieploegen.

De vraag rijst waarom Milošević zich heeft overgegeven. „Er zijn zekere afspraken gemaakt", zegt zijn advocaat later zondag. Die afspraken zouden gaan over de uitlevering aan het Joegoslavische Tribunaal en de omstandigheden van de detentie die hem wacht.

Žarko Korac, vice-premier van Servië, zegt zondag dat de ex-president zich in de onderhandelingen „onevenwichtig" heeft gedragen. Hij was „labiel", zijn geestelijke toestand was „behoorlijk slecht". „Hij dreigde, toonde zijn pistool." Dergelijke berichten komen ook zondagmiddag, als Milošević' wordt geconfronteerd met de for-

mele aanklacht die tegen hem is ingediend. Hij wordt zo razend van woede dat hij kalmeringstabletten krijgt.

Bij die gelegenheid zegt Milošević onschuldig te zijn aan alles wat hem ten laste wordt gelegd. Hij heeft „een schoon geweten". Het is niet eens gelogen - hij gelooft er heilig in. Hij heeft zich in de laatste jaren van zijn bewind ontdaan van critici en zich omringd met jaknikkers. Zijn realiteitszin is verdwenen.

Het Servische volk maakt het weinig meer uit. Het gros van de mensen vindt het een goede zaak dat hij is opgepakt. *Gotov je*.

stom en zijn vr...

Er werd door vakgenoten druk gebloed bij de presentatie van het nieuwe boek van oorlogsverslaggever Arnold Karskens (1954). In 'Pleisters op de ogen, pleister op de mond', over de Nederlandse oorlogsverslaggeving van Heiligenveld tot Kosovo, neemt Karskens het werk van zijn collega's onder de loep.

Hebben journalisten de afgelopen vierhonderd jaar tijdig, onafhankelijk, kritisch en zo volledig mogelijk de conflicten in kaart gebracht? Een pleister op de wonde voor wie zijn naam niet in de index tegenkwam: hem of haar is hoogstwaarschijnlijk een negatief onderdeel bespaard gebleven. 'Schriftvonde laken': Heulen met de autoriteiten; 'Zwijgend in de wintgewesten'; 'Leugen en bedrog'; beten de hoofdstukken. Het is duidelijk: Karskens laat zien dat verslaggevers hun werk vaker niet dan wel naar behoren hebben gedaan.

Bij de Slag van Heiligenveld in 1568 gaat het al mis. Geen enkel Nederlands pamflet maakt melding van het verlies van honderden eigen manschappen.

Ook eeuwen later neemt Nederlands pers vaak de informatie en het standpunt van de autoriteiten klakkeloos over. Zo komen pas vijfendertig jaar na het begin van de oorlog in Aïch, de eerste gedetailleerde gegevens over moorden op de burgerbevolking door het Nederlandse leger naar buiten.

Over het algemeen blijft de Nederlandse pers in Indonesië gezagsgetrouw en patriotisch, ook later, tijdens de politieke acties na 1945. Het wordt regelmatig onbekommerd gebruikt in de verslaggeving over het meer wel dan wec van de militairen met wie wordt meegerisd. 'Het klinkt achterlijk. Maar ik heb geen herinnering aan een discussie over de legitimiteit van het Nederlandse ingrijpen. We vonden het allemaal vanzelfsprekend', zegt Arto Kleijwegt, eind jaren veertig werkzaam bij Radio Baravia.

Onafhankelijk, maar niet per definitie beter, wordt de pers in de jaren zestig. Bij veel verslaggevers treedt de journalistiek in dienst van de 'bevestigingsstrijd' in Vietnam, Cambodja, later El Salvador. Zo is Diendonné ten Berge niet de enige die als 'progressief journalist' moordpartijen door de Rode Khmer verzijgt. Als zij in 1975 merkt hoe eenzijdig haar blik is geweest, raakt zij een stuk over de ware aard van de Rode Khmer niet kwijt, noch aan *Vrij Nederland*, noch aan *De Groot Amsterdammer*.

In een nauwegezette reconstructie van de moord op een Ikon-camera team in El Salvador, in 1982, stelt Karskens dat het soort verslaggeving waar het groeple voor had gekozen, niet alleen slecht werk pleegt op te leveren, maar ook nog eens extra gevaarlijk is. Correspondent Koos Koster zou zich vanwege zijn nauwe banden met de linkse guerrilleros en zijn medewerking aan

'Roma door eigen mensen uitgebuit'

Door onze correspondent RENÉE POSTMA

BOEDAPEST/PRAAG, 23 MAART. Woekerpraktijken vormen een van de grootste problemen binnen de Roma-gemeenschap in Tsjechië. Volgens de Tsjechische regeringscommissaris voor de rechten van de mens, Jan Jafab, gaat een groot deel van de Tsjechische Roma gebukt onder ondraaglijke renteverplichtingen. Vaak is de rente op een onderlinge lening zelfs honderd procent. In Tsjechië leven tussen de twee- en driehonderdduizend Roma.

Het interministeriële comité dat zich met Roma bezighoudt - waarin ook Roma-leiders vertegenwoordigd zijn - heeft besloten het taboe rond de woekerpraktijken te doorbreken. „Het is een vicieuze cirkel van nationale omvang en de slachtoffers zijn niet in staat om dit zelf te doorbreken”, aldus Jafab. Hij onderstreept dat woekerpraktijken onder de armsten overal in de wereld voorkomen. In een gesprek met deze krant onderstreept hij dat de Roma vaak gedwongen zijn om bij elkaar te lenen omdat ze niet bij gewone banken terecht kunnen. „Een lening van duizend kronen [ongeveer vijftig gulden] kan binnen de kortste keren resulteren in een schuld van honderdduizend kronen.”

De laatste twee jaar zijn vooral in het industriële noorden van Tsjechië, waar veel Roma in achterstandswijken wonen, grote problemen ontstaan. Groepen Roma hebben andere Roma dermate aan zich verplicht dat er volgens Jafab sprake is van „pure slavernij”.

De regeringscommissaris voor de rechten van de mens wil op verschillende fronten actie ondernemen. Er moet een fonds komen waar Roma voor leningen terecht kunnen als ze bijvoorbeeld door een huwelijk of een begrafenis plotseling voor onvoorziene uitgaven staan.

Verder moeten er sociale werkers worden opgeleid die de Roma overtuigen dat het beter is hulp te zoeken dan steeds verder in de schuld te raken. Ten slotte wil Jafab ook dat de uitkeringsinstanties in Tsjechië een socialer karakter krijgen. Roma krijgen nu vaak hun uitkeringen - de meesten hebben geen werk of zijn invalide - anoniem overgemaakt. Deze uitkeringen gaan vaak rechtstreeks naar de woekeraar.

De problematiek rond de woekerrentes is al jaren bekend. Roma-leiders waren echter terughoudend om in het openbaar over deze praktijken te spreken uit angst voor negatieve publiciteit over de Roma-gemeenschap.

Lafheid en leugens van het front

FOTO ARNOLD KARSKENS/HH

een inzamelingsactie 'Wapens voor El Salvador' de woede van het bewind op de hals hebben gehaald. Hier wordt ook het strokpaardje van Karskens duidelijk: engagement is de grote valkuil voor een journalist. Zijn favoriete verslaggever zou een methanisch opererend wezen zijn dat onbetrouwbare de krijgshandelingen volgt. Is het nou jammer dat zo iets onmogelijk is? Welnee. Betrokken journalistiek hoort stelling te nemen op een andere manier: tegen geweld en tegen onrecht. Dat is niet hetzelfde als klakkeloos overnemen van strijdende partijen beweren. Geen zinnig mens zou de reportages van Martha Gelhorn over het net bevrijde Dachau of over de Amerikaanse bombardeeringen op Vietnamese dorpen willen nulten voor een aanneenschakeling van kille feitelijkheden. Een goed verslaggever houdt zich aan de feiten, maar ook dan doen zich situaties voor waarin het concept onpartijdigheid pure theorie wordt. Toen op Oost-Timor in 1999 de burgerbevolking naar de stembus ging om in grote meerderheid voor onafhankelijkheid te kiezen, en werd geroutseerd door het Indonesische leger en milities, was het voor de meeste

de vele chaotische burgeroorlogen is het even moeilijk goed zicht te krijgen. Thuisblijven dan maar? Dat zeker niet, behoort Karskens, de verslaggever is onmisbaar als onafhankelijk ooggetuige die politiek en publiek voorziet van informatie. Met die opvatting gaat hij ook de confrontatie aan met de redacties. Hij vindt dat zij het vak van oorlogsverslaggeving niet de prioriteit en aandacht geven die het verdient. Regelmatig sturen redacteurs hun mensen het veld in met een minimum aan logistieke steun. De financiële voorspoed blijft vaak kaantig. In plaats van met een scherfvest en een satelliettelefoon, reist freelance Harald Doornbos, later verslaggever voor de GPD en Radio 1, af naar Bosnie met een gamelle auto en wat klapstoeien. Daar waagt hij zijn leven voor ongeveer hetzelfde salaris als een secretaresse op kantoor.

Karskens werkte vijf jaar aan het omvangrijke boek. Het is boeiend, leezzaam en goed geschreven. En in de vele anekdotes waarmee Karskens de tekst lardeert ontbreekt ook de humor niet. Wel is de gretigheid waarmee hij zijn negatieve oordeel velt, hier en daar storend. Meer begrip voor fouten zou gezien de moeilijke omstandigheden

en de zware tijdsdruk waaronder het werk gedaan wordt, op zijn plaats zijn geweest. Ook blijft onduidelijk waarom de ene collega wel en de andere niet onder de loep genomen wordt. Maar niet zijn boek heeft Karskens de journalistiek een dienst bewezen. Verslaggevers blikken over het algemeen niet uit in zelfonderzoek en een stevige discussie over of en hoe oorlogsverslaggeving informatiever en veiliger kan, is hoog nodig.

Wie na het lezen van al deze ongezouten kritiek denkt dat Karskens als Nederlands enige fulltime oorlogsverslaggever ver verteven boven de rest van het journalistieke landschap in Bosnie, heeft het mis. Al eerder lichtte hij zijn eigen werk kritisch door in 'Bechten van het front', dat in 1995 verscheen. En wie hem onderweg tegenkomt weet dat Karskens in tijden van nood goed gezelschap is. De meegerende lijfalgas en rode wijn - Karskens reist in stijl - worden gul gedeeld. En een ding is duidelijk: Karskens houdt van zijn vak en het gaat hem aan het hart als er fouten worden gemaakt. Hij is gelukkig niet de man van straal die hij anderen ten voorbeeld stelt.

MINKA NIJHUIS

'Vier dagen om de man op te blazen'

BAMIYAN, 26 MAART. Vier dagen duurde het voordat strijders van de Taliban in Afghanistan er begin deze maand in waren geslaagd om de grootste van de twee eeuwenoude boeddha-beelden in Bamiyan te slopen. „Stap voor stap hebben we hem opgeblazen. Voor het grote (beeld) hadden we vier dagen nodig”, aldus de Abdul Arouf, een van de soldaten die meewerkte aan de vernietigingsoperatie.

Abdul Arouf zei dat tegenover een groep van twintig buitenlandse journalisten die vanochtend op uitnodiging van de Taliban met een vliegtuig van de Afghaanse luchtvaartonderneming Ariana van de hoofdstad Kabul naar de provincie Bamiyan werden gevlogen. Het was de eerste keer dat de Taliban buitenlandse journalisten rondleidde bij de twee vernietigde beelden. De sloop ervan lokte begin deze maand over de hele wereld felle reacties op, ook uit islamitische landen. De Taliban, die een extreem fundamentalistische interpretatie van de islam geven, beschouwden de boeddha-beelden als afgodsbeelden die moesten verdwijnen, samen met alle andere beelden in Afghanistan, zoals die in het Nationaal Museum in Kabul. Bij aankomst op het vliegveld bij

Bamiyan werden de journalisten met vier legervoertuigen en begeleid door zwaar bewapende soldaten naar de plek gebracht waar de beelden waren uitgehouwen in een zandstenen bergwand. Van de beelden resteerde weinig anders meer dan hoopjes puin in twee gapende nissen. De beelden stonden ongeveer 150 meter uit elkaar.

„Eerst hebben we het kleine beeld (ongeveer 36 meter hoog) vernietigd. Het was een vrouw. Vervolgens hebben we haar echtgenoot (ongeveer 52 meter hoog) opgeblazen”, vertelde Abdul Haidi, de commandant van de Taliban die de leiding had over de sloopwerkzaamheden.

In het recente verleden is zwaar gevochten om Bamiyan. Het gebied is thans in handen van de Taliban, maar vanochtend kwamen er berichten over een nieuw offensief van de oppositie-groepen. Sinds tien dagen zou er, volgens zegslieden van de oppositie, weer worden gevochten in de buurt van Bamiyan en het front zou zich nu op ongeveer tien kilometer afstand van de stad bevinden. Volgens de oppositie, verenigd in een Noordelijke Alliantie, wordt thans een leger van 20.000 man op poten gezet om de Taliban te bestrijden. (AFP, AP)

Bosnie: situatie mensenrechten 'catastrofaal'

2001

SARAJEVO, 27 MAART. De situatie van de rechten van de mens in Bosnie is 'volstrekt catastrofaal', zowel in de Servische republiek als in de moslim-Kroatische federatie. Dat zeiden gisteren de drie ombudsmannen (een Servier, een moslim en een Kroaat) die in Bosnie werken. De corruptie is op elk niveau van de samenleving versprekend, vluchtelingen die naar huis willen worden obstakels in de weg gelegd en de houding van de nationale en lokale overheid en 's handelsrechtspreekers de rechten van burgers wordt gekenmerkt door „arrogantie en ignorantie”. Geen enkele regering is tot nu toe bereid geweest de corruptie aan te pakken”, aldus de drie ombudsmannen. (Reuters)

'Vulle oorlog' in Tsjetsjenie

2001

MOSKOU, 21 MAART. De mensenrechtenorganisatie Human Rights Watch heeft de VN vandaag opgeroepen Rusland te verbieden wegens „de vulle oorlog” die het in Tsjetsjenie voert. De organisatie deed dat in een rapport over grote aantallen schendingen van de mensenrechten dat vandaag verscheen. In het rapport worden 113 gevallen opgesomd van verdwijningen van Tsjetsjense burgers sinds 1 oktober 1999. Alle gevallen zijn onderzocht en worden op basis van berichten van ooggetuigen beschreven. Het gaat meestal om Tsjetsjense mannen tussen 15 en 49 jaar oud die bij razia's door de Russen worden opgepakt en voor altijd verdwijnen. De Russische mensenrechtenorganisatie Memorial beschreef onlangs 150 van zulke verdwijningen. Volgens Human Rights Watch is het werkelijke aantal spoorloze verdwijningen veel groter, hetgeen door de VN-commissie voor de mensenrechten - op dit ogenblik bijeen in Genève - aan de kaak zou moeten worden gesteld. (AFP)

Check against delivery

A D D R E S S

BY H.E. MR. ŽIVADIN JOVANOVIĆ
THE FEDERAL MINISTER FOR FOREIGN AFFAIRS
OF THE FEDERAL REPUBLIC OF YUGOSLAVIA,
ON THE OCCASION OF THE INTERNATIONAL CONFERENCE
"CONSEQUENCES OF THE NATO AGGRESSION
ON THE FEDERAL REPUBLIC OF YUGOSLAVIA"

Belgrade, 24 March 2000

Dear friends,
Distinguished guests,

It is my great pleasure and honor to greet you and wish all participants of today's meeting a fruitful exchange of views and enjoyable stay in Yugoslavia.

Today, exactly a year ago, the eyes of the world public were on the Federal Republic of Yugoslavia because the NATO military machine spearheaded by the United States, launched a brutal aggression against the FR of Yugoslavia, an independent and sovereign country, a founding member of the United Nations and of other international organizations.

The aggression was perpetrated because Yugoslavia, as a sovereign country, with deep freedom-loving roots, did not want to accept the disgraceful diktat of Rambouillet and Paris based on the deception of an alleged violation of human rights. Yugoslavia rejected the diktat which demanded the capitulation and occupation of the entire country.

If the eyes of the world were on Yugoslavia a year ago because of the outset of aggression looking with apprehension and uncertainty as to whether this country and its people will succeed in defending freedom, whether David will overpower the Goliath of the post-industrialist era, than there is no longer such a dilemma. Yugoslavia succeeded in defending dignity, it confirmed its freedom-loving traditions and gave hope to others that there is no force which can defeat a nation which is united and determined to defend its own at any cost.

We believe that today, a year later, the eyes of the world public are again on Belgrade and on this meeting, but now in recognition of courage and support for rebuilding what was destroyed, for building new and modern. Many eyes are precisely on this high meeting in which the most famous creators from all parts of the world take part, those who represent the conscious of mankind and its noblest humanistic values. The people in this hall in the heart of freedom-loving Belgrade expect fresh encouragement and an inspiration for a better future.

Distinguished guests,

How come that it was the FR of Yugoslavia that was chosen to be the proving ground for testing the model of the "New World Order"? First, in the analysis of the strategists of the New World Order, Yugoslavia is treated as a "real problem", as a physical obstacle standing in the way of achievement of the goal of expansion into Eastern Europe and of mastering natural resources and sources of energy in the rich regions of the Middle

East, the Caucasus and Central Asia which is a key to Europe and Euroasia and an access to Russia and China from the West. Second, if it is true that during the period of the bloc division of the world Yugoslavia was seen as a buffer zone and that it valorized its geostrategic importance on that basis, then it is also true that today, at a time of integration processes Yugoslavia with its known geostrategic advantages is becoming a bridge linking north and south, eastern and western Europe. Third, Yugoslavia was chosen as a target of aggression, because by "bringing to its knees" of countries which on a world scale symbolize freedom and independence it was meant to intimidate all other countries and peoples and to discourage their opposition to hegemony and imperialism. NATO and the US administration mind even the very existence of Yugoslavia and what it stands for today - a multiethnic, multicultural State, which is, despite the pressures and sanctions and despite a million refugees, developing faster and more comprehensively than its neighbors which, at least in words, enjoy every assistance and support of the rich NATO members, the United States in particular.

The NATO aggression against the FR of Yugoslavia was a culmination of the American aspirations to establish, after the fall of the Berlin Wall, a new unipolar world order in which the United States will be the pivot and the NATO alliance its chief instrument. In conditions when NATO has lost its global adversary and any national justification for its existence, the aggression should have assigned a new role for NATO and confirmed the global supremacy of the United States. It was an arrogant demonstration of the fact that the new masters of the world are making their own rules and taking into their own hands the role of the judge, the jury and executioner.

Ladies and Gentlemen,
Distinguished guests,

The consequences of the NATO aggression may be viewed at several levels. The first level is Yugoslavia as a direct victim of crimes and destruction. The second is a regional one as part of South Eastern Europe. The third is a European one, the fourth global or the world level.

Although they are all mutually closely related, it is difficult to analyze them in isolation. However, for this occasion the basic facts should be recalled about the consequences at each individual level.

NATO has caused a humanitarian, economic and environmental disaster in Yugoslavia by using the most destructive means, including

cluster bombs, depleted uranium ammunition, carbon fiber bombs. Leaders of NATO countries, the US administration in the first place, are responsible for the killing of several thousand inhabitants of Yugoslavia, including women, children, babies, refugees, travelers on the busses and international passenger trains, for the destruction of hospitals, schools, the water supply system, the power system, heating of larger cities, residential areas, bridges, railways and roads. The damage caused by war is estimated at more than US\$ 100 billion. Such losses and civilian destruction cynically explained by the NATO propaganda as "collateral damage" were the core of the NATO strategy, especially after promises made in public that Serbia will be brought to its knees within 3 or 7 days at the latest, proved to be at least narrow-minded arrogance. By systematically bombing civilian targets and causing a massive loss of human life, NATO targeted the people and its morale, to which it obviously paid very little attention in its calculations. In particular, they underestimated the determination, patriotic feelings and unity of the people and leadership of the country. At the regional level, the aggression drastically halted and set back the processes of normalization, the development of good-neighborly relations and promotion of both bilateral and multilateral cooperation in South Eastern Europe, whose prospects were opened up by the signing of the Dayton/Paris Peace Agreement in 1995, by the Royaumont initiative and the Crete Summit in 1997. By combining the dirtiest methods of pressure and promises, the US administration drew Yugoslavia's neighbors to take part in one way or another in the aggression. Through the policy of divide and rule and by encouraging even territorial claims of some neighbors against Yugoslavia, the US administration not only undermined the important results of the regional cooperation and all known regional initiatives, but attempted to sow as much division and as much mistrust in the region as possible by involving the neighboring countries in the criminal aggression. In this way, it clearly revealed that its real purpose was longer term destabilization of the region aimed at justifying the movement of its troops from Central to South Eastern Europe and Eastern Europe through the establishment and interconnection of the new chain of its military bases. What the pro-American governments in neighboring countries did not or dared not understand was very well understood by the broadest public in these countries namely that the goal of the American policy was total domination and colonialization of the peoples and countries of South Eastern Europe, exploitation of their human and economic resources, provision of a bridge head to the Caspian region, Central Asia and western borders of Russia and China.

The model of an alliance between NATO and the separatist and terrorist organization such as the so called "KLA" - in which the roles were so assigned that the criminal, mafia and terrorist gangs acted as the foot soldiers to NATO and conversely in which NATO served as an air support to the terrorists - is very important for understanding not only regional but also less European and global consequences of the aggression. It remains for military analysts to study such pearls of NATO strategists as provision of protection to terrorist gangs by a squadron of B-52 strategic bombers in their attempts to infiltrate from Albania into Serbia in the regions of Mt. Paštrik and Košare. This alliance was created even during the so called Rambouillet and Paris talks, at Thaci-Clark meetings and even much earlier at the meetings of US representatives with the seasoned terrorists and criminals at Junik, Davos and London. These are only the most drastic forms of abuse of separatism and terrorism which are incidentally resorted to by US intelligence and administration in one way or the other, ranging from South Eastern Asia, Tibet, Kashmir, Afghanistan, Chechnya, Dagestan, Kosovo and Metohija to Gibraltar and from the North Sea to the Cape of Good Hope.

To force on Europe attrition, to slow down the process of its integration and access of the developed West and to resources of rich Russia is the strategic goal of the US administration in order to preserve its economic and technological domination over the whole world. That goal was reflected even during the work of the so called Contact Group which served the United States gradually to draw Europe into the preparations for and later on the perpetration of the aggression itself. This was testified to by the destruction of transport routes on Europe's corridor E-10, the bridges over the Danube near Novi Sad so as to prevent the use of economic lifelines, especially important for the profitability and competitiveness of European products and services, for links between northern and southern parts of the European Union, between Europe and the Caspian Basin, between the Middle East and Central Asia. The NATO aggression against Yugoslavia inflicted enormous long-term damage on Europe, both economically and politically as well as security and culture-wise. It revealed the major weaknesses of Europe, and a striking lack of political leaders who care about breaking away from American blackmail and projecting their own vision of European identity. This is borne out, for instance, by the fact that neither the parliaments nor the governments of Italy, France, Germany, Britain or Spain and many other European countries respected their own constitutions in deciding to take part in the aggression, whereas the parliaments and governments of some of them like Italy never had the

issue of participation in the aggression on its agenda. If these are democratic societies, than the question arises as to who made the decisions in the first place and who committed these countries to rain destruction on Yugoslavia and to kill its citizens? Or is it not that important for the quality of democracy to decide on the participation in aggression against a sovereign country.

Whereas it is more or less clear that the US administration made political decisions on the participation of European countries in the aggression against Yugoslavia, more and more facts come to light confirming that the American diktat in the decisions taken within NATO itself during the aggression was effectively accepted as a fait accompli. Clearly, such experiences and treatment of the allies will not strengthen NATO nor will it open up the prospect of its development. Quite the opposite. Only some newly admitted members and those from Eastern Europe who lack confidence in their own people and look for a bulwark in their NATO masters have faith in NATO and vow to it.

There are signs that there is a growing awareness in Europe of an increasing violation of European interests due to the blind following of the US administration. It is a fact, however, that such trends of concern and readiness for greater attention to the European interests, if the impression is not wrong, are more present in public opinion in Europe than in its administrative structures which grew accustomed to US blackmail and drawing very often personal benefits from it. We hope that Europe will finally find the strength to put together its own European, rather than the now prevailing US agenda. We believe that this is an inevitable trend although we harbor no illusions that it will be a fast and easy process.

Europe has not yet given a clear answer to the share of responsibilities according to the American prescription: we destroyed by the bombs and aircraft, so it is now up to you, the Europeans, to build what was destroyed and to repair the consequences, if you have any use of it!

As far as the global consequences of the NATO aggression are concerned, they are simply though understandably not sufficiently concretely reflected in an assessment made during the aggression itself: after the aggression the world and world relations will in no way be the same after 24 March 1999. The NATO alliance called its game by the aggression - instead of the criterion of equality, the criterion of hierarchy is forced upon the world. Forces above the law, above the principles and the UN Charter consequently, NATO is above the UN Security Council and the United States above NATO and Europe.

The architects of such a strategy gave a special place to the right to a so-called "humanitarian intervention". By establishing a monopoly over judging where and how human rights are violated, the US administration opens the door wide for gross interference in the internal affairs of other countries even for military intervention using its monopoly of the most influential global media. Thus, the US administration has developed a technology of indoctrinating the American and world public in order to justify by its care for human rights and the lofty democratic ideals interference in internal affairs, arbitrary proclamation of certain areas in the world the "zones of US vital interest" and preparations for armed aggression by covering up its true hegemonistic and colonialist goals such as control over energy sources, strategic resources, large markets and important geopolitical regions. It goes without saying that the arrogance of the proponents of this policy leaves no scope for asking questions about the massive violation of basic human rights in the United States itself and the world at large through an arbitrary imposition of US sanctions which have at this very moment been in place for 87 countries or for 42 per cent of the population on this planet. An accompanying lever of this hegemonistic strategy is the doctrine of limited sovereignty which is attempted to be imposed, above all on the non-aligned and developing countries.

The proponents of this doctrine do not mind seeing and reacting by threats even to the non-existent and imagined interference in US internal affairs, demanding absolute respect for its hyper-sovereignty. At the same time, the sovereignty of other countries has no worth to them. They adopt a racist attitude towards developing countries, maintaining that they are conservative and that they do not understand that limitation of their sovereignty is in the interest of their modern democratic development.

The fact is that the global messages and dangers of the NATO aggression against Yugoslavia are understood well in the world. An overwhelming majority of the Member States of the World organization strongly rejects the concept of interventionism, the doctrine of limited sovereignty and the American pretension to act as the world policeman. This was clearly demonstrated on numerous occasions so far, including at the 54th session of the UN General Assembly.

By its successful defense from the aggression, Yugoslavia has made a historic contribution to the protection of the rights and principles of international relations in confrontation with the brute force. It has thus, at the same time, restored confidence in the lasting values of the UN Charter and in the sustainability of the system of international relations based on the equality, sovereignty, territorial integrity and non-interference in the

internal affairs of sovereign States. What seemed impossible or highly unlikely before the NATO aggression, Yugoslavia proved not only possible but a must: it resolutely resisted the most powerful military machine and the strategy of bringing other peoples into submission, and it succeeded in defending its freedom, dignity and independence.

Distinguished guests,

All hopes that the Cold War era will be followed by the democratization of international relations and that we shall enter a period of a stable and durable peace, have been betrayed. Unfortunately, we are witness to the opposite processes of a radical revision of the system of international relations established after the Second World War of a conscious and intentional violation of the fundamental principles enshrined in the Charter of the United Nations and attempts at imposing the New World Order and "globalization" of international relations. This trend is followed by attempts at sociological and cultural globalization, that is of basing the whole world on the same type of a society, namely on liberal democratic capitalism of the West through a kind of "liberal imperialism" and a new totalitarianism. The stories of a free trade, free circulation of goods and capital is only a cover for the imposition of a global economic order in which to ensure complete control over markets, most important geostrategic regions, raw materials and resources. The bottom line is to ensure the right to prosperity and riches for an exclusive group of countries and to condemn the rest of them to the role of colonies, vassals and permanent impoverishment.

The policy pursued by the US administration and by NATO Member States, based on its economic and military power and on control of the money flows, is a dangerous one because it leads to the rich getting richer and the poor getting poorer. There is a conscious effort to disrupt the entire system of international relations, to produce destabilization and fragmentation of independent countries. The United Nations and its Security Council have been further marginalized while senior US representatives openly issue threats that they will finance the United Nations only if it works in its, that is, US interest. We have come to the situation where delegations of the Security Council negotiate with lower-rank US officials only because they are threatening to tighten the screws on the finances of the UN.

The chief protagonist of the new world unipolar order is the Anglo-Saxon axis. It is not accidental at all that the United Kingdom appears to be the most ardent executor of the US policy and a country which is

always ready to block any more independent action of the EU and to prevent it from acting as an independent political factor. It is not an exaggeration to say that basically one of the main activities of the Anglo-Saxon axis is directed precisely against the idea of unification of Europe which along with China, Russia and India could be a serious counter-weight and a factor of curbing the uncontrolled power of the new world supreme power.

In this so called "New World Order", through permanent destabilization and civil wars as well as through creation and management and regional crises, encouragement of separatism and terrorism, force as the only criterion in international relations is being promoted and excuses are being found for domination and rule over less developed and smaller States and peoples. The aggressive policy of the United States is particularly focused on the ethnically mixed communities and countries through an undisguised encouragement of separatism, religious and ethnic exclusiveness and production of terrorists, through arbitrary interpretation and abuse of such categories as human and minority rights. Organized campaigns of "public lies" and creation of realities by the use of the enormous newly created power of the world media is in the function of domination of the world. The tendum of world power centers and the world media has created a "virtual reality" which is then presented as the final truth all over the world. As part of regular preparations for the conduct of an aggressive policy towards a particular region is also a systematic demonization of the whole nations and individual cultures. The example of the FR of Yugoslavia is the best illustration of it, since in the last ten years a nation which has made an enormous contribution to the struggle against Fascism and for the freedom of Europe and the world has been portrayed in the most influential world media as an uncivilized criminal nation whose victims are unworthy of sympathy.

Media

Distinguished guests,

It should be recalled that until the spring of 1998 the situation in the southern Serbian Province of Kosovo and Metohija was calm irrespective of the problems which existed as a result of the boycott of the State institutions by a part of the Albanian separatists. The separatist movement was not caused by any repression or violation of human or minority rights of the Albanian ethnic minority, but primarily by constant outside encouragement with a view to weakening opposition to the spread of hegemony and the new NATO strategy. By separating Kosovo and Metohija

from the Republic of Serbia as its integral part and the creation of the so called "Greater Albania" from parts of Serbia, Montenegro, Macedonia and Greece, NATO aims to reshape international borders and cause longer term destabilization of the entire South Eastern Europe and thus justify its movement from Central Europe and the expansion to the East.

It is indicative that parallel with prospects for improved relations between Yugoslavia and Albania following the Crete meeting between President Milosevic and Prime Minister Nano and later for the solution of an important segment of outstanding issues in Kosovo and Metohija that is an understanding on the implementation of the Education agreement that would provide an opportunity for the resolution of other open issues as well - there emerged all of a sudden in early spring 1998 the so called "Kosovo Liberation Army". Through intimidation and by employing other proven methods of terrorists, the so called "KLA" took all the population of Kosovo and Metohija practically hostage and rendered more difficult political settlement of unresolved issues and afforded an excuse for internationalization and an interference of the so called "international community".

Equipped and funded by the secret service of Albania, the US, Germany and the United Kingdom, with the great assistance of the international narco mafia and Islamic terrorists and extremists, the so called "KLA" killed several hundred citizens and committed scores of terrorist attacks during the course of 1998 and 1999.

"KLA" terrorism was an excuse to step up pressure on Serbia and the FR of Yugoslavia, which accepted even the deployment of OSCE monitors in Kosovo and Metohija and the opening of negotiations with the participation of foreign mediators concerning a substantial future autonomy for the Province, all in good faith and the hope that it would be possible to find a just and durable solution to all open issues. Regrettably, very soon it turned out that some western countries above all the United States, regardless of the fact that immediately prior to that it publicly declared the so called "KLA" as a terrorist organization, directly stood behind the terrorists and bandits and that their real goal was not to arrive at any just and acceptable political solution but to occupy Kosovo and Metohija militarily and to fragment the FR of Yugoslavia further.

Parallel with these activities directed towards the "KLA", the US and its allies continued to exercise ever more blunt pressure and threats against the FR of Yugoslavia, offering more and more unacceptable frameworks for a political settlement of issues in Kosovo and Metohija culminating in the shameful and unprecedented ultimatum at Rambouillet, calculating in

RAN-
Bouillet

advance that it would not be accepted and being so designed as to make it unacceptable to any country.

The so-called "negotiations" in Rambouillet and Paris in fact never took place. The US did not allow any direct talks between the delegations which never met and talked. The draft agreement was kept by the US delegation as top secret and was not known even to the international mediators or the other delegations of Contact Group countries which were supposed to mediate in the negotiations. The very draft document was badly disguised prelude in the legalization of secession of Kosovo and Metohija with simultaneous provision of a massive military presence and occupation of all territory of the FR of Yugoslavia by the NATO forces. This was actually a tactic of buying time in order to prepare the public for the aggression on which decisions were made even before the simulation of talks in Rambouillet and Paris.

Upon rejection of the ultimatum, there followed NATO's military aggression which was presented to the public as preventing a "humanitarian crisis" in Kosovo and Metohija.

Dear friends,

In its barbarian aggression, NATO has committed serious crimes against humanity, violated virtually all rules of international law: from the UN Charter banning a war of aggression and the use of force without the authorization of the Security Council to all more important international conventions. The total war imposed on the FR of Yugoslavia and calculated to destroy completely its economic potential, to cause the mass killing of its population and genocide, is amoral and illegal by all standards - according to international law, according to the founding act of NATO as a "defensive organization" and according to the constitutions of the NATO Member States themselves. True, the NATO aggression, by its barbarity and massacre of civilians is more horrible, in many ways than the crimes of W.W.II. NATO member States have committed serious international crimes: crimes against peace through aggression and unauthorized use of armed force; crimes against humanity, a crime of genocide and war crimes through the use of prohibited means such as cluster and depleted uranium munitions, chemical weapons and massive killing of civilians. The FR of Yugoslavia has instituted proceedings before the International Court of Justice, for determination of the responsibility of States participating in the aggression as well as before the national courts of the aggressor States for determination of responsibility of individuals and governments of these

Rambouillet
15

?

States for violation of the constitutional and criminal law of these very States. In the States taking part in the aggression people's courts consisting of individuals and non-governmental organizations have been spontaneously set up to condemn morally individuals bearing the greatest responsibility for these crimes.

Ladies and Gentlemen,

The heroic defense and resistance of Yugoslavia to the aggression was a serious moral and political defeat for the aggressor which was prevented in its intention to impose its own will as a fait accompli and to prove its power in the world. Once again, Yugoslavia has demonstrated that no power, however technologically superior in weapons, is capable of defeating the numbers and the equipment of a people determined and united to defend its freedom. NATO has achieved none of its military and political goals and the doctrine of the "right to a humanitarian intervention", which was to be triumphantly inaugurated at the current session of the UN General Assembly after the aggression on the FR of Yugoslavia, was condemned in general terms by the Member States of the World organization. Instead of contributing to the prestige of NATO and of scaring the world of the enormous military and political machine, the aggression has had an opposite effect. It encouraged the countries true to their freedom and policy of independence to join their efforts in fighting more effectively this hegemonistic neo-imperialist and neo-colonialist policy.

Yugoslavia has succeeded in returning the resolution of the Kosovo problem to the framework of the United Nations, insisting that the UN only has the mandate to maintain international peace and security. By the Belgrade peace document, the Military-Technical Agreement of Kumanovo and ultimately its resolution 1244 (1999), the UN Security Council temporarily took responsibility for the security situation in Kosovo and Metohija. At the same time, the Security Council reaffirmed guarantees of the sovereignty and territorial integrity of the FR of Yugoslavia, a political solution on the basis of equality of citizens and all ethnic communities within the framework of an autonomy. The international community has established its presence in the province through the UNMIK and KFOR missions entrusted with a task of ensuring the security of the population. It is clear that a political settlement for Kosovo and Metohija must be based on an autonomy within the Republic of Serbia guaranteeing the equality of all citizens, and ethnic communities in the southern Serbian province.

PC -
P. C. Zamb

Regretfully, the situation in the Province is characterized by the daily terror of the so called "KLA", killings, an ethnic cleansing of Serbs, Roma, Muslims, Goranci and non-Albanians in general as well as by total lawlessness. The Province has thus been turned into a center of terrorism and organized international crime in Europe. This clearly shows that the missions mandated by the United Nations have not fulfilled their basic task of guaranteeing a safe environment, public order and peace and return of refugees and displaced persons almost nine months from their deployment.

The terrorist "KLA", instead of being disarmed and disbanded, has been renamed into the so-called "Kosovo Protection Corps", with which international representatives closely cooperate. These decisions, which are in direct violation of UN Security Council resolution 1244 (1999), are a clear indication of open links between the leadership of the UN civil mission and KFOR on the one hand, and terrorists and separatists on the other.

The consequence of such an attitude of international civil and security presences is the exodus of about 350,000 non-Albanians, close to 5,000 terrorist attacks made since 12 June 1999, of which more than 4,000 against the non-Albanian population. Since the deployment of international representatives, over 933 persons (more than 800 Serbs and Montenegrins) have been killed, over 800 have been kidnapped and more than 50,000 homes have been destroyed or burned down, 85 Christian churches and monasteries as well as cultural monuments have been destroyed.

More than 200,000 foreign nationals are currently illegally present in Kosovo and Metohija. The terrorists from Albania walk the length and breath of Kosovo and Metohija. Islamic extremists arrive from various parts of the world and the whole province is in the hands of mafia clans and terrorists.

The government of the FR of Yugoslavia has addressed more than 50 communications to the Security Council drawing attention to the deterioration of the general situation in Kosovo and Metohija and calling for the taking of appropriate measures, including determination of the responsibility for the continued genocide of the Serbian and non-Albanian population in Kosovo and Metohija perpetrated under the auspices of the UN.

All this is confirmation that the aggression against the FR of Yugoslavia continues by other means - through sanctions and attempts at wearing out and exhausting the Yugoslav economy and halting the economic development of the FR of Yugoslavia through subversive activity and attempted destabilization of Serbia and the FRY, through fresh military

threats, all the way to the media aggression and deliberate sabotage and violation of the UN Security Council resolution on Kosovo and Metohija.

Ladies and Gentlemen,

Clearly, Yugoslavia as the victim of a brutal aggression, cannot nor has it the right to forget the crimes for which the leaders of the US administration and NATO are responsible. No one can forget nor has he the right to forget the responsibility of those who have in any way participated in the preparation or the perpetration of aggression. Thousands of innocent human losses, including women, elderly people, children, even babies on the maternity wards make us bound not to forget. We insist on the identification of every responsibility of the aggressors for the crimes against peace and humanity as well as on the compensation for the damage caused by war, in respect of which the government of the FR of Yugoslavia submitted a Memorial to the International Court of Justice in the Hague. Just as we heroically defended our freedom and dignity, we say to the aggressors' forces that we will be equally successful in defending ourselves from all forms of an extended aggression through sanctions, interference in the internal affairs, encouragement of separatism and destabilization and systematic violation of the decisions of the Security Council concerning the Serbian province of Kosovo and Metohija. We continue equally united and efficiently with our reconstruction and economic development that you will, we hope, have the opportunity to see firsthand at least partly.

ETIJSKI
C.S.
willow
DARUP
(ALLEW)
INJETIEN
(Lijst 20)

dat wil
ij toch
ou

Ladies and Gentlemen,
Distinguished guests,

OOWJA, MAAR
NIET ALLEW
OPDRT
ENE PARRD
ja, in
snap heb

Yugoslavia has a long tradition of openness for equitable cooperation with respect for the common interests of all our partners and non-interference in the internal affairs. With such a policy it has been and remains to be an indispensable constructive factor of peace, stability and cooperation in the Balkans, in Europe and the world.

Allow me to say a few words now about the priorities of Yugoslavia's policy.

The foremost priority is the protection of the sovereignty and territorial integrity of Yugoslavia, i.e. prevention of any separatism and terrorism, removal of all threats, pressure and outside interference.

Second, ensuring conditions for the reconstruction and rebuilding of the country, encouragement of the participation of foreign partners.

Third, strengthening of the reputation and international position of Yugoslavia on the international scene by developing cooperation on an equal basis and friendly relations with all countries respecting Yugoslavia as an equal partner.

Fourth, normalization of its membership status in international, political, economic and other organizations and the lifting of sanctions.

In our neighborhood and in South Eastern Europe, we continue to pursue an active, open and principled policy of normalization of relations with the former Yugoslav republics, development of good-neighborliness with all our neighbors while respecting the principle of sovereignty and territorial integrity as well as respect for mutual interests and non-interference in the internal affairs.

This implies that all countries of the region should respect the rights of ethnic minorities in accordance with the European standards, notably the right to use one's own language, to education in one's native language, to foster one's own cultural heritage on a national identity and customs.

We are in favor of strengthening in economic integration processes dismantling all customs, administrative and other barriers to free movement of people, capital, goods, services, scientific, cultural and other values, including the creation of free trade areas.

The development of a multilateral regional cooperation with an equal participation of all countries and respect for the original interests of peoples and States of the region is our major commitment. The more so since the process of this cooperation was inaugurated in Belgrade in 1988 at the First Conference of Foreign Ministers of the Balkan countries.

Ladies and Gentlemen,

The people of Yugoslavia aspires for peace and cooperation with its neighbors, wishing a developed and upright Balkans, which will not serve as a testing ground for inhuman experiments of the architects of the New World Order, desirous of a Europe and a world where common sense and understanding among people and nations will prevail. We are aware of all the dangers and challenges on that road just as we are aware of the fact that this was not going to be an easy struggle. In our efforts for a better and happier future of all the world, all the people and all nations, we are ready to cooperate with all those who care about equality, peace and

understanding among people. We are convinced that a large majority of mankind shares our goals and convictions.

Therefore, if it is true that the NATO aggression has had global hegemonistic aims, then it is equally true that the defense of Yugoslavia from that aggression has had global freedom values.

Thank you.